

بر آدمك حقیقی قیمتیه طائمی فی نفس الامر موجب مذلت دکل ایسه ده
 کندی کندینه غایت فاحش بر بها تقدیر ایله مغبون اولان غیر رشید بر بیچاره دکرندن
 نقصان بها ویرلدیکی کوردیکی کبی، کندینک تقدیر سز لکنی کسدره میهرک خلقتک عدم
 فهمنه و یا قصداً و معاداتاً ذلیل ایتمک استدکری معانسه بالطبع ذاهب اوله رق بیهوده
 یرد یانار طوبوشوز . آلاوتار اتشار اولان آتش غضیبه بشقه لرینک خاله قلبنده ده
 یانغین احداث ایتمک استر . اشته او وقت سؤ ظن، حسد، استقام کبی مه جلوده مروحه
 زن اشعال اوله جغندن ساحه صدری بر اشکده حکمی آور، راحتی قاجار، سخت
 تفکر دن نصیبی قالماز، دکل عالم دن حتی حیاتندن بیله غیر راضی اولدینی حالده حزن،
 عمکین، طائسز، طوزسز بر عمرله زمانتی کچشدیرر .

نتیجه کلام یازق دکلیدر که سایه طوبی رایه حضرت محمدیده اخلاق حسنه و
 جیه سیاه کستان رضوان کبی زمین یکرنکی اوزرینه خوب منظر طرحار، خوشبو
 چیچکلرله مزین اولسی لازم کلان جناب مسلمک قابی، انفعالات نفسانیه الجاسیله
 خراب اباد جیمه بکره یه .

۲۱ اِنْفُوا اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهَائِمِ الْمُعْجَمَةِ فَارْكَبُوهَا صَالِحَةً وَكَلُوهَا

صَالِحَةً لِلْأَكْلِ

ات، دوه، ماندا، اوکوز، اینک، قویون الحاصل انسانک تسهیل حوایی امرنده
 قوللانیلان بالمله حیواناتک بیدرلمسی، ایچرلمسی، یاترلمسی، قالدیرلمسی، تیمار ایدلمسی
 کبی هر درلو لوازمک استکمالنه رعایتنه الهیدن قورقورق بو حیواناتی تعب و مشقت
 زانده یه صوقیکر . اویله که بنلمکه، قوللانلمغه، بنلمکه صالح اولسون .

بو حدیث شریفدن هر کسه بر حصه اصابت ایتدیکی کبی بالعموم دواثر بلدییه
 دخی شایان اعتبار بر مهم وظیفه، بر آخر حصه مسؤلیت ترتب ایدر حمایه حیوانات
 ایچون جمعیتلر، قومیتلر ترتب ایتدیکندن طولانی افراد مؤمنه ده او مسؤلیتدن بر
 آزشی اصابت ایلر .

۲۲ اِنْفُوا اللَّهَ وَاعْدِلُوا فِي اَوْلَادِكُمْ

۲۲ ✓

اللهدن اتقا ایدرک اولادکر حقنده دخی التزام عدالت ایدیکر .
 چوق کره کور یلیور که والدلر تبدل ایتمکله برابر اولاد حقنده اولان معامله ده

دکشیور، زیرا قادیلر حاکم مغویدر . مقصد سنیہ حضرت نبوی علی الاطلاق بین
الاولاد عادلانه حرکت اولنمنی توصیه در .

۲۳ ✓ اِتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ

ولو بر خورمانک یاریمی قدر بیله اولسه، انکله ناردن اتقا ایدیگر .
یعنی سزکه آتش جهنم بیننده حجاب اولوق ایچون ولویک آز مقدارده بر شی
اولسون صدقه ایدیگر . اگر بوله مز ایسه کر، باری کلمه طیبه ایله یعنی طاتلی سوز ایله
او حجابی وجوده کتیریگر .

مادامکه او شخص ذل سؤالی ارتکاب ایدیور، حضرات مسلمین ! باری سز
ذل بخل ایله اتصاف ایدرک ید علیا وید سفلانک اجتماعدن تولد ایده جک اجری
ضایع ایتیگر .

۲۴ ✓ اِتَّقُوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ وَإِنْ كَانَ كَافِرًا فَإِنَّهُ لَيْسَ دُونَهَا حِجَابٌ

مظلومک دعاسندن وانکسار قلبندن احتراز ایدیگر، اگر کافر بیله اولور ایسه .
چونکه موقع اجابتله دعاسی ارسنده حجاب یوقدر .

۲۵ ✓ اِتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ تَعَالَى

مؤمنک فراستندن اتقا ایدیگر، زیرا مؤمن نور الهی ایله ناظر اولدیغندن نظر
بصیرتندن هیچ برشی استتار ایره مز .

اما مؤمن اولمی، شرط ایمانک ضمننده نصل ملکیت اخلاق مندرج اولدیغنی
آئیده کوریه جک اولان احادیث شریفه دن اکالارز .

۲۶ ✓ اِنَّ اِنْسَانَ لَا يَنْظُرُ اللّٰهَ اِلَيْهِمَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَطْعُ الرَّحِمِ وَجَارُ السَّوْءِ

ایکی صنف ادمه جناب حق یوم قیامتده نظر لطف ورحم ایله باقاز. بریسی ذورحم
محرم دینیلان اقارب و متعلقا نندن کسلوب، اناری اره یوب صوریه رق و احتیاجلری
اولوب اولدیغنی دوشمیره رک و امداد ایمی ره کندی علمنده وقتی خوش کچرنار،
دیگری، قومشوسنک محاسنی کتم ایله مساویسی اعلان ایلیان و بای وجه کان
قومشوسنی بیزار ایدنلدر .

۲۷ اِثْنَانِ خَيْرٍ مِنْ وَاحِدٍ وَثَلَاثَةٌ خَيْرٌ مِنْ اِثْنَيْنِ وَارْبَعَةٌ خَيْرٌ مِنْ
ثَلَاثَةٍ فَعَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَجْمَعُ أُمَّتِي إِلَّا عَلَى الْهُدَى

ایکی بردن، اوج ایکیدن، درت اوچدن خیرلیدر. دائماً جماعتی التزام ایدیگر زبرا
جناب حق امتی هدادن بشقه برکله اوزرنده جمع ایندیرمز.
مقصد سینه، امتی تفرقه دن تحذیر و اتحاد و اتفاقه ترغیدر.

۲۸ اِجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ الشِّرْكَ بِاللَّهِ وَالسِّحْرَ وَقَتْلَ النَّفْسِ الَّتِي
حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلَ الرِّبَا وَأَكْلَ مَالِ الْيَتِيمِ وَالتَّوَيُّيَ يَوْمَ الزَّحْفِ
وَقَذْفَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ

سبب اهلاک اولان آئیدهکی بدی شیدن صافنکر. انلرده: شرک باللهدن، سحر ایتمک
وایندیرمکدن، شرع وقانونک جوازینه موافق اولیهرق قتل نفس ایلمکدن، ربا و مال
یاتیمی بملکدن، دشمن ایله محاربه ایدیلمورکن ارقه چویرمکدن یعنی قاجمقندن، ذات الزوج
اولان خاتون مؤمنه ی غافل اولدینی حالده زانیه لفظیله یاد ایتمکدن، عبارتدر.

۲۹ اِجْتَنِبُوا الْوُجُوهُ لَا تَضْرِبُوهَا

بر کیمسه نك، شرعک وعتلک تجویز ایتمسه منی دوکسی اقتضا ایدر ایسه باری
یوزینه اور مقدن اجتناب ایدیگر.

آه یوزآه یوز! یوزدهکی اولان اسرار و صنایعی و یوزدن منعکس اولان وذوقاً بیلنن
خفایای مجلی بی تعین و بیان ایتمک ایچون جلدلره کتاب یازلملیدر.
فضولینک دیدیکی کجی: بو برکتاب سوز در فهم ایدن اهل حاله.

۳۰ اِجْتَنِبُوا هَذِهِ الْقَادُورَاتِ الَّتِي نَهَى اللَّهُ عَنْهَا فَمَنْ أَلَمَّ بِشَيْءٍ مِنْهَا
فَلْيَسْتَرْ بِسِتْرِ اللَّهِ وَلْيَتُوبْ إِلَى اللَّهِ فَإِنَّهُ مِنْ يَدِهَا صَفَحَتْهُ نَقَمَ عَلَيْهِ
كِتَابُ اللَّهِ

منهی اولان قاذورات و اوساخ کبائر سیئاتدن اجتناب ایدیگر. شاید قضاء بریکر

اورطه هولناکه دوشر ایسه ستر الهی به استناد ایله فعائی خلقدن اضمار و جناب
حقه رجوع ایدرک عفو بله ایتار آیسون زیراً صفحهٔ اعمالی بزّه کویسترر ایسه کتاب
الاهک متضمن اولدینی حدودی اقامه ده معذورز .

صاحب سعادت افدمز حضرتلری اصحاب کرامدن اسمی رضی الله عنه
حضرتلرنیه حد زانی اقامه ایتدکن یعنی مشارالیهی رجم ایتدیر دکن صکره اصحاب
کرام ارسنده قیام ایدرک اشبو حدیث شریف نبویلرله ناطقه زیب حکمت و مرحمت
اولدقربی شرح اخادیت شریفه نقل و روایت ایدیورلر .

۳۱ أَجِيبُوا الدَّاعِيَ وَلَا تَرُدُّوا الْهَدِيَّةَ وَلَا تَضْرِبُوا الْمُسْلِمِينَ

سزی دعوت ایدنلرک دعوتنه احابت و هدییه نی قبول ایدیکر مسلمینی ضرب ایتمیکر .
کیمک هدییه قبول ایتماسی لازم کله جکی آئیده (۵۰) نجی حدیث شریف ایله
تعین بیورلمش اولدینی کبی ضرب منهی عنه ایسه حدود الاهک خارجنده کی نفسانی
وغضبی ضرب بلره معطوف اولدینی محتاج ایضاح دکدر .

۳۲ أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ

اعمالک جناب حقه کوره اک زیاده سوکیلسی، ولو قلیل اولور ایسه دخی، دوام
اوزرینه ایشلیانیدر .

حسب البشریه اوچ کون عامل بش کون تارک بر مدت مکث بر وقت مفتر اولانلر
دخی لطف الهیدن محروم قالملاز ایسه لرده احی، دوام اوزره یا پلمسنه اعتنا اولنان
قسی اولدینی حدیث شریفک مفهوم عالیسندن استنباط اولنیور ۴۲۲ نجی حدیث
شریفه باقیه .

۳۳ أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى بَعْدَ الْفَرَائِضِ إِدْخَالُ السُّرُورِ

على المؤمن

جناب حقک اک زیاده سویدیکی شی، برانسان اوزرینه فرض اولان وظایف عبودیتی
اجرا ایتدکن صکره، مؤمن قرداشنک قلبه ادخال سرور ایلمکدر .

۳۴ أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى الْحُبُّ فِي اللَّهِ وَالْبُغْضُ فِي اللَّهِ

اولسنه سبی ایت که باکه بر وقت حکمنه تبعیت ایتکده اولدینگ شقاق، مبدل محبت وفاق اولورده محبکه قارشو ایتدکلرندن اوتانورسک .

۴۳ اَحْثُوا التَّرَابَ فِي وُجُوهِ الْمَدَّاحِينَ دیکری

أَحْثُوا فِي أَفْوَاهِ الْمَدَّاحِينَ التَّرَابَ

مداحینک یوزلرینه طو براق صاچکز . دیکری : مداحینک حطام دنیادن طمع ایتدکاری شی نه ایسه اغزلرینه آتیکز .

جائزه طلبی ویا اغراض سائرہ الجاسیله، کبرانک مدخنه قصیده لرله شتاب ایدن شعرایی تویخا و قدرلرینی تصغیراً اغزلرینه بر پارچه شی آتکر تعمیر زجر یسیله . مداحین منع بیور یلیور .

شراح حدیث شو نتیجه یه ابلاغ مقصد ایدیورلرکه، رسوخ عقلی وکل تقوایی اولمیانلری مدح ایتک، آنلری اعجابہ دوشوروب . صلحت دین و دنیاسنه خال و یرد . چکنندن هر حالده بویله مدح لردن اتقا اولنسون .

امام غزالی حضرتلرینک بیاننه کوره بوندن مادحک حصه سنه دخی غایت آغیر بر قاج مسئولیت ترتب ایدیور . بریسی، هوس انتساب و اعجاب ایله جوشه رق ممدوحده وجودی اولمیان محاسنی اسناد ایله مادح ورطه کذبہ دوشر، ثانیاً مادحک وجدانجه دخی غیر مصدق اولان بر جبک، ممدوحه قارشو اظهار یله مادح زمره منافقینه التحاق ایدر، ثالثاً مادح حقیقتنی بیامدیکی بر طاقم هدیانلرله حسابمز سوز سویلیان حمقا عدادینه ملتحق اولور . رابعاً ممدوح بر ظالم ویا عاصی ایسه، مدح اولنق سببیه مسرور ایدیله رک مادح کناسه کیرر، یعنی ظلمنه فسادینه شریک اولور .

ایه عزیزم ! عجبا بر عصریمزی، برده بزی، برده اسلامدن مقصد نه ایسه آنی، میزان انصاف ایله طارنار ایسه کندی کندیمزه نه دیرز؟ هیچ شهه یوفکه شاعرک شو بیتنی لسان حال ایله تکرار ایلرز :

اگر حقیقت اسلام در جهان اینست

هزار خنده کند کفر بر مسلمانی

۴۴ اَحْرُؤُوا فَإِنَّ الْحُرثَ مُبَارَكٌ وَأَكْثَرُوا فِيهِ مِنَ الْحِجَابِ

— ۵ — بیک بر حدیث

اکیکر، بیکر، زراعتله مشغول اولیکر. زیرا امر زراعت بر مبارک شیدر خصوصیه
زراعتک محافظه سی، ووحوش و طیورک تسلطانک منعی، ایچون بوستان قورقولقاری
چوچه یاییکر .

نور مجسم افندمن حضرتلری، امتی زراعتله تشویق ایله محافظه فیض و برکتی
وحاصلاتنک زیاده آلمنی ایچون لازم کلان طرق واسباب معقوله و مشروعیه توسل
اولمنسی اراده بیوریورلر . عصر مزک اوراق و خرمن ماکنه لرینه و بوناره معادل هر
درلو وسائط ترقی به توسل اولنق لزومی، بو حدیث شریفدن صراحة مستدل
دکیدر . چونکه (حجاجمی) نیچون احداث ایدیوروز . فیض و برکتی محافظه ایله
استفاده ایچون دگلی؟ او بله ایسه زراعتمزى، تجارتمزى زبید ایدن هر شیک قبول
واختیارینه عادتا مامورز .

۴۵ أَحْسِنُوا لِبِاسِكُمْ وَأَصْلِحُوا رِحَالِكُمْ حَتَّى تَكُونُوا كَأَنْبَكُم
شامة للناس

طاهر و تمیز البسه کیکر، کوزل کوزل حیواناته بنکر، انظار ناسه استحسان اوله حق
صورتله چیقکر .
عند الاقدار، انظاره خوش کورنیه جک کیرلی و مناسبتر البسه تک کیلمسی، وینه
بو مثللو حیواناته بنلمسی جائز اولیه جنی مفاد عالیسندن منعمدر .
۸۷۲ نجی حدیث شریفده نظر بیوریه .

۴۶ اِحْفَظْ مَا بَيْنَ لِحْيَيْكَ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْكَ

آغزیکری یعنی لسانکری و فروجکری محافظه ایدیکر که، هر درلو سلامت و سعادت
بو ایکی امر مهمک رعایتله معلق، وکافه ندامت و خسرانک دخی بونک عکسنده کوریه .
جکی بی شکر .

۴۷ اِحْفَظْ عَوْرَتَكَ إِلَّا مِنْ زَوْجَتِكَ أَوْ مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ قِيلَ
إِذَا كَانَ الْقَوْمُ بَعْضُهُمْ فِي بَعْضٍ قَالَ إِنْ أَسْتَطَعْتَ أَنْ لَا يَرِيَنَّهَا أَحَدٌ فَلَا
يَرِيَنَّهَا قِيلَ إِذَا كَانَ أَحَدُنَا خَالِيًا قَالَ اللَّهُ أَحَقُّ أَنْ يَسْتَجِيَّ مِنْهُ مِنَ النَّاسِ

دیز قباغکردن یوقاری، کو بککردن اشاعی اولان محل عورتکزی، زوجه کردن، ملک یمیکز اولان جاریه کردن ماعداسنه کوسترمکدن محافظه ایدیکز، بابا اوغل و متملقات سائر، یاخود قادین قادی، وارکک ارککی کوروز ایسه، سؤالنه دخی، قادر اولدجه کیمسه یه کوسترمیکز جواب سامبسی شرفصادر اولمش و خالی بر محله یالکز بر آدمک کشف عورت ایتمسک جائز اولوب اولمه جتی استیضاحنه قارشی دخی، جناب حق ناسدن زیاده اوتانلمغه احقدر اراده جواویه سیله، یالکزلق حالنده دخی انسانک مراعی حال وادب اولسنی امر وفرمان بیورمشلردر. صلی الله علیه وسلم.

۴۸ اِحْفَظْ وَدَّ اَیْکَ لَا تَقْطَعْهُ فِیْطْفِیءَ اللّٰهُ نُوْرَکَ

پدریکک محبتی محافظه ایله، اگرچه او رابطه حییه یی قطع و هجر ایدر ایسه ک، جناب حق دخی سنک نور فیض وسعادتی سوندیرر. شرح حدیث، بو حدیث شریفی بر آدمک پدرینک دوستک دخی دوستاغنی التزام ایدوب آندن کسلمامسک امر وتوصیه بیورلدینی تفسیرنده بولنورلر.

۴۹ اَخَافُ عَلٰی اُمِّیْ مِنْ بَعْدِیْ ثَلَاثًا حَیْفَ الْاَلَمَّةِ وَاِیْمَانًا بِالنُّجُوْمِ

وَتَكْذِیْبًا بِالْقَدْرِ

بندن صکره امم اوزرینه شو اوج حالک طریانی خوفنده یم. بریسی ائمه ونوا. نبک جور وظلمی، ایکنجیبسی احکام نجومیه یی تصدیق ایتملی، اوچنجیبسی خیر وشر کافه شئونات عالمک بقدر الله وقوعبولقده اولدینغی، تکذیب ایتملی قضا یا سیدر.

۵۰ اَخَذُ الْاَمِیْرَ الْهَدِیَّةَ سَحْتًا وَقَبُوْلُ الْقَاضِیِ الرَّشُوَّةَ کُفْرًا

امیرک وولایه امورک هدیه آلملری اخب مکاسبدن اولسنه مبنی حرام اولدینغی کبی، قاضینک قبول رشوت ایتمی دخی کفردر.

چونکه ولایه امورده ویریلان هدا یا، شخصاً، ذاتاً پایدار اولار بر دوستلغه مبنی اولیب، مجرد او مقامده بولندقلری جهتله معطینک غرض ومنفعت ذاتیه سنی محافظه یه محمول اوله بیله جکی جهتله هدا یا ی مقبوله دن، وقاضینک اخذ رشوته انهماکی ایسه ایضاحه محتاج شیلردن، دکلدردر ۴۶۰ نجی حدیثه باق.

٥١ أَخْشَى مَا خَشَيْتُ عَلَى أُمَّتِي كِبْرَ الْبَطْنِ وَمُدَاوَمَةَ النَّوْمِ وَالْكَسَلِ

وَضَعْفُ الْيَقِينِ

هلاک اتم امرنده قورقيلان مصائبک اذ دهشتلیسی، کثرت اکل سببیه معده لرینک بیومسی، بناء علیه نوم وکسلک دوامی، ضعف یقینک حصولیدر .
صاحب سعادت اقدمز حضرتلری امت مرحومه سنده تشرور لکله ضعف، عجز، کسل حصولدن، وایمانلرینه ضعف یقین طریاندن قورقه رق، دائماً محافظه علویتلری ایچون مجد وساعی اولملرینی، وسعادت حالک دشمنی اولان کسالت و بطالت ورطه سینه دو شاملرینی توصیه بیور بیورلر .

٥٢ أَخْلِصُوا أَعْمَالَكُمْ لِلَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ إِلَّا مَا خَلَصَ لَهُ

اعمال و افعالکز خلوصه مقارن اولسون . نیت خالصیه ملابس اولیان اعمالک اجابتگاه الهیده یری یوقدر .

نیتک صاغلامنی وکافه اعمالک اغراض نفسانیه دن تجردی، نجاج و موفقیتک مشروط لهی عد اولمشدر . مبدأ کتابده کی حدیث شریفه باق .

٥٣ أَخْلِصْ دِينَكَ يَكْفِيكَ الْقَلِيلُ مِنَ الْعَمَلِ

دینکده اخلاص اوزرینه اولدیغک حالده عمل، قلیل ده اولسه سکا کفایت ایدر .
حضرت شراح بو حدیث شریفک شرحنده بیور بیورلرکه، حقوق عبودیتیه اولیه مراعی اولرکه نیتکده نه خوف نار، نه امید جنت، نه دهرک غم و غصه سندن خلاص اولوق املی، نه ده الده بولنان بر سعادتک محافظه سی قیدی اولسون ! بو صورتله لوجه الله وقوع بولان عمل، پک آز اولسه دخی، عند الله غایت دکرلی و چوق قیمتیدر ٤٢٤ نجی حدیث شریفه ده مراجعت بیور یله .

٥٤ إِخْوَانَكُمْ خَوْلَكُمْ جَعَلَهُمُ اللَّهُ قُنِيَّةً تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَمَنْ كَانَ

أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِنْ طَعَامِهِ وَلْيَلْبَسْهُ مِنْ لِبَاسِهِ وَلَا يُكَلِّفْهُ مَا يَغْلِبُهُ فَإِنَّ كَلْفَهُ مَا يَغْلِبُهُ فَلْيَعْنَهُ

قرداشلریکزر خادمکزدرد . جناب حق انلری تحت یدیکزده اولق اوزره سزه
 تملیک ایتدی . بر آدمک قرداشی کندی امری آنتده اولور ایسه ، یدیکندن یدیرر ،
 کیدیکندن کیدیرر ، حقندن کله میه جکی ایثی تکلیف آتیز ، ایدر ایسه کندیسی
 معاونت ایلر .

اشته اقدم ، عالم اسلامیتده جاری اولان اسارت حقنده اجرایی اقتضا ایدن معامله یی ،
 موجودات اقدمن حضرتلری تصریح و تعیین و مسلمانلقدده کی اسارتک ، قرداشلنگ بر بشقه
 نوعی ایدوکنی تبیین ، بیور بیورلر ، انسانی ، کافه حقوق بشریه دن تجرید ایتک شرطیه
 اوروبا لیلرک طانیدینی اسارتی ، وقتیهینه اوروباده ، امریقا ، روسیه ده اراملی ایدیلر
 شمدیکی مقصد اعتراض ، اغراض و منافع سیاسییه دن بشقه دکلدرد . فسبحان الله زهی
 جهالت یاخود نتیجه سی سیاستدن عبارت زهی بحاهل ! (۵۷۵) و (۷۰۳) نجی
 حدیث شریفله ده باق .

۵۵ اَدِ الْاَمَانَةَ اِلَى مَنْ اِثْمَنَكَ وَلَا تَخُنْ مِنْ خَانَكَ

سکا امین اولانک ایتدیکی اماتی ادا ایت . سکا خیانت ایدنه بالمقابله سن خیانت ایتمه .
 بو امانت لفظی عبادات و معاملاتده تعلق ایده جکندن هم عباداتده ، هم معاملاتده
 امین اولکر دیمکدر . مقابله صددنده بيله اولسه خیانتی اختیار ایتمه زیرا مقابله ایدیم
 دیرایکن سن دخی خان صفتیه اتصاف ایدرسک !

۵۶ اِدْرَاوْا الْحُدُودَ عَنِ الْمُسْلِمِينَ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَاِنْ وَجَدْتُمْ لِلْمُسْلِمِ
 مَخْرَجًا فَخَلُّوْا سَبِيْلَهُ فَاِنَّ الْاِمَامَ لَانَ يُخْطِئُ فِي الْعَفْوِ خَيْرٌ مِنْ اَنْ يُخْطِئُ
 فِي الْعُقُوْبَةِ

جرم و جنایت مسلمین اوزرینه مترتب اولان حد شرعیئک اقامه سنی ، قادر
 اولدیغکر قدر دفع ایدیکر . بر مسلمک ارتکاب ایتدیکی مظنون اولان جرمدن برانت
 ذمته متعلق قرآن کور بلورسه درحال صالیوریکر . زیرا خلیفه ، سلطان ، والحاصل
 ولاة امورک ، عفوی التزام ایتک سببیه خطا ایتلری ، عقوبت و مجازاتک اجرانسنده
 ایده جکلری خطادان البته خیرلیدر .

۵۷ اِذْ رَأَوْا الْحُدُودَ بِالشُّبُهَاتِ وَأَقْبَلُوا الْكِرَامَ عَثْرَاتِهِمْ إِلَّا فِي

حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ تَعَالَى

مجرد شبهه و ظن اوزرينه حد شرعی اقامه ايتيكر . اصحاب حيا و حجابك اياغي سورچسيله ده مؤاخذه ده بولميكز . يالكز ثابت اولان جرملى حد شرعی ي استلزام ايدرايسه او بشته : اول وقت اقامه حدود ايدلميدر .

۵۸ اَدَّبَنِي رَبِّي فَأَحْسَنَ تَأْدِيبِي

جناب حق بنم فطرتی کمال اداب انسانیه ایه تحسین و تزین ایدی .
بو باده شو صورتله تصویر حال ممکندرکه ، رضای الهی یه موافق افکار و اعمال افعاله بولمق ارزوسنده اولان ابنای بشر ، عقول و تفکرات ناقصه لرینک عجز و ضعفیه حقک قدرت و کبریای بیتمده نسبت بوله مدقارندن ، کندیلارینه بر طریق تقرب و توسل ارائه سنی ، کویا لسان حال و استعداد لر یه طلب و تمیده بولمشلرده ، حضرت مجیب الدعواتده ، خلقه نمونه تقلید و امثال اولق اوزره وجود اکمل محمدی بی اظهار ایه اشته قولاً و فعلاً و حالاً و خلفاً کندیکری شوکریده عالمه نقد توفیق و تقریب ایدر ، آنی نه رتبه تقلیده جالشور یعنی سنت سنیه سنی التزام ایدر سه کز ، اوقدر بنم رضامه موافق حرکاتده بولمش اولورسکر امر مغنویسه امت محمدی شرفیاب استجابت ایش اولیور .

۵۹ اَدْعُوا اللَّهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِيبُ

دُعَاءَ مَنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لِآهِ

الله دعا ایدیکز ، اجابتی متیقن اولدیغکر حالده برده بیلککرکه ، توجه نامه مقارن اولیان و حقدن مشغول اولان بر قابک ایده جکی دعا عند الله مستجاب دکلدن .
دیمک که اجابت بیور یه جفنی یقیناً بیلهرک توجه اتم و جمع همت ایه ایدیله جک دعالک استجابتی محققدر .

۶۰ إِذَا أَتَاكَ اللَّهُ مَالًا فَلْيُرْ عَلَيْكَ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يَرَى أُمَّرَهُ

عَلَى عَبْدِهِ حَسَنًا وَلَا يُحِبُّ الْبُؤْسَ وَلَا التَّبَاؤُسَ

مال و ثروتها منعیم علیه اولدک ایسه ، ظاهر حالکده اووزرکده کور و نسون . زیرا حضرت منع مطلق ، اثر نعمتی قولک اوزرنده کورمسنی و بونکده شرع و عقله موافق اولسنی ایستر ، حالندن خلقه شکایت ایدنلرک ، یاخود واریکن کندیلرینی اقتدار حالی و مالیدن محروم کوسترنلرک ، افعال و اقوالندن الله خوشنود دکلدر .

۶۱ إِذَا آمَنَكَ الرَّجُلُ عَلَى دَمِهِ فَلَا تَقْتُلُهُ

بر یسی سندن امین اولدی ایسه صاقنوب قتل ایتمه . یعنی ویردیکنک امان و امنیتک حکمنی محافظه ایت . ولایة امورده و خصوصیه عسکر قوماندانلرینه رهبر حرکات اوله جق بر قانون قدسیدر امنیت و عهدده رعایت ایتمک کلکک حالاً و حکمتنه نه رتبه بر امر مکر و ده اولدینی کتب اخلاقیه مفصلاتنه مراجعتله کور یلور .

۶۲ إِذَا ابْتَغَيْتُمُ الْمَعْرُوفَ فَاطْلُبُوهُ عِنْدَ حَسَنِ الْوُجُوهِ

ایلیک کورمک امیدنده ایسه کر . کوزل یوزلوردن اراییکر . حضرت نخر الرسل افندمز بو حدیث شریفلرله خاتمک ، مکملیتک ، خلقک کچله ده دال اولدیغنه اشارت بیور بیورلر .

۶۳ إِذَا بَاتِي أَحَدُكُمْ بِالْقَضَاءِ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ فَلَا يَقْضِ وَهُوَ

غَضْبَانٌ وَلَيْسَ بَيْنَهُمْ فِي النَّظَرِ وَالْمَجْلِسِ وَالْإِشَارَةِ

امت و اصحابدن بر یسی بین المسلمین قاضی اولمق کبی بر امر مهم ایله مبتلا اولور ایسه ، طاریغین و اثر حدت و شدت اوزره اولدینی حالده حکمدن اجتناب ایسون . برده طرفین متخاصمین بر طوته رق حتی انشای مجاوبه و مخاطبهده ، اماله نظرده ، اشارتده ، اوتوردلمقده مساوات کامله حصوله رعایت ایلسون .

بو بایده تفصیلات زائده آلمق املنده بولنان قارئین ، مفصلات کتب فقهیه و خصوصیه مجله احکام عدلیه تک کتاب القضا سنه مراجعت ایسون . شوراسیده دائماً معلوم اولمیدرکه احکامه متعلق برلرده تقدر مسلمین لفظی کچر ایسه ، او حکمک اهل ذمت و مستأمننه دخی شمولی واردر .

٦٤ اِذَا اَبْرَدْتُمْ لِي بِرَيْدًا فَاَبْعَثُوهُ حَسَنَ الْوَجْهِ وَحَسَنَ الْاِسْمِ

بکا مبعوث، والچی کوندردیککز وقتده یوزی واسمی کوزل اولانلری انتخاب ایدیکز .

حکمتی (٦٢) نومرولی حدیث شریفده کیمچشدر برده رسالتپناه افندمز حضرتلری کوزل اسملری سور وانکله اکثریاً تقال بیوررلرایدی .

٦٥ اِذَا اتَى أَحَدَكُمْ خَادِمُهُ بِطَعَامِهِ قَدْ كَفَاهُ عِلَاجُهُ وَدُخَانُهُ

فَلْيَجْلِسْهُ مَعَهُ فَإِنْ لَمْ يُجْلِسْهُ مَعَهُ فَلْيُنَاوِلْهُ أَكْلَةً أَوْ اَكْلَتَيْنِ

عبد اولسون، حر اولسون، خادمکز سزه طعامله کلدیکی وقتده، او طعامک بایمی وقوقوسی او خادمک موجب قوت قلبی اولمشدر . بیکه بر ابرجه اوتورتدیریکز، شاید اوتورتمازایسه کر، باری سزیرایکن برایی لقمهده اکویریکز (علیه الف الف صلوات) .

٦٦ اِذَا اتَاكُمْ كَرِيمٌ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ

بر قومده علویت وکرمله معروف بریسی سزه کلدیکی وقتده اکرام ایدیکز عموماً مسلمینه جنسیت، قومیت، ملیت اعتباری اولقسزین هر کسه قارشو مسال وانا مهمانواز ومسافر پرور اولملرینی آمر احادیث شریفه چوق ایسهده، بو حدیث شریف مخصوصاً کرام قومک اکرام ایدلمسی حقتده شرفصادر اولمشدر .

٦٧ اِذَا اتَاكُمْ الزَّائِرُ فَأَكْرِمُوهُ

سزی مجرد زیارت قصدیله کلش اولانلریده اکرام ایدیکز . الحاصل صاحب خلق عظیم افندمز حضرتلری کندیلرینک کریم اولدینی کبی، کندیلرینه تابعیت شریفله کسب امتیاز ایدن نوع بنی بشرک دخی کریم وعالیجناب اولملرینی، سفلی برحالده قالمملرینی التزام بیوربیورلر (صلی الله علیه سلم) .

٦٨ اِذَا أَحَبَّ أَحَدَكُمْ أَخَاهُ فَلْيُعَلِّمْهُ أَنَّهُ يُحِبُّهُ

سزدن بریکز مؤمن قرداشینی سور ایسه، سودیکنی اکا بیلدیرسون . اخوان دینک جملهسیله مواخاة مقتضی ایسهده آنلردن بریسنی خصوصی اولهرق

مغفرت ایدر . . (۵۹۵) ، (۷۵۱) بحی حدیث شریفله باقیله .

۷۶ إِذَا أَمَّ أَحَدُكُمْ فَلْيُخَفِّفْ فَإِنَّ فِيهِمُ الضَّعِيفَ وَذَا الْحَاجَةَ
وَإِذَا صَلَّى لِنَفْسِهِ فَلْيَطْوِلْ مَا شَاءَ

بریکر امام اولدینگکر وقده ، نمازی تخفیف ایتسون یعنی اوزاتمسون زیرا جماعت
ایچنده صغیر وکبیر ، ضعیف ومرض اولانلر اولور ، یاخود بشقه برعذر و برایش
صاحبی بولنور . اگرچه او آدم یالکر قلیور ایسه استدیکی اوزاتمقده مختاردر .

۷۷ إِذَا تَبَايَعْتُمْ بِالْمِئْتَةِ وَأَخَذْتُمْ أَذْنَابَ الْبَقَرِ وَرَضَيْتُمْ بِالزَّرْعِ
وَتَرَكْتُمْ الْجِهَادَ سَأَطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَلَا لَا يَنْزِعُهُ حَتَّى تَرْجِعُوا إِلَى
رَبِّكُمْ

« العینه » عینه دییه برآدمه ویره سیه اوله رق فاحش فیثاته مال صاتمغه ،
واو صاتیلان مالی غایت اوجوزن بها ایله ینه او مشتریدن تکرار آلمغه اطلاق اولنیور .
مال عالیسی :

غدرانه تجارتله مشغول اولور ، او کوزک قوروغنه یایشه رق زراعتله راضی اولور
وجهادی ترک ایدر ایسه کز ، جناب حق ده سزنی دین قدیم و مسلك قویمکره ارجاع
ایدنجیه قدر اوزریکزه ذلی مسلط ایدر . « صدق رسول الله » .
اشته مصرلیلر کوزیمزک اوکنده نمونه اوله رق یتز . حیانلرینی ، تجارت و زراعتلرینی ،
ناموسلرندن زیاده سودکلیری و جهاده متعلق حتی برکله یی بیله لسانه امدقلری جهته ،
سکر طقوز میلیون مسلمان موجود اولدینی حالده ، درت بیجق فرنگک مسخره سی
اولشلر ، وذلك درجه غایه سنه وارمشلردر . ممالک عثمانیه خاصه یه یعنی او مبارک اناطولی
قطعه سنه کلنجه ، آنک اهالی طاهره سی بوقدر یوزسنه لر دئبری امر غزا و جهاد دن
فارغ اولمدقلری جهته مقدار لرینک آزلغیله برابر میلونلرله دشمنه مقاومت ایتشلر
وقبول ذل ایلامشلردر بوندن صکره ده ذل وحقارته دوشمک احتماللری یوقدر
انلر کرچکدن انسان شکلنده وجود بولاش آرسلانلردر . دین بر اوغرینه دیندیمی
او اغورده اولمکی نفسلرینه دنیا و آخرت ایچون شرف وهزیت بی بها بیلورلر ، بونلر

عسکر لکنده و فکر جهاد ده دائم اولدجه ، قورقدقلرندن امین و بحوله تعالی اومدقلرینه نائل اوله جقلدر .

۷۸ إِذَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ شَيْءٌ فَدَعُهُ

نفسکی یعنی بزم تعبیر مزجه وجدانکی تحریش ایدن شیئی یا بیهرق ترک ایت .
 شرح حدیث بیوریورلرکه ، بنی بشر حق ایله مسترح و باطلدن متفر و مضطرب اولمغه مفظوردر . نور یقین و هدی ایله کسب صفوت ایدن بر قلب ، جزئی برحقسزلق و یولسزلقله متآذی و مضطرب اوله جفندن ، شوخالده عالمده جاری اولان نیک و بد اموری ، دقت ایتدیکنک حالده ، وجدانکک دلاتلیه تفریقه مقتدر اولورسک آنک ایچون صدریکی تحریش ایدن یعنی سنی راحتسز ایدن ایشی یا پیه . (۳۳۲) و (۳۳۳)
 نبی حدیث شریفله باقیله .

۷۹ إِذَا خَفَيْتَ الْخَطِيئَةَ لَا تَضُرَّ إِلَّا صَاحِبَهَا وَإِذَا ظَهَرَتْ فَلَمْ تُغَيِّرْ ضَرَّتِ الْعَامَّةُ

حسب البشریه دوچار اولنان خطایا ، خفی اوله رق اختیار ایدلدیکی و مستور قالمسی اسبابی التزام اولدینی حالده ، فاعل و صاحبندن بشقه سنی متضرر ایتمز . لکن اظهار واجهار سیئات اولنورده وظیفه دارلری طرفندن منع اولتماز ایسه ، ضرری عام اولور .

۸۰ إِذَا حَدَّثَ الرَّجُلُ بِحَدِيثٍ ثُمَّ التفتَ فِيهِ أَمَانَةٌ

بر یسی بر شی سویلر ایکن اطرافه باقور ایسه ، امان کیسه یه سویلمه دییه مخصوصاً توصیه و تنبیه ایتسه دخی ، او سوز اول مسمعهده امانتدر .

۸۱ إِذَا سَبَّ اللَّهُ تَعَالَى لِأَحَدِكُمْ رِزْقًا مِنْ وَجْهِهِ فَلَا يَدَعُهُ حَتَّى يَتَغَيَّرَ لَهُ

بریکر شو عالمده بر سیبله و بر وجهله مرزوق اولور ایسه کر ترک ایتیکر تا کندی کندیسنه تعبیر ایتما یخجه .

بر مأمور ممکن اولدینی قدر مشروع و حقیقی بر سببسز استعفا ایتمکدن احتراز

ایتمی . صنعت و تجارت و سایر درلو و سائل معیشت دخی بویله در . زیرا سنک الکنده موجود اولان نعمت ، لسان استعدادیکک استدعا و تمیسی اوزرینه احسان اولمشدر . بوایش بکا کیور فلان صنعته تغییر ایدر و مأمور ایسه ک فلان مسلکه تحویل وظیفه ایله ایسه م ، سعه معیشت حاصل ایدرم کبی خلیای خامه قاپلمه ؛ زیرا مدبر امور کاشانک عطایاسنه قارشو کفران نعمت و یاخود عبودیتک حسیله اقامه الهنه مقابل هتک حرمت ادب ایتمش اولورسک . بولندیگک صنعتی ایله ک کورتوروب تحسین ایتمک ووظیفه مرتبه سنک کا یلیق عهده سندن کلکه چالیش ، تشبکه لزوم اولیه رق صره سی کلدیکنده کندیلکندن سکا فتح باب اوله جغنی بقیناً بیلملیسک (۸۳۷) نجی حدیثه ده نظر بیور یله .

۸۲ إِذَا سَبَّكَ رَجُلٌ بِمَا يَعْلَمُ مِنْكَ فَلَا تَسِبْهُ بِمَا تَعْلَمُ مِنْهُ فَيَكُونَ أَجْرُ ذَلِكَ لَكَ وَوَالَهُ عَلَيْهِ

سنده وجودی اولان بر شی ایله سکا سب ایدنه قارشو ؛ سن آنده وجودینی بیلد-
یکک بر عیب ایله بالمقابله سب ایتمه ، زیرا سنک سکوتنک اجری سکا ، و آنک تعرضنک
وبالی اکا عاقددر

۸۳ إِذَا سَرَّكَ حَسَنَاتُكَ وَسَاءَتْكَ سَيِّئَاتُكَ فَأَنْتَ مُؤْمِنٌ

افعال حسنه کدن مسرور و منبسط و حسب البشریه صادر اولان خطا و سیئه کدن
مقبوض و منفعل اولور ایسه ک مؤمنسک . بو حال علامت ایماندندر .

۸۴ إِذَا سَمِعْتَ الرَّجُلَ يَقُولُ هَلْكَ النَّاسُ فَهُوَ أَهْلُكُمْ

بریسندن ایشیدیر ایسه کر که دنیاده آدم قالدی ، ناس کاملاً فساده واردی .
اشته او آدم افسد ناسدندر .

بو آدمک کندیبسی هلاک اولمشدرده بیچاره نک خبری یوق . بتون ابنای عالمک
اخلاق و افعالی فساده واردیده یالکر ذات عالیترینک خلقیمی دورکون قالدی ؟ بویله
سوزلر ، رؤیت نفسدن ، کندینی بکنمشکدن نشأت ایدر .

عموم بر قومی ، بر جماعتی طعن ایتملی ، زیرا آنلرک ایچنده نصل ارلر واردرکه

حالك، زمانك اقتضاسنه كوره معامله ده بولمق مجبورتی، كندولرینه مستكن اولان فضائلك اظهارینه مانع اولمدر .

٨٥ إِذَا سَمِعْتَ جِبْرَانَكَ يَقُولُونَ قَدْ أَحْسَنْتَ فَقَدْ أَحْسَنْتَ وَإِذَا

سَمِعْتَهُمْ يَقُولُونَ قَدْ أَسَأْتَ فَقَدْ أَسَأْتَ

یقینکده بولنانلر سنی، فصل بر ثنای جمیل ایله یاد ایدیورلر ایسه اوله سسک .
اگرچه قضیه بر عکس ایسه، دیمک که اسأت ایدیورسک .

الحاصل قومشولر و یقیندن سنکاه معاملات و مناسباتده بولنانلر، سنک معیار کدر فدلگه دائر آنلر بینهده سوز دوران ایدیور ایسه، اصلاح نفسه چالیش (٧٦٥) حدیثه باقیله .

٨٦ إِذَا سَمِعْتُمُ الْحَدِيثَ عَنِّي تَعْرِفُهُ قُلُوبُكُمْ وَتَلِينُ لَهُ أَشْعَارُكُمْ

وَإِبْشَارُكُمْ وَتَرَوْنَ أَنَّهُ مِنْكُمْ قَرِيبٌ فَأَنَا أَوْلَاكُمْ بِهِ وَإِذَا سَمِعْتُمُ

الْحَدِيثَ عَنِّي تُسَكِّرُهُ قُلُوبُكُمْ وَتَنْفَرُ مِنْهُ أَشْعَارُكُمْ وَإِبْشَارُكُمْ

وَتَرَوْنَ أَنَّهُ بَعِيدٌ مِنْكُمْ فَأَنَا أْبَعْدُكُمْ مِنْهُ

بندن سزه بر حدیث اسماع ایدلدیکی وقتده قلوبکز آنکله تنویر ایدر، طبعکردهکی غلظت یومشار، آنی کندیکره قریب کورور ایسه کز، بن او حدیثه سزدن دها زیاده یقینم . اکر سزه ابلاغ اولنان حدیثدن قلوبکزده بکنلمیه جک بر تأثر حاصل اولور، طبعکر اندن تنفر ایدر، آنی سز کندیکزدن بعید کورورسه کز، او حدیثه بن، سزدن دها ابعدم . ٣٩٦، ٨٢٥ نبی حدیث شریفه ده باقیله .

٨٧ إِذَا سَمِعْتُمْ بِجِبْلِ زَالٍ عَن مَكَانِهِ فَصَدَّقُوا وَإِذَا سَمِعْتُمْ بِرَجُلٍ

زَالٍ عَن خَلْقِهِ فَلَا تُصَدَّقُوا فَإِنَّهُ يَصِيرُ إِلَى مَا جِبِلَّ عَلَيْهِ

برطاغک یرندن زائل اولدیغنی ایشیدیر ایسه کز تصدیق ایدیکز، بر آدمک طبعنک دیکشدیکنی تصدیق ایتیمکز . زیرا طبیعت، جبلیتی اوزرینه حرکت و معامله ایدر .
بوحدیث شریف اساس دین و دنیایه تعلق اولان آثار مهمه دن اولسیله خلیجه

پرتو اخلاق جبلی اولور ایسه تهذیب
اولسی اقتضا ایدر . اوت ، اشخاص انسانیه نك اختلاقی قدر مختلف اولان
اخلاق اساسیه ، ناقابل تبدیل و تغییردر . لیکن دنیاده موجود اولان نور و ظلمت کبی ،
اخلاقده حسن و قبح اعتباریه ایکی قسمه آیریلور .

مثلاً ، سخی ، شجاعت ، حلم ، تواضع ، کرم مثللو اخلاق ، حسنیاده ، بخل ،
جبن ، غضب ، تکبر ، حرص ، حسد ، انتقام کبی خصائصده ، قبیحیاده اساسدر .
بونلرک درجات متفاوته ده یکدیگریه اختلاط و ترکیبندن لایعد ولا یحصا شمائل
حصوله کلور . هله بر قسمی ده یا بنیه نك حکمی و مزاجک اعتدال و فسادی ایجابی
ویا عقل و تمیزک استعمالی نتیجه سی اوله رق بر باشقه شکلده ظاهر اولور . فرضاً ، میل
سکوت ، حجاب ، معارضه دن اجتناب ، مماشاة ، مدارا ، تأنی عقلک حسن استعمالیه
وجوده کلور . وحدت و خمولی سومک ، دالغینلق ، قوه دافعه نقصانلی ؛ اظهار فضل ،
میل سرعت و بطاقت ، فهم و حرکت ، خیاله مغلوب اولوق ، وسوسه قلب ، حرص شان ،
حقق ، قیصقاجلیق ، ضعف قلب ، مداهنه ، قوت قلب کبی اوضاعک جمله سی ، بنیه نك
ترکب و شاکله سنه کوره حصول بولورکه ، بونلرده مشروع و غیر مشروع اوله رق ایکی یه
آیریلور .

فقط نتیجه یه کلنجه ، انسان کوره نکه اتباع ایله مجبول بر عجیب حیواندر . اخلاق
اساسیه سی محفوظ اولدینی حالد قبول تربیه ایله بی نوعی میانندن کسب صلاح ایدر
وصفات شریره سی اضمار و حمیده سی اظهار ایله سعادت دنیا و آخرتی احراز ایده بیلور .
شوبله که : عیب بین ارملاز نیمه ایتمز ، غیبت و استهزادن چکنور ، سرقت و خیانتدن
قاچنور ، حب وطن ، حب خیر ، صبر ، امانت ، صدق ، کتمان فضل ، توکل ، کبی
محاسن کندوسنه ملکه اولور .

هله ویردیکی سوزک حرفیاً اجراسی مراقده بولنوق ، ناموسنی کوزده تمک ، ایشنی
بیلمک ، بوکونکی ایشنی یارینه بر اقامق ، معاملات و کافه حرکاتده انتظام آرامق ،
نظافتی سومک ، انتقامدن کوز بومق ، بورج ایتمک ، ایدر ایسه طایمق ، زماننده
تأدیه بی دوشونمک ، حقوق ناسی مقدس و تعرضدن مصون بیلمک ، مجلس و تقشیش
مراقده اولماق ، هرکسه طائلی معامله ایتمک ، عنف و شدتدن قاچنمق ، خلقه ضرر
ایراندن چکنمک ، یالان سویلماهک ، ولو طوغری ایچون اولسون دائماً یمیندن

احترار اوزرده . بر مطلقا تربیه ایله وجود بولور .

الحاصل اخلاق اصلیه جلی ایسه ده انسانده ، تربیه وادبیه انساندر بوقسه مصر
بر حیواندر . مع ما فیہ هر قاعده نك بر مستثناسی اولدینی دستوریده شورا جقده
اونودولسون .

۸۸ إِذَا سَمِعْتُمْ بِالطَّاعُونَ بِأَرْضٍ فَلَا تَدْخُلُوا عَلَيْهِ وَإِذَا وَقَعَ وَأَنْتُمْ
بِأَرْضٍ فَلَا تَخْرُجُوا مِنْهُ

بر ارضده طاعون عتی موجود اولدینی ایشیدیرسه کر اورایه کیرمیکر ، سزایچنده
اولدینکر حالده واقع اولورسه آندنده خارجه چیقیمیکر .

اشته اقدم ، بیک ایکوز بوقدرسنه صکره علت مستولیه وساریه یه چاره اولهرق
بولان قرائته نظامنک اجمالی بودکلیدر ؟ ۵۸۲ نجی حدیث شریفده باقلسون .

۸۹ إِذَا شَهِدْتَ أُمَّةً مِنَ الْأُمَمِ وَهُمْ أَرْبَعُونَ فَصَاعِدًا أَجَّازَ اللَّهُ
تَعَالَى شَهَادَتَهُمْ

فرق کشی ویا آندن زیاده اولان بر جماعت اداء شهادت ایلدکلری حالده جناب
حق ، شهادت واقعه یی قبول ایدر . تذکیه میت اشته بو اصلدن تفرع ایدیور .

۹۰ إِذَا شَهِدَ الْمُسْلِمُ عَلَى أَخِيهِ سِلَاحًا فَلَا تَزَالُ مَلَائِكَةُ اللَّهِ تَعَالَى
تَلْعَنُهُ حَتَّى يَشِيْمَهُ عَنْهُ

بر مسلم ، اخوان دیندن بر یسی علیه تهمیر سلاح ایدر ایسه ، او سلاح یرینه
قونلنجیه قدر ملائکه الله او ذاتی لعنتله یاد ایتمکدن فارغ اولزلر . (۴۷۵) نجی حدیث
شریف مناسبتیه بو بایده سویانلمش بعض سوزلر واردر .

۹۱ إِذَا عَمِلْتَ سَيِّئَةً فَأَتْبَعَهَا حَسَنَةً تَمَحُّهَا

بر کناه ایشلدیکنک وقت بر خیر ، بر حسنه ایله او کناهی تعقیب ایت که جناب
غفار ذنوب او کناهی عفو و محو ایتسون .

۹۲ إِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْكُتْ

بریکزه حدت و غضب طاری اولور ایسه ، التزام سکوت ایسون .
یعنی او صره ده غلیان ایتمش اولان نفس اماره سنک اوزرینه حاکم اولسون .
غضبک حکم و کیفنه تبعیته اوکنه دوشوب کیتسون . اشته صبر دنیلان خلق حمید ،
بو موقعه ده انسانه رهبر نجات و سعادت اوله جقدر .

۹۳ إِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ قَائِمٌ فَلْيَجْلِسْ فَإِنْ ذَهَبَ عَنْهُ الْغَضَبُ
وَإِلَّا فَلْيَضْطَجِعْ

حدت ایتمدیکنر وقتده قائم ایسه کر ، اوطوریکر ، بونکله غضب زائل اولورسه فهبا ،
اولدینی حالده یاکنرک اوزرینه یایکر .

۹۴ إِذَا كَانَتِ الْفِتْنَةُ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ فَاتَّخِذْ سَيْفًا مِنْ خَشَبٍ

بین المسلمین فتنه ظاهر اولدینی حالده تحته دن بر قلیج ایتمه نک یوله باق .
یعنی تسکین فتنه به مقتدر اوله ماز ایسه ک بیطرف قال .

۹۵ إِذَا كَانَتْ أَمْرًاوَكُمْ خَيْرًاكُمْ وَأَغْنِيَاوَكُمْ سُمَحَاءَكُمْ وَأُمُورُكُمْ
شُورَى بَيْنَكُمْ فَظَهَرُ الْأَرْضِ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ بَطْنِهَا وَإِذَا كَانَتْ
أَمْرًاوَكُمْ أَشْرَارَكُمْ وَأَغْنِيَاوَكُمْ بُخْلَاءَكُمْ وَأُمُورُكُمْ إِلَى نِسَائِكُمْ
فَبَطْنُ الْأَرْضِ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ ظَهْرِهَا

خیرلیریکر آمریکر ، اغنیا واهل تروتکرده جو مردلیریکر ، اولور . امورکرده ،
بیتکرده شورى ایله رؤیت اولنورسه ، بر یوزنده یشامق اولمکدن اولادر . لکن اشراکر ،
فاسد الاخلاق آدملیریکر ، امراکر اولور ، اغنیا کر دخی بخیل وناکس بولنورده ، امور
جهورده نسوانه مفوض اولور ایسه ، اوله ذلیل بر حالده یشامقدن ، ترک حیات ایتمک
سزک ایچون خیرلیر .

ضعف قلب اصحابندن ، حیانت و مداهنه ایله متصف اولان ذکورک دخی انانندن

فرق یوقدر . فتأمل ! (۳۸۹) نجی حدیثه ده باقلسون .

۹۶ إِذَا كَانَتْ عِنْدَ الرَّجُلِ امْرَأَتَانِ فَلَمْ يَعِدْهُمَا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَشِقَّةٌ سَاقِطَةٌ

دین مینمزمک جوازینہ مبنی ایکی زوجہ سی اولوبده ، آنلرک مسکن وملیس ومطمعنده ، واحوال سائرهنده اجرای عدالت ایتیمان ، وجودینک بر طرفی ساقط اولمش اولدینی حالده حشر اولنور ؛ تعیر عالیسیله عدالتدن انحراف ایدن زوجک مذمتدن کنایه اولهرق ایراد بیوریلور .

تعدد زوجاتک نصل قیود احترازیه ایله مشروط اولدینی ذوق سلیم اصحابی البتہ تأمل بیوریلور آ .

۹۷ إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَّحَى رَجُلَانِ دُونَ الْآخِرِ حَتَّى تَخْتَلِطُوا بِالنَّاسِ فَإِنَّ ذَلِكَ يُحْزِنُهُ

اوج کیمسه بر آرده اولدینی حالده ، ایکیسی خفیفجه اولهرق لاقیردی ایدرلر ایسه . اوچنجیبی محزون اوله جفندن . او جمعیه بشقه لری کلوبده اختلاط چوغالینجه ، ایکی کشی کیزلیجه لاقردی ایتاملیدر .

۹۸ إِذَا لَعَبَ الشَّيْطَانُ بِأَحَدِكُمْ فِي مَنَامِهِ فَلَا يُحَدِّثْ بِهِ النَّاسَ

بر آدمک رؤیاسنده شیطان آنکله اوینادینی یعنی احتلام اولدینی وقت . صباحلین آتی ناسه خبر ویرمسون .

امر جلیلیه امت واصحابک مؤدب اولملری ارزو بیوریلور .

۹۹ إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ مَنْ فَضَّلَ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ وَالْخَلْقِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلُ مِنْهُ

ثروت وحسن اخلاق سیبیه ما فوقکرده بولنانلره باقوبده او حال ومالک سزده اولدینغدن طولایی راحتسز اولقدن ایسه ، خلقاً ، حالاً ومالاً کندیکر درجه سنه وارده مامش اولانلری کوروبده تسلیسنی بولکر .

۱۰۰ إِذَا وَسَدِ الْأَمْرِ إِلَىٰ غَيْرِ أَهْلِهِ فَأَتْتَظِرِ السَّاعَةَ

بر ایش که اهل اولیانه تفویض اولنور، قیامته انتظار اولنمیدر .
زیرا اهانه تفویض اولنیمان هر امر، خلاف حکمت و مصلحت اوله رق جریان
ایدر امور عبادده نهایتسز ظلملر، قاریشقلقلر، مشاهده اولنور، تخریب عالم ایچون
بوندن بیوک دهانه سبب آرانیه بیلور؟! .

۱۰۱ أَذْكَرُوا مَحَلِّسِينَ مَوْتَاكُمْ وَكَفُّوا عَنْ مَسَاوِيهِمْ

امواتکرمک محاسنی ذکر ایدرکر، مساویسنی یاد ایتمکدن احتراز ایلیکر .

۱۰۲ أَرَأَيْتُمْ سَتَشْرَفُونَ مَسَاجِدَكُمْ بَعْدِي كَمَا شَرَفَتِ الْيَهُودُ

کِنَائَتِهَا وَكَمَا شَرَفَتِ النَّصَارَىٰ بَيْعَهَا

اویله کور بیوره که بندن صکره مساجد و جواممکر، یهودیلرک خاورالری، نصارا-
نک کینسالری کبی تشرف ایده جکدر .

یهودیلر ککنه کینسا و نصارا نکلکنه بیع دینیور . مساجد و جواممک اویله
مکلف و مطمئن اولماسی (۱۳) نومرویه قید اولنان حدیث شریف مفاد عالیسندن
دخی منظم اولشیدی . اسلامیتک بر شرفیده ساده لکی و کلفتسز لکیدر، انی اخلال
ایتمک، مقصدک خلافت اوله رق بیورده بره غیر پیرور لکدن، اسرافدن، عبارت قالور .

۱۰۳ أَرَبِّي الرَّبَّاشْتِمُ الْأَعْرَاضِ وَأَشَدُّ الشَّتْمِ الْهَجَاءِ وَالرَّوَايَةُ أَحَدُ

الشَّاتِمِينَ

قرآن کریمده مسلمینک غایت شدتله نهی اولدقلری ربانک ورز و وبالندن ده بیوک
اولان بر جنایت نهدر؟ سؤال مقدرینه جواباً فرمان بیوریلور که، هر کسک عرضنه
شتم ایتمکدر . شتومک اک شدیدیده، شعر سویلیهرک، یاخود نترأ ترتیب کلام ایدرک
شونی بونی شجو ایلمکدر . بو صورتله یا بلمش اولان محجولری، شاعر و قائلندن آله رق
اوتیه بری به نقل ایله اشاعهسته یاردم ایدنلر دخی، آنلرک بر بیسیدر یعنی جرمده
مشترکدر .

۱۰۴ اَرْبَعٌ فِي أُمَّتِي مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ لَا يَتْرُقُ كَوْنَهُنَّ ، الْفَخْرُ فِي
الْأَحْسَابِ ، وَالطَّعْنُ فِي الْأَنْسَابِ ، وَالْأَسْتِسْقَاءُ بِاللُّجُومِ وَالنِّيَاحَةُ

عصر جاهلیتدن امتنه قلمش درت خصلت واردرکه آنلری ترك ایتمزلر . بریسی
آبا واجداد ایله ترکیهسی مزار طاشیله افتخار ایدرلر . ایکنجیسی عالمک نسبته طعن
ایله یعنی مقبول بر آدمک اوغنی اولدینی ویاخود معروف بر خاندانه منسوب بولمندی
ادعاسیله خلقی استخفافده بولنورلر . اوچنجیسی بر طاقم حسابات نجومیه ایله یاغمورک
یاغوب یاغمیه جتی حقنده سوزلر سویلرلر . دردنجیسی جنازه لرك آرقه سندن نوحه ایدرک
آنک آجینه جق حاللرینک تعداد و توصیفیه چیغلق و قیامتار قویارلرلر .

حضرت نخر الرسل افندمز ، عادات جاهلیه نك شو درت خصلتی صورت ذمده
حکایه و اسلامیتک اس الاسباسی اولان مساوات و اخوت ، و مالا یعنیدن و اساطیر برستلکدن
مجانبت ایدلمسی مقصدیه ، احوال اربعه مذکورده نی تأسفاً تعیین و تعداد بیور بیورلر .
(۳۵۸) نجی حدیث شریفده بو معنای مؤیددر . (۶۴۹) نجی حدیث شریفده مستقلاً
نوحه زنلر حقنده در .

۱۰۵ اَرْبَعَةٌ يَبْغُضُهُمُ اللَّهُ ، أَلْبَيَاعُ الْخَلَائِفُ ، وَالْفَقِيرُ الْمُخْتَالُ ،

وَالشَّيْخُ الزَّانِي ، وَالْإِمَامُ الْجَائِرُ

درت صنف خلق مظهر غضب الهیدرلر . بریسی آوب صاندینی مال اوزرینه
یمین ایدنلر ، دیکری فقیر اولدینی حالده کبر ایلانلر ، اوچنجیسی اختیار اولمش ایکن فعل
زنا ایله مشغول اولانلر ، دردنجیسیده جور ظلم ایله مألوف اولان بولنان ولایة اموردر .

۱۰۶ اِزْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبَّكَ اللَّهُ وَازْهَدْ فِيمَا أَيْدِي النَّاسِ يُحِبُّكَ

النَّاسُ

دنیادن طمعکی رفع ایت که حقک ، عالمک التده کی شیدن کوزیکی کس که خلقک ،
سوکیلیسی اولهسک .

دنیاده برهیزکار اولهزق یاشامغک خبری و فوائدی پک چوق دلائل ایله ثابت
اولدینی کبی ، کیمسه دن بر شی استه مامک ، کیمسه نك بر شیئنه کوز دیکمامک دشخی ،

بخی نونمز آردسندہ انسانی محبوبیتک الکی عالی درجه سنہ ابلاغ ایدہ جکی بحر بدر
(تصوف یار اولوب بار اولماق قدر) (کل وکلزاز اولوب خار اولماق قدر) . بیتی دین
و دنیا محاسنی جمع ایدن آنارک کریدہ لرندندر . برده ابراهیم حتی مرحوم : ع طمعسز
آدمک خاق جهان هپ اقر باسیدر : مصرعیله بو حدیث شریفی تلمیحاً بک کوزل
تصویر حقیقت حال ایلمشدر .

خلقک الله کوز دیکمامک ، هرکس ایچون واجب ایسه ، علمایه کوره فرضدر .
زیرا علو جانبی محافظه ایدن بر آدمک سوزی و کندی ، علمه قارشو بک تأثیرلی اولور .
آخرک احسانته ، لطفته ، نصب عین ایدن ذاتک بیضه استعداد انسانیه سی حیلق
اوله جفندن ، صکره او آدمدن منسوب اولدینی جمعیت و ملتک نفی ایچون هیچ بر
خیر و منفعت تولد ایدہ مز .

حتی علمای عظامک بعضیلرنده موجب فساد دین و دنیا اوله حق درجه ده کور .
ریلان حالات متأسفانه بر سیدده ، مشارالیه مک ایام تحصیلیه لری بدایتده مدرسه لرده
کبرای قومک انعام واحسانلری ظهورینه ، وزید و عمرک معاونته کوز دیکمه لرندن ،
درس کیمی دنیلان اوچ آیلر یعنی رجب ، شعبان ، رمضان کلدیکی کچی عالمدن صدقه
وزکاة طوبیلامق اوزره (جر) ه چیقیشلری و آنلرک بو حاللرینی رؤسادن بولنان
علمای عظامک ده تصویب ایتمی ، قدر صغوق و حدیث شریف مذکورک مال عالیسیله
غیر قابل تطبیق بر حرکت تصور اولنه ماز . انسانی ذل سؤالی قبوله ایشدیران ، اخلاقی
بوزان ، بر فعل مکروهک اسمنی دکشدیرمکه ذات فعلک حقیقتی ده دیکشورمی ؟ بو
بدعت سیئه حد ذاتنده عقیف ، قانع ، صبور ، عالیجنابلقه مفطور ، اولان نیجه سحایای
کامله احبابنک مایه اصلیه سنده کی سزاجت و علویته خلل کتیره رک ککدا چشمان
منزله سنه تنزیل ایلمشدر . نه یایسون بیچاره که بو اوچ آی ظرفنده ایتدیکی سیاحتده
ایته کچه جک بر قاچ مانغر ایله بر سنه کامله مدرسه ده عمر کچیره جک و تحصیل علمه
چالیشه جقدر .

بو جهتله فقیر ، بیچاره اهالی یه ایتدیکی وعظ و نصیحت اثناسنده صدقه عادیه نک
وزکاتک خیر و منفعتدن و ثوابندن وغیر معقول بعض مقدمات خرافیه ایله دنیانک و مال
واملاکک فناسندن بحث ایله ، آنک ضمننده کندی منفعتلرینک حصوله ده خدمت
ایدرلر . رزق حلال تحصیل ایتک ایچون چالیشمق ، عقد شرکت ایتک ، محتاج اولما

مق، فقره دوشامك، قبول ذلك ايتامك، جبين اولمامق، كريم النفس اولوق، كسبي
خصائل ومسائل، امثال وادله ايله بالشرح، خلقك معقوله قائل اولوق ملكه سنى
استحضار ايلمز لر. بعض كره. فقرك مؤدى كفر اوله جق درجه يه وار ه جنى ورسالت پناه
اقدمرك فقر دن الله صغند قلربنى وافر اد امته كور يلان فقرك نه درلو ضايعات سياه
سيه يى موجب اوله جنى، وحسب الزمان فقرك مؤدى اضمحلال دولت ومات اولدينى
تفصيل وتبيين لازم ايكن؛ بيلمم هانكى زاهدك بر قورى اكمكه قناعت ايدوب الله
عبادته قويولدينى تكرار ومكرر سويله رك بو صورت له ده كنديلربنه بر حصه تجارت
ايرر لر .

برده طوغرى سوز حقيقتده طاتلى بيله اولسه، خلقه بر آز آجى كله جكى و آجى
سوز ايسه عالمك اور كمه سنى موجب اوله رق قائلك بلكديكى منفعته خلل ويره جكى مجرب
اولسنه منى، بونلرك مدير امور عامه اولان بعض كبرايه قارشو اختيار ايندكلى احتياط
شرعاً منهى اولان مداهنه درجه سنه قدر وار بيور .

احتمالى وار كه بو (جر) اصولنك وضع اصلىسى مجرد ولايات والويه ده بولنان
عباد مسلمينه اصول وفروع دىنى اوكرتمك كى بر نيت اصلاح پرورانه دن نشأت ايتمش
اوله لكن بوكونكى كونده بو اصول، ملكى واداره دولتى اصلاح دكل افساد ايدبيور .
بويه بديت حالنده خلقك اينه كوزديكمك واسراف آبرو ايتكمكه بيويان ذواتك،
بالآخره احراز ايله جكلى مناصب مهمه وعاليه ده وخصوصيله بعد اكمال التحصيل
سلوك ايدم جكلى طريق قضاده، آلدقلى ايلك تربيه نك ايجابى اوله رق، اكثر يسى
بر جاني غير مشول شكلنى آيور لر، عالمك اينه باقيور لر، سوزلرنده تاثير قالميور، خلق
نظر نده قدر لرى كوچوليور. (الا من عصمه الله قيد احتراز يسى باقيدر ها) .

ينه بو كى علمانك (العوام كاهوام) ديدكلى بقيه اهالى دنخى علمادن كور .
دكلى فساد اخلاقه امتثال ايندكلى چون، بونلرك اكثر يسنده دين ودولته يارار بر
ايش بكنيله ميور. زيرا فساد اخلاق دنيلان علت مده شه يى بالندرس اكتساب ايتمش
وانك تاثيرى آلتنده محو اولوب كيتمشلردر . علمانك غفلى سبيله جمعيت اسلاميه
نامنه بك مهم آنديشه لر تولد ايدبيور .

قباحت، بو درلو فوالقلى منى ايچون اموال عظيمه وقف ايدن اسلاف عظامك
على وفق المرام شرائط وقفيه لرينه رعايت ايتدريميان ومدارسه كچينه جك درجه ده

مخضصات اعطاسیله طلبه نك تحصیلری ایچون عسرك ایجابنه کوره تصلیحات و تصحیحات
اجرا سنده بولمیانلرده در، انلرده ینه صنف علمادر، انتهى .

۱۰۷ اِسْتَحْيُوا مِنَ اللَّهِ حَقَّ الْحَيَاءِ فَإِنَّ اللَّهَ قَسَمَ بَيْنَكُمْ
أَخْلَاقَكُمْ كَمَا قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَرْزَاقَكُمْ

الهدن، حق حیا ایله، استحیا ایدیگر . جناب حق اخلاقکری بینکرده نصل
تقسیم ایتش ایسه ارزاقکرده او صورتله مقسومدر .
یعنی رزق ایچون خلقه قارشو اسراف آبرو ایتمیگر . (۳۵) نبی حدیث شریفک
ترجه سنده کی همت، کسب، نه کون ایچون طور بیور .

۱۰۸ اِسْتَعِدَّ لِلْمَوْتِ قَبْلَ نَزُولِ الْمَوْتِ

اولوم کلمز دن اول آنک ایچون حاضرلنگز .

بوحدیث سامیسیله خیر الخلائق افدمز الیش ویریشمک مضبوط و معامله مزک
دوزکون و هیچ کیمسه نك تسبب احوال و مسامحه دن ناشی، وظیفه رسمیه و احوال
شخصیه سی معاملاتک زنجی صاچی کبی قارمه قاریتیق بر صورتده بولنماسنی توصیه
بیورمقله برابر اعمال حسنه ایله ده سفر آخرت زادی تدارکنده قصور ایتمازی فرمان
بیور بیورلر حقیقه دنیا ده احوالی، معامله سی مضبوط، ایثی و الیش و ویریشی
صاغلام، اعمالی خالص اولان ذوات کرام کبی سعادت دارینه نائل اولش اعزه
تصور اولنه ماز .

۱۰۹ اِسْتَعِيدُوا بِاللَّهِ مِنَ الْفَقْرِ وَالْعَبَلَةِ وَمَنْ أَنْ تَظْلَمُوا أَوْ تُظْلَمُوا

خلقه محتاج اولمقدن، ناچار و مسکین قالمقدن، بریسه ظلم ایتمکدن، سزه ظلم
اولنمقدن الله صغینگر .

بودرت حلاک هر بر یسک الم صوری و معنوی سی، دیگرینه معادل و بلکه ده
بدتر اولق جهتیله، شامتمدن توقی اولنقی ایچون تعداد و بیان بیور بیور . هر امر
قدسی، نبوینک افاقه و انفسه شمولى درکار اولدیغندن، هر کس نفسمزجه حصه مزى
آلدقدن صکره بوفرمان سنیبی برده افاقه تطبیق ایدر ایسه ک کور برزکه، دولت اسلامیه
جان کداز بر فقر و احتیاج ایچنده در . فساد اخلاق امت سیبیله هیئت عمومی مزجه

مسکنت و مغلوبیت عالنده بز . ظلمک وجودینی دائره اداره مزدن قالدره مدینغمز
ایچون کوندن کونه اداره عمومیه مز مختلدر . انواع اسباب ابه فرنگلرک ظلمنه
و مجاوزینه هدف اولدق . فریاد مظلومانه مزی دیکلده میورز .
اشته بو قدر مختلف تاثیر آتشلر ایچنده یانوب قاورولیورزده کیمسه نک کیمسه دن ،
وجهه مزک احوال عمومیه مزدن ، بولندیغمز ورطه دن خبر یز یوق ، ع بویه حالدن نصل
الله صغمنز آدم .

۱۱۰ اِسْتَعِيذُوا بِاللَّهِ مِنْ طَمَعٍ يَهْدِي إِلَى طَبَعٍ وَمِنْ طَبَعٍ يَهْدِي

إِلَى غَيْرِ مَطْمَعٍ وَمِنْ طَمَعٍ حَيْثُ لَا مَطْمَعُ

الله صیغنگر بر طمعدن که ، انسانی ذلت ودناشته تقریب ایده . وینه بر طمعدن
که شرعاً و عقلاً طمع اولتمیه جق بر شیشه ، و بر طمعدن که ممکن الحصول اولمان امره
تعلق ایلیه (۱۰۶) نجی حدیث شریف مناسبتیه در میان اولنان مطالعه یه تعلق واردر .

۱۱۱ اِسْتَعْنُوا عَنِ النَّاسِ وَلَوْ بِشَوْصِ السَّوَاكِ

ناسدن استغنا اید یکر یعنی بر شی استمیکر ، ولو مسواک کبری بیقماق و آیقلامق
دخی اولور ایسه ده . (۱۰۶) نجی حدیث شریف ضمننده سویلنیلان تفصیلاتی
مؤیددر . (۶۷۲) حدیث شریفه ده باق .

۱۱۲ اِسْتَقْتِ نَفْسَكَ وَاِنْ اَفْتَاكَ الْمَفْتُونُ

سن نفسکدن استغنا ایت ، هر نقدر مقتیلر خلا فکه اوله رق فتوا ویرسه لر دخی ،
عاقبت محموده یی انتاج ایده جک احوالی نفس سزر ، بیلور ، نفسکک ارائه ایده جکر
طریق ، مسالک انسانیه نک اک طوغر بیسیدر بونفسدن مقصد بزم وجدان دیدیکر . نور
معنویدر . یوقسه نفس اماره دنیلان شہیات حیوانیه دکلدر (۲۶۱) نجی حدیث شریفه
نوخبر سنیه بیننده کی مناسبتیه ده باقیله بیلور .

۱۱۳ اِسْتَقِمْ وَارْحَسِنْ خُلُقَكَ لِلنَّاسِ

مکن اولدینی و قدر تک بتدیکی قدر استقامت و خلق کی دخی خلقه قارشو تحسین ایت .
استقامت قولده ، فعلده ، معاشرته ده ، الحاصل کافه مادیات و معنویاتده مطلوبدر .

خلق حسن دخی، سکا یا پلمسفی استدیكك افعال واحوال ایله هر کسه معامله ده بولنمق
تعبیر و چیز یله تعریف اولنه بیلور .

۱۱۴ اِسْتَوْصُوا بِالْاَسْرَى خَيْرًا

اسیرلر یکره خیر ایله لطف ایله معامله ایتمکزی توصیه ایدرم .
نور الهدی افدمز حضرتلری اسرای حربیه نك جمله سنه بالذات معامله جمیله
اظهار ایدر؛ اصحاب کرامه ده اوله جه امر و تنبیه بیورورلر ایدی . امر شارع مین بو
صورتله ایکن بعض توار یخده کور بیلور که ، صکره دن کلان سلاطین و امرادن بعضیلری
سرایه آیاقلرنده زنجیر اولدینی حالده کیلرده کورک چکدیرر و بعضاً ده اسکی رومالور
کچی اسرای میدانلرده طور دیروب برر برر بیونلرینی اوردیرلر ایمش . بو درلو مجاوزی
معامله لری هانکی کتابدن آلدیلر و نصل شریعته توفیق ایتدیلر؛ اوراسی بیلنه مز
اگر معامله متقابله نك و یردیکی بر مجبوریت ایسه اکاده بر شی دینه مز .

۱۱۵ اِسْمَحُوا لِمَنْ حَرَّمَ لَكُمْ

عفو و سماحتله معامله ایدیکز که ، دنیا و آخرتده عفو و سماحت کوره سکرز .
خلاصه الوجود افدمز حضرتلری امتنی بو حدیث شریفه ده علو جناب اظهارینه
دعوت بیوریلر .

۱۱۶ اِسْمَعُوا وَاطِيعُوا وَاِنْ اُسْتَعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ كَانَ

رَأْسُهُ زَبِيَّةً

دیگلیکز ، اطاعت ایدیکز ، ولوقوری اوزوم قدر کوچوک باشلی بر عبد حبشی بیله
اوزر یکره والی و یا قوماندان اولور ایسه ده . (۷۷۹) نبی حدیث شریفه ده باق .

۱۱۷ اِسْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ مَلِكُ الْأَمْلَکِ لَا مَلِكَ

إِلَّا لِلَّهِ

بر آدم کندنوسنک ملک الاملاک اولدیغنی زعم ایدر ایسه ، شدت غضب الله
مستحق اولور چونکه حقندن بشقه مالک الملك یوقدر .

صرف ترنگه اوله رق و قتیله ایشتدی کمز آتیده کی قطعه نه قدر صدد بجه موافق
و حکمت آمیز در .

ملك صاحبي، ملك صاحبي * زده ده بونك ايلك صاحبي

• اوده يالان، بوده يالان * وار سنده يزار او يالان

حديث عالیدن منضم اولان نقصانی . مطالعه کر سبيله املاک کره ، جانکره جدا
مربوط اولور ایسه کر، اجل کلدیکی وقت جبل ارتباطکر ایستر ایسته مز قو پاريله جغندن
نفسکر بالضروره متأثر و جریحه دار اوله رق معذب اولور ، حضور عزته یاره لی ، بره لی
یوزله چیه رق او انیسکر . بوندن املاکه مقید اولمکر معناسی حیقمسون ، العلم عنده
مقصد سنیه خفیف العقل اولوبده کندی کزی جدا مالک الاملاک عد ایتمکر که فقدانيله
معذب اولیه سکر دیمکر ، یوقسه حسن استعمال شرطيله غنا ، نعم الهیه نك اعاظمندندر .

۱۱۸ أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا لِلنَّاسِ فِي الدُّنْيَا أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ

قیامتده اشد عذاب ایله معذب اولانلر، دنیا ده بی نوعی شدتله تعذیب ایدنلدر .

۱۱۹ أَشَدُّ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابًا إِيمَانًا جَائِرٌ

ظلم و جور ایله عبادالله اوزرینه مساط اولان و لاده امور، قیامتده اشد عذاب ایله
معذب اولور .

۱۲۰ أَشْكُرُ النَّاسَ لِلَّهِ أَشْكُرُهُمْ لِلنَّاسِ

جناب حقه ک زیاده شکر ایدرک حقوق نعمتی ایفا ایدنلر، ناسدن کوردکری
معامله جیه به قارشو ایفای شکره مسارعت ایلیانلدر .

۱۲۱ أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا الشَّاعِرُ كَلِمَةٌ لَيْدٌ أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلَا

اللَّهِ بَاطِلٌ

ک طوغری سوز شاعر لیدک دیدیکی سوزدر (لید زمان جاهلیتده یشامش
و بین العرب شهرت بولش بر شاعردر) . بوشاعرک او سوزیده : (الا کل شیء ما خلا
الله باطل) مصرعیدر . معناسی معلوم اولسون که الهدن ما عدا هر شی باطل ، هالک ،
مضمحل در ؛ شاعرک بو کله سیله مرشد عالم افندمز حضرتلری امتی ، حقیقت اشیا

اوزرینه ارشاد بیور بیورولر . یا سنو حاتک تصدیق نبوی به مظهرتی سیدیه شاعرك
روحك شادلغنی هیچ صورمیکز، آنک درجه-نی لید اولمعه امکان اولوبده بیلمایدیر .

۱۲۲ اِحْرَمِ الْأَحْمَقِ

احمدن کسلیکر .

یعنی احمدیه مؤاخه ایتمیکز، احمدی الزام ایدهیم دیه چالشمیکز، الحاصل احمدیه
ایشکر اولسون، ترک ایدیگر . (۳۷۲) نجی حدیث شریفه ده باق .

۱۲۳ اِضْمَنُوا لِي سِتَّ خِصَالٍ اُضْمَنَ لَكُمْ الْجَنَّةَ لَا تَظَالِمُوا عِنْدَ
قِسْمَةِ مَوَارِيثِكُمْ وَاَنْصِفُوا النَّاسَ مِنْ اَنْفُسِكُمْ وَلَا تَجَبَّنَا عِنْدَ قِتَالِ
عَدُوِّكُمْ وَلَا تَغْلُوا غَنَائِمِكُمْ وَاَنْصِفُوا ظَالِمِكُمْ مِنْ مَظْلُومِكُمْ

شو آتی خصلتی بکا ضامن اولکر، بنده داخل جنت اولمکری تمهد ایدهیم . بر
میرانک تقسیمنده مجاوز حقوق ایله ظلم ایتمیکز . نفسلریکردن زیاده عباد الیه انصاف
ایدیگر . دشمنله مقاتله اتداندده یان چیزمیکز دشمندن آلتان غنائمده خیانت وغلودن
صافکر مظلومکرك حقوقنی ظالمدن استیفا ایلیکر .

(حدیث شریفک اولنده آتی خصلت فرمان بیور یلیور ایسهده المزدده کی نسخده

بر وجه محرر بش یازاش بولدق) .

۱۲۴ اَطِعْ كُلَّ امِيرٍ وَصَلِّ خَلْفَ كُلِّ اِمَامٍ وَلَا تَسْبِنَنَّ اَحَدًا مِنْ

اَصْحَابِي

هر بر امیره یعنی هر قوماندانه، هر ریشه اطاعت ایدیگر، هر امامک آرقه بنده
تمازیکری قیلکر . اصحابک هیچ برینه سب ایتمیکز (۷۷۹) ده مراجعت انشاء الله
اونودولماز .

۱۲۵ اَطْعَمُوا الطَّعَامَ وَاَطْبَبُوا الْكَلَامَ

خلقه اطعام طعام ایدیگر، مانده کر مبدول اولسون، طاطبی دبللی کوزل سوزلی

اولکر .

یعنی بیکر، ایچیکز، سه ویشکز، دوستلق و اخوتله جمعیتکری تحکیم ایدیکر که
دنیاده سیادتکرتک، موجودیتکرتک لذتی بیله سکر دیمک اولیور .

۱۲۶ اَطْبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصَّيْنِ فَإِنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ

مُسْلِمٍ

چینده بیله اولور ایسه علمی اورادن آلیکز . زیرا طلب علم هر مسلم اوزرینه
فریضه در .

یعنی یولک اوزاقلنی، اوراده کی اقوامک بت پرستکی، لسانلریله مألوف اولمامکز،
سزده مانع وصول علم اولسون .

اشته بوحدیث شریفک متضمن اولدینی حکمته میندیرکه، علماء اسلاف، غرب
شرق، بعد و قرب دیمیوب، دیار دیار کاربان وقوافل تجاریه ایله اکثریسی پیاده وهر
درلو شداند حر و بردی اقتحام ایدرک سیاحتله تحصیل علم وکال ایشلر اتصای شرفده
بولتان نیجه علما، غایت حدود غربده ایشیدیلان بر اعلمک، داخل خلقه تدریس
وتدرسی اولق اوزره آیلرسنه لرله، هر درلو احتیاج ایچنده یول یور و مشلر وعانیت
نائل امل اولشلردر . یونان ولاتین لسانلرینه وارنجیه قدر تحصیلدن توفی ایتمامشردر .
اسیای وسطیده شهرت علمیه سیله ولوله بخش جهان اولش بر نحریر، مصر و بندادده
ویا اندلسده بولتان مدارس علمیه نک محصولی، واورالرده کی علماء مشهوره نک تلمیذ
عرفان و علمیدر اندلسده کی بر عالم ده، سمرقند ده کی اسانده نک متعلمی در . بوضورتله
تبادلات علمیه ایله اوج اشتهاره واصل اولان اجله علما، کوره ارضک بر نصفی
اوزرنده حرکتله مسقط رأسلرینه عودت ایتدکرنده ویا بشقه بر مملکتده قرار ایله
اوراسنی وطن ثانی اتخاذا ایلدکرنده رأس مالی اولان کلاهی علم و عرفاتی غایت اوجوز
نها ایله صاهر ق بنی نوعنی منتدار احسانی ایلر لرایدی . تراجم احوال اسلافی کوز
اوکنه آلور ایسه ک، مشاهیرک جمله سنی بوحدیث شریفه ماصدق اولمش اعزده دن بولورز .
حق اصحابدن جابر بن عبد الله رضی الله عنه حضرت تبری ارادینی بر حدیث شریفی
مصرده بر ذاتک بیلدیکنی خبر آلهرق، یالکز او حدیثک استماعی وسندینک اتصال
وتوثیقی ایچون مدینه منوره دن مصره قدر یوریه رک کلش اولدینی شراح احادیث
شریفه یاز بیورلر . دیمک که او ذات جلیل القدر، انبج بر مسئله علمیه یی اوکرتک

عشقیه شد رحل ایتمش والبته نائل امل اولشدر. شمده بزہ نه اولدی که طلب علم ایچون بر ایکی ساعت یول بورومک دکل، او یمز ایچنده بولنان بر عالمک حضوری ویا کتاب دولابنک اوکنده بر ایکی ساعتک مروری، بادی ثقلت اولیور. تجاوز الله عن سیئاتنا.

۱۲۷ اَطْلُبُوا الْمَعْرُوفَ مِنْ رُحَمَاءِ أُمَّتِي تَعِشُوا فِي أَكْنَافِهِمْ وَلَا تَطْلُبُوهُ مِنَ الْقَاسِيَةِ فُلُوبُهُمْ فَإِنَّ اللَّعْنَةَ نَزَلَتْ عَلَيْهِمْ يَا عَلِيُّ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى خَلَقَ الْمَعْرُوفَ وَخَلَقَ لَهُ أَهْلًا فَحَبِّبَهُ لَهُمْ وَحَبَّبَ إِلَيْهِمْ فِعَالَهُ وَوَجَّهَ إِلَيْهِمْ طَلَابَهُ كَمَا وَجَّهَ الْمَاءَ فِي الْأَرْضِ الْجَدْبَةَ لِتَجِيَا بِهِ وَيَجِيَا بِهِ أَهْلُهَا إِنَّ أَهْلَ الْمَعْرُوفِ فِي الدُّنْيَا هُمُ أَهْلُ الْمَعْرُوفِ فِي الْآخِرَةِ

کرمی وایلیکی اتمک اصحاب مراحنندن اراییکر، آنلک اطرافنده باشاییکر، قلوب قاسیه اربابندن یعنی شدید وغلیظ وسیئی الخاق آدمردن بر شی استمیکر زیرا جناب حقک لعن وغضبی او مقوله لر اوزرینه نازل اولمقده در. حدیث شریف بورایه کلدکن صکره، جناب حیدر کرار کرم الله وجهه افندمره توجیه خطاب سیوریلهرق: یا علی! جناب حق ایلیکی خلق ایلدیکی کبی اکا اهل اولان، ذواتی ده خلق ایتمشدر، آنلک نظرنده ایلیک محبوب اولدیغی مثالو، کندی افعال معروفه لریده سومیلیدر. بئاء علیه آنلک طلالی آنلره توجه ایدرلر. صویک قورومش ارضی احیا ایتمک و احیا اولنان ارض دخی حاصلاتیه وفیض و برکتیه اهالسنی احیا ایلمک توجیه ایتمدیکی کبی. الحاصل آخرتک اهل معروفی یعنی درجات عالیاتنک اهل، الحقی دنیاتک اهل معروف و حسنا تیدر.

۱۲۸ أَطِيبُ الْكَسْبِ عَمَلُ الرَّجُلِ بِيَدِهِ وَكُلُّ بَيْعٍ مَبْرُورٍ تِجَارَةٌ وَمَكْسَبُكَ السُّومَيْلِيُّ، اَكْ حَلَالِي، اِنْسَانُكَ كَسْبٌ وَعَمَلٌ يَدِيَهُ حَاصِلٌ اَيْلِدِيكَ مَنَافِعِدْر. مَعْ هَذَا هَر بَر صَاتَشْ بَعْنِي اَلِشْ وَرِيشِدَه مَبْرُورٌ وَمَبَارَكِدْر.

۱۲۹ اَعْبُدِ اللَّهَ وَلَا تَشْرِكْ بِهِ شَيْئًا وَأَقِمِ الصَّلَاةَ الْمَكْتُوبَةَ وَأَذِّ

الزَّكَاةَ الْمَفْرُوضَةَ وَحِجَّ وَاعْتَمَرَ وَصُمَّ رَمَضَانَ وَانظُرْ مَا تَحِبُّ لِلنَّاسِ أَنْ
يَأْتَوْهُ إِلَيْكَ فَافْعَلْهُ بِهِمْ وَتَكَرَّهُ أَنْ يَأْتَوْهُ إِلَيْكَ فَذَرِهِمْ مِنْهُ

حضرت حقہ عبودیت خالصہ ایلہ عبادت ایدرک ذاتندہ ، صفاتندہ و افعالندہ ہیج
بر شیئی اکا تشریک ایتمہ ، فرض اولان نمازی و اوزریکہ فرض اولش ایسہ زکاتی ادا ،
و مقتدر ایسہ ک فریضہ حجی و اورادہ عمرہنی ایفا ایلہ رمضان اور وحفی طوت ناسک
سکا یا یعنی استدیگک شیئی سن آنلرہ مقابل یاب . سنک حقمکده وقوعنی کریہ کور-
دیگک بر فمک ، عباد الہہ قارشو اجرانی روا کورمه .

اسلامیت و یا انسانیتک و طیفہ سنی اشته بو حدیث شریفده اجمال ایلور (الہنا
وقفنا الاعمال) .

۱۳۰ اَعْبُدِ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكْ بِهِ شَيْئًا وَاعْمَلْ لَّهِ كَأَنَّكَ تَرَاهُ وَاعْدُدْ

نَفْسَكَ فِي الْمَوْتَى وَاذْكُرْ اللَّهَ تَعَالَى عِنْدَ كُلِّ حَجَرٍ وَكُلِّ شَجَرٍ وَإِذَا
عَمَلْتَ سَيِّئَةً فَأَعْمَلْ بِجَنبِهَا حَسَنَةً السِّرُّ بِالسِّرِّ وَالْعَلَانِيَةُ بِالْعَلَانِيَةِ

اللہہ شریک ایتمہرک ، عبادت ایلہ ، هر فعل و عملک ، طهارت و جدانه و کویاکه جناب
حق کور بیورمشک کبی جدی بر طور اخلاص و ایقانه مقارن اولسون . نفسکی
اموآندن عد ایدرک هر حجر و شجر عندندہ ار خالق لازلی ذکر ایلہ یاخود عموماً
اشیاده و حتی حجر ، شجرده بیلہ طاهر اولان آثار کلی میزان علم و عرفان ایلہ طارنه-
رق نجلی ایدن انوار قدرت و قوت مبدعه و فاطر دینی تذکر ایلہ حلاوتیاب بہت و حیرت
اول بر کنہہ ایتدک ایسہ او کنہہی بر حسنہ ایلہ تعقیب ایت ، کنہہی مستور اولہرق
یا بمش ایسہ ک حسنہ سیدہ سر اولسون . حسب البشریہ ایتدیگک سبتہده ، مجاہر ایسہ ک
حسنہ نک دخی علناً اجرانندہ بولون .

۱۳۱ اَعْبُدِ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ وَاحْسِبْ

نَفْسَكَ مَعَ الْمَوْتَى

عبادت و عبودیتکی ، جناب فاطر السموات و الارضی کور بیورمشک کبی خالصانه
و خاضعانه ادا و ایفا ایت چونکہ سن اوننی کور میور ایسہ ک او سنی کور بیور یا (معنای

احسانك ده بوندن عبارت اولدینی بشقه بر حدیث شریفه ثابتدر (برده نفسکی
امواتدن عدایت .

یعنی امت واصحابمدن اولان حضرت مرد کامل ، دین اسلامک اوامر ، نواهیسنی
وانده کی حکمته ادراکه مقتدر ، ومبلغ رجاله بالغ اجلهدن اولدیغکزه جهتله خفت عقله
وغفلته وعادتا چوجقلغه دلالت ایدن هوسات نفسانیه یه اویمیکز ، مغلوب هوا اولمیکز ،
موت ارادی ایله حائز درجه کمال اولکزه ؛ زیرا ارسکزه ، سرورسکزه .

۱۳۲ اِنَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَاِنَّهَا مُسْتَجَابَةٌ

مظلومک انکسار قلبندن وبددعاسندن صاقیک زیرا دعاسنک مستجاب اولهجنی

شبهه سردر .

ع (صلاح کجا وما خراب کجا) اصلی (من خراب) ایکن بوراده (ماخراب)
اولوق لازمکلدیکی اصحاب ذوقه خفی دکلدز .

۱۳۳ اعْرِفُوا اَنْسَابَكُمْ تَصِلُوا اَرْحَامَكُمْ فَاِنَّهُ لَاقْرَبَ فِي الرَّحْمِ

اِذَا قُطِعَتْ وَاِنْ كَانَتْ قَرِيبَةً وَلَا بُعْدَ بِهَا اِذَا وُصِلَتْ وَاِنْ كَانَتْ بَعِيدَةً

نسبلیکری بیلکزه ، صله رحم ایدیکزه ، هر تقدیر یغینکرده اولسه لر وبرلکده بوانسه لر
بیله اقرباکردن منقطع اولور ایسه کزه ، هیچ قرابتکزه یوق دیمک اولور آنلره صله
ایتدیککزه حالده اوزاقده اولسه لر دخی یئنگرده کی اوزاقلق یوق حکمنده قالور .

۱۳۴ اعزل الأذى عن طريق المسلمين

عباد مسلمینی یولندن عوق ایدن وزحمت مشقت ویرن شیرلی یوللردن قالدیریکزه .
سلامت واهنیت طریق ، اقدمز حضرتلرنجه غایت ملتزمدر . بوحدیث شریفک
وبویولده وارد اولان سائر احادیث نبویه نیک حقیقی نظر امعان منظور اولور ایسه ،
موقعلرک و حالک ایجابنه کوره شمندو فرلرک یا پالمسی امرینی دخی متضمندر . زیرا
اسکی یوللریمز بوکونک ایجابیه متناسب اولدیغندن ، بو حال بتون مسلمینک ضررینی
انتاج ایدیور وهله قطاع طریق بلیه سی نیجه جانلریاقیبور مسلمینی اضرار ایدن شی
اذی در ، اذانک رفی و ضررک دفی ایسه لازمدر واجبدر ، واجبی ترک ایدنده صوری
ومعنوی عذاب وعتابه مستحق اولور بونک عذاب اخرویسندن قطع نظر ، عقاب

و مصیبت دنیویہ سنی، خوف، جوع، نقص اموال، نقص انفس، نقص ثمرات شکلندہ
ہر کون، ہر موقع مزیدہ پیشین و علی الحساب اولہرق کوروب طور بیورز . نہ یاہلم،
انا لله وانا الیہ راجعون .

۱۳۵ اَعْطَيْتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطِهِنَّ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي نَصَرْتُ بِالرَّعْبِ

مسیرۃ شہر وجعلت لی الارض مسجداً وظهوراً فأیما رجل من أمّتی
أدركته الصلاة فليصل وأحلت لي الغنائم ولم تحل لأحد قبلي وأعطيت
الشفاعة وكان النبي يُبعث إلى قومه ويبعث إلى الناس عامةً

بکا بش شی ویرلدی کہ انبیاء سالفہدن کیسہ یہ ؛ برما شیدی . برنجیسی بن
بر آیلق بولدن رعیمک قلوبہ دوشمسیلہ مظهر نصرتم . ایکنجیسی عموماً ارض
بکا مسجد ظہور اولق اوزرہ تخصیص بیورلمشدر، امتعدن ہانکیسی زردہ نماز وقتی
ادراک ایدر ایسہ اورادہ قیلسون . اوچنجیسی اموال غنائم، انبیاء سالفہدن کیسہ یہ
مباح اولمدینی خالدہ بکا حلال اولدی دردنجیسی حائر مقام شفاعت عظامیم . بشنجیسی
ہر نبی خاصہ کندیکنک بولندینی قومہ مبعوث ایدی، بن کافہ ناسہ بعث اولندم .

ادیان سائرہ ایحبابی مثللو عبادت ایچون موقع مخصوصہ محتاج اولماق شرفی تقدر
عالی ایسہ، امتیازات سائرۃ نبویہ دخی او قدر فوق العادہدر خصوصیلہ صاحب سعادت
اقدمزک عامۃ ناسہ، کافہ اقوامہ، بعث اولنمسی شرفی بسبتون بشقہدر . چونکہ دین
مینلرینک عقاید اساسیہ سی صرف حقیقتدن عبارت اولمقاہ برابر، جہت عملیہ وشر
عیسی دخی، کافہ اخلاق وعاتانہ توافق ایدہجک صورتہدہ مبرهن ودلائلی منجلی وہر
مزاجہ، ہر عقاہ، ہر حکمتہ او یہ حق درجہدہ عالی وھیولی در . اشته بو حکمتہ
مبیدر کہ مسلمین حی علی الفلاح نداسیلہ غافلہ بخش جہانیان اولمشدردر

بر زمان بسپردہ دین جلیل اسلامک فتوحات متوالیہ ایلہ قطعات شاسعہدہ نشر
انوار ایتمسی ہب (نصرت بالرعب مسیرۃ شہر) حدیث عالیسنک بر صورت وجیزدہ
بخت ایتمک استدیکی حکمتک ایجابی و تائیدات الہیہ یہ مظهرینلرینی اثبات ایدن
معجزات مهمہنک آثار برکاتیدر چونکہ رعبت نبوی انوار مؤثرہ سی، قلوب عامہدہ
اورتبہ ساری و جاری ایدی کہ بعض منافقیندن قطع نظر، ہر مدراک ومتبصرک محبت

ومهابت کبی ایکی مختلف التأثير قوت معنویہ نک ملتقاسی اولان قلوبنده ظاهر اولان قدرت تشریفہ وقدسیہ یہ قارشئ مسلوب الاقتدار قالہرق ملیونلرله خلق استراستہ من، او نور وجود افندمن حضرتلرینک ذاته وخلفا واصحاب عظامنه مقابل سرفرو بردہ تعظیم واقندا اولمقدن بشقہ چارہ لری قالمزدی . صلی الله علیه وسلم . اذا جاء نصر الله والفتح ورأيت الناس يدخلون في دين الله افواجا « صدق الله العظيم » ان القلوب بين اصبعين من اصابع الرحمن يصرفه كيف يشاء او كما قال

١٣٦ أعظم النساء بركةً أيسرهن مؤونةً

قادینلرک اوغورلی قدملیسی ، واک زیاده خیرلی وبرکتلیسی ، زوجی اوزرینه زیاده یوک اولیان و بسلمسی قولایجه حق اولانیدر .

مثلاً مهری ، زوجنک حالنه کوره لا یطاق برحالدہ عالی اولیان ویمسنده وکیمه . سنده ده دائماً خفت الترام ایدن ، زوجیه کلفتسزجه یشامق طریقی اختیار ایلیان خاتونلر کبی که ، اشته بو خاملر اناطم نسواندرلر ، وجود لر یله تبرک اولنور .

١٣٧ أعظم الناس حقاً على المرأة زوجها وأعظم الناس حقاً على

الرجل أمه

قادینلر اوزرنده زوجلرینک حتی بک بیوکدر ، ارککلره کوره دخی انالربینک حقوقی رعایت اولنه جق بیوک حقوقلردندر .

١٣٨ إعلم يا بلال انه من أحياء سنة قد أميتت بعدی كان له من

الاجرٍ مثل من عمل بها من غير أن ينقص من أجورهم شيئاً ومن ابتدع

بدعة ضلالة لا يرضاها الله ورسوله كان عليه مثل آثام من عمل بها لا

ينقص ذلك من أوزار الناس شيئاً

حضرت بلال حبشی رضی الله تعالی عنه خطاب ایله بیوریورلرکه ، شویله بیل که یا بلال ! بندن سکره اجرا اولمقدن قالمش برستمی هر کیم احیا ایدر ایسه ، اوستنه ناس عامل اولدقجه هر آدمک الاجئی اجر معنوینک نقصانی اولقسزین بر مثلی ، محیی

سنته راجع اولور . بندن صکره هر کیم ، اللهم ورسولک راضی اولدینی بر بدعت
ضاله احداث ایدر ایسه ، انکله ده عمل اولندیجه ، فاعلیرینک حاصل ایلدیکلری ووزرک
بر منلی ، هیچ برشی نقصان اولقسزین ، اوعادت کریمه نك انتشارینه سبب اولان ذاته
عاند بولنور .

۱۳۹ اعملوا فکل ميسر لما خلق له

همان سز عمل ایدیکر ، هرکس نه ایچون خلق اولنمش ایسه او صورت کندوسنه
تیسیر اولنور یعنی قولایلاشور .

عجایب شقی می یم ، سعیدی یم ، ذنبوی ، اخروی نصل بر عاقبه واصل اوله جفم
دییه بحث و محری به لزوم یوقدر . سز همان بولندیفکر مسلکده متعبدانه بر صورتده
چالیشکر ، ما خلق لهکزه متعلق اولان اعمال و افعال اوککزه کلی کلیو بریر ، مراقزی
اول عماله صار دیرر و عامل اولورسکر (۶۲۶) نجی حدیث شریفده نظر بیورولسون .

۱۴۰ اغتنبم خمساً قبل حیاتک قبل موتک وصحتک قبل

سقمک و فراغک قبل شغلك وشبابک قبل هرمک وغناک قبل فقرک

بش شیئی تعقیب ایدن دیکر بشی ، اغتنام ایدرک فرصتی فوت ایتمیکر ، موت
کیزدن اول حیاتک ، خسته لقدن اول صحتک ، مشغولیتدن اول بوش وقتک ، اختیار لقدن
اول کنجلیکک ، فقردن اول غنا و ثروتک ، قدرنی بیله رک صکره ندامته دوشمیکر

۱۴۱ اغد عالماً أو متعلماً أو مستمعاً أو محبباً ولا تکن الخامسة قتهک

عالم یا متعلم ، یا مستمع و یا خود محب اولدیغک حالده تأمین حال واستقبال ایت .
بولنرک بشنجیبسی اوله که هلاک اولورسک .

یعنی بو عالمده یا عالم اول ، اوله مدک ایسه باری اوکرتکه سعی ایله طالب علم اول ،
او صنفده داخل اوله مدک ایسه مجالس غلمیه به حاضر اوله رق جریان ایدن مباحثه دن
قولاق طولغونانی ایله بر آزشی قازان . شاید بوردت صنفک خارچنده قالور ایسه ک
آدم دکلسک والسلام !

۱۴۲ أفشوا السلام بینکم تحابوا

یینکرده بر بریکزه افشای سلام ایدیکر . قبا ترجمه سی أسنله شکر ، حال و خاطر

سؤال ایلیکز، عظمت فروش اولیکز که سوشه سکر . (۱۴۳) ده سلامه دائر
تفصیلات واردر .

۱۴۳ افشوا السلام واطعموا الطعام وكونوا اخوانا كما امرکم الله

بینکرده سلامی افشا ایلیکز، سخی اوله رق بیک بدیریکز، اللهم امری وجهله
اخوان اولیکز .

شوراسی بجر باندندر که، بو عالمده اولدجه بر موقع ممتاز صاحبی بولنان بر ذات،
سلام ویرمکده امساک ایتدیکی حالده، بیوکلکک لوازم و متعلقات سائره سی دخی برابر
ایسه مطلقا محبوب القلوب اولور، یکدیگرینه سلامش مقدرن بر تعارف عمومی حاصل
اوله رق بوندن بین المسلمین، ارانیلان اتفاق حصوله کلور .

یلمم که بزه نه اولیده بو سلام مسئله سنده کندیلکمزدن بعض اصول وقانون
چیقاردق (۱۳۷) نحی حدیث شریفده ذکر ی سبق ایدن بدعت ضالهی بز احداث
ایتدک، احداث ایتدیکمز عادات جاهله ایله اخوت و مساوات اسلامییه بنیاسنه رختهلر
آچدق هله یرلره قدر قنوب « تمنا » دیدیکمز اشارتک اثنای تعاطیسنده اظهار
ایدیلان طور انخا ایله آلدیغمز وضعیت، اخلاقیزی افساد ایتدکدن بشقه خارجدن
باقانله کورده ده عادتا کولنج بر حالده کورینیور . آزیحقی بریسی یره قدر آکیلوب،
سجده ایدرجه سنه وضعیت احترامیه بی آلمسه، یا بنی استخفاف ایدیورظنی چیقاریرز،
یا خود تربیه سی نقصاندر حکمنی و یریرز ارتق عداوت و صغوفلق بو نقطه دن اجرای
حکم و تأثیره باشلار حقوق اخوته ده او کوندن اعتباراً خلل طاری اولور .

بیوکلریمزدن برینه علی وجه السنه بر سلام ویرلدیکی حالده، او سلام اصول
وقاعده یه واقف بر ذات طرفدن ویرلدی ایسه کندوسنه محقر عد اولنور، اگر واقف
اولیان بر آدم جانتندن السلام علیکم دینلدی ایسه حق و بلاهته حمل ایله، فرض
اولان رد سلامه نزل ایتماز .

« لطیفه » وقتیه کباردن بریسی قوناغنده ویا خود موقع مأموریتنده صدر نشین
عظمت اولدینی حالده اصحاب حاجتدن ویا خود زواردن بر آدم ایچری یه کیره رک
السلام علیکم دیمسیله برابر، او ذات عظمت فروشک چهره سنده درحال اثر غضب
نمایان اوله رق آغر بر سسله، « سن کیت ده قهوه او جاغنده اوشاق محمد سلام ویر »

کلام باردیله بیچاره نك سلامنی رد ایدر .

باقندی جهالتك درجه سنه . فقیر ، بو حال بزه زه دن كلدی دیه دوشنیورمه ده
سببنی ینه بزم اخلاقزه ادب دیه یرلشمش اولان مدهانه کارلقده بولیورم . سیوک ،
کوچك بریسك مجلسنه داخل اوله جق ذات ، داخل اولدینی صروده ویا سوقاقده
السلام علیکم دیه رك سلام ویرر ایسه مقابلنده بولنان کلام ایله رد سلامه مجبور ایده .
جك كلفته صوقامق ، وعظمای قومه افراد و آحاد و بندكانك القای كلفت ایتسی منافی
ادب عد اولتمق حکمت جاهلانسه مبتدیر . چونکه شاید او قدر جك بر كلفته طبع
نازکترین علوی مغیر اولورده بلکه شرینه اوغرام ، یاخود یوزندن کورمك
مأمولنده اولدیم منفعتدن محروم قالیرم مطالعاتی ، سجده لره قبانور کبی علامت تضرع
وابتهال ابرازیه رسم سلامك ایفاسنی عادت ایتدیرمش ، بو عادتک سوگلز بر درجه ده
بینمزده کولکشوب قالمسی وکویا ادب و تربیه حکمنه کیرمسی ، حضرت شارعک امر
وارزوسنك ایجابی اولان اخوتی دکل ، چاکر وچاکر پرورلك علاقه مدهشسه نی تولید
ایلمشدر . تفصیلات مبسوطه منهی اولان بدعت ضاله و سینه به بر مثال اوله بیلور .
(۴۳۷) نجی حدیث شریفه ده باق .

۱۴۴ افضل الاعمال بعد الايمان بالله التوؤد الى الناس

ایمان باللهدن صکره افضل اعمال و افعال ، ناسک بر بریله مودت و محبت اوزره
اولسیدر ، مخلوقک بر بریله معامله سی و سوشمسی علیه اکمل الصلوات اقدمزجه غایت
ملتمدر .

۱۴۵ افضل الايمان الصبر والسماحة

ایمانك افضل هر حالده و خصوصیه عند الشدائد صبر ایتك ، سمیح و سخی اولمقدر .

۱۴۶ افضل الدنانیر ما ینفقه الرجل علی عیاله و دینار الرجل علی

دابتیه فی سبیل الله و دینار ینفقه الرجل علی اصحابه فی سبیل الله عزوجل

اچه نك ایسی و خیرلیسی ، درجه اولیده بر آدمک اولاد و عیالنه ، ایکنجیسی فی
سبیل الله محاربه و غزا ایتك ایچون بسلیلان آته ، اوچنجیسی لوجه الله کورشدیکی
احبابنه ، یاخود محاربه ده بولنان اخوانه صرف و اتفاق ایدیلاندر .

١٤٧ أفضل الصدقة أن تصدق وأنت صحيحٌ صحيحٌ تأمل العيش
وتحشى الفقر ولا تمهل حتى إذا بلغت الخلقوم قلت لفلان كذا ولفلان
كذا ألا وقد كان لفلان .

صدقه نك افضل ، وجودك صحتده ايكن زكبن اولقلعك يواني دوشنه رك ورطه
فقره دوشمكنن قورقديغك حالده وكال امسك وتصرفك زماننده ابديكك صدقه در .
اهال وامهال ايمه ، يوقسه مرض موتك انساننده فلانه شو قدر شي ويرلسون وفلانه
شو مقدار تصدق ايدلسون ديرسك اما ، او سويلدكرينك هيچ بر يسي سنك مقصدك
وجهله اولماز ، نفود متروكه كرده بر بشقه سنك الله كچر .
ترجه سي نه ويررسك لك ايله او كيدر سنك ايله .

١٤٨ أفضل الصدقة ما كان عن ظهر غني واليد العليا خير من اليد
السفلى وابدأ بمن تعول

صدقه نك افضل ظهر غندان ويريلاندر اوستده كي ال التده كي الدين دها خير .
ليدر ، اوزرينه نفقه سي الزم اولاندين باشله . يعنى صدقه ويرديم ديه تكميل ثروتكدين
مجرد ايمه ، ارقه ده ينه قدر كفايه اوله رق سرمايه ك بوانسون ، ويرن ال البته ايچي الدين
دها عاليدر ، دها خيرليدر . برده انفاقده سنك اوزريكه نفقه سي لازم اولاندين ابتدا
ايت . ننه كيم (٦) نجى حديث شريفده تربتي وصره سي ذكر اولنمشيدي . الحاصل
ترجه ده دينديكي كجي : جامعك ايچي طورور ايكن طيشاريسنه ويرمك حرامدر .

١٤٩ أفضل الصدقة سقي الماء

صوبزلره صو ايجرمك ده صدقه نك افضل در .

١٥٠ أفضل الصدقة أن يتعلم المرء المسلم علماً ثم يعلمه أخاه المسلم

صدقه نك افضل اقسامندن يرسيده بر مرد مسلمك بر علمي او كره نوب بعده

بر مؤمن قرداشنه او كرتمسيدر .

١٥١ أفضل الكسب بيع مبرور وعمل الرجل بيده

افضل واريج كسب ايچنده خيات ، كذب ، غش اولميان اليش ويريش ايله برده

انسانك كندى يدينك محصوليدر .

۱۵۲ أفضلُ المؤمنینِ اسلامًا من سَلِمَ المسلمونَ من يدهِ ولسانهِ
وأفضلُ المؤمنینِ ایمانًا أحسنهم خلقًا وأفضلُ المهاجرینِ من هجر ما نهى
اللهُ تعالى عنه وأفضلُ الجهاد من جاهد في ذاتِ الله عز وجل

هر کیمک که مسلمین لندن و دبلندن سالم قالور، مؤمنلر ایچنده اسلامیتی افضل
اولان اودر . ینه مؤمنندن حسن خلق اصحابی افضل ایمانه مالکدر . مهاجرینک
الک مقبولی، الیهک نهندن هجرت ایدنلردر .

جهداک افضلی، انسانک ذات الیهده اولان مجاهده سیدر قول عالیسنی دخی شرح
احادیث انسانک نفسیهله مجاهده اتمسیهله و جنود نفسنه غالب کلمسیهله تفسیر ایدیورلر .

۱۵۳ أفضلُ المؤمنینِ أحسنهم خلقًا

مؤمنینک افضلی، معالی اخلاق ایله تربین ذات ایدنلردر .

محاسن اخلاقیه به بدر الدجی انندمز حضرتلری او قدر اهمیت و یریبورلر که بعد
الایمان اسلامیت، همان حسن خلقدن عبارت قالیور . حسن خلقک ده اولدینی احا-
دیت سابقه و آتیله ده کورلمش و کوربایه جکدر .

۱۵۴ أفضلُ المؤمنینِ رجلٌ سمحَ البیعِ سمحَ الشراءِ سمحَ القضاءِ

سمح الاقتضاء

مؤمنینک افضلی، بیعنده، شراسنده حین و غلیظ اولیه رق سهل، سمیح، عالی
جناب، طاورانا نلردر . برده الاجقلسنی صیقه تمسزین کمال سهولتله بورجینی و یرنلر،
ومداینلر ایچنده ده مدیوتی صقمیانلردر .

۱۵۵ أفلحَ من رزقٍ لبًا

عقل ایله مرزوق اولانلر فلاح بولدیلر .

واقعا عقله نظر دکامک ضرب مثلی هر کسک عقلنک کندوسنجه ممدوح و محمود
اولدیغندن ناشی ایسه ده، موجب فلاح اولان عقل، سعادت دارینی جمعه وسیله اول-
نیدر . یوقسه قوری حیربزه، اهلی عنندنه غایت دکر سزدر .

برده بوحدیث شریفه، بعضیلری ده هر شیده بر مقصد ارامق، هر مسئله نک روحنه

اتساب ایتک، فشرده، ظاهرده حرفده قلامق، حرف برست اولماق معنانه ذاهب
اولشدر. واقعاده اویله دکلیدر؛ لفظه رعایتله نیچه نیچه معانی رقیقه ومنجیه دن غفلت
ایدلشدر. الحاصل سید الوجود اقدم امتک ظاهرین، پوست برست اولمالرینی
وهر فعل و عملده، هر سوزده بر حقیقت، بر روح، بر لب اریوب انکله رزقاملرینی
امر وتوصیه بیور بیورلر دقت اولسون. حتی قرآن کریمده بیله دقایق حکمته متعلق
اوامر سنیهده خطاب اولوا الالبابه در .

۱۵۶ أفلحت يا قديم ان مت ولم تكن أميراً ولا كاتباً ولا عريفاً

اصحاب کرامدن مقدم ابن معدیکرب رضی الله عنه ادات تصغیر ایله خطاب
ایدوب بیور بیورلرکه: یا قدیم، اولده؛ امیر، وجزیه، صدقه، خراج، وقف، مال تجارت
کبی یازمق ایچون کاتب؛ بر قبيله ویا عشیرتک امرینه متولی یعنی بزم تعبیر یمزجه
مختار، اوله .

مقصد بر وظیفه نك حقوقی عهده سندن کلمکه قدرتی اولیان ذاتک او وظیفه یی
در عهده ایتمسی نهی در؛ او ذاتک اولسنی اویله بر وظیفه تعین اولن سندن ده اولی
کور بیورلر؛ زیرا (۱۰۰) نجی حدیث شریفده کیچدیکی وجهله نا اهلک بر وظیفه یه
تعیننی قیامته مساوی عد بیور مشاردر .

عقلده اولدینی کبی بو وظیفه مسئله سنده ده هر کس کندیسنی اهل کورمک کبی
کچ نظر اولمق هان فطرتک ایجابیدر کبی دیه حکم کلیور. شو حالده هر کس کندیسنی
رتق فتق امورده مقتدر فرض ایدر ایسه ده معیار امور ایشدر، تجر به در، صره سنه کوره
ده رأیدر؛ اما ینه کیسه حقنه راضی اولماز. الحاصل بونک تعین و تمیزی کوچ بر
شی در .

۱۵۷ أفلح من هدي إلى الاسلام وكان عيشه كفافاً وقنع به

دنیا و آخرت فلاح بولانلرک بر ایسه ده اسلام اولقله بر ابر کینه چکی ده حد معروف
اوزره درجه کفایه ده بولنان و آنکله قناعت ایدندر. (طوبی ثم طوبی له) .

۱۵۸ أفلوا الدخول على الأغنياء فانه أحرى ان لا تردوا نعم الله عز وجل

اصحاب ثروت و غنایه بك چوق کینمیکر، آنلرله معامله کرک سیرکجه اولسی نعمت
الهی یی استغفار و احتقار ایتمک ایچون بر سبیدر .

چونکہ بز دائماً نعمتہ بزدن اشاعینہ باقمق حقدہ امر رسالتہای بی تلق
ایتمکدہ بز منع اولان اصحاب ثروتہ بلا اقتضا ترددی لرتیر و بدہ انلرک ہرجالتہ واقف
اولدیغمز کچی آرتق الیزدہ بولنان نعمتک نظر بیزدہ قدر و مزیتی ازالور . بناء علیہ
نعمت الہیہ بی استصغاره باشلارزکہ بالآخرہ انکدہ الدن کیتمنفی مؤدی اولور .

۱۵۹ اَقْلِي مِنَ الْمَعَاذِرِ

بو حدیث شریفک مخاطبی حضرت عائشہ رضی اللہ عنہادر . شراح حدیث بوخبر
سینہک خطاباً خاص و حکماً عامدر بیور بیورلر . نور بصیرۃ الشہود اقدمزام المؤمنینہ
خطاباً بیور بیورلرکہ تکثیر اعتذار ایتمہ .

یعنی بر حالہ مقابل احباب و اصحابک طرفندن معاتب اولدیغک حالہ اعتذار دہ
چوق ایلر و کتمہ ، چونکہ اعتذار دہ چوق ایلری کتمک ، احبابک جبر خاطر
ایچون انسانہ بلکہ اختیار کذب ایتدیرہ بیلور .

۱۶۰ اَقِيلُوا ذَوِي الْهَيْثَاتِ عَثْرَتَهُمْ اِلَّا الْخُدُودِ

مناسبز احوال و اطوار ایلمہ معروف اولمیان ذواتی ، ذلات صادرہ لری سبیلہ
مؤاخذہ ایتمکز . بالکتر حد شرعی بی احباب ایدن احوالی مستتادر (۵۷) نجی حدیث
شریف دخی بومعناہ شبیہ اولہرق شر فصادر اولمشدر .

۱۶۱ اَقِيلُوا السَّخِيَّ زَلَّتْهُ فَاِنَّ اللَّهَ آخِذٌ بِيَدِهِ كَلِمًا عَثْرَ

اصحاب کرم و سخانک خطیئات و ذلاتندن دخی اغماض ایدیکز زیرا سخینک ایاغی
سورچدکچہ جناب حق انی برده قومز ، دائماً معین و دستگیری اولور .

بوحدیث شریف حکمی بحر بدر ، وقتیلہ فسق ایلمہ معروف اولان بر ذلتک ، حسن
ظن اولتور و دعای النور عرفان کامل اصحابندن بریسی ایلمہ مناسبات فوق العادہ سی
کوریلور ، اوللمہ بر فاسق ایلمہ بویلمہ بر انسان کاملک فصل اولوبدہ سوبشدکری اصحاب
تحقیقہ ، مراق اولور ، بر کون اصحاب مراقدن بریسی او ذات کامل العیاردن ، فصل بر خصلتہ
مبنی اوداتی سوہ بیلدیکنی سؤال ایدر ، اودہ (السخی حینب اللہ) جوابی و یرر . مکر
بزم فسق ایلمہ معروف طابیدیغمز ذات ، صفت جاملہ سخا ایلمہ متصف ایمش ، فسق سبیلہ
ایاغی سورچدکچہ حقیقہ امداد و معاونت معنویہ مظهر اولیوردی . بو حال ایلمہ پک

اوزون مدتلا اقبالی محافظه ایستی کندی . صدق رسول الله .
۱۶۲ اقیموا حدود الله فی البعید والقرب ولا تأخذکم بالله

لومة لائم

اوزاق اولسون یقین اولسون ، محرمات و منہیات فاعلری اوزرینه حدود شر-
عیہنی اقامه واجرا ایذیکر . حدود الہی اقامه واجرا ده ، ومصلحت عامہ بہ متعلق کافہ
احوالده ، الله ایچون اولان معاملہ نیک جملہ سنده ، لوم اولنورم کبی و همیات سزنی ایضای
وظیفہ دن منع ایتمسون .

۱۶۳ اکبر الکبائر الاشرک بالله و قتل النفس و عقوق الوالدین

وشهادة الزور

عند الله اعظم ذنوب و اکبر جرم و ظلم ، الله شرک قوشمق ، بغیر حق قتل نفس ،
ووالدینہ قارشو عصیان ، و یلان یرہ شہادت ایلمکدر .

والدینک اوامری علیہ عسیان ایتمکله یلان یرہ شہادت ایلمک مسئله سی و زر
و وبالده اشتراک بالله و قتل نفس ایله مساوی طوتیلور . فاعتبروا یا اولی الابصار .

۱۶۴ اکثر الناس ذنوباً یوم القیامة اکثرهم کلاماً فی ما لا یمینہ

یوم قیامتده کثرت ذنوبی سبیلہ نالان اولانلرک اکثری سی ، ذنیاده کلام ما لایعنی یی
واوزر لرینه الزم اولمیان سوزلری اکثر ایدنلردر .

ما لایعنی ، کلامده اولدینی کبی افعالده ده واردر ؛ حتی شرعک ، عقلک خلافتہ
کور یلان ایشلرده ، ما لایعنی دن معدود در . خیر الخلائق اقدمز ، امتک جدی
و عقول منوره اصحابندن اولمیرینی و لزوم سزا اوله رق بوش یرہ تضییع نفس و عمر ایتملرینی
توصیه بیور بیور . اشته یالکر بوحدیث شریفک حکمیله عامل اولسه ق سعادت و سلامت
دارین ایچون بزه کافی و وافیدر .

۱۶۵ اکثرت علیکم بالسواک

مسواک قوللانمکر حقنده کی و صایمی تکثیر ایدرم .

اشاغیده مسواک حقنده دها بشقه احادیث شریفه ده واردر .

۱۶۶ اکثرُوا الدعاءَ بالعافيةِ

دوامِ صحت و عافیتکزیچون دائماً دعاده بولنکر .

انسانک عافیت دائمه ده بولنمسی ال بیوک نعمتدر بو نعمتک قدرنی بیلهرک صحت و عافیتی اخلال ایده جک اسباب مضره دن دائماً توقی اولمایدرکه کفران نعمت ایلمش اولسون، برده حفظ صحت اسبابنه دقت ایتمک، دوام عافیت ایچون دعای فعلی یه موا-
ظبت دیمکدر . یالکر قول ایله دعا اولماز، فعلده اشتراک ایدر ایسه اولوقت هدف اجابه
ایرشمسی قویاً ممولدر .

۱۶۷ اکثرُ من لا حولَ ولا قوَّةَ الا باللهِ فانها من کثرِ الجنةِ

لا حول ولا قوَّة الا بالله لفظ جلیانی چوق سویلیکر : زیرا بولفظ خزا

جنتدن بر خزینه در .

بولفظ جلیلی اکثردن مقصد، معناسنی تأمل ایتمک و متمتضاسیله عامل اولمقدر .
عالمده موجود اولان کافه حول و قوت، حقک اولور ایسه سنک وزید، عمروک حول
و قوتیده بالطبع واجب الوجودک اولور . بو حالک متذکر دائمسی اولو ایسهک، ملکیت
اخلاق حاصل اوله رق جنت عاجل و آجله مالک اولورسک . چونکه قوتکی سؤ استعمال
ایتمسک، وقوعات عالمده شئونات الهیه نظریله باقره رق، کافه انفعالات نفسانیه دن
قورئیلورسک، صحیح، سالم بر وجدانه مالک اولورسک، دها بوندن بیوک نصل سعادت
تصور اولنه بیلور . (۹۷۱) نجی حدیث شریفه نظر بیوریله .

۱۶۸ اکثرُوا ذکرَ هادِمِ اللذاتِ الموتِ فانه لم یذکرهُ احدٌ فی

ضیق من العیش الا وسعهُ علیه ولا ذکرهُ فی سعة الا ضیقها علیه

لذائذ دنیویه بی تملدن بیقوب محو ایدن اولومک، ذکرنی چوقجه ایدیکر . زیرا
بو بر علاج معنویدر که معیشتک طارلنی سببیه مضطر اولان آدم اولومی تذکر ایدر
ایسه، نفسی کنیشلیهرک فرحندور، وسعت حال واقبال صاحبی اولان بر مغرورک ذکر
ایتمسی دشمنی، بولندیفی حال غروری تعدیل ایدرک آنی آدمه بکرر بر حاله قور .

۱۶۹ اکرمُ الناس انقام

ناسک اک اعظمی، اک شایان حرمت اولانی، اک متقی یعنی اوامر الهیه یه بمثل،

نواهیدن مجتنب بولنایدر .

یوقسه نه حسب، نه نسب، نه ثروت، نه اقبال، نه منصب در .

۱۷۰ اکرِمو الخبز

اکمکی محترم طوتکز .

بو حدیث شریفک معاننده شرح احادیث، بر قاج درلو ارایه ذاهب اولیورلر که
جمله سیده حقیقه نسبتله واقعه مطابقدر . اکمکه اکرام ایدیکز یعنی آباق التنده براقیکز،
قدرینی استصغاردن چکنکز، یاخود سفره کرده یالکز اکمک بولندیه دخی بیکز،
اکمکدن بشقه بر یمکه انتظار ایتمکه اکمک قدرینی تحقیر ایتمکز . زیرا مقصد، ادامه
قوت ایچون قارن طو بورمیدن عبارتدر، طو یدیکز ایسه بشقه انواع یمکله انتظار ایتمکز .
برده بر یسنک اکمکی بییدیکزده او اکمکک حقوقه رعایت ایدرک نانکورلکدن
اجتناب ایدیکز، او آدمک علمنده بولمیکز . (بوندن اکمکی بییدیکز آدمک علمنده
بولنکر معناسی چیقارلسون . زیرا الیمزدن، دیلمزدن هر کسک سالم قامسی شرطیه بز
مسلمانز .)

۱۷۱ اکمل المؤمنین ایمانا احسنهم خلقاً وخیارکم خیارکم لنساءه

مؤمنینک ایمانی اک اکمل اولانی، حسن خلقه مالک بولنایدر، ینه سزک خیر-
یلریکز، تحت عیالنده بولنان قادینله خیر کوسترنلدر .

۱۷۲ اللهم اجعل رزق آل محمد فی الدنيا قوتاً

یا ربی آل واولاد وعیال محمدینک دنیاده رزقنی قوت یومیهدن عبارت قیل . یعنی
بیک یمکدن مقصد نه ایسه او مقصده منحصر ایله .
یمکدن مقصد، وجودی ضعفه دوشرمیه چک درجدهده قارنی طو یورمه قدر . یوقسه
بزم کی اطعمه متنوعه و متاونه تدارکی آرقه سنده کروب اصل وظیفه اسلامیه وانسا-
نیه دن کوز بومق دکلدر .

۱۷۳ اللهم انی اعودُ بک من علم لا ینفعُ وعمل لا یرفعُ ودعاء لا یرفعُ

بصیر الوجود افندمز حضرتلری دنیاده نه درلو احوالندن اعراض بیورمش ونه کی
اخلاق وافعالک کندولرنده بولمسنی ارزو ایتمشله ایسه، بودعاء سنیه و بوندن صکره

کله جک بعض ادعیه علیه لرنده تعیین بیورمشاردر .

خلاصه الاکوان اقدمز نفع ویرمیه جک عامدن ، خالص اولیان عملدن ، قبول اولنیه جق دعادن ، الله صغیورلر .

بو اوج خصلتک ، خصائل شریر ددن اولدیغنی امته تفهیم بیورمق ایچون دعا صورتیه قویبورلر ، یوقسه کندولرینک دها لسانه آلمدیغنی دعالرنی بیله جناب حقت قبول ایتمش اولدیغنی درکاردر . واقعا ده استعاذه اولنان شو اوج حال شایان دقتدر . بر علم ایله که عمل اولنیه جکک نیچون اوکره نرک وقت عزیزکی افنا ایدرسک ، بر فعل که ، اجراسی نیت خالصه و صحیحجه به مستند دکل ، سکا آنده موفقیتسزلکدن بشقه نصیب اولمیدغندن نیچون یهوده بره زحمت اختیار ایدرسک . هله قبول اولنیه جق دعای ایتمک زوده قالدی ! (قبول اولنیه جق دعایه بن آمین دیم) دییه لسانمزده بیله بر ضرب مثلمز واردر . یعنی محل طمع اولیان شیئه کوز دیکوب عبث بره نیچون بر امل خامک آرقه سنده کرر طوررسک !

علم لاینتع بحثی ، سلامت و سعادت جمعیت اسلامیه نامنه بر آز سوز کتوره جک درجه ده واسع اولدیغندن بو بابده صواب ظن ایندیکم بر قاچ سوزی سویلمک عزمندهیم . اما مطالعاتم سخیف ایتمش نیتیم طوغریدیر یا ، آنک سخفاخته متعلق اولان قباحت ، صدمک سلامتیه باغشالانور کیدر .

اولا جامعلمزده تدریس اولنان دروس و علومی اله آله لم . کیف ما اتفق تصادف ایده جکمز طلبه علومدن بر یسنه صوریکر که بوسنه نه اوقیورسکز ؟ جوابنده منطق دیر . ایکنجی سنه سؤالکرده ، تصورات ، اوچنجی سنه ینه او ، دردنجی سنه تصدیقات اوقیورز خبرلرنی متتابعاً ویرر . امان عزیزم یازق دکیدر که ، درت بش سنه لک بر عمر عزیزکی حسابسز بر کیدیش ، یا کلش بر مطالعه ایله بلا لزوم افنا ایده لم . ای نه دیمک ایسترسک منطق اوقومیه لمی ؟ مباحث عالیه علمیه به کیر یشمک ایچوز میرانتمزی قاله لم ؛ — خیر نورم ، میرانتمز قالیه لم ، میرانتمزی تصحیح ایده لمده زمانمزده همان همان جزء لایخزانک تعیین نقلته بیله یولار آراندیغنی و میلفراملرک طار تلدیغنی ائناده ، بیك بیل اولکی چکی طاشیله اوبنایوب طورمیه لم . معاملاتمزی عصریمزک چکیمسه تطبیق ایده لم . محصیلات علمیه مزی احتیاجات عصریه به تطبیق ایده مامکدن و بیهوده بره اضاعه اوقات ایتمکدن ناشی ، حضرت شارع اکره نه جواب ویره جکر . یوراسی بویه ؛

برده سنه لك منطلقدن صكره اوقونان علم كلامه باقم لم .
معلوم آعلم كلام ، اهل سنت والجماعته ، فرق ضالته اسلاميه نك برى برى علمبنده
استعمال ايدكلى اساعه اعتراض ومدافعه ايله فرق مذكوره نك اساس واعتقاد اتندن
بحث ايدر بر علمدر . خوارج شويبه ديرلر ، آنلره قارشو بزم دليلمز بودر . معتزله
شورالره اعتراض ايدرلر ، آنلره بو جواپي و بريرز . حكما بويبه دير ، سوفسطايه شوکا
قائلدر ، شيعه لر شويبه بر ياكلش بويبه كيدرلر ، اباحيه بويبه دير ، بيلم شو مذهب ذاهيدر
ديه بر چوق مذهب تعداد ايدرلر كه ، او مذاهيك اكثر بسنك شمدي اهلي بيله بوق .
برده مسائل اساسيه ده شويبه تصور اولنورسه بولازمكلور ، بويبه فرض ايدر
ايسه ك شويبه اولور و بو نيجه چيقار كبي اوزون اوزون بر طاقم فرضياته قائل اولورلر
كه ، تلاميذ دكل ، حتى خواهه افندي و بلكه ده مؤلف حضر تلي نك بالذات كنديسي
بيله ايچندن چيقاماز . (من تكلم تزندق) دينلديكي كبي اكثر طلاب علمك اساس
دين حقتده كي اعتقاداتي زده ليه جك صورتده خصمك بر طاقم اعتراضاتي اوقود اوليور .
حتى بعض يرلر ده اعتراض ومدافعه نك بر بريني قاورياه مديغندن طولايي بر طاقم
اذكيانك خاطر نده خفي بر ايليشيك بيله قايلور اما ، صوص كافر اولدك ويا اولورسك
تكديرندن قورقه رق بيچاره مشته ، سني بيله چيقاراميور . اكر صكره دن راسخ في العلم
اولان بر كالمه تصادف اتمز ايسه الى آخر العسر شبه لر ايچنده ياشايوب كيدر .
شمدي فائده سندن زياده مضرتي ملحوظ اولان بو علمي اوقومتندن ايسه ايچنده
بولنديغمز عصرده (ماديون) ديدكلى جماعت و (داروينيست) اسمني آلان هيئت ،
دلائل جديده و فنيه لر بيله ميدان الدير . واقعا ماديون ديديكمز خلقه ، اسلاف دهر يون
اسمني وير مشلر وانلره خيلي مجادلات علميه به كير يشمشلر ايسه ده شمديكي لر ده
بشقه بشقه . دليللر ايله ديانات علمينه هجوم ايديبورلر حتى بو آتش ، عالم اسلامي دخی
صارمغه باشلادی ، كنتجرلر مز بو علت طوتولورلر ، شمدي معتزله و سوفسطايه نك
ديئاده هيچ وجودي قالمدي . اشته بويبه بر زمانده علمامزه مقتضيدر كه ، ماديونك
دلائل وسنداتي لايقيه تدقيقه مدار اوله جق علومي الله ايدندكدن صكره آنلر ك ردينه
ويا حكمت دينيه مزه تطبيقه قيام ايتسونلر ، جامعلرنده بو علم نافي اوقوتسونلر . اوت
علم كلامك شمدي جامعلر مزده اوقونان مباحثي بوندن بر قاج يوز سنه اول علوم نافعنه دن
ايمش ، او عصر ك علماسي حضراتي او لزومي نور ايمان وفراسته كوروب و محاصمينك

اسلحه سنك قوتى درجه سنى اكلايوب مدافعه لرى امرنده كتابلر تآليف وتدریس
ایتمشله . نور الله مضاجهم فقط بو کونکی کونده ایسه او علمک اکثر اقسامی
عصریمز خارچیلرینک سلاح هجومنه غیر موافق اولدیغندن امر مدافعه ده هیچ نفی
اولماق سببیه علوم مذکورہ ایله اشتغال ایدنلر شمدی بالطبع مالایعنی ایله اوغراشانلر
صره سنده قالدی .

هله زمان ، بعض مکاتبزده فلسفه او قوتدیرلسی لزومنی کوستریبور ، یا خود فطین ذکی
برکنجمر مراق ایدرک فلسفه مطالعه سنده بولنیور ، دیانت امرنده بتون بتون شهبه لره
طولوب قالیور ، عاقبت اعتقادی بوزیله رزق نه دینی نه دنیسز برحاله محو اولوب کیدیور .
نه یابه لم عجبا مکتبلریمزده فلسفه او قومیه لم می ؟ نیچون ؟ اعتقاده خلل و بریور انک
ایچون ! عجایب دین مبین اسلام او قدر وهمی برشی اوزرینه مبنی میدرکه ، بویله
اوفق تفک تعرضات ایله زده نسون ، ویا بتون بتون کتسون ! معاذ الله اگر بویله بر
اعتقاده بولنور ایسه ک اشته او وقت کفر ایتمش اولورز . بزم بیلدی کمز اسلامیت او قدر
متین ، او رتبه بدیهی دلائل و معقول اساسلر اوزرینه نبا اولمشدرکه بعض مکتبلریمزده
اوقونان اوفق فلسفه لر دکل ، کره ارض اوزرنده تقدر فیلسوف وار ایسه کتابلر یله
برابر کتیر و بده شویله جه اورته یه قویساق ، انلرده تکمیل سلاح اعتراضلر یله هجوم
ایتمشله ، انلره قارشو مسلمان اولان حقیقت بین بر عالمک ، برکامک ویره جکی جواب ،
اوفه حق بر خنده استخفافدن عبارت اولور . زیرا او فیلسوفده صحیحاً عقل وانصافی
اولان بر فیلسوف ایسه ، اقراره مجبور اولورکه فلسفه نک حقیقتنی ، حقیقی مسلمان اولوبده
او نقطه نظر دن کورملی ایمشکه اسلام نه در ، فلسفه نصلدر ، بتون فیلسوفلرک فلسفه لر
ایچنده حقیقت اولاق اوزره ارادتلری شی مکر حقیقت اسلامیه عالنه وصولدن عبارت
ایمیشه بیچاره لر او حقیقتی بشقه بر قالب والبسه ده و کندیلرینه طوراً و عادتاً مغایر اولان
بر ملتک ملکنده والتده کوردکلر یچون اورکیورلر ایتمش ، بزم افعالزده وعاد آتمزه باقوب
اورکدکلری ایچون دیمزیده بزم کی قورقج برشی ظن ایدیورلر ایتمش . شاعرک برینک
دیدیکی کی بیت اگر حقیقت اسلام درجهان اینست . هزار خنده کند کفر
بر مسلمانی . بزم اقوال و عادات ، افعالزده کوره سویانمش بر بیتدر . تشکر ایدر زکه
او فیلسوفلر ایچنده بو حقیقتی کورمش اولانلر بولنیور ، انلر بزم اساس دینمزه مشرب
وافعالز ارا سنده نسبت اولدیننی فهم ایدرک قباحتی اسلامیه دکل ، بزه عطف ایدیورلر ،

الحاصل صد ددن چقمیهلم، مقصدیمز علماء کرامک وقتہ کورہ الیش ویریش
ایتماری واشتغالات واهیه دن واز کچم لرنی تمنی وتوصیه در .

ینه علم غیر نافع عدادندن دکلیدر که، عربجه بر کله یازمغه و یازلش بر عبارہ
عربیہ بی ا کلامغه ودرت سوزی بر ارایہ چاتوب سویلمکه مقتدر اولماق ایچون،
مکاتبده سنه لره صرف ونحو، بدیع، بیان، معانی او قودوب اذکیای طلابدن نیجه لرنیک
عمرنی افاته ای دیوروز . فقیره کلیور که بز عربجه ای او قویوب یازوب سویلمسونلر دیه
او قودیوروز . بیت . چهک اول مرتبه سی سهل اولماز . تا کسبسز بو قدر جهل اولماز .
مضموتی صدد بچمزمده ده قوللانه بیلرز .

بز ترکلرک عربجه بیلمامسی، بین المسلمین نه رتبه تفرقه بی ونه قدر ضایعات سیاسیہ
بی موجب اولیور هیچ خبرمن واری؟ قرآن کریم واحادیث نبویہ نبی حکیم،
مسلمانلری تألیف وائحاد دعوت ای دیوروز . بز علم نافع تحصیل ای دیوروز زغمیله اسباب
تفرقه بی سنه لره مدرسه ده تحصیل ایتمک ایستوروز نه کج بر مطالعه، نه قدر عقلسزجه
بر حرکت . عجبا بصر بصیرتیمی باغلانندی، نره ده بز؟ (فلهم اعین لایبصرون بها)
دار الحجاز تنه می دوشدک ! او یله ایسه امان یارب یوز بیک کره توبه لر اولسون، قصور
وکسورمزی سن عفو ایت .

یاهو کوزلری آچوبده بر نظر عقل وانصاف ایله ایشه باقم، برلسانی
او کرتمکدن مقصد اولسانده یازلش بر کتابی ارقومق، ایکنجی درجه سی اولسانده مرانی
افاده ایده جک قدر سوزسویلمک، اوچنجیسی اولسانک یازینی ده یازمق دکلمی؟
بونک اوچنی ده یاپه مامق شرطیاه اوزون اوزادی یه سنه لره، اظهارلر، اطه لیلر، شافیله،
کافیله، او قومقده نه معنا وار؟ مالا یعنی دکلیدر؟ حالبوکه الله قارشوده مالا یعنی ایله
کچیره جکمز عمردن مشؤل اوله جغمز بزجه معتقددر . چونکه احادیث نبویہ ده
او یله کور بیوروز .

کله لم مکاتب عسکر یه یه ! اوراده عسکر اوله جق و مجرد عسکره قوماندا ایده جک
ذاته لزومسز بر طاقم درس لر او قودیوروز . بونلری، سنه لره تحصیل ضروری اولمیان
علملره مشغول ای دیوروز ده اخلاقه، دیانته دائر مفصلات کوسترمیوروز . آنلری
مکاتب رشدیہ واعدادیه ده کور مشلر در دیوروز ده او مکتب لره المزده اولدینی حالده،
ایچنده تحصیل ایتدیلمکده اولان شیلرک کافی اولوب اولدینی بیلمیوروز . شمندی مجرد

عسکر اداره و قومانداننده بوله حق آدم، مکتبدن چيقدقدن صكره او قوديني شيلرك
اكثر يسنك و پاباغان كي از برلديكي دروسك بر طاقنك و بلكه ده كاهه سنك وظيفه
عسكريه سنه تعلق اولديغني كوره جك و بالطبع استعمالسرك سبيله جمله سني اونوده
جقدر . الله عشقنه ، صكره قوللانميه جق و اونوديله جق بر علمي نيچون او كرتك
استيورز؟ بر تلميد، امتحانده او علمه جواب و بر ركن بر از ككك لرايسه، تحصيل ايده .
مامشك ديه تكرر برسنه او علم غير نافعك خاطر ايچون نه دن او مستعد طلبه يي
مكتبه حبس ايديورز؟ واقعا بو علم نافع ، نافع اما اهله كوره نافع . عسك اوله جق
بر طلبه نك عمر نك او عزتي زمانده لازم دكل . بويه شيلر صكره دن كندى كندينه
مطالعه ايله ده تنوير ذات ايچون او كره نيله بيلور . آنره بدل ، او اقديله مکتبيلر ده
تفسير كوستردم ، حديث كوستردم ، بر از فقه كوستردم ، معاملات جهتنده اولدجه
چالشديره لم هيچ اولماز ايسه بيودككري زمان كرچكدن ايشارينه يارار .

وهلم جراً ، هر مکتبه ، هر مدرسه ده ، علوم غير نافع نك وجودى منكر دكلدر .
مقصدم ، بونلري اصلاحه مقتدر اوله جق ابناء وطني ايقاظدر . جامعلمه زده ، مکتبلر زده
باري بو قدر جق اولسون اصلاحات اجر ايسله سنت سنه نك اوفه جق بر پارچه سنه
اتباع ايتمش اوله لم . خير نك ، قازانچينك ، تقدر بيوك اولديغني صكره اكلارز .

اشته من الباب الى المحراب سنن سنه محمدية نك جمله سني بويه در . بزم سنت پرور
ذوات كرامتك اكثر يسي ، انواع كسل و فتور ايله قيلنان اوكله نمازينك درت ركعت
سنتي ، مستعجل بر ايتي سبيله ترك ايدن بر آدمي ، تارك سنتك ديه تكدير له باشنه
قياتي قوپارلر . جانم اقدم ! يالكز صور معروضه وجهله قلنان درت ركعت نمازميدر
سنت ، يا خود بيقاريني زياده جه كهرك درد اقلرينك قره زيانغني ميدانه چيقارمق ،
يا صقالي بر طوتام اوزاده رق راعي حكيم سنت اولديغني خلقه كوسترمكميدر سنت ،
ويا بلنده ، يا جبينده ، ويا كوشه دستارنده كي مساوا كيه طفره فروش تقوى اولمقميدر
سنت؟! آه سنت! آه سنت!! لطف ايدلسون كتب سنن واحاديث قارشدرلسون ، بتون
جماعت مسلميني هيئت مجموعه سبيله سلامت دارينه ايصال ، وجهانياني واصل سر منزل
اجلال و كمال ايده جك سنن سنه نك حد و باياني يوق اولديغني كور ياور . عجبيا بونلر
نيچون جدا التزام اولنميور و او قدر سننك و بلكه فرضلك تارككري نه سبيله مبنى تكدير
ايدليور . مثلاً خلقه كرم و رحم كوسترمك ، عاليجناب اولمق سنت ، كيسه نك التده كي

شیشه کوز دیکمامک سنت؛ کلام حتی هر برده سویامک سنت؛ مداهن اولماق سنت؛ مسلمانلری بر برینه سودیروب بر اخوت دینه‌نک فعلاً حصولنه سعی ایتمک سنت؛ کسر خاطر ایتمامک سنت؛ غزا وجهاده کیتمک سنت دکل فرض؛ مسافر ایتمک مسافر اولماق سنت. یتیمی و مساکینک خاطر مکسورینی جبر ایتمک سنت؛ حق ایشده وسوزده لوم لائمدن قورقامق سنت؛ بشوش الوجه طلیق اللسان اولماق سنت؛ هر شیئی اینی یایمق سنت؛ بر جمع اصحاب واحبابه داخل اولدیفنده مقام مخصوص التزام ایتمیوب راست کلدیکی و آچیق کوردیکی برده اوتورمق کیمسه‌نک قیام ایتمسه انتظار ایتمامک سنت؛ اخواتی زیارت، خسته ایسه لر عیادت ایتمک سنت؛ سنت، سنت!

حدسز حسابسز فرضلره قاریشیق سنتلرک هیچ بریسی التزام ایدلزده، انجیق عظمت و نفسی خالقه کوسترمک، دیندار اولدیغنی جماعته اکلاتمق کبی مجرد اخلاق ذمیمه انسانیه دن اولان حب ریاست ساقه‌سیله، سنت اوله رق قیلنه حق درت رکمت نمازک تارکنک تکدیرینه قیام، ومذهبنده، اعتقادنده شبهه اوله رق خالص مسلم بغیرحق اتهام اولنور، وتکلفاً التزامی لازم کلان سنن سنیه‌نک جمله‌سندن یان چیزلدیکی حالده آنره مقابل بر شی دیمز اولور. چونکه وجوده کتورلسی حضرت ناصحجه دخی مجله هده‌یه، همه، فداکارلره محتاجدر. اما دعا اوقومق، نماز قیلمق کبی شیلرک اجراسنده دنیوی هیچ بر تهلکه یوق، بویله تهلکه‌سز واسع بر میدانده کیم اولسه ات اویناتماز. فسبحان الله فساد العالم کفساد العالم سوزی تقدر صحیحدر. جناب حق جمله مزی سنن سنیه وجهابه عملر اجراسنه توفیق ایتسون.

مال عالسنی نقل ایتمک صدندده اولدیغمز حدیث شریفک بر پارچه‌سی اولان (عمل لا یرفع) امر شریفنه کلنجه، بونک ده خلوصه مقارن اولیمان افعال واعمال اولدیغنی ایضاحدن وارسته، و (دعا لا یسمع) دخی نصل دعالر اوله جفی اصحاب ذوق سلیمه کوره تعریف و بیاندن ازاده، اولماق سببیه تفصیلنه کیریشلمدی ۴۸۲ و ۵۳۵ نجی حدیث شریفلره ده باقلسون.

۱۷۴ اللهمَّ مَنْ وُلِّيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمُ فَاشْتَقُّ عَلَيْهِ

وَمَنْ وُلِّيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي شَيْئًا وَرَفَقَ بِهِمْ فَارْفُقْ بِهِ

ینه رسالتپناه اقدمز حضرتلری دعا ایدرک بیوریورلرکه، امتکم بر ایشنه، بر

وظیفه‌سنه، بر مقام احتیاجه، والی اولان بر کیسه؛ شرعک و عقلم خلافتده اوله رق
آنلری بر کوجلکه قوشار ایسه، الهی سنده او آدمی کوجلکلره دوشمکه مبتلا قیل .
وامورامته توی ایدن بر یسی معامله رفقیه ده بولنور ایسه سن دخی لطفکله مقابله
ده بولون .

۱۷۵ اللهم كما حسنتَ خلقي فحسنِ خلقي

یا ربی خلقتی نصل محبوب و مرغوب اوله رق بایدک ایسه، اخلاقی دخی اوله جه
کوزل ایت . مقصد سنیه نك مجرد تعلیم امت اولدینی (۱۷۳) نجی حدیث شریف
اوزرینه یازیلان تفصیلاتدن مستبان اولور .

۱۷۶ اللهم اني اعوذُ بك من الفقر والقلَّةِ والذَّلَّةِ وأعوذُ بك من ان أظلمَ أو أُظلمَ

فقردن، قلدن، ذلدن، ظلم ایتمکدن، ظلم کورمکدن، یاربی سکا صیغوروم .
دیمک که فقر، قلت، ذلت، انسان ایچون بر عذاب الیم ایتمش . ظلم ایتمک و ظلم
کورمک دخی درجه مساوی بر راحتسزلیکی موجب اولورمش، بونلرک اسباب حصولدن
توقی ایتمک اقتضا ایده جکنی افهاماً صادر اولان وصایای سنیه حضرت خیر الوری،
اشته شو جملة و جیزه و معجزه ایله ده ایراد بیورلشدن . فقر، قلت، ذلت ایچون
(۱۰۶) نجی حدیث شریف اوزرینه مترتب اولان مطالعه ده اونودولسون .

۱۷۷ اللهم اني أعوذُ بك من البرصِ والجنونِ والجذامِ ومن سَيِّئِ الاسقامِ

برص که الاهیلق، آبرش دیدیکمز خستهلق، جنون که معلوم اولان دلیلک،
جذام بیلدیکمز مسکینک علی، ودها بشقه فنا مرض و عتلردن نه واریسه، آنلردن
الله صغینورلر .

بوخسته لقلرک وجودینی مستلزم اسبابدن اجتناب اولنمنی بوحدیث شریفله
بالتضمن امر ایتمش اولیورلر . چونکه بر جذاملی آدمدن قاچکز امر شریفی بشقه
جهده شرفوارد اولشدن . الحاصل امراض ساریه دن اتقا لازم اولدینی، منطوق امر
جلیلدن منقهم اولیور .

۱۷۸ اللهم اني أعوذ بك من الهم والحزن والعجز والكسل
والبخل والجبن وضلع الدين وغلبة الرجال

«هم» آئیده کلسی ملحوظ اولان برمصیتک غمی یوکلنمک، (حزن) کیچمش
بر بلانک المیه متالم اولمق، عجز، کسل، بخل، حین ده معلومدر . (ضلع الدین)
یعنی تقلت الدین و (غلبة الرجال) بغیر حق مسلط اولان آدمک تسلطی دیمکدر .
صلی الله علیه وسلم اقدمز حضرتلری امتنی تعلیماً هم و حزنندن، عجزدن،
تبللکدن، بخلدن، قورقافلقدن الله صغینور .

هم و حزن، بوج نقاتی، تسلط رجال، انسانک صفای قلبه طوقه جنی کبی؛
عجز و تنبک، بخل و قورقافلقدن دخی بر آدمی بولندینی جمعیت انسانیه ایچنده رزیل
ایدر، هم ده او جمعیتک شرفی، ابقایه یاردمی اوله جق بر عضوینک آکسک اولسی مضرتی
ینه جمعیه عائد اولور . بناء علیه بو اوصاف و اخلاقک جمله سی بر مسلمانده بولنسی
ارزو ایدلیان شیر اولدینیچون بولردن، و بونرک وجودینی ایجاب ایده جک و سائندن
حذر اولنسی والله صغلمسی امر و فرمان بیوریلور .

۱۷۹ اللهم عافني في بدني، اللهم عافني في سمعي، اللهم عافني في
بصري، اللهم اني أعوذ بك من الكفر والفقر، اللهم اني أعوذ بك من
عذاب القبر، لا إله الا انت

یا ربی بدنمده، سمعمده، بسرمده، بنی ملازم عافیت ایت کفردن، فقردن، عذاب
قبردن، سکا صغینورم اللهم . سندن غیری الله و ملجأ و پناه یوقدر .
بک مهم و مؤثر بر دعادر .

۱۸۰ اللهم اني أسألك عيشةً تقيةً وميتةً سويةً ومراداً غير مخزي

ولا فاضح

الهی سندن، طولاشقسز، بروز سر سالم بر دیرک یعنی حیات، و غایت راحت
وجدان ایله او حیاتکده خاتمسه ایرمک، و مرجعمده یعنی عالم آخرتده دخی خور
ورسواى اولماق، ایسترم .

بو دعالك جههسى تعليم امت ايچون شرفسنوح وصدور بيور بيلور .

۱۸۱ اللهم اني أسألك الهدى والتقى والعفاف والغنى

(هدى) طوغرى يوله ارشاد، (تقوى) 'خلقاً ومعيشةً برهيزكارلق' (عفاف) حرامدن اجتاب، غنا معلوم . يعنى الهى سندن هدى، تقوى، عفاف، غنا استرم .
عجبا دنياده تقوى ايله مزين الهى بر عرفان، عفته حاصل وآنكه دائم مادى بر غنا، كجى بر انسان ايچون سعادت حال تصور اولنه بيلورمى ؟

۱۸۲ اللهم أعني بالعلم وزيني بالحلم واكرمني بالتقوى وجملي بالعافية

اللهم بنى علم ايله اغنا، حلم ايله تزين ايت . تقوى اكرام ايدرك عافيته تجهيز ايله .
امان امان بتمك، توكنمك بيلميان خزان علم ايله حاصل اوله حق غنانك لذت جاودانى وروحانيسى تعريفه قالشقمق، بزه كوره ممكنسزدر .

۱۸۳ اللهم اني اعوذ بك من غلبة الدين وغلبة العدو وشماتة الاعداء

يا ربى دينك و دشمنك غلبه سندن، وشمات اعدادن سكا صغينورم .
(شمات اعدا) دشمنى فرحلنديره حق درجه ده بر مصيبتك آدمدن حصوله واو مصيبت سبيله آنلك بالذات وبالواسطه سوز طوقندير ملرينه دينور .
بو حديث شريفه ده شو اوج شيتك، نكبات دنيانك اعاظمندن وانسانك صفاي بالى اخلال و تكدير ايدن شيلردن اولدينى جهته دوچار اولمامق ايچون باركاه الوهيه التجا اولنق لازمكه چكى امر و توصيه بيور بيلور .

هله بورجك غلبه دشمنه مساوى عد بيورلسى، ذمه مترتب راحت وجدان، علو جنابى سالب اولمق حيثيه، تاثيرده اتحاد ايتدكلرى ايچوندر . يا بور جليلق، مديونك وجدانجه بر تاثيرى ايجاب ايتيور ايسه ؟ هر رده، هر كتابده خطاب، اولى الالبابه اولديغندن بو وجدانسز رفيق حياتمزده، چراكاه عالمده استديكى كجى بيسون، ايچسون، اويقو اويسون . اكا كيمسه نك بر شى ديديكى يوق .

ها برده تاثرات وجدانيه زرده قالدى؛ بورجنى ويرمامك، آلدنيغنى انكلر ايتمك جسارتى در عهده ايدنه جك قد بر طوسون ايسه ؛ اومقولر، ذاتاً بتون بتون بحتك خارچنده قالمشردر .

١٨٤ اما بعد فإن أصدق الحديث كتاب الله تعالى وأوثق العرى
كلمة التقوى وخير المثل ملة ابراهيم وخير السنن سنة محمد وأشرف
الحديث ذكر الله وأحسن القصص هذا القرآن وخير الامور عوازمها
وشر الامور محدثاتها وأحسن الهدى الهدى الانبياء وأشرف الموت قتل
الشهداء وأعمى العمى الضلالة بعد الهدى وخير العلم ما نفع وخير الهدى
ما أتبع وشر العمى عمى القلب واليد العليا خير من اليد السفلى وما قل
وكفى خيراً مما كثر وألهي وشر المعذرة حين يحضر الموت وشر الندامة يوم
القيامة ومن الناس من لا يأتي الصلاة الا دبراً ومنهم من لا يذكر الله
الا هجراً وأعظم الخطاب اللسان الكذوب وخير الغنى غنى النفس وخير
الزاد التقوى ورأس الحكمة مخافة الله وخير ما وقّر في القلوب اليقين
والارتباب كفر والنياحة من عمل الجاهلية والغول من حب جهنم
والكنز كي من النار والشعر من مزامير ابليس والحمر جماع الاثم والنساء
حباله الشيطان والشباب شعبة من الجنون وشر المكاسب كسب الربا
وشر المأكول مال اليتيم والسعيد من وعظ بغيره والشقي من شقى في
بطن أمه وانما يصير احدكم الى موضع اربعة اذرع والامر باخيه وملاك
العمل خواتمه وشر الروايا روايا الكذب وكل ما هو آت قريب وسباب
المؤمن فسوق وقتال المؤمن كفر واكل لحمه من معصية الله وحرمة ماله
حكمة دمه ومن تال على ان يكذبه ومن يغفر الله له ومن
يعف الله عنه ومن يكظم الغيظ يأجر الله ومن يصبر على الرزية

يُعَوِّضُهُ اللهُ وَمَنْ يَتَّبِعِ السَّمْعَةَ يَسْمَعِ اللهُ بِهِ وَمَنْ يَصْبِرْ يَضَعِفِ اللهُ لَهُ
وَمَنْ يَعِصِ اللهُ يَعَذِّبُهُ اللهُ اغْفِرْ لِي وَلاَمْتِي اللهُ اغْفِرْ لِي وَلاَمْتِي اللهُ
اغْفِرْ لِي وَلاَمْتِي اللهُ اسْتَغْفِرِ اللهُ لِي وَلَكُمْ

مخاطب نداء لولاك اقدمز حضرتلری بر خطبة جلیله لرنده شویله امر وفرمان
بیور بیورلر حمد وثانی ادادن صکره دیرمهکه : سوزک الک طوغریسی کتاب الله ؛ تشبث
اولنه جق جبل متین کلمة تقوی ؛ ملتک خیرلیسی مات ابراهیم (صالم) ؛ عادت وستلرک
خیرلیسی (محمد) صلی الله علیه وسلمک سنتی ؛ اشرف حدیث ؛ ذکر الله ؛ قصه لک احسنی ؛
بو قرآن ؛ امورک خیرلیری انسان اوزرینه فرض اولانیدر . امورک شری امر دینده
اخیراً حادث اوله جق شیلدر ؛ انیانک دلالت وارشادی ، ارشادلرک الک کوزلیدر
موتک اعلامی شهیداً تکمیل انفاس ایتمکدر . کورلکک کورلکی ، بعد الهدی
ضالته دوשמکدر ؛ علومک خیرلیسی نفع ویرنی ؛ هدانک خیرلیسی اتباع
اولثانی در . الک فنا کورلک ، قلب کورلکیدر . ید علیا ید سفلا دن یعنی ویریجی
ال آلیجی دن خیرلیدر . آزا اولوب ده کفایت درجه ده ، اولان شی ، چوق اولوبده
سنی حقدن مشغول ایدن و آذراندن ایودر . شر معذرت مرض موته قالانیدر .
ندامتک بیوکی قیامتده در . ناسک بعضیسی نمازه تاخر ایدرک کلور (تصریح اسم ایله
فاعللرینی منجیل بیورمه رق نمازی تاخیر ایدنلری بو صورته ایقاپ بیورورلردی)
بعضیسی خلوصه مستند اولیه رق حق ذکر ایدر . خطایانک الک بیوکی بر لسان کذوبه
مالک اولقدر غنانک خیرلیسی غنای نفس در تقوی پک کوزل بر ذخیره در . حکمتلرک
باشی الله قورقوسیدر . قلبه توقیر اولنان شیلرک خیرلیسی یقیندر . امور اعتقادیه ده شک
ایتمک کفردر . جنازه آرقه سنده چیغلق قوپارمق ، و آنک محاسنتی تعداد ونوحه لر ایتمک
عادت جاهلیه دندر . خیانت جهنم طاشلرندندر . التونی ، اچقینی ادخار ایتمک آتشدن
صاحبی اوزرینه برداغدر . شمکرممدوح اولیان قسمی (چونکه بشقه محله شعر
حکمته نسبت بیوریلیر) شیطانک مزامیریدر . شراب ومسکر اولان شیلر جمع جرم
وفساددر . قادینلر شیطانک صید ایپلریدر (یعنی شیطان ، وسوسه ذاتیه سیله اولایه مدینتی
اصحاب متانت افکاری ، قادینلر واسطه سیله صید ایده چکندن آنلره حباتل الشیطان

اسمی ویرلشدر) . کنجالک ودلیقانلیلق جنوندن بر شعبه در کسبک الک فاسی فائض
 اقمه سیدر . ینیلان شیلرک اک بر بادی مال یتیمدر . سعید او درکه بشقه سندن عبرت
 آله . شقی ده او درکه اناسندن شقی طوغه ، یعنی سوز کار ایتیه ، نصیحت آلیه . هر
 بریکرک موضعی درت آرشون یردن عبارتدر (قبره اشارت بیوریلیور) . اعتبار ایشک
 آخزینه در . افعالک مالکی خواتیمیدر . روایت وحکا به لرک شریری بالان اولانیدر .
 هر آتی ، هر استقبال قریبدر . مؤمنلره سب ایتک فسوق و آنلر ایله قتال کفردر .
 مؤمنک اتی یمک (غیبت مراد بیوریلیور) معصیت الهدندر . مؤمنک مالیده قانی کبی
 حرامدر الله اوزرینه یمین ایدنلری الله تکذیب ایدر (شرح حدیث بو جله بی انسان
 غیبی بیله مز بر غیب اوزرینه ظناً و جزماً یمین ایدر ایسه تکذیب اولنور معناسیله
 تفسیر ایدیورلر) . مغفرت ایدنی اللهده مغفرت ایدر ، عفو ایدنی اللهده عفو ایدر .
 غیظنی و غضبنی کظم و تجرع و غضبه غلبه ایدنلری ، الله اجر جزیل ایله ماجور قیلار .
 صبر ایدنلره الله عوضنی وریر . سمعه یه یعنی ریا به تابع اولانلرک احوالی الله ایشیدر .
 عندالمصیبة والغضب صبر ایدنلرک خیرینی ، اجرینی الله ایکی قات ایدر . معصیت ایدنلریده
 تعذیب ایلر . یار بی بنی وامتی عفو و مغفرت ایت دعاسنی اوج دفعه تکرار و بعد
 الاستغفار نصاح سذیه لرینه خاتمه ویرمشلردر .

۱۸۵ أما بعد فان الدنيا خضرة حلوة وأن الله تعالى مستخلفكم فيها
 فناظر كيف تعملون فاتقوا الدنيا واتقوا النساء فان اول فتنة بني اسرائيل
 كانت في النساء ، ألا ان بني آدم خلقتوا على طبقات شتى فمنهم من يولد
 مؤمناً ويحيا مؤمناً ويموت مؤمناً ومنهم من يولد كافراً ويحيا كافراً ويموت
 كافراً ومنهم من يولد مؤمناً ويحيا مؤمناً ويموت كافراً ومنهم من يولد
 كافراً ويحيا كافراً ويموت مؤمناً ، ألا ان الغضب حمرة توقد في جوف
 ابن آدم ، ألا ترون الى حمرة عينيه وانتفاخ أوداجه فاذا وجد احدكم
 شيئاً من ذلك فالارض الارض ، ألا ان خير الرجال من كان بطيء

الغضب سريع الرضا وشرّ الرجال من كان سريع الغضب بطيء الرضا
فاذا كان الرجل بطيء الغضب بطيء القياء او سريع الغضب سريع القياء
فانها بها، ألا ان خير التجار من كان حسن القضاء حسن الطلب وشرّ
التجار من كان سيء القضاء سيء الخلق فاذا كان الرجل حسن القضاء
سيء الطلب او كان سيء القضاء حسن الطلب فانها بها، ألا ان لكل
غادر لواء يوم القيامة بقدر غدرته، ألا وان اكبر الغدر غدر امير عامه
ألا لا يمنع رجلاً مهابة الناس ان يتكلم بالحق اذا علمه؛ ألا ان افضل
الجهاد كلمة حق عند سلطان جائر، ألا ان مثل ما بقي من الدنيا فيما
مضى منها مثل ما بقي من يومكم هذا فيما مضى منه

ينه بر خطبة جليله لرئده بيور بيور لركه: اما بعد دنيا غايت خوش منظره لى وطاتلى
طمعلى بر شيدتر. لكن متخلفكر جناب حقدرد، يعنى آنك خليفه سيسكر. بوراده نصل
ونه ايش كورد بيكزده والكزده كى مال اللهى نه وجهله تصرف ايتمكده اولديكزده نا.
ظردرد. دنيان اتقا وقادينلردن احتراز ايديكز، زيرا بنى اسرائيلك اول فتنه سى قادينلر.
دن اولدى، يعنى ظهور ايدن هر فئالق، يا دنيالق سبيندن ياخود قادينلرك يوز نندرد،
بو ايكيسندنده صاقينكز.

بيليكزكه نبى آدم طبقات مختلفه ايله خلق اولمشدر. بونلردن بعضى مؤمن
اوله رق طوغار مؤمن اوله رق يشار، مؤمن اوله رق وفات ايدر. بعضى كفر ايله طوغار،
امرار حيات ايلر كفر ايله كوچر؛ بعضى مؤمن طوغار، مؤمن يشار كافر اوله رق
آختره كيدر؛ بعضى كافر طوغار كافر اوله رق معيشت ايدر، مؤمن اولدينى حالده
حياتنه خاتمه ويرير.

بيليكزكه غضب بر آتشاره دهشت دركه انسانك دروننده علوريز اشتعال اولور
كوزينك قرار مسندن، ووريد دنيلان طمر لر ينك شيشم سندن اكلامز ميسكر؟
سزدن بريكر نوقنكه مبتلاى غضب اولور ايسه مطلقا يرى التزام ايتسون (يعنى اوزون

اوزادی به یاتسون .

بیلیکزکه انسانک خیر لیبی پک کچ غضبه کلوب پک چایوق کچرنلدر . انسانک فاسی غضبی سریع الاتهاب ، رضاسی بطی الحصول اولانلردر . سریع الغضب وسریع الانفلا و بطی الغضب و بطی الرضا اولانلرک حالدری بر برینه قارشوکیلر .

بیلیکزکه بحارته مشغول اولان ذواتک ممدوح ومقبولی ، آیش ویریشنی کوزل ایدن غوغاسز ، منازعه سز ایش کورمکه برابر طائلیقله بورجنی ایفا وآلاجنی ینه کوزللاکه استیفا ایدنلدر . اصناف ونبجارك اك شریری بونک عکسنی التزام ایلیانلدر . بورجنی کوزللاکه ویروبده آلاجنده شدتی طاور انانلر ، یاخود بورجنی تمور واوزاع نامناسبه وکوجلاکه ویروبده الاجنده اظهار محاسن اخلاق ایدنلرک افعال متضاده سی ، یکدیگرینه تکافی ایدر . یعنی آنلر برمزیت زائده انسانیه قازانه مزلر .

بیلیکزکه هر بر غدار ایچون ایتدیکی غدر وظلم نسبتنده قیامتده بر علم نصب اولنور . بیلیکزکه بونلرک ایچنده اک بیوک علم غدر ، امیر عامه اولانلرک غدرینه منسوبدر . بیلیکزکه بر آدم حق بیلور ایسه ، ناسک مهباتی ، او حق سویلمکدن البته منع ایتمیلیدر .

بیلیکزکه افضل جهاد ، سلطان جائر ، ظالم عندنده طوغری سوزی سویلمکدر . بیلیکزکه دنیانک بقیه عمری ، نم شوسوزلری سویلیدیکم زمان ، بوکونک عمومندن هر نه بقیه قالمش ایسه ، آنک مثله مساویدر .

شرح ، بوحدیث شریفک صلاة عصری ادادن صکره شرف افزای سنوح اولدیغنه قائلدرلر .

۱۸۶ اُمَّتِي اُمَّةٌ مَبَارَكَةٌ لَا يُدْرِي اَوْلَاهَا خَيْرٌ اَوْ اٰخِرُهَا

امتم بر امت مبارکه در . بیلنمزکه خیر ، آنلرک اولنده میدر ، یوقسه آخرنده میدر . یعنی دائماً آنلر خیره ، خیر انلره ملازمدر (۷۴۳) نجی حدیث شریفده باق .

۱۸۷ اِمْرَاةٌ وُلُوْدٌ اَحَبُّ اِلَى اللّٰهِ تَعَالٰی مِنْ اِمْرَاةٍ حَسَنًا لَا تَلِدُ اِنِّی

مکاتر بکم الأمم یوم القیامة

بر خاتون ولود یعنی چوجوق طوغریجی بر زوجه ، طوغریمان حسنا خانمدن دها

زیاده اللہ سو کیلیدر . بن دہ قیامتہ ام سائرہ ارہ سندہ امتعی کثرتلی کورمک استدم
(۴۳۹) نجی حدیثہ باق .

۱۸۸ اُمُّکَ ثَمَّ اُمُّکَ ثَمَّ اُمُّکَ ثَمَّ اَبَاکَ

ہزاین حکیم باباسندن، اودہ جدندن روایۃ دیورک، مشارالہیک جدی قرۃ الاعین
افندمزدن سؤال ایدرک، ایلیک واحسان ایتمک ایچون ناسک ایچندہ الک یق اولان
کیمدر؛ جواباً شرف افزای سنوح اولان امر حضرت المرسلیندہ، «آنا کدر» آندن
صکرہ کیمدر سؤال مقدرینہ، ینہ (آنا کدر) . آندن صکرہ درجۃ کیم اولہ بیلور، ینہ
(آنا کدر) صکرہ باباک، صکرہ دہ یقینقلرینہ کورہ علی درجاتہم سائر متعلقاتکدر،
فرمان عالیسی صادر اولور .

۱۸۹ اِنَّ اللّٰهَ جَمِیْلٌ یُّحِبُّ الْجَمَالَ

جناب حق کوزلدر، هر کوزل افعال واعمالی، هر کوزلکی سور .
بو قانون، انسانلر ارہ سندہ بیله ضروری الاتباع بر قانوندر . حتی مشہور بر ضرب
مثل بیله واردر کہ (کوزلی هر کس سور) چونکہ کوزل سویلمک ایچون کوزل
اولشدر . قانون خلقتک بو آہنک طبیعیسی بیلمیان واکا اویمان، سویلمک ایچون
یارادیلیندر .

برده تدقیق ایدیلورسہ کوریلور کہ جمال ؛ اعتدالدن، تناسبدن، عدالتدن عبا .
رتدر، یعنی جناب حق هر شیندہ اعتدالی سور، عدالتک محیدر، امر نبویسیلہ امت
واصحابی دیندہ، فعلدہ، کافہ حرکات وسکناتدہ، معتدل اولملرینی وغلو واقراطدن
اجتناب ایلملرینی توصیه بیوردقلری معنایی دخی استنباط اولنور .

۱۹۰ اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰی طَیِّبٌ یُّحِبُّ الطَّیِّبَ نَظِیْفٌ یُّحِبُّ النَّظَافَةَ کَرِیْمٌ

یُّحِبُّ الْکَرَمَ جَوَادٌ یُّحِبُّ الْجَوَادَ فَنَظَّهَوا اَنْفِیتَکُمْ وَلَا تُشَبِّهُوا الْیَهُودَ

جناب حق طیبدر؛ طیبی سور، نظیف وطاهردر؛ طہارت ونظافی سور، کریمدر؛
کریمی، جوادر؛ جود وسخایی سور . سواقی قاپولریکرت اوکی تطہیر ایدیکز، یہو-
دیلر کی کیرلی اولیکز .

موقعی موقعسز و یا خود اساس دیانته کانه لایقیه استناد ایش اولق و کور کورینه کتلمک اوزره معاملات و عبادتده درلو درلو مسائل مجهوله احداث ایدرک یولی یولسز آغزینه کلان شیئی اوته کنه بریکنه سؤال ایتسیدر دیورلر . مثلاً نماز قیلارکن نظرم صاغ طرفه قایویرسه نماز فاسد اولورمی، اوزرمده کی برسیولجه نك باشی قوبوب ایچندن ماده چیقسه آبدست بوزیلورمی، برکوب طولوسی تمیز صویه، بر طاهمه ماء مستعمل طاملسه صویک طهارتنه خلل کلورمی، طونومی آیاقده کیسه م برضرر کوریلورمی، وهلم جراً؛ بویه بر طاقم وسوس و هواجس ایجه بحری اولنورایسه، غایبی سائلک فساد بیهسندن، ویا احوال صحیه سنک یولنده اولماسندن، ایلری کلور .

مسائل اعتقادیه ده دخی علم کلامک ایچندن چیقلماز دور دراز مباحثی ایجاد ایدن اسبابک بعضیلر بده بونک کبی شیلردر .

کرک وجود ذهنی ایله موجود اولسون، کرک وجود خارجی بی بوانسون، عالمده، عالمده، معلومه، لایتنه ایدر . عقلمه کوره هر موجودک غایبی کر بویه لادری به چیقار، مجهولاته غایت یوقدر . علم ارتدجه جهلده او نسبتده تراید بولور . اشته بوا ساسه منی کآن انسان صاعلام بر تمل بولق زعمیه اشیر، قازدجه اشا . غی کیدر، کتدکجه مشکلات زیاده اشیر .

سوزی قیسه کسملی، ساده لشدیرملی، حکمتفروش اولغه لزوم یوقدر . مرکز شرع کریندن امهات مسائل حقدده صادر اولان قوماندایه قولاق ویرملی، علی قدر الاستطاعه نفسی او قوماندایه تطبیقه چالشملی، افراد وضابطانه کوره قوماندانک حکمت وعلتنی اکلا دقدن صکره عملیاته قیام ایتک هوسنده بولتمق، حدسزلکدر؛ بالآخره مؤدی فساد اولور؛ نته کیم اولدی . بین الاسلام نصل تفرقه لر وجود بولدی، زیاده لشمسندن الله صیغنه لم انتهی .

۲۰۷ **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ أَنَا ثَلَاثُ الشَّرِيكِينَ مَا لِمَ يَخُنُ أَحَدُهُمَا**

صَاحِبُهُ فَإِذَا خَانَهُ خَرَجَتْ مِنْ بَيْنِهِمَا

جناب حق بیور بیورلر که : بر برینه خیانت ایتدکلری مدنجه بن ایکی شریکک اوچنجیبسیم . هر نونفکک بری دیکرینه خیانت ایدر ایسه، بن آرهدن چیقارم . بو حدیث شریفده شرکتلرک بمن و برکتلریله برابر شرائط عقدی امر و بیان

بیور بیور . قصد تجارت ایچون عقد اولمنش بر شرکته که حضرت الهک عنایتی برابر اوله ؛ ارتق آنک درجه ربح و فیضی حساب ایتملی که زهده وارر . لکن شرکا بیننده اوفه حق بر خیانتک و قوعی سبیلله او شرکتک محو اوله جنی ده سیاق حدیث عالیدن منفهم اولیور .

دیمک که تجارت راجه بی الله ایدنمک ایچون اک اول تصفیه و تمهذیب اخلاق ایتمک کمز لازم کلیور . اخلاقز دوزلد کدن صکره ارتق هر سعادت آنک ضمننده حاصلدر .

۲۰۸ اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰی یَقُوْلُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ یَا اِبْنَ اٰدَمَ مَرَضْتُ فَلَمْ تَعْزِنِیْ
قَالَ یَا رَبِّ کَیْفَ اَعُوْذُکَ وَاَنْتَ رَبُّ الْعٰلَمِیْنَ قَالَ اَمَّا عَلِمْتَ اَنْ اَبْدِیْ
فَلَا نَا مَرَضَ فَلَمْ تَعْزُدْهُ اَمَّا عَلِمْتَ لَوْ عَزَدْتَهُ لَوْجَدْتَنِیْ عِنْدَهُ یَا اِبْنَ اٰدَمَ
اَسْتَطْعَمُکَ فَلَمْ تُطْعَمْنِیْ قَالَ یَا رَبِّ کَیْفَ اَطْعَمُکَ وَاَنْتَ رَبُّ الْعٰلَمِیْنَ قَالَ
اَمَّا عَلِمْتَ اَنْهُ اَسْتَطْعَمُکَ عِبْدِیْ فَلَا نَ فَلَیْ طَعْمُهُ اَمَّا عَلِمْتَ اَنْکَ لَوْ
اَطْعَمْتَهُ لَوْجَدْتَ ذٰلِکَ عِنْدِیْ یَا اِبْنَ اٰدَمَ اَسْتَسْقِیْکَ فَلَمْ تُسْقِنِیْ قَالَ یَا
رَبِّ کَیْفَ اَسْقِیْکَ وَاَنْتَ رَبُّ الْعٰلَمِیْنَ قَالَ اَسْتَسْقَاکَ عِبْدِیْ فَلَا نَ فَلَیْ
تُسْقِیْهِ اَمَّا اِنَّکَ لَوْ سَقِیْتَهُ لَوْجَدْتَ ذٰلِکَ عِنْدِیْ

جناب حق قیامتده بیورر که : ابن آدم بن خسته اولدم سن نیچون کلوب بی زیارت ایدرک حالی صورمدک ؟ جواباً دینیلور که ، بز سنی نصل زیارت ایده لم سن رب العالمین سک ، بیور بلور که ، بیلمدکی عبامدن فلان ذات خسته ایدی اگر سن آنک زیارتنه کلش اولایدک بی اوراده بولوردک . ابن آدم ، بن سندن یمک استدم نیچون بکا بر شی بیدیرمدک ؟ ینه اولکی کبی جواب ویرلدیکنده ، بیوررلر که ، فلان قوم سندن یمک استدی ایدی ، اگر بیدیرمش اولیدک شمدی آنک اجرنی عندمزه بولور ایدک . ابن آدم ، صو استدم نیچون بی صولامدک ، بونده ده یمک بحثنده ذکری سبق ایتمدیکی وجهله مخاطبه جریان ایدر .

الحاصل بوحدیث شریفدن بر انسان دنیا ده هر نه ایواک ایدر سه هیچ برینسک ضایع اولیه جنی و برده عیاده مرضا و اطعام فقرا و اسقای عطاشک اجر معنویسنک بیوکلیکی مستبان اولدینی کبی بونک اراضینک حالته کوره عباد اللهک مزر و عاتجه محتاج اولدینی صویه دخی شمولى بدیهیدر .

شواييلكلكرك عند الله اعظم احساندن عداولندقلرينه، افعال مبسوطه يني حضرت خالق متعالك ذات پاكنه مضاف ايتمش اولسى دلالت ايدر .

۲۰۹ **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَىٰ يَهَاتِكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ**

جناب حق سزى باباكر ايله يمين ايتمكدن منع ونهى ايدر .

مثلا بعض كيمسدر ، بابامك و ياخود اولادمك و ياسنك و الحاصل محترم اولان برشيتك باشى ايجون كبي يمينلرى ايتمكه معتاد در . اشته بودرلو يمينلرك عالم اسلامتده منهى اولدئغنى و هيچ يمين ايدلامسى و شايد بالاقضا يمين ايتمك لازمكديكى حالده اسم الله اوزرينه اولسى لازم كله چكى بو حدیث شریف ايله احادیث سائرده دن مستدلدر (۶۲۷) نجی حدیث شریفه ده باق .

۲۱۰ **إِنَّ اللَّهَ تَعَالَىٰ يُوصِيكُم بِالنِّسَاءِ خَيْرًا فَانْهَنَّ أُمَّهَاتِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ**

وخالاتكم إِنَّ الرَّجُلَ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ يَتَزَوَّجُ الْمَرْأَةَ وَمَا تُعَلِّقُ يَدَاهَا الْخَيْطَ فَمَا يَرِغِبُ وَاحِدٌ مِنْهُمَا عَنْ صَاحِبِهِ

جناب حق طائفه نسايه خير و احسان و لطف ايله معامله ايلمكزى امر ايدر . چونكه انالريكز ، قيزلريكز ، خالالريكز آنلردر ؛ آنلره نه قدر لطف ايتسه كر بمجادر ، حقلى اوزريكزده بك بيوكدر . كورمزيمسكز كه اهل كتابدن بريسى بر قادين آلير ، اوخاتونك كمال فقرندن حتى الى برايلكه تيمديكى حالده بيله برى برندن يوز چوير - مزلر اولنجيه قدر بر زوجه ايله صبر ايدوب طوررلر .

شمدي اهل كتابك ، امر و فرمان بيوريلان ، عادتي ده بوز و لى . نيجه بيكلرله اهل عصمت اولان باكر فقيره كور بليوركه ، حسنى دخی نظر اعجابى جلب ايدمك درجه ده اولدئغنى حالده ، مجرد ثروتلرى اولماق سيديه خانه كرين انزوا و بك چوق

ثروت اصحابی قیزلری دخی ارانیلان محاسندن هیچ بریسی اولدیغی حالده یالکز براق
آخه سنه طمعاً نکاح ایدن اصحاب تذللک باشنه بلا اولمشدر .

لکن الک شایان دقت اولان جهتی، بو حالک یواش یواش عالم اسلامیه دخی سرایتی
مسئله سیدر . زیرا شمده بزده ده قادینک ثروت واققدار ویسار و مساری هر درلو
هنزینک فوقده کوز و کمه باشلادی . عصمنا الله من شرور انفسنا (۲۲) نجی حدیث
شریفه ده باقی .

۲۱۱ إِنَّ الْأَمِيرَ إِذَا أَبْتَغَى الرَّيْبَةَ فِي النَّاسِ أَفْسَدَهُمْ

امیر اولان ذات، ناسک عیوبنی تحری و سوء ظن ایله هر کسی اتهامه قیام و حقارتده
شک و شبهه ده دوام ایدر ایسه آنلری افساد ایتمش اولور .

۲۱۲ إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا نَظَرَ امْرَأَتَهُ وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِمَا نَظْرَةً

رَحْمَةً فَإِذَا أَخَذَ بِكَفِّهَا تَسَاقَطَتْ ذُنُوبُهَا مِنْ خِلَالِ أَصَابِعِهَا

بر اراکک زوجه سنه، زوجه سی دخی زوجه نظر ایدر یعنی ایکینسک دخی
نظری غیریدن مکفوف اوله رق بر برینه منحصر قالور ایسه، جناب حق دخی آنلری
نظر رحمت و رافقیته منظور قیلار . اگرچه بویله ایکی سوکیلی اش ال اله و بره رک ملاعبه
ایدر لر ایسه، قازانلمش اولان کناهلری پارمقلری اره سندن دو کیلور کیدر .

فضولی مرحومک دیدیکی کبی : امان کوزدن ایراغ اولسون نه خوش ساعتدر اول
ساعت . که معشوق ایله عاشق ناز ایدوب رنج و عتاب اوینار . بودرلو محبتک محصولی
اولان اولادک محاسن اخلاقیه سنی و جمال با کائنک علویت درجه سنی انسان یازمقله
توکده مز که !

۲۱۳ إِنَّ الرَّجُلَ لِيَتَكَلَّمَ بِالْكَلِمَةِ لَا يَرَىٰ بِهَا بَأْسًا لِيُضْحِكَ بِهَا الْقَوْمُ

وَأَنَّهُ لِيَقَعُ بِهَا أَبْعَدَ مِنَ السَّمَاءِ

بعض کره آدم اهمیت و برمه رک مجرد قومی واجبابی کولسونلر دبه بر سوز سویلر که
اوسوز، بعد جه سهدن دها یوکسک بر موقعدن دوشرجه سنه انسانک بادی محو
و بر بادی اولور .

مقصد سنیه « قل الخیر والافسکت » ایله نتیجه لنین

۲۱۴ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلًا الْجَنَّةِ فَيَمُدُّهُ النَّاسُ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلًا النَّارِ فَيَمُدُّهُ النَّاسُ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَإِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِخَوَاتِمِهَا

ناسه قارشى انسان ايش ياپارکه، هرکس اکا اهل جنتدر دير؛ حال بوکه حقيقتده او آدم جهنمی در . بعضيلر بده واردر که ناس انى ، اعماليله جهنمه نسبت ايدر لر ، حقيقت حالده او آدم جنتی در . انجق اعمال ، خواتيمه تابعدر . در دست اجرا بولنان بر ايش نصل نتیجه بوله جقدر اکا باقليدر وحال حاضره نظرله الداتامليدر . ترکجه سی نه اولدم ديماملی نه اوله جنم ديملیدر والسلام .

۲۱۵ إِنَّ الرُّقِيَّ وَالتَّمَائِمَ وَالتَّوَلَّاهُ شِرْكٌ

معناسی اولیان ویاخود معناسی فهم اولمیان بر طاقم الفاظ ایله تعوذ ایدلمسی (بزده اوزرینه قارغه جق ، بورقه جق یازیلی اولان نسخهلو باز وبتد دیدیکمز شیلر اولسه کرکدر) دفع نظر ایچون چوجقنرک ، شونک بونک اوزرینه اوته بری اصلمسی ، وقادینلر طرفدن قوجهلری نظرنده سويلمک امليله بر شیلر یاپلمسی ویا یایدیرلمسی ، شرکدر .

صلی الله علیه وسلم افندمز هیچ بر مسلم عاقلک بومثللو خرافاته وجود ویرمسی یاقتدیره مامش اولدینی جهته ، بومقوله انخوکه نی علامت شرک اوله رق اهل اشرا که نسبت بیوره شلر . چونکه مشرکینک آلهه باطله سی دخی بویله بر طاقم خرافات ، وضرخرقاندن ، یا او بوجقادن عبارت ایدی .

۲۱۶ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنْ أُنْ بِنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِّ

شیطان ، ابناء ادمک مجرای دمی اولان عروقنده جریان ايدر . بو حدیث شریفه بر چوق یولده معنالر ویرلش ایسه ده انک مناسی ، انسان هر نقدر نفسندن امین ایسه ده بیله ، موقع سوءظنده وموضع تهمته بولناملی . چونکه شیطان ، انسانک مجرای دمنده جاری اولدینی ایچون وسوسه سی دائمدر ، ادمک پای نباتی کسرایدرده کناهه صوفه بیلر .

۲۱۷ اِنَّ الصَّبْرَ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْاُولَى

صبر، صدمه اوليده يعنى مصيبتك ايلك دفعه اوله رق چار پديغنده ايجاب ايدر .
اكا صبر دينيلور .

واقعا انساندن هر نه مناسبتر حال صادر اولورسه صدمه اوليده اولور؛ صدمه اولو بي چكر دكن صكره قالك غلباني كسب سكوت ايدر ك ارتق وجود انسانده تدبير، ينه مدير عقلك انه چكرده اداره مصلحت اولور كيدر . صبر، صدمه اوليده يعنى عقلك ايشدن وتديردن ال چكديكي صره ده لازمدر كه ، عقلسزلقاه باييلان بر شيتك مضر تدن انسان كنديني وقايه ايتمش اولسون؛ صكره ده تعبير حال ايجون عقلني صقندي يه قوشمون . بعضاً عقل، ايشي او درجه بوزولمش بولور كه ، تعبير واصلاحنه ده مقتدر اوله مازده، انسان صقنديلر ايجنده افنای عمر ايدر كيدر .
(۵۲۵) نجي حديث شريفه باق .

۲۱۸ اِنَّ السَّعِيدَ لَمَنْ جُنِبَ الْفِتْنُ وَلَمَنْ اُبْتُيَ فَصَبْرٌ

سعادت حال دارينه او آدم نائل اولور كه، فتنه زماننده بر يانه چكيلور، يا خود فتنه دن اجتناب ايدر، ومبتلا اولديني وقتده ده كوره جكي اذايه صبر ايلر .
بو حديث شريفدن ، عليه الصلاة والسلام افندمن حضر تيرينك فتنه دن جماعت مسلميني فوق العاده تحذير بيورمش اولدقلى اكلاشلديني كبي ، استميه رك قضاء فتنه ايجنه دوشمش اولنلركده بيهوده يره جزع وفرع وضعف قلب اظهار ايتاملرى وفرجه انتظاراً صبر ومحمل ايلملرى لزومى امر اولنيور .

۲۱۹ اِنَّ الْفُحْشَ وَالْفَحْشَ لَيْسَا مِنَ الْاِسْلَامِ فِي شَيْءٍ وَاِنَّ

اَحْسَنَ النَّاسِ اِسْلَامًا اَحْسَنَهُمْ خُلُقًا

فحش وتفحشدن بر شي اسلامده يوقدر . شرعك تقيح ايتديكي شيه فحش تعبير بيور ييلور . يعنى اسلامده اساساً اقوال وافعال قيحه اولديني كبي التزاماً دخي يابلماز ، اسلاميته ك ابي اولانلر ، اخلاق صاحبي بولنانلدر .

۲۲۰ اِنَّ الْقُلُوبَ بَيْنَ اَصْبَعَيْنِ مِنْ اَصَابِعِ اللّٰهِ — بر ديكرى —

إِنَّ قُلُوبَ بَنِي آدَمَ كُلَّهَا بَيْنَ أَصْبَعِينَ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ كَقَلْبٍ وَاحِدٍ
يَصْرِفُهُ حَيْثُ شَاءَ

کافه بنی آدمک قلبی، جناب قادر مطلق ایکی پارمغی ارهسنده در . آئی قلب
واحد کی استدیکی صورتده و دیلیدی جهتہ تصریف و تقلیب ایدر .
جناب حنک پارمقدن منز اولدیغنه شبهه یوقدر، لکن قدرتدن استعاره اوله رق
استعمال بیورلمشدر . نه کم فلان آدم دنیایی بر پارمغی اوزرنده اویناتمغه مقتدردر،
دیدیکمزده مراد حقیقت دکلدر انجق او ذاتک ذکا و اقتدارندن کنایه در . اشته بو
حدیث شریفده کی پارمق لفظی ده اوله در . (۱۳۵) ده نظر بیوریه .
نوم غفلتده بولنان بر قومک قلبونه بردن بره آتباء، بر یقظه، کله رک یوقلقدن وارلغه
چیققدلری کی عکسی دخی نمایان اوله رق وارلقدن طارلغه دوشدکریسک کثرت وقوعی
تواریخ آشنایانه کوره معلومدر . شخص واحد حقتندهده حال بویله در .
قوم وا در که انواع مهالک و خطرانی در عهده ایدرک ذلت، سفالت، رعب، دهشت
ایچنده عمرنی کچیر بر علاج عاجل نجات، کوزی اوکنده اولدینی حالده الوب استعمال
ایتمسینه الی وارماز اولور . حالبوکه دها بش کون اول او قومده بر او یانلق، بر مهم اثر
حیات محسوس ایدی . ای بونلره نه اولدی، عجبا فصل بر برده غفلت کوزلرینی
بورودیده او یله میت متحرک حالنده قالدیلر؟

بو حالک واضح مثالی اکثریا محاربه لرده کوریه کمشدر . مثلا اورکه رک بوزیلوب
حیوان سورسی کی یوزی کیری یه دوشمش اولان اون بیک نفردن مرکب بر فرقه
عسکریه نک آرقهسنه، غالب عسکرک یوز کیشیک بر سواری بلوکی دوشه رک راست
کلدیکنی تپه لر، بکندیکنی قلیچدن کچر برده، بو بیچاره فرقه منهنزه افرادی، طبانه قوت،
قامچی یه برکت قاقچقدن و آغاجلر و طاشلرک آرقهسنه صاقلا تمقدن و بعض میدانده
قالانلر بده «آمان بکا قیمه» دینه او مهاجم عسکره قارشو یالواروب برلره قیامتندن، بشقه
بر شی پایه منز حالته کلور لکن بونلرک بر قاقچی بر اره یه جمع اولوبده مهاجمینک اوزرینه
سلاح چوروب طورسه لر؛ درحال اوته کیلرک جسارت محجومه سی قیریلور وهپ بردن
سمت نجات و سلامتی بولورلر ایدی . بلکه ده بو تدبیر آنلرک چوغنک قلبنده جایگیر اولور
ایسه ده، هیچ بری دیکرینه در دینی اکلاتمغه وقت بوله ماز، برارلق وقت بولانلرده بر برینی

ایتوب قاقه رق قوشوب کلان انسان آقتیسنک اوکنه طوره میهرق جهت جریانیه تبعاً
آرقداشلرندن زیاده اوده نفسسزجه چاله طبان قهقری اوله رق رجعت ایدر کیدر.
زیه؟ آنی کندیسیده بیلماز آقندی زیه کتورر ایسه اورایه!

حکما، بو مثللو حاللره، اخلاقده حاصل اولان وآن واحدهدده میلیو نلرجه آدمک
قلبنه سریان ایدن اثری ظاهر، کیفیتی مجهول، بر خسته لقدر دیورلر فقط «ان القلوب
بین الاصبعین» دیوبده ایشک ایچندن چیقسه لر ایدی، خسته لنگک مجهولیتیه برابر
هیچ اولماز ایسه موردینی تعیین ایش اولور ایدی . (۷۳۰) نجی حدیثه باق .

۲۲۱ **إِنَّ الْمُؤْمِنَ يُدْرِكُ بِحُسْنِ الْخَلْقِ دَرَجَةَ الْقَائِمِ وَالصَّائِمِ**
مؤمنین حسن خلقی سببیه، کوندزلی صائم، کیجه لری قائم اولان عباد
وزهادک درجه سنه واصل اولورلر .

فبجان الله! حسن خلقک مدحی حقنده شرفیاش صحیفه ظهور اولان بونجه
احادیث شریفه بی نظر دقله کورمک و مقتضایه عامل اولوق ایچون، جناب موفق
الامور دن توفیق استیلم . چونکه محاسن بدیهی ایکن، هر نصلسه وکم بیلور هانکی
جرم وقباحتمزه منی کوزلرمزه معنوی بربرده اینیورده، او بدهاتی کوره من
اولیورز . اشته عمای بصیرتک مثالی بوخالدر .

۲۲۲ **إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَجَاهِدُ بِسَيْفِهِ وَلِسَانِهِ**

مؤمن؛ قلیجیه، لسانیه مجاهده ایدندر .
مجاهد بالکز سیفیه جهاد ایدن دکلدنر؛ کلمه حتی وقایه وحق سوزی سویلیانده
مجاهددر .

چونکه سویلیدی سوزک تیجه سی اوله رق برچوق تهلکه لره دوشمسی ملحوظدر .

۲۲۳ **إِنَّ الْمُتَحَابِّينَ فِي اللَّهِ فِي ظِلِّ الْعَرْشِ**

الله ایچون سویشان ویکدیگریله خالصانه وصادقانه دوستلقه قونوشانلر، ظل
عرش الهیده مستظل اولورلر .

۲۲۴ **إِنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضَلَعٍ وَإِنَّكَ إِذَا تَرَدَّتِ الْأَقَامَةَ الضَّلَعِ**

تکسرهما فدارها تمش بها

قادين ذاتا آكرى اولان برضلعدن مخلوقدر سن انى دوزلته يم ديه چاليشورسهك
قيرارسك . آنرله مدار ايتكه كچنه سك .

بوندن مقصد سنیه ، قادينلر ارککلر کبی هر حالی قابل اولمق اوزره تام العیار
اوله رق مخلوق دکلدردر ، هر نقدر اولسه حائر نقصانی ، حالدرلر . فطرتاً نقصانلری اكمال
ایده يم ديه چالشمه ، قير يار یعنی سعيك بوشه کيدر ، مدارا ايله کچينور ميليدر ، وقوپا جنى
يرده باغلامليدر ، امر شريفى اولسه کر کدر .

۲۲۵ ان المرأة تُكْحَلُ لدينها ومالها وجمالها فعليك بذات الدين

تربت يدك

قادين ، يا دينى ، يا جمالى ويا مالنه مبنى نكاح اولنور . لکن صاحبه ديات اولاتى
اختيار ايت ، يوقسه لايق اولميان بر شينى ارتكاب ايتمش اولورسك .

چونكه مال وجمال صاحبهسى اولوبده مبالات دينيهسى اولماز ايسه ، كالى يوق
ديمكدر ؛ بالاخره زوجك موجب سلب راحت وانستى اوله بيلور . زيرا دينك ويرديكى
تربيه بشقه ، مال وجمالك موجب اوله جنى طرز ، طور معيشت بستون بشقه در . برنده
مقصود بالذات اولان شى ، قانون خلقت داخلنده بر او ، بر يووا تشكيليله راحت وتنا .
سل ؛ اوته كى ايسه بر قادينه بر ارکكل ويا بر ارکكه بر كوزل يوزلى قادينك وتغير
آخرله بر عاشقه معشوقك لزومى كچي شيه نفسانيه يه اتباع ايله قانون خلقتك بر قسم
مهمندن تغافلدر . اكر بر قادينده شو اوچ خصلتك اوچيده بردن اجتماع ايدر ايسه ،
او خانه نك ارکكى ، عالمده مسعوديتك منلى ويا تمثالى اوله رق كوستر يله بيلور .

چوق آدملر بيلر زكه تربيه وامر ديات و اخلاقده مشهور اولان بر خانهده
يتشمش اولان بر مخدره نى كقوم دکلدر بهانه سيله آلامشده ؛ مدار فيضم وموجب سعادت
اولور ديه زكبن بر خانه يه ومال وثروتى اولان بر خاتونه اتساب ايتدك دن صكره نه بلايه
دوشديكى اكلامش ايسه ده ايش ايشدن كيچمشدر .

ينه بزم قومزردن نيجه لرينه ملاقى اولدق كه ، بر قيزك حسن وجمالك مفتونى اولمى
سبيله پك چوق كوچلكلره كوكس ويره رك نائل امل اولمش ايسه ده ؛ آئیده بر كاشانه
بختيارى اولمق اوزره تصوير ايلديكى اوى ، تجليگاه نور مسعدت اوله جنى تخيل ايتديكى
قالى ، اخيراً بر بيت الحزن سرمدى اولوب قالمشدر .

بزم اسکی عثمانلیلرده مجرد تربیه دیانت اثری اوله رق بر عالی فکر وار ایدی که اوده، قادین هر دولت و سعادت قوجه سنک یوزندن کورملی، هر خصوصه مراجعتکاهی زوجی اولمیدر دیرلرده، قادینده جمال و مالی اولا وبالذات ارامزلر ایدی. آنک ایچونده هر کس آلتک تری، قلیجنک آمکی ایله یشامعه چالیشورلر ایدی .

هله ترکلرک ابا واجدادندن انتقال ایدن شو قلیجنک آمکی تعیر لری کچی مباحات افزا بر دستورک ضمننده کی بیوکککه باق . یا آلتک تری لفظندن اشعه باش بروز اولان انوار معانی، آندن اکسمیدر؛ هر نه ایسه صکره لری اخلاقزه برطور ظرافت طاری اوله رق آمکسزین بیجک، یور ولمقمزین راحت ایتک دردینه اوغرادقده بولندیغمز تنکای اضطرابه قدر کندی ایاغمزله یوریه رک کلاک و بو شبکه اضمحلاله کسب یدیمز ایله طوتولوق . لا حول ولا قوه الا بالله، بو حدیث شریفک (۲۱۰) نجی اثر عالی ایله ده ارتباطی بدیهیدر .

۲۲۶ ان المسئلة لا تحل الا لاحد ثلاثة لذي دم موجع اولذي
عزم مقطوع اولذي فقر مدقع

خلقدن استعانه ایتک یعنی سوال ایلمک ترکه سی دینتمک، حلال اولماز . الا شو اوج آدمدن بریسنه حلال اولور . برنجیسی، بر آدمک دیتنی تأدیه یه محکوم اولسه، اوده مک ایچونده قدرتی اولسه؛ ایکجیسی، غایت شدید برغرامته طوتلمش، مثلا یاکیسی غرق یاخانمانی حرق اولمش، یاخود اکسزین بوکا معادل آجینه حق برحاله دوشمش بولسه؛ اوچنجیسی، بر آدمی طوبراقلر اوزرنده براقه حق صورته قوت یومیسی دنخی اولماق اوزره بر فقر استیلا ایتسه . اشته بونلردن ما عداسنه دینتمک حرامدر (۶۴۲) نجی حدیث شریفه ده نظر بیوریه .

۲۲۷ ان المعونة تأتي من الله تعالى للعبد على قدر المؤونة وان
الصبر يأتي من الله على قدر المصيبة

اعانه الهیه، انسانک مؤنته و احتیاج حقیقیسنه؛ صبرده، مصیبتک درجه سنه کوره کلور . انسان کثرت عیال صاحبی اولدم دیه قورقاملی و آنلرک زرقی ایچون تلاش

جمله اولیٰ نك مآلاً ترجمه سی « یاغ مومی یاقانه جناب حق یاغ مومی ، بال مومی یاقانه بال مومی ویرر » ضرب مثل مشهور بدر . هر کس لایق اولدینی شینی بولور . اکثریمز دییه بیلورز که بن لایق اولدیغ درجه بی بوله مدم . او تصور ایتدیکمز لیاقت کندی قورونومز در . یوقسه حقیقتک بخش ازلیسی اولان لیاقت دکلدنر ، لیاقت حقیقه ممکن دکلدنر که ، بر آدمی دقیقه واحده لایق اولدینی معامله وحال دن کیری بر اقسون . ان خیراً وشرأ بوراسی مهم بر مسئله در . دوشونور ایسه ک حقیقتک بویله اولدینی کندی کندینه اعتراف ایدرسک .

۲۲۸ إِنَّ الْمَوْتَ فَرَعٌ فَإِذَا رَأَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فَمُومُوا

موت ، نفسک دهشت وهوله موجب اولان حالات ووقوعاندنر . جنازه بی کور . دیککز وقتده اطور بیور ایسه کر قیام ایدیکز .

شرح ، بوحدیث شریفک منسوخینی بیان ایدیورلر ایسه ده عاقبت متضمن اولدینی امرک ، امر استحبابی اولدیغنه قرار ویریورلر . یعنی قالسه کر ابی اولور معاننده اتفاق ایدیورلر .

۲۲۹ إِنَّ الْهَجْرَةَ لَا تَنْقَطِعُ مَا دَامَ الْجِهَادُ

هجرت منقطع اولماز جهاد باقی اولدیچه .

یعنی اتم جهادده دوام ایتدیجه محاربه بی قاز انوب غیب ایتک کی احوالک نتیجی اوله رق اجر جزیل هجرتی قازانانلرده اکسک اولماز . نه کم عصر مزه قدر بو حال هجرت دوام ایدوب کلدنر . شداند هجرتک یوز بیکلرجه مسلمین اوزرینه نصل مصائب تولید ایلدیکنی بیک ایکوز طقسان درت سنه هجره سی تاریخی مطالعه ایده جک اولانلر بیلورلر .

۲۳۰ إِنَّ أُمَّ الْبَرِّ أَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ أَهْلَ وَدَّاءِ بَيْتِهِ بَعْدَ أَنْ يُؤْتِيَ

الْأَبُ

ایلکلرک ایسی بر آدمک باباسنک وفاتندن یا خود بر صورتله غیبوتسدن صکره باباسنک سوشدیکی دوستلردن منقطع اولیوب آنلرله مواصله ده بولمقدر . جمعیت بشریه نك تأمین سعادت حالی ایچون بو اثر سنیه نك کفایتی ده مسلمدر . اخلاف شبان کندیلرینی متابعت هوای نفسانیدن محافظه ایده جک صورتده تجررت امور

صدیق‌لره مقارن اولدینی کبی آشیانه بدر معمور قالور، سو قرینلر سببیه 'خلقا و حالاً
مشرف هلاک اولان بر بیچاره عادتاً اولومدن قورتیلور . بوندن ده ینه عمومیته تعلق
ایدن قوت و شرف اخلاق محفوظ قاله رق هیئت اجتماعیه من نامنه قازانلمش اولور .

۲۳۱ **إِنَّ أَغْبَطَ النَّاسِ عِنْدِي لِمُؤْمِنٍ خَفِيفِ الْحَاذِ ذُو حِظٍّ مِنَ
الصَّلَاةِ أَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ وَأَطَاعَهُ فِي السِّرِّ وَكَانَ غَامِضًا فِي النَّاسِ
لَا يُشَارُ إِلَيْهِ بِالْأَصَابِعِ وَكَانَ رِزْقُهُ كِفَافًا فَصَبَرَ عَلَى ذَلِكَ عَجَلَتْ مِنْتَهُ
وَقَلَّتْ بَوَاكِيهِ وَقَلَّ تَرَاثُهُ**

ناس ایچنده غبطه ایتمدیکم مؤمن شو آدمدرکه باشنده یعنی خانه سنده غلبه لکی
اولیه ، نماز دن حظی و حسن عبادتدن نصیبی اولقله بر ابر طاعت سر یه ده بولنه . خلق
بیننده بیلتمیه ، بارمقله کوسترلیه ، رزقی کندینه یتشه جک درجه ده کافی و آنک اوزرینه
صابر اولوب وفات ایده جکی وقت زحمت چکمکسزین چابوجق یوریو بره . آرقه سندن
آغلایانلری ده ترک ایده جکی اموال کبی آز اوله . نه سعادت !

۲۳۲ **إِنَّ أُمَّتِي لَا تَجْتَمِعُ عَلَى ضَلَالَةٍ فَاذَا رَأَيْتُمْ اخْتِلَافًا فَمَلِكُمْ
بِالسَّوَادِ الْأَعْظَمِ**

امت ممکن دکلدرکه ضلالت اوزرینه اجتماع و اتفاق ایده لر . اگر بر امر عظیم دین و دنیا
ده ، امت آره سنده اختلاف کورور ایسه کر بیوک قرالتی بی یعنی اکثریتی التزام ایدیگر

۲۳۳ **إِنَّ حُسْنَ الظَّنِّ بِاللَّهِ مِنْ حُسْنِ عِبَادَةِ اللَّهِ**

جناب حقه حسن ظنن ایتمک و عفو و کرم امید ایلمک عبادات حسنه دندر .

۲۳۴ **إِنَّ حُسْنَ الْعَهْدِ مِنَ الْإِيمَانِ**

سوزنده طور مق ، عهدنی حسن صورتله ایفایه چالشمق ، ایمان دندر .

۲۳۵ **إِنَّ حَقًّا عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَنْ يَتَوَجَّعَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ كَمَا يَأْلَمُ الْجَسَدُ
الرَّأْسُ**

مؤمنين اوزرينه حقوق ثابتہ دندرکہ بر برينک کدر ياه مکدر؛ وامله متالم اولسون .
جسدک باش آغر يسندن حصه دار اولديغى کي .

بونک تفصيلنه متعلق اولان حديث شريف اشاعیده کور ياه جکدر . مقصد سنيه
مؤمنينک بر وجود حکمنده اولسنى، وعند الاسلام مليت وقوميتک موجب تفرقه اوليه .
جغنى واوله ميه جغنى بيلدیرمک واصر ايتمک در .

۲۳۶ **ان رجالاتم يتخوضون في مال الله بغير حق فلهم النار يوم
القيامة**

بغير حق بيت المال مسلمينى تصرفه طالان و آنى شهيات نفسانيه سى اوغرنده صرف
ايليان، يا خود بيت الماله خيانت ايدنلر جهنميدرلر .

خلفای امويه وعباسيه وحکمداران سائر اسلامدن بعضيلرى يوز بيکلره آلتونى
بر شاعره ويا بر خوش آمدکويه و يرر اولدقاريني توار يئجده کور بيوروز . خلفای مشار
اليهمک اشو احسانلرى البته بيت المال مسلميندن تاديه اولتمقده ايدى . اکر او ياه
ايسه بو حديث شريف حکمنه کوره آنلرک مرجع اخرويسى تين ايمورمى ؟!

۲۳۷ **ان سياحة امتي الجهاد في سبيل الله**

جماعت مسلمينک سياحتى، فى سبيل الله جهاد ايتمکدر .

يعنى سياحت بر انسان ايچون منافع لا محصاني جامعدر . محمد يارده او منافعى
اعلاى کلمه الله يا حفظ کلمه الله امرنده جهاد ايتمکله و جهاده کتمکله احراز ايدرلر .

بنى نوعمزل خصلت تقليد ايله ده مجبول اولديغندن جمعيت بشريه ايچنده هر ترقيتک
حصولى کوره نکه تابعدر . انسان کورور و ايشيدير ايسه نظر بصيرتک آچيلير . لکن
کورمک، ايشتمک کي دکدر . البته کورمک ايشتمکدن ده بياک قات زياده نافعدر .
« شيدن که بود مانند دیدن » بعض مستعدين، بر ارشاد نظرى اياه دنيار قدر منافع
حصوله کتيرر . بر قومده موجود اولان آثار ترقى، اسباب مکنت، يا صنعت و تجارت،
مجرد بر کره کورمک اياه ديگر قومده انتقال ايدر .

شمدى اورو ياده موجود اولان بعض آثار تمدن، اهل صليب زمانلرنده بر عتيق
طرفه کيچمش اولان مجاهدن مقدسه نک؟ يادکار سياحتى عداولتيورمى !

شو عصرده اعلاى كمة الله اوغورنده جهاد اجراسنه ضعفز، فقرمز، حالمز،
مانع ايسهده ؛ سياحتمز ايچون بر قوه مانعه متصور دكلدر يا .
دنياك قطعات بعیده سنه قدر سياحت ایدن اقوامك هيئت اجتماعیه سی، الك قوی
بر دولت، بر حكومت نامنی آلیور .

اسیا، افریقا، امریقا، بلاد شاسه سندن قطع النظر، شو عصرده اسباب سیر
وسفرک کسب کمال اتمسیله قومشو قابوسی شکلنی آلان اوروپاده عجا، بر ترك تاجری،
ومتحرری، منفعت بر ترك سیاحی بوله بیلورمی یز؟ نه کرر!

مادامکه قومزده فکر سياحت یوقدر، حكومت بزى زور ايله سياحت ایندیرملی،
او فکری بزده ایجاد ایلملیدر: بزى بر دور ترقی به صوقق ایچون حكومتز، اناطولی
وروم ایلیده مملکت اعیانی وکوی آغالی کی اصحاب املاک و اراضیدن هر سنه یکر میشر،
اوتوزز نفر، مجرد اوروپایی وآنده کی زراعت و تجارتی، اورمانلرک حالتی، معادنک صورت
استعمالی، کویلرک، یوللرک درجه انتظامی، شو یله جه برطیشندن بالکر کوزلر یله کورمک
(اوقومغه یازمغه لزوم یوق ها) ایچون، مصرفلری دولت خزینه سندن ویرلک شرطیله،
بر عاقل رئیسک قومانداسی التده کرها و جبراً کوندر یلورده بر قاج آی سياحت ایند-
یرلر کدن صکره مملکتلرینه اعاده ایدیلرلر ايسه، يك بيوك قازايجی موجب اولور.

حتی دبیله بیلیرمکه الهی سنه در مکتبلرده اختیار ایندیکمز مصرفدن، صرف
ایندیکمز امکدن، حاصل اولان نفع ملی نك اون مثلنه مساوی بر منفعتی، بالکر اون سنه
قدر بو عملی مکتبه طلبه دوام ایندیرمکله نائل وموفق اولورز . بوده سنوی اون بیك
لیرا قدر بر مصرف اختیار یله وجوده کلیرکه، ترقی قوت و تجارتمز امرنده فدا ایدلمکده
اولان مبالغ میاننده مقدار مذکور هیچ مثابه سنده قالیر . (۴۸۵) نبی حدیث
شریفده باق .

۲۳۸ إِنْ شَرَّ النَّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ يَخَافُ النَّاسَ

مِنْ شَرِّهِ

قیامتده عند الله درکه اشرارده بولنالنر، دنیا ده شرندن قورقیلا نلردر .
فسبحان الله! عالم بنم شرمندن قورقیورده بکا مجبور حرمت وتعظیم اولور دیمک
شمدی عند بزده اسباب مباهات و افتخار صره سنه کیچدی، فاعتبروا یا اصحاب (۶۱۳)

نجی حدیث شریفہ دہ نظر بیوریلہ .

۲۳۹ **إِنَّ شَرَّ النَّاسِ مَنْزِلَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ تَرَكَ النَّاسُ أَنْقَاءَ فَحْشِهِ**

قولاً وفعالاً متفحش اولسنہ مبنی خلقک ترک ایتدیکی کیمسہ دخی عند اللہ درکہ
شرار ناسدہ در .

بو حدیث شریفک سبب ورودندہ بخاری شریفہ ام المؤمنین حضرت عائشہ
رضی اللہ عنہا دن روایت اولنیورکہ، بر کون بریبی حضور سعادت نبویہ یہ مشول ایتک
ایچون استیذان ایتدیکنده، نه فنا آدمدر دیہ بیوریلورده، ینه ایجری کیرمسنه اذن
ویریلور، او آدم ملاقات سنیه شرفه نائل اولدیقی کبی صاحب خلق عظیم اقدمز
حضرتلری کولر یوز وطاتلی سوزله آتی تطیب ایتدکنن واو آدم چیقوب کتدکنن
صکره حضرت عائشہ نک ایتدیکی استیضاحه جواباً علیہ الصلاة والسلام اقدمز بو
حدیث شریفی بیان بیوریلورلر .

شرح حدیث وائمه دین رحمة اللہ علیهم اجمعین بو حدیث شریفی صورت مداراده
تلقی ایتملردر . حضور سنیه دخولی استیذان ایدن آدمک قول وفعل فاحشندن
اتقا اولنور آدملردن اولدیغیچون ذاتاً عادت سنیه نبویہ دن بولندیغی وجهله طاتلی
سوز کولر یوزله قبول بیورلدیغی بیان ایله مدارانک مقبول ومداهنه نک حرام اولدیغنده
اتفاق ایلملردر .

مدارا ایله مداهنه بی فرق ایچون بیوریلورلرکه صلاح، دین ودنیا ایچون دنیادن
معقولاً هر نه صرف اولنورسه مدارادر . لکن بونک خلافتنه اوله رق مجرد دنیاسنی
محافظه ایچون دیندن هر نه صرف اولنورسه مداهنه در . مداهنه ایسه حرامدر .
مثلاً اقباله زوال کلسون دیه بالانی قبول ایلمک، وبر ظالمه قارشو حق سوزی
کتیم ایتک والحاصل بر متجربک سایه حمایتنده فیض بولوق امیدیه آنک قول وفعلنی
تقویه وتصدیق ایچون خوشه کیدر سوزلر سویلمک، مداهنه در . بو ایسه موجب فساد
عالم اولان ذنوبک اعظمتنددر .

۲۴۰ **إِنَّ صَاحِبَ السَّلْطَانِ عَلَى بَابِ عَنَّتِ الْإِمْنِ مِنْ عَصَمِ اللَّهِ**

سلطانک مصاحب ومقارنی اولان کیمسہ، دائماً خطر، مشاق، هلاک اوزرنده در .
مکرکه حضرت اللہ حفظ وعصمتنده بولندیرمش اوله .

اویله اولورسه آنک حالی بشقه در دنیا و آخرت سلامتدهدر

۱۴۱ اِنَّ فَيْكَ لَخَلِصَتَيْنِ يُحِبُّهُمَا اللهُ تَعَالَى الْحَلِيمُ وَالْإِنَانَةُ

حضور سنیه حضرت سید القلین ده بولنان اصحاب کرامدن اشجّ حضرتلرینه
خطاباً بیوریورلرکه : سن حلم و تأنی کبی جناب حقه مقبول و مرغوب اولان ایکی
صفت مستحسنه بی حازسک .

بو ایکی صفتک اوصاف حمیده دن اولدینی جهتله سخابی مشارالیه تبشیر و سائرلری
ده تشویق بیوربله یور .

۲۴۲ اِنَّ لِلّٰهِ تَعَالَى عِبَادًا يَعْرِفُونَ النَّاسَ بِالتَّوَسُّمِ

جناب حقک عبادی واردرکه انسانک ضائر و احواله فراسته مطلع اولورلر .
یعنی آدمی ماهیتیه و حقیقیته طانورلر . بو آدم طانیق مزیتی ده بشقه جه بر عطیه
ربانیه درکه علم ، عقل ، زکا کبی فضائل انسانیه ایله رابطه و مناسبتی یوقدر . اویله اعظم
عقلا و علما کور و اشدرکه ، مجرد آدم طانیه مامق ، یا طانیق قلمی آدم ده خطاری وقوع
بولق سببیه ناموس و موجودیت دولت و اشخاصه ، فائده یرینه عظیم عظیم ضررلر
ایراث ایلمشدرلر . نیجه ذوات ده کیچمشدرکه علمدن نصیبی ، عقل و ذکا ایله ده
اوقدر مناسبتی اولدینی حالده صفای سریرتی ایجابندیمدر نه دندر ، آدم طانیق خلصت
جلیله سببیه مبعجل اولدیغندن ، ایثنی اهلنه تودیع ایتدکدن صکره یان کلوب ذوقه باقش ،
دنیا ، آخرت سعادت قازانمشدرلر . قارئین تاریخ مطالعه سندن قطع النظر یتشدکلری
عصرده کی وقوعاتی میزان تمیز و محاکمه ایله طارنارلر ایسه ، فقیرک بوراده اتیان شواهد
ایتمسنه لزوم قالماز .

۲۴۳ اِنَّ لِلّٰهِ تَعَالَى عِبَادًا اُخْتَصَّهُمْ بِحَوَائِجِ النَّاسِ يَفْزَعُ النَّاسُ إِلَيْهِمْ

فِي حَوَائِجِهِمْ اُولَئِكَ يَوْمَئِذٍ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ

حضرت اللهک حوائج ناسی تسهیل و اعطا ایتدک مخصوص قوللری واردرکه ، عند
الاحتیاج اوزاته قوشار و التجا ایدرلر . اشته او ملتجالر عذاب الهیدن امیندرلر .

۲۴۴ اِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالًا

بوی حنیف و روونده ائمه حدیث بیور بیورلر که خواجه عالم
 افدمز حضرت تریزده الاجفی اولان بر ذات حضور بنوی به داخل اوله رق رفع
 صوت ایله ارتق اکسک سوز سویله رک صلی الله علیه وسلم افدمزه تقاضا ایتدیکی
 صره ده نزد نیویده بولنان اصحاب کرام قول و فعل ایله ده او ذاته تعرض ایتک استدیله -
 سده ادباً اکا دخی مجاسرت ایده مدکبری صاحب خاق عظیم افدمزجه اکلاشایدغنده
 بیور دیلرکه (دَعْوَه) یعنی بر اقیکز (ان لصاحب ۰۰۰ الخ) صاحب حق اولان
 کیسه نک، طلبنده اظهار صولت و رفع حجت ایتکه حتی واردر .

۲۴۵ **إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ شِرَّةً وَلِكُلِّ شِرَّةٍ فَتْرَةٌ فَإِنْ صَاحِبَهَا سَدَّدَ
 وَقَارَبَ فَأَرْجُوهُ وَإِنْ أَشِيرَ إِلَيْهِ بِالْأَصَابِعِ فَلَا تَعْدُوهُ**

هر شی ایچون بر حرص و هر حریرصک مبتلا اوله جنی بر قور واردر . اگر صاحب
 حرص اولان حرصنده افراط ایتیب حالنده التزام توسط ایدر یا خود توسطه قریب
 بولنور ایسه آنک فلاحتی امید ایدرم . لکن حرص سییله کندوسی پارمله کوستریله -
 جک درجهیه واریر ، یعنی بین الناس کسب شهرت ایدر ایسه ، آتی آدمدن صایمیکز .

۲۴۶ **إِنَّ مَا قَدَّرَ فِي الرَّحِمِ سَيَكُونُ**

رحم مادر ده ایکن انسانه هر نه تقدیر اولندیسه البته اوله جقدر .

۲۴۷ **إِنَّ مَثَلَ الَّذِي يَعُودُ فِي عَطِيَّتِهِ كَمَثَلِ الْكَلْبِ أَكَلَ حَتَّى**

إِذَا شَبِعَ قَاءَهُ ثُمَّ عَادَ فِي قَيْئِهِ فَأَكَلَهُ

عطیه سنه ، هدیسه سنه رجوع ایله تکرار کیری آلان آدم ، طوینجیه قدر بیوبده
 طویدقدن صکره قی ایدن و تکرار او قیته رجوع ایله یکه ایتدار ایلان کلبه بکرر
 (۵۶۴) یهده باقلسون .

۲۴۸ **إِنَّ مِنْهُ الْبَيَانَ لَسِحْرًا - بَرْدِيكِرِي - أَنْ مِنْ الْبَيَانَ**

سِحْرًا وَإِنْ مِنْ الشَّعْرِ حِكْمًا

بعض بیان و کلام ، مطلقاً سحر در : بعض اشعارده حکمت مندر جدر . شرح کلام

مؤثر ك سحر اولديغنه قائلدرلر . يعنى سوزك قلوب وعقول اولور . بئري واردور .
بعيدى قريپ ، حقيرى عظيم ، قيجى جيل ، كوسترر وعكسنى ده متضمن اولور . بعض
خطبه لرده ونطق لرده بك چوق امثالى كورولمشدر :

برده سوز ، قائلك ذاته تاثير ايلديكى حالده مطلقاً مخاطبيده متأثر قيلار . مخاطب
اول آنده قائلك هر امرينى اجرايه حاضر اولور . بوده اثبات و دليله محتاج اوليان
بديهه لردندر .

بر شاعر خوش بيان ، مال حديث شريفه مقارن اوله رق كوسترديكى ذوق ادبانه
نه كوزل تمثيل حال ايدييور .

بهترين كوهر كنجينه هستى سختست

كر سخن جان نبود مرده چرا خاموشست

شعر اساساً نهى اولنمش ايسه ده حكمتى متضمن اولانلرى منهى دكلدر حكمت
آمیز بولنان اشعار دائماً محمود و ممدو حدر . (۳۷۶) نجى حديث شريفه ده نظر بيور ياه .

۲۴۹ ان من اجلال الله اكرامُ ذي الشيبه المسلم وحامل القرآن

غير الغالي فيه والجا في عنه و اكرامُ ذي السلطان المقسط

انسانك مظهر تعظيم واجلال الهى اولسنگ بر سبى ده ؛ آق صقاللى اوله رق
كورديكى مسلمانلره اكرام و حرمت اتمسى ، و غلوا ايمه رك يعنى افراطدن بعيد و مجتنب
اولدينى حالده حامل قرآن بولنمشى يعنى قرآنله عامل اولسى ، وعدل واحسان اياه
معروف سلاطين عظامه تعظيم و حرمت ايلمشى در .

۲۵۰ ان افرى الفرا ان يرى الرجل عينه في المنام ما لم تر

بالانجيلتك الك فاحش و مدهشى ، انسانك كورمديكى رؤيا يى كوردم ديه حكابه

ايلمسيدير .

۲۵۱ ان من اكبر الكباير الا شرارك بالله وعقوق الوالدين واليمين

الغموس وما حلف حالف بالله يمين صبر فادخل فيها مثل جناح بعوضة

الا جعلت نكته في قلبه الى يوم القيامة

کناه کبارک الہ اعظمی اللہ شریک ایتک، والدینہ عاصی اولق، یلان برہ یمین ایتک،
ورده اسم اللہی یاد ایله حضور قاضیده بر یمین ایتکدر که انکله ولو سیوری سینکک
قنادی بیله اولور ایسه آخړک حقی حبس ایدر .

شرح حدیث یمینک بو نوعی، یمین غموس ضمنه ادخال ایدیورلر اشته بوکی
کبار ذنوب انسانک قلبنده الی یوم القیامه زائل اولماز بر نکتہ و بر عقده براقور، اگر
انسان ایسه !

۲۵۲ **إِنَّ مَا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى إِذَا لَمْ تَسْتَحْ**
فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ

انیای اسلافدن قاله بر سوزدرکه، اگر حیا ایتز ایسه ک دیلدیکی یا عقده مختارک
۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، نجی حدیث شریفله ده نظر بیورولسون .

۲۵۳ **إِنَّ مَا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَحَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ عِلْمًا**
نَشَرَهُ وَوَلَدًا صَالِحًا تَرَكَهُ وَمَصْحَفًا وَرَثَةً أَوْ مَسْجِدًا بَنَاهُ أَوْ بَيْتًا
لِلْبَنِ السَّيْلِ بَنَاهُ أَوْ نَهْرًا أَجْرَاهُ أَوْ صَدَقَةً أَخْرَجَهَا مِنْ مَالِهِ فِي
صِحِّهِ وَحَيَاتِهِ تَلَحُّقُهُ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهِ

بر آدم وفات ایتدیکی کبی اعمالنک منقطع اوله جنی درکاردر . لکن آئیده کی شیلرک
نوابی مودن صکره دخی فاعلنک حسناته التحاق ایدر . بر علم که نشر ایدلش وخلق
آندن مستفید اولمقده بولنش اوله، بر ولد صالح که ایتدیکی اعمال خیریه سببیه باباسی
دائماً ذکر جمیل ایله یاد اوله، یا خود بنا ایتش اولدینی بر مسجد ویا مجرد مسافرین
وایسای سبیلک استراحتی ایچون یا بلمش بر خانه، (بو عصرده ده مکتب ویا غریبه
مخصوص بر خسته خانه ودار ایتم کبی شیلردر) بر یرده بر جدول آچهرق صوسز
بر ارضه سوکتورمک وکوبری یا پدیرمق و بر آدمک حال حیانتده وکال سحتده مالندن
بر صدقه آپیرمق یعنی ثلث مالندن وجوه بره صرف اولمق اوزره بر از شی تفریق
ایتک ده حسنات جاریه وملتحقه عدادینه داخلدر .

۲۵۴ **إِنَّ هَذَا الدِّينَ مَتِينٌ فَأَوْغَلُوا فِيهِ بِرَفْقٍ**

بودن مبین اسلام اساس متین اوزرینه مبیدر . آنک داخلنده رفیق ایله یوریکر .
 شرح ، نفسکزه مالا یطاق مشاق عبادت تکلیف ایتمیکر . عالمده رفیق ایله معامله
 ایدیکر معناسی ویرمشلردر . بز رفیق ایله بودن اوزرنده یوردکیجه انوار فیض اسلام ،
 جهانہ اشعه پاش انتشار اولور .

۲۵۵ إِنْكُمْ تَمُونَ سَبْعِينَ أُمَّةً أَنْتُمْ خَيْرُهَا وَآكْرَمُهَا عَلَى اللَّهِ

صلی الله علیه وسلم افندمن حضرتلری امت واصحابنه خطاباً بیوریورلر که : سز
 یتمش امتک تکمله و تمه سی سکر ، عند الله آنلرک خیرایسی واکریمسکر .
 اسلامیتک وجودندن اول تعالیم انبیا ایله پرورش بولمش بک چوق امک عالمدن
 کیچمش اولدیغنه بو حدیث شریف ایلهده استدلال اولتور . (۳۰۶) نجی مناسبتیه
 درمیان اولتان مطالعاته باق .

۲۵۶ إِنَّا لَنْ نَسْتَعْمَلَ عَلَىٰ عَمَلِنَا مِنْ أَرَادَةٍ

بز امور امت اوزرینه عامل و حاکم وقاضی اولق طلبنده بولنانلری استعمال ایتمیز .
 بر آدمک والی ، یا قاضی والحاصل عباد الله اوزرینه مأمور اولهیم دیمسی ، اگر
 آنلر اوزرینه کندیسند بر رجحانیت کورمسندن ، بر اهلیت ، استحقاق مشاهده
 ایتمسندن ناشی ایسه ، چونکه اسلامیتک اساسی اخوت اوزرینه مبنی اولدیغنه کوره ،
 بو طلب منافی ادبدر ، اگر مجرد رزقلمعق وصاحب ثروت وسامان اولق ایچون خلقک
 اوزرینه عامل و حاکم اولق استیور ایسه ک ، بیت المال مسلمین تجارت بانکه سی دکلدر
 بشقه یولدن قسمتیزی ارایه لم .

لکن امور جمهوری ادارهیه مأمور اولانلرک تنسینه مبنی ایسه بوده عباد اللهک
 سلامتی محافظه ایچون ارنیلان خصلت ، سنده بولنش دیمک اوله جفندن بو یولده کی
 امره وتنسیبه اجابت ایتمک ده قباحتر . (۶۹۳) و (۷۶۳) نجی حدیث شریفلهده
 نظر بیوریه .

۲۵۷ إِنْكُمْ لَا تَسْعَوْنَ النَّاسَ بِأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَسْعَهُمْ مِنْكُمْ بَسْطُ الْوَجْهِ وَحَسَنُ الْخُلُقِ

عظایا واحسان ایله خلقی احاطه یه یعنی عمومک قلبنی و محبتنی اموالکر ایله جلب

ایتمکه مقتدر اوله مازسکر: لکن حسن اخلاق و کولر بوز و طائلی سوزله، آنلری احاطه ایدرسکر. (۵۵۱) نجی حدیث شریفه باق .

۲۵۸ انما الشؤمُ في ثلاثة في الفرسِ والمرأةِ والدارِ — دیکری —

ان كان الشؤمُ في شيءٍ في الدارِ والمرأةِ والفرسِ

شؤم یعنی میمنتک ضدی اولان حال، انجق آت ده، قادین ده، و خانه ده در .
حدیث شریفک دیکرنده ده شؤم یوقدر انجق خانه ده، خاتونده، و آتده واردر .
چونکه نور الهدی افندمز، شو یله بر علامت کوریلور، بو بولده حیوانه تصادف اولنور یا خود فلان آی، فلان ساعت، فلان موسمه کیریلورسه مشومدر دبه اهل جا-
هلیت بیننده متعارف اولان شامتری رفع بیورمشلردی . صکره بیور بیور لرکه شامت اوله بیلورسه، شو اوچ شیده اولور .

شراح حدیث، بو حدیث شریفک شرحنده متفقاً دیورلرکه، قادینک شامتی سیئی الخلق اولقاه برابر طوغورماز اولسنده؛ خانه نک شامتی ده طار، قارا کلق و قوموشی فنا بولمسنده؛ آنک شامتی ده، آنکله غزایه کیدلامسنده، برده بولده حاله براغیلورسه تنبلکی سببیه راکبی آرقداش لرندن کیری یه بر اقوب یورومتک ایچون ال، ایاق ایله اقدام ایدلمک استمسنه مبنی یورومسنده، در . اشته شامت وار ایسه بونلرده در یوقسه زمانه، حیوانه، خانه یه، سوزه و الحاصل شوکا بوکا اسناد شامت ایتمک عبشر، ام جاهلیه نک غیر معقول عاداتنددر .

یا بعض اصحاب مراقده ذهنتک صابدینی اعتقاد شامنده کندیسنی حقی کو سترمک ایچون اوده شامت یوقش اما خلقک توجهی آتی مشوم ایدر ایتمک کجی غریب بر تاویل ایله باطل اولان اعتقادینی تقویه ایتمک استر، و مادامکه خلق بر کره بر خانه یی شؤم طانیمشدر، اوراده خلقک اعتقادینه قارشو بارتمق ممکن اوله میه جنی جزم ایدر . بونلر هپ طبع بشرک مائل اولدینی حرافات پرستلکک نتیجه سیدر بو منللو تاویلات هپ بیناز عذریدر (لا حول و لا قوة الا بالله) دستورنی رهبر حرکات ایتمش اولان قوی الاعتقاد بر مسلمانه قارشو بویله شیلرک سیوری سینک قدر تأثیری اوله ماز لکن ع . مرد بایدکه هر آسان نشود (۵۴۵) ، (۹۷۹) نجی حدیث شریفه ده نظر بیور یله .

۲۵۹ انما الطاعة في المعروف

جميع زمانده امتك اطاعتی معروفده در یعنی معقولده در .

بو حدیث شریفك سبب ورودنده رسالتناه افندمن بر جهته بر سریه یعنی بر
مفرزة عسكریه، انصاردن بر یسك قومانداسی تحتده اخراج ایدرلر: بر کون بر سید
مبنی بو عسكرك امیری طاریله رق عسكره اودون جمع ایله بر بیوك آتش یا قلمرینی واو
صورتله آتش ینار ایکن بعضیلرینك او آتشك ایچنه کیرمسنی امر ایدر چونكه
اصحاب کرام، قوماندانك امرینه اطاعتله مأمور اولدقلرندن، آنلك اطاعتنی غیر معقول
بویله بر ایش اوزرنده استعمال ایتمك ایسترسده، آتسه کیرملری امر اولنان ذوان
بری برینك یوزینه باقهرق رسول الله افندمن بزى ناردن خلاص ایتمك اوزره مبعوث
ایکن شمده بو آتسه نصل کیره لم دیه تردد ایدرلر و کیرمزلر . هر نه ایسه او امیرلا
غضبى زائل اولور، مأمور اولدقلری ایش ده بیتر، عودت ایتمك نرنده بو حالى سید الوجوه
افندمنزه عرض ایدرلر اولوقت جواباً بیوررلر که اگر او آتسه القای نفس ایده ایدیکر
قیامته قدر چقیماز ایدیکر . زیرا « اطاعت معروفده در » (۹۷۷) و (۹۷۸) بحی
حدیث شریفله ده باق .

۲۶۰ انما النساء شقائق الرجال

قادینلر، رجالك شقی و دیلیمیدرلر: یعنی بر ارکكك مثلی ونظیری و یا نصف
دیگریدر .

بر ارکك تمام اولماز الا بر قادینك وجودیه تمام موجودیت ایدر . ذکورت محض
ایله قانون خلقتك انتظار ایندیکی نتیجه وجوه بوله ماز . قادینسر ارکك اثبات وجود
ذکورت ایده ماز . دیمك که قادین ارکكك نصف دیکر موجودیتیدر، و یا ارکكك
متممیدر . بوراسی بیلنوب اکا کوره قادینلرک وقایه حقوقلری امرنده اهتمام ایدلمیدر
که التزام عدالت ایدلمش اولسون .

۲۶۱ انما انا بشر و انتم تحتصمون الي فلعل بعضکم ان يكون الحن

بجته من بعض فأقضي له على نحو ما اسمع فن قضيت له بحق
مسلم فانما هي قطعة من النار فليأخذها أو ليتركها

بن بشرم مخاصمه و دعوا ضمننده بکا مراجعت ابتدیکر کرده بعضکرتک طلاق
لسانی، حجتک قوی، سبیلہ دیکرینہ غلبہ ایدہ بیلہ جکندن، بندہ ایشدیکم حال
اوزرینہ حکم ایدرم اگرچہ بنم حکمملہ برمسلمک حقتہ تجاوز ایتدیسہ کر، او تجاوز
اولنان حق، آتشدن بر قطعہ در استرایسہ کر الیکر استرایسہ کر ترک ایدکر .

یعنی مخاصمه ایتدیکر مسئله ده احتمالکہ بریکر حق بیلدیکہی حالده کم ایدرک،
قوة دافعه سنک و حجتک قوتیله خصمنہ غلبہ ایدر بندہ بشرم، حقیقت حال بکا مجهول
اولدینی ایچون، بر نهج شرعی ظاهر حاله وادله ثابتہ به بناء حکم ایدرم . بنم حکم
حقوق عبادی سزہ مباح ویا حلال ایدہ مز، او حق، ینہ اسکی حالده در یعنی آتشدن
بر قطعہ در، بیوب بیامکده مختارسکر . خصوصیلہ وجدان کی انزده برده میزان تمیز
وار ایکن هله هیچ عذره بر قالماز . (۱۱۲) نجی حدیث عالی به باق .

۲۶۲ انما انا بشرٌ اذا امرتکم بشيءٍ من دينکم فخذوا به و اذا

امرتکم بشيءٍ من رأيي فانما انا بشرٌ

امت واصحابه خطاباً بیور بیور لکره، بندہ ابناء بشردن بریسی یم، دینکره متعلق
بر شی امر ایدر ایسہم آئی آلکر، عامل اولکر . اگرچہ رأییدن بر شی ایله امر ایدر
ایسہم بشر اولدینم ایچون رأیم اصابت وخطا ایدہ بیلور .
عقلنی، رأینی، تدیرینی ما فوق العقول والاراییلان خود بینانان جهان، عجبا بو
حدیث شریفه قارشو نه بیور لر!

۲۶۳ انما انا بشرٌ مثلکم و ان الظنَّ یخطی ء ویصیبُ ولكن ما

قلت لکم قال الله فلن اکذب علی الله

بندہ سزک کی بر بشرم، ظنون بشر خطا و صواب ایدر، لکن هر نوقت سزہ دیر
ایسہم که، امر حق بویله در، بن حق اور زینہ اختیار کذب اتمام .
(۲۶۲) نجی حدیثک حکمنی مؤیددر یعنی حقه اسناد ایتدیکم اوامر سزجه
مطاع اولیدر .

۲۶۴ انما اهلك الدين من قبلکم انهم كانوا اذا سرق فيهم

الشريف تركوه و اذا سرق فيهم الضعيف أقاموا عليه الحد

سزدن اول كلان اتمك سبب هلاكي آنلردن بر شريف، سرفت ايدر سه آني ترك ايدر لر يعني اكا ايليشمزلر، وضعيفدن صادر اولان افعال جر ميه اوزرينه اقامه حدود ايدر لر ايدى .

ام ماضيه نك اسباب اقراض وهلاك نك بيان بيورلسى، او سبيلردن بزم اتقا ايتمكلكمز لزومه مبنيذر . قانونه قارشى قوى وضعيف بر در، امر حقوقده مساوات لازمدر، ينى هر نه زمانكه بو مساواته رعايت ايتمز ايسه كر، اكا قارشو كوره جككر جزا اقراضدر بيور بيلور .

ايچنده بولنديغمز بلاى سياسيه، دوچار اولديغمز مصاب مهلكه يه بر مورد ده !!

۲۶۵ انما المجالس بالامانة — ديكرى — انما يتجالس المتجالسان بامانة

الله تعالى فلا يحل لأحدهما أن يفشي على صاحبه ما يخاف

مجالس، امانت اوزرينه معقود اولور مجالس، اميندر، اورادن خارجه سوز چيقيماز، ايكي متجالس بر مسئله اوزرينه سوز ايتدكلى وقت، ديكرينه حلال اولماز كه ارقداش نك افشا اولنسنى استكره و خوف ايتديكى سوزى افشا ايتسون . آنك ايچون افشاي اسرار حرامدر .

بو حديث شريفى ده شمديكى حالمزه تطبيق ايتسه ك عجباً بز كندى كند. زه نه

ديرز؟ !

۲۶۶ انما بعثت لأئمة صالح الاخلاق

بن انجق اخلاق صالحه و فاضله بي امام ايتك ايچون بعث اولندم (۵۸) نجي

حديث شريفده باقيلسون .

۲۶۷ انما سمي القلب من قلبه انما مثل القلب مثل ريشة بالفلاة

تعلقت في أصل شجرة قلبها الريح ظهرأ و بطناً

تقلبندن ناشى قلبه، قاب اسمى و برلدى . قلب، واسع بر صحرا ده بولنان براغاچك

اوزرینه آصلمش اولان وروزكارك سمت جريانه تبعاً ارقه سنه، اوكنه دونان توى
يارچه سنه بكرر .

اسما وصفات متضاده و متقابله الهيه نك مجلاسى اولان شوعالم وجود ده، قلوبك
قبض و بسطه وصفا و كدره انقلابى، تأثيرات اسما وصفائيه الهيه به مستند اولديغى بيان
بيوربيورلر (۶۵۸) نجى حديثه ده باق .

۲۶۸ انما جِئِلَ الاستِئْذَانُ مِنْ أَجْلِ البَصْرِ

بر آدمك اقامتكاهنه كيرمك ايچون استيدانك شرط ايداسى، كوز ايچوندر .
يعنى دخول ايده جككر موقعده بعض شيلر اولوركه، خانه صاحبي آنلرى سزك
كورمكزى استمز هر حالده بر آدمك اوطنه سنه و خانه سنه كيرمك ايچون دخول اذنى
المليدر و يرلماز ايسه دونملى و طارلاملى . قرآن و حديث بويله امر ايديبور . بوكا دائر
اشاغيده ينه بر حديث شريف كله جكدر . .

۲۶۹ انما مثلُ الجليسِ الصالحِ وجليسِ السوءِ كحاملِ المسكِ ونافخِ

الكبيرِ فحاملُ المسكِ اِمْأَنَّ تبتاعَ منه و اِمْأَنَّ تجدِ منه رِيحاً طيبةً
و نافعُ الكبيرِ اِمْأَنَّ يحرقَ ثيابك و اِمْأَنَّ تجدَ رِيحاً خبيثَةً

بر آدمك حسن قرين وياسو مصاحبه اولان حالته شو مثال اوله بيلوركه، حسن
قرين مسك صاتان بر ذاته، وسو قرين ده غير طاهر بر يرده كوروكچكن بر يسنه بكرر .
مسك صاتان آدمه مقارن اولديغكده ياسكا مسكندن برشى و يررويا سن صاتون
آليرسك، ياخود انكله مقارنتك حالده بر كوزل قوقو قوقلامقده مستفيد اولاش
اولورسك . لكن كوروكچى به مقارنتك حالده يا بر شراره صجرامغله اتوابكى يقارسك
ياخود كوروكك، موقعك، حالى اولقى اوزره فنا قوقولرى المقله صحت و اعتدال . ز ا .
جكى بوزارسك .

الحاصل انسان، مقارنتك حالى اكتساب ايده جكندن و يا مصاحبك بعض
اثريله تأثر ايده جكندن، اكا كوره جليس و احباب انتخاب ايدلك لازمدر .

۲۷۰ انما يبعثُ الناسُ على نيّاتهم

ناس، نيّاتى اوزرینه بعث اولنور .

یعنی انسان نیتدن عبارتدر، انسان فکر و تصویریه انساندر . ینه بیوکلردن
ایشیدلش سوزلردندرکه، انسان کامل اکا دیرلرکه ایچی طیشنه چویرلسه، اوتانه جق
بر حالی ظاهر اولیه . نه کوچ حال، نه اغیر وظیفه !!
بو معنای مؤید اوله رق حضرت مولانا مشوی شریفنده :

ای برادر تو همان اندیشه * ما بقایت استخوان و ریشه
یعنی انسان تفکر و اندیشه سندن، باقیسیده ات و کیمک و تویدن عبارتدر . انسانه
تصور و نیاتیه انسان دینور . باقیسی قابل فساد بر لاشه دن بشقه دکادر .

۲۷۱ انما یرحم الله من عباده الرحماء

جناب حق انجق عبادینک اصحاب رحم و شفقتنه رحم ایدر .
یعنی دنیاده رحیم اولانلر، مرحوم اولورلر :

۲۷۲ انی لم ابعث لمانا وانما بعثت رحمة

بن لعان اولوق، بنی ناسی رحمت آلهیهدن ابعاد ایتمک ایچون مبعوث دکلم انجق
عالمه رحمت ایچون مأمورم .

بوحدیث شریفک سبب ورودنده بیور بیورکه، رسالتناه اقدمزک مشرکینه بد
دعا ایتمسنی اصحاب کرامدن بعضیلری طلب ایتمسنه منی او صرده انی لم ابعث . . .
حدیث شریفی تشذیف ساز اسماع اصحاب اولمشدر .

۲۷۳ انی لامزح ولا اقول الا حقا

بنده مزاح ایدرم لکن مزاحم ائناسنده یعنی شاقه ایتمدیکم صروده مطلقا حو
سویلرم طوغری بی سویلرم .

مقصد سنیه مزاح ایتمدیککز زمان یالان، طولان، مرؤت آدیه بی محل شیلر
مزاح ایتمیکر . هر حالکرده جدی اولکر امرینی تلقیندر .

۲۷۴ انی لم اوامر ان اتق على قلوب الناس ولا اشق بطونهم

بن ناسک قایی اوزرینه بر دلیک آچغه وضاهر ناسی اکلامق ایچون آنلر
قارنلرینی یارمغه مأمور دکلم .

یعنی ظاهر بیه حکم ایدرم حضور حضرت نبویده مال غنیمت تقسیم اولتورکن صورت تقسیمه اعتراض ایدن بر یسنی اعدام ایتمک ایچون حضرت خالد بن ولید استیذان ایتدیکنده، بلکه نماز قیلیور جواب عالیسی ویرلدی، حضرت خالدک نیجه نماز قیلانلر وارکه ایلایله سویلر قلیله دکلدن سوزینه جواباً بیوردلیکه: بن کیمسه نک قلبی یارمغه مأمور دکلم .

۲۷۵ إني أحرم اليكم حقَّ الضعيفين اليتيم والمرأة

بن سزه ایکی ضعیفک حقنی تحریم ایدرم آنلرک بر یسی یتیم، دیکری قادیندر . حقوق انسانیه نک جمله سی حرامدر . لکن هله یتیم و قدین حق، حرمتده جمله . سنک فوقده در . زیرا انلر حقیر وضعفدرلر . حسب الایجاب زوجه سنی تطلیق ایدوبده مهر مؤجلانک تأدییه سنی سور وکلندبروب طوران اصحاب نماطله یه ، یاخود مجرد قادینی مهرندن واز کچرمک ایچون تطلیق ایتیه رک انواع اذا وجفانی التزام ایدن ارباب مکابره یه ، بو حدیث شریفه کوره نه دیملدر ؟

۲۷۶ إِنْ شِئْتُمْ أَنْبَأْتُكُمْ عَنِ الْأَمَارَةِ وَمَا هِيَ أَوْلَاهَا مَلَامَةٌ وَثَانِيهَا نَدَامَةٌ وَثَالِثُهَا عَذَابٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

ایسترسه کر امور عامه نی رویت ایچون امیر اولانلرک حالندن سزه خیر ویردیم : رویت عباد کبی آغمر بر مسئولیتی در عهده ایلدیکیچون اولان نفسی لوم ایدر طور یر ، ایکنجی درجه ده ملازم ندامت اولور بونلر دنیویدر . اوچنجیسی آخروی اوله رق تحمل عذاب ایلر .

اشته شو احوال ثلاثه ارزربنه تحمل ممکن ایسه طالب امارت اول . (۱۵۶) نجی حدیث شریفه ده باق .

۲۷۷ أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِعِيسَى بْنِ مَرْيَمَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَيْسَ بَيْنِي

وَبَيْنَهُ نَبِيٌّ وَالْأَنْبِيَاءُ أَوْلَادُ عِلَاتٍ امهاتهم شتی و دینهم واحد

دنیا و آخرتده حضرت عیسی صلوات الله علیه بندن اولی واقرب هیچ بر کیمسه یوقدر . نیم ایله آنک بیننده بشقه بر نبی ده کلدی . کافه انبیاء عظام بر بابانک اولادی درلر ، لکن آنلاری آیری ، دینلری ده بردر .

شرح حدیث بیورسورلرکه کافه انبیا توحید اساسی اوزرینه مبعوثدر آنک ایچون
دینلری بردر، یالکز عصرک وحالک ایجابنه کوره شریعتلری شتادر .

۲۷۸ أَنَا أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ فَمَنْ تَوَفَّىٰ مِنْ الْمُؤْمِنِينَ فَتَرَكَ
دِينًا فَعَلِيَ قَضَاؤُهُ وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَهُوَ لَوْرَثِهِ

بن مؤمنیک کندی نفلرندن زیاده انلرک ولیدی بم اصحابمدن مدیون اولهرق وفات
ایدنلرک دینی ادا ایتمک بکا ومال واملاک ترک ایدرلر ایسه وارثلرینه عائد در .

۲۷۹ أَنَا بَرِيٌّ مِمَّنْ خَلَقَ وَسَلَقَ وَخَرَقَ

بر مصیبت سببیه صاحبچرینی یولانلردن، رفع صوت ایله اغلیوب یوزینه اورانلر-
دن، اوستنی باشنی پیرتانلردن، بن بری بم؛ یعنی بندن دکلردر . اسلامده بویله شی
یوقدر .

۲۸۰ أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا

یتیمه تکفل ایدرک انک اموالی وادابی محافظه ایدن جنتده بنجه برابردر .

۲۸۱ أَنْتَ وَمَالُكَ لِأَيِّكَ

سنده، سنک اموالکده بابا ککدر .

هر باباویوک بابا محتاج اولدینی شیئی اوغلنک وقیزینک مالندن قدر معروف
درجهده آور بینلرنده تکلیف یوقدر یا بعض اولاد واردرکه، باباسنه محتاج اولدینی
شیئی ورمک دکل، حتی سلامتی بیله الملق استمز . کتب اسلامیهده بو مثللو ابوت
ونیوتک بری اولدینی ایچون اکبرشی دنیله ماز، یاخورد دنیله جک تعیر بولنه ماز .

۲۸۲ أَنْتُمْ أَعْلَمُ بِأُمُورِ دُنْيَاكُمْ

امور دنیا کزی سز بندن دها ای بیلیسکر .
بیلدی ککر وئجر به کر وجهله یاییکر . (۲۶۲) و (۲۶۳) نجی حدیث شریفلرده
بوکا متعلقدر .

۲۸۳ أَنْزِلُوا النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ

هر کسه حالته کوره معامله ایدیکر .

مقصود سینه حضرت سید الانام، مقادیر ناسه علی مراتبهم مراعات اولنق و قیام
و قعود و مجالسده حدودینه انتظار اولنان معامله جلیله بی دریغ ایتدیزمامک و هر کسک
حقنی و بر دیرمکدر . چونکه افراط و تقریط ایکسیده مذمومدر .

۲۸۴ انصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا قِيلَ كَيْفَ أَنْصُرُهُ ظَالِمًا قَالَ
تَحْجِزُهُ عَنْ الظَّالِمِ فَإِنَّ ذَلِكَ نَصْرُهُ

ظالم ایسده، مظلوم ایسده . مؤمن قرداشکه یاردم ایت . هیچ ظالمه اعانه اولنورمی .
اكا نصل اعانه ایده لم ؟ یولنده وقوعبولان سؤاله شو وجهله فرمان رسالتپناهی جواباً
صادر اولیورکه ، ظالمی ظلم ایتمکدن منع ایدر ایسهک، حقوق اخوتی برینه کتورمش
اولورسک .

چونکه کندی اوینی ظلمیه کنیدی بیقیور، سنک منع ایتمککک آتی او
خرابی خالندن وقایه ایتدی .

۲۸۵ انظُرْ فَإِنَّكَ لَسْتَ بِخَيْرٍ مِنْ أَحْمَرَ وَلَا أَسْوَدَ إِلَّا أَنْ تَفْضَاهُ
بِتَقْوَى اللَّهِ

بالتأمل باق که ، سن آک ، یشیک ، سیاهک و الحاصل صفات عارضه ک سببیه
کیسه دن خیرلی دکاسک . اگر فضل و تقدم ایتور ایسه ک تقوایه ملازم اول زیرا
افضل ناس . افعال مذمومه دن اجتناب ایدنلدر . یوقیه قیرمی . یشیل . صیرمه لی
کیانلر دکندر .

۲۸۶ أَنْعِمْ عَلَى نَفْسِكَ كَمَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْكَ

اللهک سکا انعام واحسان ایتدیکی کبی سنده نفسکه انعام ایت . اثر نعمة الله .
اوزرنده کوز و کسون . (۶) و (۴۵) و (۵۹) نبی حدیث شریفلهده باقلسون .

۲۸۷ أَنهَاكُمْ عَنْ قَلِيلٍ مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ

سزی او آزشیدن نهی ایدرکه ، آنک چوغنی سکر ویره .
شو حاله کوره سکر ویرن هر نه اولورسه اولسون ولو سکر ویرمه جک درجهده
آز بیله اواسه خرامدر .

۲۸۸ اوصيك بتقوى الله تعالى فانه رأس الامر كله عليك بتلاوة
القرآن وذكر الله تعالى فانه ذكر لك في السماء ونور لك في الأرض
عليك بطول الصمت إلا في خير فانه مطردة للشيطان عنك وعون
لك على أمر دينك وإيائك وكثرة الضحك فانه يُميت القلب ويذهب
بنور الوجه عليك بالجهاد فانه رهبانية أمتي أحب المساكين وجالسهم
انظر الى من تحتك ولا تنظر الى من فوقك فانه أجدر أن لا تزدرى
نعمة الله عندك صل قرابتك وإن قطعوك قل الحق وإن كان مرًا
لا تحف في الله لومة لائم ليحجزك عن الناس ما تعلم من نفسك
ولا تجدد عليهم فيما تأتي وكفى بالمرء عبياً أن يكون فيه ثلاث خصال
أن يعرف من الناس ما بجهل من نفسه ويستحي لهم مما هو فيه
ويؤذي جلسه يا أباذر لا عقل كالتدبير ولا ورع كالكف ولا حسب
كحسن الخلق

سكا وصيت ايدرمك: اللهم اهدنا اقنا ايت، زيرا هر ايشك باشى اودر. تلاوت قرأته
وذكر الله ملازم وموغب اول كه ذكرك، علويتكى، وير بوزنده حصول نورانيتكى مو-
جيدر. سندن شیطانی طرد ايدن شی، تطویل سکوتکدر؛ الاخير اولان ايشده دکل؛
کثرت سکوت امر دينده دخى سکا معيندر. آمان آمان زياده کولمکدن اجتناب ايت.
چونکه بو حال نور وجهى يعنى مکنيت ووقاريكى کيددر. قلبى امامه ايدر (واقعا
جدى ومطالعهلى اولان ذواتك قهقهه ايله کولدنکرى پک نادر کوزيلور؛ حتى مرشد
عالم افدمز حضرتلرينک مدت عمرلرنده قهقهه ايله کولمدنکرى شمائل سنيهلرني بيان
ايدن کتب معتبره ده مسطوردر. دواء القلوب افدمز دائماً بسم ايديلر، خلقه قارشو
کولربوز وظانلى سوزله بولنورلردى (۱) فى سبيل الله جهاد ايت، امت سحمتك رهبانتي

۲۹۴ اَوْلُ مَا تَفْقَدُونَ مِنْ دِينِكُمُ الْاَمَانَةَ

ای جماعت مسلمان، دینکے لوازمات و مقتضیاتندن اولان شیلردن اے اول غیب ایدہ جککرتی امانتدر .

امین آدمی ضایع اولور . خلق بر برینه امنیت ایدہ ماز بر حالہ کلور . اشته شقاق و نفاق و تفریق کله و هر بر خصال مذمومہ امت ایچہ بوقاپودن کیردی اوف اوف یاندن قاورولوق ! (۳۲۲) نجی حدیثہ باق، فقر و مذلت نرہ دن کلیور .

۲۹۵ اَلَا اَخْبِرْكُمْ بِاَهْلِ الْجَنَّةِ كُلِّ ضَعِيفٍ مَتَّعَفٍ لَوْ اَقْسَمَ عَلٰی

اللّٰهِ لَا بَرَّهٗ اِلَّا اَخْبِرْكُمْ بِاَهْلِ النَّارِ كُلِّ عَتَلٍ جَوَاطِظٍ جَعِظَرِيٍّ مُسْتَكْبِرٍ

اهل جنتک کیم اولدیغنی سزہ خبر ویرہیم می؛ هر بر ضعیف اولان و یاخود خلقہ قارشى ضعیف بولن نلردرکه، آنلر اکر یمن ایتسه لرکه جناب حق فلان شیئی یاہماز یاخود یاہار، ایش، آنک یعنی کبی اولور .

اهل ناردہ کیمدر آنی خبر ویرہیم می؛ آنلردہ هر بر شدید الخصومہ، متکبر، اغلیظ اولانلردر (۲۹۷) نجی حدیث شریفده اهل جنتی شرح ایدر .

۲۹۶ اَلَا اَخْبِرْكُمْ بِخَيْرِكُمْ مَنْ شَرَّكُمْ خَيْرُكُمْ مَنْ يُّرْجٰى خَيْرُهُ

وَيُؤْمِنُ شَرُّهُ وَشَرُّكُمْ مَنْ لَا يُّرْجٰى خَيْرُهُ وَلَا يُؤْمِنُ شَرُّهُ

سزہ، خیریلر بکر و شریر بکر کیمدر خبر ویرہیم می؛ کیمدن که خیر مأمول اولنور، شرنندن امین اولینلور، او آدم خیریلر کدر . کیمدن که خیر مأمول اولماز، شرنندن امین قالینلماز، اوده شریر بکردر .

اشته میزان اسلامیت ایچون بر آلت امتحان دها ! تقسزى بوکا تطبیق ایدر ایسه که قدرمزی، قاج آچہ دکر من اولدیغنی بیلورز . اکر کندیمزى سنجیده میزان انصاف ایدہ جک عقل و تمیزه مالک ایسه که ! یوق، مسخ باطنه اوغراہرق بیسلان وقاطر شکلی آمش اولدیغمنزدن، خبر من اولقسزین حالا تام العیار انسان اولدیغمز دعوا سندہ بولنیورسہ ق، او وقت دہ عمای بصیرتہ مبتلا اولمش و یاخود اشیائی علی ما هو علیہ ادرا کہ مانع اولہ جق صورتده بین خستہ لغتہ طوتلمش اولہ جغمنزدن،

جهاد ايله در . فقير و بيچاره لری سهو ، آنلره مجالسه و مؤانسه دن چکنمه . درجه سنک
 مادونکده اولانلره باقکه . ما فوقکه باقوده الکهده کی نعمت الهیه یی حقیر کورمه سک .
 استغفار ائیمه سک . اگرچه سندن کسلمش ایه دخی اقربا و متعلقانکدن سن کلمه ،
 آنلره احسان ایت . هر تقدیر کوججه ایهده حتی وحق سوزی کتم ائمه ، اولابده لوم
 لاندن قورقه . نفسکده وقوعی بیلدیگک مناسبتر بر حال ايله خلقک مذمتده بولمه ،
 یعنی سنک عیبک ، عالمی لسانه المقدن سنی منع ایتسون . غضبی اولدیغک وقت خلق ايله
 معاملهده بولمه . شو اوج خصمت کیمده بولنور ایه عیب اوله رق اکا کافیدر . بر یسی
 کندنده بولان عیبی بیلمز و کورمز عالمک عیوبیه مشغول اولور . ایکنجیسی خلقدن
 حیا ایتدیکی شیئی ایشلر ، اوچنجیسی برابر اوتوروب مصاحبت ایتدیکی ذاته اذیت
 ایدر . آتی صیقه حق اوضاع و اطوارده بولنور . بو حدیث شریفه مخاطب اولان اصحاب
 کرامدن ابذر غفاری حضر تلمینه خطاباً بیور بیور لر که : یا ابذر ! تدبیرکی عقل اولماز ؛
 یعنی هر شیئده عواقب اهوری دوشمک کی عقل ، فئالق ایتمک کی ایلمک . حسن
 خلق مثالو حسب و نسب اوله ماز .

۲۸۹ أوصیک بتقوے الله تعالی فی سر امرک وعلانیته واذاً
 أسأت فأحسن ولا تسألن احداً شیئاً ولا تقبض امانه ولا تقض
 بین اثین

ساقلی و اشکاره ایشلریگک جمله سنده الهدن اتقا ایت . بر فئالق ایدر ایهک آتی بر
 ییلک ایه تعقیب ایت . هیچ کیسه دن بر شی استمه ؛ امانت اوله رق بر شی آله ؛ ایکی
 کشینک بیننده قاضی اوله ؛ یعنی شو حقلیدر ، شو حقسزدر دیمه .

۲۹۰ أوصیکم بأصحابی ثم الذین یلونهم ثم ینشؤ الکذب حتی
 یحلف الرجُل ولا یستحاف ویشهد الشاهد ولا یستشهد الا لا یحفلون
 رجل بامرأة الا کان ثالثهما الشیطان علیکم بالجماعة وایاکم والفرقة
 فان الشیطان مع الواحد وهو من الاثنین ابعده من اراد بجموحه الجنة

فَلْيَلْزِمِ الْجَمَاعَةَ مَنْ سَرَّتْهُ حَسَنَةٌ وَسَاءَتْهُ سَيِّئَةٌ فذَالِكُمْ الْمُؤْمِنُ

عهد نبوتی ادراک ایدن وشرف صحتمله مشرف اولان احتجاجی توصیه ایدرم، صکره آنلری تعقیب ایدن قرن که تابعین تعبیر اولنورلر، آنلره اولکر صکره علمی کذب احاطه ایدر، خلق احوال ومعاملات کاذبه به طالار، او درجه به قدر که، کندولرندن یمین استلمکسزین یمین ایدرلر وشهادت طلب اولمقسزین شهادت ایمکه حاضردرلر صاقین بر اجنبی خاتون ایله بر برده یالکر قابیه سکر؛ زیرا او حنجیکر شیطان اولور. جماعتی التزام ایله تفرقه دن حذر ایدکر، شیطان بر نفره مقارن وایکیدن اوزاقدن. یعنی شیطان دائماً آزلق جهتهده بولنور. سز اکثریتدن ایرلمایکر جنک معالی درجاتی استیان، جماعته ملازم اولسون. کیم که ایتدیکی فالقندن کندوسنده قسوت وندامت حاصل اولور، ایلیک ایدر ایسه منشرح و ممنون بولنور، اشته مؤمن اودر.

۲۹۱ اوصیکم بالجار

قومشورلیکرله حسن معاملهده بولنکری و آنلرک خوش طوتمسنی توصیه ایدرم.

۲۹۲ . أَوْفُوا بِحِفْظِ الْجَاهِلِيَّةِ فَإِنَّ الْإِسْلَامَ لَمْ يَزِدْهُ إِلَّا شِدَّةً وَلَا

تُحَدِّثُوا حِلْفًا فِي الْإِسْلَامِ

زمان جاهلیتده یعنی قبل الاسلام ایتدیکنر عهد و محالفه بی وفا ایدیکر. زیرا اسلام برشی زیاده ایتدی، الا وفاء عهدی شدتندیردی. اسلامده محالفه احداث ایتیکر.

صوک جمله دن مقصد سنیه، شرع وعقلک خلافه اوله رق اسلامده عهد و محالفه چیقارمیکر.

۲۹۳ أَوْلِمُّ وَلَوْ بِشَاةٍ

ولیمه بابکر ولو بر قویون ایله اولور ایسه ده.

یعنی تاهل ایتدیکنرده خلقه ضیافت و بریکر، ولیمه کاهه اخوان مسلمینک اجتماعیه مسئله نکاح اعلان ایدیله رک هم خلق سؤظندن قورنار بولور، هم ده تکشیر سواد اسلامی موجب اوله حق بریکی خانه نکدها فتح و کشادی. مرده سی ما بین الاخوان اعلان اولننش اولور.

ا ضربت عليهم الذلة والمسكنة) خذلانكاهنه دوشوب محو اولماق ايچون شفاخانه حكمتدن علاج عاجل توقيله ملازم باب نياز ودعا اوله لم . اللهم ارنا الحق حقاً وارزقنا اتباعه وارنا الباطل باطلاً وارزقنا اجتابه .

۲۹۷ أَلَا أَخْبَرُكُمْ بِأَيْسَرِ الْعِبَادَةِ وَأَهْوَنِهَا عَلَى الْبَدَنِ الصَّمْتُ
وَحُسْنُ الْخَلْقِ

عبادتک بدن اوزرينه اهونی وقولای هانکيسيدر خبر ويره يیمی؟ سکوتی التزام اتمک وحسن خلق صاحی اولمقدر .

۲۹۸ أَلَا أَخْبَرُكُمْ بِمَنْ تَحْرَمُ عَلَيْهِ النَّارُ غَدًا عَلَى كُلِّ هَيْنٍ لَيْنٍ
قَرِيبٍ سَهْلٍ

کندولرينه ، نار جهنمک حرام اولدینی ذواتی خبر ويره يیمی؟ آنار خشونت طبعی اولميان ويزم ترکجه ده ملايم ذاتدر ديدیکمز لين قلب احبابيله ، خلقه يقين اولان ، تعصیب امور ايتميان ، قولای طيبعتلی بولنانلدر . (۲۹۵) نجی حديث شريفه ده باقلسون .

۲۹۹ أَلَا أَخْبَرُكُمْ بِأَفْضَلِ مَبْنِ دَرَجَةِ الصِّيَامِ وَالصَّلَاةِ وَالصَّدَقَةِ
إِصْلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ فَإِنَّ فُسَادَ ذَاتِ الْبَيْنِ هِيَ الْحَالِقَةُ

صوم ، صلاة ، صدقه درجه سندن افضل بر عملک وجودندن سزه خبر ويره يیمی؟ او عمل ؛ اصلاح ذات البين یعنی عموم مسلمينک الفت و محبت اوزره اولمرينه سعی ايلمکدر . بر قوم آره سنده اولان نفاق وشقاق کيدر مکدر زيرا ايکی کشينک ، يا خود عموم قومک الفت و محبت اوزره اولماسی مؤدی هلاک اولور .

۳۰۰ أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى أَشَدِّكُمْ أَمَانِكُمْ لِنَفْسِهِ عِنْدَ الْغَضَبِ

سزه دلالت ايده يیمی؟ اشد واعظمکر ، اک يکيدیکر کيمدر؟ کيمکه ، غضبي زما ننده نفسی ضبط ايدر . قولاً فملاً بر فئالق بولماق ايچون او آنشک اوکنه طور بر ايسه . اشته اودر .

بو حدیث شریفک سبب ورودنده شرح بیور بیور که ، نور البصر افندمن حضر-
تلی ، بر قومدن کچر لکن آنارندن بر طرفنک طوپلانهرق بر بیوک طاش قالدیرمقله
مشغول اولدقارخی کوریر ، بو نه در دیه سؤال بیورر ، حجر الاشددر ؛ یعنی هر کیم
بو طاشی قالدیرر ایسه اک تویمز ، اک شدیدمن اودر دیرلر ، صکره « الا ادلکم علی
اشدکم . . . الخ » فرمان سامیسی شرفصادر اولور .

۳۰۱ ایاک وکل امر یعتذر منه

سوکنده محتاج اعتذار اوله جغک کافه اقوال و افعالدن احتراز ایت !
کافل سعادت و سلامت هر انسان اولان مزیات حسنه ، شو ایکی کلمه به جمع
بیورلشددر . واقعا ایکی کلمه جک اما شرحنه کمنجه کتابلر طولار .

۳۰۲ ایاک وما یسوء الأذن

قولاقله فناکلن سوزدن و عملدن صاقین !
اشته بو حدیث شریفده قائل اوتیت جوامع الکلم افندمنک کلمات و حیزه سند-
نیر . (۳۰۱) ه قید اولنان حدیث شریف ایله بونک یکدیگرینه ارتباطی درکاردر .
واحدما آخرک مفسری کیدر ، اللهم صل علیه وآله .

۳۰۳ ایاکم والجلوس علی الطرقات فإن آیتکم إلا المجالس فأعطوا

الطریق حقها غص البصر وکف الأذى ورد السلام والأمر بالمعروف

والنهی عن المنکر

صاقین سواقلرده اوطورمیگز . شاید بر امر مجبر و ضروری به منبی سواقفده
اوطورمنی ترک ایده مز ایسه کر باری سواقلرک حقنی و یریکر . (سواقلره تعلق ایدن
حقوق شونلردر : حرام اولان شیلره باقماق ، مارین و عابرینه اذیت و یرن موانع
وار ایسه ازاله ایتمک ، کنیدیسی دنخی مانع اولماق ، خلقک سلامتی رد ایله امر
بالمعروف و نهی عن المنکر ایتمک ، یعنی مشروع شیلر استعمال ایتمک ، غیر مشروعدن
اجتناب اولتمقدر .)

۳۰۴ ایاکم والظن فانه اکذب الحدیث ولا تجسسوا ولا تحسسوا

۱۷ — بیک بر حدیث —

وَلَا تَنَافَسُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ
اللَّهِ اخْوَانًا وَلَا يَخْطُبُ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ اخِيهِ حَتَّى يَنْكَحَ وَيَتَزَكَّ

(الظن) قلبه بلا دليل بر تهمتک حصوله اطلاق اولنور . سؤ ظندن اجتناب
ایدیکر . زیرا سؤ ظن اکذب الحدیثدر یعنی خبر لک ال یا لایدنر . (حدیث لفظی
ایراد بیورلمسی ظنک محادئه نفسدن نشأت ابتدیکی والقات شیطانیه دن عبارت بولندیغی
ایچوندنر) خلقک احوال و عیونی و صاقی شیلر نی نجس ایتمیکر ، صورمیکر ، ارامیکر ،
کذلک خفیا استراق سمع و بصر کی حاللردن چکینکر ، مثلا (قابو دیکلمه ، ارلغندن
باقق ، برینک اوراقنی فلاتنی قارشدرمق ، کوز او جیله او قومق کی) تنافس ایتمیکر ،
یعنی تفرد ایتمک رغبت ایلمیکر . بو تفردده « منم دیکر نیست » وادیلرنده کزینان
ظفره فروشانده بولنورکه ، اخلاق ذمیمه دندر ، اخوان مسلمین بیننده ، موجب تفرقه
وسالب محبت اولان احوال دندر . حسد اشیمیکر ، بری بریکر آرکه چورمیکر ، یعن
بری بریکردن هجر ایدوب طارغین طورمیکر ، عباد الله اخوان اولنکر .

خلاصه ، اخلاق رذیله مذکوره ایله بری بریکری ایجتیمیکر ، شفقت و محبت
وحواسات و معاونات دائمه اوزره بولنکر ، بر خاتونی نکاح ایله الموق استدیکنکرده باغلو
براقیکر ، یا نکاح ایدیکر و یا ترک ایلیکر . (۵۶۲) نجی حدیث شریفهده نظر بیوریله

۳۰۵ ایا کم و کثرة الحلف فی البیع فانه ینفق ثم یمحق

امان امان بر شیئی صاتارکن چوق یمین ایتمکدن احتراز ایدیکر . زیرا بو حال
ابتدادن سزی انفاق ایدر ، یعنی بر از فائده مالیه کری موجب اولورسه ده صکره جمله
سنی محو ایدر .

شرح حدیث بیوررلرکه ، بو یمیندن مقصد ، بر شیئی صاتار ایکن طوغری بر
صادق اوله رق یمین ایتمکدر ، والا یالان بره یمین ایتمک ذاتا حرامدر .

۳۰۶ ایا کم والقلو فی الدین فانما هلك من کان قبلکم بالقلو فی الدین

امر دینده غلو و افراطدن الحذر ! زیرا ام سالفه نک هلاکی افراط فی الدیندن
حاصل اولاشدر .

طباع ناس ، بت یرستلکه میال اولدیغندن دینده تعمق ایدیم ، دهها زیاده موافق

رضا حرکت ایلیم دیرکن اره بردن ولو خیالی وذهنی اولسون. آدم کزدیسنه بر بت
چیقارر. درلو درلو مراقله وانواع قیود ایله مقید اولور قالیر.

اوکومزده کی یهود و نصارا بزه عبرت اولوق اوزره کافیدر. یهودیلرک دینک
بوزلسنک سببی نهدر؛ طاقه نصارا تثنی نهدن چیقاردیلر؛ اصلنده تثنیه دلالت ایدر
هیچ بر شی یوغیدی، صکره نصل اولدیده هرکسجه معلوم اولان بو درجه غیر معقوب-
له بی بولدی. شبهه یوقکه هپسی، غلوفی الدیندن ایلری کلدی. هند و چینلیرکی اقوام
متمدنه قدیمهک شمیدیکی ادیان باطللری، مسائل اعتقادیه لری ایچنده، علوم انیادن
آزمه پارچهلر کور بلیور، صکره آلتدن برده بت پرستک ظاهر اولور.

تاریخ صورت قطعیده دلالت ایتیمور ایسه ده قرآن حالیهک یاردمیه بر درجهیه
قدر حس اولنورکه، بو اقوام قدیمه ارسنده ده وقتیه نوامیس الهیهیه مستند وتوحید
اساسی اوزرینه مؤسس بر دین جاری ایکن، صکره دن دها اینی یاهلم دیرکن اوفه جق
بر نقطه سندن بوزواسیله اشته او بوز وفاق، تاریخک خبر وبره میه جکی عصرلردن بری
یوارنوب کلدکجه قارطوبی کی حجمی بیوده بیوده بوکونکی درجه مدهشینی بولمشدر.

واقعا اورالرده انبیانک وجودینی تاریخاً بیلیمور ایسه کده بزم علوم اساسیه، نیک
دلالت ایتدیکنه کوره بو عالمده یوز یکریمی درت بیک وعلی قول ایکیوز یکریمی درت
بیک پیغمبر کلمش کیچمش، هانیا بونلر نهدده! دیمک که بو اسکی دنیا، هیچ بر وقت
تعالم انیادن خالی قالماشدر. «وما کنا معذین حتی نبعث رسولا» آیت کریمه-
سیده بوکا دلالت ایتیمی یا، قنامل! (۵۶۳) و (۹۸۳) نبی حدیث شریفلرده باقی.

۳۰۷ ایاکم وهاتین البقتین المنتتین ان تا کلوهما وتدخلوا مساجدنا

فان کنتم لابدا اکلیهما فاقبلوهما بالنار قتلاً

شو ایکی رایجه کریمه لی شیلری یعنی صوغان و صارمنی بمش اولدیمکز حالده
مسجدلر مزه کلیمکز. اگر مطلقاً بیکلککز لازم ایسه باری آتش ایله قتل ایدیمکز، یعنی
بیشیریمکز. چونکه رایجه کریمه سیله اخوان مسلمینه اذیت ایدرسکز.

۳۰۸ ایاکم والعصه القاله بین الناس

عصه دن و افساد ما بین الناس ایچون تماملقدن چکنکز.

یعنی مر کسک مواخات و اتحاد اوزره بولمنسه سی ایلکیز. زیرا نقل کلام کبار
ذوبنددر. عضه لفظک تفسیری ایچون (۱۸) نجی حدیث شریفه مراجعت
بیوریه.

۳۰۹ ایاکم والکذب فان الکذب مجانب للایمان

ایمان کذبدن حذر اوزره بولنکر، زیرا کذب، ایماندن مجانبدر.
یعنی ایمانه کذب، برآره ده برلشمز، مسلمان یالانجی اولماز.

۳۱۰ ائما امرأة خرجت من بیتها بغیر اذن زوجها كانت فی

سخط الله تعالی حتی ترجع الی بیتها او یرضی عنها زوجها

هانکی زوجه که، زوجندن اذنسز سوقاغه چیقار ایسه اوینه عودت ایدنجه
قدر یاخود زوجی کندوسندن راضی اولنجیه قدر غضب الله معروضدر.
محافظه عرض وناموس ایچون اک تاثیرلی ومهم علاجردندر.

۳۱۱ ائما امرأة سألت زوجها الطلاق من غیر ما بأس خرام علیها

رائحة الجنة

بر اضطرار شرعی و عقلی ایله مضطر اولدجه، بر خاتون زوجندن بو شامغی استر
ایسه، جنت رایجه سی اکا حرام اولور.

یعنی نزه ده قالدی داخل جنت اولوق، حتی قوقوسنی بیله آله ماز.

۳۱۲ ائما عبد جاءته موعظة من الله فی دینه فانها نعمة من الله

سبقت الیه فان قبلها بشکر وإلا كانت حجة من الله علیه لیزداد بها

ائماً ویزداد الله تعالی علیه بها سخطاً

کیمه که، دیننه متعلق بر نصحیت و یریلور، اوده کمال تشکر له قبول ایدر ایسه،
اشته بو نصحیت اکا من طرف الله سبقت ایش بر نعمت عد اولنور. اکر بالتشکر
قبول ایجاز ایسه، نصیحت مذکوره او ذاتک علیه بر حجت مقامنه قائم وموجب ازدیاد

غضب الله اولور (سکا فلان وقت فلانک لساندن نصیحت اولنمدیمی و طوغری یوله ارشاد ایلمدیمی کبی) .

۳۱۳ ایما امرأة استعظرت ثم خرجت فررت علی قوم لیجدوا
ریحها فهی زانیة وکل عین زانیة

هر هانکی قادین کوزل قوقولر سوروند کدن صکره، مجرد او کوزل قوقوسنی ارککلرک آلمسی ارز وسیله آنلرک ایچندن کچر ایسه، زانیه حکمی آبر، اکا نظر شهوتله باقان عیون دخی زانی اولور .

۲۱۴ ایما راع غش رعیتة فهو فی النار

هانکی راعی یعنی والی، امور عامه اولان کیمسه، رعیتی آلداده رق ویا اخلاقی افساد ایدرک پروزلی ایشله سوق ایدر واهالینک سذاجت قلییه سنی بوزار ایسه، کندوسنی ناردنه بیلسون .

وقتیه بعض اصحاب استبدادک چیقا ردقلری بر حشمت باطه کبی که، اوده (خلقی اختلافه سوق ایله ویا خلقی بیننده اختلاف احداث ایت که حکم سوره سک) جمله - سندن عبارتدر، بو جمله مهینه نی و بو بدعت ضاله نی هر کیم احداث ایتدیه قیامته قدر بونک حکمته اتباع ایده جکلرک وزر ووبالنک بر مثلی انک صحیفه اعماله یازبیه جغنده شبهه یوقدر .

اشته عالم اسلامیتک بوکونکی خرابی حالنک بر سبیده، حکومات ماضیه اصحابندن بعضیرینک احداث وایجاد ایلمدکلری بو حکمت ردیه و بو جمله مستکره در. بو حنظل اضمحلال، بالتوارث عصر مزه قدر کلوب پتشدی، عاقبت مسلمینی اور وپالورک اسیری ایدنجه قدر اجرای حکم و تأثیر ایلدی . اوت آره لرینه اختلاف قوی ! کیمک ؟ جمعیت اسلامییه دشمنلرینک که علیهمزه اوله رق اتفاق ایده مسونلر، یوقسه اخوان مسلمینک دکل !

۳۱۵ ایما امرأة مات لها ثلاث من الولد کن لها حجاباً من النار

هانکی والده نک که اوج چوخنی وفات ایتمش اولور ایسه اوچو جقلر، اناسیله نار جهنم آره سنه حجاب اولور .

قادیئرزك چوڭچە طوغورمسی رسالتبناه افدمزك مطلوب سنيه لريدر .
۳۱۶ أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ بِالْقَصْدِ عَلَيْكُمْ بِالْقَصْدِ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَا يَمَلُّ
حَتَّى تَمَلُّوا

ای جماعت مسلمین! هر شیئده اعتدالی التزام ایتمک لازم اولدینی کبی عبادتد،
دخی اعتدال مقتضیدر . دائماً اعتدالی یشه ایدیکر زبرا جناب حق اوصانیورمی کا
سزده اوصانمق صورتی کوستره سکر .

مثلا عبادته و ذکر الله بردنبره هجوم ایدوبده طاقت کتورلیه جک درجه یا
واردقدن سکره ترک ایتمک کبی .

۳۱۷ أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا اللَّهَ فَوَاللَّهِ لَا يَظِلُّمُ مُؤْمِنٌ مُّؤْمِنًا إِلَّا أَنْتَقَمَ
اللَّهُ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

ای امت و احباب! اللهدن قورویکر . جناب واجب الوجوده یمین ایدرکه ، بر
مؤمن بر مؤمنه ظلم ایدر ایسه مطلقا جناب حق قیامتده آنی انتقام ایدر
ظالمک قبر و انتقام الهی به اوغرایه جنی قسهله تا کید بیوربا یور .

۳۱۸ الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ
فَأَنَّهُ يَرَاكَ

علیه الصلاة والسلام افدمز حضرتاری معنای احسانی تفسیر ایله بیوربیلورلرکه
احسان ، عبادت و عبودیتی کویا که جناب حق کوربیور و معامله کی آنک حضور
عزتنده اجرا ایدیبیورمش سک کی خاضعانه و مستقیانه اجرا ایلمکدن عبارتدر اگر
آنی کورمیورسهک ، اوسنی کوردیکندن امینسک یا !

مقصد سنيه . كافة اقوال و افعال المزرده غش و تزوير بولم یوب هر حال و فعلک حضور
اللهه اجرا اولتیورمش کبی خلوص قلبه و نیت صحیحه به ملابس و مقارن اولسنی
توصیه در .

۳۱۹ الْأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا اتَّخَفَ وَمَا تَنَافَرَ
مِنْهَا اخْتَلَفَ

ارواح انسانیہ تمحمد ایش بر جمعیتدن عبارتدر . 'خَلْقًا وَخَلْقًا تَوَافَقْ ایدنلر
بینده ائتلاف ، توافق ، تناسب اولیانلر اختلاف ایدرلر .
مکرم ، مس ایله ، عاقل احق ایله ، متکبر اهل تواضع ایله ، سوشه مدیگی کچی .
الحاصل دنیاده سوشانلر ، طبیعتارنده اتحاد بولنانلردر . (۴۶۳) و (۶۵۴) نجی حدیث
شریفاره نظر بیور یله .

۳۲۰ الإِسْتِثْنَانُ ثَلَاثٌ فَإِنَّ أذْنَ لَكَ فَارْجِعْ

بر آدمک اقامتکاهنه کیرمک ایچون استیذان اوچ دفعهدر . اگر اذن ویریلیرسه
کیرسک والا دوزسک (۲۶۸) نجی حدیث شریفه باق .

۳۲۱ الإسلامُ علانیةٌ والایمانُ فی القلبِ

اسلام اعمال ظاهره شرعیه ایله بیلنور ایسهده ، ایمان ، افعال قلوبدنلر .
عهد پر فیض نبویده اظهار اسلام ایدنلر ، سیف و جزیه دن قورتولورلر ایدی .
لکن ایمان قلبه متعلقدر ، احوال قلوب ایسه قولایلقاه بیلنمز . (۲۷۴) نجی حدیث
شریفهده باق .

۳۲۲ الأمانةُ تجلبُ الرزقَ والخيانةُ تجلبُ الفقرَ

امین اولان آدم ، مرزوق اولور . خیانتک جالب فقر و ضرورت اولدینی کچی .
واقعا امانت و امنیته معروف بر آدم ، دائم کفاف رزق ایله منعمدر . خیانت
اصحابی دخی ، هر کسک توحشتی موجب اوله جنی جهته کیمسه کندوسنه امنیت ایدوبده
بر ایش تسلیم ائیمه جکندن ، ذلت و فقر ایله ملزمدر . انسان کنندی کندینی دوشنور
و محاکمه ایدر ایسه امنیمیدر ، خاشمیدر ، پک اعلا بيله بیلور . (۲۰۷) نجی حدیث
شریفهده باق .

۳۲۳ الأمانُ والعافیةُ نعمتانِ مغبُونٌ فیهما کثیرٌ من الناسِ

امن و نافیته ایکی بیوک نعمتدر که چوق کیمسه لر آنک قدرینی بیامز و شکرینی
یرینه کتیرمز لر .

(النعمةُ مجهولةٌ اذا فقدتُ علمتُ) کلام کبار یله ، بو بایده نعمت مجهولدر نه وقت
که الدن کیدر ایسه ، اولوقت قدری بیلنور دیرلر .

۳۲۴ الاناةُ مِنَ اللهِ تَعَالَى وَالْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ

کافه امورده تانی اللهدن، عجه ایتک ده شیطاندن در .
انسان عجول اولور ایسه، خیر و شر اموری لایقیه محاکمه ایتمکسزین، یاخود عجه
وتلاشی سببیه قوه متعقله و متفکره سنی استعمال ایده مامکسزین، مجرد قانتک زوریه
بر ایش کوریرکه، آخر کارده نادم اولور (۲۱۳) بحی حدیث شریفه ده باقی .

۳۲۵ الْإِيمَانُ وَالْعَمَلُ قَرِينَانِ لَا يَصْلِحُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا إِلَّا مَعَ

صَاحِبِهِ .

ایمان و عمل، یکدیگرندن آیرلسی جائز اولیان ایکی قریندرلر . هیچ بریسی
یالکرباشنه بر ایشه یاراماز . . .

بن کندیمه نصل مؤمن دیرمکه؛ ایمانک هیچ بر شرطیه عامل دکام، اللهم نبی
ایتدیکی کافه رزائل اخلاقی ارتکاب ایدیورم، شرمدن هرکس الله صیغورده، اندن
صکره ده دعوائی ایمان و اسلامی . کیمسه به براقیورم . دیلده کی دعوائیه الله حجت
وبرهان استرلز . یالکزر (آمنه) دیمک ایله ایش سوکیور . اسلام؛ بعد الایمان، حسن
اخلاقدن، دیننده و افعالنده طوغر یلقدن، عبارتدر . نعوذ بالله من سوء الخلق .

۳۲۶ بِحَسَبِ أَمْرِي مِنَ الشَّرِّ أَنْ يُشَارَ إِلَيْهِ بِالْأَصَابِعِ لَا مِنْ

عَصَمَهُ اللهُ تَعَالَى

آده شر اوله رق شو یترکه، دین و یا دنیاسی سببیه پارمقله کوستریله، یعنی مشهور
اوله . اگر حفظ و عصمت التبیده اولور ایسه او بشقه، اکا دیه جک یوقدر .
چونکه مشهور، اولقی دنیوی و اخروی هر درلو بلانک موردیدر . کبر، عجب، انتقام،
غضب، راحتسزک، امنیتسزک، ظاهری و معنوی نقدر کوجک وار ایسه، انسانی آنلرک
جمله سنه الفنا ایده جکی کبی، حفظ شهرت اوغرنده حریت افعال و حرکاتیه ده غیب ایدر .
آنک روح اضافیسی خلقک مدح و مذمتی اولور . اگر مدح اولندیغنی ایشیدر ایسه،
حیاتنه بر بشقه حیات دها منضم اوله رق نشوه دار اولدیغنی حالده، عجبی و کبریسی آرتیرر،
ذم اولنور ایسه انضمام ایدن حیات زرده قالدی، حیات ذاتیه سندن بیله بر چوق شی
غیب ایتش کبی شوق و شطارتی کیدرک عادتا سونکون و کوسکون بر حاله کلور . دیمک که

بو مثللو ذواتك جانی، خلقك لسانیدر . برده محسود اولاق واو یولده کی تجاوزاته قید
مقابله ده بولمق بلا یاسیده جبا !

بو قدر سموم قاتله، انسانك مفطور اولدینی حب ریاست یالیزینه ویاشکرینه
صاريله رق یوتدیریلور . یوقسه ییلور یودیور زهر دکلدر ! بو مقوله لر . ظاهر حاله
باقوبده مسعود دیمکدن ایسه . مغموم محترم اسمیله یاد ایتلیدر .

حدیث شریفده (الا من عصمه الله) بیوریلورکه، جناب حقك بیات مبسوطه دن
آزاده اوله رق یراتمیش اولدینی مشار بالینان سعدايه ديه جك یوق، آنلز سعادت
دارینی جمع ایتیش اجله کرمادندر لر . (۶۲۴) نجی حدیث شریفده باق .

۳۲۷ بری من الشح من أدی الزکاة وقری الضیف وأعطی

فی النائبة

عند الله وعند الخلق مذموم اولان بخلدن بریدر او آدم که، مفروض اولان
زکاتی ویرر، مسافر چاغرر، مصیبت دیدکانه لطف ایله معامله واعانه ایدر .

۳۲۸ بركة الطعام الوضوء قبله والوضوء بعده

طعامك برکتی، یمکدن اول ویدکدن صکره الارینی بیقامقده در .

۳۲۹ بئس الطعام طعام العرس يطعمه الاغنياء ويمنعه المساكين

دوكون یمکنك خیرسزی وفساسی او ولیمه درکه، اغنیایه و محتاج اولیانلره بییدیریلور
فقرا، محتاجین منع ایدیلور .

(بزم شمیدیکی دوكونلرمن کبی) انسانك احباب و احبابیده اطعام ایدملی لکن

فقرا و محتاجینده اونودولماملی . آنلرده چاغریله رق اکرام اولتملیدر .

۲۳۰ بئس القوم قوم لا ینزلون الضیف

نه فنا جماعت . وعشیرتدر او قومکه، آنلره مسافر قونماز .

خلاصة الوجود افدمز حضرتلری امتی مهماننواز و کریم اولمغه تشویق

بیوریلور لر .

۳۳۱ البَذَاذَةُ مِنَ الْإِيمَانِ

هر تقدیر مقتدر ایسه کده متواضعانه البسه کیمک ایماندر .
 مقصد سینه ، قادیسلر کبی احتشامات زانده ایله البسه کیلما می و انسانی نخر و کبره
 سوق ایده جک اثوابدن احتراز اولنمی توصیه سندن عبارتدر .
 البسه مزک تنظیمی و آنک یاقیشقلی و سوسلی بولنمی ، انتظامنه هیچ خال کلامی
 مراقده اولنلر ، البته تصادف ایده جک لری ذواتک دخی البسه سنه دقت نظر به ایله مشغول
 اولورلر . بو مقوله لر هم عالمک و هم ده کندوسنک البسه سنی دوشنمکدن خالی اولوبده ،
 نه وقت معالی افکار و محاکات علویات و سفلیات ایله مشغول اوله جقلردر ! ارکک
 البسه سی نظیف و اقران و امثالک اکثریتک کیدیکی شیئه شیئه اولدی می کافیدر . اوست
 طرفنی دوشنانلر . بین العقلا خالی الذهن لقبی آلورلر .

۳۳۲ الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي صَدْرِكَ وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ

قرآن کریمده دخی بک چوق محله کرازاً ذکر ی سبق ایدن « یر » و « اثم »
 لفظلرنی تفسیراً بیور بیلورکه . « یر » حسن خلقدر و « اثم » ده بر انسانک صدرنی
 یعنی بزم تعیر مزجه وجداتی راحتسز ایدن شیلردر . برده سندن صدورنی خلقک
 بیلدیکنی استمدیکک افعال و حرکاتدر (۷۸) و (۱۱۱) نجی حدیث شریفله ده باقیله .

۳۳۳ الْبِرُّ مَا سَكَنْتَ إِلَيْهِ النَّفْسُ وَاطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ وَالْإِثْمُ مَا لَمْ

تَسْكُنَ إِلَيْهِ النَّفْسُ وَلَمْ يَطْمَأَنَّ إِلَيْهِ الْقَلْبُ وَإِنَّ أَفْتَاكَ الْمَفْتُونُ

(۳۳۲) نجی حدیث شریفک حکم جلیلی ایضاً بیور بیلورکه « بر » نفسک کال
 سکونتله قبول ایتمدیکی و قلبک مطمئن اولدینی و « اثم » بونک عکسی یعنی نفسک سکونتله
 قبول ایتمدیکی و قلبک مطمئن اولدینی شیلردر . هر تقدیر مفتیلر اول شیلرک قبول
 و جوازینه دائر سکا فتوا و یرمش اولسه لر دخی . (۷۸) و (۱۱۱) نجی حدیث شر-
 یفده ده باقی

۳۳۴ الْبِرُّ لَا يَبْلَى وَالذَّنْبُ لَا يَنْسَى وَالذَّيَّانُ لَا يَمُوتُ أَعْمَلُ مَا

شئت كما تدين تَدَانُ

یر، اسکیمز اکا آفت کلز، کناده اونودواز، جناب عالم السر والحفاياده حی لایموتدر، شو حالده استدیکی یاب نه ایدرسهک آنی بولورسک، نه اکرسهک آنی بیچرسک، برک نه اولدیغنی یوقاریددی حدیث شریفده کوردک ایدی، تفصیله لزوم یوقدر (۷۴۹) نجی حدیث شریفه ده باقی

۳۳۵ البركة في نواصي الخيل

برکت، آنلرک ناصیه سندهدر

یعنی جمعیت اسلامیه نیک خیر وسلامتی، دائماً جهاد وغزایه مستعد اولسندهدر، ع حاضر اول جنگه اکر ایسترایسهک صالح وصلاح، مصرعنک متضمن اولدیغنی معانی، سیاسیة نجی بو حدیث شریف جمع ایشدر، (۷۶) نجی حدیث شریفده باقی

۳۳۶ البلاء موكَّلٌ بالمنطق

جمله بلایا، انسانک سوزی اوزرینه مؤکلدر

بیله رک، بیلمیه رک اکثر کلام ایتمکدن نیجه بلایا تولد ایشدر، خواجه عالم اقدمز حضرتلری، سکونک فضائی و محاسنی بک چوق حدیث شریفلریله بیان بیور، شاردر، بیلم بو بیت کیملدر، نقدر صدد بجه موافقدر: اوکک آردک کوزدت فکر دقیق ایت اونده بر سوبله، اوکوتمه اغزیکه هر نه کلیر ایسه آسیاب آسا

۳۳۷ البیعان بالخيارِ ما لم يتفرقا فان صدقا وبيئا بورك لهما في

بيعهما وان كتما وكذبا محقت بركة يبعهما

اشته، مهم وکرچکدن نفسنه حاکم اراوغلی اردن ما عدا سنه، امثالی کوچ بر حدیث شریف ده! مال عالیسی:

آیش ویریشجیلر بر برلرندن آیرلمدجه، مجلس واحدهده بیعی عقد ویا اقالهده مختار درلر اکر طرفینده مصادقت واتحاد و بیان اوزره اولورلرایسه، او آیش ویریش ایکی طرفه ده خیرلیدر، یوق، ایشک ایچنه یالان کیرر و میبعک بایمجه معلوم اولان بعض اوصافی کتم اولنور ایسه، او بیعک برکتی محو اولور کیدر

مثلا مبيع معيب ايكن هيچ برعبي يوقدر . يا طقوزه آنمش ايكن اونه آدم يا خود
 حد ذاتنده اولجه بشقه لري طرفندن دون بر بها ويرمش ايكن آني قباردوب شو قدر
 سي ويرديلرده ويرمدم . الحاصل مشري ني اغرا و محريص ايده جك كلماتك جمله سي ،
 محل مروت انسانيه در . بويله شيلر ، هم آدمك قدر و شرف ذاتيسنه طوقنور ، هم ده
 ايتديكي اخذ واعطادن اميد ايتديكي خير و بركي ازاله ايدر . او صورته صاتيلا ن شي ،
 شرع و قانون ظاهري نظر نده بيع نافذ و صحيح اولسه دخی ، فتاواي وجدانيه به مراجعت
 اولنور ايسه . مفتي حقيقت . مطلقا او بيعك بطلاننه حكم ايدر . (۳۳۳) نجی حد .
 يث شريفده بيورلديني وجهه ، مقيلر اويله بيعك صحتته فتوا ويرمش اولسه لر دخی .
 مفتي مصيب الراي وجدانك فتوا سي . وقاضي حقيقتك حكيميه . قلوب صافيه اصحابي
 نائل راحت و حضور اوله بيلور . والا قاي قاي واضطر ايدن قورتيله ماز .

برده دوشونيلور ايسه ، بو باده بزنجون يالاني اختيار ايدبيوروز . مشتریدن بر قاج
 پاره زياده قوپارمق ايچون دلكي ؛ ديمك كه حقمز اولديني حالده مشتریدن زياده
 آنچه المق اميديله كذب اختيار و حقيقي كتم اتمكي آلت ايدبيوروز ، خرسزده بر
 چانطه بي سومك ايچون بيچاني ، وقابوني آچق ايچون مايمو نجني ؛ وطولاندير بيچيده
 حيب منقته بر قاج پاره قومق اميليه انواع حيل و دسايسي ، آلت ايدبيور بو حالده بزم
 بايع غير مستقيماه ، ديكر لر ينك طمعجه ، مزيجه نه فرقي وار ؛ فرق يالكر شوندن
 ببارتدر كه ، خرسز ايله طولاندير يحي جزا محكمه سنده محاكمه ايديله رك حبسه محكوم
 اولور . بزم قوجه بايع غشاش ده . استيناف و تميز كي درجات تدقيقه تابع اولميان و خطا
 اتمك احتمالندن بعيد بولنان محكمه وجدانك حكم قطعيسي آله رق ، بر عذاب ابدی
 ايچنده قالور . هيچ فرقنده مي يز ؛ جزئيه بر نفعمرك محافظه سي اوغر نده نصل بر
 ذلت منعو به ورطه سنه دوشبوروز .

جماعت مسلمينه محسوب ذوات مياننده ، بو مثللو طمع ناچيز مبتلا لري چوق
 ايسه ده وجدانجه بر صقندي دويبور . او محكمه حقيقتك كندوسنه تبليغ ايتديكي
 حكمي ، كان لم يكن حكمنده طوتبور . بونلره نه دينه جك كي وارد اوله حق سؤاله ؛
 حكم وجدانك تضيقنه قارشو بر قلعه آهين كي عرض سينه مقاومت ايدن شجيمان
 وفداكاران ! ايله بزم بچمزم يوق . بز وجدانه مالك و حكمتدن متأثر . طبقه متوسطه
 اصحابيله درد ليشبوروز ، والا تضيقاته تحمل ايده ايده وجداني تا ضرر لشمش اولانلرك

حساب و کتاب خار جنده طو تلمسی لازمکه جکی در کاردر .

هر نه ایسه صلی الله علیه وسلم افدمز حضرتلری ، امتک ذلیل و خور قلمنی
دکل ، کریم ، عالیجناب ، امین ، صادق اولمسی استیور ، تسویلات شیطانیه دن عبارت
اولان طمع خام بثمر ایسه ، آدمک دائما ذلت و خذلانده بولمسی امل ایدیور . نعوذ
بالله من شرور انفسنا .

۳۳۸ تَحَرُّوا الصِّدْقَ وَإِنْ رَأَيْتُمْ فِيهِ الْهَلَكَةَ فَإِنَّ فِيهِ النَّجَاةَ

وَاجْتَنِبُوا الْكَذِبَ وَإِنْ رَأَيْتُمْ أَنْ فِيهِ النَّجَاةَ فَإِنَّ فِيهِ الْهَلَكَةَ

مؤدی هلاک اوله جفنی کورسه کر دخی ، صدق اختیار ایدیکر . زیرا نجات اوراده .
در . نجاته موصل اوله جفنی بیله کر بیله . کذبدن اجتناب ایدیکر : چونکه کذب
متیج خذلاندر .

۳۳۹ تَخَلَّلُوا فَإِنَّهُ نَظَافَةٌ وَالنَّظَافَةُ تَدْعُو إِلَى الْإِيمَانِ وَالْإِيمَانُ مَعَ

صَاحِبِهِ فِي الْجَنَّةِ

دیشاریکری تمیزلیکر . زیرا بو حال محض نظاقتدر . نظافت ایسه ایمانه داعیدر ،
ایمانده صاحیله برابر جتده در .

۳۴۰ تِسْعَةُ أَعْشَارِ الرِّزْقِ فِي التِّجَارَةِ وَالْعَشْرَةُ فِي الْمَوَاشِي

ارزاق انسانیه نك اونده طقوزی تجارتله مشغول اولانلرده ، بریده حیوانات
باشدیرمک و حیوان صیرتندن قازانق کبی ایشلرله اوغراشانلرده در .

مخاطب نداء لولاک افدمز حضرتلری ، تجارتک یمن و برکتی و خیر و منفعتی
و بهام و حیوانات ایشلرنده او قدر خیر و تجارت مأمول اولدیغنی بیان بیور بیورلر .
چونکه جانلی مالدر .

۳۴۱ تَعَرَّفَ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ يَعْرِفُكَ فِي الشَّدَةِ

کنیشلکک زماننده الاهی بیلور ایسه ک ، اوده سنی طارلق ، شدت وقتنده لطفله
قارشولار .

۳۴۲ تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ جَارِ السُّوءِ فِي دَارِ الْمَقَامَةِ فَإِنَّ الْجَارَ الْبَادِي

يَتَحَوَّلُ عَنْكَ

کوی، قصبه، شهر لرده، بولنان فنا قومشولرک شرندن الله صغناکر . زیرا بادیه قومشولری تحول ایدر لر بوکون بوراده ایسه یارن شورابه کوچر لر .
الحاصل انسان، او آملی قومشو آملی، ضرب مثل حکمنه هر وقت رعایت ایتلیدر .

۳۴۳ تَنَا كَجُوا تَكَاتَرُوا فَاِنِّي اَبَاهِي بِكُمْ الْاُمَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

نکاحلشکر، چوغالکر؛ یعنی اولاد یتشد بر یکر . زیرا سزک چوقلفکرله ام سآرهبه قارشو، قیامتده بن افتخار ایدرم .

بعض اهل تحقیق بیاننه کوره، بر ملتک باشلوجه اسباب انقراضندن اولان سؤ اداره، فقر، جهل، بونلرک نتیجهسی بولنان عجز، مسکنت، اک زیاده اثرینی، او قومک یوماً فیوماً مقدار نفوسنک ازالمسیله اظهار ایدر . بر ملتک علل واسقام مهلکبه معروض اولسندن وغیر معقول وجهلرله اختیار اولنان محاربه لردن، حفظ صحت اسبابنه رعایت اولنمامقدن ناشی مقدار نفوسنه مستولی اولان آفتک بر قاچ مثل، فقردن، احتیاجدن، ظلمدن، سؤ ادارهدن، وجوده کلور . بویله برلرده خالق، بیکارلنی التزام ایله تکثیر عائله غائله سندن اجتناب ایدر . بر آدم کندی کندینک راحتجه جک معیشتنی تأمیندن عاجز ایکن، برده بر خاتونک و آندن تولد ایده جک لک اعاشهسی حمل ثقیانی بوکلنورمی؟ مملکتنده کوردیکی احوال مزعجه به مبنی کندینسک دنیابه کلدیکنه نادم، و سبب حیاتی اولان والدینه بیله، کندینک وجوده کتیرلسندن طولانی معارض ایکن . هیچ تاهل ایدرک اولاد عیال قازانمغه بشقه بی کناهلری کناهاه، بر آلائی بیچار کانک باشنی درده صوقغه راضی اولورمی؟ حتی امنیت وعدالت اولیان بویله برلرده چولوق چوجغه قارشمس اولدیغه پشیمان اولان وحال ووقتی او یغون بولنان اکثر عقلا بیله (اگر حب ریاست خمریله سرخوش اولسه ویا خرسز دردی . اشقیاقورقوسی بولمنسه) خالقندن ابتعاد، بر طاغده، بر اورمانده، بر کویده اختیار عزلتله نبرد عالمنده امرار وقت و حیات ایتک یوللرینی ارار . انزوايه چکلمک هوسی . محبوب وجدانی اولور . بناء علیه بویله برلرده کی اهلینک اکثریسی، نفسنی مظالمه معروض بولندیر مامق و بر امر ونهی

صاحبی اولمغه تأمین موجودیت ایدوب آیاقلر آلتنده قالمق ایچون ، حکومت مأموری اولمغه یلتورده او سایه ده اولاد عیال وجوده کتیرر . (العدل اساس الملك) دستوری بورا حقدده ده ایاد ایله جناب حقدن توفیققلر استیه لم . (۴۲۷) نجی حدیث شریفک شرحنه باق .

۳۴۴ تَهَادُ وَتَحَابُّوْا وَتَصَافَحُوْا يَدْهَبُ الْغُلُّ عَنْكُمْ

بر بر یکره هدیه لر و بر یکر ، سوشکر ، مصافحه لر ایدیکرکه ، قلوبکرده بر بر یکره مقابل اولان غل و غشکر زائل اولسون .

سید الوجود اقدمز حضرتلری « کونوا عباد الله اخوانا » بیور بیورلر ، پک زیاده التزام بیوردقلری شی ، هرکسک بر بر یله محبت اوزره بولنمیدر . مصافحه بحتده ۷۷ نجی حدیث شریفه دخی باقلمق لازمدر .

۳۴۵ تَهَادُوا فَإِنَّ الْهَدِيَّةَ تُضَعْفُ الْحُبُّ وَتَذَهَبُ بِغَوَائِلِ الصَّدْرِ

امت و صحابم هدیه لشکر ، زرا هدیه ، حی ایکی قات ایدر ، صدرده کی غل واغبراری کیدرر .

۳۴۶ التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ

کنا هلرندن توبه ایدن ، کوباهیچ کناه ایتماش کی اولور . جناب حقک سمه عفو و مغفرتنی آسانا و امت سنیه لرینی توبه به تشویقاً شرف افزای سنوح اولیور .

۳۴۷ التَّوَدُّةُ وَالْاِقْتِصَادُ وَالسَّمْتُ الْحَسَنُ جَزَاءٌ مِنْ اَرْبَعٍ وَعَشْرِيْنَ

جَزَاءٌ مِنَ النَّبُوَّةِ

افعال واقوالنده تانی اوزره بولنق ، کافه احوالنده اعتدالی اختیار ایتمک ، بونلرک وجودیله برابر برده شکل و هیئت مستحسنه ده اولق ، خصال نبوتک یکرمی درت جزئنده بر جزؤ ایدر

احوال ثلثه ممدوجه نک اخلاق انیسادن اولدینی بیانیله ، التزام اولنسی توصیه بیور یلیور (۷۰۵) نجی حدیث شریفه ده باق .

۳۴۸ التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ

صدق و امانتی التزام ایدن بر تاجر . انبیاء و صدیقین و شهداء ایله بر ابردر .
تجارتک و تجارک قدرینی صلی الله علیه و سلم افندمز اعلا . صفات لازمه سنی انبا
بیور بیورلر . اوله استقامت و امنتله معروف بر تاجر ، خصال ملتزمه تک جمیله سنی
ذاتنده جمع ایتمش دیمک اوله جفتندن . سعادت ابدیه تک تمثال مشخصی اوله رق ،
او ذاتی زیارتله تبرک ایتملدر .

۳۴۹ التَّاجِرُ الْجَبَّانُ مَحْرُومٌ وَالتَّاجِرُ الْجَسُورُ مَرْزُوقٌ

قورقاق تاجر ، تجارت راجه دن محروم ؛ و تاجر جسور زیاده قازانج ایله تبشر
و مرزوقدر .

۳۵۰ التَّدْبِيرُ نِصْفُ الْعَيْشِ وَالتَّوَدُّدُ نِصْفُ الْعَقْلِ وَالْهَمُّ نِصْفُ

الْهَرَمِ وَقَلَّةُ الْعِيَالِ أَحَدُ الْيَسَارِينَ

تدبیر ، یعنی عواقب امورده نظر ایدوب اكا كوره طاور اتمق معیشتک ؛ و خلق
ایله سوشمک ، عالمک نفرتنی قازانماق عقلک ؛ نصفیدر . هم و غمه مستغرق آدم کنج
اولسه ده اختیار لغک یاری یولنی آمش دیمکدر . باشنده غلبه لکی اولماق یعنی اعاشه سی
ذاتنه منحصر کیمسه سی آز اولق ، اسباب یسار و غنادن بریدر .

شرح حدیث بیور بیورلرکه ، غنی ایکی نوعدر ؛ بری غنی بالشی دیکری غنی عن
الشی در . غنی بالشی ، اموال و تقودینک کثرتی و کفایتی جهتله خلقدن ؛ و غنی عن
الشی ده ، علی الاطلاق اسباب احتیاجک کندوسنده موجود اولماق ملائسه سیله عالمدن ؛
مستغنی بولمغه اطلاق اولنیور . و غنای حقیقی بو ایکنجیسنه دینور . اولکی غنی
صاحبی ، من کل الوجوه مستغنی اوله میور .

۳۵۱ ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ نَشَرَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ كَنَفَهُ وَأَدْخَلَهُ جَنَّتَهُ

رَفِقٌ بِالضَّعِيفِ وَشَفِيقٌ عَلَى الْوَالِدِينَ وَالْإِحْسَانُ إِلَى الْمَمْلُوكِ

آسیده اوج خصلت هر کیمده بولنور ایسه رحمت الهیه یه مظهر و داخل جنت
اولور . برنجیسی ضعیفه رفیق ایله معامله ایدن ، ایکنجیسی والدینه شفقت ایلیان ،

اوچنجیسی تحت یدنده مملوکاری واریسه انلره لطف واحسان یوزی کوسترنلردر .

۳۵۲ ثلاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ حَاسِبَةُ اللَّهِ حَسَابًا يَسِيرًا وَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ

بِرَحْمَتِهِ تُعْطَى مِنْ حَرَمِكَ وَتَعْفُو عَنْ ظَلَمِكَ وَتَصِلُ مِنْ قَطْعِكَ

کیمده که شو اوج حال بولنور ایسه جناب حق انک حسابی یسیر، کندینی
نعم جنتیه دلسیر ایدر . سنی محروم ایدنه سن احسان ایت، سکا ظلم ایدنی سن عفو
ایله، سندن کسایانک سن زیارتنه کیت .

۳۵۳ ثلاثٌ مَنْ فَعَلَهُنَّ ثِقَةً بِاللَّهِ وَاحْتِسَابًا كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ

يُعِينَهُ وَأَنْ يَبَارِكَ لَهُ مِنْ سَعَى فِي فَكَاكِ رِقَةٍ ثِقَةً بِاللَّهِ وَاحْتِسَابًا

كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُعِينَهُ وَيَبَارِكَ لَهُ وَمَنْ تَزَوَّجَ ثِقَةً بِاللَّهِ وَاحْتِسَابًا

كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُعِينَهُ وَأَنْ يَبَارِكَ لَهُ وَمَنْ أَحْيَا أَرْضًا مَيْتَةً ثِقَةً

بِاللَّهِ وَاحْتِسَابًا كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُعِينَهُ وَأَنْ يَبَارِكَ لَهُ

فضل واحسان الهیهه اتکا ایله آتیده کی اوج شیئی اجرا ایدن کسهیه اعانه ایتک،
طوتدینی ایشک عاقبتی خیر ایلکم، جناب واجب الوجود اوزرینه حق اولور . بریسی
بر رقیقک حریتنی استحصال ایچون مباشرتاً و تسبیاً چالیشان ایکنجیسی تزوج ایدن،
اوچنجیسی بر ارض میته بی احیا ایلاندر .

اشته اتکا، علی الله شو اوج شیئه سعی واقدام ایدنلر، مطلقاً امداد واعانه الهیهه
مظهر اوله رق یابدینی ایشک خیرینی کوررلر .

۳۵۴ ثلاثٌ مِنَ الْمَيْسِرِ الْقَهَّارِ وَالضَّرْبِ بِالْكَعَابِ وَالصَّفِيرِ بِالْحَامِ

قَارٍ وَمَكْبِ طَاشِرِ اِيَاهِ اُوِيُونِ اُوِيَنَامِقِ وَكُوِكْرِ جِيْنَلِرِ اَرَقِهِ سِنْدِنِ اِيْصَلِقِ جَالِقِ
قرآن کریمده حرمت قطعیه ایله تحریم ایدیلان میسر جمله سندندر .

(قار) دیه سن بکا غلبه ایدرسه ک بنم فلان شیثم سنک اولسون، بن سکا غالب
کلور ایسه م سنک فلان شیئی الیرم بولنده کی مقاوله لی او یوندر . مکب طاشلر کده
طاوله اولدینی معلومدر . اوچنجیسه قوش بازلقدرکه، آلیشدریش اولان کوکر جینلرله،

اوتہ کنک بر یکنک قوشلری آباردیلوده ضبط اولنور، ایش کوچ ترک اولنورق قوش
آرقه سنده ایصلق چالقی ایله وقت کچریلور .

۳۵۵ ثلاثٌ مِنَ الْقَوَاقِرِ إِمَامٌ إِنْ أَحْسَنْتَ لَمْ يَشْكُرْ وَإِنْ
أَسَأْتَ لَمْ يَفْقُرْ وَجَارٌ إِنْ رَأَى خَيْرًا دَفَنَهُ وَإِنْ رَأَى شَرًّا أَشَاعَهُ وَامْرَأَةٌ
إِنْ حَضَرَتْ آذَنُكَ وَإِنْ غَبَتْ عَنْهَا خَاتَمُكَ

آئیده کی اوج شی دواهی و بلا یای عظیمه دندر . اولاً بر امیر و بر امرکه رفاقتده
کی مأمورک اییلکنی و امور موکوله سنده اقتدار و محاسنی کور و بده او ذاته تشکر ایلمز،
و بر فالغنی ادراک ایتدیکی وقت عفو ایتمز، ثانیاً بر قوم شوکه، دیگر قوم شوشونده اینی بر
حالی کوردیکی وقت کتم ایله، بر فالق حس ایتدیکی حالده اشاعه ایدر، ثالثاً بر زوجه
درکه، بر آرده و یوز یوزه اولدینی حالده افعال و اوضاعی و لسانیه زوجنی انجیدیر
و غیابندن ده مال و عرضی علیه خائنه تجاوزده بولنور .

۳۵۶ ثلاثٌ اقسَمَ عَلَیْهِنَّ مَا تَقْصَ مَا لِعَبْدٍ مِنْ صَدَقَةٍ وَلَا ظَلَمٍ
عَبْدٌ مَظْلَمَةٌ صَبَرَ عَلَیْهَا إِلَّا زَادَهُ اللَّهُ عِزًّا وَجَلَّ عِزًّا وَلَا فَتَحَ عَبْدٌ بَابَ
مَسْئَلَةٍ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ وَأُحْدَثَ لَكُمْ حَدِيثًا فَأَحْفَظُوهُ إِنَّمَا
الدُّنْيَا لَارْبَعَةٌ تَقْرَبُ عَبْدٌ رِزْقَهُ اللَّهُ مَالًا وَعِلْمًا فَهُوَ يَتَّبِعِي فِيهِ رَبَّهُ وَيَصِلُ
فِيهِ رَحْمَهُ وَيَعْمَلُ لِلَّهِ فِيهِ حَقًّا فِهَذَا بِأَفْضَلِ الْمَنَازِلِ وَعَبْدٌ رِزْقَهُ اللَّهُ عِلْمًا
وَلَمْ يَرْزُقْهُ مَالًا فَهُوَ صَادِقُ النِّيَّةِ يَقُولُ لَوْ أَنَّ لِي مَالًا لَعَمَلْتُ بِعَمَلِ
فُلَانٍ فَهُوَ بَنِيَّتُهُ فَأَجْرُهَا سِوَايَ وَعَبْدٌ رِزْقَهُ اللَّهُ مَالًا وَلَمْ يَرْزُقْهُ عِلْمًا
يَخْبِطُ فِي مَالِهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ لَا يَتَّبِعِي فِيهِ رَبَّهُ وَلَا يَصِلُ فِيهِ رَحْمَهُ وَلَا يَعْمَلُ
لِلَّهِ فِيهِ حَقًّا فِهَذَا بِأَخْبَثِ الْمَنَازِلِ وَعَبْدٌ لَمْ يَرْزُقْهُ اللَّهُ مَالًا وَلَا عِلْمًا فَهُوَ
يَقُولُ لَوْ أَنَّ لِي مَالًا لَعَمَلْتُ فِيهِ بِعَمَلِ فُلَانٍ فَهُوَ بَنِيَّتُهُ فَوَزَنُهَا سِوَايَ .

قسم ایدر مکه اوج شی محقق الوقوعدر: بریسی انسانک مالی صدقه ایله اکسماز؛
ایکنجیسی بر آدم بغیر حق وقوعبولان ظلم اوزرینه صبر ایلدیکی حالده جناب حق
عز وفضائی زیاده ایدر . اوچنجیسی هرکیم خلقدن استمک یولنی طوتار ایسه ، باب
فقر وضرورت ده آکا آجیله رق هیچ بر وقت بلای احتیاجدن قورتیله ماز . سزه
بعض شی سویله یمده حفظ ایدیگر . دنیا درت صنفدن عبارتدر . بر صنفی ، جناب
واهب العطايا علم و ثروت ایله مرزوق ایتمشدر ، آنلر او علم وماللریله اللهمن قورقارلر
یعنی تجاوز حدود شرعیه ایلمزلر ، صله رحم ایدرلر ، بیلدکلرندن خالصاً لوجه الله
خاقلی مستفید ایلرلر . اشته بو صنفده بولنلر اشرف منازلده درلر بر صنفیده علم ایله
مرزوق ، ثروتدن محرومدر ، اگر مالک ثروت اولسه شویله بویله انفع اعمالده اولور .
دم نیتده بولنور وبوتیله مأجور اولور . دیگر قسمیده ، ثروتی وار ایسه ده علمی یوقدر
ثروتیله اللهمن اتقا و صله رحمه میل ایلمز ، مالی اوزرینه تعلق ایدن حقوق الهیه بی
ایفایه رعایت ایتمز . بو صنفده کیلرده اخبث منازلده در . در دخی صنفده بولنلرک ،
نه علمی نه مالی واردر ، مالم اولسه شو خیری اجرا و یو فعل ممدوحی ایفا ایدر دم نیتده
بولنور ، آنک نیتی ده عملی وزنیله مساویدر .

۳۵۷ ثلاث دعواتٍ مستجاباتٍ لا شكَّ فيهنَّ دعوةُ الوالدِ علی
وَلَدِهِ ودعوةُ المسافرِ ودعوةُ المظلومِ

هیچ شبهه یوقدر که اوج ذاتک دعای عندالله مستجابدر بریسی اولادینه بابانک ،
ایکنجیسی مسافرک و اوچنجیسی مظلومک ، دعا سیدر .

بولنرک خیر ایله دعا ایتملرنی تمی وانکسار و بد دعا لرندن احتراز اولنق ، لازمدر .

۳۵۸ ثلاثٌ لم تَسَلَمْ منها هذهِ الأُمَّةُ الحَسَدُ وَالظَّنُّ وَالطَّيْرَةُ الْآ

انْبِيَاءُكُمْ بِالْمَخْرَجِ مِنْهَا إِذَا ظَنَنْتَ فَلَا تُحَقِّقْ وَإِذَا حَسَدْتَ فَلَا تَبْغِ وَإِذَا
تَطَيَّرْتَ فَامْضِ

اوج شیدن بو امت محمدیه دخی سالم اوله ماز . حسددن ، سؤ ظندن ، وتشام
ایتمکدن . بن بو اوصاف ذمیمه دن سزه بر مخرج تعیین ایده یمعی ؛ سؤ ظن ایتمدیگر

وقته ایش بویه در دیه قطعاً حکم ایدوبده مظنون علیه حقنده قول وفعلکرله بر
تغیر حصوله کسسون؛ حسد ایدر ایسه کر باری ینه قولاً وفعلاً بر تجاوزده بولمیکر.
تشاءم ایلدیککر حالد متوکلاً علی الله کیویریکر، ثبات ایدوب اوزرنده طورمیکر.
طیب کل داء اقدمزک ارانه بیوردقلری صورتده معامله اجراسنه دوام اولنور
ایسه، حوصله توسع ایدر، تدریجاً نفس، مآلوف اولدیفی شیدن وازکهرک اخلاق ملکیه،
بواطن خلقده رسوخ بولور (۳۰۴) نجی حدیث شریفده باق .

۳۵۹ ثلاثٌ کلُّهنَّ حقٌّ علی کلِّ مسلمٍ عیادةُ المریضِ وشهودُ

الجنزةِ وتشمیتُ العاطسِ

آتیده کی اوج شی، هر مسلم اوزرینه ایفاسی لازم اولان حقوقندر: خسته یی زیبا-
رت، جنازه یی تشییع، وحمد ایدرسه اقصیران بر آدمی تشمیت ایتمک در؛ یعنی برحمک
الله دیمک، یا بوکا مائل بر کلام لطیف ایله مؤمن قرداشنه اعلام مآثر محبت ایلمکدر.
(۵۰۹) نجی حدیثده باق .

۳۶۰ ثلاثٌ لَنْ یزُلَنَّ مِنْ أُمَّتِي التَّفَاخُرُ بِالْأَحْسَابِ وَالنِّيَاحَةُ وَالْأَنْوَاءُ

شو اوج حال امتدن زائل اولماز. حسب ونسبه افتخار ایتمک؛ جنازه اوزرینه
نوحه، فریاد ایلمک؛ حرکات نجومدن احکام حیقاروب انکله امور مستقبله استدلال-
تنده بولمق .

(۱۰۴) نجی حدیث شریفه وآنک ترجمه سنده کی ایضاحاته باق .

۳۶۱ ثلاثٌ انا خصمهم يومَ القيامةِ ومن كنتُ خصمَهُ خصمتهُ

رجُلٌ أعطی بی ثمَّ غدرٌ ورجُلٌ باع حرّاً فأکَلَ ثمنه ورجُلٌ استأجر
أجيراً فأستوفی منه ولم یوفه

بو حدیث شریف احادیث قدسیه دندر . حدیث قدسی جناب حقه، حدیث
نبوی، حضرت سید الرسله اسناد اولنان کلام عالیدر . حالبوکه ایکیسیده قره العین
اقدمزک لسان معجز بیان سنیه لرندن شرفصادر اولیور .
حدیث قدسی ایله حدیث نبوینک درجات ظهوری حقنده محققین صوفیه نک

ایراد ایلدکبری مقالات مهمه بی ذوقاً بیلمک استینار، اهلیه بالذکره حل ایسونلر.
بز بوراده بالکر مشوی شریفک موافق صدد بولدیممز بر بیتنی یازارز:

کرچه قرآن از لب پیغمبرست * هر که کوید حق زکوید کافرست

بو حدیثک اولنده شراح، بر « قال الله تعالی » لفظ شریفی تقدیر ایدیورلر.
الحاصل حدیث سنیهنک مال عالیسی بو اولیورکه، جناب حق بیوریورکه: اوج
کیسهنک یوم قیامتده خصمی نیم بن کیملکه خصومت ایدر ایسهم خصومتیم خصو-
متدر. بونلرک اولکیسی بر آدم که، بنله یعنی اسمله بر سوز ویردکن وخالف بالله
ایله بر شیئی تعهد ایلدکن صکره سوزنده طورمز، عهدینه وفایمز. ایکنجیسی
ارکک ویا قادین بر حری صانهرق آنک ثمنی بر. (قیزلرنی، متعلقاتی حر اولدینی
حالده اسیر دیبه صاتان بعض قفقاسیه اهالیسی حالرنی دوشونونلر) . اوچنجیسی
بر آدمی اجرته طوتوب ایشنی کوردردکن صکره، اجریدن اولان بورحنی ایفا ایلماز.
اشته شو اصناف ثلثه، جناب حقه قارشو مخاصم علمهدرلر.

۳۶۲ ثلاثة لا تحرم عليك اعراضهم المجاهر بالنسق والإمام

الجارر والمبتدع

اعراض، عرضک جمعیدر. عرض دیه بر آدمک محل مدح ویا ذممه دینور.
چونکه شوراسی اساساً معلوم اولمیدرکه، دین مبین اسلام حکمنجه غیبت ایتمک
حرامدر؛ یعنی بر یسنک قولاغنه کیسه متأذی اولهجنی سوزی آرقسندن سویلیمکه
جواز شرعی یوقدر. آنک ایچون اشبو حدیث شریفده بیوریلور که، اوج کیسه بی
غیبت ایتمک حرام اولماز، آنلر مستتادر: بر یسی فاسق مجاهر؛ یعنی هیچ صافلامیوب
خالقه قارشنی، علنی اولهرق ارتکاب ذنوب ایله هتک حرمت شرع شریف ایدن؛
ایکنجیسی ولایت امور عامهده بولنوبده خلقه ظلم وجور ایلان، اوچنجیسی کتاب
وستنده اولیان شیر احداثیه، عالمه سو مثال اولانلردر.

۳۶۳ ثلاثة لا تسأل عنهم رجل فارق الجماعة وعصى إمامه

ومات عاصياً وأمة أو عبد أبق من سيده فمات وامرأة غاب عنها زوجها
وقد كفاها مؤونة الدنيا. قَبْرَ جَتِّ بَعْدَهُ فَلَا تَسْأَلُ عَنْهُمْ

افعال و یا اعتقادیه جماعت مسلمیندن آریلان، امام وقتنه عاصی اولان،
وعصیانی حالده توبه ایتمکمزین وفات ایدن، کیمسه لره؛ اقدیسندن قاحش اولدینی
حالده ترک حیا ایلان کوله و جاریه لرك، و برده بییشه جاک، قدر بیه جکی واریکن
قوجه سنک غیابنده یعنی سفرده ایکن ارککلره قارشى زینت کوسترن قادینلرك حاللرندن
هیچ صوره یکرکه، بونلر، اکره منازلده در .

۳۶۴ ثَلَاثَةٌ لَا تَسْأَلُ عَنْهُمْ رَجُلٌ يُنَازِعُ اللَّهَ إِزَارَهُ وَرَجُلٌ يُنَازِعُ
اللَّهَ رِدَاءَهُ فَإِنَّ رِدَاءَهُ الْكَبِيرِيَاءُ وَإِزَارَهُ الْعِزُّ وَرَجُلٌ فِي شَكِّ مَنْ
أَمَرَ اللَّهُ وَالْقَنُوطِ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ

شو اوج ذاتک حاللندنه هیچ سؤال اولنسون، بر آدم که جناب حقک ازار
ورداسنده منازعه ایدر (چونکه حضرت فاطر السموات والارضک بر واسی کبریا، وعزی
ازاریدر، بونلری نزع قیام ایتمک، بر انسانک تکبر و تعزز حاللنده بولنسیله اولور)
ایکنجیسی حضرت واجب الوجودک ذاتنده وصفاتنده شک ایدر . اوچنجیسی رحمة
الهیهدن مایوس اولور

یعنی کندی سیئاتی حقک عفو و مغفرتندن دها بیوک کوره رک یاسه دوشر، یاخود
دینه و دنیا به نافع اولورق باشلادینی بر ایشی باشه چیقارامه جفنی و موفق اوله میه جفنی
غلبه وهم ایله تصور ایدرک فتور کتیرر، یا امر عمومی امتک بر نتیجه صالحه و خیر به یه
واره میه جفنی، کوردیکی بعض کوجاکلرندن حکم ایدرک سعینه و همته نقصان و کسل
عارض اولور . اشته بو اوج صنف کیمسه ده حقیقته قارشو بر و اراق، یا اراک
ارامیلدر . آنلر فصل آدملردیه حاللرندن هیچ سؤال ایتمیلدر زیرا انسان همته
انساندر، ربه و نسیله دکل (المر، همته لا برتبه) .

۳۶۵ ثَلَاثَةٌ لَا يُحِبُّهُمْ اللَّهُ رَبُّكَ عَزَّ وَجَلَّ رَجُلٌ نَزَلَ بَيْتًا خَرَبًا وَرَجُلٌ

نزل علی طریق السبیل ورجل ارسل دابته ثم جعل يدعو الله أن يحبسها
اوج کیمسه نک دعاسی عند الله مستجاب دکلدر بر آدم که بر خراب اوه اینر،
و یا دایما اوراده باتار قالفار، یا رب بنی حفظ ایت دیه دعا ایدر . بر سیده جاده اوزرنده

بنتك محافظه سی دعاسنده بولنور . اوچنجیسیده صالیویردیکی حیوانی
رب بنم حیوانی حبس ایت دبه تضرع و نیازده اولور .
مقصد سینه تهلکه سی بدیهی اولان شیلرده ، تدبیرده قصور ایدوبده تقدیره بهانه
لمق کار عاقل اولدیغنی اعلامدر .

۳۶۶ ثلاثة لا يكلمهم الله يوم القيامة ولا ينظر اليهم ولا يزكهم
ولهم عذاب اليم رجل على فضل ماء بالفلاة يمنعهُ من ابن السبيل
ورجل بايع رجلا بسلمة بعد العصر خلف له بالله لاخذها بكذا وكذا
فصدقه وهو على غير ذلك ورجل بايع اماما لا يبایعه الا لدنيا فان
اعطاه منها وفي وان لم يعطه منها لم يف

اوج صنف آدمه جناب حق قیامتده سوبله مز ، یوزلرینه باقز ، تزکیه ایتمز ،
آنلری عذاب الیمه القا ایدر . بر یسی واسع صحراده مالک اولدیغنی صوبک فضله سنی
یولیلردن منع ایدر . ایکنجیسی بر صابجی که اخشام بازاری دبه مالنی صامق ایچون
یمین بالله ایدرک شوقدره آلام کبی سوزلرله عجله به کتیروب تیز ایش بجرمک ایستر ،
حالبو که حقیقت دیدیکی کی دکلدرد . (۳۳۷) نجی حدیث شریفه باق اوچنجیسی
بر کیمسه ، مجرد قصد وغرض دنیا ایچون ، یعنی فلان منصبی ضبط ایتک وفلان رتبه نی
آلق ویا ثروته مالک اولمق غرضیه امام بالحقه بیعت ایدر . اگر قورتیسی کندوسنه
ویرلدی ایسه بیعتنه وفا ، ویرلر ایسه استغنا ایلر .
اشته اوصاف مذکوره ایله متصف اولان ذوات ، شایان تزکیه دکلدردر ، مغضوب
علهدرلر .

۳۶۷ ثلاثة لا يكلمهم الله يوم القيامة ولا ينظر اليهم ولا يزكهم
ولهم عذاب اليم شيخ زان وملك كذاب وعائل مستكبر

اوج صنف ایله جناب حق قیامتده سوبله مز ، یوزینه باقز تزکیه ایتمز ، آنلری
عذاب الیمه القا ایدر . بر یسی اختیار لغنده زنا ایدن ، آدم ، ایکنجیسی کذب ایله
مألوف ملک یعنی سلطان ، اوچنجیسی فقیر متکبردر .

بو نلرك اوچنك ده ظاهر حالده بيله قطعيا يا قيشنى اولدينى، بك صغور
طباع سليمه احبابنه كوره ده روشن دگيدر؟

حديث شريفده ايراد، و جناب حقه نسبت بيوريلان يوزينه باقاز، سوز ايمز
تعبير عاليسى غضب اللهن كناية در مثلا بزم لسانزده ده فلان شو شيئي يبار ايسه
دها يوزينه باقم، سوز ايمز تعبيرينك استعمال اولدينى كجي .

۳۶۸ ثلاثة لا ينظرُ اللهُ اليهم يومَ القيامةِ العاقُّ لوالديهِ والمرأةُ
المترجلةُ المتشبهَةُ بالرجالِ والديوثُ وثلاثة لا يدخلون الجنةَ العاقُّ
لوالديهِ والمذمَّنُ الحمرِ والمنانُ بما أعطى

جناب حق يوم قيامته اوج كيمسه نك يوزينه باقاز، يعنى آنره غضب ايدر: بونلرده:
والدينه عاصى اولان اولاد، قيافته، بعض احوالجه ارككلشان قادينلر، برده ديونلردر.
آينده كي اوج صنف خلق دخى جته داخل اوله ماز . اولاً والدينه عاصى اولانلر،
ثانياً شراب ومسكرات ايله مألوف ومعتاد بولنانلر، ثالثاً ويرديكي شيئي، ايتديكي عطا ياي،
ياخود صرف ايتديكي كلّه طيبه وياشفاعتى، منت ايليانلردر .

اوصاف مبحوثة نك جمله سى رزائل احوال و اخلاق دن ايسده، والدينه عصيان
ايدنلرك حديث شريفك ايكي جمله سندهده يشته بشقه يادو ذكر اولتمسى شايان دقتدر .
برده ايتديكي ايولكى، محسن عايبه منت صورتنده ارانه ايدنلرك وزرينك عاق الوالدينه
ومذمّن حمر ايله بر ابرجه طوتمسى، او معامله نك بر كناه اولديغى ارانه يه كافيدر .
زيرا ممنون عليك، علو جنابنه واك نازك حسياتنه طوقنوركه، درجه سنه كوره بعضاً غيره
اللهك عقيماً ظهور ايتديكى بيله كورنلر واردر . مثلاً تحت منتنده طوتمق استديكى ذاتك،
منتنى آلتنه دوشمك، عزيز ايكن ذليل اولمق كجي .

۳۶۹ ثلاثة يدعونَ اللهُ عزَّ وجلَّ فلا يُستجابُ لهم رجلٌ كانَتْ
تحتَهُ امرأةٌ سيئةٌ الخلقِ فلم يطلقها ورجلٌ كان له على رجلٍ مالٌ فلم
يشهدَ عليه به ورجلٌ آتى سفياً مالهٌ وقد قال اللهُ تعالى ولا تُؤتوا
السفهاء اموالكم

آئیده کی اوج صنف آدمک دعای عند الله مقبول دکلدر . بر زوجک زوجہ .
سی سئی الخلق اولوبده دائمآ کندبسی ایجتدیکی حالده تطلیق ایتمه رک صلاح حال
کسب ایتمسه ؛ بر بسنده الاجنی اولوبده . مطلقونک استحصاله متعلق ادله وسندات
وقوتی استعمال ایتمکسزین او مطلقونی مدیونک ویرمنسه ؛ برده قرآن کریمده مالکری
سفہایه ویرمیگز امر الہینسه قارشو بر سفیہه اقراض ایدوب یعنی بر بطالچی یہ مالی
قایدیروب بعده او حقوقک الہ کیرمنسه ؛ انتظاراً دعا ایتمک عبئدر .

زیرا تقصیر کندیمزده واقع اولمشدر . اطاعتسز ، اخلاقسز زوجہنی اطلاق ایله
قورتالمق امکانی وار ایکن ، نیچون او مخاصه التجا اولتماز ؛ شرع شریفک جهان دکر
بو رخصت سنیہ سندن دها نه وقت استفادہ اولنه جق ؛ زیرا او یولده تحت عذابده بولتان
بر آدم دها دعای ایتمکسزین جناب حق قبول ایدرک رخصت طلاق ویرمشدر .
دیتمک کہ ایتمدیکی دعا قبول اولمش اما بزم مسکین زوجک حالا خبری یوق (بو مسئله
غایت مهم اولدیغندن بوراسی مطالعه اولنورکن ۸ نجی حدیث شریف مناسبتیه
یازیلان شیلرده بر دها کوزدن کچیرلملیدر)

دین مسئله سندده حال بویله در . حضرت حق شرع منزلنده ؛ اقراض واستقراض
معاملانکرده ، سند یازیکر ، شاهد طوتکر ، یاخود کفیل ، یا رهن الکرکی وسائل
تأمینیه استحصالی امر ایتمش ایکن ، اوامرک خلافده بولنوبده آندن صکرده حقوقک
تأمینی حقدن بکله مک کی حقسزلق اوله ماز .

بطالچی یہ دخی مال قایدیرمق ، امر قطعی الہی یہ مخالف اولدیغیچون عینی
بویله در . بو مقوله لرک ، دعاسنک خیر اجابته واصل اوله مامسی طبعیدر . زیرا دعاسنک
وقوعندن اول دعای فطری واستعدادینسه اجابت اولمش واسباب تأمینیهنی ذاتاً اکمال
بیوراشیدی .

۳۷۰ ثمانيةُ أبعضُ خلیقةِ اللهِ الیهِ یومَ القیامةِ السقارونَ وهم

الکذابونَ والخیالونَ وهم المستکبرونَ والذین یکنزونَ البغضاءَ لأخوانهم
فی صدورهم فاذا لقوهم تخلفوا لهم والذین اذا دُعوا الی اللهِ ورسوله کانوا
بطاءً واذا دُعوا الی الشیطانِ وأمره کانوا سیراعاً والذین لا یشرفُ لهم

طَمَعٌ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا اسْتَحْلَوْهُ بِإِيمَانِهِمْ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ ذَلِكَ بِحَقِّ
وَالْمَشَاوُونَ بِالنَّمِيمَةِ وَالْمُفَرَّقُونَ بَيْنَ الْأَحِبَّةِ وَالْبَاغُونَ الْبِرَاءَ الدَّحْضَةَ
أُولَئِكَ يَقْدَرُهُمُ الرَّحْمَنُ عَزَّ وَجَلَّ

سکر صنف خلق، جناب حقک انسانلر ایچنده الک زیاده بغض ایتمدیکی
اشخاصدندر. بالانحیلقله مألوف ومشهور اولانلر؛ بنی نوعی اوزرینه عظمت فروش
استکبار اولدینی حالده بتون عالمی عفونت هوادن ویالکر کدی ذات مبارکنک روح
القدسدن خلق اولنمش کبی بزعم جاهلانہ ایله خلقی استصغار ایدنلر؛ اخوان دینی
حقنדה کی بغض وعداوتی صدرینده حبس ایبدویده ملاقی اولدینی وقت آنلره روی
ملاطفه اظهار ایلیانلر؛ الله ورسولنه دعوت اولدینی حالده آغر طورانانلر؛ شیطان
جهته چاغریلورلرسه، اجابت سریعه ده بولنانلر؛ (یعنی میل معاصی ده سرعت، جب
خیرده بطائت کوسترنلر دیمکدر.) حقلری اولمدقلری حالده بئینلر یله طمع دنیاوی
استحلال ایدنلر؛ خلقی بری برینه طاقشدیرمق ایچون ناملقده بولنانلر؛ ایکی احبابک
بینی بوزمه سی ایلیانلر؛ هیچ خبری اولدینی حالده بر غافل قایدیروب دوشورمه
چالیشانلر؛ بزم تعبیرمزجه آیانی آلتنه قارپوز قابوغی قویانلر؛ در
اشته من طرف الله طینت ردیه ومستکره اصحابی بونلردر.

۳۷۱ التُّلْتُ وَالتُّلْتُ كَثِيرٌ إِنَّكَ إِنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ
أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَإِنَّكَ لَنْ تَنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ
اللَّهِ إِلَّا أَجْرْتَ بِهَا حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي أُمَّرَاتِكَ

کافه مالنی آخره وصیت، یا وجوه بره صرف اولنمق ایچون وقف ایتمک نیتده
بولنان ذاته جواباً بیوریلورکه: ثلث مالکی وصیت ایتمک سکا یتر چوق بیله کلیر. عائله -
کی فقر حال وسؤال ایچنده براقفدن ایسه، آنلری اغنیادن اوله رق ترک ایتمک دها
خیرلیدر. چونکه اوزریکه نفقه سی الزم اولان جماعته هر نه اتفاق واکسا ایتمک،
لوجه الله اولدینی ایچون عند الله ضایع اولماز، ولو زوجه کک آغزینہ ویردیکک لقمه
دخی اولور ایسه بیله.

۳۷۲ جالسوا الکبراء و سائلوا العلماء و خالطوا الحكماء

بیوکلره اوتوریکر، شہانکزی علمادن سؤال ایدیکر الفت ایتدیککر حکما و عقلا قسمی اولسون .

چونکہ کبر سن اصحابیله طبیعیدرکه مع الاداب اوتوریلہ جفندن ہم ادبہ انتساب، ہم دہ آنلرک تجاربتندن استفادہ اولنور . علماء ایله صحبت و حکماء ایله الفتک، طبیعت انسانیه نہ درجہ بہ قدر تاثیر ایدہ جکی ایسہ مستغنی ایضاحدر بوش قفالی، سوزندن و حالندن استفادہ اولتماز حقا، ایله اختلاطن منہوم مخالف اولہرق نہی بیوریلور . (۱۲۲) نحی حدیث شریفہدہ باق .

۳۷۳ جزوا الشوارب و ازخوا اللحي خالفوا المجوس

بیقلریکری بیوتیکر، یعنی کسکر . صقالکزی صالیوریکر دہ مجوسیلرہ مخالفت ایدیکر .

عهد نبویدہ مجوس اولان آل کسری و تابعینی بیقلرینی توقیر، صقالرینی تقصیر ایدرلرمش . رسالتپناہ افندمن حضرتلری طائفہ مجوسہ تشبہ اولنسنی کر یہ کورمشلردہ اولہ جہ امر بیورمشلر .

۳۷۴ جهد البلاء کثرة العیال مع قلة الشیء

بلایانک اشدی، قلت زاد ایله برابر کثرت عیال و اولادہ مبتلا اولقدر . ہم فقر، ہم دہ کثرت عیال، بلایاہ عظیمہ دندر . او مقولہ لہ معاونتہ مأمورز .

۳۷۵ الجالب الی سوقنا کالمجاهد فی سبیل اللہ والمحتکر فی

سوقنا کالمجد فی کتاب اللہ

خلقک حوائج ضروریہ-نی یعنی ات اتمک، اودون، کور و بونلر کبی احتیاجات بشریہ دن معدود اولان شیلری، چارشو و بازارمزہ صائمق اوزرہ کتیرنلر، مجاہد فی سبیل اللہ، حوائج خلق اوزرینہ محتکر اولانلر، یعنی وقت غلادہ صائمق ایچون عالمک رزقی آلوب حبس ایدنلر دخی، ملحد فی کتاب اللہ کیدرلر .

اهل تجارتک عظم قدرینہ اشته بر برهان جلی دہا !

۳۷۶ الجَمَالُ فِي الرَّجُلِ اللِّسَانُ

ارککده اسباب جمال وزینت، انجق لساننده کی طلاقدر .
بو حدیث شریفدن منمهم اولیور که . انسان کوزل ، منقح ، فصیح ، یعنی هر
کسک اکلایه جنی درجهده سوز سویلمکی عادت ایتمکه چالیشملیدر . سوز، چوق ایش
کورریر؛ سوز، بر قومی حضیض مذلتدن، اوج علای عزته ارتقا ایتدیرر، بزم ترجه مزده
بو حال نقصاندر مکاتبده بالخاصه بوکاده باقلمق لازمدر . صدد ومقصد مزه موافق
اولسه، سوز حقتده تاریخه مستند چوق شیر سویلنیه بیلور ایدی . عادتاً اولمش، محو
اولمش بر قومه ، یا بر عسکره سوز، چوق کره حیات تازه ویرمشددر . (۲۴۸) نجی
حدیث شریفده باق .

۳۷۷ الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأَمَّاتِ

جنت، انالرك آيانغی آلتده در .
یعنی آنلرك تحصیل رضایری جنتك فوقده اولهرق درجات عالیاته ارتقایی موجب
اولور . زیرا عوالم الله (ما لا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر)
دستور بیانیهسی اوزرینه مرتبدر . عقل، فکر، علم ادراك، تصور بشری، او لا یتاهی
قدرت خارقیه قارشو یانار، قیمتسز بر صفر درکسنه تنزل ایدر . بووالری عقول
سلیمه احتیابنه کوره قضایای مسلمه دندر .

۳۷۸ الْجِهَادُ وَاجِبٌ عَلَيْكُمْ مَعَ كُلِّ امِيرٍ بَرٍّ اَوْ فَاجِرٍ وَاِنْ هُوَ
عَمَلُ الْكِبَائِرِ وَالصَّلَاةُ وَاجِبَةٌ عَلَيْكُمْ خَلْفَ كُلِّ مُسْلِمٍ بَرٍّ اَوْ فَاجِرٍ
وَاِنْ هُوَ عَمَلُ الْكِبَائِرِ وَالصَّلَاةُ وَاجِبَةٌ عَلَيْكُمْ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ يَمُوتُ
بَرًّا كَانَ اَوْ فَاجِرًا وَاِنْ هُوَ عَمَلُ الْكِبَائِرِ

صلحا یا فسقه دن اولسون . یاخود مرتکب کناه کبائر بولنسون ؛ هر امیرک ، هر
قوماندانک تحت امر وقومانداننده جهاد ایتمک ؛ برّ اولسون فاجر اولسون ، یاخود
صاحب ذنوب کبیره بولنسون، هر امامک آرقه سنده نماز قیلمق ؛ مرتکب افعال شنیعه

اولسون، یا صلاح حال صاحبی بولسون؛ هر مسلم متوفانك جنازه سی نمازینه حاضر اولوق؛ هر مسلم اوزرینه واجیدر.

یعنی هر قوماندانك فسق ومرتکب کبائر اولسی، اهلیت حربیه سی مانع اولمدینی کبی، افراد عسکریه نك دخی مجرد قوماندانك فسقنه اعتراضاً اطاعتدن خروجه حقاری یوقدر. اطاعت ایتمزلر ایسه الله ورسولنه عاصی اولورلر.

امامت یحتمدهده اعصار اخیرده مذهب جعفریه اربابی اسمنی طاقان غلاة شیعه و امامیه، اهل سنتدن آیر یله رق آنلر اهامک موصوم اولسی رأینده درلر. فقط مسلمینك عموماً اخوان اولدقلری و نصارا کبی تقرب الی الله، تزکیه نفس، ایچون بر واسطه یه محتاج اولوق کلفتندن ازاده بولندقلری جهته، شو اساس وضع، لایقیه تأمل اولنه جق اولنور ایسه، امام اوله جق ذات ایچون موصومیت مثللو بشقه جه بر موقع امتیاز اراتمه یول قلملاز. عربك عجمه، عجمك عربه فضلی یوقدر. کندمز امام اوله رق کندمز جماعت اولورلر. دائرة مساوات و اخویتمده بولنیورلر. هادی دین مینن اقدمز حضر تلبینهده تشکراً بیک بیک کره صلوات ایدرلر.

۳۷۹ الجهادُ اربعُ الامرُ بالمعروفِ والنهيُ عن المنکرِ والصدقُ

في مواطنِ الصبرِ وشنانُ الفاسقِ

امر بالمعروف، نهی عن المنکر ایتمک؛ یعنی اینی وایلیکی التزام، فالقندن اجتناب ایلمک؛ و اخوان دیننده بو صورته امر ووصیت ایدوب او بایده لوم لایتمدن قورقامق؛ برده صبری ملتزم اولان برلرده صدق اوزره ثباتده بولتمق، فسق ایله مألوف اولان ذواتی سومامک؛ یعنی آنلرک افعالی منکر کوروب رد ایتمک کبی، درت خصلت جلیله، جهاددن معدود در.

۳۸۰ حاملاتُ والذاتُ مرُضعاتُ رحیماتُ بأولادِهنَّ لولا ما

یأتینَ الی أزواجهنَّ دَخَلَ مصلیاً تهنَّ الجنةَ

خانملرک اوصافی بیان ائناسنده، روح الوجود اقدمز حضرتلری بیور بیورلرکه:

آنلر حامله قالورلر، طوغورلر، چوجقلرینی امز برلر، چوجقلرینه رحیمه اولورلر، اگر

زوجلریله حسن معاشرت ایدوب نمازده قیلارلر ایسه واریا ، ارتق داخل جنت اوله-
جقلرینه هیچ شبه اولنسون .

۳۸۱ حُبَّ الیِّ مِنْ دُنْيَاكُمْ النِّسَاءُ وَالطَّيِّبُ وَجُعِلَتْ قَرَّةٌ عَيْنِي

فی الصَّلَاةِ

دنیا کرده نسا ایله کوزل قوقولر بکا پک سوکیایدر . قرة عینم دخی نماز ایله
وجود بولور . قرة عینک ترکجهسی کوز ایدینلنی دیمکدر یعنی نمازله کوزم ایدیلا نور ،
نمازده بسط کلی ایله منبسط اولورم . بو حدیث شریفک معنای تصوفیسنه لایقیله اتساب
ایتمک استیان اخوانمز . حضرت محی الدین رضی الله عنہک کتاب فصوصک فصل
محمدینه باقسون . جناب شیخک بو حدیثدن استنباط ایتدیکی مسالک حقیقتی اوراده
کورسونده جداً اکلامغه چالشسون ؛ اکلایه ماز ایسه اکلایه مدینی برلری اهلایله
مذاکره ایتسون .

۳۸۲ حَيِّوُوا لِلَّهِ إِلَىٰ عِبَادِهِ يُجِبُّكُمْ اللَّهُ

الهی قولارینه سودیر کر که ، اللهده سزى سوسون .
عظمت و قدرت الهیهنک آثارینی تدقیق ایله صفتنده جاری حکمک . حکمتنده
ساری اولان صنعک ، ما فوق العقول اولدینغی اثبات ، اذهان وافکار عبادی ، تعظیماً
له کستان بسطک مصطبة حیرتی خلوتنه ادخال ایله اثرده مؤثرک ، مؤثرده اثرک ، انوار
جلال و جمالک ادراک اولدینغی و سمرست صهای عرفان اولوبده سوزلرک توکندیکی
و غایبه ایردیکی اسناده (سبحانک ما عرفناک حق معرفتک) تسییحنی ذوقاً ، طبعاً .
جداً ، طوعاً یاد ایتدیرمک ایچون ، عصریمزده ناسقو پلرک ، میقرو سقو پلرک ، و براهین
ریاضیه و تشریحیهنک ، نباتات و حیواناتک ، الحاصل من الثرا الی الثریا موجوداتک ،
حقایقنی ناطق فنی ، و فقط الهی اولهرق کتابلر تألیف ایدن ، ولسانیلهده خالق تقدیر
صنعه الله ارشاده و ساطت ایلیان اسناده کرامک بو حدیث شریفه ما صدق اوله-
جقلرنده شبه اولنوموی !

۳۸۳ حُبُّكَ الشَّيْءُ يُعْمِي وَيُصِمُّ

بر شیئی زیاده سومکلکک ، سنی کوزسز و صاغرا ایدر .

یعنی سودیک شیک عینی کوره مزیک، کوروبده سویلانلری ایشیده مازسک،
یاخود ایشتمک استمزسک شعرای عربدن بریسی بو حدیث شریفه موافق اوله رق
شو یقی سویلمش: (وعین الرضا عن کل عیب کلیة) (کجا ان عین السخط تبدنی
المساویا) مالی: عین رضا هر عیبی کورمکدن قبالیدر، لکن دارغلق کوزی هر فنالنی
میدانه حیقارر.

شرح احادیث دیرلرکه، انسان نفسنی سودیکی ایچون بالضروره عینی کوره مز
هر حالی، اکا محبوب و مرغوب کلور. بر محب صادق لازمدرکه عیوب نفسندن آدمی
خبردار ایلسون.

باقندی سویشمک و صادق بر دوست تدارک ایتمکلیک تزکیه نفس ایچونده نه
بیرک فائده سی وار. فقط عصرمزه کوره اک مشکل اولان شی اشته بودر. زه ده او
نظر انصافکه، بی عیوب نفسندن خبردار ابدن بر آدمک صدیق حقیقی اولدیغنی
بیله رک کمال تشکرله آنک سوزینی قبول ایله محبتنی قلبمده تا کید ایدهیم، بنده کی حب
نفس او درجهیه مفرطیه وارمشکه دکل عیب نفسم اوزرینه بی ارشاد ایتک، افعالمدن
بریسی جزیحیه خطایه نسبت ایدنک صدقنده، دوستاغنده، شبهه ایدرک بز حضرتلری
کبی کامل الیار بر انسانی نخطه، ایدیور، ادراک نزلغیله یاخود غرضاً بی تزئین
ایدیور، تهمتیه اتهام ایله رک آندن بوزکی صغودقدن بشقه، ایجاب ایدر ایسه بعدازین
معاداننده ده قصور ایتم و لو ظاهری اولسون بر دوستک ضایع اولسنی کیم استر؛ ینه
ترکجه ده ایشیدلمش امثالندیر که، بیک دوست آزدر، بر دشمن چوقدر. حال بویله
اولور ایسه بنده عیوبه مطلع اوله تم صداقت، محبت، اخوت، امنیت دخی عالم اسلام
میتدن محو اولوب کیدر «کونوا عباد الله اخواناً» امر شریفه بیلمم که نه زمان
اتباع ایده جگر!

۳۸۴ حَبَدًا الْمُتَخَلِّلُونَ مِنْ أُمَّتِي فِي الْوُضُوءِ وَالطَّعَامِ

آغزنی، اللرنی بیقارکن، دیشلرینک و پارمقلا رینک اره سنی تطهره سعی ایدنلر
نه کوزلدرلر.

احباب و امتک حفظ صحتیه برابر طهارت و نظافت دائمه اوزره بولمغلی توصیه
پیوریلور.

۳۸۰ حَدُّ يَمَلُ فِي الْأَرْضِ خَيْرٌ لِأَهْلِ الْأَرْضِ مِنْ أَنْ يَمْطُرُوا

أربعين صباحاً

منهيات و مکروهاتک صدورینه مبنی حدود شرعیاتک اقامه و محافظه سی . اهل
ارض ایچون قرق صباح یا غمور یا غمقدن دها برکتلی و دها خیرلیدر .

یعنی حدود الهی مجاوز و سلب امنیت عمومیه ایدنلر اوزرینه مجازات جالب خیر
و برکتدر . چونکه حقیقتده ملک . عدل ایله معمور اولور یا غمور ایله دکل .

(العدل اساس الملك) قاعده اصلیه سی مصرده کی محکمه مختلطه تک یعنی حاکم

ینک اکثریسی فرنک اولان محکمه تک قابوسنده جلی بر یازی ایله یازیلی اولدینی کبی ،

او محکمه ده یولنان سابقه لی و فلی حاکم ، بایراملرده و ایام سائره رسمیه ده اوزرنده بو

عبارة جلیله تک محکوک اولدینی برر نشانی غایت بیوک قوردونلر ایله اوموزلرندن آصارلر .

اشته بو محکمه لرک علت غایه تشکیله سی ، اهالی ایله فرنکلر بینده حادث اولان دعواوی

رؤیت و حکم ایتمکدن عبارتدر اسلامدن مرکب محکمه لردن بالنسبه زیاده جه عدله

رعایت ایتمکلی ظن اولدینی ایچون ، اهالی اسلامیه دعوا لرینی بو محکمه لرده فصل

ایتمکله ترویرات اختیارله طریق قانونی ارارلر . حتی مصر مقتدی اقدینک ذاته

مخصوص بر دعوا سی بیه اولسه اودخی محکمه مختلطه یه کیتمک استر . محکمه اهلیه

و شرعیه یه : رفع دعوا ایتمکدن اجتناب ایدر .

شریعت اسلامیه ایله حکم ایدن محکمه لر طورور ایکن فرنکلرک حاکم اولدینی

محکمه یه شتاب و سرعت ایلمسی ، طباع ناسه عارض اولان فساددن ناشی نه حکامده

ونه ده خلقده مطلوب اولان عدل و استقامت قالمدیغندن ایکی بالانجی شاهد ایله حقوقه

مجاوزه یک قولایلا شمش اولسی و مختلط محکمه ده ایسه اسباب نبوتیه ، عصرک حکمنه

کوره اراتمی قضیه سیدر . (فاعتبروا یا اولی الابصار) ۴۲۵ بیحی حدیث شریفه ده باق .

۳۸۶ حَرَسُ لَيْلَةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ لَيْلَةٍ يُقَامُ

لَيْلَهَا وَيُصَامُ نَهَارُهَا

فی سبیل الله عباد مسلمینی برکیجه بکلمک ، کوندزی صائم کیجه قائم اولوق اوزره

احیا ایدیلان بیک کیجه عبادتدن دها خیرلیدر .

اشته بوحديث شريفدن استفاده ايده جك اولانلرك اك بيوكى ، عسكرداشلار .
مزدرد . عباد اللهك امنيت وراحت اوزره بولمى ايجون ترك خواب وراحت ايدرك
قره غول بكليورلر . سبب ورود حديث شريفده شراح ديورلر كه ، غزوات سنيهك
برنده صغوق اولدرجه اشتداد ايتديكه اردوى هاپون نبوينك قره غولانغى خدمتده
بولنان مجاهدين ، صغوقدن كنديلرينى طوبراغه كوممكه مجبور اولديلر . آنك اوزرينه
بوحديث شريف كرامت افزاى سنوح وصدور اولدى .

۳۸۷ حُرْمَةُ نِسَاءِ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ كَحُرْمَةِ أُمَّهَاتِهِمْ وَمَا
مِنْ رَجُلٍ مِنْ الْقَاعِدِينَ يَخْلُفُ رَجُلًا مِنَ الْمُجَاهِدِينَ فِي أَهْلِهِ فَيَخُونُهُ
فِيهِمْ إِلَّا وَقَفَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقِيلَ لَهُ قَدْ خَلَقَكَ فِي أَهْلِكَ نَخْذٌ مِنْ
حَسَنَاتِهِ مَا شِئْتَ فَيَأْخُذُ مِنْ عَمَلِهِ مَا شَاءَ فَمَا ظَنُّكُمْ

مجاهدين امتك ازواجى ، قاعدينك والده لرينك حرمتى كى محترمدر . يعنى عساكر
اسلاميه نك عائله سى ، قومشورلى ، ومملكته بولنان سائر عموم اهالينك والدهلرى
كيدر . آنلره والدهلرى مثلوا احترام ايتليدر . مجاهديندن برسى مملكته احابندن
وييلديكندن بر ديكرينى ، اهلنه وامورينه باقق اوزره استخلاف ايدرده او خليفه ده
خيانت ايلرايسه ، اول خان قيامده اياق اوزرى طورديريلهرق صاحب حق اولانه ،
بونك حسنانندن استديكنى ال ديه تكليف اولنور ، اوده استديكنى آلور . نه ظن
ايسهوسكر ؟

عساكر اسلاميهك مملكترلنده ترك ايلدكلى عيال واولادنى ، امهاتم كى
محافظة ايتمكه وانلرك لوازمى استحضار واعانه به من كل الوجوه مجبور ايكن ، بعض
كويلر ده كى اداينك بويايده كى مبالاسزلقلرينى جهلرينه حمل ايله اختيار سكوت
ايتمكه كلمز . بوبر امر مهمدر . قومشوجه وقرانداشجه تدابير مهمه وسريعه به
تشبت اولملى ، اومقوله مسائل درحال حكومتك قدرت انتقاميه سنه حواله ايدليدر .

۳۸۸ حُسْنُ الظَّنِّ مِنْ حُسْنِ الْعِبَادَةِ

حقه وخلقه حسن ظن ايتك ، حسن عبادتندر .

جناب حقہ حسن ظن ایدن آدم، مطلقاً حسن ظنی مقتضاسنی بولور. خلقه سؤ
ظن ایدنلرده، راحت قلبه بعید اولور. سؤ ظن ایتمکدن حکم قرآن ایله ممنوعن .
حسن ظنه دخی بوودها سائر امثالی اولان احادیث شریفه ایله مامورن .
علماء اسلاف و اخلاف، حسن ظنک فوائدی حقنده متفقاً دیورلر که : حسن
ظنده خطا ایتمک، سؤ ظنده اصابت ایتمکدن خیریدر. خلقک مساویسنی سویلمکدن
یعنی غیبت ایتمکدن لسان نصل ممنوع ایسه، قلبده، سؤ ظندن او قدر بعید اولمیدر .
الحاصل حسن ظنک مدحنی ایدوب ایدوبده بتیره میورلر . چونکه خلق بیننده
تودد و محبتک و خصوصیه عند الدیانه ملتزم اولان اخوتک و سائط انعقادندن بریده
حسن ظندر (۳۹۸) محیی حدیث شریف شرحه ده باقلسون .

۳۸۹ حسنُ الْمَلَكَةِ یُمنُّ وسوءُ الْخَلْقِ شَوْمٌ و طاعةُ الْمَرْأَةِ ندامَةٌ
وَالصَّدَقَةُ تَدْفَعُ قِضَاءَ السَّوِّءِ

ملوکریله حسن معامله ایتمک یندر . سؤ خلق شامتدر . قادینلره اطاعت ایتمک
موجب ندامتدر . صدقه قضا و بلائی دفع ایدر .

ملوکریله رؤفانه معاشرته بولونمق، و آنلر حقنده رحیم و شفیق اولمق انسان
ایچون بروظیفه مقدسه در . قادین سوزیله اوتوزوب قالقان ازواجیده طعن ایله
آندن بالاخره مستلزم پشیمانی اوله جق چوق حاللرک ظاهر اوله جنئی بدیداردر .
چونکه قادینلر؛ حب نفس، میل انتقام، حرص ادخار، شهرت شان، غضب،
هور کبی انفعالات نفسانییه؛ ارککلر قدر مقاومت ایده میه جکلرندن، بالطبع مغلوبی
اولدقاری صفات نفسانییه، و بنیه لری اقتضاسی اولان عصی حاللری اجرا ایندیرمک
ایچون اللرینه ارککلردن بر آلت انقاد کچرلر ایسه، ایش ندامتدن بشقه بر نتیجه یه
واره بیلورمی !

شمدی شوراجقده آزیمقنی طوروبده، اورویا قادینلریله بزیمکیلرینی محاکمه ایدر
ایسهک، بزیمکیلر آنلر نظرنده ارککلرک محکومی، اسپری کبی طانندقاری حالده؛ عند
التحقیق قضیه نک بر عکس اولدینی اکلایشیلور . اورویا قادینلرینک جمعیت بشریه یه
بزیمکیلر دن دهآ آز ضررلی اولدقاری کوریلور . چونکه اورویا قادینلری حردرلر،
سر بستدرلر، حسب التشریفات ارککلره ضعف لری سببیه تقدیم اولونمشلدر . لکن

جدیانه، ارکاک ایشنه کلنجه، قادین قادیندر، ارکاک ارککدر، ارکاک عقلنک ایردیکی
مسلسکی تعقیب ایدر کیدر، مسائل و مباحث جدیه سالونارنده قادینلره بریوقدر، واقعا
بزیکلرک ده بری یوقدر دینه بیلور ایسه ده، اکثریتله فکرلرمن اوزرینه متسلطن
اولدقلر یچون محافل ذکورده بر ارامق کلفتندن وارسته ددر .

قادینلرمزی اوروبا قادیناری کبی حر بابه لم، تربیه او کره ده لم، دیرکن
کندمزک تربیه سز لکمز دنشائی ایش عکس قضیه بی نتیجه و بریبور، هر تقلیدمزده
اولدییکی کبی، بو تقلید مزکده کاری آنلرده، ضرری بزده قالیور، یاخود بیله مدیکم
بر بشقه سبیدن ناشی بزجه ضرر لی طرفی التزام اولنیور بو مناسبتسز اوضاع مملکتمزک
هر گوشه سنده کوندن کونه اوروبا تربیه سی شکلنده اتساع ایدیور ایسه ده، اک
زیاده حکم و تأثیرینی کوستردیکی موقع، ایش ارلرمزک محافل و مجالسیدر، حتی بزده
مدار قوام دولت و مملکت اولان امر مکافات و مجازاتده بیله، خانملرک دخل کلیسی
میدان آلمغه باشلادی، نعوذ بالله من درک الشقا! (۹۵، ۶۹۷، ۹۳۳) نجی حدیث
شریقلره ده باق (۴۳۰) نجی حدیث شریفک حکمی ده باقیقدر، زیرا حقوق
زوجیتده رعایت ایدلما مکن ظاهر اوله حق فساد ده بک مهمدر، افراط و تفریطدن
حذر لازمدر .

۳۹۰ حَفَّتِ الْجَنَّةُ بِالْمَكَارِهِ وَحَفَّتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ

جنت؛ مکارهده، یعنی انسانک نفسنه کوچ و اغر کلان شیلرده، نار ایسه، شهواتده،
یعنی آدمک استلذاذ ایتدیکی شیلرده، صاقلیدر .

بو حدیث شریف دنخی جوامع الکلم حضرت سید الرسلندر، انسان تأمل
و تدقیق ایتدیکی حالده شو ایکی کله مبعجله بی علم اخلاق و علم معاملاتک مفتاحی و یا
بحلی اوله رق بولور، هر نیه تطبیق ایتسه ک آنکه صدق مدعا تأید ایدر بر قاعده
عمومیه درکه، شاذ قبول ایتز درجه ده در، هر معالی به وصول اسبابی طبعه آغیر و کر به
کلور، مکارهی انتاج ایدن هر وسائل غایت مشتها اولور، صلی الله علیه و آله و آله
الف مرة .

۳۹۱ حَقُّ الزَّوْجِ عَلَى زَوْجَتِهِ أَنْ لَا تَمْنَعَهُ نَفْسَهَا وَإِنْ كَانَتْ
عَلَى ظَهْرِ قَتَبٍ وَأَنْ لَا تَصُومَ يَوْمًا وَاحِدًا إِلَّا بِإِذْنِهِ إِلَّا الْفَرِيضَةَ فَإِنْ

فَعَلَّتْ أَيْمَتٌ وَلَمْ يُتَقَبَلْ مِنْهَا وَأَنْ لَا تَعْطِيَ مِنْ بَيْتِهِ شَيْئًا إِلَّا بَأْذَنِهِ فَانْ
فَعَلَتْ كَانَ لَهُ الْأَجْرُ وَكَانَ عَلَيْهَا الْوِزْرُ وَأَنْ لَا تَخْرُجَ مِنْ بَيْتِهِ إِلَّا بَأْذَنِهِ
فَانْ فَعَلَتْ لَعْنَهَا اللَّهُ وَمَلَائِكَهُ الْغَضَبِ حَتَّى تَتُوبَ أَوْ تُرَاجِعَ وَإِنْ
كَانَ ظَالِمًا

زوجك زوجه اوزرنده کی حقوقی شونلردر: (۱) حتی دوه اوزرینه بنمش دخی
اولور ایسه زوجی دعوت ایتدیکی حالده فراشته کلیدر. (۲) رمضان اوروجندن ماعدا
زوجندن اذنسر اوروج طوتاملیدر؛ طوتار ایسه کناهاکار اولور درکاه الهیده طوتدینی
اوروج قبول اولماز. (۳) زوجنک اذنی اولقسزین کیمسه به اوندن بر شی ویرما.
ملیدر؛ ویرر ایسه اجری زوجنک؛ وزر ووبالی خاتونک اولور. (۴) زوجندن اذنسر
سوقاغه چیقما ملیدر. شاید چیقار ایسه، توبه ویا رجوع ایدنجه قدر جناب حق
وغضب ملکلری اول خاتونه لعنت ایدرلر. اگر زوجی ظلماً خارجه چیقمنه اذن
ویرمیور ایسه بیله.

۳۹۲ حَقُّ الْمَرْأَةِ عَلَى الرَّوِّجِ أَنْ يُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمَ وَيَكْسُوَهَا إِذَا

اَكْتَسَى وَلَا يَضْرِبُ الْوَجْهَ وَلَا يَقْبَحَ وَلَا يَهْجُرُ إِلَّا فِي الْمَيْتِ

زوجنک زوج اوزرنده کی حقوقی منوال آتیه وجهله در: زوج بییدیکی وقت آئیده
بیدرملی، کیدیکنده آئیده کیدرملیدر. زوجنک بر قصورینه مبنی ضرب ایله تأدیبی
اقتضا ایدر ایسه یوزینه اورماملی، شویله چرکینسک، بویله فاسک دیه تقیح ایتمالی،
اگر بر مخالف حرکتته مبنی تأدیباً هجر اولونمق، یعنی بر حکمته مستند اولمق اوزره
زوجندن بر مدت اوزاق طوتلمق لازمکلور ایسه، بو معامله هجریده داخل بیتده
اولمیدر، والا شورایه بورایه واقربا و متعلقانتک خانمسنه کوندرمکله دکل.

۳۹۳ حَقُّ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَنْ يَغْتَسِلَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ يَوْمًا

يَغْسِلُ فِيهِ رَأْسَهُ وَجِسَدَهُ

حضرت واحب الوجودک مسلم اوزرینه ترتب ایدن حقوقندن بریسیده، او مسلامک

باشنی وكافه جسدنی بیقماق شرطیابه هریدی كونده بر كره غسل ایتمسیدر .
عند الاقتصا فرض اولان غسلده بشقه در . الحاصل اسلامیتك ركن اعظمی
طهارت و نظافتدر .

۳۹۴ حقُّ علی كل مسلم السَّوَّاءُ وَغُسْلُ یومِ الجمعةِ وَأَنْ یَمْسَ مِنْ
طِيبِ أَهْلِ انْ كَانَ

اوچوز طقسان اوچنجی حدیث شریفده سبق ابدن یدی كونی تقیداً بیوریلدور
كه : هر مسلم اوزرینه مترتدر كه ، مسواك ایله آغزینی و دیشلرینی تطهیر ایسون ، هر
جمعه كونی غسل ایسون ، اگر وار ایسه اهلنده بولنان كوزل قوقولری سورونسون .
احادیث مذكوره نك جمله سی ، مسلمیتك صفات مستكره ده بولنمائی و صایانی
شاملدر .

۳۹۵ حُوسِبَ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَلَمْ یُوجَدْ لَهُ مِنْ الْخَیْرِ شَیْءٌ
إِلَّا أَنَّهُ كَانَ رَجُلًا مُؤْسِرًا وَكَانَ یَخَالِطُ النَّاسَ وَكَانَ یَأْمُرُ غُلَامَهُ أَنْ
یَتَجَاوَزُوا عَنِ الْمُعْسِرِ فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَمَّا لَتَكْتَهُ نَحْنُ أَحَقُّ بِذَلِكَ
مِنْهُ تَجَاوَزُوا عَنْهُ

ام سالفه دن بریسی محاسبه اولنور كن دفتر اعمالده افعال خیریه دن هیچ بر شی
بولنمیدی ؛ یالكز شو قدر وار كه اهل ثروتدن اولقله برابر خلق ایله ده معامله سی اولدینی
ایچون ، ایشنده قولاندینی خدمتكار و تحصیلدار لرینه ، كندینه بورجلی اولوبده
صقندیده ، طارلقده بولنانلری ، یا وسعت حاله انتظاراً امهال ایدیكر ، یا خود آنلردن
كیكیز تنبیهی ورر اولدینی كورولدی . آنك اوزرینه جناب حق ملائكه محاسبینه
امر ایدر كه ، بن آندن دها زیاده كریم مادامكه خلق اوزرنده کی حقوقدن كیور
ایدی سزده آندن كیكیز .

مقصد حدیث ، مدیونلك قضای دینی ایچون صقشدیرلاملرینی تنبیه و تشویقدر .
زیرا بو حالك ثوابی صدقه نك اجرندن بك بیو كدر .

۳۹۶ الحدیث عَنِّي مَا تَعْرِفُونَ

بندن نقل اولنان حدیث، قلوبکزه خوش کلاندر، ولین حصولنی موجب اولاندر
(۸۶) نجی حدیث شریفده نظر بیورلسون .

۳۹۷ الْحَرْبُ خُدْعَةٌ

« خدعه » لغتده برشی اظهار ایدوب خلافتی اضهار ایتمک دینیور یعنی حرکاتی
ستر ایدوب نیتی اظهار ایتمکدر .

مال حدیث شریف، حرب خدعه دن عبارتدر . کندی خدعه کلک محافظی
اولقله بر ابر خصمک خدعه سندن دخی غفلت اوزره بولمه . زیرا الحرب خدعه .

۳۹۸ الْحَزْمُ سُوءُ الظَّنِّ

حزم سؤظندر . یعنی انسانک احتیاط اوزره بولمسی وهرکه امنیت کاماله
کوسترماسی لازمدر .

شراح، استشاره دخی حزمنددر . اهل رأی ایله استشاره وصره حکمتی اجر
ایت بیوریورلر . (۳۸۸) نجی حدیث شریفده کی حسن ظنک مصرفی بشقه، و بسؤ
ظنک موردی بشقه در اوته کی حدیث شریف، دینه ودنیایه ضرری اولیه حق مسائله
حسن ظنه دعوت ایدیور . صدد بجمشز اولان سؤظن ایسه، آدمی اضرااره سوق ایدن
احوال اوزرینه التزام تبصره تشویق ایلیور .

مثلا برینک سوقاقده بر خاتونله کوروشدیکی ویا برامرد ایله کز مکده اولدیغنی
ویا میخانه یه کیردیکی کوردیکنده سؤظن ایتمه، او خاتونک اقر باسندن، و اوامردک
متعلقاتندن بریسی اولدیغنی و میخانه یه بر ایش ایچون کیردیکی ظن ایت . بوقسه
کوردیکک احوالی اول آدمک فسقنه حمل ایلمه، هرکی صلاح حال اوزره بیل .
حزمک مقتضای اولان سؤظن ایسه، مثلا بر عسکر قوماندانه بریسی دشمنک
حالتدن بر خبر ویریور، یا بر حکومت مأمورینه بر آدم بر بشقه سنک اییلکنه،
یا قباله دائر سوزسویلیور، یا خود احوالی سنجه مجهول اولان بر آدم، اشته بن بچار ایدم
مغازم یاندی، یا خود امتعه تجاریه م محمول اولان بر سفینه م باتدی، اعاده اعتبار ایتمک
ایچون بکا شوقدر شی اقرض ایت؛ ویا بریسی سکا کلوبده فلان سنک حقنده شویله

بویله سویلدی ایدی، یاخود زید فاسفدر عمر و فاجردر، دیکری مرتکبدر، اوتنه کی سارقدر کچی سوزلر جریان ایتدیکی صره ده، اوکی سوزلره چابو جوق قابلمه، حسن ظنه مأمورز، عالمده کیمسه یالان سویلمز ظنیله اقوال مجردده به الدانوبده منفعل اوله، آنکله بر شی اجراسنه قیام ایتمه، احتیاط اوزره بولنه رق تحقیق و تدقیقه قصور ایلمه.

اشته اک بیوک ارکان معاملات ناسدن اولان شواهیکی حدیث شریفک مقصدی، الله ورسوله اعلم، منوال محرر اوزره اولسه کرکدر.

۳۹۹ الحَسَدُ يُفْسِدُ الْإِيمَانَ كَمَا يُفْسِدُ الصَّبْرُ الْعَسَلَ

حسد ایمانی افساد ایدر، صبر دنیلان آچی بر ماده نك بالی افساد ایتدیکی کچی . حسد، محسودک زوال نعمته منتظر اولمغه دینیور . اسبابیده کبردن، بخاندن، عداوتدن، یاخود بونلرک هیچ بر یسی اولیه رق مجرد خبت نفسدن، نشأت ایدر . علاجی ایچون (۳۵۸) نجی حدیث شریفه نظر بیور ولسون .

۴۰۰ الْحِكْمَةُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءُ تِسْعَةٌ مِنْهَا فِي الْعِزَّةِ وَوَأَحَدٌ فِي الصَّمْتِ

الصَّمْتِ

حکمت اوندر طقوزی عزلتده، بری اختلاط ناس وقوعبولدی ایسه سکوت ایتمکده در .

اختلاط ناس افساد اخلاقک بر نجی سبیدر . خصوصیه اختلاط ایتدیکنک ذوات، خلاف جنس و مشربک اولور ایسه، چکدیکنک عذاب درونده جابا!

مقصد، ممکن اولدینی قدر عزلت وصمت و سکونت عالمنده بولمنی توصیه در . هر صنف جماعتک کندینه کوره بر عزلتی واردر . قهوه خانه لرده و جمع ناسی اولان برلرده ما لا یعنی کلمات و افعال ایله نیچون وقت عزیزکی ضایع ایدیویورسک بر یرده اوطور، کیچه جک وقت ایچنده دین و دنیا به نفی اولان اعمال ایله، مطالعه کتاب ایله مشغول اول که وقت عزیزک ثمره دار اولسون و ثمره اوقانکک وجود بولش اولدینگی کوردیکه، قلبک استراحت و سرور دائمه ده بولسون .

نافع بر شی ایله اشتغال ایتمک بیلمیور، یاخود الکندن کلیور ایسه باری جمع ناسه

چيقو بده ما لا يعنى شيلرله افانه زمان ايمه . يالكز اهل وعيالكله اوطورو بده او درلو
خلقدن عزلت ايمه نك فائدهسى، اختلاطدن حاصل اوله جق . مضرتدن بيك قات خير-
ليدر . آنك ايچون اختيار عزلت، محض حكمتدر بيورلمش اوليور .
عزلتدن، بر صومعه يه چكيلو بده رهبانىي التزام ايتك معناسى چيقارلسون !

٤٠١ الحِلْفُ حِنْثٌ أَوْ نَدَمٌ

يمين ايدن آدم، يا حائندر، يا خود نامدر .

يالن يره يمين ايتدى ايسه حانث اولمش، يعنى هتك حرمت شرعيه ايتديكيچون
كناهه كيرمش اولور . فلان ايشى ياييميم وفلان يره كتميه يم ديه مباح اولان شيلره
يمين ايتديسه، حرمت حركتى او يمين ايله تقيد ايلديكندن طولاني بالاخره ايتديكي
يمينه پشيمان اولمش بولنور .

الحاصل هر نصل اولور ايسه اولسون يمين ايتك، ابي بر شى دكلدر والسلام .

٤٠٢ الحمدُ على النعمةِ أمانٌ لِزَوالِها

نعم الهيه اوزرينه حمد ايتك، آدمى او نعمتك زوالندن امين ايدر .
بناءً عليه هر كس حالنجه نعم الهيه مظهر ومستغرقدر . شكر وحمد ايسه، دائماً
ذمت عبوديتزه مرتبدر .

٤٠٣ الحلالُ بينُ والحرامُ بينُ وبينهما امورٌ مشبهاتٌ لا يعلمها
كثيرٌ من الناسِ فمن اتى الشُّبُهَاتِ فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرَضَهُ وَمَنْ
وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ كِرَاعٍ يَرعى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ
يَواقِعَهُ أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَالِكٍ حِمَى أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ فِي أَرْضِهِ مَحْرَمَةٌ
أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مَضْغَةً إِذَا صَالَحَتْ صَالَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ
فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ

حلال وحرام اولان شيلرك جملهسى، نص ايله بيان اولنمشدر . حلال ايله حرام
اره يرنده بولنانلر، يعنى حل وحرمتى حقتده صراحت اولمانلر، شبههلى اولان شيلردر .

چوق کیمسه آناری بیلمز هرکیم شیهاتدن صاقنور ایسه دینی، عرضی محافظه ایتمش اولور. شیهاته دوشر ایسه مساهله سی سبیله حرامی مؤدی اولور. او چوبان کبی که: قور و نمش اولان ارضک اطرافنده حیواناتی ربی ایده ایده پک اقرب احتمالدر که حیوانات او ارض ممنوعه دخول ایدر. بیلکزرکه هر ملکک، هر سلطانک وقایه و حفظ ایتمش اولدینی یرلر واردر، جناب حقلک دنخی ارض اوزرنده کی نقاط ممنوعه سی منصوص بولنان محرمایدر. بیلکزرکه جسده بر مضغه جک واردر. اگر صالح اولور ایسه بتون وجود انسانی اینی بر حالده بولنور، اگر او فاسد اولور یعنی بوز یلور ایسه، بتون جسد بوز یلور. بیلکزرکه او مضغه جک ده قلدیر.

ظاهر و باطن، انسان قلبندن عبارتدر. قلبی افکار و هوا جس رديه ایله مملو اولان ذاتک افعال و معاملاتک جمله سی بوزوق و غیر ناجحدر. حتی ظاهرده ده بوبله در. قلبی خسته اولان بر آدمک جسدینک کافه افعال و حرکاتی دنخی مختل اوله جنی اطباچه متفقدر.

۴۰۴ الحلالُ بینَ والحرامُ بینَ فدَعُ ما یرِیکُ الی ما لا یرِیکُ

حرامده، حلالده، میندر. سن شبهه ایتدیکک شیئی، شبهه ایتدکلرینه ترکایت. یعنی هر نه ایله قلبک مطمئن ایسه انکله عامل و کندیکی تردد دن قورتاره مدیفک شیدن بجانب اول.

۴۰۵ الحیاءُ خیرٌ کله

اوتانمق باشدن آخیرنه قدر خیر در.

الحاصل سن حیا ایت ده کندیکدن اولسون، خلقدن اولسون، اللهدن اولسون هیسی خیردر. البته درجه متفاوت ایسه ده ینه حیا دکلمی خیرلیدر والسلام.

۴۰۶ الحیاءُ لا یأتی الا بحیئر

حیا دن، خیر دن بشقه هیچ بر شی کلمز (۴۰۵) نبی حدیث شریفک حکمنی و مآلنی موضحدر.

۴۰۷ الحیاءُ من الایمان

حیا ایماندرینه (۴۰۵) نجی حدیث شریفك حكمنی مؤیددر (۲۵۲) نجی
حدیثه باقلسون .

۴۰۸ الحیاءُ وَالْعِيُّ شَعْبَتَانِ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْبَدَأُ وَالْبَيَانُ شَعْبَتَانِ

من النفاق

اوتانمق و التزام سكوت ایتك ایماندن بر شعبه در کلام فحش ایله برابر نطقده
هر که تقدم و عالی آغزینه باقدیرمق ایچون فصاحت بر دازلق ایتك ، نفاقدن بر
شعبه در .

چونکه بو ایکنجینك منشائی نفسی بکنمکدن و کبردن در . کلام ما لایعنی بی
و معنالی ظن اولنان نتیجه سز بر چوق الفاظ بی معنایی سویلیه سویلیه خلقي ازجاج
ایتكده نه معنا واردر ؟ احبابی ، اخوانی ، جلیسینی متأذی ایتك حرامدر . بو حالک
بر معناسیده کویاهر شیئی کندیبی بیلیورده ، نزدنده بواندینبی جماعت ایچنده کیمسه
بر شی بیلیمورمش کبی صایقیسزلنی دنخ انتاج ایده جکی ایچون سید الکائنات
افدمنز آنلری منافقین زمره سنه ادخال بیور . شلر . (۴۱۷) نجی حدیث شریفه ده
باقلسون .

۴۰۹ خَابَ عَبْدٌ وَخَسِرَ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ فِي قَلْبِهِ رَحْمَةً بِالْبَشَرِ

جناب حق هر کیمك قلبنده که ابناء نوعنه مرحمت ایتك خصلتی خلق ایتماشدر ،
خسار و هلاکده اولان قلب ایشته او قلبدر . بدبخت و حاله آجینه حق آدم ، ایشته
او آدمدر .

۴۱۰ خُذْ حَقَّكَ فِي عَفَافٍ وَافٍ أَوْ غَيْرِ وَافٍ

طاتلیقله کوزللكه حقی آل ، وافی اولسون غیر وافی اول .
هر کیمده مطلوبك و کیمکه معاملهك وار ایسه کوزل اول بدکو ودرشت رو
اوله ، اما حقیکنن براز کیده جکمش ؛ وارسون کتسون ، او بر پارچه مال ایچون یازق
دکلیدر که بد چهره و غلیظ کلام اوله سک زیرا سنك طاتلی دیلکک و کوچ یوزیکک
بهاسی اویله شیئی قلیل دکلدر . اویله دکرسز بر مبلغه ، حائز اولدینك جوهر قیمتداری
نصل صاته جقسک ، یا حضرت انسان !

۴۱۱ خذُوا مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقُونَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا

امر عباداتده اعمال لازمه يني وسمكز مقدارى ايفا ايله اوصائيمكز . زيرا جناب حقه ملال كلييه جكندن سزه دخى ملال كلسون .

۴۱۲ خَصَلْتَانِ لَا يَجْتَمِعَانِ فِي مُؤْمِنٍ الْبَخْلُ وَسُوءُ الْخَلْقِ

ايكى خصلت واردر كه مؤمنده جمع اولماز . انك بريسى بخل ديكرى سؤ خلقندر .

۴۱۳ خَمْسٌ فَوَاسِقٌ تَقْتُلْنَ فِي الْحِلِّ وَالْحَرَمِ الْحَيَّةَ وَالغُرَابَ الْأَبْقَعُ وَالقَارَةَ وَالْكَبَّ الْعَمُورُ وَالْحَدِيَّاءَ

آتيده كي بش مفسد وحيث حل وحرمه ده اولسه قتل اولتور . « چونكه مكه شريفه ده حيوانات قتل اولنه ماز ، مفصلات كتب فقهيه به مراجعت اولسون » بيلان ، الاجه قارغه ، فاره ، قودورمش كلب ايله ، چابلاق ديديكمز قوش .
زيرا حيوانات مذكوره مضر ناسدرلر ضررلر ينك دفعى ايجون هر نرده اولسه لر قتل اولتورلر .

۴۱۴ خَمْسٌ لَيْسَ لَهُنَّ كَفَّارَةٌ الشَّرْكُ بِاللَّهِ وَقَتْلُ النَّفْسِ بغيرِ حَقِّ

وبهتُ الْمُؤْمِنِ وَالْفِرَارُ مِنَ الرَّحْفِ وَيَمِينُ صَابِرَةٌ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالًا بغيرِ حَقِّ

بش شى واردر كه كفارت اعطاسيه آلتندن قالقيلور ، يعنى براثت حاصل اولور جراثمدن دكلدر . بريسى الله شرك ايتك ، ايكنجيسى بغير حق قتل نفس ايلمك ، اوچنجيسى بر مؤمنك يا مالى آتق ، يا عرضه سؤ قصد ايتك ، ويا حقتده بر يالان سوز سويلمك ايله بهت وحيثه دوشورمك ؛ درديجيسى محاربه دن قاجق ، بشنجيسى يالان يره بر يمين كه ، آنكه بر ينك اموالنه بغير حق وضع يد ايلمك ، ويا بر مقدار .
يئى كسمكدر .

بو يمين ، حضور حاكمده توجه ايدن يمين در كه ، اكر يالان يره او يمينى ايدى ويرسه كندوسندن دعوا اولنان بر حقه حكم حاكم ايله متصرف ، يا خود بر يمينى ايتمكه

خصمندن حقمز یره بر ماله مالک اولور. لکن محاربه دن فرار ایتمک کک دخی جبریده
اشراک بالله، قتل نفس ایله مساوی طوتمش اولسی شایان دقتدر. الله جمیع امت
محمد عبرت و بصیرت لر احسان بیورسون.

۴۱۵ خیاراً ائمتکم الذین تحبونهم و یحبونکم و تصلون علیهم
و یصلون علیکم و شراراً ائمتکم الذین تبغضونهم و یبغضونکم و تلعنونهم
و یلعنونکم

ائمه کزک، یعنی تولی امور ای دنلری کزک خیرلیسی، سز آنی سورسکز، اوده سزه
محبت ایدر. سز اکا ایلکزر ایدرسکز، معاوننده بولنورسکز، اوده سزه بالمقابله ایلکزر
ایدر، سعادت حالکزی ابقایه چالیشور. شرار ائمه کز، سز اکا بغض ایدرسکز، اوده
سزه بغض ایدر سز اکا اغت ایلرسکز، اوده سزدن نفرت ایدر.
الحاصل طرفیندن بری برندن امین اولماز، ارتق او یله بر مملکتدهده خیر قالماز.
اللهم أصلح احوالنا اللهم افعل بنا خیراً.

۴۱۶ خیارکم من تعلم القرآن و علمه

سزک خیرلیلری کز، قرآنی اوکره نوب اوکره دنلردر.
لفظاً قرائت قرآن شریفی اوکره نوب اوکرتمک ده خیر ایسهده. اصل مقصد،
قرآنک متضمن اولدیفی معانی جلیله در. اوکره نوب اوکره تان و مقتضاسیله عامل اولغه
چالشمق و چالشدیر مقدر.

اشته (تعاونوا علی البر و التقوی) نص شریفنه امتثال بونکله اولور. بیلک،
یایق ایچوندر. هر کیم که یایمدی، دیمک که بیلمدی، بیهوده دعوادن نه چیقار!

۴۱۷ خیارکم أحسنکم أخلاقاً الموطنون أکنافاً و شرارکم الثرثارون

المتقیهون المتشدقون

امت و اصحابم! سزک خیرلیلری کز، محاسن اخلاقه مالک اولوب، وطی الاکناف
یعنی حوالی و اطرافنده قولایجه کنچمکده و اصحابنه و احبابنه اذا ایتمکده بولنانلردر.
شرارکرده، تکلفاً اظهار فصاحتله چوق سوز سویلیانلر، و سوز سویلمک کک لرینه

موافق فرجه اچياسون ديه زمين بکليوب بسايانلر، وانزلری برکه اچيلدقدن صکره
صوصق بيلميانلردر (۴۰۸) نجی حدیث شریفه ده نظر بیورلسون .

۴۱۸ خیارکم أحسنکم قضاء للدين

دنیا و آخرت خیرینی جمع ایتش اولانلر، تادیه دین خصوصنده، مداینه صقندی
ویرمکسزین، قولایجه حق بورجفی قضا ایدنلردر . چونکه بونلر قومک جماعتک الک
ناموسلی ادملریدر . الک زیاده عهدینه وسوزینه وفا ایدن آدم دیمکدر . معاملات ناس
ایسه امنیت و اعتبار و ناموس ایله دوران ایدر، بونلر بر قومده اولماز ایسه او قومدن
خیر و برکت رفع اولور .

بزده شرکتلر تاسیس اولنه مامسی، تجارتک معطل قالمسی اسابندن بریسی ده
امنیئتسز لکدر . اصحاب سرمایه، قیامت قوپسه اخوانندن بر بشقه سنه بش اجه اقراض
ایتمز ؛ چونکه آنان بورجک وقت وزمانیه ویا هیچ تسویه اولنه مامق سببیه بالآخره
مقراض محبت اوله جغنی بیلور . بوبله بوبله نیجه رأس ماللر صندوقلرده، بانقلرده،
چوملکلرده، قویولرده، دیوار اره سنده، طوپراق ایینده صاقلانوب قالمشدر .
کار وکسبه مقتدر اولان ایش اربابی سرمایه سز لکدن، سرمایه صاحبلیده ایشسز-
لکدن، اهل ثروت اجه لرینی نافع بر صورتده تمیه ایده مامکدن، شکایت ایدوب
طوریولر . بو ائناده پاره لرینی قوللانمق یولنی بیلان اوروپا لیلرده ؛ ایشلرینی کوروب
بزی صویقله تجارتلرینی ترقی ایتدیریولر . سببی خالقک بری برینه امین اولمامسندن
ناشیدر .

حکیم حکمت خانة عالم اقدمز حضرتلری یوقاریده (۳۹۵ و ۱۵۴) نجی حدیث
شریفلرله مدیونلرک صقلمامسنی داینلره توصیه بیوردقلری کچی بو وینه (۱۵۴) نجی
حدیث شریفلرله ده مدیونلرک وقتی وقتنه بورجفی تادیه ایتلرینی اراده بیوریور، هر
ایکسیده محض حکمت وعین رحمتدر برده (۴۲۵) یه باقلسون .

۴۱۹ خیارکم خیرکم لاهله

سزک خیرلیلریکر ؛ اهل وعیان واقارب و متعلقاتنک یوزینی کولدیرنلردر . بر خیر .
ایدیله جک ایسه ، اولآ نفسکدن و بعده اولاد وعیالکدن وهلم جراً الاقرب فالاقرب
باشلانلملیدر، (۳۹) نجی حدیث شریفه ده باقلسون .

۴۲۰ خیارُکم أطولکم أعماراً وأحسنکم أعمالاً

یوزندن خیر و منفعت بکله نیلانر ، عمرلری اوزون ، افعال و اعمالی مستحسن اولانلردر .

۴۲۱ خیرُ الاصحابِ صاحبٌ اذا ذكرتَ اللهَ أعانکَ واذا نسیتَ

ذکرکَ

اجاب اصحابک الک خیرلیسی ؛ سن الاهی ذکر ایتدیکک وقت سکا اعانه ایدر ، سن الاهی اونودور ایسهک خاطریکه کتیرر .

بدایع فطرتک اقسام مهمه و عجیبه سی اوزرینه اداره برکار افکار ایدر ایکن سکا مخاطب اولان ، یاخود اعانه ایدن ذوات دخی بوکا داخلدر چونکه نتیجه سی : « سبحان من تحیر فی صنعه العتول » تسبیح جلیلی فملاً و حیرتاً ایفا و اجراده متفق اولورسکر . بالکرتاق حالی . تفکر دن حاصل اوله حق نفحات . صحبت و مذاکره دن تولد ایدن حلاوت . ایله مساوی اوله ماز . البته مع انذاکره حقیقت ده ا زیاده اتضاح ایدر برده هم مشرب اولان اصحاب و احباب سزی ، صدی ؛ بحقی تبدیل و تحویل ایش اولدیغکزی بولسه دخی . او صدده ارجاع کلام ایتدیره رک مجرد انک مجلسکرده وجودی موجب نفع عظیم اولور . شناسی مرحومک دیدیک کبی بیت :

نشئه شوق ایله آیاته طابمق دیلم * آکله وار خالقمه غیری نه یایمق دیلم

ینه مرحومک شو بیتیده نه قدر موافق صددر :

جناب کبریا الحق سزاوار عبادتدر * عبادت اکا ذکر و فکر خالضدن عبارتدر

۴۲۲ خیر الصدقة ما أبقت غنی والید العلیا خیر من الید السفلی

وَأبدأ بِمَنْ تعول

صدقه نک خیرلیسی ، سنی غناده ایفا ایدندر . یعنی سنی مالکدن تحیرید ایتیاندر . ید علیا . ید سفلادن . یعنی ویرن ال . آلان الدن دها عالیدر ، دها مبارکدر اتفاق ایتدیکک وقت نفقه سی اوزریکه الزم اولان اولاد و عیالکدن باشله ، (۱۴۹) نبی حدیث شریفه باقلسون .

۴۲۳ خَيْرُ الْعِبَادَةِ أَخْفَاهُ

عبادتک خیرلیسی پک زیاده سهل وخفیف اولانیدر ، (۵۳) نجی حدیث شریفه
ده نظر بیوریله

۴۲۴ خَيْرُ الْمُسْلِمِينَ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ يَدِهِ وَلِسَانِهِ

هر هانکی مسامک که التدن ودیلندن جماعت مسامین سالم قالور ایسه، امت اولاد
میه ایچنده خیر ایله ممتاز اولان مسلم اودر .
بو حدیث شریف ایلهده کافه خصائل حمیدیه اجمال بیورلشدیر .

۴۲۵ خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ

أَقْوَامٌ تَسْبِقُ شَهَادَةَ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ

بولدنیغم قرن وعصرده بولانلر ، ناسک خیرلیلریدر . آندن صکره عصر تابعین ،
دها صکره آنلری ولی وتعیب ایدن تبع تابعین عصریدر آنلردن صکره اقوام کلورکه
شهادتلری یمنلری . یمنلری شهادتلری کچر یمین وشهادتک درجه حرمتی بیلیمیه رک ،
یاخود بر نفع ذاتی اوغرنده ، شخصی بر غرضی محافظه والتزام بولنده بر برینی سبق
ایدرجه سنه یمین وشهادته قوشارلر .

بصر الوجود افدمز حضرتلری اخلاق امته طریان ایده جک اولان فسادی
بیان ، یمین وشهادت ایسه جمعیت بشریه نك ما به العدل والامانی اولدیتندن بونک
محموظ طوتلمسنى وحرمتلبنك هتك ایدلامسنى اراده وفرمان بیوربورلر .

واقعا مرؤی اخلال اولمش اوباش وخذله بیننده یمین وشهادتک هیچ قدری
یوقدریا ! جزئی بر منفعت اوغرنده یلان یره شهادت ایدرلر ، اینانلمز ایسه ارقه سندن
چار چار یمین ایتمکندن چکنمزلر ، آنک ایچون عالمی امنیتسزک احاطه ایدرک معاملات
ناس ایشته بویله مختل اولور . شریعت مطهره نك احکام عدلیه سیء ، ناموسسز
سرسریلرک شهادت کاذبه یمین غموسلریله بر قاچ عصر دنبری اجرا اولکماز بر حاله
کلدی . نعوذ بالله من فساد الاخلاق ! (۴۱۸ و ۳۸۵) نجی حدیث شریف مناسبتیلله
یا زیلان بر قاچ سوزه ده باقلسون .

۴۲۶ خَيْرُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ

انسانلرك خیر لیبی بی نوعنه نفی اولانلردر .
 هرکس ، شخصنه ، حالنه قوتنه کوره ، جمعیت بشریه نك نفعنه خدمت ایده بيله
 چکندن ، لندن کلدیکی قدر ، معاونت و اوائه منفعتمده تکامل ایتماز ایسه ، خیر الناس
 عدادینه داخل اولور .

الحاصل ، اسلامیت انسانیت دیمک اولدیفیچون حقیقی بر مسلمه انسان کامل
 اطلاق اولنور ؛ زیرا لندن و دیاندن بتون عالم امین اولدینی و قدرتی یتدیکی قدرده
 خلقک نفعنه خدمت ایتدیکی جهتله ابنای نوعی ایچینده آنک وجودی محض خیر
 دیمکدر . کثر الله عددهم .

۲۷ خیر النکاح ايسره

نکاحک اک خیر لوسی ، قولایچه جق اولوب بتان ، زوج اوزرینه آغرلنی اولیه رق
 مهری بالسهوله تادیه ایدیلاندر .

زیرا شمیدیکی عصرده اولدینی کبی تاهل ایتمک ، بر طاقم کوره نك دنیلان کلفتک
 اسیری اولور ایسه قیزلر اولرده ، کنج ارککلرده بر طاقم بلایا و محن ایچینده قالورلر .
 نیجه قیزلر ، مجرد دوگونلرده اختیاری لازم کلان کلفت مانعه سیله محو اولدی ، نیجه
 دلیقانلورده مبتلای علل و اسقام اولغله و یاخود حبسحانه لرده افقای عمر ایتمکله
 وجودلرندن جمعیت بشریه یه خیر قالمدی . بو سببارله تناسل آزاله رق افراد امت اسلامیه
 اقتراضه یوز طوتدی . سببی « کوره نك » دنیلان بر جنت انسانیه یه غلبه اولنه مامسیدر .
 بو بلای مبرمه حضرت شارعک امری غلبه ایده من ایسه ، عجبا دها هانکی وسائل
 اصلاحیه یه مراجعت ایده چکر ! (۱۳۶ ، ۱۸۷ ، ۲۱۰ ، ۳۴۳) نجی حدیث شریفاره
 دخی مراجعت بیور یله .

۴۲۸ خیر شبا بکم من تشبه بکھولکم و شر کھولکم من تشبه

بشبا بکم

کنجلری بکرک خیر لوسی ، یاشنی باشنی آلمش آدملره بکره یان ، یاشلی باشلی آدملرک
 فاسیده ؛ کنج دلیقانلیره بکره مک ایستیانلردر .
 کنجلرده آرانیلان صفات ممدوحه ؛ حلم ، وقار ، تمکین ، صبر ، ثانی ، وشهوات

نفسانیه به عدم انهماک در. بو صفات محموده، سنأ وحالاً کندیلرنده موجود دکل ایسه بیه اوصاف مذکورہ ایله اتصاف ایدن کھولنی تقلیده چالشمیلیدرلر. کھولینده بالمکس مکاتسزک، عجوللق، خفت، غضب، تهور، میل شهوات کبی دلیقانلیدرده بیه وجودی بکه نلمیان اوضاعی اختیار ایدرلر ایسه، آنلرده اولوقت شرار ناسدن عد اولنورلر.

۴۲۹ خیرُ ما أُعْطِيَ الرَّجُلُ الْمُؤْمِنُ خُلُقُهُ حَسَنٌ وَشَرُّهُ مَا أُعْطِيَ

الرَّجُلُ قَلْبُ سَوْءٍ فِي صُورَةٍ حَسَنَةٍ

بر رجل مؤمنك حسن خلقی، عطایای الهیه نك خیرلیسیدر. بر وجه حسن ایچنده

بولنان بر فنا قلبده، بد بختک مظهر یدر.

شعراى عربدن بر یسنگ وجیه وصبیح بر زانده کوردیکی سؤ خلقه مقابله: شو

یت نه کوزل یتدر: بازق که ایچنده آدم ساکن اولیور. مآئنده بر یت سویلمش

اولدیغنی خاطرلیور ایسه مده بیتی اونوتشم.

۴۳۰ خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي مَا أَكْرَمَ النِّسَاءَ إِلَّا

كَرِيمٌ وَمَا أَهَانَهُنَّ إِلَّا لَثِيمٌ

اهلنه خیرلو اولان، اک خیرلیکردر. بنده اهلنه خیرلی اولانلرک ایچنده خیرلی یم.

قادیئرله لطف وکرم ایله معامله ایتمز، الاکریم اولنلر ایدر؛ آنلره اهانت وید معامله

ایلمز، الا لثیم والحق طبیعتلی آدملر ایلر. بو بابده (۳۸۹) حدیث شریف مناسبتیه

یازیلان مطالعه حکمیده باقیدر.

۴۳۱ خَيْرُكُمْ مَنْ لَمْ يَتْرُكْ آخِرَتَهُ لِدُنْيَاهُ وَلَا دُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ وَلَمْ يَكُنْ

كَلَّا عَلَى النَّاسِ

امم! سزک خیرلیکر، آخرتی دنیاسی، دنیاسنی آخرتی ایچون ترک ایمان؛ برده

وجودی جمعیت بشریه اوزرینه حمل قیل یعنی یوک اولمیاندر.

آخرتمز دنیاده کی اعمالمزه کوره معمور، معاملات دنیانک اساسی اولان حسن

اخلاق دخی، وجود آخرته ایمان ایله موازندر. اگر دنیاده حسن اخلاق صاحبی

اولور ایسه ک قوت ومکنتله بالاتحاد محافظه دین ایتمش اولورز، بوسایه ده سعادت

اخرويه يي قازانورز والا خسر الدنيا والاخره ميدانده قالورز .

امت اسلاميه نك مذهب وملل مختلفه يه آيرلسندن قطع النظر، بر قاچ عصردن برودر قومزك بر قسمي، غلاة صوفيه كي، آخرت ايچون دنياده طريق زهدي التزامي توصيه ايدر و بر قسميده دنيا ايچون ديني بيايه ترك ايتك يولني طوتار . اولكي قسم آخرتك محافظه سي دين ايايه، دين دخي جمعيت اسلاميه نك قوت وشوكتيه، شوكت وقوت دخي عصرك ايجابي اوله رق محمديلر عليه نه ضمناً و صراحة، ماده ومعناً هجوم ايدن اعادينك الارنده كي قوت ومكنتك اقباله نائل اولغله محافظه اولنه جفني، و صرف دنيايي التزام ايدن ايكنجى قسم ايسه، بني بشر بيننده سعادت وامنيت وصلاح وعفتك بقاسي دينك وجوديه، دينك امر ايتديكي حسن اخلاقك محافظه سيله قائم اولديفني، دوشنميورلر؛ بو جهته ايكي طرفده ورطه افراط وتفريطه دوشيورلر؛ اندلس دولت اسلاميه سي نه اولدي؛ آسيا مسلمانلري نه حاله كلدي، قفقاسيه جمعيت اسلاميه سي نه وجهله انقراضه يوز طوتدي، هندده وجزاير بحر محيطده بولنان اهل اسلام دول نصارانك نه سبيله مملوكي اولدي؛ وقتيله شو قدر مليون نفوس اسلاميه نك وطني اولان قريم زديه كيتدي، جزاير نصل بلالره مبتلا اولدي، تونس نصل محو ايدلدي؛ ضايع اولان جمعيات وممالك اسلاميه نك، بو كوني كونده يالكز مملكتلرينك اسملري خاطرلرده قالدي؛ احوال تاريخي لريني كتابلرده كور بيورز، وجود سياسي لري محو اولوب كيتدي !

بو يولده كي ضايعاتك اسبابي تدقيق ايتديكمزده، اك اول ايكي شي بولورزكه : بر يسي تفرقه، اوته كيده خصمه قارشو مقاومت ظاهره اسبابنه توسل ايتمامكدر؛ يعني مقابله ومدافعه حقوق ايچون استحضارينه مجبور اولدقلري قوت ظاهره نك تعلق ايتديكي اسباب علميه يي، الهه ايدنمامكدر. بوده، يا سو تفهم ايله ترقيايه، اكتساب قوته معاذ الله دنيا نك مانع اولديفني ظنندن، يا خود « كورده نك » دنيلان مخرب محاسنك ايراث ايتديكي غفلت سبيله دوچار اولديغمز اضرار متواليه نك اسباب ومواردينه امعان نظر اولنماسندن در .

شو حالده؛ انقراضات متواليه نك جمله سي عقل وتدييره مستند اوليه رق مجرد بر قوري ديندارلق دعوا سيله تدابير وعلوم ذنويه نك ترك اولنمسندن، اوته كيده لوازمات دنياه نك كوكي، اساسي بولنان اعتقاد سزلق وايمان سزلق نتيجه سي اوله رق ظاهر اولان

فساد اخلاقدن، ایلر و گلشدر . هیچ شبهه اولنسونکه بوقدر دواهی و بلایا، وقایه
آخرت ایچون دنیا تک لازم اولدینی، مطالعه اولنه مامسندن نشأت ایتدی .
آمان عزیزم ! باتان و کین قرداشلریمزک حالندن عبرت آله لم، اتفاق و اتحاد
سعی ایده لم، ملل مختلفه شرقیه، جهت وحدت اسلامیهده برلشوب، ملیت و قومیت
و اختلاف مذهب، دغدغه لرینی قالدیرهلمده اطرافیزی احاطه ایدن دشمن اضمحلالک
بر چاره سنه باقه لم .

الحاصل سیاق و سباق حدیث شریفدن اکلاشایدیغنه کوره، امر دنیا و آخرتده
اقتصاد و اعتدالی اعتیاد ایله جمعیت اسلامیه تک بقای شوکت و شانی محافظه ایده .
حک و عقل و انصاف دائره نده مسلمانلرک اتحاد و اتفاق و خصم لرینه مقابله ایچون
واپورلر، دیر یوللر ودها سائر لوازم سطوق و وجوده کتیره حک، اسبابک اجر اسنه امت
اسلامیه یی قوللا و فعلاً تشویق ایله حک اولان ذوات کرام، خیر الاسلام عنوانیه صحیفه
جریده عالمده ابقای نام ایده جک کدردر . رضوان الله علیهم اجمعین .

صدد بجممز اولان حدیث شریفک جمله اختتامیه سنده کی « ولم یکن کلاً علی
الناس » امر شریفک معنای ظاهری و تضمنی سندن : « یا حضرت مؤمن ! عاقل، راجل
متکاسل و الحاصل خاصه منافعدن متجرد طورمه : جمعیت بشریه اوزرینه حمل ثقیل
اوله ؛ وجودندن عالمی استفاده ایتدیره حک اسبابک حصوله چالیش ؛ قهوه خانه ده،
یا اوده کی کوشه مندرنده، یا درکاهده شیخ افندی تک قهوه اوجاغنده بوش بوشنه
ایشمزلکدن، یا قوه مفکره تک غیر فعال بر حالده بولن سندن ناشی اسدیوب یا تمه ؛
عصرک ایجابنه کوره جسمکی، عقلکی استعمال ایت، کیمسه یه یوک اوله، یا حسن
توصیه سندن طولانی دبلنه کوزدیکمه ؛ اگرچه ذوات ذات الابراد دن ایسه ک بیله
پیغوله کرین اترو اولوب قاله ؛ حاضر بیجیلک، تنبلیک عیبی قبول ایتمه ؛ بو جمعیت
مبارکه تک افرادندن اولدیغک ایچون چالیش، بر ایشه یاراکه عالمده وار اولدیغک
بیلنسون ؛ زیرا بین البشر وجودیه عدمی مساوی اولان بر شخصی، او جمعیتک
افرادندن عدایتک عبت اولور » امر قدسی سی استنباط اولغمازی ؟

۴۳۲ اخلازین المسلم الامین الذي یُعطي ما أمر به كاملاً مؤفراً

طیبه به نفسه فیدفعه الی الذي أمر له به أخذ المتصدقین

او خازن، امین و مسلم که : امر اولنان شیئی صاحب حقوقه حسن رضا و طیب
تفسیله کاملاً و موافراً و برر، بر متصدق جلیل القدر ایه هم قدر در .

بویه خازنله بزم تعبیر مزجه یا وکیل، یا اداره مأموری، یا صندوق امینی دیرز .
بر یسنه مقدار معلوم برشی ویرلمسی امر ایدن بر آمرک خازنی طرفندن او مأمور به
اولان شیئی قبض ایده جک اولان ذاته ویریلور ایکن کاملاً و بلغاً ما بلغ ویرلمی ؛
بوکون کیت، صباح کل دیه صالحدی به صالوب عالمه اذا ایدلماملی ؛ ویرلدیکی وقتده
طیب نفسله یعنی کوچ بوز و طاتلی سوزله سوه سوه ویرلملی ؛ آندن نفسنه بر حصه
چیقار ماملی امری دخی حدیث شریفده، کاملاً، موافراً و طیباً قیودندن نمایان اولور .
شو حاله کوره ؛ بزم اوقاف، خزینه و مالیه مأمور لرینک ارباب معاشاته ایتدکلی
درشت معامله بی نظر امعانه الور ایسه ک، سید الکائنات اقدمک مقصدیله معاملات
جاریه مزى طبان طبانه ضد بولور ز . علمه بر طول خاتونک، عاجز بر یتیمک، اداره .
سی معاشه منحصر بر فقیرک، آبلغندن پاره قیرمق جنایتی ارتکاب ایدنله بیلمنه دیملی !

۴۳۳ الخالّة بمنزلة الأم

خاله یعنی والده لرینک قیز قداشی آنا کر منزله سنده در . خاله به والده لرکی
تعظیم و حرمت مقتضی اولدینی کبی، آنا اولدینی خالده، ولد صغیرک حق حضانه سی
دخی خاله به عاقد اولسی شایان دقتدر .

۴۳۴ اَخْلَقُ كُلَّهُمْ عِيَالٌ اَللّٰهُ فَاَحْبَبُهُمْ اِلَى اللّٰهِ اَنْفَعَهُمْ لِعِيَالِهِ

مخلوقک جمله سی عیال الله در . بونلرک ایچنده جناب حقک اک زیاده سودیکی،
عیال الله یعنی خلقه نفعی اولاندر .

۴۳۵ اَخْلِيلُ ثَلَاثَةٌ لِرَجُلٍ اَجْرٌ وَّرَجُلٍ سِدْرٌ وَّعَلَى رَجُلٍ وِزْرٌ فَاَمَّا

الذي هي له اَجْرٌ فَرَجُلٌ رُبَطَهَا فِي سَبِيلِ اَللّٰهِ تَعَالَى فَاَطَالَ لَهَا فِي مَرْجٍ
أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَصَابَتْ فِي طِيلِهَا مِنْ الْمَرْجِ أَوْ الرِّوَضَةِ كَانَتْ لَهُ حَسَنَاتٍ
وَلَوْ أَنهَا قَطَعَتْ طِيلَهَا فَاسْتَنْتَ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ كَانَتْ آثَارَهَا وَأَزْوَانُهَا

حَسَنَاتٍ لَهُ . وَلَوْ أَنهَا مَرَّتْ بِنَهْرٍ فَشَرِبَتْ وَلَمْ يُرِدْ أَنْ يَسْقِيَهَا كَانَ
ذَلِكَ لَهُ حَسَنَاتٍ . وَرَجُلٌ رَبَطَهَا تَغْنِيًا وَسِتْرًا وَتَعَفُّفًا ثُمَّ لَمْ يَلَسْ حَقَّ
اللَّهِ فِي رِقَابِهَا وَظُهُورِهَا فَهِيَ لَهُ سِتْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخْرًا وَرِيَاءً وَنِيوَاءً
لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ فَهِيَ لَهُ وَزْرٌ

امت مبعوله محمدیه ایچنده آت بسلیانلر اوچه منقسمدر : بر آدم آت بسلر ،
آنک ایچون اجر در : بر دیکرینک آتیده موجب ستر اولور ، یعنی صاحبی احتیاجدن
وارسته ایدر . اوچنجی صنفک باغلا دینی آتده صاحبی وزر ووباله صوقار .
آت بسلمک ، اوآدمه باعث اجر جزیلدرکه ؛ آتی فی سبیل الله محاربه ایتمک امل
ونیتیه باغلا ر ، چایرده ویا قوروده اولدینی حالده آنک بولارینی اوزاتیر ، اوخالده آنک
یولارینک وباغنک طوقدینی برلر ، اگرچه آنک باغی قیریلورده حیوان اوته به برویه
طوغری میل ایدرک اوینار ایسه کوبره سیله ایباغنک باصدینی موقعلر ، یاخود برنهره
طوغری اوزانه رق صو ایچر ایسه ایچدیکی صولر ، آخرتده حجه صاحبنه موجب
شرف و ثواب اولور .

آت بسلمک اوآدم کورده ستر اولورکه ؛ ایشنجه وخانه سی امورنجه خلقه محتاج
اولماق و یوزندن کندوسی واولاد وعیالی منفعت کورمک نیتیه لزوم و نفع محض
اوزرینه ایدنمش ، التده بولندجه آته وصرته تعلق ایدن حق الهمی اونوتماشدر ،
یعنی بمنه ایچمنه کوزل باقتله برابر یوکنده وینلمستده انصافسزاق ایدلماش
ویاخود زکاتی ویریلمشدر « بحثک بو جهتده تعمق ایتمک ایستیان ، تفصیلات اقوال
فقهایه مراجعت ایسون » ایشته بوصورتله مر بوط اولان حیوان ، صاحبی فقر و مسکنتدن
ستر ایدر . اوآدمه کوره ده آت باغلمق وزر و بالدرکه ؛ مجرد عباد مسلمینه نخر ایتمک
ویاخود آنلره عداوت ایلمک ویا خلقه قارشو محاربه ایچون صاقلیورمش سوسنی
ویرمک ایچون اوله .

۴۳۶ داؤوا مرضا کم بالصدقه

خسته لریکری صدقه ایله دوا ایدیکز .

مرضاك ادویه مادیه ایله تداوی ایدلسی امرنده وارد اولان احادیث شریفه ده چوق اولدینی کبی بریسیده (۵۴۹) نجی حدیث شریفدر؛ لکن بو حدیث شریف صدقه ایله فقرانک خیر دعاسنی الکر، امر جلیانی متضمندر . زیرا حضرت شافی حقیقی، مریضک شفاسنی بلکه بر فقیرک جبر خاطرینه تعلیق بیورمشدر (۴۴۵) نجی حدیث شریفده باق .

۴۳۷ دَبَّ إِلَيْكُمْ دَاءُ الْأُمَّمِ قَبْلَكُمْ الْحَسَدُ وَالْبَغْضَاءُ هِيَ الْحَالِقَةُ حَالِقَةُ الدِّينِ لِحَالِقَةِ الشَّعْرِ وَالَّذِي نَفَسَ مُحَمَّدٌ بِيَدِهِ لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا أَفَلَا أَنْبَأَكُمْ بِشَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمْوهُ تَحَابَبْتُمْ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ

سزه ده یوریدی، سزه ده سرایت ابتد، ام سالفه نی کیدرمش اولان شی که : بر برلری بیتنه کی حسد و عداوتدن عبارتدر . بو آلت ازاله، آنلرک دینی کیدردی . تویلرینی دکل ؛ « چونکه انسانک و یا حیوانک اوزرنده تویلرینی کیدرن شیئه (حالفه) دینور، بیور بیورلر که : ام سالفه نك حالفه سی اولان حسد و عداوت، دکل تویلرینی، دینلرینی و کندولرینی کیدردی . نفسمک صاحب و مالکی اولان جناب خالق الاکوانه یمن ایدرمکه، هیچ بریکر جنته داخل اوله مازسکر، حتی ایمان ایتمینجه؛ هیچ بریکر ایمان ایتمسکر؛ نابری بریکرایله سویشمینجه . بن سزه برشی خبر ویره می می که آتی ایشار ایسه کر سویشرسکر؛ ایشته او خبر ویره حکم شی : یئنکرده بر بریکره فشاء سلام ایتمکدر . (بوراده سلامک معنای لغویسی دخی تصور بیورلسون)

الحاصل دنیاده اسلامک پایدار اولسی اتفاق و اتحاد، اتحادده سویشمکه، محاسن اخلاقیه متوقفدر . بر بریمزله سویشمه نك و بر حب ملی و دینی حصوله کتورمنک بولنه، چارده سنه باقلی یز ؛ یوقسه ام سالفه کبی موقع و معرض هلاکده یز . تحفدر، بر طرفدن محو اولوب کیدیورزده، حالا بری بریمزله معادانده بولنیورز، هلاکی بز بشقه شی ظن ایدیورز . کویا کوکدن بر آتش اینوب جمله مزى یاقه جق یاخود یردن بر وولقان ظهور ایدوب بولندیغمز ممالکی الت اوست ایده جک مش کبی ! حالبو که هلاک سبب، جملة اقوام اسلامیه نی چوقدنبرو بولندیغی موقع تمکیندن قابدی کوتوریور . یز

ایسه فرط غفلتمزدن کندومزی ثابت ظن ایدرک صال سیلک اوزرنده بری بریمزله
 بوغاز بوغازه اوغراشوب دوریوروز، همده موقع هلاکزه متوجها کیدیوروز!!
 یا هو نه عالمده ونه حالده یز! الله عشقنه اطرافزدن سیرمه چیمش اولان جماعت،
 بولندیغمز موقع هولناک ایچنده اظهار ایتدیگمز اطوار عجیبه قارشو کولیورلر . بعض
 اهل انصاف ودقت دخی، اغلیورلر .

یا سیاسی اوله رق بر طاقم اغراض فاسده اصحابنک چقارمش اولدیغی اختلاف
 مذاهباک ویردیکی تأثیر عجیبه نه بیوریلور! بزیک ایکوز طقسان درت سنه سنده روسیه
 ایله محاربه ایتدک، هر نه ایسه حکم قضا وقدر اوله رق ضایعات کلیه یه اوغرادق،
 اطرافدن قارتال قوشلری حکمنده اولان دول مجاوره جسم جریحه دارمک اوزرینه
 هجوم ایدوب برر پارچه شی قاپشدقلری سرده، امت محمد علیه السلامدن معدود
 اولان عجملرده، بوجیفه خوارلر میاننه قاتیله رق وان ولاتی داخنده کائن قطور
 وادینی ضبط ایتدیلر . فسبحان الله نه الیم درد، نه مهم بلا! بزم باشمزه کلان بو
 دهشتلی بلادن عجبا عجملر سالمی قالمش؛ آنلرده بزمله برابر او سیل اوزرنده بو
 هلاکه یوربیور ایکن، یوریدکلری بیلمیورلرده عقلی باشنده دنیلان اوروپا مدینته
 قارشو کولنج وکلازه اولیورلر . اتفاق واحاده چارلر ارانیله حق یرده، اهل صلیب ایله
 هم دینمز علینه اتفاق ایتک نه دیمکدر؟ حالک دهشتندن عقول سلب اولمشده، ارتق
 نه یاپدیغمزی بیلمیوروز والسلام .

سلام محباب مجتده (۱۴۳ و ۱۴۴) نجی حدیث شریفله نظر بیوریله .

۴۳۸ دخلت الجنة فرأيتُ على بابها الصدقةُ بعشرةٍ والقرضُ بثمانية
 عشر فقلتُ يا جبريلُ كيفَ صارتَ الصدقةُ بعشرةٍ والقرضُ بثمانية عشر
 قالَ لِأَنَّ الصَّدَقَةَ تَقَعُ فِي يَدِ الْغَنِيِّ وَالْقَرْضُ لَا يَقَعُ إِلَّا فِي
 يَدِ مَحْتَاجٍ إِلَيْهِ

جنته کیردم، قابوسی اوزرینده کوردمکه، صدقه ایچون اون وقرض ایچون اون
 سکر حسنه واجر مرتبدر . صدقه به اون وقرضه اون سکر اجر مکتوب اولسی سببی
 حضرت جبریلدن سؤال ایتدم . جواباً دیدیکه : چونکه صدقه نک غنی وفقیرک بدینه

دوشمک احتمالی واردر، لکن قرض محتاج اولاندن بشقه سنک الته کیرمز .
زیرا صدقه، عصرمزده اولدینی کی بر صفت و مکسب مقامنده اوله رق استعمال
اولینیور، آنده فقیر و غنی تفریق ایتمک ممکنسزدر . فقط ولو غنی اولسون استقراض ایدن
آدم اول ایچه بی الدینی وقده، البته بر احتیاجنی دفع ایتمک، یا خود بر منفعتی تأمین
ایلمک اوزره المشدر . مسلمینک حوائجنی تسهیل ایسه، ثوبات مقدره نك اعظمنددر .
(۵۹۹ و ۴۱۸) نجی حدیث شریفهده نظر اولسون .

۴۳۹ دعوا الحسناء العاقرة وتزوجوا السوداء الولود فإني أكاثرت

بکم الأمم يوم القيامة

طوغرمیان خاتون حسانی بر افکرده، چوق طوغوران اسودی تزوج ایدیگر .
زیرا بن سزکله بین الامم مکاتره ایدرم .

مقصد سیه، حالی و اخلاقی و وجهی کوزل خاتونلری مجرد طوغرمدیغی ایچون
تطبیق ایدیگر دیمک دکلدر . یعنی چوق دوغوران خاتون چرکینده اولسه طوغورمیان
حساندن اییدر . جمالی کالده، کوزل یوزلی اولان رقیقه، سزی دوغوران چرکیندن
منع ایتمسون . اوچرکینی ده التزام ایدیگر . امری شرف ریز صحیفه سطور اولیور .
یوقسه امر تطبیقهده (۸) نجی حدیث شریف امتالی مهم بر واجب التعظیمدر .

۴۴۰ دَعَا مَا يَرِيكَ إِلَى مَا لَا يَرِيكَ

شبهه لی اوله رق بیلدیگک شیئی بر اقدده، شبهه سزینی طوت .
بوکلام عالی ده بر دستور تمتع التغبیردر . انسان هر حالنده شبهه لی اوله رق
بیلدیگی شی اوزرینه، قولاً و عملاً بر ایش تأسیس ایتماسی مقتضای حکمتدر .
شبهه لی کلامک قاله النمامسی، نتیجه سی مجهول اولان بر شیئه، عاقبتی معلوم اولان
بر ایش واز ایکن کیدلمامسی امریده، سیاق حدیث شریفدن منقهمدر . ترکیه ده
مشهور بر ضرب مثل واردر: دینی کوره مدیکک صویه کیرمه: الحاصل شبهه سز
اوله رق بیلدیگکله عامل، شبهه لیسندن مجتنب اول .

۴۴۱ دُعَاءُ الْأَخِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ لَا يُرَدُّ

مؤمن قرداشک ایچون غیباً ایدیگک دعارد اولتماز .

کفری که در حق تعالی است، و در حدیث آمده است که هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد.

۳۳۵. ای ایها الذین آمنوا

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد. و هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد. و هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد.

و هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد. و هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد. و هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد.

۳۳۶. ای ایها الذین آمنوا

۳۳۷. ای ایها الذین آمنوا

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد. و هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد. و هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد.

۳۳۸. ای ایها الذین آمنوا

۳۳۹. ای ایها الذین آمنوا

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد. و هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد. و هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد.

۳۴۰. ای ایها الذین آمنوا

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد. و هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد. و هر که از حق تعالی بگریزد، خداوند او را در جهنم قرار میدهد.

وقوعبولان بر استیضاحه جواباً فرمان بیوریلپورکه : مریضه دواء ایتمک دخی قدرنددر
باذن الله نفع ایتمدیکی ده واردر .

۴۴۶ الدینُ النَّصِيحَةُ

دین ، نصیحتدن عبارتدر . اخوان مؤمنین توامی و تناسیح و مواخاتده ثابت قدم
اولدنجّه ، رابطهٔ اخوت مؤکد اولور .

۴۴۷ الدینُ شَيْنُ الدِّينِ

بورج ایتمک و بورجلو اولوق قبای بیضای دین اوزرنده برلکه و بر عیدر . چونکه
صاحبنی غریمنه قارشو ذلیل ، صفای قلبنی تکدیر ایدر . یازقدر اول انسان کامل
العیاره که ، بورجی سبیله صفای خاطری مکدر ، کندی محزون ارسون . یا بورجی
اولوق . ملابسه سیله ده هیچ محزون اولمیوب شطارت و شوق اصالیسنی محافظه ایدن قلوب
میتنه ! اصحابنه نه دنیه جک ؟ بزم سوزمن ، بورجک عیب اولدیننی بیلانرا یله در .

۴۴۸ الدینُ رَايَةُ اللهِ فِي الْأَرْضِ فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَدُلَّ عَبْدًا وَضَعَهَا

فِي عُنُقِهِ

بورج : بر علم بر رایت الهیه درکه ، جناب حق آنی دنیا ده ذلیل اولسنی مراد
بیوردیننی ذاتک بویننه قور .

صاحب سعادت اقدمزک امتک بورج ایتمامسی حقتده بو قدر تشدید آنلرک
انالرندن و بالارندن دها ارحم و دها اشفق اولدیننی اثباته کافیدر . امتک ذلیل و خور
اولسنی استمیور . حر ، عالی جناب ، کریم اوللریننی تمنی بیوربور . آنک ایچون بزه
ترتیب ایدن وظیفه ، اقتصاد و قناعته رعایتله مرضی سنیه لرینه توفیق حرکت ایتمکدر .
(۹۳۹) نجی حدیث شریفده باقلسون .

۴۴۹ ذِرْوَةُ الْإِيمَانِ أَرْبَعٌ خِلَالِ الصَّبْرِ لِلْحُكْمِ وَالرِّضَا بِالْقَدَرِ

وَالْإِخْلَاصُ لِلتَّوَكُّلِ وَالْإِسْتِسْلَامُ لِلرَّبِّ

ایمانک ذروه سی یعنی ایمانک طبقه علیاسی ، شودرت خصلتله احراز اولنور : نفسی

اوزرینه اغرکلان احکام الهیه به صبر ایتمک، قدرینه راضی اولوب مقدرات اوزرینه اعتراض ایتمک، کافه احوالنده مدح و ذم ناسه التفات ایتمه رک خلوص کامل ایله لوجه الله اجرای اعمال و افعال ایلمک، کندوسنی مرکز تسلیم و تقویض ده بولندیروب ظهوراته تبیت ایتمکدر .

ایشته اقدم درویشلرک تکیه لرده، شیخارک زاویه لرده، زاهد لرک خلوتخانه لرده، چالیشوب چالیشوبده واصل اولق استدکاری شی؛ شودرت جصلتی عرفان کامل ایله الهه ایدینوب جنت عاجله واصل اولقدر . زیرا خصال مذکوره بی تمامیه کندوسنه حال و مال ایتمش اولان ذواتک قلوبی، صفا وشوقک، دار الخلودی اوله جغنده شبهه یوقدر .

۴۵۰ ذَنْبٌ لَا يُغْفَرُ وَذَنْبٌ لَا يُتْرَكُ وَذَنْبٌ يُغْفَرُ فَأَمَّا الَّذِي لَا يُغْفَرُ فَالشِّرْكَ بِاللَّهِ وَأَمَّا الَّذِي يُغْفَرُ فَذَنْبُ الْعَبْدِ الَّذِي بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ عِزٌّ وَجَلٌّ وَأَمَّا الَّذِي لَا يُتْرَكُ فَظَلْمُ الْعِبَادِ بَعْضُهُمْ بَعْضًا

کناه واردرکه مغفرت اولتماز . کناه وارکه ترک ایدلماز . کناه اولورکه عفو اولنور . مغفرت اولنیمان کناه ؛ انسانک جناب حقه قالا وذهناً وصوراً شرک ایتمسیدر کناهک عفو اولنانی، الله ایله قول بیننده بابیلوب، بر اوچنجی به تجاوز ایتمسیدر . ترک اولنمیوبده مجازات مقدرهسی کوریه جک اولان کناه دخی، نبی بشرک بری برینک حقوقه تعدی ایله حصوله کتوردکری جرملردر .

بونلرک انواعی، صره سیله مطالعه اولنه جق احادیث شریفه سائره ده کورلش وکوریه جکدر .

۴۵۱ رَأْسُ الْحِكْمَةِ خِيفَةُ اللَّهِ

کافه حکمتلرک باشی، هر بر فعل وخالنده انسانک، الهدن قورقاسیدر . الهدن خوف ایدن آدمک، شرندن قورقولماز . اوهر کسدن، عالم آدن، امیندر . الحاصل مخافة الله برابر اولدیعی حالده تجارت، زراعت، صنعتده، یاخود بر صفت عدلیه، یا ملکیه و عسکریه ده، یا بشقه بر اصر تولیت ووصایتده بولنان آدمک یاوری،

توفیق باری در . ارتق او ذات عالینک کیمسه دن وهمی قالمز . هر قول و فعلی عین حکمت اولور .

۴۵۲ رُبَّ طَاعِمٍ شَاكِرٍ اَعْظَمُ اَجْرًا مِنْ صَائِرٍ صَائِمٍ

قارتی طوبوروش نیجه ذوات شاکرین واردر که ، صائم و شاکردن اجری زیاده . در . مسئله نیتده و اخلاقده ، انسانک جوهرینک صفوت و کدرنده در . الحاصل انسان اکا دینور که ، ایچی طیشنه چیقار ایسه او طاعسون .

۴۵۳ رُبَّ قَائِمٍ حَظَّهُ مِنْ قِيَامِهِ السَّهْرُ وَرُبَّ صَائِمٍ حَظَّهُ مِنْ

صِيَامِهِ الْجُوعُ وَالْعَطَشُ

کیجه نمازلی و اووارد اذکار یله مشغول وقائم اولان نیجه ذاتک ، او بقوسزلقدن بشقه بر قزاحی اوله ماز . نیجه اوروج طوتانلرده واردر که . اجلق و صوسزلقدن ما عدا اللرینه بر تجارت کیره من .

زیرا انک صیام و قیام لیلی ، نیتی ایله نمره دار اوله جقدر . یعنی اعمال عباد ، نیت ، جکردکنک جنسنه و حالته ، چوروک و یا صاعلامغنه کوره برک و بار ویره جکدر . نفسانی آفتدن عاری ، خلوصه مقارن اوصاف ایله مملو ، بر جکردک لازمدر که ، زراعک باغچه امیدنده استدیکی کی نشو و نما بولسون ، والا یورغونلتی یانته کار قالور .

۴۵۴ رَحِمَ اللهُ امْرَأًا اَصْلَحَ لِسَانَهُ

جناب حق او ذاته رحمت ایسون که ، لساتی اصلاح ایدر . یعنی غلط سویلمز ، سویلدیکی بیلور . غلط و لحنک فرقده اولور . شراح حد . یشدن بعضیلریده اصلاح لسانه ، کذبدن مجانبت معناسی ویرمشار ایسه ده ، سبب ورود حدیثی ذکر ایتدکلرینه کوره اتفاق ، اولکننده در .

۴۵۵ رَحِمَ اللهُ امْرَأًا تَكَلَّمَتْ فَعَنِمَ اَوْ سَكَتَتْ فَسَلِمَ

لایق رحمت الهیه در او ذاتک ، سویلر ایسه مقتسم اولور ، سکوت ایدر ایسه سلا . متده قالور . یعنی سویلر ایسه سوزی ، خیره دلالت ایتدیکی چون قزانور . سکوت ایدر ایسه نعمت سلامتله متم اولور .

۴۵۶ رَدُّ جَوَابِ الْكِتَابِ حَقٌّ كَرَدِّ السَّلَامِ

مکتوبه جواب یازمق، سلامی رد ایتمک کبی انسانک ذمته ترتب ایدن حقوقدن در . چونکه رد سلام ایتمکه حکم قران ایله مأمورز .

۴۵۷ رُدُّوْا مَذْمَمَةَ السَّائِلِ وَلَوْ بِمِثْلِ رَأْسِ الذِّبَابِ

سائلك، یعنی دینلنجینك مذمتنی رد ایدیكز . ولو سینكك قفاسی قدر ناچیز بر شی اولور ایسه ده .

مادامکه او ذل سؤالی اختیار ایدیور، باری سن بخی قبول ایتمه . همده نه بیلور . سک ، بلکه جداً وصیحاً محتاجدر ، چونکه حسن ظنله مأمورز .

۴۵۸ رَغِمَ أَنْفُهُ رَغِمَ أَنْفُهُ رَغِمَ أَنْفُهُ مَنْ أَدْرَكَ أَبُوَيْهِ عِنْدَهُ الْكَبِيرَ

أَحَدِهِمَا أَوْ كَلَيْهِمَا شَمَّ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ

« بوراده (رغم انفه) یازیق اولسون معناسیله ترجمه اولنه بیلور ، یازیق ، یازیق ، اولسون او آدمه که ، کبر سنده یعنی بیوک ایکن ، والدینک ایکسینه بردن ، یاخود یاخود بریسنه یتشورده ، صکره جتنه کیره من .

رضای ابون، رضاء اللهم متضمن اولدیغندن ، ابونینک حیاتده اولانلرینک امر و رضازی داتره سنده حرکت ایدلسی ، اولادک موجب سعادت سرمدیسی اولدیغنی مؤکداً و قطعاً امر و فرمان بیور بیورلر .

۴۵۹ رِهَانُ الْخَلِيلِ طَلِقٌ

آنلری مسابقه ایتدیرمک حلالدر .

شرح حدیث ولو بر عوض مقابلنده اولور ایسه جائزدر رأینده درلر . آت جنسنک اصلاحی ایچون بعض اقوام اجنبیه ده آت یار یشلری بك کلفتلی بر صورتده اجرا اولنیور . هر کیمک آتی بریحیک درجه سنی احراز ایدر ایسه ، مهم و آغر عوضلر و یریلیور . بو صورتله آت جنبی اصلاح ایدیلیور . جماعت مسالمین ایسه جهاده مأمور اولدیغندن ، آت صاقلامق مجبور یتنده درلر . بناء علیه آت یار یشلری هر مملکتدن زیاده بزم دیارمزده یا پلمق لازم ایکن ، مستلزم تجارت نافعه ، موجب ثروت و قوت اسلامیه

اوله جق نیجه نیجه اعمال مهمه دن غفلت ایستدیکمز کبی ، بو مقصد مهمدن دنخی کوز
یومئشز . اللهم افصح عیون بصیرتنا ولا تؤاخذنا وارحنا یا رب العالمین .

۴۶۰ الرَّاحِمُونَ بِرَحْمَتِهِمُ الرَّحْمَنُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى اِرْزَحُوا مَنْ فِي الْاَرْضِ

يُرْزَحُكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ

رحمت الهیه مظهر لری ، بنی نوعنه وحق حیواناته بیله رحیم وشفیق وحمسن
اولانلردر یر یوزنده اولان کافه اقوام و مخلوقاته رحم ایدیکرکه ، ملا اعلاده بولنانلرده
سزه رحم ایسون .

بونک حکمنی مؤید بک چوق احادیث شریفه واردر . صدهسی کلشکن ینه
دیرزکه ، اقوام غربیه نک انسانیت دیه طابندینی و آرادینی شی ، اسلامیتدر .

۴۶۱ الرَّاشِي وَالْمُرْتَشِي فِي النَّارِ

رشوت آلان ورشوت ویرن نازده در .

رشوت دیه ، بر آدمک ترویج مرام ایچون دیکرینه ویردیکی شیئه دینور . بوده
اکثرسته مأمورینده وقوعبولور . احاد ناسده مرتئی بک ازدر . زیرا ترویج مرام
ایتمک ایچون تنده بر قوت و فرصت یوقدر . مکرکه محله و کوی مختاری وامامی واختیاری ،
برده کورمدیکنه ، بیلمدیکنه شهادت ایتمک ایچون حاضرلتمش یلانجی شاهد اصنافی اوله .
فقهای عظام ، حقنه واصل اولاق ، باطلی دفع ایتمک ایچون رشوت ویره که بچبور
اولان آده ، راشی دکلدر راینده بولتیورلر . قوانینک حکمیده بویله در (۵۰) نیجی
حدیث شریفه ده نظر بیوریه .

۴۶۲ الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ أَحَدَكُمْ مَنْ يُخَالِلُ

انسان دوستک دینیه متدیندر . یعنی افکار و مشربیه برابردر . بافکر بر آدم که
کیمکه دوستلق ایدوب سوشیور ایسه ایشته او آدم ، عین او آدمدر .
اختلاف مشرب ایله عقد مواخات مککنسزدر . (۳۱۹ و ۵۶۵) نیجی حدیث
شریفله ده باق .

۴۶۳ الرَّفِيقُ رَأْسُ الْحِكْمَةِ

خلق ايله رفق و ملايمت اوزره بولمق رآس حكمتدر .
الحاصل مسلم غليظ و شديد اولماز . (۲۰۲) نجى به باق .

۴۶۴ الرَّمِي خَيْرُ مَا لَهْوَاتُمْ بِهِ .

اوق آتمق هؤ ايله يعنى بوش بره كچير يلان زمانلرك اك ايسيدر .

عصر حضرت سيد الكائناتده اساحه ناس ، باى و اوقدن عبارت ايدى . شمدى
انك برينه طوب و تفنك قائم اولدى . بو عصرده بزده كچيره جك بوش وقت بولور ايسهك
كوزل قورشون آتمى ، نشاخيلنى ، مئق ايتكه تخيص ايتلى بز . بوش بولمق نه ديمك ،
اكثر بيمك اكثر اوقاقى بوش بره كچيور . بزم بر سبب خرابمزده ، بوتنللك ، بوكسل
دكيدر ؛ نور الهدى افدمزك كسلدن الله صغندقلرى بوقاريدده كي حديث شريفلرده
كورلمشيدى چونكه جماعت مسلمينك هر فردى جهاده مأمور بر عسكردر . آشا-
غيمده دها بعض حديث شريف كوريله جكدركه نشان آتمى ترك ايتك ، كناهدن عد
بيورلمشدر .

۴۶۵ زَارَ رَجُلٌ أَخَالَهُ فِي قَرْيَتِهِ فَأَرْصَدَ اللَّهُ لَهُ مَلَكًا عَلَى مَدْرَجَتِهِ

فَقَالَ أَيْنَ تَرِيدُ قَالَ أَخَالِي فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ فَقَالَ هَلْ لَكَ عَلَيْكَ مِنْ نِعْمَةٍ
تَرَبُّهَا قَالَ لَا إِلَّا أَنِي أَحْبَبْتُ فِي اللَّهِ قَالَ فَإِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكَ إِنَّ
اللَّهَ أَحَبُّكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ

بريسى ، بر قريه ده كي قرداشنى زيارت ايتك ايچون كيدر ايكن كيچه جكي يولك
اوزرنده كندوسنى من طرف الله بر ملك بلكه بور ايدى ، تصادف ايدرك نزيه كتديكنى
سؤال ايدر ، شو كويده بر قرداشم وار اكا كيدييورم جوانى آلور او آدمك سكا كچمش
بر ايلكي وارميدر ، ياخود بر نعمتيله پروردهمى اولدك ؛ خير ، يالكز او ذاتى الله ايچون
سورم سبب جيم بر غرضه مستند دكلدر . جواب الجوابيله سوز ختم اولور . صكره
او ملك دير كه ، بن سكا جناب حقك بر مبعوثى يم ، تبشير ايدرم كه او آدمى سن نصل
سوييور ايسهك ، جناب خالق الاكرانده سنى اويله جه سوييور .

مقصد سنيه ، امتك بر بريله سويشمسنى ، بو جبك بر غرض نفسانى و ذاتى به

مستند اولماسنی، تعلیم وامر ایتمکدر. (۴۳۷) نجی حدیث شریف اوزرینه یازیلان
تفصیلاتده یونی مؤیددر.

۴۶۶ زُرْ غِبًّا تَزِدُّ حَبًّا

وقت وقت آغر آغر زیارت ایدیکز که، حکیز ازدیاد بوله .
زیارت اخوان، موجب اجر جزیل ایش دیه صیق صیق ایدلدیکی حالده محبت
اسراف اولنه جفتدن طادی قالماز . زیارت آغر آغر و طرفینه ملاقات ایچون اشتیاقک
حصولی اوزرینه اولمیدر که، بادی تأکید محبت اوله .
الحاصل قانون و معامله حی بولیه قوللانوب، دوستنه و اخوانه اوصانج و یرماملی .
ارتق الا الله نزه دنده مرجبا دیوب احباب اولدق، دیدیرماملی . برده دوشنه یوک
یوکتاملی، زیر ناس اوزرینه یوک یوکتمکدن خیر اولدیغنی (۴۳۱) نجی حدیث
شریفده کوردک ایدی . شویت نه قدر موافق صدد اوله رق سویلنمشدر :
بارینی کردن احبابه ایدنلر تحمیل * نه قدر اولسه . بکروح اولور البته ثقیل
عصر مزده عقد ایدیلان دوستلغک اکثریسی، مجرد بر وقت کلورکه نیم بر ایشمه
یارار، مطالعه سته مینیدر . لله دکلدر معلل بالاغراض در، آنک ایچون جمعیت ملیه .
مزده اخوتندانه بر اتحاد یوقدر .

۴۶۷ زُورُوا الْقُبُورَ فَإِنَّهَا تُدَكِّرُكُمْ الْآخِرَةَ

قبوری زیارت ایدیکز زیرا عاقبت و آخرتکزک موجب تذکریدر . یعنی آخرتک
یادیه اولدجه غفلتدن، زرایل اخلاقدن اجتناب ایدرسکز . دقت بیوریلورمی، زیارت
قبورده اسباب موجب امر، حی اولان ذانک ناصح صامتدن یعنی قبردن متعظ اولسی
حکمتیدر . یوقسه مجرد قبرک زیارتی و قبرده مدفون اولان ذانک وجود ذهنی ایله
عند مزده موجود اولان شخص خیالیسیله مناسبت روحانیه حصولی دکلدر . مادامکه
صاحب قبر ایله حاصل اوله جق مناسبت، روحانیدر . روحانیات ایسه قرب و بعددن
بالطبع مستغنیدر . او حالده هر نزه ده بولنسه ق، بر متوفانک روحنک استحضارایله
محافظه اتصال ایدیه بیلور . مقصد او دکلدر . مقصد، اولوم ذیلان واعظک تذکرایله،
دیریلرک بر صلاح حال کسب ایلمسیدر .
اهل مصرک قبور اموات اوزرینه ایتدکیری معامله کوریلور ایسه، آنلرک ایشنی

بت پرستك درجه سنه قدر چيقارميش اولدقلرى اكلاشيلور . تأسف اولنوركه ، علماء بلده ، او عادت جاهليه نك . منعه قيام اتمامش ، الآن ده ايمورلر . بو اهالينك مقابر اموات حقنده اختيار اينديكي كلفى بيان وتعداد ايتك ، آبروجه ومستفق بر كتاب يازلقه متوقفدر . خاطر وخياله كلك مخفاقلر ومناسبتسزلكلر ايدرلر .

غريچه بودر كه ، فرنكلرك وساثر نصارا ويهوديلرك جهله سیده ، آنلك يابدقلرى غير معقول حرکاتى ، شرايط وعادات وعقائد اسلاميه دن بيلورلرده ، اوستمزه كولرلر . بو باده مسئولزكيم ؟ علما ! موجب اضمحلال عالم كيم ؟ ينه علما ! .. ايظهم الله . سوز بورايه كلديكي كسي بلناسبه خاطره ، كندجه مهم عد ايلديكم ، بر خيلى معانى وتصورات محوم ايلمش اولديغدن هرچه باد اباد يازمغه مجبور اولدم .

طائفه نصارانك قتوايك قسمى ، روماده (سن بيير) كليساسنده حواريوندن (بطرس)ك طونجندن معمول وموجود اولان هيكلنك اياغنك باش پارمغنى نقدر يوز سنه لردن برى استشفاعاً ويا تعبداً اوپه اوپه اشينديرمش اولمليبه ، او پارمغك نجديد اولنديغنى ايشيديرده طعن ايدر ايدك . هيكلك جناب خالق ايله مناسبتى اولديغنى زاترى ده بيلديكي حالده ، مجرد دينده غلوى وكوره نك بليه سيلاه ، بطرسك روحانيتته توسل وشفيح عد ايدررك ، ده طوغرسي جماعته اوارق غير معقول بر حركتي اختيار ايدوب كيديور . عصر نبويده كي صنديد قریش دخي عينيه بويلاه ايديلر . آنلرده جناب حنك وجودى اعترافه برابر اصنامى شفيح اخاذ ايدرلردى . « هؤلاه شفعاثنا عند الله » آيت جليله سى صدق مدعامزه دليلدر .

بز مسلمانلرده ؛ بو مثللو اعتقادات باطله وطواغيتدن سايه نبويده قورتمش اولديغمى ظن وزعم ايلديكمز حالده ، مزارلره قارشى فعلاً اختيار ايلديكمز معامله ايله زعمز آرسنده مناسبت بولونمامسى عيب دگيدر ؟

نصارانك پروستان قسمندن اولان انكليزلر ، قتويكلر كي صورت پرست اولدقلر . ندن بر تاريخده يامش اولدقلرى رسملى غزته لرده ، هندده كي نظام الدين ولينك غايت مكلف اولان قبرى ، واو قبره قارشو طاشين ، كا كفين ، راكفين ، ساجدين ومتوجهينك فوطوغرافلرىنى آلب نشر ايتشلر ايدى . كوردك ، حيرتله مستغرق اولدق . بونلر نيچون بويلاه ياپيورلر سؤالى ابراد ايدن عقلايه قارشو ، انسان جواب بولمقدن عاجز قاليرر . انكليزلرك بوندن مقصدلرى ايسه ، تحف كولنج غير معقول بر عادتى مسلمانلره

عطف و نشر ایه استخفافدن بشقه بر شی اولمدیغنی کیم اکلاماز .
دینزده ادله عقلیه و نقلیه نك وجودیه برابر زمان فیض نشان نبوده و آند نصکره
صحابی ، تابعین ، تبع تابعین ، اتباع تبع تابعین عصر لرنده موجود اولمدیغنی بیلدیگمز حا .
لده ، شو بدعتی نصل اولوبده وجوده کتورمشز دیه دوشلدیکنده کور بیلور که ،
انسان ، طایقی ایچون کوزینک اوکنده مجسم بر شی کورمک ، اندن بر حضور قلب
حاصل ایده رک متسی اولوق فطرتنه مالک بر قوم ضعیفدر . من الادم الی الخاتم بو
بویه کلدی کیچدی . ادوار سالفه ده عقول قاصره ناس ، تصورات مختلفه منه کوره
هر قطعه ده بر صورت دیکرده او تصوراته وجود ویردی .

صفات کامله و قادره سیله ، جناب فاطر السموات والارضین طانتدیرمق وظیفه سیله
وقت وقت ظاهر اولان انبیای عظام ، خلقک عادات و اعتقادات قدیمه منه قارشو کلد .
کلرندن درلو درلو مصائبه گرفتار اولدیلر . بعضیلری کندولرندن صکره خالق اخلال
اولغنامق ایچون کتاب وسنت بر اقدی . متأخرین او مخالفتیده کندی هوای فطریه .
لرینه اویدیریوردیلر . قرآن کریمک هر سوره سی ، هر جزوی بونلرک امثالیله مال .
مالدر . مراق ایدنلر مراجعت ایده بیلورلر .

صکره سید الرسل اقدمز حضرتلری ، سقامت افکار و اعتقادک زهرلردن ، نصل
حلول ایلدیکی ، مهبط انوار فیض و اسرار اولان مشکات صدر سنیه لرنده حیاً منجلی اولسنه
منی ، بتلری قیردی ، خلقی اشراکدن منع ایتدی ، بالآخره صورت اباطیل کسب ایتسی
متصور اولان هر درلو وساطتی قالدیردی ، ایلروده بر مناسبتسز شکه کبرر دیه ، حتی
بر اوده بر اوطه ده تصاویر شخصییه بولمسنی بیله نهی بیوردی . اخوت عمومییه
تأسیسه چالشدی ، خلق بری برینک عابد و معبودی دکلدردیه ، سنت سنیه لر یله نیجه
نیجه مثاللر کوستردی . عادت سفلیه ناسی بوزمق ، دنیوی اخروی هر کسی بر سعادت
حاله ایصال ایتک ایچون ، حتی سیف بیله استعمال ایتدیلر .

عادات باطله و جاهلیه ایه مسلمین ارهسنه چکدکلری سد ثمانتک قومسی ، نبوت
مأب اقدمزک انتقالتدن صکره چوق سورمکسزین قیرلدی . خلق درلو درلو بوللردن
او شجره منه یه یه تقرب ایتدی . کتاب وسنته اویدیردق ، انواع تاویلاته صابه رق
هر کس بر طرفه چکدیروب کتدیکی کبی ، بر طاقیده طایقی ایچون مزارلر احداث
ایلدی . بعضیلرینک ده اوراح کدشکانه توسل ایدیوروم دیه بالتصور ذهننده ایجاد

ایلیکی صور کونا کونی ساحه استعدادینه دفن ایله سزاجت اصلیه سیله علی الاطلاق متوکل الی الله اولان قلمبری، مزارستان اسلاف حاله قونلدی .

او ساحه فسیحه تصورده، نتیجه سی حاشا وکلا، جناب حقه ماینجی، تشریفاتی صورتده اولیالر، ارنلر، کورنلر، اثبات ایدهرک او قاپوردن یناشمنه چالیشدینلر . بئم اقدم فلان ولی وار ایکن ارتق بن کیمه طابنه یم دیه، درلو درلو مناجاتلر احداث ایتدیلر . یا حیدر، یا عبد القادر، یا مولانا، یا رفاعی، یا بدوی، یا فلان، یا فلان، دیه واسطه استمدادک حد و حسابی یوق . علماء شریعت ده بونک عکسکی التزام ایدهرک، آنلرده بشقه طریقه فساده قویولدیلر !

هر نه ایسه، اساس اسلامدن مقصود بالذات اولان نتیجه نک شکلی دکشدی . ایش بوزلدی کندی . اخلاق واعتقاد قارمه قاریشق، زنجی صاحی هیئته کیردی . شمعی دینه جک که، یا هونه دیورسک، اولیا یی انکارمی ایدیورسک ؟ خیر . استغفر الله انکار ایتیورم . اولیا واردر، بنده محبلردنم، رضوان علیهم اجمعین . لکن جماعتک یا کلش اکلامش اولدقلمبری ظن ایتدیکم چهتلری کوسترمک ایتیورم . اولیا، دیه جکلری شیئی، کتابلرنده دیدیلر . صدرأ عن صدر تلقی ایلمش اولدقلمبری علمی، خلیفه لری صدورینه نقش ایلدیلر . آرتق آنلرک زم عالمزله، آلیش وریشلری قالمدی . برر کتاب صامت حکمنی الیدیلر . کتابک ناطقی طورور ایکن، صامتله اوغراشمقدهنه معنا واردر . او اغزه نک بعضیسندن خارق العاده احوال ظهورینک ده ایسه دخلی واردریا ! او مقوله خارق عادات، بو عصرک ترقیات قیه سندن اکلاشلدیغنه کوره، اینوتیزم، مانیاتیزم، اسپرتیزم کبی خواص نفس ناطقه دن معدود اولان شیلردن بشقه دکلدلر . او مثللو احوال، فرنکلرک بیله وجودجه مستعد اولانلردن ظهور ایدیور .

شریعت محمدیه، بونلرک ده اوکنه سد چکدی ایدی . حتی انساندن ظهور ایدن خوارق عاده، جنسه مخصوص برشیدر، دینه تعلق یوقدر . بر آدم هواده اوچسه، صو اوزرنده یوروسه، درلو درلو خوارق اظهار ایتسه، عارف بالله، واصل الی الله، اولسی لازم کلز . بز حکم شریعتی طومفله، تهذیب اخلاق ایله مکلفز دیه بعض اولیاء کرامک و فقهای عظامک سرد ایتدکلری ادله نقلیه و منطقیه دخی، عقاید باطله خلقه غیر موافق کلدیکنندن، بو حضر آنده او مقوله لر عنندنه منکر صفتیه طانندی . فلان

ولی شویله یاپمش، فلان عزیزده بویله دیمش، دیه برطاقم لقلقیات، سند قوتنده طوتلدی .
او نقل اولکان شیلرک نصل منبعلردن کلدیکنی اکلاویه مدیلر .

اوت انسان بر مرشد کامله محتاجدر . فقط مرشدک وظیفه سیده خلقی طواغیت
پرست اولمقدن قورتارمقدر . مرشدک مرتبه الوهیه صعود ایندیکنی و یا ایندیلمک لازم
کلدیکنی کیم خبر ویردی ؟ اوده بنم قرداشمدر، اگر حق تعلیمنه مبنی بر تعظیمدن
عبارت ایسه ؛ او بشقه ؛ استفاضه اییدیورم دیه علاقه عبودیت و معبودیت احداث ایله
تفخیم ایلمک اوده بشقه !

صدد بحمز مزارلره متعلق ایدی . اوزاق کتیمه لمده او صده دونه لم . مزارلره
رعایت ایده لم ، محفوظ طوته لم ، اسلافزک قرداشلریمزک مدفن اولدقلر یحون . یوقسه
بت ایتمه لم ، آنلره آدافلر آدامیه لم « اذا نحرتم فی الامور فاستعینوا من اهل القبور »
دیه بین الناس سائر ، فقط نه اولدینی غیر معلوم بولنان بر سوزی ، حدیث صورتنده
نقل ایتمه لم . بوسوزک بشقه بر معناسیده اوله بیلور ، نه مزه لازم بیلمدیکمز شیئی ،
بیلدیکمزله مبادله دن احتراز ایده لم .

عجبا شمدی سید الکل اقدمز حضرتلری ایچمزده ظهور ایدوبده حالزی ،
اعتقاداتمز ، خصوصیه نهی بیوریلان تصاویر مقامنه قائم اولمق اوزره ، اولریمزده ،
اوطه لریمزده ، بولندردیمز اسامی اولیایی حاوی لوحلری ، کورسه ایدی زره نه دیرلر
ایدی ؟ بو اعتقادات نزه دن کلدی ، سندکر نه در ، بولنر کیمدر ، نیچوندر ؟ دیه سؤال
بیورسه لردی ، یزدن نه جواب الورلر ایدی ؟ مطلقا علامت شرمساری و خجالت
اوله رق یوز قزاردینسه مقارن برسکوتدن بشقه بر حال اظهار ایدهمیه جکمزدن ، اومقوله
اعتقاد و عادات جاهلیه بی در حال منع بیورورلردی . حتی قابل اصلاح اولیان
بعضیلرینی ده البته سیفله تأدیب ایدرلر ایدی .

یا هو مقصد یا کلش اکلاشادی ، هوامزی اله آنخاذا ایلمک . انسان بر کره لسان
صدقه (الله) دیدکدن صکره کیریده کیم قالور : کلیکر تائب و مستغفر اوله لم ، بالعموم
مزارلری صدد حکایه سنده بولندردیمز حدیث شریفک امری وجهه ، بالکرتذکر
آخرتمز ایچون طانیه لم . « توبوا الی الله جمیعاً » امرینی جان قولانغیله دکله یه لم ، « نام
مسلمانیم آز ورقت دور باد) (تن بحرم معتکف دل بضم مبتلا » فسبحان الله قبله
حاجاتمزده وجود ذهنی ایله موجود بر شخصله ، یا اشخاص مجموعه و موهومه ایله مقید

قالیهلم . اطلاقه دونهلم « انی وجهت وجهی للذی فاطر السموات والارض » دیهلم .
 « کل شیء هالک الا وجهه » نک معناسی ایجه اکلایهلم . بعض کالینک او یولده بری
 برلرینه بعض توجهرده بولندقارینی ایشیدیورز اما ، سرینی بیلیمورز . احتمالکه آنلر
 « کل شیء فی کل شیء » دستورینی الهه ایدینه رک ، هر شیئی هر شیده ، قطره یی
 مجرد ، بحری قطرده بیه رک « ترک ایله ما سوائی کوزت سر وحدتی » « بنک خیالک
 ایلمه زهار سن سن اول » دیمشردده ، زید و عمروله مقید قالملا . شلردر . بورایی
 یازار ایکن :

اما بو اختلاف ایله مقصودی جاهنک * بر خالقه خلوصه ایتمکر اتقیاد
 سبحان من تحیر فی صنعه العقول * سبحان من بقدرته یعجز الفحول
 قطعه سنک متضمن اولدینی معناه خاطره کلدی ده صوصغه مجبور اولدق .
 (۳۰۶ و ۵۸۳ و ۹۲۰) نجی حدیث شریفله ده باق .

۴۶۸ الزنا یورث الفقر

زنانک اکبر کبار ذنوبدن اولدینی هر مسلم مکلفجه معلومدر . زانی حقنده
 ترتب ایده جک معامله شرعیه دخی ایضاحدن مستغیدر . بو حدیث شریفک مآلندن
 استنباط اولنان معنا شودرکه ، کل عیندن ، بتون کناهندن قطع النظر ، زنا ، فقریده
 مورثدر .

۴۶۹ الزُّهُدُ فِي الدُّنْيَا يُرِيحُ الْقَلْبَ وَالْبَدْنَ وَالرَّغْبَةَ فِيهَا تُكْثِرُ الْهَمَّ وَالْحُزْنَ وَالْبَطَالَهٗ تُقْسِي الْقَلْبَ

دنیادن زهد اوزره بولمق ، قلبی وبدنی راحت ایتدیرر . دنیایه طالمق ، حزن
 وهمی آرتیرر ، بطالت یعنی تنبلك دخی قسوت قلبی مؤدی اولور .
 سیاق وسباق حدیث شریفدن معلوم اولورکه ، دنیادن زهد ایتلی ، دنیایه
 طالمالی ، تنبلده اولماملی ، محققین صوفیه دیرلرکه . هر نه شی که انسانی حقندن مشغول
 ایدر ، ایشته او دنیادر . یوقسه اولاد وعیال ، منصب ورتبه ، ثروت ، تجارت ، زراعت دکل
 در قرآن کریم واحادیث شریفه موجبنجه ، اولاد وعیال ، بر آدم ایچون هم فته وهم
 سعادت اولور . آنک اولدینی کبی ، منصب ، تجارت ، ثروت ، زراعت والحاصل هر

شیده‌ده ایش بویله در جمله سنکده ایکی یوزی واردر ، هم سعادت ، هم شقاوتی موجب اوله بیلور .

هرکیم که دنیا به حقیقه متصرف اولور ایسه (۴۴۴) نجی حدیث شریفده کیچدیکی وجهله اکا مبارک اولسون . ایسته زاهد اودر . هرکیم دینی ، ناموسنی ، اخلاقی تحصیل تروت وسامانه الت ایدر ایسه ، ضایعات دینی دن بشقه ، بو ثروته ، بو اعتباره ، جدأ و قلباً مربوط اولدینی حانده . هم وحزنی آرتار . هله تبیل اولور ایسه نعوذ بالله ، طاشدن قاتی و بولاددن سرت بر قلبه مالک اولور ، دیمکدر که او قلبدن حس حیوانی بیله رفع اولوب کیدر .

خلاصه ، حَقِّکْ ایلَه ، حَسَن خَلْقْکْ ایلَه ، بَتُون کَرَه اَرْضَه مالک اولسهک ، ینسه زاهدسک . اکر سؤ اخلاق ایلَه ، دکر سز وناچیز بر شیئه بیله متصرف ایسهک ، مغموم و مغبون سک . باقدی حاله که ، سؤ اخلاق صاحبک ، نه هم وحزنک مسافر اوله جنی قدر قلییده وار . یا بزم تبیلده او قدر جق اولسون تأثر - یده جک بر قلبه یوق . اللهم احفظنا من العجز والکسل .

۴۷۰ سَابُّ الْمَوْتِ کَالْمَشْرِفِ عَلِی الْمَلَکَةِ

امواته سوکمک ، انسانک کندی کندیسنه هلاکه میل ایتمی کیدر . (۹۵۳) نجی حدیث شریفه ده باق .

۴۷۱ سَابُّ الْمُؤْمِنِ کَالْمَشْرِفِ عَلِی الْمَلَکَةِ

مؤمنینه سب و شتم ایتک ، کندوسنی ورطه هلاکه دوشوره که بکزر . (۸۹۸) نجی حدیث شریفه ده باق .

۴۷۲ سَافِرُوا تَصِحُّوا

مسافرت ایدیکر ، یول یور بیکر که صحت بوله سکر .
تجربه ایدنلر ، سفرك تقدر معین صحت اولدینی بیلورلر تبدیل هواده بو دیمکدر .
(۴۸۴) نجی حدیث شریفه ده باق .

۴۷۳ سَافِرُوا تَصِحُّوا وَتُرْزَقُوا

سفر و سیاحت ایدیگر که تحت ورزفکرده وسعت بولهسکر .
سیاحت ایدن آدمک مرزوق، بیوک بیوک تجارت صاحبی اولهجنی بدیهی ایسهده
بو حال یالکر یزدن بشقه هر قومده واردر . بزده یوقدر . بیامم نیچون ؟ (۲۸۴) نیچی
حدیث شریفه ده باق .

۴۷۴ ساقی القوم آخرهم شرباً

بر قومه ساقی اولان ذات، اک صکره کنیدی ایچمیلدر .
ایحاب کرام، بر آردهده ایکن صو وسود کی مشروبات ایچدکری وائشای سفر
وحضرده بر قویو باشنده بر صو اوزرنده بولندقلری ائانده ، آتلی اسقا ایدهنک اک
صکره ایچمنی، بو امر شریفه اتباعاً عادت ایتدیلر . بو نطق جلیل ایله ادب ومصا-
حبت واجتماعی تعریف و بیان بیورمشلردر .
یالکر مشرو و باتده دکل ، میوه وطعام والحاصل کافه ما کول ومشروبک مناولهسی
زمانده ، تقسیم ایدن ذاتک اک صکره یه قالمی ، موافق ادب مجالس محمدی اولدینتی
شراح احادیث شریفه بیان بیوردیلر .

۴۷۵ سَبَابُ الْمُسْلِمِ فَسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ

مؤمنیه سوکک، فسقدر . آنلره قتال ایسه کفردر .
الحمد لله رب العالمین . عصریمزده بین المسلمین بازار مقاتله بک از قوریلور ،
بلکه ده هیچ آچلمیور . بوندن اللی سنه اولندن یعنی بیک ایکوز اللی بش سنه هجریه .
سندن بدا ایله تا هجرت سنیهنک اوتوزنیجی سنه سنه قدر قهقری اولهرق رجعتله ،
هر سنه نک وقوعات تاریخیه سنی کوزدن کیچرر ایسهک همان هر سنه سی، بین المسلمین
نهرلر کی قانلر اققش، طاعلر کی اجساد مقتولینی بیغلمش بولورز . شاقا دکل، دوکیلان
هپ مسلمان قانیدر . سبی رؤسا وامرای قومک بری برینه مباغضه سی واغراض
نفسانیه نک سوق مجنونانه سیدر .

اکثریسی ده زورلیه زورلیه کتاب و شرعه اویدیریله رق ، علما نامه تصدیر
ایتمش اولان مداهینک فتوا سی اله رق ، ایقاع ایدلمشدر . حکم عصرک دکشدیکندن
اوروپا قطعه سنده بولنان اقوامک اصول اداره و سیاسیه سندن هیچ خبریمز یوق .

بری بریمز ایله بوغاز بوغازه ، ومرضی سنیة حضرت سید الانام ایله معکوساً متناوب
بر حالده ، کیدیور ایدک .

ناملری الابد ذکر جمیل ایله یاد اولسون که . بیک ایکوز الی بش تاریخ هجر یسنده
سلاطین علیة عثمانیه نك حکمت و بصیرتله ممتازی حضرت عبد المجید خان غازی ایله
وزیر اعظمی اولان مصطفی رشید پاشا ، اصول مرکزیت اداره بی تأسیس ایتدی .
تنظیمات دینلان برات نجات عالمی ، بین المسلمین اعلان ایله امنیت جاه و مال و عرض ،
شرعشریفک حکم وامری دائره سنده ایفا ایتمک اصولنی تأییده یول قویدی . هر نه
قدر بک چوق زحمتلر چکلدی ایسه ده ، عاقبتنده ده موفقییت حاصل اولدی واقعا
ولو خونخوارلق ، غدارلق اولسون ، انسانی مألوف اولدینی عادتدن کچرملک کوجیجه در .
هر مملکتده بر دره بکی حائز درجه استقلال اولش ، بونلرک جمله سی اهل صلیک
هیئت عمومیة اسلامیه علینه ایقاع ایلدیکی نجاوزاتک عن جهل برر معینی حکمنی
المشرایدی . چونکه بر هیئت ، بر حکومت ، صلییلرله اوغراشور ایکن . هم جوار
وهم حدودی اولان اداره نك اکا معاونت اونکله اتفاق ایده جکی برده ، خصم کسب
ضعفیت ایدیور دیه ممنون اولیور . اهل صلییه معاونت ماده و معنویه ده بولنیور ایدی .
یا هله ، او جماعت متفندان اره سنده ، داعیه استقلال ایله دشمن عمومیمزک
قوجاقلرینه اتیلوب کندیلرینی مملکتلریله برابر محوامش بعض مجانینک مقداریده
آز دکلدلر . تاریخلر سنجیده میزان تدقیق اولسون نه لر نلر کوریلور !

نه اوزاغه کیدیوروز ، الی بش سنه سی تنظیماتندن صکره یعنی شویقینمزده بولنان
۱۲۸۳ سنه سنده مصر خدیوی اولان اسماعیل پاشا ، مجرد دولت علیة عثمانیه و خلافت
مقدسه محمدیه نك حصول ضعفی و او وسیله ایله کندوسنک نائل استقلال اولسی ، بر
افریقا پادشاهلنی تشکیل ایتسی املیه ، دولت علیه علینه عصیان ایدن کریدخرستیا .
نلرینه معاونت معنویه ده بولتمش ، و صکره ده اچیلان صرب و قره طاغ محاربه لرنده
دخی آنلرله ، دولت علیه نك و اسلامیتک دشمن قدیمی بولنان روسلرله ، خفی مخبره لر
ایدرک دولت علیه نك مضمحل اولسی ایچون ، وظیفه خائشانه سنه ترتب ایدن
ملعتندن کیر و طورماه مشدر . اسماعیل پاشانک بو حرکتی مصرده مسکون بولنان یدی
ملیون مسلمانک مرضیسی خلافتنه اولدیغنده شبهه یوق ایدی . لکن نه چاره که ،
حکومت اوزرنده بولنان بر اهل هوانک دفع مکایدینه صرف اقتدار ایده میورلر ایدی .

چونکه اخلاق فاسد، پینلرنده کی جبل ارتباط و اتفاق منکسر اولدینی کبی، ذاتاً لیم و ضعیف مشربلی آدملر اولدقلرندن، مداهنه صنعتندن بشقه بر هنزه مالک دکلملر ایدی. برده مصرلیلر من القدیم عصیتدن محروم بر قومدرلر. بونلرک بیئنده عصیت اسلامیه و دینیهدن قطع النظر، باری عصیت قومیه بوانسه ایدی، بو کونکی کونده مصر سلمه السلام انکلیرلرک اقامتکاهی اولماز ایدی.

هر نه ایسه عفی الله عما سلف. اولان اولدی، کچن کیچدی، کچمشه تأسفله حال حاضرک محافظه سندن کیر و قالیم. بینمزده امنیت عمومیه نك تأسیسی، شقاق و نفاقک دفعیله، طوغری مسلمانلره بر از بکزه مک استیه لم. زیرا طوغری مسلمانلری تقلیده سعی ایتمک بیله، موجب ازدیاد شرف و قوت، و مستلزم سعادت دنیا و آخرتدر انتهی. (۵۹۶) نجی حدیث شریفه باق.

۴۷۶ سَبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ وَحُرْمَةُ مَالِهِ حُرْمَةٌ دَمِهِ

مسلمانلره سوکمک، بکنلمیه جک بر حال ایله آنلری توصیف ایتمک فسقدر. مسلمانلره مقاتله ایتمک کفردر. مسلمانلرک مالنک حرمتی دم لرینک حرمتی کییدر. یعنی ماللریده قانلری کبی حرامدر.

(۴۷۴) نجی حدیث شریفک ذکر اولدینی ائنده سویلندیکی کبی، عالم اسلامیتک کچن عصرلری رجال مصلحتک اکثریسی، حضرت شارح اقدمزک بیوک بیوک تهدیدینه هدف اولشلردر. چونکه عصرلرنده مال و جان هیچ بر وقده تحت امنیتده دکل ایدی. الحاصل هر عصرده مؤمنینک امنیتنی تهلکهیه قویانلر، مظهر غضب و قهر الهی درلر. آنلرک عالم آخرتده نصل بدنام و شره سار اولدقلرینی البته کوره جکر.

۴۷۷ سَبْحَانَ اللَّهِ أَيْنَ اللَّيْلِ إِذَا جَاءَ النَّهَارُ

سبحان الله کوندوز کلدیکی وقت کیجه نزه ده در!

سبب ورود حدیث شریفی شراح شو صورتله بیان ایدیورلرکه، رومالور طرفندن شام والیسی بولنان هرقل، نور الوجود اقدمزه یازدینی مکتوبنده سموات و ارضدن عریض اولوق اوزره دعوت ایتدی ککر جنت و نار نزه ده در؟ دیه صورمی اوزرینه، علیه الصلاة والسلام اقدمزده سبحان الله کوندوز کلدیکی وقت کیجه نزه ده در؟ حدیث شریفی ایراد ایله جنت و جهنمک موجود و مخلوق اولدینی و بلکه ده الآن هر کس

برلی یزنده بولندیغنی ایراد بیورمشلردر . (۴۸۸) نجی حدیث شریفه ده نظر بیوریه .

۴۷۸ سَبَعُهُ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ تَحْتَ ظِلِّ عَرْشِهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ
رَجُلٌ قَلْبُهُ مَعْلُقٌ بِالمَسَاجِدِ وَرَجُلٌ دَعَتْهُ أَمْرَأَةٌ ذَاتُ مَنْصِبٍ وَجَمَالٍ
فَقَالَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَرَجُلَانِ تَحَابَّبَا فِي اللَّهِ وَرَجُلٌ غَضَّ عَيْنَيْهِ عَنِ
مَحَارِمِ اللَّهِ وَعَيْنٌ حَرَسَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَيْنٌ بُكَّتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ

یدی صف کیمسه واردرکه ، هپ سایه لرك منقطع اولدینی کون عرش الهی
ظلنده مستظدر لر . یعنی بتون ملجاء لردن امید لرك کس لدیکی صرده ، آنلر بلا واسطه ،
سایه لطف الهیده امین العاقبه بر حالده بولنور لر . هر کیمک که ، قلبی دایما مساجده
معلق ، وصوله مفروضه نك حلولی وقتنه منتظر اولور ، منصب و جمال و ثروت صاحبه سی
بر خاتونک معامله غیر مشروعه ایچون دعوتنه وسوق نغضه قارشو مجرد خوف الله
قوتیه حفظ عفت ایدر ، هیچ بر غرضه مستند اولیهرق ، لله فی الله بر یسیاه عقد رابطه
اخوت و محبت ایلر ، محارم دن کوز یومار ، محاربه زماننده قره غوللق وظیفه سنی ایفا ،
عباد اللهک حفظ سلامتیه مشغول اولور ، سو خلقنی وحسب البشریه کندوسندن ظاهر
اولان دنونجی یاد ایدرک بولنره قارشو موضوع اولان عقوبات دنیویه و اخر ویه بی بالتأمل
خشیه الله ایله اغلار ایسه ، ایشته آنلر دنیوی و اخروی هر درلو امینتک مظهر بدر لر .

۴۷۹ سَدِّدُوا وَقَارِبُوا وَأَبْشِرُوا وَأَعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يَدْخُلَ أَحَدَكُمْ

الْجَنَّةَ عَمَلُهُ وَلَا أَنَا إِلَّا أَنْ يَتَّعِدَنِي اللَّهُ بِمَغْفِرَةٍ وَرَحْمَةٍ

افراط و تفریطدن حذر ایدرک وسط حالده و اقتصاد عالنده بولنکر که تقرب ایده .
سکر ، و تبشیر ایدیکر یعنی سو و شوم اولیکر . سهل اولکر . بیلیکر که هیچ کیمسه
عملیه جنته کیره مز ، حتی بن دخی اولور ایسه ؛ ایچق جناب حق انسانی مغفرة
و رحمتیه ستر ایدرده ، بعده جنته ادخال ایلر .

هیچ کیمسه عملنه مغرور اولسونکه ، بن عملم ایله حازر نصاب کمال اولورم . خیر
خیر ، هیچ کیمسه عملیه و خصوصیه عملنک کندی نظر ننده دگری اولسیاه ، داخل
جنت اوله ماز . ایچق حضرت موفق الامورک ، فضل و لطفیه انسان احراز درجه کمال

ایدر . یوقسه استحقاق ایله دکل . بنم عملم ایدر ، نافع ایشار یاییورم دیه کندیمزه بر وجود ویره رک ، ورطه عجب و کبر و خذلانه دوشمامک ایچون ، طیب کاشنات اقدمنز حضرتلری تعلیم علاج بیوریورلر . یوقسه عمل صالح اجرانسه حکم قرآن ایله مأمورز .

۴۸۰ سُرْعَةُ الْمَشِيِّ تَذْهَبُ بِهَاءِ الْمُؤْمِنِ

بر امر مهمک قوتی قورقوسی اولدقجه ، سرعتی یوریمک مؤمنک وقار و تمکینی ازاله ایدر . متکبرانہ و خورانہ اولیه رق آغر آغر یور میلیدر . سنت سنیة محمدیه بویله . در . حتی بر دیگر حدیث شریفده ، « یذهب بهاء الوجه » بیور یلیور که ینہ تمکین و وقار معنانه در .

۴۸۱ سَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُسْأَلَ وَأَفْضَلُ

الْعِبَادَةِ إِنْ تَطَارُ الْفَرْجِ

جناب حَقِّک فضلندن هر شی استیکر . همتکز عالی اولسون ، زیرا حضرت جواد و کریم کندوسندن ایستلمسنی سور . عبادتک افضل ده فرجه انتظار ایتمکدر . یعنی کرب و مشقت وقتی ، بر زمان یسر وفرجک تعقیب ایده جکنه منتظر اولمقدر .

۴۸۲ سَلُوا اللَّهَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَمْ يُعْطَ بَعْدَ الْيَقِينِ

خَيْرًا مِنَ الْعَافِيَةِ

اللهدن دائماً عفو و عافیت استیکر . زیرا یقیندن صکره یعنی بعد الایمان انسانه ، عافیتدن بیوک بر نعمت و برلامشدر . (۵۶۲) نبی حدیث شریفه باق .

۴۸۳ سَلُوا اللَّهَ عِلْمًا نَافِعًا وَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ

جناب عالم السر و الخفیاتدن علمک نافعنی ، فائده لبسنی استیکر . منفعت و یرمیان ، مقتضا سیله عمل اولغیان عامدن الله صغنکر . (۱۷۳) نبی حدیث اوزریننه یاز یازیلان مطالعاته نظر بیور یله .

۴۸۴ سَيُشَدَّدُ هَذَا الدِّينُ بِرِجَالٍ لَيْسَ لَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ خَلَقٌ

بودین مین اسلام آتیده بر طاقم آدملرک وجودیله قوت بولورکه ، او آدملرک

عند الله بر نصیلری یوقدر .

یعنی اعتقاد اسلامیہ سی بوزوق اولان ، یا امت اسلامیہ دن معدود اولیان آدم لر ایله دنخ جناب حق ، بو دین جلیل تقویہ ایدر . (۱۹۳) محبی حدیث شریفه ده باقی .

۴۸۵ السَّائِحُونَ هُمُ الصَّائِمُونَ

سیاحت ایدنلدر اوروج طوتانلر .

یعنی امت محمدک سیاحلری ، اوروج طوتان عباد مسلمین ایله هم قدر ثوابدر . مقصد سنیه حضرت سید الرسل ، امت واصحابی عجایب وغرایب عالمی کوروب اکلامق ، حکمت آموز مجربت اولوق اوزره سیاحته تشویق بیور یورلر بر آدم برچوق سیاحتدن وادیان و اخلاق عالم اوزرینه کندوسنجه وقوف کامل حصولدن صکره ، دین مبین اسلامی و اخلاق وعاداتک درجه علویتی ایمان کامل ایله اکلار . یقین کامله واصل ، کندیکی برلرده نشر اسلامه موفق اولوز . برده مملکت بر طاقم اعمال نافع ادخالیه امور مسلمینی تسهیل وتشید ایدر . حضرت سلیمان رضی الله عنہک دشمنه قارشو استحکام یایمق اصولنی خندق غزا سنده تعریف ایتدیکی و روح الکائنات افندمن حضرتلری طرفندن یابدیرلدیغی کبی . (۴۷۲) ، (۴۷۳) محبی حدیث شریفه ده باقی . (۲۳۷) نومرویه قید اولنان حدیث شریف مناسبیله ده بعض مطالعات درمیان اولمشدر .

۴۸۶ السَّبَاعُ حَرَامٌ

کثرت جماعه مقتدر اولدیغنی بیان ایله خلقه قارشو افتخار ایلمک ، حرامدر . زیرا هم ادبه منافی ، همد افکار و اذهان ناسده سؤ تصرف سببیله مادی ومعنوی موجب ضرر اولور .

۴۸۷ السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمَسْكِينِ كَالْجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ

الْقَائِمِ اللَّيْلِ الصَّائِمِ النَّهَارِ

بر طاقم طول وعجزه خاتونلره ، بعض بیچاره لرك انفاق واکسای یولنده چاپشوب جیالیان ، یعنی تحت اداره سنده بولنان بو مقوله ضعفانک اعاشه لر یچون ایشه وکوجه

وتجارته طالان بر آدم، کیجهسی قائم کوندوزی صائم عباد مسلمین ایله و مجاهد فی سبیل الله اولان غزاة کرام ایله عند الله هم قدر و منزلتدر .

۴۸۸ السَّخَاءُ شَجَرَةٌ مِنْ أَشْجَارِ الْجَنَّةِ أَغْصَانُهَا مُتَدَلِّياتٌ فِي الدُّنْيَا فَمَنْ أَخَذَ بَعْضَ مِنْهَا قَادَهُ ذَلِكَ النُّعْصُ إِلَى الْجَنَّةِ وَالْبُحُلُ شَجَرَةٌ مِنْ شَجَرِ النَّارِ أَغْصَانُهَا مُتَدَلِّياتٌ فِي الدُّنْيَا فَمَنْ أَخَذَ بَعْضَ مِنْهَا قَادَهُ ذَلِكَ النُّعْصُ إِلَى النَّارِ

سخاء، دالری دنیایه صارقش اشجار جتدن بر اغاجدر . هر کیم بر دالنه اله المغه موفق اولور ایسه، او غصن، او ذاتی بیده رك جتته قدر ایصال ایدر . كذلك بخل ده، دالری دنیایه قدر اوزامش، جهمنده ثابت بر اغاجدر بو آغاجك هر کیم بر دالنه تشبث ایدر ایسه، متشبثی جهنمه قدر دلالت ایدر کورتورور .

بو بابه علماء حقیقت بیورور لکه، بر بخیل آدمك بخلنه طوقور صورتده دنیاده بر حال حادث اولسه، دروننده بر آتش سامانوز حس ایدر، بتون بتون راحتی قاجار، جابر جابریا ندیغنی بخیلك کندوسی حس ایتدیکی کچی، قارشودن اكا ناظر اولانر دخی عین بصیرتله او حال آتشناکی کورر لر . بو آتش، عیجا او بخیله زره دن کلدی، بر کره تأمل ایدرسه ك اخلاق ردیهنك اصلتك، کوکنك، جهمنده اولدیغنی اكلارز . بر شخصك کرم وسخاسی انساننده حس ایلدیکی راحت و حضور قلب دخی، بو مثالک عین مقابلدر . آندن دخی اخلاق فاضله نك جتته مناسبی اولدیغنی تین ایدر شمدی دیمك اولدی که جنت و جهنم الآن موجود و مخلوقدر . شو حالده (۴۷۷) نجی حدیث شریف بر دها نظر تأمل ایله مطالعه بیورلسون . صرف اخلاق ردییه جهمندر، جهنم آندن عبارتدر دینلمیور، فقط جهنمله درکار اولان مناسبی شو مثال ایله نظر تأمله عرض اولیور .

۴۸۹ السَّكِينَةُ عِبَادَ اللَّهِ السَّكِينَةُ

عباد الله سکینت و قاری التزام ایدیگر، عجول و متلاشی اولیکز . زیرا طمانیت و قارک موجب بهاء، مؤمن اولدیغنی (۴۸۰) نجی حدیث شریفده کچمش ایدی .

۴۹۰ السَّكِينَةُ مَغْنَمٌ وَتَرَكَهَا مَغْرَمٌ

سکینت ووقار هر برده آدمی قزاندیرر . عکس حال یعنی تلاش واستعجال غیب
ایتدیرر ، حرکات وسکنات واقوالک جمله سنده رهبر امثال امثال اوله جق بر فرمان
جلیل القدر در . آغر باشلی اولوق کبی انسانی مرتبه عز و رفعته ایصال ایده جک بر
وسیله میجمله یوقدر .

۴۹۱ السُّلْطَانُ ظِلُّ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ أكَرَمَهُ أَكْرَمَهُ اللَّهُ

وَمَنْ أَهَانَهُ أَهَانَهُ اللَّهُ

سلاطین عظام حضراتی ، یر یوزنده جناب حَقِّک سایه امن وامان ولطف وعدل
واحسانیدرلر . ولی الامرہ تکریم ایدنلر ، الله تعظیم ایتش اولورلر . انلره اهانت ایدن ،
حضرت حقه اهانت ایلر . (۱۱۹ ، ۱۸۵ ، ۲۳۶ ، ۲۷۶) نجی حدیثلره ده باقیله .

۴۹۲ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ حَقٌّ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِيمَا أَحَبَّ أَوْ كَرِهَ مَا لَمْ

يُؤْمَرُ بِمَعْصِيَةٍ فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ اللَّهِ فَلَا سَمْعَ عَلَيْهِ وَلَا طَاعَةَ

سَنک عقل ومطالعه که کوره مستحسن ویا مستکره اولسون ، مادامکه معصیته
دائر دکلدر . جانب ولی الامر دن ، یعنی طرف حکومتدن هر نه امر صادر اولور
ایسه ، باش اوسته دیمک هر مسلم اوزرینه ترتب ایدن حقوقدندر . اما اول امر
انسانی معصیته سوق ایدن احوالدن اولور ایسه اکا امتثال اولنه ماز .

۴۹۳ السَّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ وَمَجْلَاةٌ لِلْبَصْرِ

مسواک ، هم اغزی و دیشلری تطهیر ایدر ، هم ده جناب حَقِّک رضاسنی وانسانک
جلائی بصرینی موجب اولور .

۴۹۴ السَّوَاكُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ وَالسَّامُ الْمَوْتُ

مسواک ایله اغزنی و دیشلری تمیزله مک ، اولومدن بشقه هر درده دوا در . مسواک
استعمالنک خیر واجر معنویسندن قطع النظر ، مجرد دیشلرک عدم طهارتی جهتله
اکثریا اغزلردن استبھام ایدیلان و بادئی نفرت طبیعت اولان فنا قوقوبی ازاله ایدر .

دیشلرک صاغلام قالسنى موجب ، دیشلرک صاغلامنى معدنه نك ، امراض متشوعه دن سلامتنى مستلزم اولور . معدنه نك مركز تحت وسبب فساد حیات اولدینى ایسه ایضاحدن مستغیدر .

۴۹۵ السَّلَامُ إِسْمٌ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ وَضَعَهُ اللَّهُ فِي الْأَرْضِ فَأَفْشَوْهُ
بَيْنَكُمْ فَإِنَّ الرَّجُلَ الْمُسْلِمَ إِذَا مَرَّ بِقَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ فَرَدُّوا عَلَيْهِ كَانَتْ لَهُ
عَلَيْهِمْ فَضْلٌ دَرَجَةٌ بِتَذْكِيرِهِ أَيَّامَ السَّلَامِ فَإِنْ لَمْ يَرُدُّوا عَلَيْهِ رَدَّ
عَلَيْهِ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُمْ وَأَطْيَبُ

سلام ، جناب حتمک ير يوزنده کي اسماندن بر اسميدر . يو اسم شريفی بينکرده افشا ايدیکر . بر مسلم بر جماعته ملاقی اولديغنده ويردیکي سلام ، او جماعت طرفندن رد ايديلور ایسه ، الك اولجه اسم سلامی او هیئته تذکیر ایتمی سبيله او آدمک ، آنلر اوزربنه فضلی واردر اگر سلامنی رد ایتزلر ایسه ، رد سلاملری انتظارنده بولدینى ذواتک سلامندن دها ایسی ایله معنأ محاب اولور .

۴۹۶ شَاهِدُ الزُّورِ لَا تَرُولُ قَدَمَاهُ حَتَّى يُوَجِبَ اللَّهُ لَهُ النَّارَ

یالان یره شهادت ایدن آدمک طور دینى بردن ایقلمی زائل اولماز ، حتی جناب حق آنی مستحق عذاب جحیم ایتینجه . یعنی شهادت ایتدیکی موقعدن دها آیرلقسز . بن عذاب وسخط الهی کندوسنی استقبال ایدر . مقصد سنیه انتقام الهمینک سرعت ورودینی بیاندر .

۴۹۷ شِرَارُ أُمَّتِي الَّذِينَ وُلِدُوا فِي النِّعَمِ وَغَدُوا بِهِيَ يَأْكُلُونَ مِنَ
الطَّعَامِ أَلْوَانًا وَيَلْبَسُونَ مِنَ الثِّيَابِ أَلْوَانًا وَيَرْكَبُونَ مِنَ الدَّوَابِّ أَلْوَانًا
يَتَشَدَّقُونَ فِي الْكَلَامِ

امتکم شرار واشقیاسی آنلردر که ، نعيم ایچنده طوغارلر ، آنکله متعم اولورلر ، درلو درلو یمکلمر برلر ، رنک رنک لبسهلر کیچوب ، نوع نوع حیواناته بینزلر ، صکرده کثرت کلامه مبتلا اولورلر . خلق الله ایله استهزا ایدرلر .

۴۹۹ شِرَارُ النَّاسِ شِرَارُ الْعُلَمَاءِ فِي النَّاسِ

ناسك اشراسی، شرار علما-یدر .

چونکہ فساد وصلاح امتک منجی، علمادر . علما، بحق ایفای وظیفه ایله عصرک وحوالک ایجابہ کوره حکم کتاب اللمی تبیین و تشریح ومداهنه دن اعراض ایدر لر ایسه، علو، جناب فطرتی اوزرینه مجبرل اولان مسلمینک، شرف وشانتی محافظه ایتمش اولور . والا عصریمزده اولدینی کبی اسفل سافلین ذلتده براقیرلر .

احوال علما، عصری مثال آتی ایله تشریح ایتمک استرمکه، وجودندن ومداهنه سندن هیئت وجمیت اسلامیه عارض اولان احوال انقراضیه عواقب بینان اموره کوره معلوم اولسون . آئیده مناسبت کلدکجه، بعض برلرده دخی کورله جکی وجهله، مصره مستولی اولان انکلیزلرک مصری تخلیه ایتمک اساسی اوزرینه ینه انکلیزلرله مذاکره به طرف سلطنت سنیه دن مأمور اولان غازی احمد مختار پاشا رفاقتنه مأموراً فقیرده مصره کلش ایدم . ایشک جهت سیاسیه سنک نه اولوب وزده قالدینک یازلمسنی تاریخ نویسان عصره حواله ایله بز صددمزی بیان ایدرز .

نسخه سنک ندرتی جهتیه بعض اهل معارفک تشویقی اوزرینه لغات مدونه عر- بیه دن قاموس شرحی (تاج العروس) ک مصرده طبعی درعهده والتزام ایدن مطبوعات مصریه ناظر سابق جودت بکک، کتابک طبی اثناسنده، دوشه جکی مشکلاتی بر طرف ایتمک اوزره معامله طبعیه بی، مشار الیه حضرتلری حمایه سنه آلدی . فعلاً و تقدماً معاونت ایددی، کتابک طبی بتدی . خاتمہ سنده کتابک طبعنده دوچار اولنان مشکلات یازیلور ایکن سوق کلام ایله مشار الیه مختار پاشانک مصرک انکلیزلردن تخلیه سی مذا- کره سنی ایتمک اوزره طرف دولت علیه دن مأموراً مصره کلش اولدینک صفت والقاب صره سنده ذکر ایجاب ایدر . کتابک تصحیحی درعهده ایدن جامع ازهرک یتشدر- دیکی لغویوندن وعلماء مشهوره دن شیخ قائم ایله شیخ محمد راشد، مختار پاشانک انکلیزلر ایله تخلیه مذاکره سنی ایتمک اوزره طرف خلافتدن مأموراً مصره کلش اولد- یعنی یازه مازلر . جودت بک اصرار ایدر، بوایکی سوز حکایه، خالدن و کتابک طبی اثناسنده پاشانک نه مناسبتله مصرده بولدینفی افاده دن عبارتدر، بونده قورقه جق بر شی یوقدر، حقیقت حال بویله دکلی، بوذات نیچون مصره کلدی، والآن نه مناسبتله

مصرده بولنیور؟ یولنده بر چوق سوزلر، سویلر خواجه اقدیلری اقعاع ممکن اوله ماز. پاشانک نیچون مصره کلدیکی بزجه مجهولدر، سوزنده عناد ایدوب طورلر. بالاخره جودت بك اکر وار ایسه مسئولیتی کندیبی یوکلنهرک، خاتمه یه او ایکی کلهجکی قلمیله علاوه ایدر. وبتون خاتمه سنیده کندی نامه یازار، اقدیلر حضراتیده صورتده متسرح اولدقلرینی کوسترلر.

اقدیلرک او عبارده یازمقدن استنکاف ایتملرینک سببی، شاید انکلیرلرک مصردن چیقمسی مصرده کی حکومت صاحبنک مرضینک خلافیدر. خلاف مرضی بر شی یازمقده بلکه باشمزه بر بلا دعوت ایتمش اولورز قورقوسیدر. زه ده قالدی، انکلیرلرک مصردن چیقملرینی طب ایتمک! حتی او طلی ایده جک بر ذاتک مصره ککش اولدیغنی، بر کتابک خاتمه سنه حکایه یازمقدن اولدری قویور فسبحان الله!

هر نه ایسه جودت بك صاوشدقدن صکره مسلمان وسید نامنی طاقان مطبعه جیلردن بریبی او خاتمه جکی الور، بو عباره بی طبع ایتمیرمک استیورلر رخصتکر وارمی یولوو صورت استندانده، بر هیئت تئصبصکاری ایله مصرک او تاریخده داخلیه ناظر ورئیس نظاری اولان ریاض پاشا یه کوتورور. پاشانک الی ایانغی وتدیبری شاشار، جودت بکی چاغیره رق مختار پاشا حضرتلرینک انکلیرلرک مصردن چیقملری مذاکره سنه مأموراً استانبولدن ککش اولدیغنی لفظک خاتمه دن طی ایدلسنی رجا ایدر. جودت بك هر نه قدر اقعاع واسکاته قیام ایتمک ایستر ایسه ده، ممکن اولماز. بو خاتمه داخلیه ناظری کورمکسزین طبع اولتمش اولسه ایدی، کیسه نك نظر دقتی جلب ایتمز ایدی. مادامکه بو خیتت حریرلر بو عباره بی داخلیه ناظرینه کتوروب کوستردیلر، شمدی خلافی التزام اولنور ایسه انکلیرلر قونسولوسنه ده ارانه ایله باشمزه بر مسئله چیقا. ررلر. آتیده ظهوری ملحوظ اولان فالقدن وقایه مصلحت اولنغی ایچون جودت بکده بالضروره تصحیح ایله عودت ایلر. باقندی ایسه که بر خاتمه نك طبیعی وسیله سیله مصرک علماسی وامراسی انکلیرلر قارشونه وضعه بولندقلرینی، فکرلرینی ویتلرینی انکلیرلر قارشو مصردن کتمک ایستسه لر دخی صالیو برمیجه جکلرینی اصحاب نظر وامعانه نصل ارانه ایتمیلر!

ای مدهانین لثام! حالکیزی کوربیورمیسکز؟ معامله واقعه کرله عالم اسلامیتی نصل ورطه لره دوشورمکده اولدیغکرک فرقدنه میسکز! (۵۳۵) حدیث شریف مناسبتیه

بازیلان واقعهده سزه بر آینهٔ عبرت نمادر. (۵۶۶) نجی حدیث شریف ملاسه سیله
بسط ایدیلان تأثرات وجدانیه دخی سزه عائد در.

بر قاملیا خلقنک، بر صاحب حکومتک مجرد حب ریاست ومیل منفعت کبی
هوسات نفسانیه سنی تقویه و تحکیم و نفسکرتک استراحتی ایچون مصرده بولنان طقوز ملیون
مسلمانک اسارتنه قائل اولیورسکر. مادی ومعنوی عالم نصرایتک هجماته، فعلکر
وقولکر ایله، فساد اخلاقکر سببیه بیلهرک بیلیمهرک معاونتده بولیورسکر!

ایشته اسباب مبسوطه به مبنی حدیث شریفده کی شرار الناس القابنی احرازه بحق
کسب لیاقت ایتدیکر. بر از کوز یگری اچسه کرده امت محمدک حالی، استقبالی، عصرک
ایجابنه کوره بو قومک، اقوام غربیه نک آیاقلری التده قالماسی اسبابی دوشنه کر،
روح رسول اللهی کندو کردن خشنود و بتون عباد مؤمنینی احیا ایدرسکر. لکن
لا حیاة لمن تناوی.

۴۹۹ شِرَارُكُمْ عَزَابُكُمْ

امت اسلامیه نک بدبخت اشراسی، تأهل اییمانلر بدر.

احوال مشروعه دن اجتناب ایدلمسی ومقصود بالذات اولان کثرت تناسل ایله
قوهٔ اسلامیه نک آفاق کیر جهان اولسی، ارکن آدملرک ازلمی یعنی هر کسک تأهل
ایتمسبیه حاصلدر. تأهلک فضیلتنه، قادینلرک معاملاتنه، نکاحلرک درجانه دأر اولان
احادیث شریفه یوقاریلرده سبق ایتمشدر.

۵۰۰ شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامٌ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى إِلَيْهِ الشَّبْعَانُ وَيُحْبَسُ عَنْهُ الْجَائِعُ

دوگون یملکرینک خیرلی اولیانی او طعامدر که، طوقلر یعنی اهل ثروت دعوت
اولنه رق آجلر منع اولنور.

عصریمزک دوگون ضیافتلری کبی. چونکه اکثریتنه تحابب بین المسلمین ایچون
دکلدر. نخریاً وریباً مصارف کثیره اختیار وهلکه اسرافه دوچار اولنور.

۵۰۱ شَرُّ الْمَالِ فِي آخِرِ الزَّمَانِ الْمَالِيكُ

آخر زمانده شر الممال، کوله و جاریه در.

شرح حدیث بیوربیورلر که، مقصد سنیه ممالیکک بیع وشراسنی صنعت ایدنمک

دیکدر . چونکه آنلرک بهائم کبی آلتوب صانلمسی تجارت مذمومه دن اولسنه مبنی ، صفت محموده انسانیه بی جامع اولان قلوب صافیه اصحابی بومثللو تجارت رذیله دن بالطبع اجتناب ایده چکی وحسن خلق ایله متخلق ایسه ، عامه مؤمنینه فریضه دن بولندی جهته سید الوجود افدمز حضرتلری انسانه یاقشیمان بر حالی اختیار دن امتی منع بیور بیورلر .

اسلامیتک شو عصرده اسارتی ترویج ایتمکده اولدیغنی سبب طوته ری اسلامیت علینه بلجیقاده دهن کشای هذیان اولان قاردینال (لاویرده ری) نک اسارتک اسلامیتده جاری اولان قواعد عادلہ سی کوزینه صوقولدیغنی صرده بو حدیث شریفه و (۷۹۲ ، ۷۹۳) نومرولره قید ایدیلان اثر سنیه ایله تأیید مدعا اولمایدیر .

۵۰۲ شَرُّ الْمَجَالِسِ الْأَسْوَاقِ وَالطَّرِيقِ وَخَيْرُ الْمَجَالِسِ الْمَسَاجِدُ فَإِنْ لَمْ تَجْلِسْ فِي الْمَسْجِدِ فَالْزَمْ بَيْتَكَ

اوتورمق ایچون انسانه مناسب اولمیان یرلرک اک فناسی ، یوللر وسوقاقلر : اوتوریله جق یرلرک اک ایسی مسجدلردر . اگر مسجد ده اوتوریه جق ایسه ک ، خانه که ملازم اول .

یعنی اوراده اوتور . اسواق وپازار ده ایشمز کوجسز طولاشوبده عمر عزیزکی ضایع ایته . عجبا عصر مزده سوقاقلرده وقوه خانه لرده اوتوروبده ما لایعنی کلام هذیان ایله مشغول اولان جماعت مسلمین عصر حضرت سید المرسلینده اولسه ایدی ، آنلر نصل کلمات مؤثره ایله منع بیوریلور ایدی . چونکه دینه ودنیايه خیری اولمیان کافه اوضاع واطوار واقابلی ، روح الوجود افدمز حضرتلری امتدن نهی بیورمشلردر . حال حاضر مزک فسادی بر درجه کاله وارمشکه بوندن اوتنه سی نه اوله بیلور بیلته مز . قوری بر دعوا ی نسبتدن ما عدا اسلامیتله بزم اره مزده بر رابطه فعلیه و اخلاقیه قالماش کیدیر !

۵۰۳ شَرُّ النَّاسِ الَّذِي يَسْأَلُ اللَّهَ ثُمَّ لَا يُعْطِيهِ

شر الناس او آدمدرکه ، الله ایچون برشی استیان بر مضطر و محتاجدن دریغ ایدر .

۵۰۴ شَرُّ النَّاسِ الْمُضِيقُ عَلَى أَهْلِهِ

اهل واولاد وعیالی مسکن و ملبس و مطعمانجه تضیق ایدن ، یعنی وارا اولدینی
حائده آنلرک احتیاجاتی دفع ایتمیان ، شرار ناسدنر .

بعض بخلامز کچی که ، آئیده فقره دوشرم قورقوسیه النده کی ثروتی کلیتی بیله
اولسه اولاد وعیاله صرف ایتمکدن احتراز ایدر . بخل بر صفت مذمومه اولوب آتی
هیچ کیمسه قبول ایدمه جکندن بعض متکبرین اعظم ، کبرک اسمنه وقار مشروع
طاقدقلری کچی ، بونلرده کندیلرنده کی صفت بخله اقتصاد ویا اسرافدن اجتناب ،
یاخود عصر یزده کی تعیر ایله (نه قونومی) ایدیورم معناسنی ویره رک متسی اولمشدرلر .
حالبوکه انسان کندی عیبی کوره مامکله مفظور اولدیغندن ولو سلم او ذات تسلیدار
بر نظر خارجی ایله کندی اوضاع واطوارینه باقوبده کورمش دخی اولسه ، فطرتک
یاردم ایتماسنه مبنی ممکن دکلدرکه بولدیغی نقطه تسلیدن آریله بیلسون . زیرا عالمه
عبرت ومثال اولق ایچون کندیسی کچی بر یسنک وجودی لازمدر .

آنک ایچون (المؤمن مرأت المؤمن) بیورلمشدر . زه ده او مؤمن ، هانیا او ایمان ؟
(الدین النصیحه) حدیث شریفده بو مقصدی مؤید در . دین نصیحتدن عبارتدر ،
نصیحتله قائمدر ، بری بریزک امر بالمعروفی ناهی عن المنکر یز . اخوت اسلامیه
اشته بویله وسائط قویه ایله ناسی بری برینه ربط ایتمش ایسه ده رابطه سزلق قباحتی
یزده . . . . . اللهم انی اعوذ بک من ان اکون .

۵۰۵ شرُّ الناس منزلةً يومَ القيامةِ منْ يخافُ منْ لسانهِ أو

يُخافُ شرُّه

لسانندن وشرندن قورقیلان آدم ، یوم قیامتده شرار ناس طبقه سنده بولنور .
جمعتمز ایچنده ، قولدن ، فعلمدن قورقولیورده اکا مبنی رعایت اولنیورم ویا او
سییله محترماً تعیش ایدیورم بولنده افتخاراً دعوا ایدنلر یزک ، عصر مزده یوماً فیوماً
ازدیاد ایدیسی ؛ ناموس ملیمزک ترقی ویا تدنسنک بر میزان صحیح البیانیدر . صد هزار
تأسف اولنورکه بو دعوا ، طبقه وسطی وعلیا رجالنده ، احاد ناسدن زیاده در .
« بویله کیجه نک خیر اومولورمی سحرنده » .

۵۰۶ شرُّ قتیلٍ بینَ صفتینِ احدهما یطلبُ الملکَ

مقتول او لائقك اڪ فنا درجہ سی، مجرد طلب ملك ايچون اچيلان محاربه ده اولمکدر .

طلب ملك ايچون محاربه آچق ممنوع اولدینی کبی، اولبه بر محاربه عسکرلکنه اجرته داخل اولان جماعتی دخی شرح حدیث اخس اخسادن عد ایدیورلر؛ الحقانك درکه غایه سنده کوریورلر . زیرا دینی، حیاتی، بر قاج مانعده ساتان آدم قدر بدبخت کیمسه بولنورمی؛ اعصار سالفه ده طوائف ملوک مسلمینک ودره بکلرینک بر برلری اوزرلرینه آجدقلری محاربه لر کبی! بو محاربه لرک اکثریسی طلب ملکدن، وادامه علویتدن، ورئیس جماعتک بر غرض مخصوص نفسانینک وقایه سی املندن، ایرو کلیور ایدی . یا مسلمان نامنه کچنان بعض جهلای اقوامک مجرد ایلق آلمق ایچون عسکر بازیلوبده شونک بونک واسطه اجرای اغراضی اولمق اوغورنده ترک جان ایدنلرینه نه دیملی؟ او مقوله لرک بولندقلری احوال اخرویه تصور بیورولسون . ضرب مثل اوله رق ترکه ده بر سوز واردر . فلانه جهنمه کیدر میسک دیمشدرده، ایلق قاج غروشدن جوانی ویرمش!

ینه بو جاهل مسلمانلردن بعضیلری، دولت ایدمدت عثمانیه خلد الله شوکته الی آخر القیامه نك نظر تبصری آلتنده بولمسه لر، بر قاج غروش حطام دنیایه، خرستیان دولترینک عسکرلکی سلکنه دخول ایله افریقا و آسیا قطعه لرنده ینه او دولتر منفعتنه اوله رق تدارک اولنه حق مستملکات یولنده، اکثریسی مسلمانلره قارشو، قربان اولوب کیده جکلر . نه دنائت!!

۵۰۷ شُرُّ مَا فِي رَجُلٍ شَحُّ هَالِعٍ وَجِبْنٌ خَالِعٌ

جزع وفزعه مقارن اولان بخل ایله، قلبی یرندن قویه جقمش کبی قورقلق اظهاری، انسانده اولان ذمایم اخلاقک فنا لرننددر .

بریسی منفعت مقصوده وموجوده سنه جزئی درجه ده بر خائن طاری اولسه ویا خلل طاری اوله جغنی وهم ایلسه، قیامتله قویاره رق، نظرنده دنیا محو اولمش کبی مغموم قالان؛ ایکنجیسی قورقیاه جق بر حال وقوعنده، کندیسنی او درجه ضعف قلبه قایدیرر که تدبیر واختیاری التدن کبدرک، شرعاً وعقلاً مذموم اولان انواع ذلت وحقارتی التزام ایدندر . نعوذ بالله من الذل والخذلان .

جناب علی رضی الله عنه افدمز حضرتلرینک بر کلمه قدسیه لرینی کورمشیدم که
«الناس من خوف الذل في الذل» بیوره شلردی معنای عالیسی، خلق، ذله دوشامک
قورقوسیه ذلده در بیوریلور. تقدیر عالی بر نفعه! دقت بیورلسون، معاملات ناس
کوز اوکنه آلسون، دنیاده قبول و اختیار ایدیلان ذلتلر، هپ آئیده ورطه ذله
دوشمیهیم، فقیر اولیهیم، ایاتلر آئتده قالمیهیم قورقوسندن ناشیدر. الحاصل صاحب
شریعت افدمزجه الک منفور اولان صفتلرک بریسیده جبات وذلندر. جناب حق
جمله مؤمنین و موحدینی بو صفات رذیله دن محافظه ووقایه بیورسون.

۵۰۸ شَرَفُ الْمُؤْمِنِ صَلَاتُهُ بِاللَّيْلِ وَعِزُّهُ اسْتِغْنَاؤُهُ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ

مؤمنینک شرفی: کیجه لری نماز قیلمسی، وعزتی: ناسک التده کی شیلردن استغنا
ایسیدر. (۱۰۶) نجی حدیث شریفه ده نظر بیوریه.

۵۰۹ شَمَّتْ أَخَاكَ ثَلَاثًا فَا زَادَ فَإِنَّمَا هِيَ نَزْلَةٌ أَوْ زُكَامٌ

اخوان دینکی اوج کره تسمیت ایت. اگر اوجی تجاوز ایدر ایسه یا نزله یا
زکام اولشدر.

ارتق تسمیته لزوم قالماز تسمیت دبیه، آقصریان بر آدمه مقابل سویلیلان کلام
انس والفته دینور. چونکه تسمیت عاطسک حقوق مرتبه اخویتدن اولدینی (۳۵۹)
نجی حدیث شریفه کورولدی ایدی.

۵۱۰ شَهِيدُ الْبَرِّ يَغْفِرُ لَهُ كُلُّ ذَنْبٍ إِلَّا الدِّينَ وَالْأَمَانَةَ وَشَهِيدُ

الْبَحْرِ يَغْفِرُ لَهُ كُلُّ ذَنْبٍ وَالْأَمَانَةَ

قره ده دشمن ایله وقوعبولان محاربه ده شهید اولانلرک هر کنهای عفو و مغفرت
اولنور. مکر که او شهیدک اوزرنده بورج وامانت کی حقوق عباد قالمش اوله.
لکن محاربات بحر یه ده شهید اولانلرک کافه ذنوبی، حتی حقوق عباد دخی داخل
اولدینی حالده، مغفوردر.

بو حدیث شریفدن حقوق عبادک درجه حرمتیه، محاربه بحر یه نک فضیلتی کی
ایکی امر مهم نمایان اولدیکه، هر بریسی قوام جمعیت اسلامیه نک برر رکن مشید
الاساسیدر. (۵۷۸) نجی حدیثه ده باقی.

۵۱۱ شیبَتنی هود و اخواتها

قرآنده کی سوره هود ایله اخواتی بنی قوجالتدی .
 شرح احادیث شریفه نك بالاتفاق بیانلرینه کوره ، بوندن مقصد سوره مذکوره -
 ده کی « فاستقم كما امرت » آیت کریمه سیدر . معناسی ، نصل امر اولندک ایسه اوبله جه
 استقامت آیت . نور الوجود افنده نك بو آیت کریمه نك دهشتندن مبارک صقاللرنده
 بیاض تو یولرک ظهور ایتدیکنی فرمان بیورملرینه ، شرح حدیث بر چوق معانی دقیقه
 ایراد ایتشلردر لکن امر عبادات و معاملاتده کما امر استقامت ایتکلک کوجلکنی
 و استقامتک درجه علویتی عند اولی النهاده لایقیه تدقیق و میزان اولنوب فعلاً و حالاً
 و نیة ، استقامتک درجه عظمتی افهاماً شرفصادر اولمشدر رأینده بولنالر اکثر در .
 (۶۰۱) نجی حدیث شریفه ده نظر بیوربله .

۵۱۲ الشَّبَابُ شُعْبَةٌ مِنَ الْجَنُونَ وَالنِّسَاءُ حِبَالَةُ الشَّيْطَانِ

کنجک دلیقنلیق ، جنوندن بر شعبه در . قادینلرده بر یوزنده شیطانک شرکی
 و دوزاغیدر آنلره آدمیلری صید ایدر .

قادینلرک نه اولدینی بیلنوب اکا کوره حقلرنده معامله اولنمی و سوز لرینه قاپیله -
 رق بر ورطه به دوشولماسی اخطار بیوریلور . زیرا قادینلرله ، ماهیتنه ، نظر حکمتله
 باقیلور ایسه ، آنلرک حاکم عالم اولدقلری کوریلور « بوراسی انوثت و ذکورتنک سری
 ایجابیدر » شوقدر وارکه ، شمدی به قدر بر جمعیت ، بر قوم اره سنده و یاخود ایکی
 محب بیننده هر تقدر تفرقه کورولمش ایسه ، اکتزبسی قادینلرک و بریدیکی سینتله
 وقوع بولمشدر . حبسخانه لرده افنای عمرایدن جانلرک اکثر یسنک بادئ خذلانی ،
 تسبیاً و یا مباشرة قادینلردر . شیطان ، انسانلرک تفرقه و خذلانده بولنمی تمیاتیله
 مفطور ، و قادینلرده آنک ایچون آلت شر و شوردر . (۶۹۷) نجی حدیث شریفه ده باق .

۵۱۳ الشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ وَالرِّيَاءُ شِرْكٌ

ریا دیه مجرد خلقه کوسترمک ایچون وقوع بولان عبادت و طاعتنه ؛ و شهوت خفیه
 دیه ، عبادت و طاعتک غیرى اوله رق علی الاطلاق خلقه کوسترمک املیه اظهار ایدیلان
 اقوال و افعاله اطلاق اولنور . ایشته بو ایکیسیده شرکه منسوبدر .

عليه الصلاة والسلام افدمز حضرت تباری ، افعال واقوالك نیت صحیحہ یہ مستند
وصاغلام ودرست وهر درلو انفعالات نفسانیہ دن متجرد اولسنی تا کید بیور بیور لر .

۵۱۴ الشَّيْخُ يَضَعُ جِسْمَهُ وَقَلْبَهُ شَابَ عَلَى حُبِّ اثْنَيْنِ طُولِ

الْحَيَاةِ وَحُبِّ الْمَالِ

بر آدم اختیار و جسمی ضعیف اولور اما ؛ طول حیات ایله اموال و ثروتی سومکده
قلبي بك كنجدر .

انسان اختیار لدغه ، حرص وطمع نك ده آرتتمده ودها چوق زمان معمر اولسی
تمیانتده كنجلردن زیاده ایلر و به کیتمکده اولدینی ، هر آن وزمان نظر نجر تمز اوکنده .
در . آنک ایچون خیرات و حسناتی اختیار اولدیغ وقت یاه جفم دیما ملیده ، كنجلکنده
ممکن اولدینی قدر ابقای خیر اثر ایتملدر . زیرا صوکه قالان طوکه قالور مثلی مشهوردر .

۵۱۵ صاحبُ الدَّيْنِ مَغْلُولٌ فِي قَبْرِهِ لَا يَفُكُّهُ إِلَّا قَضَاءُ دَيْنِهِ

بورجلی اولدینی حالده وفات ایدن آدم ، قبری ایچنده باغلی اوله رق بولنور . آتی
بولدینی قید عذابدن ، انجق بورجك تادیه اولنمی تخلیص ایدر .

الحاصل مدیون متوفانك تادیه دینه معلقاً روحی معذبدر . تخلیصی ایسه ، مخلفاتنه
واضع الید اولان ورثه نك لطف و کرمنه منوطدر . قورقولی رؤیا کورمکدن ایسه او یانق
بولنمق هر حالده اولی اوله جفته نظراً استراحت روحی زمانی ، بر آخرك کیفته
براقمدن ایسه ، قناعتله یشایوب بورجه کیرمامك و کیردیکی حالده حیانتده چاره سنه
باقق ، سلامت عاقبتی تمی ایدن عقلایه کوره فرضدر . چونکه هر برده خطاب اولی
النهاده در .

۵۱۶ صَدَقَةٌ ذِي الرَّحْمِ عَلَى ذِي الرَّحْمِ صَدَقَةٌ وَصَلَةٌ

اقر بانك اقر بایه صدقه ویرمی ، هم صدقه ، هم صله کبی ایکی اجر مهمی بر
آره یه جمع ایدر .

اقر بادن محتاج اولانلرك خارجه ترجیحی امر اولنیور .

۵۱۷ صَدَقَةٌ السَّرِّ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ

سراً صدقه ویرمک ، غضب الہی بہ قارشو معطینک دنیا و آخرتدہ موجب امن
وامانی اولور .

۵۱۸ صَفِي أَحْمَدُ الْمُتْرَكِلُ لَيْسَ بِقَظٍّ وَلَا غَائِظٍ يَجْزِي بِالْحَسَنَةِ
الْحَسَنَةَ وَلَا يَكْفِيُ بِالسَّيِّئَةِ . مَوْلِدُهُ بِمَكَّةَ وَمُهَاجَرُهُ طَبِيعَةٌ وَأُمَّتُهُ
الْحَمَادُونَ . يَأْتِرُونَ عَلَى أَنْصَافِهِمْ وَيُوضِعُونَ أَطْرَافَهُمْ أَنَا حِيلُهُمْ فِي
صُدُورِهِمْ يُصَفُّونَ لِلصَّلَاةِ كَمَا يُصَفُّونَ لِلْقِتَالِ . قَرْبَانُهُمُ الَّذِي يَتَقَرَّبُونَ بِهِ
إِلَى دِمَائِهِمْ رُهْبَانٌ بِاللَّيْلِ لِيُوثَّ بِالنَّهَارِ

صقم احمد متوکلدر . بو احمد متوکل ، شدت و خشونت مزاج صاحبی دکلدر .
ایلیکه ایلیکه جزا ایدر ، فالغه فالتقه مکافته ومقابله ایلمز . مولدی مکہ ، موقع هجری
مدینه در . امتی حمیدات الہیہ مواظبلر ایدر . ستر عورت ایچون بیلارینه طولادقلری
اورتوبی برلر قدر سورکنندیره یوب . ساقلرینک نصفندہ طوتارلر . کیر طومتغه مستعد
اولان برلرینی ییتارلر ، انلرک انجیلی صدورنده در یعنی حافظی اولدقلری قرآن عظیم
الشانه عاملدرلر . دشمن دینلریله محاربه ایدرلرکن ، نمازلرنده اولدینگی کی تشکیل صفوف
ایدرلر . قربانلری ، اعلائی کلمه الله ایچون محاربه لردہ آفتدقلری ، قاندر . قانلریله تقرب
الی الله ایدرلر . کیجه لری عبادت وطاعتله مشغول رهبان ، کوندوزلری هر بری برر
شیر زیاندرلر .

شرح حدیث دیبورلرکه . صلی الله علیه وسلم افندمز کتب سہاویۃ اسلافده احمد
متوکل اسمیلہ موصوفم بیوربیورلر . آندن صکره روح الاکوان افندمز ، کندولرینک
وامت شریفه سنک اخلاق و اوضاعنی تعداد ایتدکلری صره ده ام سالفه نک هر بری
تقرب الی الله املیلہ برر صورتله قربان تقدیم ایدرلردی . بزم قربانلرمن او یونجاق دکل ،
اعلائی کلمه الله اوغورنده کندی حیاتیتمزی ایثار ایتمکدن عبارتدر .

چونکہ قربان تقدیم ایتمک یهودیلرده بر درلو ، هله نصاراده بر بشقه درلودر .
نصارا ، قداس دنیلان اکمکه بر از شرابه قربان اسمی و برلر ، آندنده حضرت روح الله
علیه السلامک تنی وقتانی مراد ایدرلر . بر طاقم معانی تصوفیه ایله ده بو عادتی تأیید
وتاویل ایلرلر .

لكن دين اسلامك تقرب الى الله ايجون اولان قربانلىرى ، عند الله دركار اولان قدر ذاتيريله متاسبدر . آبلر « ولا تحسبن الذين قتلوا في سبيل الله امواتاً بل احياء عند ربهم يرزقون » خطاب شريفيله رضاي على به متقار بدرلر .

۵۱۹ صَلَاةُ الرَّحْمِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ وَحُسْنُ الْجَوَارِ يَعْمُرُنَ الدِّيَارَ وَيَزِدْنَ فِي الْأَعْمَارِ

صلاه رحم ايتك ، يعنى اقربا ومتعلقات بر بريله مواخات ومناسباتى حسن محافظه ايتك ؛ بين الاسلام اخلاق حسنه نك جارى اولسى اسبابى استحضار قانمق ؛ وقومشولر يكدىكريله حسن آميز شده بولمق ؛ مملكى معمور ، عمرلى زياده ايدر .
عمران بلاد ورفاه حال عباد ، عليه الصلاة والسلام افدمز حضرتلرنجه ملتزم اولديغندن اسباب حصولنى تعريف بيور بيورلر ؛ اخلاق حسنه نك قسم كليسى حديث آتيده كوريله جكدر .

۵۲۰ صَلِّ مَنْ قَطَعَكَ وَأَحْسِنِ إِلَى مَنْ أَسَاءَ إِلَيْكَ وَقُلِ الْحَقُّ وَلَوْ عَلَى نَفْسِكَ

سندن كسيلا نلردن وروابط حتوقيه يي قطع ايدنلردن سن كسامه ، آنلرله مواصات دائمه دن آريله ، سكا فالحق وخصومت ايلدانلره احسان ايله مقابله ايله يعنى ايلك ايت ، حقى سويله ، حقى التزام ايت ولو سنك نفضنك عليه نه اولورسه ده بيله .

۵۲۱ صَلُّوا فِي نِعَالِكُمْ وَلَا تُشَبِّهُوا الْيَهُودَ

اياق قابليركله نماز يكرى قيلكر ، يهوديلره بكره ميكر .
چونكه يهوديلر عبادتلىرى زمانده اياق قابلىرى چيقارمق مجبور يتنده درلر . انسان عين الوجود افدمز حضرتلى ؛ امر دينده كلفتلى ويا بالمسى مشقتلى شيلرك ترك اولمىنى امر ايله ، امته دائما تسميلات احسان بيورمش اولدينى جهتله ، اياق قابلمز نجاستدن طاهر اولدجه ، چيقارمق كلفتنى اختيار ايتكمز ين صفاي خاطر ايله نمازمزى قيلارز .

۵۲۲ صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفَدَى بِخَمْسٍ وَعَشْرِينَ دَرَجَةً

جامعته نماز قيلمق ، ياكز اوله رق قيلمقدن يكرى بش درجه افضلدر .

چونکه جماعته نمازك محاسن معنويه سندن قعاع النظر، بين المسلمين تعارف و محابب
حصولي ده انتاج ايدر. امت محمدی تفرقه بلاسندن قورتارار بو سبيله سطوت اسلاميه
افاق کير جهان اولور .

اوائل اسلامه نه حاجت، اولقدر کيري کيتميه لم . دها بوندن يکرمي اوتوز سنه
اوله کلنجيه قدر، بر محله ده، بر کويده، جامعه و جماعته کليان بر آدم، قومشولري
بينده شرف وحيثيتي محو ايدرك جمله سي، تارك الجماعه ديه او ذاتي طعن ايدرلردی .
مخله جه و قومشوجه خسته لرني جامع وسيله سيله بيلورلر، بر يسي جامعه و جماعته کلسه،
ارقه سني ارار صورار و بر ضرورت حالده بولنسه، امدادينه قوشارلر ایدی . بناء عليه
اولدجه اتحاد قلوب و فکر جمعيت وار ایدی .

بيانه مز که زمانك نصل بر سحر بنه اوغرادق که . بو فکر جمعيت و جماعت
قلمزدن بتون بتون سيلندی . روز قیامت کي هر کس نفي نفسنه قالدی . کيمسه نك
کيمسه يه ياهو جماعته و جامعه نيچون کليورسك ديه سؤاله حقي وحدی اولدقدن بشقه،
سهوا او يولده بر سؤال وقوع بولسه . بو زمان حریتده بکا بر منتشک لزومی یوقدر
حدیکی بیل جوابی آلور . آدم صورديغنه . صوراجغنه پشیمان اولور . لفظ حریتك
سؤ استعمال اولنسی سبيله بو علاج شفا، بر سم حائنه کيردی . بو سم ايله هیئت
اجتماعيه مژده کی فکر ملیت و دیانت هلاکه یوز طوتدی ارده برده بر بر یمز ايله جهت
جامعه قالدی .

واقعا اقوام غریبه ده فکر حریت وار . وار اما جمعیت قومیه و عصیبت اصلیلر
نی ضایع ایتمامک شرطيله مالاك حریتدرلر آنلرک کی عصیبت ايسه، بزم جهت جامعه
وسبب توحدمژده دیانتدر . چونکه بزم کي اقوام مختلفه جمعیتي، دیانتدن بشقه بر شی
محافظه ایده مز . هر قوم اختلاف طبایع سبيله کندینه هم حال و هم اخلاق ارار .
اشته تفرقه دیدیکمز بلای مهلك ده بوندن حصوله کلور .

جامعلرده زمان زمان بر اشمک، اخوان دینمز ايله بیلایشوب سلامشوق، و تعاطی
افکار ایتمک یولنی طوتماز ايسه ک، اورکش بر قیون سور یسی شکلی آله جغمزدن،
دشمن موجود دینمز اولان قوردلر، برر برر اوتوده بریده باصديره رق جمله مزی محو
ایدرلر . باقی قالانلرده خور، ذلیل، اسیر اولوب سفالت دائمه ایچنده یاشار کیدرلر .
اللهم احفظنا من خزي الدنيا وعذاب الآخرة .

۵۲۳ صلاة المرآة وحدها تفضل على صلاتها في الجميع بخمس

وعشرين درجة

قادینک بالکر باشنه نماز قیلمسی، جماعت ایچنده قیلمسندن یکرمی بش درجه
دها افضلدر .

۵۲۴ الصبحة تمنع الرزق

صبح او یقوسی انسانک مانع رزقیدر .
واقعا هر جهتدن اویله در . صباحلین ابرکنجه قالقیلوبده عبادت و طاعتی ایفا
ایتدکن صکره انسان، هر هانکی صنفه محسوب ایسه اکا متعلق ایشلریله اشتغاله
باشلار ایسه طبیعیدرکه او صره ده فکری رائق، ذهنی اویانق اوله جفندن، صنفنده
فوق ما ی تصور ترقی ایدر، سعادت حال ایله مرزوق اولور .

۵۲۵ الصبر عند الصدمة الأولى

هر نه شی ایچون اولور ایسه اولسون صبر، صدمه اولی ده لازمدر .
بر انسان صبر ایله صدمه اولی بی کچشدیرر ایسه، ابدن صکره حوصله توسع
ایدر و او امر واقع تدریجاً صدره یراشه رک قوه عاقله، وجودک تدبیر و ادارهنه باشلار .
اشته قرآن کریمده اوصاف و محامدی یاد اولنان صابرین حضراتی، صدمه اولی یه قارشو
تحمل ایدن شجعان کرامدر . (۲۱۷) نبی حدیث شریفه ده باق .

۵۲۶ الصدقة تمنع مية السوء

صدقه، فواندینک حد و غایتی اولدیغی کبی برده فنا اولوملری منع ایدر .
مثلا آتشدنه یاغی، اینه آتشدنه قالمق، اسپر فراش اولوب سنه لره سورکنه مک،
والحاصل بر انسانک استه مدینی صورتده تقدیر جیع اولوم وار ایسه آنلردن محافظه ایدر .

۵۲۷ الصرم قد ذهب

خصومه بر بریله مصارمه و مصارعه ایتمک یعنی طوتوشمق، کیتدی !
بوعادت، زمان جاهلیت عادتلرندن ایدی . ارتق بعد الاسلام اویله شیلرک حکمی

قالمدی . الآن اورو پاليرك دوللو ديدكلى صورت مخصوصه ، اشته اسلاميتده نهى
اولان مصارعدر .

۵۲۸ الضیافۃ ثلاثۃ ايام فا زاد صدقۃ وکل معروف صدقۃ

ضيافت اوچ کوندر ، بو اوچ کونک اوستنه هر نه زياده ايديلور ايسه صدقه
اولور . هر ايبلك صدقهدر .

حقوق مسافرت ، اوچ کونه قدر ابقای حکم ايدر ، اوچ کون سکره بر مسافری
اکرام ايدوب بيديرمک صاحب خانه اوزرينه ترتيب ايدن ، حقوق مروتنددر . اوچ
کوندن سکره مجبور دکلدر . اگر بيديرر ، ياتيرر ، اکرام ايدر ايسه ، صدقه اولمش
اولور . يالکتر بو صورتله بيدروب ايجرمک دکل ، هر بايبلان ايبلك ، صدقهدر . صدقه -
نک تقدیر محسناتی جامع اولديغی ايسه مستغنی عن اليباندر .

۵۲۹ طاعة الله طاعة الوالد ومعصية الله معصية الوالد

يدرينه اطاعت ، جناب حقه اطاعتدر ، اكا عاصی اولمق ، الله قارشو معصيت
ايمکدر .

چونکه اطاعت ابوين ، امر قرآنله اوزريمزه فرضدر . شو حالده بدرك امرينه
مخالفت امر الله مخالفقدر . اكا اطاعت ، رضای الهينک باعث حصوليدر . (۴۵۸)
نجی حديث شريفده نظر بيوريله .

۵۳۰ طعام الواحد يکفي الاثني وطعام الاثني يکفي الاربعة

وطعام الاربعة يکفي الثمانية

بر آدم ايچون حاضرلان طعام ايکي به ، ايکنک کی درده ، درت سکره کفايت ايدر .
مقصد سنیه ، امته خطاباً بيوريليورکه ، آچ کوزلی وشحيح اوليکتر . طعامکری ،
عباد الاهدن قصاقمیکر ، يمک کفايت ايمزديه قورقيکر . بيلیکرکه ، بر نفرک طعامی
ايکي به ، ايکي نکلکی درده ، وهلم جراً کافيدر .

بو فرمان سنیه ، يمک ايچون ياشايانلره کوره دکلدر هر کيم که ياشامق امله
يرايسه ، حديث مذکورک تليقسنه ، اشته او ذات اهلدر . چونکه اطبانک قرار

و اتفاقه كوره ، بزم سفر در مزده موجود بولسان يمك ، احتياج حقيقى ، وجوددن يك زياده در . انسانك ادامه قوتيجون يك آز مقدار كفايت ايدر . اوست طرفى ، مجرد لذت اكلى دوام ايندirmek ايچون بر شهيت باطله دن ، و معددى طولديروب انواع عال واسقامه قابو آچق ايچون تقاضاى حيوانيه دن عبارتدر . لگن كوره نك و آلسقاناق بلاسى ، انسانك نظرت بصيرت و عبرتته پرده اوليور ، وجودنى دائما عايفتده بولنديرق كبي بر نعمت عظامانى ، بش دقيقه لق بر ذائقه لطيفه اوغورينه فدا ايدوب كيدييور .

۵۳۱ طعام السخي دواء وطعام الشحيح داء

سخي جوانمرد اولان ذوات كرامك يمكى ، عين دوا و شفا ، و شحيح و بخيلك طعامى ، موجب مرض لا يحصادر .

چونكه بخيل ، بينلان يمكك ثمنه جبل جانيله مربوط اولديغندن نظرينك ده لقمه لره معلق اولسى ضرور ايدر هر لقمه آندجه ، حطام دنيايه رابطه سميله مسموم اولان بخيلك صدرى تحريش اولنور ، شرحه شرحه اويولور سم بخلك ، منفذ نظردن خارجه فرلايان منوى پارچه لر ايدد آنان لقمه لره ملابس اوله رق آكلك صحيح و معتدل اولان مزاجنه نفوذ ايله دبلو درلو علل واسقام توليدينه سبب اولور ، مادى اوله رق علل واسقام توليد ايمسه بيله ، بخيلك جانخراش اولان نظر تاثر و تلهبى ، ظرافت طبع و رقت مزاج صاحبي اولان بدبخت مسافرى ، قهر ايمك ايچون كافيدر .

۵۳۲ طعام يوم في المرس سنة و طعام يومين فضل و طعام ثلاثة

ايام رياء و سمعه

وليمه جمعيتنده بر كون يمك بيدirmek سنت و ايكى كون ايسه فضيلتدر ، اوچنجى كون رياء و سمعه در .

يعنى خلق عالمه قارشو بر نمايشدن عبارتدر كه ، بونده صاحب وليمه نك اجر يرينه و زر و وبال قازانه جنى در كاردر الحمد لله حكم زمان ايجابى اوله رق بو دوكون مسئله سى عصر يمزده تقليل كلفت ايندى . عجا و قتيبه اكابر مسلمينك آيلر و هفته لره دوام ايدن دوكونلر نى . كتاب سنتك هانكى باب و فصلنه تطبيق ايدم ، دائرة ديانتك نره سنده آنلر ايچون بر ير بوله لم !

۵۳۳ طابُ العلمِ فریضَةُ علی کلِّ مسلمٍ

طلب علم ایتک، هر مسلم اوزر بنه فریضه در .
 طلب علمه امر شارع اکرم ایله جمله من مأمور ایکن، بوتکامل حال، بزه نصل
 وزدندن کلدی هیچ شبهه یوقمه، اخلاصزلقدن، غفلتدن، غروردن، نشأت ایتدی
 غفلت، غرور دیوبده کیچمهلم، غرور بر سلاح جانکدازدرکه زخم زهر آلودینه عرض
 سینة مقاومت ایدنلر، اشته بزم کبی میت متحرک حالنده قالورلر دول وایم سائردهنک معنأ
 اسپر وزبونی اوله رق، آنلرک خیر ومنفعتنه جایشورده نه یایدیغندن، وسعی و عملی اجر تندن
 کیملرک منتفع اولدیغندن خبری بیله اولماز (۱۲۶) نجی حدیث شریفه ده باقیله .

۵۳۴ طابُ العلمِ فریضَةُ علی کلِّ مسلمٍ وَإِنَّ طابُ العلمِ یستغفرُ

له کُلُّ شئی حَتَّى الحِیْتَانِ فی البَحْرِ .

طلب علم هر مسلم اوزر بنه فریضه در، حتی دکرده کی بالقره وارنجیه قدر دنیاده
 موجود اولان هر شی، تحصیل علم اوغرنده مشغول بولنان بر مسلم دیانتپرور ایچون
 استغفارده بولنورلر .

۵۳۵ طابُ العلمِ ساعةٌ خیرٌ مِنْ قیامِ لیلةٍ وطلبُ العلمِ یوماً خیرٌ مِنْ

صیامِ ثلاثةِ أشهرٍ

استفاضه علم ایله کچن بر ساعت، عبادت و طاعتله کچیریلان بر کیجه دن، وینه
 تلقی علم شریف ایله کچیریلان بر کون، اوچ آی اوروج طوتمقدن خیرلدر .
 حضرت علمک تحصیل ایچون تشنیف ساز صباخ تکریم اولان احادیث شریفه نک
 خلافتی التزام ایتکلکمز سببیه، باشمزه کچن بلایای و محندن عیجا عبرت آلیه جقمی یز؟
 بزم یعنی جماعت مسلمینک قلوب تمیزی من طرف الله تحمیم می اولدی، یوقسه نظر
 عبرت و بصیرتمزه معنوی بر برده می ایتدی بیله نم !!؟

طلب علم یولنده وارد اولان احادیث شریفه اوزر بنه مصر علماسندن بر بیسله
 مصرده سوز ایدرکن، الحمد لله والتمه بوکونکی یعنی بیک اوچیوز یدی سنه هجر به سنده
 نفس قاهره ده بولنان جامع ازهرده یدی سکر بیک طلبه علمک وجودندن ودرتیوز

نفر مدرسك كل يوم تدریس علوم عالیہ و آلیہ ایہ مشغول اولدیغندن خبر ویردی .
 او قونان درس لر نه در دیدم ؛ حدیث ، تفسیر ، فقه و نحو در جوانی آلم . اشتغال اولان
 علوم شریفه نك قدر و شرف ذاتیلرینه دیه جك یوق ایسه ده بونلرک خارجه و اخلاقیه
 تطبیقندن کوریلان فائده لر نه در ؛ حقوق امت اسلامیہ نصل محافظه اولنیور دیه صوردم ؛
 او قونان شیلر معانی قرآنیہ و احادیث شریفه یه انتساب . اصول و فروع دینی اکتساب
 ایچوندر . حقوق اسلامیہ نك محافظه سی بخته کلنجه ، بو حقوق ایاقار آلتنده در .
 بر فرنك ، بر مسلم وطنی نك حقوقه استدیکی کبی تجاوز ایدر ، او مسلم بیچاره احقاق
 حقوق ایدیله جك بر مرکز مراجعت بوله ماز . مملکتک خیری و منفعتی بتون بتون
 اجنبی فرنکلره منحصر در . مصدره جماعت اسلامیہ ، عموماً نصارانک حقتجیبیدر .
 مسلمینک آلتده و آوجنده هر نه قازانلمش و آتیا قازانیله حق ایسه ، بالواسطه و یا بلا
 واسطه کاملاً فرنکلره عائددر . الحاصل بز محکوم آلتلر حاکم ؛ بز ذلیل آلتلر متعالی ؛
 بز عبد آلتلر سیددر ، دیدی . شو حالده جامع ازهرده تحصیل اولتان علوم شریفه اله
 اشتغال عبث اولمازمی ؟ الحمد لله درس لر او قینیور ، علم تحصیل اولنیور بولنده سویلمش
 اولدیغکز جاه غریبه یه بو حال مناقض کلزمی ؟ زیرا بر علم که ، جمعیتیزدن مقصود
 اولان شیئی محافظه ایتماز ، بر علم که تعدیات اخلاقی منع ایده مز ، آلتک تحصیلی مجرد
 اوقات عزیزیه مزی اشغال ایتمک ایچون او بناتیلان او بوناردن بری اولمش اولور
 دیدیکمده ؛ خیر بنم مقصدم ، هر کس اداب دینیہ سنی او کره نیور و واجبات دینیہ
 تعلیمسز قالمیور دیمکدر دیدی .

علم ، جمعیت اسلامیہ افرادینک سلامت و سعادت دارینه وصولی ایچون بر وسیله .
 در دنیا من دیدیککز صورتده ، و آخرتمزده بنم استدلالم درجه سنده اولدقچه ابی
 یاییورز زعمیه قنای التزام ایلدکجه ، عقل و حکمته قارشی حق و جهلدن بشقه بر شیئه
 نسبت اولنه میه جعمز در کاردر . چونکه خیر و شرهزی فارق دکاز . علم اودرکه ،
 جمعیتک دنیوی و اخروی باعث سعادت حالی اوله . انسانی بو نتیجه یه ایصال ایتمیان
 علم ، علم نافع دکلددر . سید الکائنات افدمز حضرتلری علم غیر نافعدن الله صغندقلربی
 (۱۷۳) نبی حدیث شریفلرنده کورمشیدک دیمک که ، شمعی بزده تحصیلیه مشغول
 اولدیغمز علم غیر نافعدن الله صغنه لم . واقعاده صغنملیدر زیرا جمعیتک زده کورولمکده
 اولان ذلت ، یهودیلرده ییله کوریله میور . بش غرو شلق بر منفعتک حصولی ایچون

اك مهم عالمكز، اك بيوك تبصص ومداهنه بي قبول ايديور. حقوق اسلاميت و انسانيت
آره برده محو اولوب كيديور، مصره صورت استيلاده دست زن تعدى اولان درت
بجق انكليزك تحصيل رضا سيچون اختيار ايدملك ذلت قالميور، حتى سنه مرقومه
ظرفنده مصري واهالى اسلاميه نك رضاي خلافته اوله رق ومصرده بولنان عسكريني
كوزدن كچرمك وتأسيس سطوت ايمك ايچون انكلتره قرايچه سنك بيوك اوغلي وولى
عهدي پرنس ديغال مصره كلديكي صرده، امورين حكومت و اشرف و سادات
و بالعموم بحار و اصناف استقباليچون دميريول موقفنه كتديلر. مصرك قاضى القضائى
قيوجقلى زاده استانبول پايه لولرندن استانبولى عبد الرحمن افندى و حنفي مفتيسى شيخ
عباس المهدي و شيخ الاسلام دينلان و جامع ازهرك اول تاربخده شيخ المشايخي بولنان
شيخ محمد انباني و حقانيه مفتيسى استاذ الاكرم شيخ محمد نيا و امثالي و نقيب الاشراف
شيخ بكرى و شيخ السادات سيد احمد عبد الخالق جمله جيچيلى بيچيلى بيوك اونيفورمه -
لريني كينمش و نشانلريني تعليق ايلمش اولدقلى حانده پرنسك استقباليه چيقديلر.
بونكلهده قناعت ايتيمرك، پرنس ايچون طرف حكومتدن اقامتكاه تخصيص اولنان و نفس
قاهره به بر ساعت مسافهده بولنان جيزه قصرينه كيدرلر مجرد پرنسك تبريك قدومي
ايچون قوششديلر. پرنسك حضورينه قبول اولونمق امتيازيني حائز اولدقلى بولنان يالكر
دايره نشر يافته موجود بولديريلان دفتر بندكاهه اسمي شريفه لريني! قيسد ايله
عودت ايتديلر.

وا امت محمد! وا اسلاميت! وا علو جناب! وا حيثيت شرف علم! بواشراف
و علماء كرامى، اورايه بر مجبوريه دينيه و سياسيه سوق ايتيموردي، يا كرام قومدن
بر بسنك مملكتلريني زيارت ايتديكي ايچون حرمت واقعه ادبا التزام اولنان بر معامله
نوازشكارانه دكل ايدى. يالكر كتمز ايسهك، شايد خديو حضرتلرينك واركان
حكومتك توجهلريني غيب ايدرز و همندن بشقه، آنلره مدار استاد بر نقطه مطالعه
بوغيدى. بيت:

«مجنون ايله بحث ايمكه كتمدى عقلامز * وارايه قياس آنى كه نيلر بدلامز»
اشرف علما بو صورت ذاتي قبول ايتدكلرى حالده، اوساط و ادائى ناس ارتق
نه لر ايدر، نه درلور زائلى اختيار ايلرلر؟ اوراسنى هيچ صورميكر. ديديكتمده مخاطبمز،
نعم حقكز وار ايش بويله در. بو مملكتدن و خصوصيله دجاهه عصر حكمنده اولان

بو علمانك بولدقلرى موقعدن هجرت ايتك واجب ايسهده ، عالم اسلاميته مستولى اولان بو علتدن سالم بربر زده بولهلم ؟ اوراسنى دوشنبورمه بر صورتله ذهنمده قرار ويره ميورم . اوبايده ويرنجيه قدر بيت العزله بولنان خانه چكدم وشمدى بو علما واشرافدن هيچ بر يسنك يوزيني كورمز اولدم . ديدى .

دقت بيوريليورمى ؟ بزم خواجه افندى ضمناً اناطولى واستانبولهده تعريض ايتك وتور خاللى هپ بر حاللى يز ديمك استيور جواباً ديدمكه صدر اسلامده ويا اواسطنده موجود بولنان اخلاق فاضله ، هيچ بر مملكت اسلاميهده قالمديهده ، بو حال تزلزل ، اولدينى موقعده اهاليك اخلاقه كوره درجه درجه كنديني كوسترمشدر . اناطولى ايله مصر بوياده متوازن دكلدر ، بن اناطوللى يم ، بزم استقبالاز سزه نسبتله بر درجهيه قدر اميندر . مثلاً مصرده سكر بيك نفر طلبه علوم جامع ازهرده اجتماع ايدرده ، عموماً خطه مصره يعنى طقوز مليون نفوس مسلمه ايكي اوج بيك انكليزك تحت اسارت واستيلاسنده بولنور . مخفيده شوراسيدر كه تحت اسارتده اولدقلرينك فرقهدهده اولمازلر ، يالكر اسير اولدقلر ينى بيلسهر ، ذل ايچنده پاشا دقلر ينى اكلاسلر ، بلكه بو قدر اكلاملق ، آنلر ايچون آئيده بر علاج اطلاق محريسنه مدار اولور ايدى . اوراسنه آجينير كه ، بولرده اوباه بر دويعوده يوقدر . انكلتره دولتى بيلسه كه ، مصرك اشغالى تيمش سكان طابور عسكرك وجودينه متوققدر ، دوات مشار اليها كاريله ضرر ينى دوشنور وحسابسز بر آنچه نك بيت المالدن صرف اولنمنه رخصت ويرمز بر شوراي امته مالكدر ، او شوراي امت ، ايشى موازنه ايدرك مصرفك چوقلغنى كورد يكي كسي ، حكومتك باشنه قيامتلى قويازر ، بر دقيقه مصرده طورميهرق ، كاملاً عسكر ينى كيرى يه چكدر بر . اما شمدى انكليز لجه مصرفى موجب اوليان بويله اوج بيقق كسى ايله استيلا اولنان بر مملكتى ترك ايتك كار عاقل دكلدر . خصوصيله استدكلرندن زياده اسباب حضور وراحتك استكلانه بر ليلر طرفندن همت بيوريليور . بو حالك وجوديله برابر مصردن چيقارلر ايسه بتون دنيا كنديلر ينى حق و بلاهته ياد ايدى . جكلرنده شبهه ايتمايدر . شوراده بر بيقق مليوندن عبارت بولنان يونانستانه هله بر تعرض ايتسونلر باقك كه باشلرينه نه بلالركيور . نيچون ؟ حقوق قوميت ومليتير ينى محافظه يه جداً ساعى بر قومى تحت اسارته المقى عزمه دوشدكلر نيچون !!
الله كوسترمسون ، ربم قضا سندن اسير كه سون از جمله دولت عليه عثمانيه نك از مير

ولایتہ بویہ بر دولتک تعرضی وقوعبولسہ ، اورادہ کندیسینی بارندیرمسی ، وامنیت
واسایشی محافظہ ایلمسی ، اک آزاو لہرق الہی طاہور عسکرک وجودینہ توقف ایدر ،
بونک مصرفہ فی زماننا قانلانمق کوجدر . حتی بعض مملکتلریمز واردرکہ دولت علیہ
بیہ ، امنیت واسایشی محافظہ ایتمک ایچون بر چوق عسکر بولندیرمق مصرفنی بالضررہ
قبول واختیار ایدیور ، واقعا بو امنیتسزک اورالزده کی طائفہ اسلامیہ ایچون بر شین
عداوانور ایسده ، بر اجنیک استیلاسی زمانندہ ده او حال ، او قوم ایچون پک بیوک
بر شان صایبور ، بناء علیہ اویہ درت طاہور عسکرلہ اناطولی مملکتلرندن بریسی
استیلا ایلمک قابل دکلدر . آنک ایچون اوجنتک استقبالی سزہ نسبتہ امیندر .
خصوصیہ اورالک علماسنک دخی تحصیل علوم نافعہ ایہ مشغول اولدقلرینی دیہہ مز
ایسہ مدہ بورادہ اولدینی کی رئیس مملکتہ خلوص ایتمک املیلہ بر اجنبی برنسک نائل
التفاتی اولمق ایچون او قدرده اسراف آرو ایتمزلر ، شرف ووقارلرینی طانیہرق اویہ
هریرہ بورونلرینی صوقازلر بو جہتلہ اگرچہ صحیحاً ہجرت نیتندہ ایسہ کر ، اورالک
بورایہ مقیس اولدیغنی وینہ اولدجہ ہر کسک ذلندن مجتنب ، وعلو جنابنی محافظہ
سامی اولدیغنی بیلمایسکر . مع ما فیہ اوراسنی ، بوراسنی ، الحاصن ہر ایکی جہت
خلفنی ده ربم خواب غفلندن ایقاز ایتسون .

بزم مخاطب افندی دیدیکہ ، طقسان بش تاریخنندہ روسیہ نک آباستفانوسہ کلدیکنندہ ،
ایمراطورک قرداشی غراندوق نیقولاستانبولی کورمک اوزرہ استانبولہ کیرمش وسیرینہ
وہیچ وظیفہ ایدنیہرک ذوق وصفاسیہ مشغول اولان استانبول اہالیسنک حالنہ باقشدہ
» بن کندیمی بو مملکتہ اسپر اولہرق کلدم ظن ایدیورم ، زیرا بین الاہالی منلوبیتدن
حاصل اولمش بر تاثیر کورمیورم بالعکس ہر کسی ذوق وسرور ایچندہ بولیورم « دیمش
اولدیغنی اولوقت استانبولدن بعض کلانلر سویلدی ، اجنبی غزتہ لرنندہ بو حالی اوقویانلر
خبر ویردی ایدی . بونک ایچون بن دیبورمک اوراسی بوراسی ہب بردر . قومزده
حیث ملیہ حسنی ، محافظہ علویت ذوقی ، یوقدر اولمانجہ نہ یابلی ، دیدی . استحصالہ
چالشملی دیدم . ہمدہ سزک استانبولہ وقوعنی حکایہ ایلدیککر حال صحیح ایسہ ،
بر طاقم اجلاف واوباش طرفندن وقوعہ کتوراش بر معاملہ طینیہ اولسہ کرکدر ،
چونکہ آنلرک وصفی ہر مملکتندہ ، ہر قومدہ مساویدر . استانبول عاماسندن ورجالندن
وہجارتندن ، غراندوقک استقبالنہ وزیارتنہ قوشمش بر فرد کوسترہ بیلورمیسکر ؟ سؤالنہ

ایراد ایندیگمده بن اوراده دکل ایدم بلکهده وقوعبولشدر ده بن بیلمیورم لکن شو قدر وارکه ، روسیه اردوسنک آیاستقانونسه کلسی وگراندوقک استانبوله ویزینه ویرمی حکومتک رضاسنک خلافته ایدی ، بللی باشلی ذواتدن بریسی روسلره بر معامله جیله اظهار ایسه ، احتمالکه حکومت سینه نک مظهر نظر غضبی اولور ایدی . آنک ایچون قابور یوزینه کلانلر ، اعراض واحترازده بولندیلر . یا شاید قضیه بر عکس اولوبده ، روسلره حسن آمیزشده بولنانلرک حکومتجه بمدوح اوله جنی وطرف حضرت پادشاهیدن اکرام واحترام کوره چکی بیانسه ایدی ، غراندوقک مسافر اولدینی خانه ، بیت الزنبور کبی خلوصکارانک ازدحامگاه آمد وشدی اولمازمیدی ؛ سز اولمازدی دیسه کر دخی بن قبول ایتم . شو حالده یوقاریده دیدیکم کبی بزم اهالیده حمیت ملیه حسنک ومحافظه علویت ذوقنک یوق اولدینی اکلاشلمیورمی ؟ عموماً حکومتک میانی تعقیب ایدر بر جماعت ضعیفه اولدیغمزدن بو بویهجه کیدر مسئله ، زمانک ایصال ایده چکی نقطه یه قدر واریر طیانیر . ارتق اوته سنی بیله مم عزیزم . جوابیله سوزینی کسدی .

یوقاریدن بری کچن محاوره دن معلومدر که فقیر ، اوته طرف جماعتنک کلیاً بری الذمه اولدقلرینی دعوا ایتمشیدم ، یالکر بالنسبه فرقلیدرلر دیشم ایدم ، همده اولیه درلر . امت اسلامیتهک هر خیرینی ، هر سعادتینی او طرف اقوامندن بکله ملی بز . عربجه تکلم اولنان قطعانک هیچ بریسندن ، اسلامیتهک بقای محافظه شانی ایچون بر شیئه انتظار اولتمون .

مع ما فیه احوال و اخلاق امتک اصلاحی چاره سی یوقدر دیوبده مایوس اولما . ملیدر شمدی بزده کی تفرقه نک سببی علما اولدینی کبی ، مطلوب اولان وحدت مسلکک حصولی چاره سنک بولتمینی دخی ینه علمادن بکله ملیز . علما جدآ آدم اولورده سید الرسل اقدمزک اوامرینه تطبیق حرکتیه میل ایدرلر ایسه ، عموماً کوزینی آچارلر . دول غریبه یه قارشو امت مرحومه نک نفع و ضررینی مطالعه ومحافظه یه مقتدر نصل بر هیئت جلیل القدر اولدینی اکلارلر .

اختیار ایتمکده اولدیغم احادیث شریفینی طویلا رکن ، امام سیوطی حضرتلرینک جامع الصغیرینده بر حدیث شریف کورلش ایدی اوزرنده ضعیف اشارتی قونلمش اولسنه مبنی کتابمزه درج اولنان باشلوجه احادیث صره سنه قونلمدی . لکن حدیثک مجرد ضعیف اولسی ، احتمال صحتنی رد ایده میه جکندن صدق بجه موافق اولسنه مبنی

بوراجفده قید اولندی . « صنفان من الناس اذا صالحا صالح الناس واذا فسدا فسدا
الناس العلماء والامراء » مال عالیسی : ناس ایچنده ایکی صنف واردر که آنلر کسب
صلاح ایدرلر ایسه احوال امت دوزهلور . اگر آنلرک اخلاقی فساد و اریر ایسه ، بتون
جهان فاسد اولور . بو ایکی صنف ده علما و امرادر . عالمه و عظمی و نصیحت ایتمک و شر-
یعت مطهره احکامنی محافظه ایلمک کبی ایکی وظیفه مقدسه بی تحمل ایلدکلری ایچون
علما ، امرایه تقدیم اولمشدر .

الحاصل زمانی و حکم عصری کوروبده تدقیق و میزان ایدرک ، امت محمدک آیاقلر
آلتنده قالماسنه چارهلر دوشونمک ، اخوت اسلامیه نیکیدن عقد و تاسیسنه یوللر
ارایوب حکومتلره دخی اخطار ایتمک علمانک وظیفه سیدر .

سبب برباد و خرابی اولان خالک بریسیده ، عمومزده وار ایسه ده هله علما
صنفتده ، بر برینه جدا محب ایکی قلبک بر آرده موجود بولنه مامسیدر ، ایچمیزک بر
درلو ، طیشمیزک بشقه درلو اولسی ، منافقانه اوضاعمیزک درحاتی ، اوغرادینغمز قهر الهی-
نک ، میزان حقیقیسیدر . بو حال ، علمادن سرایتله شهرلرمیزی ، کویلمیزی ، هرجهتمیزی
احاطه ایتدی . برده عموماً حسد دینلان دشمن اتحاد و مواخالتک دخی تحت اسارت
واستیلانسه کیرلدی . بو حسدلی فرائض اوزرنده دخی استعماله قدر چیقیشدیغمز
کوریلور .

مثلاً کویلرده و بعض اوفق قصبه لرده اولدجه بر قاج غروشه مالک بر کیمسه ظا-
هر اولدی . آنک کوروندیکی ثروتی الدن چیقاروب کندمز کی مفلس و فقیر ایتمه نیک
یولنی دوشنیورز صورت حق و صلاحدن کله رک ، حبسک فریشتندن و حاجیلرک قازا-
ندقلاری شرفدن بیثلر آچهرق ، آدمجکری تشویق ایدرز ، کوندریز ، کیدر ، کلور
النده ایچینی ده بیترمش بولنور ، قومشولریله هم حال و آهنگ اوله رق قالور . دشمن
فقر و احتیاجه یقانی ویریر

اشته اوراجفده . بر عالم کار ازما بولنوبده ، او آدمک سرمایه سنی و حالنی میزان
ایتدکین صکره شمیدیک رأس مالک کز کافی دکلدز ، کیدر ایسه کز الکرده کنی صرف
ایله فقر و احتیاج ایچنده عودت ایدر سکر ، آنک ایچون بر ایکی سنه بو سرمایه بی
قوللانیکز ، اولاد و عیالک کز تأمین معیشتی ایچون بر از زیاده جه شیک حصولدن
صکره کیدیکر ، عودتکرده احتیاط اولوق اوزره بر اقدیغکر سرمایه ایله ینه طولاب

تجار تکرری تدویر ایدر سکر نصیحتنی و برسه، بر فاملیا خلفنی آتیا دوشه جکی فقر
ومذلتدن خلاص وعاداتا آنری احیا ایدر .

چوق کره کور و لمشدرکه، حاجی افندی قوه شولرینک تشویقیله و کندوسنه
حاجی افندی و یا حاجی انا دینک هوسیه حجه کیدر کلور، انده کنی و آوچنده کنی
بترده خلقه محتاج اوله رق قالمور تضییقات معیشته اوغرادجه کیمسه به اظهار ایده من
اما، ندامت لک بیکی بر پاره به اولقی اوزره قلبنده آچیلان بازار انقباضک ازدحامی
عذابیله معذب اولور طورور .

حضرت نضر الرسل افند من حضرت تاری هرشیده اقتصاد و تدبیری توصیه و خصوصیه
« لا عقل کا التدییر » یعنی صوکنی دوشونمک کبی عقل اوله ماز فرمان حکمت بیانیله
ارشاد انا مه دلالت بیور مشلردر .

اشته علمی عقله و حکم زمانه تطبیق ایتمک، واجباتی ترک ایتمک بیچون علمامن،
سهام طعن و تشذیه هدف اولدیله « من لم یعرف حال زمانه فهو جاهل » عبارده سی جل
حکیمه دن اولقی اوزره بینه علمای اسلافک آنا رنده کور یلیور . نه اولور دیکه، یازدقلری،
سویلدکلری شیئی، بر کره قولاقلری ایشته ایدی ده مقتضاسیله عامل اولسه لردی،
عالم اسلامیت بو حال ناچار کیده قالماز ایدی ! بو قدر ذات و خذلانک هیچ بر یسنی
کوره من ایدی ! اللهم افصح عیون بصیرتنا و اختم لنا بحجر خاتمه الراجین و التاجین (۵۴۳)
نجی حدیث شریفه ده باقی .

۵۳۶ طلب الحلال واجب علی کل مسلم

زرق حلالی طلب ایتمک، هر مسلم مکلف اوزرینه واجبدر .
یوقسه کسل و تنبلاک اثری اولقی اوزره قهوه خانه ده و یاد رکاهده اوتور و بده رزق
مقدر و مقسومدر، البته ازله بنم ایچون معین اولان شیئی نه ایسه کلورینی بیولور،
دیاملی واقعا رزق مقسومدر، بونی بویله اعتقاد ایتمک مأمورز، لکن سنی و اجتهاده
الزمدر . ایشنده اهل و تکامل ایدو بده تقدیره بهانه بولوق عیبدر . جزء اختیارنی
صرف ایتملی، چالشملی، چباللی، جان حقیله و نیت صحیحه ایله ایشه ساراملی، اگرچه
ارزو ایتمدیکی مقدارده الله بر نفع کیر من ایسه، او وقت قدرم بو قدر ایش دیوبده
متبرع اولمی . بیوه بره قلبنی اوزندی به و نیچون اله کیچمدی دیه کند یسنی مراقه

دوشور ماملی . چونکه رزق مقسومدر . طلب حلالده هر کسه واجبدر .

۵۳۷ طوبی لمن تواضع في غير منقصة وأذل نفسه في غير مسكنة
وأنفق من مال جمعه في غير معصية وخالط أهل الفقه والحكمة
ورحم أهل الدل والمسكنة طوبی لمن ذل نفسه وطاب كسبه
وحسنت سريره وكرمت علانيته وعزل عن الناس شره طوبی
لمن عمل بعلمه وأنفق الفضل من ماله وأمسك الفضل من قوله

مژده اولسون او ذاته که . من غير احتقار ، تواضع ومن غير مسکنت ذل نفسی
اعتراف و کندوسنی ذلیل ایدر ، یعنی تواضع ایدر . کیمسه دن قورقیدنندن ، چکندیکندن ،
و بر نفع مأمول ایتمدیکندن دکل ، مجرد ادبندن ، کرم خلقندن ! قبول ذلت ایدر لکن
عجز و مسکنتدن دکل ، انجق علو فکر و درایتندن . اتفاق واحسان ایدر ، معصیتیز
جمع ایتمدیکی مالندن . یعنی ناموس داتره سنده کی سعی و عملندن ، دها طوغریسی آلتک
تریله قرانیدیغندن و مأمور صنفندن ایسه التزام ایتمدیکی طریق استقامت و قناعت نتیجه .
سی اوله رق آرتدیغنی شیدن ، کسب ایتمدیکی ثروتدن . یوقسه خاقی طولاندره رق ، یا
مداهنه و اسراف آبرو ایدرک ، یاخود رشوتله و یا غیر مشروع بر حیلله کارلق ایله طو-
پلادیغنی چور چو بدن دکل ! دائماً اهل فقه و اصحاب حکمتله مخالطه ایدرک ، اسافل
ناسدن اعراض ایدر ، اهل ذل و مسکنته رحم ایله یینه مژده اولسون او ذات عالیجنابه
که : بالاده دینلیدیکی صورته نفسنی ذلیل ایتمکله برابر کسبی طیب و سیرتی کوزل ،
انوار سیرتی حسن خلقک آثار و افعالیله ظاهر ، و شرنندن عموم ناس امین اولور .
بختیاردر اول آدم که ، علمیه عمل و فضل مالنی اتفاق واحسان و کلامنک آرتیغنی
زدنده امساک ایدر ، یعنی احتیاجندن زیاده اولان اموالی اتفاق و چوق سوز سو-
یلمکندن ده اعراض ایله .

۵۳۸ طوبی لمن رآني وآمن بي مرةً وطوبی لمن لم يرني وآمن بي

سبع مرات

بر قات سعادت او ذاته که، بنی کوردی، بکا ایمان ایتدی . یدی قات سعادت
او ذات قوی الایمانه که؛ بنی کورمکسزین ایمان ایتدی .
بو حدیث شریفدن، عصر نبوی بی ادراک ایمیورده استقامت . طلبوبه ایله متشبت
اذیال محمدی اولانلرک شرف ذاتیلری نمایان اولور .

۵۳۹ طوبی لمن رآنی ولمن رآی من رآنی ولمن رآی من رآی

من رآنی

بنی کورن، یا بنی کورنی کورن، یا خود بنی کورنی کورمش اولانی کورن، بختیاردر .
عصر سنیة حضرت سید المرسلینده مشرکین، معاندین، منکرین و بعض معاندین دخی
سیدالوجود اقدمزی کوردیلر ایدی . حتی بعضیلری شرف خطاب علیه رسالتناهیله یلده
مشرف اولدی ایدی . لکن آنلر، حضرتی، عبد المطلب یتیمی، ویا اکلاشماز بعض
کلمات تقوه ایله باشنه برطاقم ساده دلان فقرانی طوبیایله رق عقد مجلس ریاست ایدن،
بر ذات مجهول الاحوال اولمق اوزره، کوردیلر وایله اعتقاد ایلدیلر، نور ساطع
محمدیدن خبرلری بیله اولدی چونکه نظر استکبار و عنادلری برق لامع سید الکائناتدن
قاشدینی ایچون، کلمات سنیه لرینی بر ذهن صافی ایله بی طرفانه محاکمه ایده من ایدیلر
حتی بعضیلری بغض وعداوتلرینی او درجه افراطه چیقارمش ایدی که، مجلسلرنده
اسم پاک حضرت نحر الانام کیچه جک اولسه، کندولرینی خفقان بوغه رق عادتا
بايقلق کلور ایدی . نام سنیه لرینک حضورلرنده یاد اولمسنی استمز لر ایدی . اشته
او مقوله لر علیه الصلاة والسلام اقدمزی کوره مدکله یچون، بو حدیث شریفک
تحتده کی بشارتدن نصیبلری یوقدر . ترکیه شو ضرب مثل نه قدر کوزلدر . کوره نه
در کوره نه، کوره نه در کوره نه .

۵۴۰ طوبی لمن شغلته عیبیه عن عیوب الناس وانفق الفضل من

ماله وأمسك الفضل من قوله ووسعته السنة فلم يعدل عنها الى البدعة

مژده لر اولسون او نفس علواحصاله که، کندی عیبی کوروب آنک اصلاحنه
چالشمقدن، بشقه سنک عیبی کورمه که وقتی اولدی، وکوره مدی، ومالک آرتمنی

اتفاق وسوزینک فضلہ سی نزدندہ امساک ابتدی وسنت سنیہہ کا ینبی توسل ایله بدعت طرفہ تجاوز اتمدی .

۵۴۱ طیبوا ساحاتکم فان اتن الساحت ساحات اليهود

اولری بکرت اوکنی وجوارینی تطایب وتنظیف ایدیکر . زیرا معموره لرایچندہ اک زیادہ قوقش وکریہ سمتر، یهودیلرک ساکن اولدقلری محلردر . فسبحان الله، عصر نبویده دخی یهودیلر یسلک ایچندہ امرار عمر ایدر اولد . قلمری بو حدیث شه یفدن مستبان اولیور . عصر مزده دخی هر تقدیر اهل ثروت ووسعت اولورسه بیله، یهودی دیندیکی کبی درحال یسلکی کندوسیه برابر در خاطر اولور بو بر امر غریب، سر عجیبدر . الحاصل علیه الصلاة والسلام اقدمز یهودیلره بکرتہ نلما . مسنی وامتک دائماً طهارت ونظافت عالمده بولمنسی امر وتیبہ بیوریورلر .

۵۴۲ الطاعم الشاکر بمنزلة الصائم الصابر

حاضر اولدینی نعمت اوزرینه ترتب ایدن حقوقه کا ینبی رعایت ایدن طوق بر آدم، عند الله صائم وصابرله همقدر ومزیتدر .

۵۴۳ الطمع یذهب الحکمة من قلوب العلماء

طمع، حکمت وبصیرتی قلوب علمادن ازاله ایدر .
حالبوکه طمعک اک چوق قسیمده علما صنفنده بولنور، دیمک اولیورکه علمک حکمتله اتصافی لازم وحکمتسز علمک قدرسزلکی ده سیاق حدیث شریفدن منقهدر . اهل لغتک بیانته کوره حکمت، علمیه عمل ایتمکه اطلاق اولدینی کبی هر شیئی برلی برنده قوللانمغه دخی حکمت دینیلور . شو حالده ضروریدرکه، طمع ملابسه سیله قولاً، فعلاً بر مقتضای علم عمل ایدیله مز، مداهنه وریابه میل اولنه رق بالطبع علم شریفک قوتی، دلالتی، موافقنده استعمال اولنه ماز . بناء علیه حکمت، قلوبدن زائل اولور . حضرت عالمده علم دیدیکمز بوش ومجرد بر بیلکی ایله قالدوده منسوب اولدینی جمعیت اسلامیہ بی استفاده سز برافور . (۵۳۵) سحی حدیث شریفده نظر بیوریله .

۵۴۴ الطیر تجری بقدر

قوش دخی قدرله اوچار .

اهل جاهلیتدن بریسی، بر سفره کیتمک مراد ایتمه، بر امر مهمه بدأ ایتمک لازم کلسه، بر قوش طوته رق بعده آنی صالیور بر، قوش اوچارکن مثلاً صاغه میل ایدر ایسه او ایشده خیر مأمول ایدر، صوله کیدر ایسه تشأم ایله صرف نظر وعزمندن نکول ایلر ایتمش. اشته بو عادت جاغلیه بی ردا بیورلدیکه قوش دخی جناب حقک قضا وقدریله اوچار. مقدراته هیچ بر شی مانع اوله ماز، همان سز متوکلا علی الله ایشکزه باقکرده اویله لزومسز و مناسبتسز کورکیلره قایلهرق کندیکیزی راحتسز ایتمیکر.

عجبا نور اکوان افندمز حضرتلری شمدی بزده جاری اولان بیک درلو تقال وتشأم وسائطنی کورمش اوله ایدی نه بیورر لر ایدی؛ شبهه یوقکه جاهلیتدن قورتلماش اولدیغمزله حکم ایله یکیدن اسلام وایمانه دعوت ایدر لر دی.

۵۴۵ الطَّيْرَةُ شِرْكٌ

شمدی صدد بختده اولدیغمز حدیث شریفک حکم جلیلی تنویراً وایضاً بیور. ریلورکه، طیره شِرکدر، یعنی قوشک اوچمنندن و حیوانک قاچمنندن و بوبله بوبله بر طاقم شیردن تطیر ایتمک، عزمندن رجوع ایتمک، مانع توکل اولدیعی ایچون شِرکدر. بونک ایچون (۲۵۸ و ۳۵۸ و ۹۷۹) محبی حدیث شریفله ده نظر بیوريله.

۵۴۶ ظَهَرَ الْمُؤْمِنُ حَمِيَّ إِلَّا بِحَقِّهِ

مؤمنک آرقهسی حاییت اولتمشدر، یعنی قورنمشدر، تجاوز اولنه ماز. شرعشریفک تعین ابتدیکی حددن بشقه بر صورت و سببله مؤمن دوکیله مز مقصد سنیه، مؤمن جناب حقک حمایه سی آلتده در، آنی دوکمک حق الله و حدود الله تجاوز ایتمک دیمکدر. محارم اللهده تجاوز ایديله مز، الا امر حقله تجاوز ایدیلور. چونکه ضرب دنیلان شی انسانی ذلیل و مرؤتی اخلال ایدر، مؤمن ایسه قبول ذلت ایلمز. آنک ایچون مؤمنک خاطر نازکترینی، امر حق اولینجه قیرمیکر، فرمانی تبلیغ بیوريله یور.

۵۴۷ عَائِدُ الْمَرِيضِ يَمْشِي فِي مَخْرَقَةِ الْجَنَّةِ

بر خسته نک عیاده سنه کیدن لر، باغ جنتده یور بیکده درلر.
خسته لک سؤال خاطر ی، رسالتپناه افندمزجه پک ملتزمدر.

۵۴۸ عِبَادَ اللَّهِ وَضَعَ اللَّهُ الْحَرْجَ إِلَّا أَمْرًا أَقْتَرَضَ أَمْرًا ظَلَمًا
فَذَاكَ يُخْرِجُ وَيُهْلِكُ

عباد الله! معلوم اولسونکه، جناب حق بوامتن زحمت وکناه وهلاکی رفع
ایندی، بالکسر او آمدن رفع ایتمدی که، بر بشقه آدمی ظلماً تعیب و تغییر ایدرک
آنک غیبیه مشغول اوله، و او مغتاب علیهن و دینی و حقوقی کسه، اشته بو آدم
هلاک و عذابک مرکزنده و اتعدر.

چونکه مسلمین، بغض فی الله ایله مأمورد یعنی بر آدمه بغض ایدرسه نفسنک
برمنفتمته و یا کبرینه طوقونامش اولسندن و اغراض شخصیهدندن دکل، انجق مصلحت
عامه ملاحظه سی اوزرینه حسباً لله بغض ایتملیدر بشقه صورتله یعنی مجرد کندی
کینی ایچون قرداشیله ملاطفه و محبتدن کیلانلر، بو حدیث شریفه ما صدق اولورلر.

۵۴۹ عِبَادَ اللَّهِ تَدَاوُوا فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَضَعْ دَاءً إِلَّا وَضَعَ لَهُ دَوَاءً
إِلَّا دَاءً وَاحِدًا الْهَرَمَ

عباد الله مرضا کری تداوی ایدیگر زیرا جناب حق هیچ بر مرض خالق ایتمه
مشدر، الا اکا مقابلهه علاج و دوا یاراتمشدر. دوا سی اولیان بر خستهلق وار ایسه،
اوده اختیارلنگ ابراث ایلدیکی ضعفدر. بو جهته خسته لریگر تداویسز قالمسون.
شمدی امر شریف نبوی بو مرکزده ایکن، علم طبک بزده قدرسز لکنه و کفا.
یتسز لکنه نه بیوریلور؛ الا آن عقلی باشنده بر طاقم آدملرمن واردر که بر خسته به
طیب کتوره لم دینورسه، حکیم اللهدر دیه خسته نک مداوات اولسنه راضی اولماز.
مداواتی مانع توکل بیلیر. بزده معناسی یا کلش اکلا شلمش شیلردن بریسیده بو لفظ
جلیل توکلدر، بونک ایچون آتیده مبحث مخصوصنده سو یلینله جک سوزلر واردر.

۵۵۰ عَجِبَ رَبُّنَا مِنْ رَجُلٍ غَزَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَانْهَزَمَ أَصْحَابُهُ فَعَلِمَ
مَا عَلَيْهِ فَرَجَعَ حَتَّى أَهْرَيْقَ دَمُهُ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِلْمَلَائِكَةِ انظُرُوا
إِلَى عَبْدِي رَجِعَ رَجْعَةً فِيمَا عِنْدِي وَشَفَقَةً مِمَّا عِنْدِي حَتَّى أَهْرَيْقَ دَمُهُ

جناب حق فی سبیل الله غزا ایدن بر آدمی بکنیر، یعنی آندن راضی اولور که

اشنای محاربه ده ارقداشلی منهنماً صاووشدقلری صرده او ذات عهدسنه او آنده ترتب ایدن واجباتی بیلورده ایفا ایدر، اکا کوره رجعت ایلر، رجعت ایدر ایکن قانی ده دوکیلور، یعنی شهید اولور . او وقت حضرت الله ، ملائکه کرامه خطاباً بیوررکه : باقیکر شو قوله که بنم رضای شریفه رغبت کور یله جک ایشی کوردکدن صکره رجعت ایدرکن قانی دوکیلدی . سکان ملاً علین عندنده دخی اول شهید وحید ذکر خیرایله تمجید اولنور .

شرح حدیث دیبورلرکه ، ارقداشلی منهنماً صاووشمش اولدقلری حاله بر آدم بولندینی موقع وحاله نظر ایله محاکمه امور ایدرک او صرده کور یله جک بر ایش وارکه آتی یبار ایسه یا دشمنه بر مضرت که جک ، یاخود رفقاسنک وعموم هیئت اسلامیه نیک خیر ومنفعتی موجب اوله حق بر فرصت الوره جک ، اشته بو رالینی مطالعه ایله وقایه مصلحت ایچون ایجاب ایدن تدابیری اجرا ایتک املیه موقع حربده بر مدت تأخر ایلر، صکرده رجعت ایدر ایکن شهید اولورسه ، تحسین وستایش رب مستعانی قازانور .

فن حرب ، بو کلام شریفدن ، ومهره قنون حربیه نیک جلدلر طولوسی یازدقلری کتابلر ، بو حدیث شریفک تفسیرندن ، عبارتدر . بر محاربه ده بر قوماندان ، بر آمر ، بر نفر ایجاب حالی بیلوب اکا کوره حرکت ایتلیدر . کندیسینی تلاشه قاپدیرمیوب بولندینی موقعده لایقانه تفکر امور ایله عجبا او صرده محاله رجعت ایتکمکی منسوب اولدینی جماعت عسکریه نامنه خیر لیدر ، یوقسه کور یلیوره جک بر ایشی یاپه رق بعده کیری به کیتکمکی منفعتلیدر ؛ اشته بو واجباتی ایفا ایدن آدم ، وظیفه مقدسه سنی کما یلیق اجرا ایتمش دیمکدر . ارتق دنیاده قالمسده ، قالمسده قازاندینی شرف ومزیت اکا کافی ووافیدر . رضی الله عنهم ورضوا عنه .

۵۵۱ عَجِبْتُ لِمَنْ يَشْتَرِي الْمَالِيكَ بِمَالِهِ ثُمَّ يَبْتِئُهُمْ كَيْفَ لَا يَشْتَرِي

الاحرارَ بِمَعْرُوفِهِ فَبِهِمْ أَعْظَمُ ثَوَابًا

تعجب ایدرم او ذاته که ، مجرد طلب ثواب ووصول رضای رب الارباب ایچون کوله وچاره لر آلوب آزاد ایدرده ، ایلیک ایتمکه احراری صاتون آلماز . چونکه بونک اجری اوته کندن ده اعاظمدر . (۲۵۸) نبی حدیث شریفه ده نظر بیوررله .

۵۵۲ عَدَمَنْ لَا يُؤَدُّكَ وَأَهْدِ لِمَنْ لَا يُهْدِي لَكَ

خسته اولديغك وقت سنی عیاده ایتمانی سن عیاده ایت، سکا هدیه و برمیانه سن هدیه ایله، اکرام ایت .

زیرا بین المسلمین مطلوب اولان تحابب و اخوت بو صورتله انعقاد ایدر هر کسک بکنلمیه جک افعالنه مقابل معامله اجرا ایدیلورسه، قلوب امت اسلامیه اشته شه دیکی کبی تفرقه یه دوشه رک، جمعیت تارمار و قوت اسلامیه رهین اضمحلال اولور .

۵۵۳ عَشْرٌ مِنَ الْفِطْرَةِ قَصُّ الشَّارِبِ وَإِعْفَاءُ اللَّحِيَةِ وَالسَّوَاكُ وَاسْتِنْسَاقُ الْمَاءِ وَقَصُّ الْأَظْفَرِ وَغَسْلُ الْبَرَاجِمِ وَنَتْفُ الْأَبْطِ وَحَلْقُ الْمَانَةِ وَأَنْتَاقُ الْمَاءِ

آئیده کی اون شی موافق حال فطر تدر . بیقلرینی کسمک . صقال صالیویرمک، مسواک ایله اغزینی و دیشلرینی تمیزلک . بورنی صو ایله بیقماق . طرناقلرینی کسمک . کیر اجتماع ایده جک برلری غسل ایتمک، قولتقرده کی قیلری ازاله، قاصیقلری تراش ایلمک، مخرج بولی صو ایله بیقماق .

والحاصل اسلام، خَلْقًا وَخُلُقًا نِظَافَتِ وَطَهَارَتِ ظَاهِرِيهِ وَبَاطِنِيهِ دِنِ عِبَارَتِدِر .

۵۵۴ عَفُوا عَنْ نِسَاءِ النَّاسِ تَعَفُّ نِسَاؤَكُمْ وَبَرُّوا آبَاءَكُمْ تَبَرُّكُمْ أَبْنَاؤُكُمْ وَمَنْ آتَاهُ أَخُوهُ مُتَّصِلًا فَلْيَقْبَلْ ذَلِكَ مِنْهُ مُحَقًّا كَانَ أَوْ مُبْطَلًا فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ لَمْ يَرِدْ عَلَى الْحَوْضِ

عالمک قادینلرندن کوز بویه یکر . یعنی التزام عفت ایدیکر که، کندی حرملریکر حال عفتده بوانسونلر . بابالریکرده معامله جمیله اظهار و اطاعت ایلیکر که اولادیکردن مقابله سنی کوره سکر . بر آدمه اخوان دیندن بریسی اعتذار ایدرک کلیر ایسه، حق اولسون مبطل اولسون او ذاتک اعتداری قبول اولسون . وصایای مدکوره داتره سنده حرکت ایتمانلر، جمع امتمه کله مزلر . یعنی آنلر بیهوده ره فضائل اخلاقیه یه مالکر دعواسنده بولمسونلر .

الحاصل عالمك عرضندن اعراض ، ابوينه اطاعت ، تفرقه دن اجتناب ، ك برنجی درجه لوازم اسلامیه دن اولدینی امر وفرمان بیوریلور .

۵۵۵ علی کل مسلم صدقة فان لم یجد فیعمل بیديه فینفع نفسه
ویتصدق فان لم یستطع فیعین ذا الحاجة الملهوف فان لم یفعل فیامر
بالخیر فان لم یفعل فیمسك عن الشر فانه له صدقة

هر بر مسلم مکلف اوزرینه صدقه واجیدر . « بو وجوبه ، فقهای عظام وجوب استجابی دیورلر » اگر صدقه ایده جک بر شیئی یوغیسه چایشسون عملنک منفعتیه نغنه باقسون ، آندن تصدوقده ایتسون . بوکاده مقتدر اوله ماز ایسه صیقلمش بر آدمه امداد ایلسون یعنی سوقاقده دوشمش قالمش ، یا ارا به سی قیراش حیوانی قاجمش ، یا خود بوکی آغرککش ، الحاصل بونک کی اعانه یه محتاج بولنش بر کیمسه یه یاردم ایتسون اگر بونیده یا بقدن بر عذری وارسه ، باری فالق ایتمکن کنندی حفظ ایله خلقی لئک دینک شردن سالم بر اقسون . اشته بودخی بر آدم ایچون بر صدقه اولمش اولور .

۵۵۶ عَلِمُوا الصَّيِّءَ الصَّلَاةَ ابْنَ سَبْعِ سِنِينَ وَأَضْرِبُوهُ عَلَيْهَا ابْنَ عَشْرِ
چوققلریکریدی یاشنه کلدکلری کی نماز قیلمنی تعلم ایتلیسکر اگر اون یاشنه بالغ اولوبده ترک ایدرلر ایسه دوکلیسکر .

زیرا بر آدم چوققلغنده شعار دینه سنی اجرایه مألوف اولور ایسه ، بیودیکنده صلاحی ، اخلاقی غیرت و محبت دینه سی دخی مألوفیت ابتدایه سی درجه سنده اولور . بو یولده تربیه کورمش اولان آدم ، هر که حتی ملل سارهدن اولانلره بیله بر نمونه حسن اخلاق اوله بیلور .

فرینکلر تا یکرمی ، یکرمی بش یاشنه کیرنجیه قدر چوققلرینه شعار دینه تعام ایدرلر . حتی مکتبلرینک هر صنفنده ، چوجفک سذک درجه محملنه کوره ، دیانت عیسویه او کوره دیلور . دها چوجق ایکن کایسایه دوام ایتدیریلور هله جزویت مکتبلرنده بولنان بر چوجق ، بر کون وظیفه دینه سندن اولان عبادتنی ایفا ایتمز ایسه ، معلمل طرفندن دوچار جزا اولور .

لکن عصر ایلرولدکجه واوررپا لیلرله اختلاطمز چوغالدجه، مسئله دیانت بزده کسب خفت اییدیور . بوندن یکریمی اوتوزسنه اول چوجقلمر، شارع اکرمک امر واجب الانبای حکمنه توفیقاً نماز قیلمغه تشویق اولنور و عادتاً صباح نماز لرینی قیلمق ایچون اویقودن او یاندیریلور ایدی صکره صکره اولاد محبتی ایلری کیتدی یوقسه افکار فلسفه می ! تعمم اییدی ؟ نصل اولدایسه، چوجقلمرزه نماز قیلمق ایله امر ایتمک، قیلمز لر ایسه درشت معامله ده بولمق عادتی ترک ایلدی، ابنای دین و وطنمز، باشی بوش اوله رق کندی کیفرینه واستکبرینه بر اقلدی . قوردلر کی اطرافزی احاطه ایتمش اولان دین و وطن دشمنلرینه مقابل بزدرده مشهود اولان شو معامله لا ابالیانه دور بینان عقل و ادعانه کوره شایان مؤاخذه در .

باقدی عین الانسان افسدمز حضرتلری نه امر بیوریورلر . بو وبونک کی احادیث سنیه ملت اسلامیه نك حائده واستقبائنده قازانه جنی شرف و سعادتی تميم ایچون لا یتغیر بر قانون ایدیدر . ربم حسن اتباع و امتثالر نصیب آتسون .

۵۵۷ عَلِمُوا أَوْلَادَكُمْ السَّبَاحَةَ وَالرَّيَاةَ وَنِعْمَ لَهُوَ الْمُؤْمِنَةَ فِي بَيْتِهَا
الْمَغْزَلُ وَإِذَا دَعَاكَ أَبَوَاكَ فَأَجِبْ أُمَّكَ

اولادیکره صوده یوزمکی، اوق آتمی تعالیم ایدیگر ! « بو عصرده اوق یرینه قورشون قائم اولدیغندن اولادمزی ایوجه نشان آتمغه آیشدیرملی یزیرا امر نبوی بویله در » نه کوزل لهودر بر خاتونک خانه سنده ایلیکنی اگر مکله وقت کچرمسی ! « لهو، بوش یره اکلنجه به دینور » ابوینگردن ایکیسی بردن چاغر لر ایسه انا کرک دعوتنه اجابت ایدیگر، یعنی حرمتده والده بی تقدیم ایلیگر .

بالکتر بو حدیث شریفک حکمیله عامل اولساق، دنیا ده شان و شرف اسلامیتی محافظه ایله عموم فرنک دولتلرینک شرندن امین اولوروز . کمال راحت و سعادتله امرار اوقات ایدرز .

چوجقندن اولادمزی تفنک ایله مألوف ایدر ایسه ک، بتون افراد امت اسلامیه عالمده سلاحشورلنده، عسکرلکده برنجی صاییلور . دولت اسلامیه نك حقوقه هج بر دولت تعرض ایده ماز اولور . آزلغیله برابر نور سطوت و قوتی کوزلر قاشدیرر . بین الدول، دولت اسلامیه نك سوزی، نفوذی کسب علویت ایدر .

قادیئلرک ایلیک اکرماری بخته کلنجه، بودخی سلاششورلق قدر مهمدر. بوندن
یکرمی اوتوز سنه اولنه کلنجه قدر ممالک اسلامیه نیک هر مملکت حتی کویلرنده بیله
قادیئلر ایلیک اکرمک، قاش طوقومق کی افعال ممدوحه ایله مشغول ایدیلر. آنک
ایچون صنعت و تجارت اولدیجه ایشلیور، اسباب حقیقه تجارت که، یول وسائر وسائط
نقلیه کی شیلردر، آنلرک فقدانیه برابرینه هر کسک جیننده وکیسه-نده بر قاج
پاره سی بولنیوردی. زیرا ثروت عمومی مملکتده قالیور، خارجه آقچه چیمپور ایدی.
وقتا که واپورلر چوغالیدی، اوروپاده علم ایلرولدی، صنعت بشقه شدی، آنلرله مناسبتیز
آرتدی، بزم قادیئلرک ده دستکاه اشغالی تعطیل ایدلدی، هر متاع اوروپادن کلمکه
باشلادی، یایدقلمی امتعه بی نظرله خوش کله جک درجه ده منتظم اوله رق وجوده
کتوردکلری ایچون عامه نیک میلی اوروپا امتعه سنه چورلیدی، مملکتیزده موجود اولان
نقود واپورله طوله رق اوروپابه آقدی کیتدی، حالاده بر طرفدن آقوب کیتمکده در،
بو جهته قادیئلرک ده طور وحالری دکیشدی، ایش بر درجه یه واردیکه ایلیک
اکرمک، چوراب طوقومق، بین النسوان معیادتدن عد اولمغه باشلادی.

(فقره) . برکون احبادن بریسی اونده مطبخ مصرفک چوقلغندن وحال بویله
دوام ایدرسه بورج آلتنه دوشوب محو اولوب کیده جکندن، مطبخنده کی آشچی
قادیئلرک استقامت سرلکندن، انصافسز لغندن شکایت ایتدی . حتی والدم نزدده
ایکن آیده بیک بشیوز غروش مطبخ مصرفیه اداره ایدرکن، والدمی مملکته
کوندردکن صکره شمعی اوچ بیکله اداره ایدمز اولدم دیدی رفیقه کر مطبخک
حاله نظارت ایتیمورمی دیدیکمه، خیر مطبخ معاملاتنه دائر هیچ بر شی بیلمز جوابی
ویردی . خارجدن دخی تحقیقه کوره بو قادیئلر اعلا فرانسزجه، عربجه بیلر،
ریاضیات وادیاته اتسابی وار، پیانوچالار، سالونلرک احوالندن خبردار، الحاصل
اوروپا لیلرک « نه دو قاسیون » دیدکلری تربیه اولیهی مع زیاده اکل ایتش اما بر
یمورطه بیشمرک ایچون نه لازم اولدیغنی حقیقه بیامز ایش . صکره جواباً او ذاته
دیدک که : نه تحف، والده کرک « نه دو قاسیون » ی یوق ایکن قلبکز بورجلیلرک
هم وغنندن ازاده ایدی، رفیقه کرک « نه دو قاسیونی » مع زیاده موجود اما، تربیه
سک ایراث ایده جکی نشوة حقیقه بی ادراکه یول یوق، چونکه بورجلیلرک غلبه سی
صدرکرده صفادن اثر بر اقیور. انتهى فلیتامل . . . .

اشته زمانه خانمیری یواش یواش بو حاله کلدیلر . دهاده کله جککر ! ایشسر ، کوجسز اوده قالدقاریجون بالضروره بری بریله اختلاطی چوغالتدیلر ، دیدی قودی زیاده لشدی ، اخلاق بوز ولدی ، مملکت فقره کرتار اولدی .

چونکه قادینلرک حاکم عالم اولدقلرینه دائر (۵۱۲) نجی حدیثک شرحنده بعض سوزلر کیچمشیدی . اوسیه ارککلر یئنه ده فساد ونفاق کیرهک ، افراد اسلامیه نک بوندن یوز سنه اولنه کلنجه قدر بر برلرینه مقابل دوام ایدن تراحم وتعاذدی کلیاً بر طرف اوله رق ، موی زنجی کبی قیلر بر برینه طولاشدی ، هر طرفدن ضعف یوز کوستردی ، دشمن غالب کلدی ، سطوت اسلامیه اسکی قوتی غیب ایتدی ، فرنکلرک محکومی اولدق .

اشته هپسک سبی صنعتزلک ، تجار تسزلک ، بونلرک یوقلغنک ایجاب ایلدیکی قوتسزلکدر . ولو اوروپالیرک کی قدر اعلا ونفیس وکورونشلی اولسون ، بو کون کیه جکمز ی وادواتمزی کندی ایچمزدن تدارک ایده جک قدر جانانسهق ، اولدجه صنعتزه ، تجارتمزه بر دوران ویرسه ک ، عسکر لکه ده خلاصه الا کوان اقدمزک امر وفرمانلری منطوقجه اهمیتلی بر صورتده قویولسهق ، کله اسلامک غالب اوله جغنده شهیه اولتماز . محکمه لر می ده بر آز عدله تقریب ایدر ایسه ک وار یا ؛ دکل بتون امت اسلامیه نک ، حتی بعض منصف اوروپالیرک بیله قلبی جلب ایده جکمزده تردد ایدلز . لکن بر کره تدبیر الدن چیقمش ، او یاییله حق شیر کییمک وهانکیمزک یاپه جتی ، یا یایدیره جتی مجهول بولنش اولغله ، وادی حیرتده عریان وکریان قالدق . بقالم سوق قضا وقدرله موعده هلاکک نرسنه دوشه جکر ! یاخود قلوب عامه یه بر افتاح ، اتباه کله رک اولدکن صکره می دیر یله جکر ! « قال من یحیی العظام وهی رمیم قل یحییها الذی أنشأها اول مرة وهو بكل خلق عليم » صدق الله العظيم .

۵۵۸ عَلِّمُوا وَيَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا وَبَشِّرُوا وَلَا تُفَفِّرُوا وَإِذَا غَضِبَ

أَحَدُكُمْ فَلْيَسِّكْتُ

بیلدیکنری هر کسه اوکره دیکر ، دائما قولایلاشدیریکر ، تصعب امور ایتمیکر ، طاتلی سویلیکر . کلامکردن بشارت منتشر اولسون ، قلوبی تنفیر ایلمیکر ، بریکر حدت ایدر سه سکوت ایسون .

یعنی حدتی حالتده سوز سو یلمسون ، زیرا غرضی زماننده انسانک ایچی آتشله طولودر ، او صره ده سوز سو یلتور ایسه سوزیکز واسطه سیله درونکرده کی حریق جانسوزدن بر شراره صیجرایه رق قوه شوکریده طوتشدیررسکز . تعالیم و تیسیر ، و تبشیر ، عدم تعسیر ، تنفیر ، امر دنیا و دینک ایکسنه ده شاملدر : یعنی انسان هر حالنده شوخصال خسه بی اظهار ایدرسه ، عند الله وعند الخلق محبوب اولور .

۵۵۹ عَلِيكَ بِالْاِيَّاسِ مِمَّا فِي اَيْدِي النَّاسِ وَاِيَّاكَ وَالطَّمَعُ فَاِنَّهُ الْفَقْرُ

الْحَاضِرُ وَصَلَّ صَلَاتَكَ وَاَنْتَ مُوَدَّعٌ وَاِيَّاكَ وَمَا يُعْتَدَرُ مِنْهُ

خلقك التده کی شیلردن مأیوس اول . یعنی خلقدن بر شی امید ایلمه ، عالمک التده کی شیئه کوز دیکمه ، طمعدن احتراز ایت . زیرا طمع ، فقر حاضردر . آتیده فقره دوشه حکم قورقوسیه انسان کندینی فقر حالی به التما ایدر ، کیتکله خلقدن وشواغل دنیادن کسلمش اولدینک حالده نمازیکی قیل ، بالآخره اعتدار ایده جکک بر ایشی بایمقدن صافک .

۵۶۰ عَلِيكَ بِالرَّفَقِ وَاِيَّاكَ وَالْعَنَفَ وَالْفَحْشَ

دائماً رفق التزام ایت ، خلقه عنف ایله معامله ایتمه ، عبوس الوجه اولمه ، بد سو- یلمکدن احتراز ایله .

۵۶۱ عَلِيكُمْ بِالرَّحْمِي فَاِنَّهُ مِنْ خَيْرِ لِهَوِكُمْ

دائماً سلاح استعمالیله یعنی سلاح تعلیمیله ، شغول اولکرز . زیرا لهوک اک خیرلیسی سلاح ایله وقت کچیرمکدر .

بوکا دائر (۵۵۷) نجی حدیث شریفک شرحده سو یلنلمش سوزلر واردر .

۵۶۲ عَلِيكُمْ بِالصِّدْقِ فَاِنَّهُ مَعَ الْبِرِّ وَهَمَّا فِي الْجَنَّةِ وَاِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ

فَاِنَّهُ مَعَ الْفُجُورِ وَهَمَّا فِي النَّارِ وَسَلُّوا اللّٰهَ الْيَقِيْنَ وَالْمَعَاْفَةَ فَاِنَّهُ لَمْ يُوْتْ أَحَدٌ بَعْدَ الْيَقِيْنَ خَيْرًا مِنَ الْمَعَاْفَةِ وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَقَاطَعُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللّٰهِ اِخْوَانًا كَمَا أَمَرَكَ اللّٰهُ

صدقی التزام ایدیکز. زیرا صدق بر ابله برابردر (برك معناسی (۳۳۲، ۳۳۳) نجی حدیث شریفارده کیجدی) بر، و صدق ایسه جنتی در، کذبدن اجتناب ایدیکز. بوده مجبور ابله برابردر، بو ایکسیده جهنمیدر. جناب حقندن دائماً یقین و طافیت استیکز؛ چونکه هیچ کیمسه به یقیندن صکره عافیتدن خیرلی بر نعمت ویرلماشدر. « یقین، امور اعتقادیه ده مطلوب اولان یقیندر که ایمان کامل دیمکدر » بر بریکرله حسدشمیکر، بغضدن حذر ایلکیر، ینه بر بریکردن کسلمیکر، ارقه چورمیکر، یعنی طارغین طورمیکر. خلاصه کلام عباد الله، حضرت خالک امری وجهله فرداش اولیکر. اخوت حقوقی وقایه ایدیکز (۳۰۲ و ۴۸۳) نجی حدیث شریفده باق.

۵۶۳ علیکم هدیاً قاصداً علیکم هدیاً قاصداً

فانه من یشاد هذا الدین ینغلبه

هر شیده طریق اقتصادی اختیار، افراط و تفریطدن حذر ایدیکز. وصایای سنیه لرینک اهمیتته منی بو جمله بی اوج دفعه تکرار بیوردقدنصکره؛ زیرا هر کیم که طاقنتک فوقنده امر دینده تعمق ایتک استر ایسه مغلوب اولور (۳۰۶) نجی حدیث شریفده نظر بیورلسون

۵۶۴ العائد فی هبته کالعائد فی قبته

احسان و هبه ایتدیکی شیدن رجوع ایدن کیمسه، فی ایتدیکی شیئه تکرار رجوع ایدنلر کیدر (۲۴۷) نجی حدیث شریفده باق.

۵۶۵ العبد مع من أحب

انسان سودیکله برابردر. یعنی بر آدمک اخلاق و اطوارینی اکلامق ایسترسه کر کوروشدیکی، قو- نوشدینی و دوست اتخاذا ایتدیکی ذواته باقیکز. زیرا مشربلر، خلقتلر اتحاد ایتینجه ایکی ذات بر بریله عقد الفت و محبت ایده مز.

وقتیله بر مملکته عسکر یله، جماعتیله نازل اولان ملوکدن بر یسنه صاحب مملکت اولان ذات دیر که: ایکی کون ایچنده جماعتک خیارینک، شرارینک کیملر اولدیغنی

اکلادق چونکه خیارکر، بزم خیارمزه، شرارکر دخی اشرامزله بولوشه رق اتحاد
والفته باشلادیلر؛ بوسبيله هر کسک ماهیتی کندینی کوستردی و بر آهنگ حصوله
کلدی. (۳۱۹) نجی حدیث شریفه ده باق.

۵۶۶ العلماء امناء الله على خلقه

علما، خلق اوزرینه اللهم امناسیدر.

طلب علم، هر کس اوزرینه فرض اولدینی یوقاریده ذکر سبت ایدن احادیث
شریفه ده کورولشیدی. بتون عالمک حلیه علم ایله تزیین ذات ایتیمی ممکن اوله میه.
جفتدن، علماء کرامه بو رتبه جلیله احسان بیورلشدرکه؛ قدرلری بیلسون، سوزلری
نافذ اولسون. لکن عصرمزده بو علمانک وجودینی بولورایسه ک زیارتلریله تبرک ایدلم.
هیچ قیاس و تشبیه قبول ایتمز ایسه ده؛ نصارانک علماسی منسوب اولدقلری قومک
حصول سعادت حاللری ایچون پک چوق سعی ایتدیلر، عاقبتده موفق اولدیلر و آلان
ده اولیورلر. دولت علیه عثمانیه دن فک ارتباط ایله اعلان استقلالیت ایدن یونان،
بلغارستان و سائره و سائره هب اختیار و رهاپنک کلیسارده کی مؤثر سوزلرینک نتیجه سی
اوله رق حصوله کلان اتحاد ایله بو کونکی موقع سیاسیلرنی ضبط ایتملردر.

بز یعنی جماعت مسلمین دخی علمانک غفلتی و دنیاانک و دشمنلرمزک حالنه جهالتی
سایه سنده تفرقه یه دوشمشزدر. کوندن کونه عالم اسلامیستی استیلا ایدن ظلمت هلاکه
علمانک اویقوده اولملری سببیه کیدیورز. ینه مصر علماسنه قارشو بوراده بر قاج سوز
سویلمکدن کندی الامیه جفم.

مصر علماسی خلقه غیرت دینه و ملیه دن متجرد میدرلر نه درلر، بیله ممکه آنلرک
قیدسزلقلری و بعضیلرینک اعظمه قارشو مشاهد اولان مداهنه لری سببیه اوروبالو-
لرک دها طوغریسی دینسزلک عالمک هیئت اسلامیه اوزرینه واسطه هجومی اولان
فرماصولنق مسئله سی مصرده بولندیغ عصرده فوق مای تصور اجرای احکام ایتشیدی.
مخفی بوراسیکه مصر علماسی بو بایده کیمسه یه برشی دبه مدکدن بشقه آنلرک جمعیتنه
علمای رسومک جهل و غرورینه رغماً ینه علمادن داخل اولانلریده واردر. چونکه
ماصولنر قوممزک موقع و مزاجنی پک ایی بیلدکلندن کندی دائرة اخوتلرینه مشایخ
و علمای اسلامدن بعض مشاهیری ادخال ایدرلرایسه بو نکه چوق شی صید اولنه.

جغنی وخیلی ایش کوريله جکئی فهم ایدرک اولبايده ترتب ایدن وظیفه دقت وانتباهه کمال جد واهتمامله تشبث ایلمشلردر .

حتی مصر علماسندن بو عصرده حکمت و فلسفه ده حائر درجه قصب السبق اولانلردن بریسی ماصون لوجنده بواب اعظملق رتبه عالیه سنی احراز ایدرک اجتماعات واقعه دن الیک اوزون عصاسی وباشنک قوجه مان صارینی و ماصونلغک قوردون و پشته الیه قابونک ایچ طرفنده آیاقده طوره رق ارائه ایتدیکی اطوار عجیبه الیه بر طاقم جههه شبانک موجب خنده استخفاف واستهزاسی اولدیغنی ایشی اکلامق هوسینه داخل جمعیت اولان بعض اخوان مسلمیندن ایشتمش ایدم .

بو علمانک بعضیلریده فرماصونلق دینه ضرر ویرر بر شی دگش، مقصد انسانیه خدمت اوغرنده عقد اخوتدن عبارت ایش کی سوزلریله کندی غفلتلیغی اعلان ایدیورلر. دوشمیورلرکه، کوکی اوروپاده، فرعی مملکتمزده دین و آیین شکنده بولنان بر نبات، بزه کوره حنظل اضمحلادلن بشقه نه ثمره ویرر؛ هیچ تأمل ایتیمورلرکه، اسرائیلی یهودیتنده، بر اوروپالی نصرانیتنده، بر محمدی اسلامیتنده باقی اولدجه طبعاً، خلقه، ملیه اخوته واصل اوله حق درجه ده عقد اتحاد ایده مزلر. بورایی بر آزدها تشریح ایتک ایسترم تا که مسئله کندیلمکندن تنصح ایده .

انکلیزر، ممالک شرقیه اهالیسی اوزرنده تأسیس سیادت ایدرک جیلرنده بر آنچه، اوزرلرنده بر کوملک قالماق شرطیه صویوب صوغانه چوبرمک قصدنده، روسلر، بشقه برلردن قطع نظر ممالک دولتعلیه سکاکی بتون بتون اسلاو ایتک و یا قازاقلاشدرمق و بحر سفیده چیقماق عزمنده، فرانسلر، کافه قطعات عربیه و خصوصیه سوریه حوالیسی یوتماق املنده، روملر استانبولی استیلا ایتک و یا صوفیه جامعهه چاکی آصمق نیتنده، ارمینلر (هایق) اوغلرینک عالمده بر وجود سیاسی کسب ایتسنه مانع عد ایتدکلری مسلمانلرک قهر اولسی دعاسنده، یهودیلرده بتون دنیا ده کی مسلمان وخرستیانلرک عرقی کسیلوب قدس شریفده کیف ما یشا اجرای احکام ایتک تصورنده بولندجه، بولنر بیننده اخوت حقیقیه نصل منعقد اوله بیلور. حال بو درجه اختلافده ایکن بینلرنده کی واسطه ائتلاف نه در، جهت جامعهلری هانکی سمت و مرکزه متوجهدر؟

بورالری مراق ایدیلرکه تحری ایدیلرسه کوریلور که، ماصون لوجنک محراب

قبولنده هر کس کندی دین و آیتندن صوبولمقله برلشپور؛ حالبوکه آنلر ماصون اولمقله قوماً و ملةً بر شی غیب ایتیمورلر بلکهده محبت قومیهلری و عصیت اصلیهلری او وسیله ایله بر قاندها تا کد ایدیور .

زیرا آنلرک ما به القوام واجتماعیه بزمکینک بیتنده فرق پک کلیدر . آنلرک جهت جامعهلری عصیت و ملیت ، بزم کله اجتماعیه من ایسه صرف دیانتدر . بز اسلامیتی غیب ایدر ایسهک ذاتاً عصیتمز اولدیغندن و یا عصیتمز محو اولمش بولندیغندن مقارنت ایلدیکمز بشقه اقوامک مملوک و محکومی اولورز . اور و بالیلر ایسه او یله دکل ، آنلر بالعکس ماصونلق ایله کسب قوت و صلابت و بر درجهیه قدر تهذیب اخلاق انسانیت ایدرلر . بونلرک اکثر یسنک ذاتاً غیر معقول اولان نصرانیت حاضره دینیه آلس ویر یشلری یوقدر .

اگر ما صونلق جمعیت انسانیه ایچنده مجرد حصول مساواته خدمت ایتمکدن و عقد رابطه اخوتندن ده عبارت اوله ایدی ، مصرده لوج دینلان جمعیتلری آری آری اولماز ایدی . انکلیز ماصونلرینک لوجی بشقه فرانسلرک کی بسبتون طرز آخرده در . حتی احوال و عاداتلرنده بیله مغایرت واردر . بر محاربه و قوعبولور ایسه فرانسز ماصونلری انکلیز ماصونلرینک ، المانیاده کی لوجه اعضالری فرانسه جمعیتک اخوتنه ، ماصونانغه وجود و یرمیهرک هر قوم منسوب اولدینی ملتک اعلائی شانی و یا محافظه حقوق استقلالیهسی اوغرنده بری برینک قاتی آقیدوب طورمیه جقلمی ؟ هانیا زرده قالدی اخوت و انسانیت ، نه اولدی مساوات ، حقوق آدمیت ! ؟

او یله بیلملی بزرگه بو طریق و یا مذهب هولناک ، ادیان و خصوصیه اهل ایمان علیه قورولمش بر شبکه ، سیاسیة در . حتی انکلیزلرک خطیب مشهوری و مسلمانلرک دشمنی باش وکیل غلادستون ، بر جمعیتده بر دفعه و یردیکی نطقده دیمش ایدیکه (قرآنک وجودی باقی اولدیقه مسلمانلرک کوکی کساماز ، افساد عالم ایچون یا لکر بو کتاب کفایت ایدر) حریرک بو سوزی انکلیزلرک عقلای متعصبی نزدنده بر دستور حکمتدر . بتون اور و بالیلر الحق قرآن علیه هجوم ایدیورلر .

مصرده کی ماصون لوجلری اعضاسی متمادیا جمعیت ضدوغنه اعانه تقدیه ده بولئورلر و تفریق مذهب و ملیت ایتیهرک ماصون اولوبده اقتدار مالیدن صوبولمش و یا خود بشقه بر قضاء نا کھانی ایله ثروتی ضایع ایدرک بیچاره قاش ذواته اعانه ایدیه

جکئی وهپ ماصونلری ما فوق التصور فیضیاب ایتمک ایچون ذاتاً افراد جمعیتلرندن اولان کبر اور رؤساء حکومت نزدنده اعمال نفوذ اولنه جغنی اعلان ایدیورلر .

لوج دفترلرینی انظار امعاندن کچر دلم شمده یه قدر مسلماندن قاج کشی به اعانه ایدلمشدر ، دائرة حکومتده کیملرک توسیع نفوذ واقتدارینه خدمت اولنمشدر . او وقت ایش اکلاشیلور . بو اچهلر و صرف اولنان او نفوذلر سابه سنده فرنکلرینه کندی فرلداقلرینی چوروب طور بیورلر هم ده بزی قازانیورلر هیچ خبریمز وارمی !

جانم نه محف مسئله در . بر انکلیزی ماصون ، ماصون اولیان دیگر بر انکلیزک حامی حقوقی ، محبی ، قرداشی ، دوستیدر . بر المانیالی ماصون دخی ینه بویه در ماصون دکلدر دیه بری برلرینه هیچ بر معامله بیکانکی کوستمز لر .

لکن بزم مسلمان اقتدیاردن بریسی ماصون اولدیمی ، ارتق اسکی دین ومذهب ولتینده بولنان ذاته ولواسکیدن غایت محب صادقی بویه اولسه کوروشمکدن عار ایدیور . آنلری زمره حمقایه الحاق ایله بر قورقوسی ، یا انک الفتیه محافظه اولنه حق بشقه بر نفع مادیسی اولسه ، کندی ملتندن وجماعتندن اولان فقط ماصون اولیان ذاته سلام بویه ویرمک استمیور .

اشته بونک سبی عصیتمز اولماق جهتیله ما به الاجتماعمز اولان دینک یا کلیاً آره یردن قالدیرلش اولسندن ویا کسب ضعف ایلمسندن عبارتدر .

شوراسیده غریبدرکه ، بر قوم ، بر ملت کندی افرادینه لغات اجنبیه تعلیم ایدرکه ینه ملتری نام وحسابنه اوله رق قازانلسون . جمعیت سیاسی لرینک شان وشرقی آرتسون . ثروت وقوتله رقیلری اوزرینه تعالی ایلسونلر . حالبوکه مصرده بالعکس بونک خلاقی التزام اولنور . لغت اجنبیه محصیلی امل وهوسنده بولنانلرمزک ومحصیل ایدنلرمزک اکثر یسنک ذاتاً منسوب اولدیغمز جمعیت ملیه دفتری یکونندن تنزیلی اقتضا ایدر ایکن برده آنلرک ماصونلق دینلان داء افرنکی یه طوتلمش اولدقلری کوریلورسه ارتق نه یاییلمق وهانکی شفاخانهده تداو باری چارهسنه باقلمق لازمهکله . جکئی تعیین ایتمک براز کوججه اولور . بو آدملر کندیلرینی قومزده محسوب عد ایتمکدن کچرکدن صیقیلیورلر .

ای یزه محسوب اولماقوله برابر باری تقلیدی املنده بولندقلری غریبلیر ، کند . یلرینی قبول ایلسون نه کزر ، طرفینده تقدیر اجبار طبیعت ایتنسه بو حال ممکن اوله ماز .

هیچ تفایده ایله تغییر حقیقت ممکن اولورمی؟ آنلرینه او آدمه شرقلی بر ترک و یا بر عرب و یا بر عجم، یا کورد، یا بر ارمنی نظریه باقوب، بر آلمان و یا بر فرانسزدردیه میور و دیمکه تنزل بیه ایتمورلر، آنلره یالطاقلنوب صیغشقم و صیغشقم استدیکندن طولایی بیه آنلرک بیتنده معنأ حیت ملیه دن متجرد بر سسری اولمق اوزره طانیلیور هزار هزار بحر به لاله نیملرینی کوردک، فرنکلره صوقیلهلم دیه صقشدنچه شرف ذاتی وعلو جنبانی غیب ایتمکدن و (قاراقهر) سز بر آدم عنوانی قازانمقدن بشقه بر فائده بوله میانلردن پک چوقلرینک باقدق، باقدقده حاللرینه آجیدق .

یاهو زهه کیدیوروز، هدف حرکتمز زه سیدر، دینیمیدر، سیاسییدر بوقسه هیچمی بوقدر؟ شاید بوغیسه اکا دیه جکمز یوق، زیرا خطابز اولو الالباهدر، سیاسی ایسه ملیتمزه عائد قازانجمز ندر، ماصونلقه بولتیقی هانکی منافع سیاسی مزی نه بولده محافظه ایتمک؟ ظن ایدر ایسه م بو باده دشمنلرکزک منافع و سیاسته صید اولمقدن بشقه بر ایش بجره مدک .

یوق اگر ماصونلقه میلمز، خرسناینلرکی تضییقات دینیه دن وشهات اعتقادیه دن ناشی ایسه او حالده ده ماصون اولمق ایچون دینأ و اعتقادأ هیچ بر احتیاج کور بوله مز . ماصونلق آنلرک دیدیکی کبی صرف اخوت و مساواتدن و تربیه نفسدن و تهذب اخلاقدن عبارت اولدینی حالده، اسلامیتک، بناسی، توحید باری اساسی اوزرینه قورولوش بر ماصونلقدر، زیرا بتون مسلمانلر حکم قرآنله قرداشدرلر، بر نفری جمله سی، و جمله سی بر نفری ایچوندر، حقوق مساویدر، شریعت مطهره قارشوسنده شاه ایله کدا برابردر، ماصون لوجلرینک انتهای مراتبده تعایم ایتمکلیرینه اوروپا کتابلرنده کوریلان اسرار و حقایقه، حقیقی مسلمان اولمق عزمنده بولنایلر ایلك خطوهده ملاقی اولور . هله فلسفه اسلامیه قارشدریلور ایسه نه لر چیقار نه لر !

اما بزم استعمالده قصورمز و ارایمشده اساس اسلامیتده مطلوب اولان قاعده و جهله عمل ایده میورمشر، بوقباحتی نیچون دینه بوکلمه . قصور بزده، چالیشوبده آدم اولهلم . هم برده ماصون افندینک الی آیاغنی کیم طوتیور وارسون ککولکنک استدیکی صورتک فوقنده چالشسونده آدم کبی طوغری بر مسلمان اولسون . دیمک که بزم جماعتدن ماصون اولانلرمز، نظر واستدلال ایله کافه ادیبانی محاکمه ایدوبده کندیسینی اقتاع ایده مامش اولمقدن ناشی ماصون اولمامش، بلکهده امر دیاناتده

هیچ بر تدقیقات اجرا شده بولنامش ، بالکتر اویدم غلبه لکه ، یتیه و یا بولندی
موقع و حالک سوق طبعیه بیاستدن ، خواجه سندن ، محله امامندن او کورندی
بر قاج سطحی سوزلره یور بیوب کیدر ایکن اوکنه برده ماصون لوجی چیمش ، هر
کسک اورایه اقبال و توجهی ده کورهش اولدیغندن . اوکنی آردینی حساب ایتمک زین
باقلم بوراده ده نه وار ایمش کبی بر مسلم عاقله یاقشیمان سطحی نظرلق صفتیه عالمک
موداسنه او یارق داخل جمعیت اولمشدر

اوراده کویا حقائقه متعلق بعض کلمات و غریب غریب بعض حرکاتی ایشیدوب
کورنجه ، ایشه صیم صیقی یاشمش و بتون جماعت اسلامیه نك غفلتده اولدیغنه
وقابل خطاب آدملر اولدیغنه ، ینه جمعیتده حاصل ایتدیکی بر نظرده حمقا نتیجه سی
اوله رق حکم ایشدر . بهی بدلا ، اساس دینده تعمق ایتمک استیورسه کتب اسلام
میهنی قارشیدر ، اهل وار بابیله مباحثه کیریش ، باق که نهلر کورور ، قولقرا ایشتمک
نه حکمتلره مطلع اولورسک .

هنوز دینندن ، دیناستدن خبری اولیان بعض مصر کنجلری بر اراق ققیری
دخی ماصون اولوق اوزره جمعیته ادخال ایتمک هوسنه دوشمشلر ایدی . بزی دعوت
ایدن حضرت ایله از بجز سوزه کیریشلدیکنده کورولدیکه عزیزک دکل دیاناتک اساس
و حقایقندن ، ادیانه متعلق ال عادی معلومات ابتدایه دن بیله خبری اولدینی حالده ،
ماصون لوجنده ده رئیس ایمش . باقندی خطا ایچنده خطایه (فاعتبروا یا اولی الابصار)
ینه مصرک اعیانندن بر یسیله اورته لفته دوران ایدن ماصونلوق مشربی اوزرینه
سوز ایدرکن او ذات دیدیکه ، وقتیه بنده بالایجاب مصرده ماصون اولمش و اوتوزنجی
درجه سنه قدر قطع مراتب ایتدیکم صرهده بر چوقده پاره لر و بره شیدم لکن صوکره
ایشک دیسز و مناسبتر برشی اولدینی وهله دیاناتی عو ایتمک اساسه مستنداً و بادی
توحید اسلام اولان قرآن کریمک حکمنی و قوتی توهیناً اختیار و ایجاد اولمش حیله کار -
لقلردن عبارت اولدینی اکلامده واز کیچدم .

وقوعبولان سؤال اوزرینه ماصون اولسی سببنی نقل ایدرک دیدیکه : خدیو مصر
اسماعیل پاشا بکا و برادرلر مه و کافه فاملیامز افرادی علیه سؤ قصد و مجاوزی محسوس
و مشهود اولسنه و فعلاً اثر نظامی دخی کورلمسنه مبنی ، بری برینه اغانه ده بولنقله شهرت شعار
اولان ماصون جمعیتی حمایه سنه التجایه مجبور اولدم . چونکه اولوقت شهر ایدیکه ، ماصون

جمعیت رینک رئیسری فرانسه امپراطوری اوچنجی ناپولیون دخی داخل اولدینی حالده بتون قرالرر و امپراطور لر در . ماصونلر بالذات آنلرک حمایه سی داخلنده در ، اثر یاه کندوسنی عالمه بیوک طانتدیرمش دنیا ده نقدر ذوات وار ایسه جمله سی ماصوندر . بناه علیه بو جمعیه داخل اولانلرک حقوقی هر درلو تعرضدن ماصوندر . بنده دینی هیچ بر مطالعه به مستند اولقسزبن ، مجرد اسماعیل پاشانک ظلمندن امین قانق ایچون ، ماصون جمعیه صفندم ، ماصون اولدم . او ائنا ده مصرده کی ماصون لوجنده محمد علی پاشانک اولادندن حلیم پاشا رئیس ایدی (ایشیدلدیکنه کوره بیک اوچوز آتی سنه سنده بیله حلیم پاشا استانبوله کی ماصون لوجنک بالذات رئیس و اعانات تقدیه سیله ده مؤسس ایس . ۰۰۰) معتبران مملکتدن اکثریسی دخی بو جمعیتک افرادندن بولتیوردی ، برنجی ، ایکنجی ، اوچنجی درجه لری قطع ایتدم ، اخوانمزه اهلیتمی تصدیق ایتدیردم . اسماعیل پاشا ایله معامله مزده اوله اورسه بوجه کیدر و بنجه امید طرفی غلبه ایدرکن ، اسماعیل پاشا حلیم پاشادن حس ایتدیکی بر امنیتلرک اوزرینه مشار الیهی مصرده بولنان کافه حقوقدن محروم ایتک شرطیله بر کیجه نک ایچنده اولاد و عیالیله برابر مصردن طرد و بتون املاکی یوق بهاسنه ضبط ایلدی .

بزم ماصون لوجنده کی جمعیت افراد یله برابر حلیم پاشانک مظلومیتی اساسی اوزرینه عدل و حمایه ماصونیه آثار رینک ظهور ایده چکنه بر چوق و قتلر انتظار اولندی . نه او روپادن ، نه اسیادن ، نه قرالردن ، نه بیوک آدملردن معاونته و حمایه به دایر بر طرفدن بر سس ، بر صدا ظهور ایتدی . خفیا قونسولسلره مراجعت اوله رق بو ایشک عاقبتک نه اوله جنی و مصر ماصون جمعیتک رئیسک و بویله مشهور بر آدمک حقوقی بو صورته پایمال اولور ایسه ، سائر افرادک حقوقک نصل محفوظ قاله جنی سؤال اولندی . ماصون جمعیتک بولتیقی و سیاسی ایشلره مداخله سی اولدینی و ماصونلرک او باده هیچ بر تدبیر مادی و معنوی استعمال ایده میه چکی جوابی آلدی و بالضروره مایوس قالدی . دیرکن بر از مدت کیچدی اسماعیل پاشانک بزم حقمزده ده تحت الرماد قالمش اولان آتش غیظ و غضبی آلاونشار اولغه باشلادی ، ضروری اوله رق ملجا و پناه عامه اسلامیان اولان استانبوله متوجهاً مصردن چیقه جفمز صرده ، بزم ماصون ارقداشار . دن بعضیلری سز ماصونلرک سببیه حقوقکزی استانبوله محافظه ایتدیرر سکر ، چونکه اوراده کی ایش ارلری دخی کاملاً ماصوندرلر ، لکن ماصون لوجنده کی رتبه کرک کوچکلکی

بادی تعویق حمایه اوله بیلور، بوراده لایقیه ترفیع رتبه ایتسه کرده اویله کیتسه کر فنا اولماز یوللو سوزلرله بزی قاندریدیلر. ینه صندوقه بر چوق اعانهلر ویردرک آز مدت ظرفنده سوک درجهیه قدر یاشدک. قوردونلرینی، نشانلرینی، علامات فارقه مخصوصه. لرینک جمله سنی احراز ایتدکن صکره استانبوله کیتدک اما، ماصونلغک دلالتیله کیمسه یه دردی میزی اکلاده مدق ایسه ده ماصونلغک بویله شیلرده ذره قدر ایشه یارا. میه جغنی اکلادقده، قوردونلرینی، نشانلرینی (درویشک، ابواللهیده ایچده دیهرک کلاهی ترک ایتدیکی کبی) بزده ماصونلغی ترکه مجبور اولدق. انتهی کلامه .

ینه بو سوک سنلرده مصر پاشالردن بریسی ماصون اولمق اوزره تشویق ایدرلر، یاخود مایه سی ایجا بجه کندییی ارزو ایدر. انکلیزلرک مصر مایه سنه مستشار اوله رق نصب ایتدکلری (سیر ادغار ونسان) هانکی لوجده رئیس ایسه او لوجه قید اولمغک یولنی آزار بولور، داخل اولور. سبی لوجده (ونسان) حضرتلری پاشانک بای صوره کانت سعه حالده اولسنه یاردم ایلیه جک ایش .

باقدی رزالتی، باقدی مناسبتسز لکک درجه سنه ! اخلاق تقدر فساد وارهش، بو آدمک علو جنابی نه رتبه مختل اولشکه، مجرد هوسات نفسانیه سنک حصولی ویا بر قاج پاره زیاده المقی ایچون مذهب و ملیتک علیهنده اولان بر جماعت افرازدن اولمغی قبول ایدیور. یا هر تقدر کوچکلکدر، انسان بو مقوله سوزلری سویلمکه دکل، حتی او یولده کی تصورات ذهنیه ایله مشغول اولمغی بیله نفسنه عار بیلیر .

ماصونلردن بعضیلری، مصرده اصحاب طرق علیه نامه موجود اولان جماعتک مواسم وایام مخصوصه ده چادرلر قوروب، فارلر باقهرق خلق ایچده قاما، وقاعدأ ذکر و دوران ایتملرینه وعینی بر ما کنه کوروندیسی ویا بیحقی خردلیسی کبی مجتمعا غریب و عجیب صدالر چیقاردقلرینه تعجیله باقهرق کولیورلر، بونک موضوع وغایتی نه در دیه مستهزیه سؤاللر ایله برابر بو اون طقوزنجی عصر مدنیت هیچ بویله چو حق او یونجانی کبی شیرلی دین و آیین نامنه قبول ایدرمی دیه اکلنیورلر. اوت آنلرک او حالی، موقع اصلاح و اعتراض ایسه ده بونلر ککیده صورت قبول واستحسانده میدر یا ؟

بزه ملحد دییانک کندنده ایمان اولسه * دخل ایدن دینمه باری مسلمان اولسه . بیتنی تمام بویله برلیده اوقوملیدر چونکه اون طقوزنجی عصر مدنیتک قبول ایده میه . جکی کولنج ونا معقول آیینی ماصونلرده کورمیلیر .

بونلرک سائر غرائب حرکاتندن قطع نظر، لوجلرنده کی مراسم و اصول تشریفاتیه
چو جقلمری بیله کولدره جک درجه ده مضحک اولدیغنه، عقلا قائلدر کندی کوزلرنده کی
سرنی کورمیویده ایلك کوزنده کی صمان چوپنه نظر انتقاد ایله باقیورلر. باقکر بر نبذه سنی
عرض ایده یم .

بونلر، ماصونلغه داخل اولمی، هیئتندن ورئسیدن عرضحال ایله (عرضالسز کیمسه
قبول اولتماز) استرحام ایدن ذوات حقتنه تزکیه و تحقیقات اولیه بعد الاجرا، جمعیتک
اکثریت مطلقه سیله قبول قراری ویرلدکن صکره (عرضحال ویروده قبول اولمیانی
هیچ ایشتمدک یا) بر یوم معینده او آدمی لوجه نک اولدینی موقعده واقع غایت قار اقلق
کوز کوزی کورمز بر او طیه اولجه حبس ایدوب بر مدت یالکر براققدن وکویا
او دخول، نامز دینک قلبنده بر وحشت ودهشت حسی او یاندر لدقدن صکره سیاه بر
اورتویه بورونمش وباشندن کوکنه قدر، کوزرلری دلیکلی، سیاه بر برقع اورتمش
غول بیانی قیافتلی تورقچ بریسی ایچرویه کیره رک، هیچ بر شی سویلمکسزین او
قارا اقلق برده بر موم یاقورق صاوشوب کیدیور . صکره بوزندان ابتلا محبوس،
اومومک ایدينلنگنک دلاتیه سیاه بویالی دیوارلره باقدیغنده کوزینه بر طاقم یازیلر
چارپیورکه مألری، سرزی فاش ایدنک باشی کیسلور، جگری دلنور، قلبنه خنچر
صابلانور کبی تهدید آمیز بر طاقم ترهاتدن عبارتدر، آنلری کوروب اوقیور، برده
جابجا قولمش انسان اسکلتلریله بونک کبی سائر بر طاقم قورقچ شیلرده او صرده ده
مصادف نظر دقت و اعتباری اولیور . کویا اوج یاشنده کی چوجنی اوصولو طوردر بر مق
ایچون قویو آناسی، چهارشنبه قاریسی کبی مخیلات مدهسه ایله تدهیش ایدیورلر .
هر نه ایسه عاقبت اونو هوسک بوینه بر ایب طاقیور برالی قولنه، بر آباغی
دیزینه قدر صویلیور، کوزلری باغلا نیور، کانه سینه عریان، دیده کریان، یالین آباق
باشی قباق، مقصد، اقصا ویا کعبه علیای حقیقته واصل اولق عزمیه بر طاقم اینشلی
یوقوشلی برلرکز دیر یلرک و عجیب عجیب سسلر ایشتدیر یلرک بچاره مصاب بر ماصه نک
اوکنده طوردر یله یور . آندن صکره ده، محترم اولککنی بلنه باغلاش، اوموزندن
پلاسه واری قوردونی طاقلمش، قوجه مان بر صلییده بوینندن آصلمش اولدینی
واوکنده کی ماصه ده دولکر آلات وادواتی دوکلش بولندینی حالده صندالی نشین وقار
وعظمت اولان رئیس بک قندی (تاملوا یا اخوان، بورئس بک هم مسلمدر هم هیچ

بر دیانت‌ه آلیش ویریشی اولیان ماصوندر عم ده طوفکردن ریاستی اولان ونصرایتک صنم مقدسی حکمنده بولان صلیب ایله او جمعیتده کی عقلای مسلمینه ! قارشى دهشت نمودر نه کوزل منطق ! نه ایسترسک دیه وقوعبولان سؤاله جواباً متذللانه ومسترحانه بر طور ایله ، ظلمتده قالم نور استرم دیدیتدیریلور . بوسوزک ضلالت وهدایتدن کنایه اولدیغنی کیم اکلامز، یعنی او جمعیتک نور هدا سیله اهتدا ایتمک استدیکنی بیچاره مرید کانه اعتراف ایدیبور (الله . الله) ، دیرکن مقام ریاسته زینت افزای کمال اولان حضرت استاذ اعظمدن ، بو ذاتی شا کر دلکه قبول ایتمی ایچون نیازلر اولنیور اوده ارایه بالمر اجمعه بعد القبول بوشکار دلفکار نوینک کوزلرینک آچیلمنه مساعده ایلدیکی ولوله کبی بر شی ایچندن درحال بر ماهتابک یاقیلهرق پارلادینی اثنا ده ، بر طاقم عجوبه قیافتلی اشخاصک سل سیف ایدرک قیاج ومچلرینک او جلابری مهتدی جدیدک کوكسنه ، قفاسنه ، بویننه موازی ومحازی اولهرق طوتمش اولدقلری کوستریلیور . اگرچه تودیغ ایدیله جک سری فاش ایده جک اولورسه بوسیوف انتقامک هر موقع ونقطه ده کندوسنه واصل اوله جنی یعنی کره ارضک اک هجرا محملنده بیله حکم فرمای اقتدار اولدقلری اکلا دیلهرق تهدید ایدیلیور ومهتدی جدیدک آیین قدیمی عنندنه مقدس اولان شی نه ایسه آنک اوزرینه ده یمین ایتدیریلیور ، بیلیم نه بیلیم نه !

ای شمدی بیورون اقدم ، ایشی بر کره حساب وموازنه ایده لم . یا هو هانکی سردر فاش ایدلسندن قورقیلان سر ؛ ماصونلغک درجه قسوانه واصل اولانلر بیله اسکیدن بیلدکلرینک فوقنده اولهرق ، اولیه علمه ، عرفان ، حقایقه تعلق ایدر بر سر کوره مدکلرینی کمال تأفله سویلیورلر . (شمدی دینه جک که اما یابدک ها ، صدد بحث وحکایه سنده اولدیغک سر حقنده بو قدر اهتمام وار ایکن ، درجه قسوايه واصل اولان ماصون افندی هیچ سرمن بودر دیه سکا سویلری ، البته بر شی یوقدر دییه جک . خیر ایش اولیه دکل ، بو بابده مخاطبه ایتدیکم ذوات ایله مناسبتکم درجه سنی وسوزینک نصل بر منبعدن جاری اولدیغنی تعیین ایتمک بنم ذائقه مه عاندر . استیضاحک نصل بر صدد ومعرضده دوران ایتدیکنی بن بیلیم ، بو جهته آلدیغ معلوماتک ایچنده غش وروبر اولدیغنه مطمئن الحمد لله والمته او قدرده ساده دکلم)

اقدم بونلرک صاقالالمسنى طلب ایتدکلری سر ، بر کره اشارت عمومیه ماصونییه دن

آندن سکرده چراقاق، قالفلق، استادلق، اشارتلى ايله ماسونلغه عائد بنه بعض كتابات الفاظدن و خارجه برى برى طائىق ايچون بعض حروف مجدان بشته اولدينى محقق بيانميدر .

اي اقدم، اون طقوزنجى عصر بو قلاشلى نصل قبول ايديبور . بو چوقق او بونجاغنى زهسنه صقشدير بيور، كيم كيمى، نيچون اولدير بيور، ايشك ايچنده نه وار، اوراسى بر جنابت موقعى، يا خود سلخخانه يا حيدود اقامتكاهيميدر؛ اساس صرف انسانيته خدمتدن عبارت اولدينى تفوه اولنان بر مذهب اربابى كى اجتماعكاهنك كسمز قيلچلر، بر طاقم انسان اسكلترياه طولديرلسنده نه معنا، نه مناسبت واردر . هله ديهلم كه اسكلتر انسانى نوم غفلتدن ايظا ايتك ايچون بر واعظ فصيح صامتدر، يا او قورقچ و موخش بر طاقم شيلرده افكار عقلاده ايشك اهميتنى محو ايتك ايچون اخاذ اولنان تدابير مخصوصه جمله سندميدر؟!

بونلك افرادى ايچنده جدا بعض عقلا نك وجودينه ده تصادف اولتور، لكن آنلك كنديلرنجه بر غرض مادي و نفع صوريتك محافظه سى مقصديله داخل جمعيت اولدقلىرته شهبه يوقدر . آنلك بعض كوته نظران ايچون آلت سيد حكمنده درلر . برده شوراسى تحفدر كه كو يا ماصونلغك اداب واركان موضوعه سنى اجرا و حقرق اخوته اعتبا ايتك نفسك صفات شريره سندن اولان كبرك، بملك ازاله سنى ايحجاب ايدن اسبابك برنجيسى ايمش، چونكه حكم اخويت، باى ايله كدبانى و پير و برنابى بر اصلده، بر كله ده جمع ايتدبكنندن، بر ماصون قرداش دنيانك و زخارفينك و حيانك نصل وهمى و خيالى بر شى اولديغى اسكلارده اخلاق فاضله انسانيه نك درجه غايه سنه ارتقا ايدر ايمش .

تكميل نفس ناطقه ايچون، مشايخ و سادات صالحه و سالفه اسلاميه نك سنه لرله رياضيات و مجاهدات شاقه ايله نفوس بشريه ده تاييسنه چايشدقلىرى بر امر مهمى، بونلك غايى بر ساعتدن عبارت اولان بر آينك اجراسى يورغو نلغيله اكدساب ايديبورلر ايمش . تربيه نفسه و تهذيب اخلاقه لك كسديرمه بولدن واصل اوليورلر مش هييات كه ايش اوليله دكلدر . بو قرداشلردن نيجه لرئى كوردك كه، دكل خارجه بولانلره، داخل دائره جمعيت اولان اخوانه قارشى بيلاه اختيار ايتدكلىرى شاعت و خيانتك يازلمسندن، سويلنلمسندن حيا اولتور .

هر نه ایسه ، ماصون اولاز برهودی ، ماصون اولیان بر مسلمه ترجیح اولنسه
بعض ساده دلانی اغفال ایچون ماصونلقه تریبه نفس اولنیور وانسانیه خدمت ایدیلیور ،
درویشلکک الا فرانقه سیدر ، اقوام غربیه وخرستیانیه نك اهل تصوفی بونلدر ،
اعلانندن اعلا بر تدبیر اوله ماز . خصوصیه ایشک ایچنده نفوس بشریه نك اکلاوق
ایچون تهاکله محوم ایده جکی (سر) تعبیری وارکه یالکر بوحال جمعیتک توسعنک
مروج طبیعیسی اوله بیلور .

هایدی ، انسانلر تقلید خصلتی اوزرینه مجبول ودائما متحری امر مجبول
اولدقلرندن آفرینش آمدنن بری جمعیت انسانیه نك بو خصلت ، منطوره سنک سوقیه
اکتساب ایتدیکی کونا کون اطوار تاریخییه کوزا وکنه آلاق ، بو قرداشلره زی ده
معذور کوردم .

زیرا کورولمز میکه ، زرده قالدی کورولمک بر شی یایلمق ، آزییحق دیکجه بر
سسه سواقده لاف ایدن ایکی آدمک اطرافی ، کشف استار امرنده کی مراقک سوقیه
درحال بر طاقم همجنس لرمله طولیور ، ایشنی کوچنی بر اقوب بری برینک اوموزندن
باقه رق او اجتماع علت غائیه سی ارامق کلفتی اوغرینده متاعب و مزاحمت شدیدیه
قانلانلر ، جیلت اصلیه سنک متانت اطوار وافکار ایله اوکنه طوره میانلدر . اشته
ماصونلقه صوقیلان بزم قرداشلرده بویله در .

شمدی ذمت علمایه ترتب ایدرکه بو حال هولناکک اوکنه طورسونلر . ماصوناق
نه در خلق نیچون اورایه میل ایدیور ، اسباب حقیقه سی اکلابوب ، چوبانلری
اولدقلری قویونلری قوردلره قایدیر مسونلر لکن بو مقصد ، اویله تعریض مجرد ایله
باغروب چاغرمق ایله وقایه اولنه ماز ، نظر استدلال ایله قول معروف ومعقول ومتین
وزرین تدابیر لازمدر .

اوپولک ایچون اتمکچی کورده کی کی خلقه ال اوزاتمق ماصونلرک بیله آکراه
ایتمک حقلری اولدینی کبر وغروری بسلمکدن بشقه بر فائده نی نتیجه ویرمز علمامن
او حال غرور واستکبارنی ، وقار علمادر دیه بر قول معقول ایله تاویل ایتمک استرلر
ایسه ده عصرک یتشدیردیکی آفاجانلر ، وقار ایله کبرک وحق ایله حلمک درجه سی فارق
اوله رق بر بر اوضاع علمایه دهن کشای اعتراض اولیورلر .

ینه بو آفاجانلرک بعضی مطبوعاتک بو کونکی حالندن بالاستفاده قرآن وتفسیر

ایله اوغراشوب، معقولی منقوله تطبیقه جالشدقلرندن علمانك اوصاف بارده سنی (انا خیر منه) مصدرندن صدور ایندیکنه ذاعب اوله رق او حالاره ینه علماجه مطلعون اولان حب ریاست نتیجه سیدر دیورلر .

مناسبت دوشدکجه بو حضراتدن ملاقی اولدقلرمزك بعضیسنه حرارتلی مرارتلی چوق سوزلر سویلندی و اثبات مدعا یولنده چکه لر خیایجه یورولدی لکن (ما الثمرة) . اوت حقک وار اوله در دیورلرده ینه چویرمك استدکلی فرلداغك صورت تدویرینی ذهنلرنده تصورله مشغول اولیورلر .

حقّی مصدرده بعض ضیافت یرلرنده تصادف اولنه رق، خلق اوزرنده کرچکدن امناء الله اولملری یولنه تشویق اولنلرک، عجا یمک نه وقت چیقاجقدر کپی بر انتظار ویا اضطراب ایچنده اولدقلری قابویه معاق اولان کوزلرندن، و بوترك ماموریه نه چوق کوروشدی دیه حکومتك بر نظر دقتنه دوچار اولورم قورقوسیه حاصل اولان خیاجان قلبه یوزلرندن، نمایان اولیورایدی .

آمان یارنی، اخلاق نه درجه لرده بوزولمش، عالم اسلامی نصل مدهش بر ظلمت قاپلامش . بیله ممکه مخلص نصل اوله حق، زهدن، کیملر امدادیمزه قوشه حق ؟ ظن ایدر ایسه م سلامت عاقبت ینه مصر یلرک (روم) دیدکلی استانبول و کوچک اسیا خلقنک اتباهیه وجوده کله جک، اورادنده مصره و بلکه ده بتون خطه عربیه به واصل اوله رق بو کورده قطعات مذکورده قلیجه دکل، علم، حکمت، یقظه و حسن سیاست ایله یکیدن فتح اولنه جقدر .

واقعا عصر مزده علمای اسلامیه دیندیکی کبی جمله سی بر فابریقه دن چیقمش و بر مکتبدن یتشمش و بر یولده تربیه کورمش ذوات اولقی اوزره خاطره کلور ایسه ده (روم) ده کی علما ایله مصر جماعتی یننده کی فرق، طاعلر قدر بیو کدر . تقدر اولسه یتشدکلی مملکت اهالیسنده عموماً و فطرتاً موجود اولان غیرت و علو جنبه بعض مرتبه اشتراکلی حسیه هیچ دوشمنکسزین بو مقوله یرلرده غیرت کوستره جکلرندن آنلرک یاننده کیسه ماصون اولدینقی اعتراف ایده مز، داخل مملکتله شیوعنی دخی استمزلی، حکومتی اخطار ایله برابر بلکه ده ممانعت فعلیه ده بیله بولنورلر . بونلرک بو غیرت، بو جرزه سی پرورش بولدقلری مملکتک طبیعه تأثیر ایدن کوره نکی مقتضاسیدر . یوقسه کندیلرینک محاکات علمیلری ایجابی اوله رق چیقاردقلری نتیجه سیاسیه دکدر . هر

نه ایسه نمانت واقعه حکمتسز و تأماسز بر مخالفت مجبره و مجرددن عبارت اولسه بیه
ینه تشکر ایدرز .

احتمالکه زمانک اوجی اوزادجه علوم عقلیه ایلهده تنویر افکار ایدرک منسوب
اولدقلری جماعت اسلامیه ایچنده محبوب القلوب اولدقلری حالده حکمت و موعظه
حسنه ترجمانی اولق لازمکلان لسان و قلملریه تشته وارمش اولان افکار و ارای امتی
بر نقطه یه جلب و جمع و توحید مشارب و قلوبه همت و دشمنلره قارشو اسلامیتک اعتلای
شان و شرفنه ، علمای اسلاف (نور الله قبورهم) حضراتی کبی خدمت ایدرلر .
سبحان القادر علی کل شیء بو بایده (۷۳۹) بحی حدیث شریفده نظر بیوریه .

۵۶۷ العلمُ أفضلُ من العبادَةِ ومَلَاكُ الدِّینِ

علم عبادتن افضلدن ، دینک قوامیدر (ملاک ، کسر میم ایله قوام و نظام معناسنه
کلیور) .

چونکه علم ، بر حکیم ذو فنوندر ، بر طیب حکمت نموندر . علم و حکمتله قومنک
سعه حالی و ملنک قوت و اقتدارینک اسباب حصولیه سنی محرمی ده اوله جنفی و آنلری
اضمحلال و هلاکدن منع ایده حک دوای عاجلی مزاج حال و موقعه کوره ترتیب
و استعمال ایندییه جکی جهته البته فضلری ، عابده مساوی اوله ماز . عابدک عبادتیله
متنفع اولان تفسیدر ، لکن عالمک علمی مدار قوام دنیا و دیندر .

۵۶۸ العلمُ علماں فعلمُ فی القلبِ فذلکَ العلمُ النافعُ و علمُ علی اللسانِ

فذلکَ حجةُ اللهِ علی ابنِ آدم

علم ایکیدر : بریسی قلبدهدر ، اشته علم نافع اودر . بر علمده یالکر لساندهدر ، بوده
ناس اوزرینه حجة الیهدر .

یعنی ناس او علم لسان ایله متعلم و متیقظ اولور ، او علم ایله قانون و امنیت عالم محافظه
اولور ، بو علم ظاهری ایله متیقظ اولمایانلرک و ترتب ایدن مسئولیه قارشو عذر ایدنلرک ،
اعذارینی قطع ایندیکیچون بو علم ظاهری ، خلق اوزرینه حجة الیهدر .

علم قلبی یه کلنجه ، بو علمه علم ایقان و ایمان دیندیکی کبی علم ذوق و علم وجدانده
اطلاق اولمشدر . بو علم ، طبقات عالم و درجات ناس قدر مختلفدر ، هر کسک کتاب

کاشاندن آلدینی علم قلبی به کوره موقع معنویسی تعین ایدر . بعضیسی کتابک شکل خارجیسندہ کی صنعت و اتقانه ، ینہ طبقات متفاوتہ درجہسندہ مطلع اولور . بر طاقی موجود صحیفنک شکلی ، هندسہنی اکلار ، بر قسمی صحایف مبسوطہدہ مرقوم اولان سطورک ترکیب و امتزاجندہ و تذهیب و اتساقندہ کی حکمتہ حیران اولور . بشقہ سیدہ بوندن قطع نظرله بالکڑ سطورینی اوقور معناسنی بیلماز . کیمیسیدہ اوقور فهمنہ کوره برده معنا ایدر ایسہ ده کندینی ترددن قورتارہ مز . تکمیل نفس ناطقہ ایش اولان بر طاقم اعزہدہ ، کتابک ہم شکل خارجیسنہ ہم صحائف داخلیہ سنہ عطف نظرله برار سطوری اوقورلر و اوقودورلر ، معناسنی اکلارلر ، اکلاتیرلر ، خلقلہ دلیل علم و عرفان اولورلر قدس الله اسرارهم العلیہ .

۵۶۹ العیافۃ والطیرۃ والطرُق من الجبۃ

عیافہ ، اسم معناسنہ در . اسمدن و یا قوشک سسندن تشاملہ احکام چیقارمق ، یاخود (۵۴۴ و ۵۴۵) نجی حدیث شریفلرده بیان اولندیفی و جہلہ قوش اوچورمق . اوفق طاشلری آتمق ، یا نقطہ دوکک صورتیہ بر امر غیبی بہ مطلع اولمق استمک ، بت پرستلک جہلسندن و یا کهنہ و سحرہ مسلکندندر .
طرُق لفظی اوفق طاشلری ، یا بقلہ لری آتوبدہ آندن و یاخود رمل دینیلان بعض نقطہلر وضعندن بر طاقم معنا استخراج ایتمکہ اطلاق اولتیور .

۵۷۰ غفر الله عزَّ وجلَّ لرجلٍ أَمَاطٍ غُصْنَ شَوْكٍ عَنِ الطَّرِيقِ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ

یولہ طوغرو اوزامش بر ذیکن دالنی ازالہ ایدن ذاتک کچمش وکلہ جک کناہلرینی جناب حق عفو و مغفرت ایسون و یا ایدر .
یول اوزرنده عباد الہک مرورینہ مانع اولان و موجب اذا بولان ہر شیئی دفع ایلہ طریقک سلامتنی التزام و عباد الہک نفع و راحتہ خدمت ایدنلر ، بودعہ سنیہ حضرت سید الرسلک شمولی دائرہسنہ کبر رلر .

۵۷۱ غَفِرَ لَأَمْرَأَةٍ مُؤَمِّسَةٍ مَرَّتْ بِكَلْبٍ عَلَى رَأْسِ رَكْبِي يَلْهَيْتُ كَادَ

يَقْتَلُهُ الْعَطَشُ فَتَزَعَتْ خَفَهَا فَأَوْثَقَتْهُ بِجَارِهَا فَتَزَعَتْ لَهُ مِنَ الْمَاءِ فَغَفِرَ
لَهَا بِذَلِكَ

غایت شریره، اخلاقسز، کز هکار بر قادین، کچرکن بر قویونک اوزرنده موسوز-
اقدن تاب وطاقتی کاشمش وهان اولومی تقرب ایتمش بر کلکک صولومقده اولدیغنی
کورمیله ایاغندن مسحنی چیقاروب باشنک یمنینه باغلیه رق قویودن چیقاردینی صو
ایله کویچی صولار. بناء علیه جناب حقدده او خانمی عفو ومغفرت ایدر .
بو حدیث شریفدن اسلامک دکل بنی نوعنه، حتی حیواناته بیله رحیم وشفیق
اولسی لازم اولدیغنی امر اولتیور. و آز عمل ایله حضرت خالق متعالمک چوق کناهلر
عفو ایده جکی امر و بیان بیوریلیور .

۵۷۲ غیر الدَّجَالِ أَخَوْفُ عَلَى أُمَّتِي مِنَ الدَّجَالِ الْأُمَّةِ الْمُضْلِينَ

امتم ایچون اصل دجالدن زیاده ائمه مضلین اولان دجالده دن قورقارم .
یعنی اتمک خیر و منفعتی وسلامت دنیا و آخرتی بیلویده کوستریمان ویاخود
امت محمدی طریق هلاک و ضلاله و چیقمز بر بوله سوق ایدن مقتدردن خوف ایدرم .
سید الوجود اقدمنر حض. تلی آنلریده دجالدن عد بیورمشلردر . ملت اسلامیه نیک
رؤسای عموماً بو تهدیددن حصه دار اولدقلری مثللو بوندن بر حصه عظیمه ده عصر-
یمزده بولنان علماء کرامه چیقار . چونکه هلاک و ضلاله کیدن اتمک وقایه وحمایه سی
امرنده بک چوق قصور ابتدکلرینی (۵۶۶) حدیث شریف مناسبیله یازیلان
تفصیلاتدن اکلامش ایدک .

۵۷۳ الْغُلُّ وَالْحَسَدُ يَأْكُلَانِ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ

آتش اودونلری نصل بیوب اهلک ایدیور ایسه ، غل و حسد دخی انسانک
حسناتی او یله جه بر بترر .

یعنی انسانک اخلاق وافعال حسنه سی محو ایدر . واقعا ده او یله دکلیدر ؟ حسدله ،
غل و غشله مالی اولان بر قلب صاحبی دنیا ده سولمدیکی کبی ، کافه حسنتیده دها دنیا ده
ایکن زائل اولور کیدر ، عذاب اخرویه ایسه یانسه جبا قالور . قلبی بوزوق آدمه ظن
ایدر ایسه م عصر یمز اصطلاحنجه (انتریقان) ده دیرلر .

۵۷۴ الغنمُ بَرَکَةٌ وَالْإِبِلُ عَزٌّ لِأَهْلِهَا وَالخِیلُ مَعْقُودٌ بِنَوَاصِيهَا الْخِیرُ
الی یومِ الْقِیَامَةِ وَعَبْدُكَ أَخُوكَ فَأَحْسِنِ إِلَیْهِ وَإِنْ وَجَدْتَهُ مَغْلُوبًا فَأَعْنُهُ

قویون ایدیتمک برکتدر، دوهلر صاحبنی عزیز ایدر، قیامته قدر خیر اتلرک ناصیه-
سنددر، یعنی عسکرلکدهدر. کوله کز، یاخود جاریه کز سزک اخوانکزدردر. دائماً
آنلره احسان ایدیکز، حسن معاملهده بولنکز، آنلری بر ایشده مغلوب بولور ایسه کز
آغانه ایلنکز.

بو بایده (۵۴) نجی حدیث شریفده باقلسون . (۸۵۴) حدیث شریفده دخی
مالیک مسئلهسنه متعلق مهم بر بحث وارددر . الحاصل سدد بیاننده اولدیغمز حدیث
شریفدن مقصد سنیه، غنی و ذی اقتدار اولنکز، عسکرلکی ترک ایتنکز، حقوقه مساواته
رعایت ایدیکز، قیامته قدر شریف و عزیز اولورسکر دیمکدر .

۵۷۵ الْغِیْبَةُ ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ

قرآن کریمده (أحِبُّ أَحَدَكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتَةً فَكَرِهْتُمُوهُ . . . الخ) نص
جالیله بر مؤمنی غیبت ایتنک حرام ایدلمشدر . مرشد عالم اقدمز حضرتلری غیبت
نهدر؟ آتی تفسیراً بیوریورلرکه : غیبت، اخوانکک قولالرینه واصل اولسه سومیه-
جککری سوزی آنلرک غیابنده تفوه ایلنمکدر .

جمعیت اسلامیهده مطلوب اولان اتحاد کله و اتفاق قلوبی غیبت قدر کسر و آشیت
ایده جک بر واسطه یوقدر . آمانک عبادالله! مبتلا اولدیغمز بو واسطه مخربه دن قورتلمه-
نک بولنی آردیهلم . تفرقه قلوبه سبب اولدیغی ایچون (احباب نیمه) یعنی فلان یرده
فلان ذات سزک حقکرده شویله سویلدی دیه نقل مجلس ایدنلرده، ارباب غیبت ایله
جرمده مشترک عداولندیلر .

۵۷۶ الْغَيْرَةُ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْمِدَاءُ مِنَ النِّفَاقِ

زوجهنی وسائر متعلقات واهل بیتنی قصقتمق ایماندن نشأت ایده جکی کبی،
آنلرک احیق مشربلی اوللرینه ولا ابالی بولنلرینه سس چیقار مامقده خصلت ردیه
تفاقدن تولد ایدر .

۵۷۷ فضلُ العلمِ أحبُّ إليَّ من فضلِ العبادةِ وخَيْرُ دينكم الوَرَعُ

علمك فضیلتی، عبادتک فضلندن بکا دها زیاده سوکیلی در . دینک خیرایسی،
اللهک حرام ایندیکی شیلردن چکنمکدر . (فاعتبروا یا اولی الابصار) .

بو علمی، صدر اول علماسی اسلامیتک تقاسنی وقوت و قدرتی موجب اولان علوم
متنوعه معناسیاه تفسیر ایدرک مقتضاسیاه عامل اولمشلر . مدرسه لر تأسیس، علوم دینی بی
تدوین، فنونی ترجمه ایلمشملر . الحاصل قوام و بقای دین، عصرأ وموقعأ هر نهیه محتاج
ایسه آنی استحصال واستکماله فوق العاده بر او یا نقلقه چالشمشملر، ایلری کوتور مشملر،
آتسنی ده عصر آتینک استعدادینه توفیقأ آتیده که جکدرک همتته ترک ایدرک کتمشملر .
کثر الله خیرهم ونور الله قبورهم .

سکره دن کلانلرده، واقعا بو مقصدک محافظه سنه سعی ایندیلر ایسه ده، فساد
زمان سببیه سعیلری دائره سی محدود قالدی . بالکرم موجودک محافظه سیله اکتفا ایتملری
اقتضا ایلدی . بونلرک بوحال وقوفی صدر اولک برکت عهدیه سی اثری اولاق اوزره
قوت وشوکت اسلامیة آفتابنک اشعه پاش جهان اولدینی زمانه مصادف اولسیله،
دولت اسلامیة، علمانک او حال وقوفندن بر ضرر عاجل کورده میوردی . سکره لرلی
عالم اسلامیتده تفرقه لر چوغالوبده هر طرفدن قوت انقسام ایندیکی کبی، علمای عصره
دخی، میدان اشتهارده علم افراز استقلال اولان رؤسای مستبدینک مشارب مختلفه سنی
اوخشامق ویوقلامق مجبوریتی کلدی . بو مجبوریته کیده کیده ایثی شرعأ وحکمة
مذموم اولان مداهنه درجه سنه چیقاردی، بوجهته آنلرکده اخلاقه فساد طاری اولدی .
حتی فساد اخلاقدن تولد ایدن هوسات نفسانیه نک، یا خود یا کلش بر اجتهادک سوقیه
علمامزدن او جبارده نک شمول کید ومضرتنه آلت اولانلری ده وارد یا . (تلك
مسئلة اخری) .

هر نه ایسه، قوه متسلطنه نک فساد اخلاقه، وترقیات علمیه نک عارض اولان کساله
اویوشدینی زمان، اقوام عربیه نک اویقوده اولدقلری عصره مصادف اولسیله، هیئت
اسلامیه بی اساسندن صارصه حق درجه ده ضرری تعمیم ایده میوردی . بونکله برابر
جمعیت اسلامیة ده تفرقه لی مفرقه لی، اثبات وجود ایده رک آثارینی هر جهته کویستر-
میوردی . (لا یدرک کله ولا یترک کله) . مصداقجه . علمای عصرده، بوش طور بیپورلر

دينامك واكك يمكه بر بول اولوق ايچون طريق تدریس و تدرسی، عبادات و معاملات کبی جزئیانه حصر ایله حال حاضری وقایه ای دیوریوز ظننده بولنیورلردی .

وقتا که نوم غفلته طالمش اولان اعادی به او یا تعلق کلدی، بنای اسلامیتی تملندن رخنه دار ایده جک قوتی استحضار، و او قوتک مستند اولدینی علوم و فنونی تحصیله ابتدار ایلدیلر . موفقده اولدیله اما، بو کره ده وقایه حال حاضر ایله مشغول اولدقاری ظن اولنان بزم علمای کرامت بتون بتون اویقویه وارمش اولدقاری کورولدی .

هیچ سعی و اجتهاد اولمقسزین و عصرک خسته لغنه کوره علاج ترتیب ایلمکسزین، حال حاضرک وقایه سی ممکن اولورمی؟ بویله بر شیئی دعوا ایتمک آقندی اوزرنده بولنان فلکه ایچنده کیلرک یلکن کورک قوللا تمقسزین نقطه اصلیه مزده ثابت طور بیوریوز دعوا سنده بولمیرینه بکررکه، بو مثلوه دعوا ده بولمق، انجق غلط حسدن نشأت ایده بیله جکی جهتله عکس قضیه نک اثباتی، معاذ الله سفینه نک بر قیایه و یا قبی به چاتسیله حاصل اولور .

اشته بحر حوادثک غیر منقطعه سنی اراده ایدن جریان دائمیسه و آفاق عالمده کوریلان سحاب بلا یانک تتابع ظهور و انتشارینه باقیلور ایسه، هر حالده اولدیغمز موقعی تهدید ایدن ورطه لری کوزلجه حساب ایتمکه مجبورز

ای علماء کرام، اسلامیتمک محافظه اساسنه خدمت ایده جک علومک تحصیل و او علمک، عصرک ایجابنه توفیق اولنه جق درجه به ابلاغی زمانی کلوب کچور، خبرمن وارمی؛ افاته و اماتة وقت ایچون تعلیم و تعالیله مشغول اولدیغمز علم، بعد الاسلام لازمدیر . عصرمزک محتاج اولدینی علم، بر بنانک دیوارلرینی، سقفی وجوده کتوره جک، یعنی ایچنده کیلری ایسب روزکاردن محافظه ایده جک علم کیدر حضرانکرک مشغول اولد . یفکر علم ایسه، او بنانک تفریش و تزیننه متعلقدر . (ثبت العرش ثم انقش) قاعده طبیعی سی حکمنجه اولان بنانک اساسی خللدن وقایه ایده لم، بعده ترینات و ترتیبات داخلیله سنه باقملم

اشته حکایه سی حد دنده اولدیغمز غفلات، بو غفلاتدر . امان عزیزم ! اسلامیته علیهنده دست دراز تعرض اولان اقوام غریبه بالکلیه موفق اولورلر ایسه، بز (ضرب زید عمراً) ترکیبی و (سالبه جزئییه موجیه کلیه) کبی قضایای منطقیه یی و یا خود (یفسد صلاحته) مسئله فقهیه سنی کیمه اکلاته جغز، کیم دکلیه جک؛ شمعی هیئت

وجمیتتمزك محافظه وادامه سی ایچون اطرافمزه برقلعه واستحکام یابه حق وبونلری وجوده کتیرمک ایچون اقتضا ایدن قوت مادیه ومعنویه بی استحضاره مدار اوله حق بر علم تدارک ایده لم، ایجابات عصریه بی بیله لم، آندنصکره ینه (جاز یجوز) مزله مشغول اوله لم. حدیث شریفده (فضل العلم أحب الی من فضل العبادة) بیورلی بی بو عصرده کوره حفظ دیانت ایچون اختیار اولنه حق عامی تعریفدن کنایه در زیرا (لا عقل کالتدیر) لفظ جالیلی ینه او قم محسن ومنعمدن ظهور ایتشدر. هر نه ایسه ربم جمله امت محمدی مظهر حسن توفیق ایتسون .

مأل عالیسی بسط ایتک صدندنه اولدیغمز حدیث شریفک جمله، متممه سیده (خیر دینکم الورع) کلمه ناجیه سیدر. ورع لفظی مخافة الله ایله تفسیر اولنیور. مخافة الله ایسه ام الاخلاقدر. شمدی به قدر باشمزه کلان، ودها کلمک استعدادینی کوسترن بلایانک جمله سی، وهیئت عمومیه مزه طاری اولش بولنان عجز، ضعف، ذلت، جباتک باعث حقیقیسی، مخافة الهک فقدانیدر. اخلاقمزه طاری اولان فسادک بوندن نشأت ایتمش اولدیغنه شبهه ایدرمی بز!

علمامزده وجودندن شکایت ایدیکمز غفلت دخی بو فساد اخلاقدن ومخافة الهک اولمامسندن ایلری کلمشدر .

الحاصل حال وحکم زمانی تقدیر ایده مامک کبی بر مبالانسزلقدن علمامن وازیکر فساد اخلاقی کوکندن محو ایده جک قواعد اساسیه شرعیه مزک کما یابق محافظه واجرا اتنه رؤسامن همت ایدر ایسه، اوزریمزه توجه ایدن مهلکه بی بقوة الله تمالی سایه حضرت محمدیده آتلاتدیر برزظن اولنور ومن الله التوفیق .

۵۷۸ فضلُ غازي البَحرِ علی غازي البرِّ كفضلِ غازي البرِّ علی

القاعدِ في أهلِهِ

دکراوزرنده غزا ایدن غزاة کرامک قرده جهاد ایدنلر اوزرینه فضلُ، قرده کی غزاتک اولرنده واهلری عنندنه اقامت ایدن ذوات اوزرینه فضلی کیدر .
بحریه به منسوب مجاهدینک فضیلتی حقنده شرف وارد اولان احادیث شریفه بک چوقدر، حتی حقوق عبادک دخی آنلردن ساقط اوله جفتی (۵۱۰) نبی حدیث شریفده کورمشیدک عصر سعادت محصر حضرت سید المرسلینده هنوز دها فتوحات

بجر به یه نوبت کلامشیدی . بو جهته امت کرامتک آتیده ایده جکبری غزوات بجر به بی
معجزه قیلندن اوله رق کشف ایله غزاتک قدرنی تعزیز و تمجید ، و دگر لر اوزرنده
غزا و جهاد ایله لفظ جلیل توحیدک اقصابی معموره ارضه ایصاله همت اولمسی ایچون
امت کرامنی تشویق بیورمشلدر صلی الله علیه وسلم .

۵۷۹ فعلُ المعروف یقی مَصارعَ السوء

ایلیک ایتمک ، دائماً آدمی موقع هلاکده بولمقدن وقایه ایدر . انسانک دنیوی
واخروی موجب سعادت حالی اولور .

۵۸۰ قَوْتُ الْحَاجَةِ أَيْسَرُ مِنَ الدَّلِيلِ فِيهَا [مجموعة المناویدن]

بر حاجتک فوت اوامسی ، آنک ضمنتده اختیار اولنه جق ذل و احتقار دن دها
قولایدر . (۶۶۴) نجی حدیث شریفدهده نظر بیوربله .

۵۸۱ فِي الْجَنَّةِ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى

قَلْبٍ بَشَرٍ

جنتده کوزلرک کورمیدی ، قولافلرک ایشتمیدی ، قوه مخیله نک تصور ایده میه جکی
شیلر واردر .

کوزک کوردیکی ، قولاغک ایشتمیدی والحاصل حواس خمسۀ ظاهره نک بزه بیلدیر-
دیکی شیلرک ، اولدقلری هیئتده یاخود شکلرینی دکیشدیروب بیولتمک و کوچولتمک کبی
تعدیلات ایچنده تصور وخیل ایدامسی ممکندر . لکن جماعتزک خارجنده اولانرینی
تصور ایده میه جکزدن ، آنلر بزه کوره امتناع حقیقی ایله تمتع کیدر . بو امتناع ،
بالکلیه یوق دیمک دکلدر بزم تصور ایده میدیکمز شینک عوالم الهمده وجودی اولامسی
اقتضا ایتمز .

مثلا الکتریق دنیلان سیالۀ برقیه نک ظهورندن اول ، بر یسی بزه آنک وجودندن
کنایه اوله رق دیبه ایدیکه ، آن واحدهده هیچ زمان کیچمکسزین بغداددن استانبوله
خبر نقل ایده جک ، یوز بیکلرله انسانی بر آنده یاقوب محو ، کونش کبی نشر ضیا
ایله جک ، مع مافیہ ینه انسانلرک امرینه رام ومنتقاد اوله جق ، بر دیو یا بر اجنی پید

اولش عجبا نه درسکز! بو اخبار و حکایه نك مبصرات و مسموعات و مذوقاتمزه موافق اوله مامسی حسیله کیفیتنی تصور ایده مامکدن ناشی، قطعاً اوله من ديه امتناع حقیقی ایله تمتع اولسنه حکم ایلر ایذک. بلکه ده بویله بر شینک وجودینی ادعا ایذک مختل الدماغ ایذوکنه، یا خود مدعی کاذب اولدیغنه قانع اولوردق. حالبوکه بونی زمان بزه فعلاً کوستردی. او قونک کیفیتنی، کیتی، حالی عندمزده مجهول ایسه ده، اجرا ایتمه. یکی افعال ایله وجودی نظر مزده ثابت اولدی.

سیالہ، برقیہ، عوالم الله نسبتله اینجیر چکر دکدی قدر دکری اولیان بزم کره ارضمکزک محصولی، و آنده کی صنایع مستوره و قوای معنویه الهیه نك بر لمحہ ظهور یدر. دها بو کرده من اینجند هنوز کشف اولنماش نیجه نیجه حکمت و قدر تارک موجود اولدیغنه شبهه من بو یکن، حد و پایانی اولدیغنی نظر علم و ایقانمزده ثابت اولان عوالم سائر نك، وجود لری قدر بی نهایت اولسی اقتضا ایذن خواصی انکار ایتمک، جهلدن، خفت عقلمدن بشقه بر شینه محمول اوله ماز آنلرک بقاسی بوندن بشقه بر قانونه تابع، هر حا. لری بزمکنه غیر متشابه اولدیغنه و اوله جغه ایمان و ایقان ایتمک، قدره اللهک درجه شمول و عظمتنی بیلمامکدن ایلر و کلیر.

آنک ایچون بقای نفس ناطقه، یعنی روحک الی الابد ابقاسی، قدره الله کوره کوچ بر شی دکلدر. دها آنک اوست طرفنده لایتناهی اوله رق اظهار خارقه قدرت ایدر. و او نفس ناطقه نك یعنی روح انسانینک، مکافات و مجازاتنک ممکن اوله میه جغنی تصور ایتمک دخی ینه او قدرت محیطیه و نامتاهیه بی، ایانمزک اوکنی بیله لایقیله کوره. میه جک درجه ده قصیر النظر اولان عقلمز آرشونیه مساحه ایتمک کبی بر جنونی اختیار ایتمک کمزردن نشأت ایلر.

شو فقره تقدر محفدر، درویشک برینه دیمشکرکه: عیجا جناب حق دوه بی ایکنه. نك ایپلک دلیکندن کچیرمه که مقتدر میدر؟ های های آما، کچیریر جوانی و برمش. دوه بی کوجولدر، بوقسه ایکنه دلیکنی می بیولدر؟ یولنده وقوع اولان استیضاحه جواباً دیرکه: بنم بیلیدیکم الله ایسه، دیلر ایکنه نك دلیکنی بیولدر، دیلر دوه بی کوه. چولدر، استر هیچ برینی یا یمازده و یزر و یزر کچیریر والسلام.

اشته صلی الله علیه وسلم افندمکزک امتنه التزامنی توصیه بیوردیغنی ایمان عجائز بودر. کافه عالم لری علمی، بتون اصحاب قونک براهین و تصوراتنک نتیجه سی، درجه قدر تارک

ما فوق التصور اولديغنى اعتراف و ايقان ايله حيرته و ارير . علم و عرفانيه ، مقام جايل حيرك درجه قصواسنه ارتقا ايدنلره « سبحان ربك رب العزة عما يصفون » تسيحنه قسرى اوله رق مواظب اولور . امان فيضى هندينك آييده كي ايكي بيتى تقدر موافق صدد در :

دره ادراك تو مانده معطل زكار * جمله عقول و نفوس جمله حواس او قوا
مبتدى و منتهى كرم هوايت ولى * مبتديان هرزه كو منتهيان زاز خا
(المعجز عن درك الادراك ادراك) .

۵۸۲ الفار من الطاعون كالفار من الزحف ومن صبر فيه كالصابر
في الزحف

علت مستولى طاعوندن فرار ايدنلر ، محاربه دن قاچانلر قدر اختيار كناه كبار ايدرلر . علتك بولندينى موقعده بولنوبده اظهار صبر و ثبات ايليانلر دخى ، محاربه ده ثبات ايدنلرك قازاندينى اجره معادل ثوابه نائل اولورلر . (۸۸) نجى حديث شريفده نظر بيوريه .

۵۸۳ قاتل الله اليهود اتخذوا قبور انبيائهم مساجد

يهوديلر قهر اولسونلر كه ، بيغمبرلرينك قبورينى مساجد اتخاذا ايتديلر . يعنى قبله كاه اتخاذا ايدرك نماز قيدقلىرى وقت توجهلىرى او جهتده در .

ذهنى و تصوورى اولسون ، يا خود خارجه و جودى بولسون ، بر جسم معينه مقابل سجده ايتك و انى صلاتنه نقطه توجه ايلمك ، عند الاسلام جائز دكلدر . اسلامك وجهه توجهى انجق (انى توجهت وجهي للذى فطر السموات والارض) نص قرآنيسنك مدلول جليلته در . (۴۶۷) و (۹۲۰) نجى حديث شريفده باقلسون .

۵۸۴ قاضيان في النار وقاض في الجنة قاض عرف الحق ففضى به

فهو في الجنة وقاض عرف الحق بخار متممداً او قضى بغير علم
فهما في النار

قضاتك ايكي صنفي جهنمده ، بر صنفي جنتده در . بر قاضى كه حق بيلور ،

و بیاد یکی حَقِّک دلاتی و جهله حکم ایدر، اشته او ذات شریف اهل جنتبر . ایچی
صنف قاضی که آنک بریسی حتی بیلور، لکن قصداً جوری التزام ایدر، (یعنی رشوت
آمیق، رعایت خاطر ایلمک، یابر بسندن قورقوب، چکنمک والحاصل نفسنه متعلق
بر ضررک دفعی، یابر منفعتک جایی امانه خدمت ایلمک کبی) دیکری بغیر علم، صرف
اقتضای جهالتیه حکم ایلمکه، بونلرک ایکیسیده جهنمیدرلر . (۸۲۴) بحی حدیث
شریفه ده باق .

۵۸۵ قاطعُ السِّدْرِ يُصَوِّبُ اللهُ رَأْسَهُ فِي النَّارِ

صحرا ده خلقک کواکه لنیدیکی، وجودندن استفاده ایلیدیکی آغاجی قطع ایدن
کیمسه بی، جناب حق تبه سی آشاغی جهنمه ادخال ایدر .
منافع عامه یه خدمت ایده جک وسائلك محافظه سی، و بونک ملتزم اولدینی، بو حدیث
شریفدن دخی بداهه ثابت اولور . انا طولیده کی شوسه لر کنارنده آغاج یاشاتیمیان
جهله مزک کوزی اوکنه قونیه حق بر اثر سنیه در .

۵۸۶ قال الله تعالى كَذَّبني أَبْنُ آدمَ ولم يكن له ذلك وشتمني ولم
يكن له ذلك فأما تكذبيهِ إِيَّاي فزعمَ اني لا أقدرُ أنْ أُعيدَهُ كما كان
وأما شتمُهُ إِيَّايَ فقولُهُ لي ولدٌ فسُبِحاني أنْ اتَّخَذَ صاحِبَةً أو ولدًا

جناب حق بیور بیورلر که : آنلره متعلق هیچ بر شی اولدینی حالده ابنای بشر،
نی کذبیه نسبت ایله برده شتم ایدرلر تکذیب ایتملری شودر که زعم ایدرلر که بن آنلری
اعاده یه یعنی اولدکن صکره تکرار احیایه مقتدر دکلم . بکا شتم ایلملریده بکا ولد
نسبت ایتملریدر .

« نصاراتک حضرت عیسی صلوات الله علی نینا وعلیه ی ابن الله اولمق اوزره
طانید قلمری کبی . بر شان عظمت الوهیمی زوجه اتخاژندن وولدندن تثریه و تقدیس
ایدرم .

چونکه معلوم اولی التهادر که، قانون خلقت اقتضای بقای نوع و جنسه وسیله
و آلت اولان بر اصول ایله حضرت خالق تعقید، جهلدن، ضعف عقلمدن، غلط رؤیتدن،

قیاس فاسدند، لایتناهی بر قدرت بازارنده عقلمز نقد کاسدیه آلیش ویریش ایتمکه
یلتتمکدن، نشأت ایدر . تعالی الله عن ذلك .

۵۸۷ قال الله تعالی یوذینی ابن آدم یقول یا خبیة الدهر فلا
یقولن احدکم یا خبیة الدهر فانی انا الدهر اقلب لیله ونهاره
فاذا شئت قبضتها

جناب خالق متعال بیوریورلرکه : ابن آدم ، دهره وزمانه وقوعاتی نسبت ایدرک
بنی اینجیدیور . ای امت محمد علیه السلام ، سزک هیچ بریکر ، وقوعات جاریه عالمی
دهردن ، وزماندن بیله رک « فلك چرخك قیرلسون » ویا « دنیاك قویروغی
قوپسون » کبی سوزلرده بولمیکر . زیرا دهر بن اولدیغم کبی ، آنک لیلانی نهارینی
تقلیب ایدرنده نیم . مراد ایدرسم لیلانی ونهارینی قبض ایدرم یعنی یوق ایلرم .
حاصلی اویله جاهلانه سوزلری تفوه ایتمک سزه یاقیشماز . چونکه خواجه کائنات
علیه افضل الصلواتک جماعتی ، وآنک تابعی سکر . متبوعکرمک عظمت شانسه موافق
معالی افکار و آثار اظهار ایدیگر .

طائفه صوفیه بو حدیثه دها بشقه مهم معنار ویرمشلردر . اکلاشماق ارزو
بیورلدینی حالده . مفصلات کتب صوفیه ایله توغل بیورلمی ، یاخود اهلیله مذاکره
وصحبت اولمیلیدر (۹۵۴) نجی حدیث شریفهده نظر بیورولسون .

۵۸۸ قال الله تعالی سبقت رحمتی علی غضبی

حضرت مبدع کائنات ، رحمت غضب اوزرینه سابقدر بیوریورلر .
اسماء وصفات جمالیه نک ، جلالی سابق اولدینی و بو سببیه عالم و بنی آدمک اظهار
وجود ایلدیکی نمایاندر . یوقسه تجلیات تهریه ایله کائنات پایدار اوله ماز ، لکن اونسزده
کارخانه عالم دونه مز . بو بایده دخی تعمق ایتمک استیائلر ، محققین صوفیه کرامک
اقوالنی سنجیده میزان تدقیق ایلسونلر ، ماملردرکه آنلرکده کنجینه علم و عرفاندن
دوگمش صاحبلمش بعض پارچه لر بوله بیورلر

۵۸۹ قال الله تعالی اذا تقرب الی العبد شبراً تقربت الیه ذراعاً

وَإِذَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذُرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ بِأَعَا وَإِذَا أَتَانِي مَشِيًّا أَتَيْتُهُ هَرَوَلَةً

بینه جناب حقہ نسبت کلام ایله بیوریورلرکه ، حضرت خدای بیچون دیورکه :
بکا بر قاریش یقینلاشماق استیانه بن بر آرشون یاقلاشیرم . بکا بر آرشون مقدری
میل تقرب ایده ، بن بر قولاج میل ایدرم . بکا یوریه رکه کلانه بن قوشه رق کیدرم .

۵۹۰ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى الْكِبْرِيَاءُ رِدَائِي وَالْعِظْمَةُ إِزَارِي فَمَنْ نَازَعَنِي

وَاحِدًا مِنْهُمَا قَذَفْتُهُ فِي النَّارِ

جناب فاطر وقادر بیوریورلرکه : کبریا بنم ردا جلام ، عظمت ایسه برده عن
ووقارمدر . هر کیم بونلردن برنی نزعہ قیام ایدر ایسه آتی ناره القا ایدرم .
حضرت حقیق صفات سائرہ سیله مخفی ممکندر . مثلاً رحم ، شفقت ، کرم ، سخا ،
عدل ، نفع ، ضرکی لکن کبریا و عظمت الہیہ صفتلری قبول شرکت ایتیمور . هر کیم
کبر و عظمتله متصف اولور ایسه ، جلال الہیہ طوقنمش اولورکه تیجہده کوریلہ جک
وخامت قلمہ کمز ، آتی صاحبی تأمل ایتسون .

۵۹۱ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَجِبَّتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ وَالْمُتَجَالِسِينَ فِيَّ

وَالْمُتَبَاذِلِينَ فِيَّ وَالْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ

حضرت عالم السر والحقیات بیوریورلرکه : بر بر بله هیچ بر غرضه مستند اولیہ رق
الله ایچون محبت ایدنلر ، وینه الله ایچون عقد مجلس الفت ایلیانلر ایله ، ینه او صفت
صفوت دائره سنده بر برینه بدل ماملک ایدنلره وخالصاً لوجه الله بر برینک زیارتنده
قصور ایتیمانلره بنم محبت ایتمکلکم واجب اولور .
متبازلینی شراح حدیث حالاً ، علماً ، مالاً ، دوستندن بر شی دروغ ایتیمانلردر
دیورلر .

۹۵۲ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي فَلْيُظَّنِّ بِي مَا شَاءَ

جناب حق بیوریورلرکه : بن بنی آدمک ظنی قندهیم . فصل ظن ایدر ایسه بنی
اولیہ جه بوله جغندن ، شو حالده استدیکی کی ظن ایتمکه مختاردر .
یعنی بنی غفور ورحیم ، کریم ، معطی ، ظن ایدر ایسه اولیہ ، شدید ، ضار ،

وذي الانتقام ظن ايلديكي حالده او ظنه موافق اوله رق بولور . انسان حسن ظننه
مأموردور والسلام .

۵۹۳ قال الله تعالى عبدي اذا ذكرتني خالياً ذكرتك خالياً وان

ذكرتني في ملاء ذكرتك في ملاء خير منهم واكبر

حضرت فعال لما يريد ، عبادينه خطاباً بيوربيورلر كه : سن بنى يالكز اولديغك
حالده ذكر ايدر ايسهك بنده-نى اويله جه ذكر ايدرم غلبه لك ايچنده ذكر ايلديكك
حالده ، سنك ذكر كدن دها خيرلى وعظيم اولوق اوزره جماعت ايچنده ذكر ايلرم ، يعنى
مظهر ثنای عامه اولورسك .

بو ذكردن مراد ، الله الله لفظ جليلنى تکرار ميدر ، يوقسه ع . هر ورقى دفتر يست
معرفت کردگار . مذهبونجه اجزای کائناتك هر جزؤ فردينه سارى وشامل اولان
آثار قدرتک مشاهده-يله انبساط ، ونشوء کامله حصولدن صکره منفرداً ياخود مع
الاحباب مجتمعاً تذکر خالق متعال ميدر ؛ بوراسى ذوقه ، مشربه عانددر . کيميسى
يوندن ، کيميسى اونه کندن اکتساب حيات تازه ايدر ، هر کس بر صورته حصول
رضای پروردگارک صورت سريان وجريانى ذوق وجدانيه طادار ، او سردهه شمشعه
بروز قلوب اولان انوار الهيه ايله نشئه ياب فيض وعرفان اولور .

۵۹۴ قال موسى يا رب كيف شكرك آدم قال علم ان ذلك مني

فكان ذلك شكره

حضرت موسى صلوات الله على نبينا وعليه جناب حقندن سؤال ايلديكه : يا رب
آدم سكا نصل شكر اياسون . جواباً بيورلديكه : نائل اولديغى نعمتك بندن اولديغى
بيور ايسه شكر ايتش اولور .

اويله ايسه بو حديث شريفهده يوز بيك كره شكر زيرا نعم الهيه نك جمله سنه
مقابل ، عاجز انسانك شكر ايتشى طلب بيورلش اولسه ايدى ، حال يمان اولوردى .
شكر ايتمكله موفقيت دنخى آنك لطف وتوفيقى اثريدر ، والا انسانك كندينه قالسه
نصل دعوالرده بولنه جنى وايشى زهرله قدر وارديره جنى فرعون ونمرود وقوعاتلرينك
تخطربه اكلاشيلور .

چونکہ دنیا دہ ہر نیہ مالک ایسہ م بن علمک، ہنرمک، عقل و صنعتک
محصولیدر، ہر شی بن نمرد سیمدر، بن چوق بیلورم، بن خطا ایتمام، بن عقلمک
یاندہ فلاطونلر سادہ دلدرلر، ادعاسندہ بولمقلہ مفظور اولان انسانک، کندینی آرہ
بردن چیقاروبدہ، وارینی، موجودینی عطایای الہیہ دن بیلیمی موقتیت عظیمہ دن
معدود دکلیدر؟ بو حالہ، بو معرفتہ موفق اولور ایسہ نفسی اصلاح ایتمش اولدیغنه
علامت صایلمز می؟

۵۹۵ قِبَلَةُ الْمُسْلِمِ أَخَاهُ الْمُصَافِحَةَ

بر مسلمک آخر بر مسلم بر ادرباہ مصافحہ ایتمی یعنی ال الہ طوتوشمی،
بر برینی او پسی مقامنہ قائمدر.

یعنی ال الہ طوتومق کافی و وافی اولدیغندن ارتق او یوشمکہ لزوم یوقدر (۷۴ و ۷۵)
(۷۵۲) نجی حدیث شریفلرہ دخی نظر بیورلسون.

۵۹۶ قِتَالُ الْمُسْلِمِ كَفْرًا وَسَبَابَهُ فُسُوقٌ وَلَا يَجِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجَرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ

مسلمین ایلہ مقاتلہ ایتمک کفردر، آنلرہ سب و شتم ایلمک ایسہ فسقدر، بر
مسلمانہ حلال اولمازکہ، دیگر مؤمن قرداشیلہ اوچ کوندن زیادہ طارغین اولہ رق
قالسون.

بو بابدہ (۴۷۵) نجی حدیث شریف مناسبتلہ سویلنلمش بعض سوزلر واردر.

۵۹۷ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَخْلَصَ قَلْبَهُ لِلْإِيمَانِ وَجَعَلَ قَلْبَهُ سَلِيمًا وَلِسَانَهُ صَادِقًا وَنَفْسَهُ مُطْمَئِنَّةً وَخَلِيقَتَهُ مُسْتَقِيمَةً وَأُذُنَهُ مُسْتَمِعَةً وَعَيْنَهُ نَاطِرَةً

محتقاً فلاح بولور او آدمک، ہیچ بر شائبہ اغراضہ مستند اولیہرق ایمانی خالص،
قلبی سلیم، سوزندہ صادق، نفسی مطمئن، یعنی دنیا و دینی امرندہ وجداناً بر قلق
واضطرابی یوق، خلقی مستقیم، قولانی ایشیدیر، کوزی کورور اولہ.

حضرت مسلم (ولہم اعین لایبصرون بہا ولہم اذان لایسمعون بہا اولئک کالانعام
بل ہم اضل) نص قرانیسندہ توصیف اولنان اشخاص کبی باقار کور، ایشیدیر صاعر،

اولیوب، سویلیان سوزی مزایاسیله طویار، نه سویلندی، مقصدنه ایدی ایسه آنی بالمحاکمه اکلار، نظر عبرت و بصیرتی آچقدیر، کافه مبصراتدن استدلال نثار علم ایتمکله برابر بتون احوال و معاملاتنده آیغنک باصدیغی یری کورور، بیلور و عقل و حکمتله عمل ایدرک کونه نظر اولماز. اشته دنیا و آخزنده اصحاب فلاح بونلدر. یوقسه عالم شوکا قائل ایش، یاخود شمعی خلق بویله دیبورلر ایش، فلان کتاب شویله یازمش، بزم پدر اقدی شو مذهبه، شو طریقه سالک ایش کی ایشدیکنی، کوردیکنی عقل و حکمتله تطبیق و میزان ایتمه رک رهبر حرکات انخاذا ایدن مسلکسزلر، یک صفوق و نادان مقلدلدرکه، بالطبع عقل و فلاح ایله آنلرک بیننده نسبت بولمه ماز. او مقوله لرک هیچ بشقه بر قصوری اولسه، مقلدک عیبی کندیلرینه کفایت ایدر.

بوراده کی مقلدک قیدندن صاقین معاملات و عباداتده دلیلر اولان مذاهب معلومه رؤسای اکلالمسون. او بایده آنلره تقلیدک لزومی و مجتهدین عظامک علو مراتبی کتب اصولیه و فقهیه ایله عند الاشتغال ظاهر اولور. لکن حقایق و عقاید کلتجه ایش بشقه لشور. او میدانده از بردن بورومکه کلماز، کوره نکه اتباع ایسه مدار عفو مسئولیت اوله ماز. اوراده نظر استدلاله مأمورز. سلامت قلب، صدق اسان، اطمئنان نفس تدارک ایتمک، انجق کوریر کوز، ایشیدر قولاغه نائل اولمقله حاصل اولور.

۵۹۸ قَرْضُ الشَّيْءِ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَتِهِ

بر شینک اقراض اولنسی، صدقه اولنمندن خیرلیدر. (۴۳۸) نجی حدیث شر- یفده بوکا دائر تفصیلات وارد.

۵۹۹ قُلْ اللَّهُمَّ مَغْفِرَتُكَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِي وَرَحْمَتُكَ أَرْجَى عِنْدِي

مِنْ عَمَلِي

شویله که، یا رب سعه عفو و مغفرتک، بنم کنناهمدن یک واسعدر رحمت و کرمک، عملمدن زیاده امیدکامهدر.

بوحدیث شریفله ادب عبودیت تعلیم و انسانک خودبینک تقاضاسی اوله رق، اعمال حسنه سی کورمامسی و اعتماد ایتماسی و لطف التهدیدن ده مایوس اولماسی لزومی تفهیم بیور بیور.

۶۰۰ قل آمنْتُ بِاللّٰهِ ثُمَّ اسْتَقِمْ

اللّٰه ايمان آيتدم دبدكدن صكره ارتق استقامت ايت .

اشته سعادت دنيا وعقباني جمع ايدن اسلاميت نهدر . بو ايكي كلمه وجيزه ايله تعريف بيورلمشدر . اسلام ، فعاده كلامده ، والحاصل هر حالده استقامتدن عبارتدر . بر كره اللّٰه ايمان آيتدمكي ، او ايمانني جزم وايقان ايله امضا ايدرك اوزرنده ثابت واو ايمانه ترتب ايدن حقوق احكامنه مراعي وملازم اول . استقامتك ضمنتده نه لر وار ، استقامتمده نصل فضائل مندرجدر ، انسان كندى كندينه تأمل آيتدكجه ظاهر اولور ايسهده فقير ده بو بابه بر قاچ سوز يازمق ايسترم .

مراتب بشريه نك منتهاسي استقامتدر . استقامت ، ا نسانك تاج سر شهامتيدر . استقامت ، بر برات سعادتدر كه اكا نائل اولانلر كافه تسويلات شيطانيه دن قور تيلورلر ايسهده ، وا اسفا كه دنيالر دكرنده اولان او جوهره عالي بي احراز ايدنلر يك آذر . مستقيم اولانلر ، اولدقاري كبي كورينورلر ، خلقه كورونمك استدكلى كبي اولورلر . حضرت مستقيم ، مالك ديسونلر يله ديسونلر يله مقيد دكلدر . استقامت ، بر انسانك اللّٰه قارشى تعهداتني محافظه دن عبارتدر . مستقيم ، حق ييلور ، حق سور ، حق سويلر ، حق قبول ايدر ، حق كتم ايتز ، حقه متعلق هر شيدو لوم لائمنن قورقز . مستقيم ، اقوال وافعالنه وجداتني لا يفارق بر ناظر وحاكم بيلديكي چون ، كيمسه نك كوره ميه چكي يرلرده دخي وجدانه قارشى حركته مقتدر دكلدر .

كافه ارباب انظارك قبول وتصديقه كوره بر ملتك عظم شاني ، قدرت خارقه سي ، افرادنده كي اصحاب استقامتله متاسبدر . استقامت اربابي هر هانكي قومده بالنسبه زياده بولنور ايسه ، او قومك نور شرف وشاني برق آورجهانيان اولور .

بعض كورنلر واوقويانلرك موثوقاً خبر ويردكلرينه كوره ، ايكيده برده انكلتره نك اك معتبر غزته لرنده ماليه ناظرينك امضاسيله اره صره بر تأديه ورقه سي نشر اولنور ، واو ورقه يه وجدان تأديانه مخصوص بر علم وخبر نامي ويريلور ايتش . تفصيلي شوييله اوليوركه ، انكلتره ده صاحب عقار واملاك كبي غير منقول اموالك ويركوسى معين ايسهده ، ثروتني نقددن ، اسهامدن عبارت اولان اشخاصك سنوي قازانجني تعيين وتخمين ايدوبده اكا كوره ويركو آلتق ممكن اوله مديتندن ، او مقوله لرك ويركوسى

کندوسنک ناموسنه، وجداننه مستند اولان اعترافنه بر اقیلور، کندی کندینه هر نه
تقدیر ایدرسه، او قدر شیئی ویرکو اوله رق تحصیل و بویولده کی اصحاب اعترافک،
وقت وقت تبدل ایدن درجات ثروتنه کوره، ینه کندیسنک اخباری اوزرینه
ویرکوسنک مقداری تنقیص و تزبید ایله تعدیل اولنوروش. لکن بونلرک ایچنده
صاحب وجدان اولان بر قسمی ده هر نصلسه حسب البشریه طمعیه اویه رق، طریق
استقامتدن انحراف ایله آز ویرکو ویرمک ایچون ثروتنک مقدار حقیقسنی کتم ایدر،
یا خود کمرکدن مال قاچیرر و یا تقویم بهاسنده غلط ایدلدیکینی بیلدیکینی خالد سکوت
ایله حتی کتم ایدر، یا بر معامله صرافیه دن طولایی برد نبره بر چوق پاره قازانمق
ثروتنک درجهسی آرتار، والحاصل وجداننک هضم ایدمه جکی صورتده اموال عمومیه
ملت حکمنده اولان حقوق خزینه دن ذمتنه بر شی تعلق ایدر ایسه، بالحساب آتی کاملاً
وموفراً اسمنی و شهرتی کتم ایدرک شفره لی بر امضا ایله مالیه نظارتنه بالتقدیم دفع
مسئولیتله توپخت وجدانیه سندن قوریتیلر. صورت حالک غزته لرله اعلان و کلان آچنک
ایراد قید اولندیغی اعتراف اولنسیله، مالیه مأمورلری ده دفع مسئولیت ایدرلر ایتمش.
اشته سید الرسل افندمن حضرتلرنجه مطلوب اولان استقامتک تصرفات دنیویه به
متعلق اولان قسمنه مثل اولق اوزره ایراد و حکایه اولنان افلاک فاعلی اوله رق
ایچمزه قاچ کشی کوتره بیلوروز؟ بو کونکی کونده، تربیه و اصلاح نفس ایتمش
اوللری لازمه کلان الک بیوکارمز بیله، کمرکدن مال قاچرمق، زیاده ویرکو ویرمامک
ایچون ثروتی کتم ایتمک، اموال میریه دن بر حتی، بر مباحی هضم ایلمک ارزوسیه
انواع جینی و دسایس اجراننده بولنق. الحاصل بیت المال مسلمینه هر نه صورتله
اولورسه اولسون بر آناختار اویدریمق، اکثر مأمورین واهالیمز عندنده کار کذارلق
عد اولنمشدر. حتی (دولتک مالی دکر بیجان طوموز) دییه عند العوام بر ضرب مثک
دخی دونوب طولاشدینی کراراً ایشیدمشدر. زره ده وجدان، هانیا ناموس، زره ده
الله قورقوسی، زره ده مسلمانلق دعواسی! یا محول الحول والاحوال حوال حالنا الی
احسن الحال.

قرآن میننده دخی (ان الذین قالوا ربنا الله ثم استقاموا) امر شریفیه اصحاب
استقامتک علو قدری اعلان بیورلشدر تفسیرینه مراجعت ایدلمکله برابر (۵۱۱) نجی
حدیث شریفه باقلسون.

۶۰۱ قَلِيلٌ تَوَدَّيْ شُكْرُهُ خَيْرٌ مِنْ كَثِيرٍ لَا تَطِيقُهُ

شکری ادا اولنه جق درجه ده بولنان آز ثروت ، شکرینک عهده سندن کنه ميه .
جک چوق مالدن خیرلیدر .

ثروت و اموالک قدر کفایه ده اولسی لازمدر . زیاده سنک راحت و رفاه یرینه
راحتسنزک تولید ایده جکی بدیهی اولسنه نظراً هر حالده (۵۹۸) نجی حدیث شریفک
مالی نقطه امل و امیددر .

برده نعمتی ماوضع لهنده استعمال ده حقیقت شکرک ارکانندن اولسیله بو اساسه
رعایت دخی پک کوچدر . حتی بعض محققین علمادیورکه ، نالمده جمع تقوده و ادخار
امواله موفق اولق هنر دکلدر . اصل معرفت و عقل ، 'دها' اجتماع ایدن ثروتی یولیه
قوللا تمقده در

۶۰۲ قَيِّدٌ وَتَوَكَّلْ

باغله ده صکره توکل ایت .

اصحاب کرامدن بریسی نور الوجود اقدمز حضرتلرینه دودی متوکلاً علی الله
باشی بوش اوله رق براقدم دیسنه جواباً . بو حدیث شریف شرفپاش صماخ عبرت
و اعتبار اولمشدر شمدی توکلک معناسی اکلاشلدیمی ؟ تدبیره تصور ایدیلوبده توکل
ایدیورم دیمک جائز اولمدیعی مألندن ظاهردر .
الحاصل تدبیرک قدرله اولان مناسبتی بو حدیث شریف تعیین ایدیور .

۶۰۳ قَيِّدُوا الْعِلْمَ بِالْكِتَابِ

صدر صفاداری علوم اولین و آخربنک مجلای ظهوری اولان بی امی اقدمز
حضرتلری ، علمی کتابته باغایکیر بیور بیورلر .
خصوصی و عمومی بر امر نافع ایشدیککرده ، باخود بیلورسه کر ، صدرکزده
قلمسون که او علم صاحبک زوالیه زائل اولورده بی نوعی آندن استفاده سز قالیر ،
باخود غلبه نسیان و مرور زمان ایله صدردن محو اولور .

۶۰۴ الْقَتْلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُكْفِرُ كُلَّ خَطِيئَةٍ إِلَّا الدِّينَ

فی سبیل الله نیت غزا و جهاده چقبوده او اوغورده مقتول و شهید اولانک اوزرنده بولنان بورجدن یعنی حقوق عباددن ما عدا هر کناهی عفو و مغفرت اولنور .
آخرت ویره سیه سنه معلقاً ذمته ترتب ایدن حقوق عبادک درجه اهمیت کوریلورمی؟
حال بویله ایکن حقوق عبادی استخفاف ایدوبده ، صکره ده اصحاب ایمان و ایقاندن اولدیفنی دعوا ایتک ، جمعیت بشریه نك مبتلا اولدیفنی خودپرستلکدن بشقه بر شی ایله توصیف اولنه ماز . (۵۱۰) نجی حدیث شریفه ده باقلسون .

۶۰۵ کان رَجُلٌ يُدَّيْنُ النَّاسَ فَكَانَ يَقُولُ لِفَتَاهُ إِذَا آتَيْتَ مُعْسِرًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنَّا فَلَقِيَ اللَّهَ فَتَجَاوَزَ عَنْهُ

خلقه اچمه افاضيله مشغول اولانلردن بریسی ، تحصیلداری اولان آدمنه تنبیه ایدر ایدی که ، طارلق و صقندی ایچنده اولان مدیونلری صیقمه ، آنلردن تجاوز ایت بلاکه جناب حقده بزم کناهمزدن تجاوز یعنی عفو و مغفرت ایلر . وقتا که او ذات مداین وفات ایتدی حضرت غفار الذنوبه کناهندن کیچلمش اولدیفنی حالده ملاقی اولدی . مدیون معسرك صقلامسی و لطف عفو ایله معامله بیورلسی توصیه اولنور .

۶۰۶ كَرَّمَ الْمَرْءَ دِينَهُ وَمَرَّوَتْهُ عَقْلُهُ وَحَسَبُهُ خَلْقُهُ

انسانلرك کرامتی دیننده در . چونکه قرآن کریمده (ان اکرمکم عند الله اتقاکم) بیوراشدر . هر کیم متقی ایسه بیوکلک و شرف آنده در . مروقی ایسه عقلنه کوره در . اصحاب مروت انجق عقلادر ، حسبیه ده اخلاقیدر .

فلان ذاتک اوغلی ویا فلان سلسلهیه منسوبدر دیمک و آنکه افتخار ایتک یوقدر . کیمک خلقی کوزل ایسه ، اشته حسب و نسب اودر . اشته اسلامتک قانون مدنیته بودر . زادکانلق ، ثروت ، رتبه ، منصب ، انسان ایچون بادی اعتلا اوله ماز ، مساوات اخوتی بو صفات عارضه نك هیچ بریسی بوزاماز . هر کیم که متقیدر ، کرام مسلمیندندر . اصحاب مروت انجق ملتک عقلاسیدر . حسن خلقی اصحابندن اولان ده اصلدر . یوبابده (۶۲۸) نجی حدیث شریفه ده سویلنلمش بعض سوزلر واردر .

۶۰۷ كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا يَسْمَعُ

بر آدمه کناه اوله رق شو یتر که . هر ایشتیکی سویایه .
 بو حدیث شریفه امت و اصحابی مطالعه و موازنه و محاکمه مسموعانه تشویق بیور .
 دقلری کبی ، بوش بوغازلق ایدلماستی و هر حالده انسانک متامل و متفکر اولستی امر
 ایدیورلر .

۶۰۸ کفی بالدهر و اعظاً و بالموت مفرقا

دهر سکا واعظ ، موت ایسه مفرق اوله رق یتر .

بشقه واعظی نه یابه جقسک زیرا دهرک تقلباتی ، ابا واجدادیکی ، احباب و احبا .
 بکی ، کوزیکک اوکنه کتیردیکک کبی قاعده حال عالی اکلارک . نه لردن ، کیملردن
 آیرلش اولدیگی کوررده الدیغک عبرتک مقتضاسنه کوره عمل ایدرسک . آلت تفریق
 اولوق اوزره ده موت سکا کافی دکلیدر .

بو حدیث شریفک سبب و رودنده شرح بیور بیورلر که : بریسی بلبل بانجه عالم
 افندمز حضرتلرینک حضور اقدس رسالت پناهیلرینه کله رک ، قوموشونک کندوسنه
 اذیت ایتدیکندن شکایت ایدر . بیورورلر که صبرایت ، سن اکا اذا ائمه و ایدیورسه
 ترک ایت . بر آز مدت صکره او آدم ینه حضور نبوی به کله رک شکایت ایتدیکی قو .
 مشوسنک وفات ایتدیکی خبر ویرر . اولوقت بیوریلور که : (کفی بالدهر . . . الخ)
 بوندن حصه نک اک بیوکی شاکی به عاندر .

۶۰۹ کفی بالمرء علماً أن یخشی الله و کفی بالمرء جهلاً أن یعجب بنفسه

بر آدمک الهدن قورقسی علم اوله رق ، و نفسی بکنمسی ده علامت جهل اولوق
 اوزره ، کندوسنه یتر .

چونکه الهدن قورقان بر آدمک الندن ، دیلندن هیچ بر فالتق کلیه جکی و بتون
 ابنای عالم نظرنده محبوب ، امین ، راحت اوله رق یاشایه جنی درکار اولسنه نظراً ، نمره علم
 اوله رق عند العقلا بوندن اعلا نه استیلور ! برده (انما یخشی الله من عباده العلماء)
 آیت کریمه سنک دلالت ایلیدیکی و جهله انسانک علمی ایلرولدیجه عظمت و قدرت الهیه
 دخی او نسبتده نظرنده تعظیم ایده جکندن ، او حالده بر عالمک بیلیدیکی ، شمول قدرته
 قارشی بولندیگی موقع تعظیم و خوف ایله ، بر جاهلک تقدیری و خوفی مساوی اوله ماز .
 بر عالم صحیح النظری ، اخوف عن الله اوله رق بیلیمک لازمدر ، زیرا دلالت علمیه سیله

ایشك اوبه اوله جفنی ذوقاً و حالاً بیلمشدر هر کیم که الهدن قورقور دیمک که انجی بیلمیور ولو کتبخانه لر طولوسی کتابلری مطالعه ایله دور ایتش اولسه بیله ، نزد اولی التهاده (کمل الحمار یحمل اسفاراً) قیلندن قالور .

۶۱۰ کفی بالمرء من الکذب أن یحدث بكل ما سمع وکفی بالمرء

من الشح أن یقول آخذ حقی لا أترك منه شیئاً

بر آدمی بالانجیلق صفتیه توصیف ایتدیرمک و خالقه بالانجی اوله رق طانتدیرمق ایچون ، هر ایشدیکنی سولمسی کافیدر . بر کیمسه یه بخل علامتی اولق اوزره شو یتر که حقی تماماً آیرم ، آندن هیچ بر شی ترک ایتم دیسون .
جهله نایه ، انسان و خصوصیه اسلامک کریم الصفات و سهل المعاملات اولوب چتین و غلیظ القلب اولماسنی تمیدن کنایه در .

۶۱۱ کفی بک إثمًا أن لا تزال مخاصماً

سکا کناه و وبال اولق و وجدانکی راحتسز ایتک اوزره ، او یتر که : دائماً عباد الاله اجرای خصومت ایده سک .

فکر انتقام و خصومتده یولتمق و دعوا و نزاع آرقه سنده کرتیمک ، منافی صفت اسلامیت و انسانیتدر . (۹) نجی حدیث شریفه ده نظر بیوربله .

۶۱۲ کفارة الذنب الندامة ولو لم تُدبوا لآتی الله بقوم یذنبون

لیغفر لهم

ندامت کناهلرک کفارتیدر . اگر سز کناه ایشامیه ایدیکز ، جناب حق مغفرت ایتک ایچون بشقه بر قوم خلق ایدر ایدی .

یعنی آنک صفات عفو و غفرانیه سی البته مظهر سز اوله ماز عفو و غافر اسم جلیلک مظهری کناهلر لر در . بینک ایچون کناهلر مزه نادم اوله لم عفو اولته لم .

۶۱۳ کف شرک عن الناس فإنه صدقة منك على نفسك

خلقه و عاله ایصال شر ایتکدن صاقک . زیرا بو حال طرفکدن نفسکک اوزرینه بر صدقه در .

یعنی هر كسك سندن امين اولمسی سكا سعادت اوله رق كافيدر . (۲۳۸) نجی
حدیثه باق .

۶۱۴ كل الكذب یكذب علی ابن آدم الا ثلاث الرجل یكذب
فی الحرب فان الحرب خدعة والرجل یكذب المرأة فیرضیها والرجل
یكذب بین رجلین فیصلح بینهما

هر بالان ویا لانجیلقدن انسان معاقب و معاتب اولور ، الا اوج برده اختیار کذب
ایتمکده باس یوقدر . بریسی محاربه ده سولنیلان یالاندر . دشمنک کوزنی بیلدیرمقی ،
کندی عسکرینی جسارتلندیرمک ایچون ترتیب و تصنیع اولنان یالاندر کبی ذاتاً حرب
خدعه دن عبارت دکبیدر . ایکنجیسی ، طائفه نسادن بریسی یعنی بر آدمک قیزی
ویا زوجہ سی کبی محارمہ فی تطیب ایتمک ایچون سنی اوتہ کندن زیاده سورم ویا خود
سعه حائز حاصل اولورسه سکا شونی الیرم کبی . اوچنجیسی ایکی آدمک بیننی اصلاح
ایچون بن ایستدم فلان ذات سزک حفرزده ثنا ایدیوردی شویله خیر یکره سی ایدیور ،
بویله یاییور ایدی کبی کلمات تألیفیه ایله آنلرک بیننده کی صغوقلنی کیدرمک امرنده
اختیار اولنان کذبدر ، معافدر . (۶۸۰) نجی حدیثه ده باق .

۶۱۵ كل المسلم علی المسلم حرام ماله و عرضة و دمه حسب امری
من الشر ان یحقر أخاه المسلم

هر مسلمک آخر مسلم اوزرینه مالی و عرضی و قانی حرامدر . بر آدمه شر اولوق
اوزره شو کافیدرکه ، دیگر بر مسلم قرداشنی تحقیر ایده .

۶۱۶ كل أمتی معافی إلا المجاهرین وإن من الجهار أن یعمل
الرجل باللیل عملاً ثم یصبح وقد ستره الله فیقول عملت البارحة کذا
وکذا وقد بات یستره ویصبح یشرف ستره الله عنه

مذنبین اتمک جمله سی معفودر الا علناً اختیار فسق و ذنب ایدنلر دکل شو حال

جهار دن یعنی اعلان فسق در معدود در که ، بریسی بر کیجه بر فعل قیحه اجناسر
ایتمش و جناب حق ده آنی ستر ایتمش اولدینی خالده صباحله مش ایدی . صباحلین
او مذنب متجاسر ، دون کیجه شویله شویله یابدق دیه کندیبی ، فسقنی اعلان ایدر .
حالبوکه اقشامدن ستر الهی یه مظهر اولمشیدی . صباحلین اوغرادینی ستر الهینک
قدرینی بیلمیه رک کندیبی کشف استار ایتدی . ایشته بویله لریده مجاهریندن
معدود در .

هر نصلسه بعض جهلای قومز عندنده عادت حکمنه کیره شدر که ، الله معلوم
اولان شیئی قولدن نه صاقلیهیم دیه مفتخرانه ایتدیکی فسق و خبائی اوته کنه بریکنه
نقل ایدر طوریر ، بونک ضمنتده کویا طوغریلغنی و صاقلی بر ایشی اولدینی خلقه
کوسترمک ، یاخود نفسی مدح ایتمک و یا اعزّه ملامیه دن اولدینی هر که یلدرمهک
استرکه ، مظهر اولدینی ستر الهی بی کندی کشف ایدر . الحاصل عبادتده ، قباحته
مخفی کرکدر . اعلان فسق و فجورک و علناً اختیار معاصینک اخلاق عامه یه درجه تأثیری
وبودن نه درلو فثاقلر تولد ایده جکی ادنا ملاحظه ایله معلوم اولور . نظام عالمی بوزوق
وهتک حرمت شریعت ایتمک عیبی یترا یکن ، برده آنی مفتخرانه خلقه نویلمک ایچون
انسانک مطلقاً مجنون اولسی اقتضا ایدر .

۶۱۷ کُلُّ أَمْرٍ مُّهِمٌّ لَمَّا خُلِقَ لَهُ

هر کس ما خلق لهنی ، یعنی استعدادینی و مایه سنی فعله چیقارمق ایچون حاضر-
لنشدر .

۶۱۸ کُلُّ جَسَدٍ نَبَتَ مِنْ نَحْتِ فَالنَّارُ أُولَىٰ بِهِ

هر هانکی جسد و وجود که رشوتدن و حقسنز اوله رزق اله کیرن اموالندن حاصل
اولور ، او وجود ایچون آتش دها مناسبدر .
یعنی انسانک ، اتنک کیکنک ، بییدیکی حرام شیلردن وجوده گلشندن ایسه ، او
جسدک آتسه یا تمبی و یا یوق اولسی دها خوشدر .

۶۱۹ کُلُّ اخْلَإَةٍ يُطْعَمُ عَلَيْهَا الْمُؤْمِنُ إِلَّا الْخِيَانَةَ وَالْكَذِبَ

مؤمن هر خصلت ایله مفظور اوله بیلور . طبیعتده خصلت ذمیمه دن چوق شیلر

بله بیلور . لکن خیانت ایله

صفت ذمیه دن بریدر .

۶۲۰ کلُّ خَلْقِ اللَّهِ تَعَالَى حَسَنٌ

جناب حقک هر 'خلقى' هر صفتى مستحسندر .

بو حدیث شریفی خانک فتحیابه دخی معنا ایدنلر اولمش ، او حالده اللهک هر مخلوقی کوزلدر ، هر شی برلویرنده در وناسبدر دیک اولور . امام غزالیکنک « لیس للامکان ابداع مما کان » کلام مشهورینه ده من وجه بر مأخذ اوله بیلور .

۶۲۱ کلُّ شَيْءٍ بِقَدَرٍ حَتَّى الْعَجْزُ وَالْكَسِيُّ

هر شی اللهک تقدیر یله در حتی عجز و حذاقت بیله .

مادامکه قرآن کریمده « قل کل یعمل علی شاکلته » « وقل کل من عند الله »

بیورلشددر ، مادامکه (۶۱۷) نبی حدیث شریفده کورولدیکی وجهه « کل امریء مهیأ لما خلق الله » فرمانی صادر اولشددر . شو حالده عجزک ده ، قدرتکده بقدر الله وجود بوله جنی وهر کسک خلقی وجهه عمل اتمسی لازمکه چکی درکاردر .

علم و تربیه بر جلادن عبارتدر . انسانک حد ذاتنده کی اخلاقی دیکشدره منز . اساساً فاسد الاخلاق ایسه علم و تربیه ، آتی طاتی بر صورته قور ، بلکه ده علم و تربیه سایه سنده شیطنتی ده مؤلم و مؤثر فقط اوستی اورتیلی بر صورته اجرا ایدر . خلقت مددوچه اصحابنک علم و تربیه سنده ده ایش بویه در ، آنلرک ده وجودندن بی بشر ما فوق بتصور استفاده ایدر . کورولزمیکه بر انادن ، بر بابادن حصوله کلش ، جمله سی بر تربیه کورمش ، کافه سنک تحصیل علوم اتمسی امرنده مساعی متساویه صرف اولونمش ، اوج درت بر ادرك هیچ بر یسنک خلقی و خاقی دیکرینه بکرده منز . هر بری بر مسلك مخصوصه سالک اولور . سبی هر کسک هویتک ، ما خلق لهنک ، بشقه اولمسی قانون ازلیسندن ناشیدر .

۶۲۲ کلُّ شَيْءٍ سَاءَ الْمَوْمِنِ فِيهِ مُصِيبَةٌ

مصیبت نه در ، آنک معناسی تشریحاً بیور بیورکه : هر نه شیکه ، مؤمنه فنا کلور ، مؤدی قسوت قلب اولور ، اشته مصیبت اودر .

هر بر اذیت و یرن آدم ناردده در .

هر نه صورتله اولورسه اولسون وجه شرعی به مستند اولیه رق بغیر حق بر آدمی
ایجتّمک، عند الاسلام حرامدر . متجاسری جهنمیدر .

۶۲۴ کلّ معروف صدقه

هر ایبک صدقه در .

انسان و اسلامیت وظیفه نه ایبکدن بشقه بر شی ترتب ایتمز .

۶۲۵ کلّ مولود یولد علی الفطره حتی یرب عنه لسانه فأبواه

یهود دانه او نصرانه او مجسانه

هر کس هر درلو عوارضدن سالم و فقط کافه الوانی تلقی به قابل بر فطرت سازجه
اوزرینه طوغار، تا کندی لسانی تصورات و ملاحظاتی اخبار ایدیحیه قدر . صکره
ایوبنک حالنه کوره یهودی ویا نصرانی ویا مجوسی اولور .

یعنی کورهنک دیدیکمز درده گرفتار اولور . شراح حدیث، هر بر عوارضدن سالم
فطرتی، فطرت اسلامیه اولق اوزره معنا ایدیورلر . چونکه بر آدم اسلامیتدن مطلوب
اولان حقیقت و اخلاق داتره سنده مسلمان اولدینی کبی آنک الندن و دینندن هر کس
سالم قاله جقدر . شو حالده اول مسلم سلیم الصدرک قلبی آینه کبی صاف و مجلادر
فطرت اصلیه انسانیه دخی بر مسلم طاهر السریره نک احوالنه مشابه اولسنه نظراً،
فطرت اصلیه نک، فطرت و اخلاق اسلامیه اولسی اقتضا ایدر . قاعده اصلیه بویله در .
خلاف قاعده اوله رق عصر مز مسلمانلرنده کور یلان اخلاق فاسده، اصل قاعده بی
تغییر ایتمز یا .

۶۲۶ کلّ میسر لما خلق له

هر کسک ما خلق له یعنی بر انسان نه ایچون خلق اولمش و آنک ایچون نصل
بر نتیجه مقدر اولمش ایسه، طریق اوکنه قولای قولای کلیورر، یا طریقنه
سوق اولنور .

بو حدیث شریفدن سعی و عملک لزوم سزلفنه دائر بر دلیل چیقہ ماز. زیرا سعی و مجتهد اولان ذات کندوسیچون حاضر لائتمش اولان نتیجہ مسعوده یہ کیدیور. کسلده بولنانر ایسه، مجرد کلملری دلایته جهت خذلانه طوغری یول آلیور.

ای متکامل تنپور، بر کره جد و جهد یوانی التزام ایت، اندن بر نتیجہ نافعہ حصوله کتوره میور ایسه که بعده اسرار قضا و قدرله اوزرینه صحبت ایتک اوزره بر اهلی آره . (۶۰۲) و (۱۳۹) نجی حدیث شریفله مراجعت اولنسون .

۶۲۷ کُلٌّ یَمِینٌ یُحَلْفُ بِهَا دُونَ اللَّهِ شَرِکٌ

هانکی بر یمین که الہک غیر یسنه ایدیلور، شرکدر .

بو حدیث شریفک تحتہ، سنک باشک ایچون، بابامک یا اولادمک باشی ایچون کی یمینلرده داخلدر . زیرا مؤمنک عندندہ الہدن عزیز، آندن قیمتدار بر شی اوله ماز که آنک اوزرینه یمین ایدلسون . یا ایدیلور ایسه دیمک که الہدن دها زیادہ عزیز اولوق اوزره آنک نظرندہ بشقہ شیلرده وار . او حالده طبیعتیله شرک محقق ایتزمی ؟ (۲۰۹) نجی حدیث شریفده نظر بیوربله .

۶۲۸ کُلُّکُمْ نَبِیْ آدَمَ وَآدَمُ خَلِقَ مِنْ تُرَابٍ لَیَنْتَهِیَنَّ قَوْمٌ

یَفْتَخِرُونَ بِآبَائِهِمْ أَوْ لَیْکُونُنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجَعْلَانِ

جمله کر نبی آدمسکر، و آدم دخی طور اقدن مخلوقدر . اباہ واجدادله افتخار ایدلمک نہایت ویرلسون . بوقسه عند الله جعلان دنیلان قور دجفز ایله همقدر اولورسکر .

۶۲۹ کَلِمَ رَاعٍ وَکَلِمَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْإِمَامُ رَاعٍ وَهُوَ

مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ

رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ

وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي مَالِ أَيْتِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ

رَعِيَّتِهِ . فَكَلِمَ رَاعٍ وَکَلِمَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

جمله کر جو بانسکر، جمله کر زیر محافظه کرده اولان رعیه کردن . مسئولسکر .

ولایت امور عامه به مأمور اولانلر راعیدرلر، رعیتلرندن مسئول اولورلر. آدم، اهل وعیالی اوزرینه راعی اولدینی ایچون آنلرک مسئولیت حقوقندن وارسته قالماس. بر قادین زوجنک، خانه سنک راعیه سیدر اوده احوال بیتیه سندن، قوجه سنک مراعاة حقوقندن، مسئولدر. خادم، افندیسنک، اولاد، باباسنک، مالنک راعیسیدرلر، آنلرده رعیتلرندن سئوال اولتورلر. الحاصل هیکر راعی، جمله کر رعیتکردن مسئولسکر.

۶۳۰ کَلِمًا طَالَ عُمُرُ الْمُسْلِمِ كَان لَهٗ خَيْرٌ

مسلمک عمری اوزادقجه کندوسیچون موجب خیر ومنفعت اولور. چونکی مسلم اولوق سببیه، خلق الله آنک لندن ودیلندن سالم، خیر ونفعی کندوسیله برابر بتون ابنای جنسنه شاملدر. بو حالده یاشامق البته کندیسنه ده، معاصرینته ده خیرلیدر.

۶۳۱ کُلُّ مَا أَصْمَيْتَ وَدَعَّ مَا أَنْمَيْتَ

کوزکدن غائب اولیه رقی اوروب قتل ایتدیکنک صیدی، به لکن نظرکدن غائب اولدقدن صکره میتا بولمش اولدیغک حیوانی ییه.

۶۳۲ کَلُّوا فِي الْقَصْعَةِ مِنْ جَوَانِبِهَا وَلَا تَأْكُلُوا مِنْ وَسْطِهَا فَإِنَّ

الْبُرْكَهٗ تَنْزِلُ فِي وَسْطِهَا

یمک یینور ایکن ایچنه طعام قونمش اولان قابک یعنی صحنک کنارلرندن بیکر، اورته سندن بیکرکه من طرف الله برکت اورته سنه نزول ایدر.

۶۳۳ کَلُّوا وَاشْرَبُوا وَتَصَدَّقُوا وَالْبَسُوا فِي غَيْرِ اسْرَافٍ وَلَا مَخِيلَةٍ

بیکر، ایچیکر تصدق ایدیکر کییکر، لکن اسراف وتکبر اولقسزین. شرح حدیث بیور بیورلرکه، انسانک فضائلنه وسلامت نفس وجسدینه ومعاملاتنه متعلق کافه تدابیری جامع اولان احادیث شریفه دن بریسیده بودر. بو حدیث شریف بر دستور حکمتدر که مقتضاسیله عامل اولانلر، فلاح دائمیده درلر. طاقه نصارا رهابینی کچی باشی قباق آیاعی جیلاق قالیکر. دیانت عیسویه سالکری صرف احوال اخرویه معاملاتری ایدی. دین مین اسلام ایسه دنیا و آخرت سعادتنک ایکسینی بر یرده جمع

ایله نصرانیقی فسخ ایتشدر. نتیجه، دنیوی هر درلو وسعت وسعادتی الله ایدیکر لکن استقامت مسلکی اعتیاد ایش اولدیغکر حالده.

۶۳۴ کَمَا تَكُونُوا يُوَلَّىٰ عَلَيْكُمْ

ولی الامرکر، اولدیغکر حاله کوره اولور.

امت و احبابه خطاباً بیور بیورکه، سز درجه استعداد وقابلیتکزه کوره تولى اولور. سکر. حاکمکر سزک لیاقتکردن فضله ونقصان اوله ماز. رعیه ظالم ایسه حاکمی دنخی اوله. رعیه عاقل، ادیب، عقیف، حق شناس اولدینی حالده، ولی امری دنخی او صفت بمدوحه ایله متصف اولور. الحاصل حاکمکر، شخصکزرک و اعمال و افعالکزرک تجسم ایش خلاصه سیدر.

علم حساب قاعده سندندر که یکن، مفرداتک نتیجه سیدر. افرادمن مفردات ارقام، حکومت ایسه یکنی حالدهدر. یکنوله مفرداتی یکنده مطابقت اولیان حساب، یا کیشدر. عالم ده ایسه یا کیش حسابه بر یوقدر.

رعیه، مظهر عدل و داد اولوق، ظلم کورمامک استر ایسه، نفسلرینی تربیه وتنویر ایتسونلر. حاکم، طبیعتیه دوزه لور. چونکه (وما الله بزید ظلماً للعباد) و (ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم) نصوص قرآنیه سی تأمل اولتور ایسه، قانون وقاعده عالم کندیلکندن ظاهر اولور.

۶۳۵ کُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ

دنیاده غریب و یاخود کیچیجی بر یولچی کچی اول.

یعنی اوله جککری اونوتیمکر. زیرا اولومی اونوتمقلق سببیه اوله دنیایه طالان و مر بوط اولورسکرکه، صکره آری لورکن زیاده ایخیترسکر یته بو نسیان سببیه ما دام الحیاة ارتکاب ایدلک رزائل قالماز. حالبوکه سن حضرت انسانک، سکا لایق دکلدر که شرف وقدرکه غیر متناسب حالدرده بولنه سک. چونکه طبیعت انسانیه مائل فضیحه. در. آنی مطلوب اولان دائرة اعتدالده طومقی، کسب ایدهجی نتیجهینی دائماً کوزی اوکنده بولندیرمقله اولور. بناء علیه وظیفه انسانیه که ترتب ایدن کافه حقوقی ایفا یعنی عجزدن، کسلدن، ذلتدن اتقا ایله چالیش، اصحاب ثروندن اول، به، ایچ، کی، تصدق ایت. لکن بومعاملات اثناسنده صوکیکی اونوتمهده قلباً بر غریب و با بر یولچی صورتنده

بولون که ، بو حال فوق العاده اوله رق موجب راحت روح اولور . تدقیق اولنور ایسه یوقاریدن بری کج کانه احادیث شریفه نك دلالاتی بو تیجه دن عبارت دکلیدر .

۶۳۶ کونوا للعالم رعاة ولا تكونوا له رواة

علمه رعایت ابدیجیلردن اولکز . نقل وروایت ایدنلردن اولمیکز .

یعنی علمکز مقتضاسیله عمل ، وعلمی کندیکره مال ایدینوب ، علمه نظر عبرت وحاکمه ایله باقیکز . توسیع دائرة معلومات ایدیکز ، علمکردن خلقی تفعلندیریکز . زید شویله عمر بویله دیور ، اسلافدن فلان شیخ شو مسلکه سالک اولمش ، فلانده اندن آیراش کبی سوزلر ومعلومات ایله رواتدن اولمیکز .

عصیمزده علما دیدیکمز ذواته نظر دقتله باقیلور ، بو حدیث شریفک مآلی دخی احضار وخطور اولنور ایسه ، علماء مشار الیهه نقال روات ویا مورخ دیه بیلورز . عالم دیه میز . چونکه فلان بویله دیشدن بشقه بر سرمایه مالک دکلردر . پک چوقلریله کوروشدم واک . مشاهر یله عقد الفت ایتدم ، آنلرک ایچنده بنده بویله دیورم ، مساکم ده شودر دییان کورمدم . بونلری نصل ایفاظ ایتلی که . جانم مقصد سنیة محمدیه بیلدیکز کبی دکل ، بور بدیککز طریق ایله آنک هیچ مناسبتی یوق ! یدر یدر دوداقلری اویناده رق صلوات شریفه قوائی اکثاراتک هنر دکلدر . چونکه اوچنده جسم ایله ، مال ایله . جان ایله بر فدا کارلوق یوق ، مجرد دوداق اویناتقله قازانیله حق ثوابک تیجه سی اولان حاضر جنته کیم اولسه کیتمز . صلوات شریفه یی قولاً اکثارات ایتدیکز کبی فعلا ده یا علی یز .

بر قناد ایله قوش اوچه ماز هم قول هم فعل توأم اوله رق کیتلیدر که نقطه عزم وتوجه مزه واصل اولم . (لن تناولوا البر حتی تنفقوا مما تحبون) آیت کریمه سی هیچ کوز اوکنه آلیورمی یز . هم باشم سلامتده هم ده جانم جنتده ، بو اوله ماز . بزه محبوب اولان نه مز وار ایسه قوام دین محمدی اوغرنده ترک ایدر ، یعنی راحت مزی ، طمع مزی ، جانمزی ، بو یولده فدا ایدرک امت محمدک سلامتته جدأ خادم اولور ایسه ک ، اشته اول وقت بالفعل صلوات شریفه کتورمش اولورز .

دین مبین محمدینک محافظه وانتشاری اسبابنه توسل ایتک خلقاً وخلقاً بمدوح اولوق . بنی نوعی وجودندن . علمندن فائده ایدریمک ، الحاصل عالمده محمدینک

دوامی هر نه اسبابه توقف ای دیورسه ، او اسبابی نظر عبرت و حکمتاه کوروب ، حب ریاست و جر منفعت سابقه سیاه اولیهرق مجرد نیت صحیحه ایله اسباب مذکوره نیک استحصالی اوغرنده چالیشور ایسه ک ، حق نعمت محمدیہی برینه کتورهش اولورز . اما بو تصوراتی فعله جیقارمق اوزره بنم هتم ، قصدم کافی دکدر . قارنجہ قدرنجہ (فاتقوا الله ما استطعتم) نص جلیلی موجبجہ ، بز یولنده بولنلمده بشقه لرینی ده بلکه جناب حق ایقاظ ایدر و بولندیغمز حال هولناکک درجهسی آنلر طرفندنده کوریلور ، وهرکس حصهسنه اصابت ایدن خدمته قویولورده ، بلکه مطلوبده حاصل اولور .

۶۳۷ **كَيْفَ يَقْدِسُ اللَّهُ أُمَّةً لَا يَأْخُذُ ضَعْفُهَا حَقَّهُ مِنْ قَوِيَّهَا وَهُوَ غَيْرُ مُسْتَعْتَبٍ**

جناب حق اول امتی نصل تقدیس و تطہیر ایدر کہ ، مزور و ساختکار اولیمان ضعیفی ، قویسندن حقنی آله میہ !!

بر قومک ضعیفی کہ ، قویسندن حقنی آله ماز ، یعنی بر مملکتده کہ عدالت ، مساوات و حقوق اولماز . ارتق او امتدن هیچ بر خیر مأمول اولنماز . بوندن جمله افراد امت حصه داردر . قوتمزک حصولی ، سعادت حاملزک وجودی ، نیه متوقف ایسه ، اشته امر و فرمان بیور بیور . شو حالده ایچنده بولندیغمز حال اضمحلالک سببی ، کند . میزدن بشقه یرده آرامیه لم . (۸۷۳) نجی حدیثه ده باق .

۶۳۸ **الْكَلِمَةُ الْحَكِيمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ حَيْثُ وَجَدَهَا فَهِيَ أَحَقُّ بِهَا**

کلمه حکمت ، مؤمنک یتیکی در . هر زرده بولور ایسه آلمغه جمله دن زیاده مستحقدر . شراح حدیث بیور بیور لر کہ ، هر نه شی ، هر نه کلمه کہ ، مؤمندن جهلی ازاله ایدر ، قباحندن موجب توقی اولور ، انسانی سعادت حاله ایصاله خدمت ایدر . اشته او ، حکمتدر . شو حالده قائلک کفری و خبی ، شرارت و شقاوتی ارا تمقسزین ، او کلمه خیر . یه بی آندن آلورز ، مقتضاسیله عمل ایدرز . قائلک حالی ، بزه مانع وصول حکمت اوله ماز . نته کیم بو حدیث شریف حکمنی تأییداً حضرت علی کرم الله وجهه اقتدمز بیور مشلر کہ « لا تنظر من قال . انظر ما قال » یعنی کیم سویلیدی اکا باقمه ، نه سویلیور اکا باق !

چوق دفعه لر وقوع بولمشدر که ، قاتلک مطالعه حالی سبيله نيجه کلام حق ، نظر
اهمیت واعتباره آنما مشدر . حالبوکه او سوزه دقت اولنه ایدی ، سمع قبوله آلتش اوله
ایدی ، خصوصاً وعموماً موجب استفاده اولور ایدی .

عصر مزده حال ینه بر عکس اوله رق جاریدر . علوم عقليه دن اجتناب ایدرز . سببی
او علومک اورویلو ننده بولنمسیدر .

جانم ارتق نه زمانه قدر خلاف عقل وحکمت حرکت ایده جگر ! دول غریبه
علملریله ، سعی و عمللریله ، ثروتمزی ، ملکمزى ، الحاصل کافه ما ملکمزى المزدن
آدیله . بزى ضعیف وعاجز بر حالده براقدیله . مقابله به قدرتمز قالمدی ، بو کیدیشه
بتون محو اوله جغز . بز حالاً اسکی عناده زده اصرار ایدوب طوره جقمی بز ؟ او عناد
مزله بو حدیث شریفی توفیق ایدرک کندمزه مسلمان دیبه جکمی بز ؟

اللّٰهنا قلب قلوبنا الی الحکمة وتور عیون بصیرتنا بالعیره لاننا وقعنا فی شرک الهلاک

۶۳۹ کان صلی الله علیه وسلم اذا أتاه قومٌ بصدقتهم قال اللهم

صلّ علی آلِ فلانٍ

بر قوم ویا بر قبیله صدقه لرینی حضور حضرت نبوی به کتوردکلرنده ، علامت
خوشنودی اولق وبتون قومه شمولی بولنق اوزره « اللهم صل آل فلان » قولیه و بو
یولده بر کلمه طیبه ایله محظوظیت سنیه لرینی تبلیغ ایدرلر ایدی .

چونکه اقوام وقبائل صدقه امواللری اولان زکاة مفروضه بی بیت المال مسلمینه
ادا ایتلری ، دائرة اسلام اولدقلرینک دلیل علنی وفعلیسی اولدیغندن ، نور الهدی اقدمز
حضرتلری ممنون اولورلر ایدی .

شمدی بوندن بزده مأمور ایقاسی اولدیغمز صلوات شریفه نک موضوعتک نه
اولدینی اکلشادیمی ؟

۶۴۰ کان صلی الله علیه وسلم یمُرُّ بالصَّیِّانِ فَيَسْلِمُ عَلَيْهِم

سید البشر اقدمز حضرتلرینک عادات متواضعه سنیه لرندن بری ده یولده کچر
ایکن تصادف ایلدکلری صیانه سلام ویرلر ایدی .

صیان قابل خطاب دکلدر دیه آنلری آدم برینه قویمازلق ایتزلردی .

۶۴۱ اللَّهُ أَقْدَرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَيْهِ

آنک اوزرینه قادر اولدیغکن چوق زیاده ، الله سنک اوزرینه مقتدردر .
سبب ورود حدیثده بیوریلیورکه ، اصحابدن ابن مسعود رضی الله عنه حضرتلری
بر کون کوله سنی ضرب ایدر ایکن ، ارقه طرفلرندن الله سکا ، آنک اوزرینه مقتدر
اولدیغکن زیاده قادردر ، سنک کلدیکنی ایشیدوب کبرو دوندیکنده ، قائلک علیه
الصلاة والسلام اقدمز حضرتلری اولدیغنی کورور ، درحال کوله بی عتق ایله فعلنه نادم
اولور و عمری آخرینه قدر نی بشردن کیمسه بی اینجتماعکی عزم ایدر .

۶۴۲ لِأَنْ يَأْخُذَ أَحَدُكُمْ حَبْلَهُ ثُمَّ يَغْدُوَ إِلَى الْجَبَلِ فَيَحْتَطِبَ فَيَبِيعَ

فِي كُلِّ وَتَتَصَدَّقَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ

بر یکرک بر ایب آلوب طاعه کیدرک کسیدیکی اودونی کتوروب صامسی وآنکه
تعیش و آندن تصدق ایتمسی ، خلقدن سؤال ایلمکدن خیرلیدر .
ذل سؤالک درجه کراهنه دائر یوقاریده خلیجه مهم مهم احادیث شریفه
کیچمشیدی . مقصد سینه دن منضم اولان ، انسان هر مشاقی اختیار ایسون ، تک
علو جنبانی و عزت ذاتی اخلاص ایده جک اوضاعدن اجتناب ایسون امر شریفیدر .
(۲۲۶) نجی حدیث شریفده باق .

۶۴۳ لِأَنْ يَتَصَدَّقَ الْمَرْءُ فِي حَيَاتِهِ بِدَرَاهِمٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَتَصَدَّقَ

بِمِئَةِ عِنْدَ مَوْتِهِ

بر آدمک حال حیاتنده بر درهم تصدق ایتمسی ، موقی زماننده یوز درهم تصدق
ایتمسندن ده خیرلیدر .

چونکه حال صحتنده کی تصدق مجرد کرم خلقندن و حسن اعتقادندن ، و متواری
حال موت اولدیغنی حالده صدقه ویرمسی ، امیدنک انقطاعندن و ارتق تصدق ایده جکی
مال ایله مناسبتی قالمدیغنی جزم ایلمسندن ناشیدر . بر یسی اختیاری و آخری قسری در .
بیلرنده کی فرق ایسه ، وجود ایله عدم قدر متفاوتدر .

۶۴۴ لِأَنْ يَجْلِسَ أَحَدُكُمْ عَلَى جَمْرَةٍ فَتَحْرِقَ ثِيَابَهُ فَتَخْلُصَ إِلَى

جلده خیر له من ان یجلس علی قبر

بر یسنگ کوز پارچه سی یعنی قورلاشمش آتش اوزرینه اوطوروب جلدینه واصل اولنجیه قدر اتوابنک یاتمی، بر قبر اوزرینه اوطورمسندن دها ایندر .

بو حدیث شریفه شراح حدیث ایکی درلو معنا ویرمشلر: بر یسی دوام حزن وماتم ایچون بر متوفانک قبری اوزرنده اوطورلمسی، ایکنجیسی علی الاطلاق قبر اوزرنده اوطورلق و یوریمک کبی قبرک غیر محترم طاتمسیدر؛ هرایکسی ده غیر جائز عداشمشله .
قبرلر اوزرینه اوطورلماسی وقبرلره یاصلانلماسی حقتنده بشقه حدیث شریفلرده وار .
در . الحاصل مقابر محترم طوتلمقله برابر یاس وماتم صورتیه اوزرنده اوطورمق و قالمق دخی منیدر .

۶۴۵ لَانْ یَزْنِي الرَّجُلُ بِعَشْرِ نِسْوَةٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ اَنْ یَزْنِي بِامْرَاةٍ

جَارِهِ وَاَنَّ یَسْرِقَ الرَّجُلُ مِنْ عَشْرَةِ اَنْبِیَاتٍ اَیْسَرُ مِنْ اَنْ یَسْرِقَ مِنْ

بیتِ جَارِهِ

بر کیمسه نك اون خاتون ایله زنا ایتمی، بر قومشو قادیناه زنا ایتمسندن، واون خانه دن سرقت ایلمسی، همجور اولان بر یسنگ اوندن بر شی سرقت ایلمسندن خیرلیدر .
یعنی قومشو علیهنه وقوعبولان بر جرم، بر اذی، خارجه ایدیلان وقاحت وقبا .
حتک اوننه مساویدر . هر کس قومشوسندن امین وقومشوسیه محب اولدینی کبی، جمعیت اسلامیه دن مطلوب اولان مواخات واخوت حاصل وبوجهته عموم مسلمین یكوجود اوله جق درجه ده متواصل اولور .

۶۴۶ لَانْ یَلْبَسُ أَحَدُكُمْ ثَوْبًا مِنْ رِقَاعٍ شَتَّى خَيْرٌ لَهُ مِنْ اَنْ یَأْخُذَ

بِأَمَانَتِهِ مَا لَیْسَ عِنْدَهُ

بر یبکزک بر چوق یامه لی البسه سنی کیمسی، کند یسنده اولمامسی حسییه، امانته آخردن آلمسندن دها خیرلیدر .

یعنی یامه لی البسه یی کیملی، خلقه الایش اظهار ایچون بشقه سندن امانت آلاملی (۵۱۵) نجی حدیث شریفه باقلسون .

۶۴۷ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ عَلَى يَدَيْكَ رَجُلًا خَيْرُكَ لِمَا طَلَعَتْ عَلَيْهِ
الشَّمْسُ وَغَرَبَتْ

سنگ واسطه ک ایله جناب حقک بر یسنه هدایت ایتسی یعنی داخل دائره اسلام
اوله رق الهی توحید و اعتراف ایامسی، کونشک طوغوب باتدیغی یره یعنی بتون دنیا به
مالک اولما کدن خیر لیدر .

بو حدیث شریفه جمله مز هم قولاً وهم فعلاً خلقی حقه دعوت ایتمه تشویق
اولنیورز . جهاد و مناظره و استدلالدن قطع النظر، بر مسلم بالکرم اخلاق و حسن
سریرت صاحبی اولقله برابر بر ازده علم و عرفان ایله تزین ذات ایدر ایسه . اقوام
سارنه نک بیاه اهل انصاف و صاحب نظری، اکا بر میل طبعی حاصل ایدرک شعائر
انسانیه سنک مفتونی اولور . بناء علیه کندیسنی، آنک اساس دیانتنی تدقیقه سوق ایدرک،
بخت و نظرله دیانتانک صحیحنی سقیمندن تفریقه و بالضروره (أشهد انک حق) دیمکه
مجبور بولور . چونکه طوغری و حقیقی بر مسلمک یعنی انسان کاملک، نرده قالدی
اینای جنسی، حتی کافه حیوانات بیاه آنک حسن سیرت و سلوکنک عاشقی اوله جنی
نظر بصیرت و امعان ایله همیشه منظور دکلیدر !

۶۴۸ لَتُنْفَخَنَّ الْقِسْطَ ظَنِيْنِيَّةً وَلِنَعْمَ الْأَمِيرُ أَمِيرُهَا وَلِنَعْمَ الْجَيْشُ ذَلِكَ
الجيش

البته قسطنطینییه فتح اولور . آنک امیری نه کوزل امیردر . جیشی دنخی امیری
کبی ممدو حدر .

اشبو مدیحه سنیه به ماصدق اولمق اوزره خلفای و ملوک اسلامیه دن بک چوقلری
برر کره استانبولک فتحنه خیلی مساعی ایله باش اورمشلر ایسه ده، عاقبت دولت عثمانیه
نک ما به الافتخاری اولان اعظم سلاطیندن فاتح سلطان محمد خان حضر تلی ایله
جیش مبارکی، بو رحیق صفا آمیز ایله نشوه دار و حائر قصب السبق افتخار اولدیله .
هینثا لهم . بو مباحات امت اسلامیه نک ترک قسمنه ما دام العالم کافی و وافیدر .

۶۴۹ لَعْنُ اللَّهِ الْخَالِصَةَ وَجَهَهَا وَالشَّاقَّةَ جَبِيْهَا وَالذَّاعِيَةَ بِالْوَيْلِ وَالشُّبُوْرَ

لربك بعض برلری اكنه لربه اسم سياه دو كبر رر ايش . عجا او وقتك علماسی بو عملیاتك غیر مشروع اولدی بیایه مانغه قیام ایتزیدی ؛ خیر نیچون ایتسونلر طائفه مرقوم بی ایجتیمك ایشلرینه کماز ایدی . چونکه کندی اغراض شخصیه ونسانی لری ترویج اتمك ایچون ایجاب ایتدی حکومت ویا بعض خیر خواهان دولت وملتک علیه تحریک واقعا قته وفساده کیچر برلی آلت ایتکلرندن آلك ایچون بو عسکرک هر بر غیر مشروع آمال واقفکاری ترویج اتملری ضروریدر .

۶۵۳ لمن الله الواصلة والمستوصلة والواشمة والمستوشمة

الله لعنت ایتسون اکر فی یعنی عاریت صاج طاقانله ، یوزلری ، کوزلری واره . سید الوجود اقدم حضرتلری ، الهک احسان ایتدیک حسنگ اوزرینه دها بر شینلر قویورق تربید حسنه چاشمق ، او حسن طبیعی بوزمق دیمک اوله جنندن ؛ حسنگ علی ما خلق علیه بر اقمستی امر وتبیه ایه حسن ترین وتنظیم ایدیورم دبه بر باد ایدلمستی اراده بیور بیورلر .

۶۵۴ لمن الله زائرات القبور والتخذین علیها المساجد والسرچ

زیارت قبور ایه معناد اولان قادینله و برده قبور اوزرنده مساجد آخاذا ایدلر ایه قدیل یا قانله الله لعنت ایتسون . شو حاله کوره مقابر حاضر مزک بولدیغی درجه محل مطالمدر . ایسی بز زهره قدر صابنیشتر ؛ آمل بیور ولسون ؛ فقها ، عظام ، مزارلده قدیل یا قلمسنگ جوازرنه فتوا وریورلر اما ، اکر او قدیلک وجودندن حیاته بولسان ابنای بشره بر فائده ملحوظ ایه . والا مقابره قدیل باقمی قطعیا بساغدر .

۶۵۵ لمن الله من یسّم فی الوجه

الله لعنت ایتسون ، طاغلامق ویا خود اوسره ایه کسمک کی شیلله بلا ضروره یوزنده نشان وعلامت احدات ایدلره . چونکه تغییر حسن الهدر . فقها بو حدیث شریفک شموله حیواناتی بیه قانیورلر . حیوانات ایچون بیه طاغلامق وساره کی بر علامت تقریه به احتیاج وار ایه ،

بر مصیبت زماننده طرناقلمه یوزلری بر تانله ؛ قالمی شق ایدلره کندیلرینه ویل وهلاکی چاغرانله ؛ الله لعنت ایتسون ؛

اسلامیت بویه آثار جهالتی قبول اتمز . ما دامکه (الدین نصیحة) خبر سامیستی استماع ایدلر ، ایسی بالکر علمایه بر اقیوب ؛ هیزر شو عادت کر بهدن و بوکی دیگر عادت سیددن مسلمین حضرتانک قورنلملری ایسایستی استحصاله سعی اتملی بز .

واقعا اناطولی وروم ایلده بو حالر جوق کورولماز ایهده ؛ قطعیه عریبهده ؛ خصو- صیه مصرده ؛ شامده ؛ روایتی کوره ایرانده ؛ نقل ودفن اموات صره لرنده قادینلرک و بعض ارککلرک اجرا ایتدیکی مراسم جاهلانله حددن افزوندر . منه مقدر اولیان ارککلرده عند الحقیقه مقبوندر . شو حاله بو دکوریده قادینلر زمره منه ادخال ایده بیلورلر . چونکه مجیز جنایت اولانده جانیدر . (۱۰۴ و ۱۸۵) نجی حدیث شریفله ده نظر بیور بیه .

۶۵۰ لمن الله الرأسی والرشی والرأس الذی یشی بینهما

الله لعنت ایتسون رایشی به ومرتشی به ؛ واورائه که ، رشوق آوب ویرنلرک اره برنده طرفینی تالیغه وساطت ایدر .

۶۵۱ لمن الله الرجل یلبس لبسه المرأة والمرأة تلبس لبسه الرجل

بلا ضروره قادین البسمی کیان ارککلر وارکک قافه منه کبرن قادینلر معلومدر .

۶۵۲ لمن الله الواشيات والمستوشيات والنامصات والثمصات

والثقلجات للحسن الغیرات خلق الله وجودینی اکنه ایه دو کدیروب سیاه سیاه لکلر ایچنده بر اقانلر ؛ یوزنیک توبیلرینی جنیز وساره ایه الا نلر ؛ قانلمی ایجتیدر انلر ؛ و بو عملیاتی بالفعل اجرا ایدن اوستلر ؛ کوزلر اولسون دبه دیشلری سیرکلشدر انلر ؛ والحاصل خلق اللهی تغییر ایدلره لعنت اولسون ؛

اکلاشیلان عهد بر فیض حضرت نبویه ؛ مجرد تزینات وجود ایچون ؛ دیشلری سیرکلشدریمک عادتیه وارمش . دولت علیه نلک کیچوری دنیلان طائفه عسکره سی و قتیله بتون قوللری و یوز-

آنک یوزلرینه یا پلمسنى حرام عد ایدیورلر .

۶۵۶ لعن الله من لعن والديه ولعن الله من ذبح لغير الله

والدينه لعنت ايدنلره ، الله لعنت ايلسون . غير الله ايچون ذبح حيوانات ايدن ده ملعوندر .

مثلا صليک حرمتنده ، ياخود زيدک عمروک ياخود کعبه مکرمه نامنه ، نبى اولسون ، ولى اولسون ، الحاصن هر کيم اولورسه اولسون بر قبر صاحبک اسمنه ، ياخود بر يسنک قدومه ، بر شخصک استراحت روحه قربان کسمک ، عند المسلمين بالاتفاق حرام بلکه ده کفر در .

۶۵۷ لقد أمرت أن أجتوز في القول فإن الجواز في القول هو خير

کلامده ايجاز واختصارى اختيار ايتمکه امر اولندم . زيرا اقوالک خير لىسى ، مختصر و مفيد اولانيدر .

۶۵۸ لقلب ابن آدم أشد انقلاباً من القدر إذا استجمعت غلياناً

انسانى خير و شره ميل ايتديرمک خاطره لرى بر برينى توالى ايدرك ، آدمک قلبنى ازدحاکاه ايلدکلى صره ده قلب ، غليانه کلن چوملکدن زياده انقلابه اوغرا ، چونکه مقدر اولان جهته شدتله انقلاب ايدر .
يعنى نتيجه قدرک ننده قالور ، آنک حکمى جمله به غالب کلور (۲۲۰) و (۲۶۷) (۷۳۰) و (۷۳۸) نجى احاديث شريفه به باقلسون .

۶۵۹ لَقِنُوا مَوْتَكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

حالت اختصاره متوارى اولان اخوانکزه (لا اله الا الله) کلمه سنى تلقين ايدىکز .

۶۶۰ لكل شيء آفة تُفسدُهُ وآفة هذا الدين ولاة السوء

هر شئى افساد ايتک ايچون بر آفت واردر . بودين ميين اسلامک آفتى ده ولاة سو در .

يعنى دائماً اسلاميه بى ظلم و عداوت و معصيته سوق ايدن و وجودى جمعيت اسلاميه بى اضرار ايدن ، حکام و امرادر .

۶۶۱ لكل شيء مفتاحٌ ومفتاحُ الجنة حبُّ المساكين والفقراء

هر شیء بر مفتاحی واردرد . جنتك مفتاحی ده فقرا و مساكینى سومكدر .
فقرا و مساكینى سومكدن يك چوق مادی و معنوی فوائد حاصل اولور ایسه ده اك
بديهی ایكى شیدر : بر یسی انسانك قلبدن كبرى ازله ایدر ديكریده بر آدم فقرا بی
سومكده هم محبوب القلوب و هم ده او فقرا و مساكینك قلبه القای سرور ایتمكده عندالله
مزیت و منزلت صاحبی اولور .

۶۶۲ ان یرح هذا الدين قائماً یقاتلُ علیه عصابةٌ من المسلمين حتى

تقوم الساعة

بو دین مین اسلامه منسوب بر جمعیت ، مقاتله اعداده قائم و دائم اولدقچه
قیامته قدر بو دین باقی قالور .

ینه صلی الله علیه و سلم افندمن حضرتلری امت مرحومه لرینی عسکرلکه
و شجاعت و جسارته تشویق بیور بیور لر . بوراسی معلوم اولمیکه نوقت بو دولت
اسلامیه دن عسکرلک زائل اولور ، اشته اوزمان شرف و عادت اسلامیه نك وجودینه
خاتمه چکیلور . بو حدیث شریفدن قیامته قدر بو قوم اسلام ایچنده مجاهدین کرامك
اکسك اولیه جنی بشارتی دخی منقهمدر .

۶۶۳ لو أن أحدكم يعملُ في صحرةٍ صماءٍ ليس لها بابٌ ولا كوةٌ

لأخرجَ عماءُ للناسِ كأننا ما كان

سزدن بریکر قابوسی باجاسی اولیان بر حجر عظیمك جوفنده هر نه اولورسه
اولسون بر ایش ایشاهه سه کر ، اول فعل البته ناس بینته انتشار ایدر .
یعنی دنیاده خلقدن صاقلی بر ایش یاییله ماز . عاقبت طوبولور . بناء علیه سیئات
اعمال و افعالدن اتقا ایدیکر بیور بیور لر .

۶۶۴ لو تعلمون ما في المسئلة ما مشى أحدٌ الى أحدٍ يسأله شيئاً

اگر بیلسه کرکه ، خلقدین سئوال ایتمکده نه لر واردرد ، بریکر دیکر بیکزدن بر شی

استمك يحون بر خطوه بيله آتماز ايديكز (۶۷۲) نجي حديث شريفه ده نظر بيوريلاه .

۶۶۵ لورجمتُ احداً بغيرِ بيتهِ لرجتُ هذه

بلاينه ، ديلسز ، بر يسي رجم ايتسه ايدم مطلقاً بوقاديني رجم ايدر ايدم .
عهد سنه حضرت سيد المرسلينده ، زانيه بر خاتونك شهرتي وفسقك كترتي
خلق بيننده منتشر اولديني صرده ، سمع سامي حضرت رسالتپناهي به دخی واصل
اولمش وبناء عليه بلاينه بر حد اجرا ايديله ميه جكني امر وفرمان بيورمشلردر .

۶۶۶ لو غفر لكم ما تاتون الى البهائم لغفر لكم كثير

اكر حيواناته ايتديكتر ظلمدن يعني ضر بدن ، طاقتلردن زياده يوك يوكلكدن
الحاصل حيوانات حقنده كي معاملات عيفه كردن عفو ومغفرت اولنسه ايديكز ، يك
چونغكر مغفور اولورديكز .

يعني حيوان حقدن تبری ايده جك آدمكر آزدر . بو حديث شريف دخی حيواناته
رفق ايله معامله ايدلسي وحيوانات حقوقدن انسانك مسئول اوله جنی فرمانی متضمندر .

۶۶۷ لو كان لابن آدم وادٍ من مالٍ لابتغى اليه ثانياً ولو كان له

واديان لابتغى لهما ثالثاً ولا يملأ جوف ابن آدم الا التراب ويتوب الله

على من تاب

اگرچه آدم اوغلك بر وادی طولوسی مالی و ثروتی اولسه ايکنجینسی ، اكر ايکی
ايسه اوچ ايتسنی استر ؛ وهلم جرأ بويله جه کيدر . لکن انسانك چشم حرص وطمعنی
طوپراقدن بشقه بر شی دوپورمز . جناب حق توبه ايدنلرك ، توبه سنی ده قبول ايدر
يعني غایبی اولمیان حرص وطمعنه نهایت ویریکز مقبول درکاه عزت اولور بیوريله .
يور (۵۹۸) نجي حديث شريفه ده نظر بيورلسون .

۶۶۸ لو كنتُ امرأةً احداً ان يسجدَ لاحدٍ لامرأتِ المرأة ان

تسجدَ لزوجها

اكر برينك برينه سجده ايتسنی امر اوله ايدم ، البته قاديئلرك قوجه لرينه سجده
ايتلرينی امر ايدر ايدم .

قادینار زوجلرینک امر اطاعتده بولمیری لزومنی توصیه دن کنایه در . یعنی حقوق زوجیت بک بیوکدر، رعایتی دخی اکا کوره زوجات اوزرینه واجبدر .

۶۶۹ لولا أن أشقَّ على أمِّي لأمرتهم بالسواك مع كلِّ وضوءٍ

امت واحبابه چتین کیه جک اولسه ایدی، هر ابدست وقتنده مسواک ایله آغزلرینی و دیشلرینی تطهیر ایتلرینی امر ایلر ایدم .

مسواک شدت لزوم و وجوبنی امر و تنبیه بیور بیورلر .

۶۷۰ لولا أن أشقَّ على أمِّي لأمرتهم بالسواك والطيب عند كلِّ صلاةٍ

اشبو حدیث شریفده ده امتم اوزرینه کوچک اولسه ایدی، هر نماز وقتنده مسواک ایله آغزلرینی تطهیر و رایحه طیبه ایله وجودلرینی تطیب ایتلرینی امر ایدر ایدم بیور بیور .

مقصد سنی، نظافت و طهارتک وجوبنی و انسانک مستکره قوقولر ایچده بولنماسنی تمی بیوردقلرینی افهامدن عبارتدر .

۶۷۱ لولا مخافةُ القودِ يومَ القيامةِ لأوجعتك بهذا السواك

اگر روز جزاده قصاص اولتمق خوفی اولیه ایدی، بو مسواک ایله سنی ایچیدر ایدم، یعنی دوکر ایدم .

سبب ورود حدیث شریف اولمق اوزره شراحت بیاننه کوره: صلی الله علیه وسلم ائندمز حضرتلری ام المؤمنین حضرت ام سلمه نك خانه سعادتنده بولندقلری صره ده بر قاج دفعه لر چاغردقلری خادم، سس ویرمینجه کندیلری بالذات جیقوب خادمی بر او یون ایله مشغول بولندقلری صره ده بو حدیث شریفلرینه، یعنی قصاص قورقوسنی اولیه ایدی سنی بو مسواک ایله دوکر ایدم قول شریفلرینه، سمو خلق رسالتنهایلرینی اعلان بیوردیلر . اللهم صل علیه .

۶۷۲ لَيْسَ أَلْأَحَدُكُمْ رَبَّةٌ حَاجَتُهُ كُلُّهَا حَتَّى يَسْأَلَ شِسْعَ نَعْلِهِ

إِذَا انْقَطَعَ

بر آدم محتاج اولدینی شیئی الیه ندهن استه سون، حتی نعلنک قیرلش باغنی بیله .

یعنی خلق اوزرینه یوک اولماییکر . زید و عمرودن بر شی استمیکر ، کندیکر چالیشکر چبالیکر ، هر استدیکنر شیئی جناب معطی الحاجاتدن استیکر . سؤال ماده سی صاحب سعادت اقدمز حضرتلرجه پک منفوردر . سؤال ایلسون یولنده وارد اولان احادیث سنیه لرینه ، بر چوق برده ملاقی اولدیغمزکی (۱۱۱ و ۵۸۰ و ۶۶۴) نجی حدیث شریفله دخی اولبایده بعض اوامر رسالتپناهیلرینی تلقی ایلمشزدر .

۶۷۳ لَيْسَ الْمُرَّادُ عَلَى الرَّجُلِ وَلَيْسَ الْمُرَّادُ عَلَى الْقَاعِدِ
وليسلم الأقلُّ على الأكثرِ فمن أجاب السلام فهو له ومن لم يجب
فلا شيء له

بخش اولان آدم پیادهیه ، یورسانلر اوطورانلره ، اقلیتده اولانلر ، اکثریتده سلام ویرسونلر . هر کیم ویریلان سلامه جواب ویرر یعنی رد سلام ایدرسه ، اجری اکا عأددر . رد سلام ایتمانه اجر ومثوباتدن هیچ بر حصه یوقدر .
نور الوجود اقدمز حضرتلری اشبو حدیث شریفلریله آداب وشرائط اسلامی تعیین و بیان بیوریورلر .

۶۷۴ لَيْسَ الْخَبْرُ كَالْمَأْيَةِ إِنَّ اللَّهَ أَخْبَرَ مُوسَى بِمَا صَنَعَ قَوْمَهُ فِي
العَجَلِ فَلَمْ يُلْقِ الْأَلْوَابِحَ فَلَمَّا عَايَنَ مَا صَنَعُوا لَقِيَ الْأَلْوَابِحَ فَانكسرتُ

کورمک ، ایشتمک کی دکلدز . جناب حق ، حضرت موسایه بنی اسرائیلک طابق اوزره احداث ایتدکلری یوزغانی بی خبر ویرمشیدی . لکن اولوقت کلمات عشره بی متضمن اولان الواحی یزه آتمدی ، وقتاکه طوردن قومی ایچنه عودت ایتدی ، آنلرک یایدقلری ایشی کوزیله کوردی ، استیلا ایدن غضب وحدت سببیه لندن الواحی یزه آتدی ، الواحده قیرلدی .

حتی بو صره ده برادری حضرت هارونک صقالندن طوتوب صارصدی ، پک چوق آثار شدت ارانه ایلدی . تفصیل مادهیه انتساب ایتمک استیانلر « قلما رجع موسی الی قومه غضبان اسفاً » آیت کریمه سنک تفسیرینه مراجعت ایتسونلر . مقصد سنیه کورمک ایشتمک کی دکلدز . چوق شیلر واردر که سماعاً انسانه قولای کلورده بالذات

حَسْبُ الرَّجُلِ أَنْ يَكُونَ فَاحِشًا بَدِيًّا بَخِيلًا جَبَانًا

اسلامیتده کیمسه نك کیمسه به بر فضلی و بر سبیله تقدیمی یوقدر . الا دیننده استقامت ، افعال صالحیه مواظبت ، ایله نائل افضلیت اولور . بر آدمک کلام فاحشه مألوف ، ترکیبسی هرزه وکیل ، کوزه ، بخیل و قورقاق اولسی کندوسنه یتر . یعنی آدمی عند الله ، عند الناس مذموم و حقیر ایتمک ایچون اشبو اوصاف اربعه کافیدر . (۶۰۶) و (۶۲۸) بحی حدیث شریفده دخی فضل تقدمه دائر سوز واردر .

۶۸۷ لیس مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ وَلَا مَنْ تَطَيَّرَ لَهُ أَوْ تَكْهَنَ أَوْ تُكْهَنَ لَهُ أَوْ تَسْحَرَّ أَوْ تُسْحَرَّ لَهُ

تطیر ایدن ، بریسه امر ایله کندوسیچون تطیر ایتدیرن ، کاهنک ایدن یعنی زمان آتیدن خبر ویرن یاخود خبر آلمق استیان ، سحر ایدن یا ایتدیرن ، بزدن دکلدر . او مقوله لر جماعت نجییه محمدیه دن معدود اوله ماز .
زایچه حیلر ، فالحیلر ، جفر حیلر ایله متسل بولنان اخوانمک عقولنه مستولی اولان حب ریاست مرضی ، کندیلرینی قانون و دقایق عالمی تفکر دن منع ایله ، بر عاقل سلیم الطبعه یا قشمان اوضاعی اختیاره سوق ایدیور . او بولده کندیلرینه نصیحت ده کار ایتیمور . حتی عقلی باشنده کورینان متحیزین امتدن بعضیلری ، عقلای خلق طرفدن تعیب اولنورم قورقوسیه جفار ورمالارله خفیة معامله ده بولنیورلر . تطیره دائر (۵۶۹) بحی حدیث شریفه ده مراجعت بیوریه .

۶۸۸ لیس مِنَّا مَنْ غَشَّ مُسْلِمًا أَوْ ضَرَّهُ أَوْ مَاكَرَهُ

بر مسلمنی الدادان ، بر مسلمه ضرر ایراث ایدن ، بر مسلمه مکر وحیله ایلان ، بزدن دکلدر .

فاعتبروا یا اولی الابصار ، بو حدیث شریفی عصر مزه ، حالمزه ، فصل تطبیق ایدلم ، ایتدکن صکره ده کندیمزه فصل مسلمان دییه لم . الحاصل طوغری مسلمانلرک حضورینه چیقه جق یوزیمز قالمدی . بلکه ده وجود مزدن عالم حقیق اسلامیت عار ایدیور . (۸۵۹) بحی حدیث شریفه ده باق .

۶۹۳ لِيُودَنَّ رَجُلٌ أَنَّهُ خَرَّ مِنْ عِنْدِ الثَّرِيَا وَأَنَّهُ لَمْ يَلِ مِنْ أَمْرِ

النَّاسِ شَيْئًا

بر آدم تا کوب نریادن کره ارضه قدر دوشسون، تک امور ناسدن بر شی اوزرینه
تولی ایتسون .

یعنی امارت و قضا و تولیت امور عامه مثلاً وظایفی در عهده ایتمکنن ایسه ، نجم
نریادن کره ارضه دوشمک دها قولایدنر . چونکه تحمل ایده جکی مسئولیت صوریه
و معنویه ، قولایلقه یوکنیلور احوال قبیله دن دکدر . رعایت و وظیفه نقطه نظرندن ایسه
باقلیدی خالد ، حضرت فاروق اکرمک اوغانی خلافت نامزدلری میانن اداخل
ایلمسی امرنده وقوعبولان تکلیفه جواباً : بر اودن بر قربان کافیدر دیبه شخص
عالیرینک او اغورده فدا ایلمش اولدیغنی بیان بیورملری ، صدد بمحتمزی تنوره ،
وظیفه مسئله سنک آغرلنی و او یوکی تحمل ایتک ، هر یکدک کاری اولدیغنی اثباته ،
کافیدر ظننده یز .

اما حب ریاست و وسعت معیشت موقعندن محاکمه امور ایدیلورسه ، انسانک هر
شیئی قبوله استعدادی انکار اولنهماز . (۲۵۶ و ۷۶۳) نجی حدیث شریفله ده بر
کره نظر بیورلسون .

۶۹۴ مَا أَتَاكَ اللَّهُ مِنْ أَمْوَالِ السُّلْطَانِ مِنْ غَيْرِ مَسْئَلَةٍ وَلَا إِشْرَافٍ

فَكَلَّهُ وَتَمَوَّلَهُ

استمکنسزین ، نفسکده بر میل اولقسزین ، جناب حق اموال سلطانیه دن هر نه
و بر رایسه ، به ، آنکه زنکین اول .

دقت بیورلدیمی ؟ شرط اکتساب غایت آغردنر . اموال سلطانیه دن بر شی استامک
بمکن اما ، میل نفس اولماسی مسئله سی بک کوچ . زیرا میل نفس اولدیمی مداهنه .
کارلق ، کتبان کلام حق کبی سیئات ، آنک ضمنتده حاصلدر . اولوقنده دینی ، اکتساب
دنیا به آلت ایتک ایجاب ایدرکه ، آدم (۶۹۲) نجی حدیثک دائره تهدیدینه دوشر .
الحاصل الامن عصمه الله .

۶۹۵ مَا أَحْبَبُّ أُنِّي حَكَيْتُ أَنْسَانًا وَأَنْ لِي كَذَا وَكَذَا

۶۸۹ لیس مَنَّا من لم یرحم صغیرنا ویعرف شرف کبیرنا

کوچکترمه رحم وشفقت ایمانلر، اختیارلرمزك شرف و قدرینی بیلمیانلر،
جمعیتمزه منسوب اوله مازلر .

۶۹۰ لیس مَنِّي ذُو حَسَدٍ وَنَمِیمَةٍ وَلَا كِبَانَةٍ وَلَا أَنَا مِنْهُ

قلبی حسدله مالی اولانلر، نیممه ایچون خلق بیننده کزنلر، یعنی خلقی بر برینه
طاقشدیرمق ایچون اورادن اواریه نقل کلام ایدنلر، ازمنه آیهده اوله حق و قوعادن
کویا بعض وسائط علمیه و عمایه ایله خبر و یرنلر، بندن اولدینی کبی بنده آنلردن دکلم .

۶۹۱ لِيَصِلْ أَحَدُكُمْ نَشَاطُهُ فَإِذَا كَسِلَ أَوْ قَتَرَ فَلْيَمْعُدْ

بر آدم نشاط وانبساط ایله نماز قیلسون، کسل و قتور و قتنده اوطورسون .
بو حدیث شریفك سبب ورودنده بخاری شریفده بیان و ایضاح و حضرت انس
بن مالکدن روایت اولدیغنه کوره، مسجد شریفده اوزادلش بر ایچی قره الاعین
افدمز حضرتلری کوره رك، سیندن سؤال ایتدیکنده؛ بو ایپ حضرت زینك در،
نماز قیلار ایکن کندوسنه فتور عارض اولدیغنده بو ایپه آسیلور، آنکله فتورینی ازاله
ایدیور، جوانی و یرلدی . آنک اوزرینه اشبو حدیث شریف فرمان بیورلدی . او یقو
غلبه سی، آجلق الحابی و الحاصل حضور قلبه مانع اولور اسبابک طریاتی حالتده،
انسان کندوسنی استراحت ایتدیرمیسی و اسباب مانعیه ازاله ایتدکن صکره نمازینی
قیلمسی مشروط و مشروعدر .

۶۹۲ لِيَغْشِيَنَّ أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي قَتَنٌ كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلَمِ يُصْبِحُ

الرَّجُلُ فِيهَا مُؤْمِنًا وَيُمْسِي كَافِرًا يَبِيعُ أَقْوَامٌ دِينَهُمْ بَعْرَضٍ مِنَ الدُّنْيَا قَلِيلٍ
بندن صکره اتم اوزرینه، کیجه نك ظلمت قاطعه سی کبی، بر زمان فتنه طاری اولور،
بر وقت آفت حلول ایدرکه؛ مسلم و مؤمن اوله رق صباحلایان کیسه، کافر اوله رق
آقشاملار، و متاع قلیل و شیء حقیر دنیایه مقابل دینی صاتار .

ظن اولدیغنه کوره بو حال، حضرت عثمان رضی الله عنک شهادتیه بدأ ایتدی،
حالا سکوتیب اولدی . رجال مسلمیندن بك چوقلری بو حدیث شریفه ما صدق
اولدی، الآنده اولمقده در .

بن بر آدمه حکایه ایتمکی و بویله بویله یا یعنی سوم . یعنی بر شخص که که اولور ،
یا لسانی بشقه بر آفته مبتلا بولنور ایسه ، آنک حالی تقلید ایدرک حکایه ایتمکی ،
النده ، ایاغنده ، یوزنده ، کوزنده کی بر نقصان سببیه حاصل اولان حرکات غیر طبیعیہ .
نک تقلید ایدلمسنی استم .

شرح حدیث بیور بیورلرکه ، بر کون حضرت عایشه رضی الله تعالی عنها والده من ،
سید العالم افندمن حضرتلرینه خطاباً : سکا ازواج طاهرا تندن حضرت صفیه رضی الله
عنها کافیدر ، بشقه لرینی نه یا به جقسک کی بر سوز سوبلیه رک ، حضرت صفیه نک قامتک
قیصه لغنی تعریض و تقلید ایتمک استمسنه ، جواباً : او قدر آجی و قوقش بر سوز سوبلیه یکرکه
آنک بر کله سی بحر محیطه دوشه طادینی بوزار ، رایحه سی مرکزک رایحه سنه غالب کلور ،
فرمانی صادر اولش . زیرا بر آدمک خلقتنی تنقیصاً حالی حکایه ایتمکده هم غیبت ،
هم کسر قلب ، هم ده خلقت الهیه به تعریض کی اوج امر منہی اختیار اولمش
اوله جفندن ، صلی الله علیه وسلم افندمن شدتلی نهی بیور مشلر ، شدنی اولدرجه اعظام
ایتمشکرکه ، زره ده قالدی طبایع سلیمه اصحابنک مزاجنه آغیر کلسی ، حتی بو مقوله
تقلیدلرک دکرلری بیه فوقوده جق درجه ده متعفن اولدیغنی امر ایتمشردر .

۶۹۶ ما أهدى المرء المسلم لأخيه أفضل من كلمة حكمة يزيدُهُ

الله بها هدى أو يرُدُّه بها عن ردى

بر مسلمک دیکر مسلم بر فرداشنه ، کلمه حکمتدن افضل هدیه سی ، اوله ماز . چونکه
او کلمه حکمتله مهدی لهُک یا بصر بصیرتنده کی نور ، زیاده نور ، یا خود او کلمه طیبه
سببیه او ذاتک بر فنا حالی زائل اولور .

۶۹۷ ما ترکْتُ بعدی فتنَةً أضرَّ على الرجال من النساء

بندن صکره رجال اوزرینه قادینلردن بشقه فتنه ترک ایتمم .

یعنی دین مبین اسلام هر فتنه نک وجودینی دفع ایلدی . بن کافه فتنی ، سنن سنیه
ایله محو ایلدیکمدن کبری به بر شی قالدی ، آنجق قادینلرک احداث ایده جکلری
فتنلر ، یا خود فتنه اوله رق قادینلر باقی قالدی . بو صددی تنویراً بر کتابده کوردیکم
شو بیت عربی تقدیر کوزلدر :

اذا رأيت أموراً منها الفواد تفتت * فتش عليها تجدها من النساء تأتت
یعنی قلبلرک اورکه جکی وقبر یلوب طانغیله جنی بر حالک وقوعنی کوردیکنده ،
سببنی ، منشائی ارار ایساک ، مطلقاً بر قادیندن کش اولدیننی بولورسک . پک حقیقی بر
سوزدر . بیکلرله وقوعاتی تطبیق ایتدک ، عینی عینه اصابت ایتدیکنی کوردک . (۳۸۹ و
۵۱۲) نجی حدیث شریفه ده باق .

۶۹۸ ما حاک فی صدرك فداءه

وجدانکی نخریش وراحتسز ایدن شیئی ترک ایت . بو حدیث شریف (۷۸)
نجی نومورده ینه کیچمش اولدیننی کبی ، لفظ آخر ایله بو معنایی متضمن بعض احادیث
شریفه یه ده البته تصادف اولنه جقدر . جمله سنک راویسی بشقه اولسی ، علیه
الصلاة والسلام افندمز حضرتلرنجه بو حدیث شریفک بر دستور جلیل القدر اولدیننی
وهرکسک بو معنایی بیللمسنی مراد بیوردقارنی افهامه کافیدر .

۶۹۹ ما حق امری مسلم له شیء یرید أن یوصی فیہ یتت لیلتین إلا ووصیته مکتوبه عنده

مسلمک ذمتنه ترتب ایدن حقوقدندرکه ، بر شیئی وصیت ایتک مراد ایتدیکی حالده ،
دنیاده ایکی کیجه کیجه لسه بیله ، وصیتی یازلمش اولدیننی حالده یاننده موجود بولمسون .
یعنی اھمال ایتیبوب ولو ایکی کیجه اولسون کچرمیوب وصیتنی یازوب یاننده
بولندیرمیدر . چونکه اولومک نوقت کله جکی بیلنمز . کیملره بوجی واردر ، کیملرک
کندی اوزرنده نه درلو حق وامتیی بولنیور ، الاجنی وارمیدر ؟ وجوه بره صرف
اولنمق اوزره مالندن بر شی تفریق ایده جکمی ، بونلر ، تصورات سائرہ سی اولدیننی
خالده آنلرله برابر ، یازلمیدر .

۷۰۰ ما خاب من استخار ولا ندیم من استشار ولا عال من

اقتصد

استخاره ایدن خائب وضايع اولماز . استشاره ایدنه بالاخره ندامت کماز . اقتصاد
یعنی عصرمز اصطلاحجه قونومی ایلیان ضرورت فقری کورمز .

۷۰۱ ما خَفَّفْتَ عَنْ خَادِمِكَ مِنْ عَمَلِهِ فَهُوَ أَجْرُكَ فِي مَوَازِينِكَ

یوم القيامة

خادمك ايشندن هر نه بي تخفيف ايدر ايسهك، روز جزاده سنك اعمالك حسنات
جهته قونولور .

مقصد سنيه، خدامكري کوچ ايشلره قوشميكز . عباد الله عيال الله اولدقلار مجنون
آنلري رحم وشفقتكك شمولندن آپريميكز . الحاصل ممكن اولديني قدر ايشلريني
تخفيف ايديكز . مخاطب خطاب جليل (وانك لعل خلق عظيم) افندمز حضرتلرينك
اشبو امر وفرمان نبويلرندن دنخي اسلاميتك موضوعنك صرف انسانيتدن عبارت
اولديني منمهم اولور .

۷۰۲ ما ذَبَّانِ جَائِعَانِ أَرْسَلَا فِي غَنَمٍ بِأَفْسَدَ لَهَا مِنْ حِرْصِ الْمَرْءِ

على المالِ والشَّرَفِ لِدِينِهِ

قويون سوريسنه صاليويرلمش اولان ايكي قوردك سوري يه ويرديكي ضرر، انسانك
مال ورياست حرصيه دينه ويرديكي ضرر قدر اوله ماز .

زيرا كبر، حسد، بخل، تجاوز حقوق عباد، بي نوعي تحقير، ذاتي توقير، كجی
رزایل اخلاقيه نك موردی واصل الاصولی، بوايكي خصلت ذميه در . بو امر نبوی
مثال آتی ايله ده تشریح اوله بيلور .

خلفای راشدين عصرينك صوك زمانلرنده امت اسلاميه ارسنده حادث اولوب
حالا دست تحريپ وقهرينه معروض اولديغمز تفرقه، بعض اصحاب هوانك مبتلا
اولديني حب مال، عشق رياست، حرص شهرت، لك نتیجه اليه سيدر . شغف
رياست، حب شان وشهرت ايله صدری ممتلى بولنانلر، رقاب امتی دست استعباد وقهرنده
كيف ما يشاء قلب ايتكم ايجون، اصحاب رايذن اولان امتك عقلا وعلماسيايه قوه
تفذيذه نك روجي حكمنده اولان رؤسای عسكريه سنی الده ايتمكه محتاجدرلر . بونلرده
شرف رياست وتقود و ثروتدن بشقه بر شيثله اطماع ايديله ميه جكندن، بيت المال
مسلمين، بو وسائط مخربيه نك ارضا واماله سی اوغرينه تخصيص ايديلور . بر قومك
رياست مغنويه سنی حائر اولان عقلاسی، بر مستبدك خادم منفعتی، مروج شهوتی،

اولدینی کبی، ارتق بقیه نفوس میلیوناره بیه بالغ اولسه، خاصه سی آلتش بر بوضه درجه سنده، هوام وحشرات مرتبه سنده قاله جقلرنندن، عقلایه قارشی طبعاً وخلقاً سرفرو برده خضوع وانقیاد اولمقدن بشقه چاره لری قالماز .

تولید امثال واشباه، قانونیه مفظور بولنان عالم، شرف وریاست آفتنی بر شخصه حصر اتمیه جکندن، بو حرص وارزو ایله ظهور ایدن خوارجک بری برینی بلع و محو اتمک فطرت طبعیه سی، وقوتلری بکدیگره تعادل ایدوبده هرکس برلی برنده ثابت قالسه بیه، دائرة نفوذ لرینی تقسیم ایده مامک دردی، عالمک باشنه طوراً، اداره، مذهباً بر چوق تفرقه بلالرینی چیقارمشدر، اذهان افساد ایدلمش، حضور وامنیت سلب اولمشدر .

تواریخ اسلافی مطالعه ایتدی کزده اسباب تفرقه بی ازاله ایله خلقی تألیفه چالیشیان افکار منوره ومعتدله اصحابندن نیجه اعاطمک، ثمره سعی عقیم ومایوس قاله رق بی بوککش، یا او اغورده انواع مصائبه هدف اوله رق قانی دوککش، بولورز . بوهرج مرج امور، حکایه سی صدندده اولدینغمز حدیث شریفده فرمان بیورلدینی وجهله هب حب ریاست، میل مال وشهرت خصلت ذمیمه سی نتیجه سیدر .

یوقسه اخوان دینک نفوذ وشرف سیاسی، منفعت ماده ومعنویه سی، تزئیده وسیله وخلق ایله الوف اولان ریاست وثروت مشروعه اصحابی، مدار اقتخار امتدرلر . انلر هر عصرده محمود، هر وقت ممدوح اولان اغنیای شاکرینددرلر . کثر الله نفوسهم .

۷۰۳ ما زال جبریل یوصینی بالجاری حتی ظننت انه یورته وما زال

یوصینی بالملوک حتی ظننت انه یضرب له أجلاً أو وقتاً اذا بلغه عتق

حضرت جبریل، قومشو حقی بکا او درجه ده اکیداً والتزاماً توصیه ایتدی که، حتی ظن ایتدمکه قومشو قومشویه وارث اوله جقدر . ینه جناب جبریل، کوله وجاریه . لری بر راده ده توصیه ایتدی که . ظن ایلدیمکه ممالیک ایچون مدت تعیین اوله جقدر که اول مدتک حولنده ازاد ایدیلر .

مقصد سنیه، قومشو حقوقک اهمیتنی، ممالیکک خوش طوتلمسنی، انلر برادر معامله سی ایدلمسنی توصیه در (۵۴) نجی حدیث شریفده باقلسون .

۷۰۴ ماضل قوم بعد هدی كانوا علیه الا اتوا الجدال

بر قوم، داخل دائرة هدايت يعنى اسلام اولوبده آنک اوزرنده باقى و دائم اولدقجه، ضلالته ميل ايلمزلر، آزمازلر، مکر که ينلرينه بر خصومت باطله طارى اوله . يعنى منافسه حصوليه تفرقيه دوشوب بر برلريله اوغراشوب طوردرلر . اولوقت زيغ وضلال و هلاک کي وسائط ازاله ، او قومک لازم غير مفارقي اولور .

۷۰۵ ما عال من اقتصد

اقتصاد ايلان، يعنى معيشت و صرفياتنده وسط حالى، درجه اعتدالى، اختيار ايدنلر، محتاج اولمازلر .

ضروب امثال عربهدندر که « صديق الرجل قصده وعدوه سرفه » معنایى : انسانک دوستی نه قونوميسى، دشمنی ايسه اسرافيدر . شرک و عقلم خلافته اوله رق آنچه صرف ايتک اسرافدر، اسراف ايسه حرامدر . انسان النده کي نعمت الهيه تک قدرينى بيلملى . زیرا « النعمة مجهولة اذا فقدت علمت » بيورلمشدر . ترجمهسى، نعمتک وجودى حالنده قدرى بيانمز . نه وقت که الدن کيدر اول زمان اکلاشيلور . بناء عليه راحت اوله رق زماتى کچيرمک استيانلر، مسئوليت وجدانيه دن قورقانلر، معيشتنده اقتصادى اختيار ايدرلر، لازمى ترک ايله الزمک تدارکنده بولنورلر . الزمى التزام ايدن ذات مقتصددر، مقتصدین ايسه عند الله محبوبدر .

بو حديث شريف، امت مرحومه تک عمومى و خصوصى هر خيرينى متضمندر . عصر مزده فن مخصوص حکمنى آلان و مجربات حکميه و علميه دن عبارت اولان « نه - قونومى پوليتيق »، فن مالى، علم ثروت ملل، علم تجارت کي علوم نافع، اشو ايکي کلمه مبعجه و وجيزه ايله خلاصه ايدلمشدر . علوم مذکوره ايله متفرعاتى اگرچه عصر سعيد نبويده بين الامم متداول اولمش اولسه ايدى، مطلقاً محصيلى ايچون امر و فرمان قطعى شرفصا در اوله جنى مشرب سنیه نبويه لرينى لايقيه بيلانلر، بلا تردد اعتراف و قبول ايدرلر . زیرا سيد الکائنات افندمر حضرتلرى، امتک وقایه شرف و شائى ايجاب ايدده جک کافه وسائل مقبوله و معقوله به تشبث ايدلمسى لزومى تأکيداً بو قدر احاديث شريفه ايله ناطقه زيب کال اولدقلىرى کور يلوب طورور ايکن . مدعاى عاجزانه مک تصديقنده تردد ايدليه جکندن امينم . (۳۴۷) نبى حديث شريفده باقيه .

۷۰۶ ما عَلِمَ اللهُ مِنْ عَبْدٍ نَدَامَةً عَلَى ذَنْبٍ إِلَّا غَفَرَ لَهُ قَبْلَ أَنْ

يَسْتَغْفِرَهُ مِنْهُ

جناب حق ایندیکی کناهلر اوزرینه ندامت ایتمکده اولدیغنی بیلدیکی بر مذنبک،
استغفارندن اول عفو ومغفرت ایدر .

حسب البشریه اختیار اولنه حق ذنوب اوزرینه وقوعوله حق ندامت، باعث مغفر-
تدر چونکه شرط ندامت، عدم تکرر ورجعتدر، اما تعذبات اخلاقدن متأثر ونادم
اولیان، بالعکس مثلذ بولنان، حسابدن خارجدر. صدد بمحتمزده او مقوله لره یر یوقدر .

۷۰۷ ما فَتَحَ رَجُلٌ بَابَ عَطِيَّةٍ بِصَدَقَةٍ أَوْ صَلَاةٍ إِلَّا زَادَ اللهُ تَعَالَى

بِهَا كَثْرَةً وَمَا فَتَحَ رَجُلٌ بَابَ مَسْئَلَةٍ يَرِيدُ بِهَا كَثْرَةَ إِلَّا زَادَهُ اللهُ تَعَالَى

بِهَا قَلَّةً

بر آدم، باب عطیه واحسانی صدقه وصله ایله آجاز، الا جناب حق آنک امواله،
تروتنه، فیض و برکت ویرر . اموالی تکثیر ایدیم قصدیله، اونه کندن بر یکندن بر
شیلر استیانلرک ده، فقر، احتیاج وقتی ازباید بولور .

انسان ظهر غنادن، یعنی قدرت حالیه ومالیه نک وجودیله برابر صدقه وصله ایلدیجه،
برکت بولور . زیدک، عمرک الله کوز دیکدیجه، احتیاجدن احتیاجه دوشر .

۷۰۸ ما قَدَّرَ فِي الرَّحْمِ سَيَكُونُ

رحم مادرده تقدیر اولنان شی، البته وجوده کلور .

قضا وقدره هیچ بر شی مانع اوله ماز، قورقونک اجله فائده سی یوقدر .

۷۰۹ ما قَدَّرَ اللهُ لِنَفْسٍ أَنْ يَخْلُقَهَا إِلَّا هِيَ كَأَنَّهَا

جناب حق، بر نفسی خلق ایتمنی تقدیر ایتمش ایسه، منعه چاره لر یوقدر، مطلق

وجوده کله جکدر .

چو جغ اولسون دبیله انواع وسائط مانعه به مراجعت ایدنلر حقنده وارد اولمش

بر حدیث شریفدر . تفصیلنه مطلع اولوق استیانلر، کتب فقهیه به مراجعت ایتمسونلر .

۷۱۰ مَا قُطِعَ مِنَ الْبَهِيمَةِ وَهِيَ حَيَّةٌ فَهُوَ مَيْتَةٌ

حیوان صاع ایکن اوزرندن هر نه کیلور ایسه، میده در . میده ایسه حکم قرآنله
حرامدر .

مثلا صاع ایکن بر حیوانک بودندن ات چیقارمق، یا بر عضونجی توپارمق کبی .

۷۱۱ مَا قُلَّ وَكُنِيَ خَيْرٌ مِّمَّا كَثُرَ وَاللَّهُ

چوق اولوبده انسانی حقدن مشغول ایدن، محاسن اخلاقیه دن تجرید ایلان
اموالدن، آز اولوبده کفایت درجه سنده اولانی البته خیرلیدر .

۷۱۲ مَا كَانَ الْفُحْشُ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا شَانُهُ وَلَا كَانَ الْحَيَاءُ فِي شَيْءٍ

قَطُّ إِلَّا زَانُهُ

هر شیده حتی کافه جنس حیوانات، حجاد ونباتده بر فحش، بر قصور، بولنور ایسه
شیندر . هیچ بر شیده حیا اولماز، الا صاحبی تزین ایدر .

مقصد سیه، زرده قالدی انسانده، حیوان و حجاد ده بیله فحش و نقصان اولسه
قدرینی تزییل ایدر . حیا ایسه، موجب شرف و شاندر . یعنی رذائل اخلاق، انسانک
دکر و قیمتته نقیصه ویرر . و محاسن خصال ایله ترین ایدنلرده شرف و بها بولور .

۷۱۳ مَا كَانَ الرَّفْقُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانُهُ وَلَا تُزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانُهُ

رفق و ملایمت هر زرده بولنور ایسه صاحبی تزین، کیمدن که بو خصلت حمیده
تزع اولنورسه، اتی معیب و خجیل ایدر .

روح الوجود افندمن حضرتلری الطف واحسن خلق ایله متخلق اولدقلرندن،
امت و اصحابی دخی اورتبه عالییه وصوله سوق ایدیورلر .

شرح حدیث بو حدیث شریفک شرحنده، رفقک طبایع و اخلاق انسانیه اوزرینه
تأثیری امرنده دییورلرکه، طائفه عربک حریت افکار و مزاجی معلوم یا، بر کون بر
دلیقانی حضور حضرت پیغمبری به رخصتیاب دخول اولهرق، یا رسول الله بکا اذن
ویر کیدوب زنا ایده جکم دیر . جناب معدن الحلم و الکرم افندمن، او ذاتی یاننه
اوطورده رق، اهلاً و سهلاً ترجییلله التفات بیوردقدن صکره : فصل والده کر الله

کیمسه نك زنا ایتسنی استرمیسکر دیه سؤال ایدر . نعوذ بالله دیه عربك محرك ایدن عروق غیرتنده حاصل اولان حدت و غضب کوزلرندن نمایان اولور . ای ، قیزك یا خود قیز قرداشك ، یا خالهك ، یا عمهك ایله کیمسه نك زنا ایتدیکنه راضی اولورمیسك؟ بیور یلور . دلیقانی الله کوسترمسون استهم جوانی ویرر . مادامکه سن راضی اولیورسك ، سنك زنا ایده جكك خاتونده ، بر بسنك یا اناسی ، یا قیز قرداشی یا متعلقانندن بر یسیدر . او یله بر تجاوز شینعه یه احتسارک حائده او عائله ایله علاقه دار اولان اشخاصکده شمدیکی سنك کسب ایتدیكك حالك عیننی کسب ایده جکنده شبهه ایدرمیسك ، شو حالده سکا یا پلمسنی مجویز ایتدیكك بر شیئی آخرك حقدده یا بمق حسارتی زهدن آلدك؟ بیوردقلرنده ، ای ، او یله ایسه بوندن صکره یا بامام عهدنی حضور نبوده غایت صاف یورکه درمیان ایله قالتوب کیدر . آندن صکره ده عمری اولدجه بر مرد عهد پرور اولوب زمانتی کمال صلاح و عفته کچیر بر .

اشته رفقتك نصل بر حسن نتیجه بی انتاج ایده جکی کورلدی یا . صلی الله علیه وسلم تسلیماً کثیراً ابدأ دائماً .

۷۱۴ ما کرهت ان یراه الناس منك فلا تفعله بنفسك اذا خلوت

خلقتك سنده کورملرنی استمدیکك ، سندن ظهورنی بیلدکلرنی ارزو ایتدیكك شیئی ، یا لکر باشنه اولدیغك حالده ده یا بیه .
یعنی عالمه خوش کورنیه جك و عالم ایچنده یا بیله میه جق فعلی ، تهالغنده ده اختیار ایتمه . بو کلام شریف بر دستور و بر میزاندركه افعال واقواله تطبیق ایدلدکجه علو قدر و منزلی نمایان اولور .

۷۱۵ مالی اراکم عزین

بکا نه اولدی که ، سزی فرقه فرقه کور بیورم .
بر کون مفعخر الرسل افندمز حضر تلری ، اصحاب کرامک اجتباعکاهلرینه داخل اولدقلرنده آنلری اوتنه ده بریده حلقه حلقه ، آیری آیری اوتورمش بولدقلرینی کور-مکله ، بو حالت تفرقه یی بکنمذکلرینی ، تفرقه دن اجتناب اولنسنی امر بو حدیث شریف شرفرس مسامع اصحاب اولشدر .

۷۱۶ ما محق الاسلام محق الشح شیء

اسلامیت شح و بخی محو و ازاله ایندیکی کبی هیچ بر شیئی ایتماشدر .
یعنی مسلم بخیل اولماز ، اسرافه ده میل ایتمز . مقتصد ، معتدل ، سخی ، کریم و
جوانمرد اولور .

۷۱۷ ما من القلوب قلب الا وله سبحانه كسحابة القمر بينما

القمر يضيء اذ علتة سحابة فاطلم او تجللت

هیچ بر قلب یوقدر که ، قمرک بلوطلری کبی آنک ده بلوطی اولیه .
قمر ضیادار ایکن ، بلوط یوکسله رک قمرک ضیاسنه حائل اولور ، یاخود منجلی اوله رق عالمه
نشر ضیا ایدر .

یعنی قلب انسانک بلوطلری واردر . بعضاً اولور که قلبک اوکنه بر بلوط کله رک
ادراکی زائل اولور ، تارة آچیه رق نشر انوار ایدر . الحاصل انسان بر حال ایله باقی ،
وعالم کون وفسادده بولندخه ، تبدلدن ، قبض و بسطدن خالی اوله ماز . قابض ، باسط
دخی ، مقب القلوب والابصار اولان حضرت خالق الاکوان اولدیغنه کوره ، حصه مزه
عجز بشریدن بشقه هیچ بر شی دوشه ماز .

۷۱۸ ما من أحد يموت الا ندیم ان كان مُحْسِنًا ندیم ان لا

يكون ازداد وان كان مُسِيئًا ندیم الا يكون نزع

وفاتندن سکره نادم اولیه جق هیچ کیمسه یوقدر . دنیاده ایکن زماتی اییلکه
کچر مش اولانلر ، احسانلرخی زیاده ایتماش اولدقلرینه ؛ واکر فالغه مبتلا اولمش
ایسه ، او سو حاللردن ایرلماش یعنی توبه ایلماش اولدیغنه پشیمان اولورلر .

۷۱۹ ما من أحد يكون على شيء من امور هذه الأمة فلا يعدل

فيهم الا كبه الله تعالى في النار

هر کیم که امور امتدن بر امر اوزرینه مأمور اولورده وظیفه مأموره سنده التزام
عدالت ایتماز ایسه ، جناب حق اول آدمی تبه بی اشاغی جهنمه القا ایدر .

۷۲۰ ما من إمامٍ أو والٍ يَنْتَلِقُ بَابَهُ دُونَ ذَوِي الْحَاجَةِ وَالْحَلَّةِ
وَالْمَسْكَنَةِ إِلَّا أَغْلَقَ اللَّهُ أَبْوَابَ السَّمَاءِ دُونَ خَلَّتِهِ وَحَاجَتِهِ وَمَسْكَنَتِهِ

امام المسامین، یا خود حضرت امام جانبندن امور امته تعیین اولمش اولان بر والی، اصحاب مصالحه، ضعفنا و مساکینه قابوسنی قیاس، ضعفای امت حضورینه کیره من ایسه، جناب حقدہ آنله ابواب عفو و سہاحتی قاپاہ رق، کندی احتیاج و فقر و مسکتلرنی بارکاه الوہیتہ عرض ایده مز اولورلر .

۷۲۱ ما من امرئٍ یُخَذَلُ امراً مسلماً فی موطنٍ یَنْتَقِصُ فیهِ من
عَرَضِهِ وَیَنْتَهِكُ فیهِ من حُرْمَتِهِ الاَّ خَذَلَهُ اللهُ فی موطنٍ یُحِبُّ فیهِ نُصْرَتَهُ
وما من أحدٍ یَنْصُرُ مسلماً فی موطنٍ یَنْتَقِصُ فیهِ من عَرَضِهِ وَیَنْتَهِكُ
فیهِ من حُرْمَتِهِ الاَّ نَصَرَهُ اللهُ فی موطنٍ یُحِبُّ فیهِ نُصْرَتَهُ

بر مسلمک عرضنه نقصان طریان ایتدیکی، حرمتک هتک اولدیغی بر برده اکا اعانه ایتیمان آدمی، جناب حق ده عینی معامله به دوچار ایدر . یعنی محتاج نصرت اولدیغی بر مخلده معینسز بر اقور . ینه عرضی معرض زوالده بولان و حرمتی هتک اولتمق استیلان بر مسلمه، اعانه ایدنلر . اولبه بر حال ناچارکی به کلدکری صره ده کندلریده مظهر نصرت الهیه اولورلر . « عرض » انسانک حمایه سنه مجبور اولدیغی شی دیمکدر .

۷۲۲ ما من بنی آدمٍ مولودٌ الاَّ یَمْسُهُ الشَّيْطَانُ حِينَ یُولَدُ فِیَسْتَهْلُ
صَارِخاً مِنْ مَسِّ الشَّيْطَانِ غَیْرَ مَرْیَمَ وَابْنِهَا

بر چوجق اناسندن طوغنماز الا طوغدیغی وقتده آتی شیطان مس ایدرده فریاد ایتکمه باشلار . لکن حضرت مریم رضی الله عنها ایله ولد مکرمی جناب عیسی صلواة الله علیه وعلی نینا بوقاعده دن مستادر . آنلرک ایکسنی ده شیطان مس ایتدی . یعنی هر مولود، صفتین جلال و جمال مظهر یئی اکتسا ایلدیکی حالده پیرایه زیب شهود اولور . بالکتر او ایکی ذات عالیقدر مستقنا و صرف جمالی اوله رق ظاهر اولشلردر .

اشته جناب عیسی ایله ام محترمی جماعت اسلامیه بویله محترم طاینرلر طانتدیرانده سید البشر اقدمز حضرتلر بدر . حال بویله ایکن نصارانک ، علیه الصلوة والسلام اقدمزک شان معالی عنوانلرنده کی تفوهات جاهلیه سی شائبه اغراضدن عاری ، عقول وطبایع سلیمه اصحابنه کوره جای مطالعه در . زیراً بز ، حضرت مسیحی ، قدر ومنزلت رفیعه صاحبی عزیز و مقدس بر نبی ذیشان بیلورز . معاذ الله علیه زباندرازلق ایدنلرک کفرینه حکم ایله جمعیت اسلامیه دن طرد ایدرز . سبی جنایتیله متجاسر اولانلرک ده حکم شرع سید المرسلین ، جزاء قتلنه فتوا ویرر . حضرت عیسی به قارشو بولندیغمز اطوار احترامیه به مقابله ، نصارانک بزم روح روحز اقدمز حضرتلری حقنده کوستر دکبری معامله عجبیه ، میزان احوال طرفینه کافیدر شمعی کره ارض اوزرنده ، دین نصرانیته قبول ایتش اولان اوچیوز میلیون خلقک هان بر نصفی جناب مسیح موقر اقدمز حقنده درلو درلو عقائد زانغه ده بولنورلر . معاذ الله حضرت مریمک قدسیت و طهارت ذیلنه قارشو هتک حرمت ادب ایدرلرده ، ینه نصارایز دعواسنده کررلر . بو قدر چاریق ، بورتبه مناسبتر ، بر اعتقاد ، تصور اولنه ماز . بر پیغمبر ذیشانک قدسیت و طهارت ذاتیه سی علمبنده سوزلر سویلنسونده ، آندن صکره ده ینه آنک کلیسانه کیدلسون ، آنک وتوابنکک تأسیس ایتدیکی اصوله رعایت ایدیوروز ادعاسنده بولنسون ، بزم کبی خریستان اولمیدلر دیه ده محمدیلرک علیه قیام اولنسون ، دنیاده مناسبترک اولورسه اشته بو قدر اوله بیلور !

هله الافراقه دنیلان عادات ایله ، نصرانیتک هیچ مناسبتی یوقدریا ، نصرانیت زده قالدی ، عادت افرنجیه کندی تا بلرینی زه لره کتوردی ! اره لرنده کی فرق ، بین السماء والارضدر . حال بویله ایکن ینه نصارایز و مسیحیز دعواسیله بر کور دوکو-شیدر کیدیور . دیانت نصرانیته نک اساسی و فروعاتی تدقیق ایدنلر ، الافراقه نک نصرانیتله برابر بر قازانده یوز بیکلرجه سنه لر قایناسه ، ینه اتحاد ایدمه جکئی بک اعلا بیلورلر ایسه ده . لکن انسان کنیدیستی کوره نک دنیلان مصیبتدن قورتاروبده صاحب عقل و حکمت اولوق نه قدر مشکل !!!

نظر دیانت اسلامیه ده جناب مسیحک شان جلیل نبوتی مغل ، تفوهاتده بولنانلر ، معناً بر جنایت عظیمه ایله محکوملر ایکن ، شان نبوتاً بلرینه مغل عقاید کندولرنده وجودیله برابر ینه دین عیسی به تبعیت ایتدیکنمزدن طولانی بزده قارشو اعلان خصومت

ایتمارینی و دنیا یوزنده بر محمدینک بولمنسنه راضی اولاملارینی، بیه نمکه تابع اولدقلری
هانکی دینک مقتضای عد ایدیورلر چونکه اورتالده دین یوق، الحاصل یوق بره
بر غوغا، بر کورلتیدر کیدیور. یا هو طوریکز، بر کره انصاف وعدالتله ایشی میزان
ایده لم. احوال واعتقاد طرفینی نظر محاکمه دن کچیرلمده، صکره ایجابنه باقم، دیه جک
بر فرد مطاعده ظهور اتمیور. وقتیه بابالقی مقامنک سیاسی اوله رق مسلمانلر علیهنه
غرضاً نشر ایلیکی آثار وعقائدک توارت ایدن خصومتی، ابا عن جد یوریوب کید-
یور. دها طوغریسی، دنیانک حکمت وتبصر ایله تزیین ایلیکی، ترقیات مدنیه
شمسنک تصور اولنه، یه جق بو درجه ارتقاعی طوتدینی صره ده، صلییلرک بزه مقابل
کوستر دکلری اطوار عجیبه، بر اسکله ماده سی شکلنی آلیور. چونکه او حکمتله بو
عمل بیننده نسبت یوق. هایلکر شوراسی جای تردد اوله رق باقی قالدورکه. بز حضرت
شارع اکرم افدنم حضرتلرینک مرضی سینه لری دائره مننده عدالت وحکمت وصلاحی
کلیلله التزام ایسهک، مدینت اسلامیه نک آثار نافعنه سنی فعلاً کوسترسهک، نصارا
دیهمیه حکم بو طائفه صلییون، حقمزی قبول وتسلیم ایده جکلرمی، یوقسه حالا اسکی
بقاله تراش اولوب کیده جکلرمی؟

۷۲۳ ما من جرعة اعظم عند الله من جرعة غیظ کظمها عبده

ابتغاء وجه الله تعالی

یودولان جرعه لر ایچنده، غیظ وغضب جرعه سنک لوجه الله یودلمسندن عظیم و
مهم بر جرعه یوقدر.

بر منفعتک قوتی مطالعه سی، بر راحتسز لکک حصولی قورقوسیه غیظ وغضبک
اوکنه کیچمک ده موافق عقل وحکمت ایسه ده، اک مقبولی اویله بر نفع ذاتی تصویری
اولمقسزین مجرد ابتغاء لوجه الله اظهار حلم ایدیلورسه، عند الله موجب اجر جزیل
اولور. «جرعه» ایچیلان بر شینک آرتغنه، یاخود بر یودوم صویه دینیور.

۷۲۴ ما من ذنب بعد الشرك اعظم عند الله من نطفة وضعها

رجلٌ في رحمٍ لا یحیل له

عند الهیده شرکدن صکره اعظم جرم وکناه، بر آدمک کندوسنه حلال اولیان

رحمه نطقه القا ایتسیدر . (۷۱۳) نجی حدیث شریف مناسبتیله یازیلان فقرده یه نظر بیور یله .

۷۲۵ ما من رجل یلی امر عَشْرَةَ فَمَافُوقَ إِلَّا أَنی اللّٰهُ مَغْلُوبًا یُدُّهُ
الی عُنُقِهِ فَکَفَّهُ بِرُءُؤِهِ أَوْ وَثَقَهُ إِیمُهُ أَوْ لَهَا مَلامَةٌ وَأَوْسَطَهَا نَدَامَةٌ
وَأَخْرَجَهَا خَزَنَتِی یَوْمَ الْقِیَامَةِ

هیچ بر کیمسه یوقدر که ، اون نفرک ، یاخود اوست طرفنده بولان بر جماعتک
امورینه تولی ایتسون ، یعنی آنلرک رؤیت امورینه مأمور ، اوزر لرینه حاکم اولسونده ،
حضور الهی یه اللری بویته باغلی اوله رق کلسون . آنک باغنی چوزه جک شی ، آنک
بریدر . یعنی حسن 'خلقه مقارن اولان عدالتیدر . باغلا یانده ، وحداتی مخریش و
راحتسز ایدن ، افعال واقوالیدر . ولایتک اولی ملامتدر ، اورته سی ندامتدر ، آخری
روز جزاده ایچ اؤ بونیسیدر . (۲۵۶ و ۳۲۶) نجی حدیث شریفار مناسبتیله بوبابده
بعض شیلر یازمشدر .

۷۲۶ ما من شیء یوضع فی المیزان أثقلَ من حُسْنِ الخَلْقِ وَإِنَّ
صاحبَ حُسْنِ الخَلْقِ لَیَبْلُغُ بِهِ دَرَجَةً صاحبِ الصَّوْمِ وَالصَّلَاةِ

انسانک میزان و افعال و اعمالنده ، حسن 'خلاقدن دکر اییدی و آغری یوقدر صا-
حب حسن خلق اولان آدم ، مجرد حسن خلقی سببیه ارباب صوم و صلاة درجه سنه
بالغ اولور . محاسن اخلاقیه تک دخی نلردن عبارت اولدینغی بویله ارباب صوم و صلاة اولان
احادیث شریفه ده کورمش اولدینغمزدن تکرارینه لزوم یوقدر .

۷۲۷ ما من صدقة أحبَّ الی اللّٰهِ من قولِ الحقِّ

جناب حق عندنده صدقاتک اعظم واحبی ، انسانک سولیدیککی کلام حقدر .
کلام حقک عظمت و شانسیله نظام عالم محافظه اولور کلام حق و قایه ، طوعری
سوزی التزام ایله هیئت اسلامیه ، واصل سر منزل سعادت اولور . کلام حق ، جمله یه
واجب ایسه ، علمایه فرضدر . زیرا آنلر خشیه الله جمله دن زیاده محلدر . (۳۷) و
۶۰۹ نجی حدیث شریفله ده نظر بیورلسون .

۷۲۸ ما من عبد مسلم يدعو لأخيه بظهر الغيب إلا قال الملك

ولك بمثل

بر مسلم، بر مسلمك غيا بنده هر نه دنا ايدر ونه بي ايستره، بر ملكده آنك بر
مثلي، اول آدم ايچون اولسون دعاسنده بولنور .

يعني قرداشكه هر نه بي تمى ايدر ايسهك، بر مثلي ده سكا عاند اولور . ارتق اكا
كوره اخوان دينك، ابولكني ويا فالغني استمكده مختارسك . چونكه استديكني
بوله حق و تمياتك محمولي الاجسك .

۷۲۹ ما من عبد كانت له نية في أداء دينه الا كان له من الله عون

هيچ بر كيمسه يوقدر كه . بورجني ادا ايتك نيتنده بولنه ده جناب حقك عونى و
ياردمى انكاه بيله اوليه .

يعنى انسان، بورجنى ويرمك نيت صحيحه سنده بولنوب سعى ايلدجه، لا محال له
تأديه ايدر . ويره ميانلر، نيت ايتمانلر، يا ايده ميانلردر چونكه انسانك همتى طاغلى
برندن قالدبرر، نره ده قالدبكه بورجنى !

۷۳۰ ما من قلب الا وهو معلق بين اصبعين من اصابع الرحمن

ان شاء أقامه وان شاء أزاعه والميزان بيد الرحمن يرفع أقواما ويخفض

آخرين الى يوم القيامة

هر قلب، بين اصابع الرحمن معلقدر . يعنى كافه قلوب، مشيت وقدرت الهيه نك محكوميدر .
جناب حق ديلرسه اول قلوبى دوزلدبر . استديكي حالده حقدن انصراف ايتدبردره،
انسان صلاح و حقيقتى كوره من اولور . الحاصل ميزان عالم، فعال لما يريد حضرتلرينك
يد قدرتنددر . ديلديكي وقت بر قومى اوج علاي كمال واقتداره چيقارر . بشقه بر قوم
وجماعتيده اسفان سافلين مذلتده ابقا ايدر . الى يوم القيامة حال عالم بو صورتله جريان
ايدر كيدر .

قرآن كريمده دخي (وتلك الايام نداولها بين الناس) بيورلشدر . بر زمان
شرقيه نك صولت وقوتى آثارينه، بتون كره ارض سكانى حيران ايدي . بعده

ایلدی . صکره افق عالمدن ، دولت عثمانیه بدر منیری ظهور ایتدی . لکن اوروپانک شمس اقبانه قارشی ، بر ایچی یوز سنه دنبریدر اوده بک ضعیف دوشدی . لکن دنیا اوروپالیره ده قالمز . ایلروده آنلرک ده بیک درلو انقلاب ایله کسب ضعف ایده . جکبری دولاب عالمک دوری حکمنجه طبعیدر . آنک ایچون شمیدن اقتطاف ثمره علویت ایچون حاضرلم . زیرا بوبت ارتقا بزمدر . اگر بو نوبتیده بشقه لرینه قایدیرر ایسه ک ، الی قیام الساعه ندامت وخسبران ایچنده قالورز . یا مقاب القلوب قلب قلوبنا الی الحکمة والمعرفة . (۲۲۰) نجی حدیث شریفه ده باق .

۷۳۱ ما من مسلم یزرعُ زرعاً أو یغرسُ غرساً فیاکلُ منه طیرٌ أو انسانٌ أو بهیمةٌ الا کان له صدقةٌ

بر مسلم یوقدرکه انواع حیوانات اکسون ویاخود اغاج دیکسونده ، آنک حاصلاتندن طیور و حیوانات وینی نوعی بیدکجه ، دفتر اعماله صدقه یازاسون .
یعنی ایکتر ، بیچیکر ، اغاج دیککر ، بولاق اولسون . ثمره سعیکرله دکل بنی نوعکر ، حتی حیوانات و طیور بیه کچسون . وجود کردن کافه مخلوقات استفاده ایتسون .

۷۳۲ ما من مسلمین یلتقیان فیتصافحان الا غیر لهما قبل أن یتفرقا

بر برینه ملاقی اولان ایکی مسلم مصافحه ایتدکری حالده ، جناب حق ایکسینی دخی عفو و مغفرت ایتینجه بر برندن آیرلزلر .

۷۳۳ ما ملأ آدمی وعاء شراً من بطنه بحسب ابن آدم اکلات

یقمن صلبه فان کان لا محالة فثلث لطعامه وثلث لشرابه وثلث لنفسه
انسانک طولدیردینی قابله ایچنده ، قارندن مضر برقاب طولدیرمدی . بر آدمه موتنی اقامه وادامه ایتک ایچون بک آزیچک یعنی بر قاج لقمه الملق کفایت ایدر . اگر قطلقا زیاده یمک مجبور بئنده ایسه ، او حالده معده سنک ثلثی طعامه ، ثلثی ایچه جکی صوبه تخصیص و بر ثلثی دخی بول بول نفس الملق ایچون نفسنه ترک ایلسون .

۷۳۴ ما نحل والد الولده أفضل من أدب حسن

بیچ بر پدر اولادینه حسن تربیه وادبدن بشقه بر احسان وعطیه ایتدی . اولاده

باباسی جانبدن اولنه حق عطیه، بر اقیله حق میراث، انجق حسن ادب وتر بیه در
۷۳۵ مثلُ الجلیسِ الصَّالِحِ مِثْلُ العَطَّارِ اِنَّ لَمْ یُعْطِکَ مِنْ عَطْرِه
اَصَابِکَ مِنْ ریحِه

کور یشیلان آدم، معارف وصلاح حال صاحبی ایسه، کوزل قوقولر اخراج
یاخود صاتان بر یسیله او توروب قونوشمق کیدر. او کوزل قوقولی شیلدن سکا
ویرمزه باری هیچ اولمزه قوقوسندن اوزریکه براز سیکریا.
بالتجربه نابتدرکه، او یولده اصحاب معارفدن بر یسیله آزیجق ملاقات ایدلسه،
آیرینورکن آدم قلبنده بر بیوک انبساط حس ایدر. شریر وبد خلق بر یسیله
مصاحبتده عکس حال مشاهده ایدیلور، قلباً بر انقباض حصولیه قانقیلور. بو
میزان یک بدیهی ایکن، ینه انسان هم جنس وهم مشربنی ارایوب بولیور والسلام.

۷۳۶ مثلُ الصلواتِ الخمسِ کمثلِ نهرٍ جارٍ عذبٍ علی بابٍ احدٍ کم
یَغْتَسِلُ فیهِ کلَّ یومٍ خمسَ مرَّاتٍ فما یبقی ذلک من الدَّائِسِ

بش وقت نماز، آدمک قابوسنک اوکندن اقمقده اولان وهر کون بش کره ایچنه
طالوب بیقانیلان نهر کیدر. ارتق هر کون بش دفعه بیقاناں بر آدمک یوزنده،
کیدر، یسلکدن، نه قاله بیلور!

صدد بچی تشریح وتطبیق ایتمک ایچون مثال آتی کفایت ایدر. صاحب حسن
اعتقاد کرچکدن بر مسلمانی، احبساندن بر انکلیز نماز قیلار ایکن کوره رک، مسلمانلرک
کونده بش دفعه نماز قیلیمق مجبورتی بر امر عسیر اولدیفنی، بونده بر فائده ظاهریه
تصور ایده مدیکنی سوبلر. بیلمدیکی بر حکمتی وارسه آتی ده سؤال ایدر. او مسلمانده
جواباً دیرکه، دیانت محمدیه، اولاً توحید باری، ایکنجیسی قلبک رزائل اخلاقدن
تظہیری اساسنه مستددر. تطہیر قلب ایچون ایسه، اعتقاد صحیح اصحابنه کوره نمازدن
بیوک بر وسیله یوقدر. عصمت و قدرت الهیه به مقابل، انسان خلقتنده کی عجز طبیعی
ایله برابر مظهر اولدیفنی نعم کونا کونک وظیفه شکر به سنی ایفا ایچون، صاحبین مفروض
عهده عبودیتی اولان سجدهات تعظیمیه سنی ایفادن صکره، ایشنه کوچنه کیدر، زید
ایله عمرو ایله ملاقات ایدر، درلو درلو سوزلره وبخثره کیرر، مختلف مشربلی بر چوق

آدم لرله کوریشور، دیرکن قلب، حسد و غضب و انتقام و کبر و طول امل کی ملاحظات شیعہ ایله طولار، بونلرک بعضیسنک حکمی اجرا و فعلیاتی اظهار ایتمک اسبابی تهیه ایلدیکی صروده، الله اکبرنداسیله مؤذن افندی نماز و قنک حلول ایلدیکنی اعلان ایدر ایتمز، درحال بدأ ایتمک استدیکی افعال نامشروع افکارینک کافه سنی آتی به براقهرق نمازه قوشار. قلبنی تخلیه ایله کندینی حضور الهی به عرض ایدر، اوج بش دقیقه صکره عودت ایدر، اما فعلیاته بدأ ایتمک تصورنده بولدیغنی، یا بدأ ایتمدیکی افکاری، نمازده قازاندیغنی صفوت قبک تاثیراتیله صفومش بولهرق، ارتق آرقه سنی تعقیب ایدوب کتماز. دیرکن بنه ناس ایله معاملاتہ طالار، نمازک ایراث ایتمدیکی صفوت تدریجاً زائل اولهرق آدم ینه اسکی درجه سنی بولدیغنی صروده، مؤذن ایکندی نمازینک زمانی کلدیکی، الله اکبر صداسیله تکرار اعلان ایدر بو دعوتہ دخی اجابت ایدرک قلبنی تطهیر ایله نمازه بدأ ایلر، نمازدن فارغ اولوب موقع اوله رجعت ایتمدیکنده، نمازدن اول بولدیغنی ملاحظات نفسانیه تصدیقانه، خفت کیش اولدیغنی کورور. الحاصل بر مسلم نمازه دوام ایتمدیکی حالده، انفعالات نفسانیه دن هیچ بر شینک فعلیاتی اجرا به وقت بوله ماز. بویه بویه نفسه صفات ملکیه، مذککه اوله رق انسان، کرچکدن انسان اولور، صفات بهمیه و شیطانیه دن قورتیلور.

اشته نمازک موجب اولدیغنی صفای حضور و انسراح صدور، مزایاسندن قطع النظر، وضعی حکمترلرندن بریسیده بو اولسه کرکدر. لکن فعلیاتک، اساس وضعه توفیق اولنه مامسی قباحتی، بزده در. جوانی و یرمسیله، سبب مبسوطک موافق عقل و حکمت اولدیغنی و اساسک بک کوزل وضع ایلدیکنی سائل موسی ایله ده تصدیق ایدر.

۷۳۷ مثل العالم الذي يعلم الناس خيراً وينسى نفسه كمثل السراج يضيء للناس ويحرق نفسه

نسه وعظ و نصیحت ایله تعلیم خیر ایدن، و کندی نفسنده تطبیقاتی اجرا ایتمیان عالم، کندیسینی یا قوب عالمی ضیاسندن مستفید ایدن قنبدیل کیدر.
هم بیللمی، هم سویللمی، هم یاپلمی، بو اوج خصلتی بر آره به جمع ایتمش اولان انسانه، انسان کامل دینلیور.

۷۳۸ مثلُ القلبِ مثلُ الرِّيشَةِ تُقَلِّبُهَا الرِّيحُ بِفَلَاةٍ

انسانك قاي، اسن روزگارک سمت جریانه تابع و سحرای واسعدده معلق بر توی
پارچه سی کیدر .

یعنی قضا و قدرک تحت حکم و تأثیرنده متمادی الانقلابدر (۶۵۸) نجی حدیثه ده باق .

۷۳۹ مثلُ الذي يتعلمُ العلمَ ثمَّ لا يُحَدِّثُ كَمَثَلِ الذي يَكْنُزُ الكَنْزَ

فلا يُنْفِقُ مِنْهُ

علمی او کره نوبده آخره افاضه ایتیمان، التونلری مخزنه قویوبده صرف و انفاق
ایلمیان آدمه بکرر .

۷۴۰ مثلُ الذي يتكلمُ يومَ الجمعةِ والإمامُ يَخْطُبُ مثلُ الحمارِ

يَحْمِلُ أسْفاراً والذي يقولُ له أنصتْ لا جمعةَ له

جمعه کونی امام خطابت ایدرکن دیکمیوبده لاقردی سویلیان آدم، کتابلری
یوکنمش مرکب کیدر . موجود اولان جماعتدن هر کیم ده او متکلمه صوص دیه
سویلر ایسه، آنک ده جمعه سی یوقدر .

یعنی جمعه نمازینک اجر و مشوباتندن نصیبی اوله ماز . چونکه امامک خطبه سی،
امتک صلاح حالی ایجاب ایده جک او امر و تنبیهاتدن، وعظ و نصیحتدن عبارتدر .
او اراق سوز سویلمک، امامت جلیله نك نثامت شاننه قارشو جائز اوله ماز . والحاصل
خطبیک خطبه سی اثناسنده سوز سویلمک، بالاتفاق حرامدر . صوصعلی دیکلملی .

۷۴۱ مثلُ المؤمنینَ في تَوَادُّدِهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مثلُ الجَسَدِ

إذا اشتكى منه عضوٌ تداعى له سائرُ الجسدِ بالسَّهرِ والحلِيِّ

بر برلریله سویشمکده، بر برلرینی آحیمقده واسیرکمکده، بالجمله مؤمن، او جسد
کیدرکه، اعضاسندن بر عضوی بر المدن، بر وجعدن، اشتکا ایسه، او یقوسزلغنه
و حسانه، جسدک عمومینی تبریت و اشتراکه دعوت ایدر .

یعنی بر عضوک راحتسز لکنی، وجعک شدتی، عموم جسد چکدیکی کبی، مؤمنین .

ده بویله در . اخواندن بر یسنه عارض اولان بر مصیبت سبیلله کافه سی متلم ، بر یسنک سرور بیله جمله سی مسرور در .

اشته مؤمن نه دیمکدر ، مؤمن اوزر یسنه ترتب ایدن وظیفه انسانیه نه در ؛ بو حدیث شریفده تعیین و بیان بیوراش ، اسلامیتدن مقصدنه ایسه او دخی اکلا - دلشدر .

شمدی (۵۶۶) نجی حدیث شریفده ذکر ی سبق ایدن فرماصونلرک نظرینه بو حدیث شریفده عرض ایله ، اخوت نه در ، انسانک نصل اولسی اقتضا ایدر ایمش ؛ آنی ونور بصیرمن صلی الله علیه وسلم اقدمن حضرتلر یسنک مقصدلر ینی ، مشر بلر ینی ، ایجه کورملر ینی تمی ایدرز . بزورده عموماً بو دستوره نفسمزی تطبیق ایتدیکمزده مسلم و مؤمن صحیح اولوب اولدیغمزی اکلارز . مسلکمز بو مقصدده موافق ایسه ، حضرت موفقه شکر و حمد ایدرز . دکل ایسه ، هیچ اولمازسه تقلیدینه چالشمقله اثر امثال کوستریرز .

ایشدیکمه کوره ، اسویچره جمهور یتنده کأن « جنوره » بلده سنده جاده لرك باشنه وظیفه وطنیه وانسانیه جه اهالینک خط حرکتنی مذکر و معرف اولق اوزره « جمله من بریمزه ، بریمز جمله مزه ، فدایز » جمله حکمییه سی یازیلی بر لوحه معلق ایمش . (کم بیلورکه ، کم قازانه کم بیه) ضرب مثلیله (بیبانک مالی برلر) کلام سائر ینی متأسفا شو سرده در میان ایده لم . زرا مال موروثمزی ایلرک الله کیچمش کور بیورزده ، کانه او ماله هیچ مناسبتمز یوق ایمش کی ، شمدی حیران باقیورز . یا اخلاقمزی مصور اولق اوزره حکم حدیث ایله معکوساً متناسب و بینمزده مثل سائر اولان (ایل ایچون یانعه ناره ، یاق چپوغکی صفاکی آره) سوزینی زره مزه قویه لم . اللهم ارحم امة محمد .

۷۴۲ مثلُ ابنِ آدمَ والی جنبِهِ تسعةٌ وتسعونَ منیةً انْ اخطأتهُ

المنایا وقع فی الحرم حتی یموت

بنی آدم تصویر و تمثیل اولندی . یعنی خلق ایدلدی . یاننده طقسان طقوز دلرو اولوم قوندی . اگر آنلر عموماً هدفه اصابته خطا ایدر لرسه ، انسان طبیعتیه ضعف و عجز شیخوخته دوشرده آنکله سمت آخرته کیدر . مقصد سنیه ، طقسان طقوز نوع سبب موت و هلاک ، انسانک مایه سیله برابر تخمر

اولمشدر . تداوی و معالجات ایله آنلردن یقایی صیرمیش اولسه بیله ، نهایتنده بالطبع حیاتی پنجه مونه تسلیم ایده جکدر .

طقسان طقوز بیورلمسی اسباب مونک کترتندن کنایه در .

۷۴۳ مثلُ امّتی مثلُ المطرِ لا یذری اوله خیرُ امِ آخره

اتم مطر کیدر یاغمورک اولی ، یاخود آخریمی خیرلیدر ، بوراسی بینمیدیکی کبی ، اتمک ده اولی ، یا آخریمی خیرلیدر ، اوراسی ده اکلاشلماز . بو حدیث شریفه بر چوق معنالر ویرلمش ایسه ده ، نتیجه ، لیه قدرک بر سنه ایچنده هانکی کیجه اولدینی بینمیدیکی کبی متأخرین معاصرین امتی :

حریقان باده ها خوردند رفتند * تهی خمخانها کردند رفتند

دیهرک حال یأس وفتوره دوشورمامک ایچون آنلری تشویقاً و تاطیفاً ، متقدمینی عجبندن محافظه و تحویفاً ایراد بیورلدینی رأینده قالمشدر . (۱۸۶) نحی حدیث شریفه ده باق .

۷۴۴ مثلی ومثلکم کمثل رجل اوقد ناراً فجعل الفراس والجنادب

یقنن فیها وهو یدبهن عنها وانا اخذت بحجزکم عن النار وانتم تفلتون

من یدی

بنم ایله سزک مثلمز ، یاقدینی اتشک اوزرینه هجوم ایدن سیوری سینک وکلبک کبی حشراتی دوشورمامک ایچون ، چالیشوب چالیان آدمه بکرر . بن سزی ناره دوشورمامک اسبابینی استحضاره سعی ایدیورم . سز ایسه المذن طاغلیوری بیورسکر !

۷۴۵ مداراة الناس صدقة

نسه مدارا ایتمک صدقه در .

یعنی قولاً وفعلاً آنلره ملاطفه ده بولمیلیدر : مدارا ، قایه دین واقامه مصلحت عامه ایچون التزام اولنان حاله ، و مجرد کندی منفعتنی محافظه ایچون دینه ضرری اولان بر وضعی اختیار ایتمک ، مداهنه ، دینیور .

حتی روح الوجود اقدمز حضرتتاری ، یهودیلر بیننده اصحاب کرامدن بریسنی مقتولاً بولشدر . مصلحت وقتک اقتضاسنه منی او باده یهودیلره بر غرامت تکلیف

ایتمکمزین ، ورثه مقتوله ، طرف نبویلرندن یوز دوه وروب اسکات ایتمشر ، شرآح حدیث مدارانک . مثال سیاسی اولوق اوزره بو وقعه بی حکایه ایدیورلر .

ینه سید الکائنات افندمن حضرتلرینک مدارالری اقتضاسندن ایدی که ، هیچ بر طعاعی بکنمازک ایتمدیلر . هیچ بر خادمه عنف ایله معامله بیورمدیلر . امهات مؤمنین اولان ازواج طاهرآدن کیمسه بی ضرب ایتمدیلر . الحاصل جمله نک رعایت خاطرله برابر ، اذیت احتمالی اولان بر شیئی ابدآ قاله وفعله کتورمدیلر . صلی الله علیه وسلم .

● ۷۴۶ مَرُّوا بِالْمَعْرُوفِ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوهُ وَأَنْتَهُوَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَنْ لَمْ

تَجْتَنِبُوهُ كَلَّهْ

اگر بالنفس اجراسند بولمئور ایسه کز بیله ، ایلدکله امر ایدیکز . بالذات جمله - سندن اجتناب ایتمور ایسه کز دخی فئالقدن اخوانکزی نهی ایدیکز

یعنی بری بریکزی فسقه تشویق ایتمیکز . فسقه دوشمش اولانلر ده بشقه لرینی دوشورمسونلر . مثلا شرب خمر ایدن بر آدم ، ایمان برینه ملاقی اولدیغنده آنی بولندیغی مسلکده نبات ایتمسه تشویق ایتملی . یوقسه نه ضرری وار ایتمش ، کل برابر ایچه لم دیاملی در . زناده ، قمارده ، سائر لعیاینده ، تعین و تعداددن افزون اولان وافساد اخلاق ایدن کافه اخلاق ذمیمه ورزیله ده ده ، حال بویله در . الحاصل دین مبین اسلامک قبول ایتمدیکی منکرات که . آنلر عقلاً وطبعاً منکر ومستکر هدر ، ولو کندیبی او منکراتک فاعلی ایسه بیله ، بشقه لرینه سبب اولاملی . آنلری منعه قیام ایدرسه ، عاقبتده کندیبی دخی مکافاة حسنه سی کوره جکندن امین بولمئیدر . چونکه (ان الله لا یضیع اجر المحسنین) بیوراشدر .

۷۴۷ مَعْلَمٌ خَيْرٌ لِّسْتَعْفْرِ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى الْحَيَاتَانِ فِي الْبَحْرِ

هر که تعایم خیر ایدن آدم ایچون ، طاغیر طاشلر ، نباتات واناجلر والحاصل ذکرده کی بالقلره وارشییه قدر جمله کائنات ، استغفار ایدرلر . یعنی هر کیمک که ، بی بشر یوزندن استفاده ایدر ، علله خیر ومنفعتی طوقنور . بیلیدیکی خیری هر که اوکرده در ، عفو ومغفرت الهیه دن نصیبی بیوکر در .

۷۴۸ مفاتيحُ الغيبِ خمسٌ لا يعلمها الا الله تعالى لا يعلمُ احدٌ ما يكونُ في غدٍ الا الله تعالى ولا يعلمُ احدٌ ما يكونُ في الارحامِ الا الله تعالى ولا يعلمُ متى تقومُ الساعةُ الا الله تعالى ولا تدري نفسٌ باي ارضٍ تموتُ الا الله تعالى ولا يدري احدٌ متى يجي المطرُ الا الله تعالى

علم وعقول بشردن مستور اولان احوال، بش شیدن عبارتدرکه آنلری الهدن بشقه کیمسه بیلماز . برنجیسی بر آدم بیله مزکه یارین نه اوله جق ونه یابه جقدر . ایکنجیسی والدلرک رحمنده اولان مذکر میدر مؤتمی، یاخود بشقه بر اوچنجی شینمی؟ بونی دخی بیامک ممکن دکلدز . اوچنجیسی قیامتک وقت وقوعی هیچ کیمسه تعیین ایده مز . دردنجیسی بر آدم زرده وفات ایده جکنی بیله مز . بشنجیسی یا غمورک نه وقت یاغنه جغنی کسدیرمک ممکن اوله مز .

اشته بو احوال خسه نک عامی، جناب حقه مخصوصدر بونلر نوع بشرک علم وادرا کنک احاطه سندن خارجدر .

قرآن کریمده دخی (ان الله عنده علم الساعة وينزل الغيث ويعلم ما في الارحام الخ) بیوراشددر . احوال مبسوطه یه ، مغیبات خسه اطلاق اولنو . ارتق حال بویله ایکن بر طاقم جفار ، رمال ، منجم کبی اشخاصک وقوعات آتیه دن ویره جکلری اخبارک نه رتبه قوتی اوله جغنی ارباب عتمق وتمیز میزان ایتسون . لکن نه چاره ؛

خلاق جهان عالمه قیلدقده بجلی * هر شخصی بر حال ایله قیلمش متسلی منطوقجه احوال مبسوطه یه وقوف ادعاسنده اولان ویاخود آنلره اینانمق خصلتیه مفظور بولنانلر ، طول امل اصحابی ، وعالمده محتاج اولدقلری تسلی بی او جهتهده بولمشلرده آرقه سنه او یوب کیتمشلر ، کیمه نه دیملی !

۷۴۹ مکتوبٌ فی الانجیلِ كما تدینُ تدانٌ وبالکلیلِ الذی تکلیلُ

تکتالُ

انجیلده محرر درکه نه ایدرسک آتی بولورسک . هانکی کیل ایله اولچر ایسه ک او کیل ایله آلورسک .

الحاصل نه ايدرسهك كنديكه ايدرسك ، اقوال وافعالكي لا يقياه حساب ايت آكا
كوره بيلديككي ايشاه .

هرچه كني بخود كني ، كرهه نيك و بد كني .

(۳۳۴) نجی حدیث شریف دخی صدمزی مفسردر .

۷۵۰ مِنْ الْبِرِّ أَنْ تَصَلَ صَدِيقَ أَبِيكَ

پدرينك دوستيله حفظ مناسبت ايتك ، آنره ايلكده بولمق دخی بر دندر .

برك معناسی (۳۳۳) نجی حدیث شریفده كورهش ايدك . برده (بر) لفظی

حسن خلق ايله دخی مفسردر .

۷۵۱ مِنْ تَمَامِ التَّحِيَّةِ الْأَخْذُ بِالْيَدِ

كوريشديكك اخوانكك الی الكه آلق ، بو صورته تطییب خاطر ايلمك ، معامله

خاطرسازی و دل نوازينك متمميدر . بو حال تكمله نويتمدن در . چونكه تحیتی طاتلی

يولده ايضا ايتمكه امر قرآنله ده مأمورز . عادت مبسوطه ي اورو بالور اختيار ايدسيورلر

ده ، بزده الافراقه در ديه شمدي آنلك سنته تبعیه بعض بعض آوب ياپيورز . يوقسه

سنت سنيه محمديه دن اولديغنی قديمديبری بيلديكمز حالده ياپيور ايدك . سنت سنيه ي

عادت مزه غلبه اينديره جك قدر قوت ايمانيه ي حائر اولديغمز بوندنده اكلاشيليور .

(۷۴) نجی حدیث شریفده مراجعت بيوريله .

۷۵۲ مِنْ تَمَامِ عِيَادَةِ الْمَرِيضِ أَنْ يَضَعَ أَحَدُكُمْ عَلَى جَبْهَتِهِ

وَيَسْأَلُهُ كَيْفَ هُوَ وَتَمَامُ تَحِيَّتِكُمْ بَيْنَكُمْ الْمَصَافَحَةُ

خسته ي كوروب خاطر . مكسورنی جبر ايلمك ايچون موضوع اولان آداب

جمله سندن دركه ، الكرى خسته نك آله قويوب حالي استفسار ايدم سكر . طاتلی

سويليه سكر ، بری بر يكرله مصافحه ايتك دخی تمامی نويتمدن در .

۷۵۳ مِنْ أَخْوَانِ الْخِيَانَةِ تِجَارَةُ الْوَالِي فِي رِعِيَّتِهِ

خيانتك اكبر واعظمی ، بر والينك رعيه سي بيتنده تجارت ايتميدر .

یعنی آنلرک محتاج اولدینی شیئی آلوب صامسی، تحت حکومتده بولنان اهالینک منفعته، تجارتنه کوز دیکمسیدر.

۷۵۴ من أشرط الساعه أن يتباهى الناس في المساجد

ناسک، مساجد وجوامعک شرفی، علویت بناسی، تزینات ظاهریه سیله مباحات واقفخار ایلمسی قیامت علامتلرندندر.

شرح حدیث، بو حدیث شریفک شرحنده، مثال اوله رق دیورلرکه نصارات کلیساری کبی، که مطمئن ومزین اولدینی حالده کندولرنده دیانتدن اثر یوقدر. دیانک و اخلاق حسنه موجود اولسون. یوقسه؛ بتون کره ارضک اوزری بزم ایچون جوامع ومساجددر، نمازمی نزه ده اولسه قیلارز. اسلامیت جامعله، تزینات ظاهریه ایله دکدر. صرف اخلاق انسانیه نک وعقائد طاهره نک محافظه سیله در.

۷۵۵ من حسن إسلام المرء تركه ما لا يعنيه

آدمک ما لایعنی بی، یعنی دینته ودنیاسنه فائده سی اولیان بوش شیلری، ترک ایتمسی حسن اسلامیتک دلیل علنیسیدر.

انسانک کافه حرکات وسکنانتک، اقوال وافعالک ضمننده بر فائده معنویه ویا ظاهریه موجود اولمیدر. والا بوش شیلرله وقت کچرمک، عبثله اشتغال ایلمک، اسلامه یاقشماز. مثلا برلشیلوب ابنای جنسی فصل ومذمت ایتمک، کیجه لری طوبولانیلوب فائده سز مصالحر وحکایه لر ایله زماتی اولدیرمک، یاخود بر لعب ایله وقت کچیرمک کبی.

یوقاروده بالناسبه ذکر اولدینی کبی بشقه لرینک حکمنه توفیق حرکتدن قطع النظر، یالکر بو حدیثک حکمیله بر مسلم عامل اولسه، سعادت دارینه مظهر اولور. یا هر مسلم بو حالی کندیسنه پیشه ایتسه، عالم اسلامیتک شرف وفضلی، صدر اسلامده اولدینی کبی ینه آفاق کیر جهان اولور. کره ارض اوزرنده داخل دائره اسلام اولدق بر فرد قالماز. آنک ایچون خواجه کائنات علیه افضل الصلوة اقدمز حضرتلری، یالکر قوم عربده دکل، کافه اقوامه مبعوثدر. چونکه دیانت جلیله لری هر قومک مزاجنه امسدر ومعقولدر.

۷۵۶ من شکرِ النِّعمَةِ اِفْشَاؤُهَا

انسان مظهر اولدینی نعمت الهیهی افشا و اظهار ایتمک دخی، او نعمتک قدرینی بیلوب شکرینی برینه کتورمکدندر
زیرا جناب حق اثر نعمتی عبیدی اوزرنده کورمسنی سور .

۷۵۷ من کُوْزِ الْبِرِّ کِتْمَانُ الْمَصَابِیْ وَالْاَمْرَاضِ وَالصَّدَقَةِ

خزینة بره یعنی خزینة حسن خلقه مالکیت علامتیدر که، بر آدم اوغرادینی مصیبتی وامراضی، ویردیکی صدقهینی کتم ایدر .

یعنی لزومسز یرده فلان وقت شوپله بر مصیبت اوغرادم، الآن ایچنده یم، شوپله یاپدم، بویله تدبیر قولاندم، ديه حکایت ایتمک ویاخود ایچنده بولندینی مصیبتی راست کلدیکنه بلا لزوم اکلاتمه قالفشقم، یاخسته ایسه ینه هر اوکنه کلانه دردندن شکایت ایلمک عبندر . بیوده یره عالمی ازعاج ایلمکدر . اگر سوبلمکدن بر فائده ملحوظ ایسه سوبله . یوقه مصیبت دلالی اوله . عالمک صفای قلبه طوقونمه، کران جانقله خلقه ثقلت ویرمه، عالمه الا الله دیدیرمه، لطیف اول سو سوبیل . برده صدقهینی، بر کیمسه یه ایلمک ایتمش ایسه ک آتی، ضمناً وصراحه، حضوراً، غیباً افشا ایدوبده خیر معنویسی ازاله ایلمه . بویله شیلر شان اسلامه شین ویرر .

۷۵۸ مَنْ اَنَاهُ اللهُ مِنْ هَذَا الْمَالِ شَيْئًا مِنْ غَيْرِ اَنْ يَسْأَلَهُ فليَقْبَلُهُ

فَاِنَّمَا هُوَ رِزْقٌ سَاقَهُ اللهُ اِلَيْهِ

بر آدم استمکسزین، واولدن میل نفسی اولمقسزین، جناب حق اکا اموال دنیا دن هر نه احسان ایدرسه، قبول ایتمسون . زیرا او اموال و ثروت بر رزقدر که حضرت الله او ذاتی اورزقه، یا اورزقی اول آدمه سوق ایلمشدر . (۶۹۴) نجی حدیث شریفه نظر بیوریه .

۷۵۹ من آذی المسلمینَ فی طُرُقِهِمْ وَحَبَّتْ عَلَيْهِ لَعْنَتُهُمْ

هر کیم که، مسلمینک یوللری اوزرنده آنله اذیت ویره جک شی احداث ایدرسه، اول آدم اوزرینه مسلمینک لعنتی واجب اولور .

مثلاً سوقاقدہ اچیق قویو براقق، سوقاغی جامور ایتمک، حیوانی، عربہ سنی، خلقک مرورینی تصعیب ایده جک برده طور دیرمق، یاخود یسالک دوکمک، داللی بوداقلی اغاجار قویمق، والحاصل خلقه اذیت ویرن، یاخود عالمک استکراہنی موجب اولان شیرلی سوقاق اورتہ سندنہ یایمق، حرامدر، اویله آدمہ عموم مسلمانین لغت ایدر لرسہ حقاری واردر، بوندن صکرہ کلہ جک اولان حدیث شریفده اذیتک درجہ شمولی تعیین و بیان بیوریلہ یور.

۷۶۰ من آذی مسلماً فقد آذانی ومن آذانی فقد آذی الله

هر کیم که مسلمینہ اذیت ایدر ایسه، بکا اذیت ایتمش اولور. بکا اذیت ایدن، الله اذیت ایدر.

ایذاء مسلمینک تحتده کی منع شدیدک دهشتنی اصحاب بصر ونظرجه موقع تأملدر.

۷۶۱ من آذی ذمیماً فأنا خصمه ومن كنت خصمه خصمته يوم القيامة

هر کیم که بغیر حق بر ذمی به یعنی تبعه غیر مسلمہ دن برینسه اذیت ایدرسه، آنک خصمی بن ایم. بنده هر کیمه خصم اولورسه روز جزاده محاصمه ایدرم. مقصد سنیہ، بغیر حق هر هانکی مسلم، تبعه غیر مسلمہ دن برینسک حقوقه تجاوز ایدر ایسه، علیه الصلاة والسلام اقدمزی ایتمش اولور. روح الوجود اقدمز حضرت تارینی اینجیده جک، دنیاده هیچ بر مسلم تصور ایدیلہ ماز، یا اینجیدر ایسه دینک که مسلم دکلدرد.

۷۶۲ من ابغی العلم لبیاهی به العلماء أو یماری به السفهاء أو تقبل

افئدة الناس الیه فالی النار

بر آدم، ما بین العلماء افتخار ومباهات ایتمک، یاخود سفهایه کوز وکمک، اینلرله محاصمه ومعارضه ومجادله ایلمک، یاخود قلوب ناسی جلب، توجه عامه بی قازانمق، ایچون تحصیل علم ایدرسه، جهنمه اتساب ایتمش اولور.

چونکه تحصیل نیت صحیحجه به وملت اسلامیه نک بر خیر ومنفعتک حصوله منی اولیوب، مجرد ارزوی نفسانیه سنک سوقیلہ خلقه قارشو اظهار فضل ایتمک اساسه مستنددر. او حالده بویله آمدن نه خیر مأمول اولنور!

۷۶۳ مَنْ أَبْتغَى الْقَضَاءَ وَسَأَلَ فِيهِ شُفْعَاءَ وَكَلَّ إِلَى نَفْسِهِ وَمَنْ
أَكْرَهَ عَلَيْهِ أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ مَلَكًا يُسَدِّدُهُ

بر آدم، بین المسلمین قاضی اولمغی طلب ایدر، بونک تحصیل ایچون زید و عمروری
دخی شفیع آنخاذا ایدر ایسه، او ذات نفسه حواله اولتور. یعنی اثنای قضاسنده هوای
نفسیه یالکر باشنه قاله رق توفیق الهیدن محروم ایدیلور. اما قاضیکسی قبول ایتمک
ایچون ذاتنده بر میل اولمدینی حالده، انتخاب وقبولی ایچون تکلیف واجبار اولتور
ایسه، آنک حکمنی تسدید وحقه اصابت ایتدیرمک ایچون جناب حقک حسن توفیقی
رفیق اولور.

بو باده اصل مطلوب و مقصد نه آیدی، زمان و سوق زمان بزى زهره آندی.
عصریمز، معاملات قضایه سنک مطلوب سنیة محمدیه به توفیقی ممکن اوله ماز. چونکه
بینمزده کی فرق، أوج و حضيض نقطه لری بیننده کی فرق قدر متبایندر. زره ده قالدی
ال، آنک او په رك استه مک، قاضی اولق ایچون رشوتلر ویرمک، دانشته قدر تنزل
ایلدک. (۲۵۶ و ۷۶۳) نجی حدیث شریفله ده نظر بیور یله.

۷۶۴ مَنْ ابْتغَى فَصَبَرَ وَأَعْطِيَ فَشَكَرَ وَظَلَمَ فَغَفَرَ وَظَلَمَ فَاسْتَفْعَرَ
أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ

هر کیم که، بر بلا، بر مصیته اوغرادیننده صبر ایدر، بر شی ویریلورسه شکر
ایلر، ظلم کورورسه عفو، ظلم ایلدیکی حالده استغفار ایدر. اشته دنیا و آخرتک امن
و آمانی آنلرک در، طریق هدایت اصحابی بونلردر.

۷۶۵ مَنْ أَتَيْتُمْ عَلَيْهِ خَيْرًا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَمَنْ أَتَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا
وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ أَتَمَّ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ

سزک خیر ایله ثنا ایلدیکرک ذواته جنت، شر ایله یاد ووصف ایلدیکرک آدمه
جهنم واجب اولور. سز اللهک یر یوزنده شاهدلر بسکر.
یعنی افکار عمومیه نك خیر ایله یاد ایتدیکسی، حقیقتدهده خیرلیدر. شریر اولق
اوزره طابیدینی مقبول آدم دکلدلر. (۸۵) نجی حدیث شریفه ده باقی.

۷۶۶ من أحبَّ أنْ يَتَمَثَّلَ لَهُ الرَّجَالُ قِيَامًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ

مِنَ النَّارِ

هر کیم که ، بر یسنگ کندوسنه قیام ایتمسی استر ایسه ، اوتورمق ایچون آتشدن
بر یر حاضرلسون .

شرح حدیث بو بابده دیبورلر که ، کندوسنه قیام اولنمسی استمک ، بر آدمک
رؤیت نفسندن ، نظرنده کندینک غایت قیمتی اولسندن نشأت ایدر . بوده علامت
کبردندر . قیام ایدن ذات ، مؤمن قرداشنه حجاباً ، سروراً ، تعظیماً قیام ایندیکی حالده
ماجور ، بالعکس قیامه انتظار ایدن منفور اولور .

مؤمنک ترکیه نفس ایچون ذمته ترتب ایدن حقوق انسانیه به دقت بیوریلورمی ؟
عصریمیزی وکندیغیزی کورمک ایچون بو حدیث شریفده ، بر آینه حقیقت نماند . بو
علت مستولیه دن خلاص اولمش اولانلرمن پک نادردر که ، نوازش احبا و تکدیر عدو
نظرنده مساوی اولسون . علی العموم بو خسته لغک مبتلاسی ایسه کده ، علمانک
« العوام کلهوام » دیدکلری عوام ناسده بالنسبه بو خصلت مذمومه آزدر . بو علتک
شدتاه حکم سوردیگی یر ، قلوب عالمادر .

بر مجلسه واردیلرمی ، سر صدره کیچمک ، حقوق مکتسبه لری عدادندندر . معاذ
الله بر اجتماعکاهه دخول ایلدکلری صرهده ، یا قیام اولنماز یا خود اوطنک باش مندرینه
اوتوردلمازلر ایسه ، قیامتار قوبار ، ضمناً وصریحاً نه اعتراضلر وقوعبولور ، یا خود
بر یسنگ رتبه علمیه سنک مقتضاسی اولق اوزره ساحتلو اقدم القابی یازیله حق ایکن ،
سهو قلم اوله رق فضیلتلو یازلسه ، یا بر رسم یرنده ، بر سنه اول فضیلتلو القابی الان بر
حضرتی ، بر سنه صکره او القابی اکتساب ایدن بشقه بر یسی اوتورمقده تقدم ایسه ،
شکایتلر عیوقه چیقار . اشته بو قدر انفعالات نفسانیه ، هپ علم وعلما نامه یاییلور .
هوام دیدکلری عوام ده ، آنلرک بالاستخفاف سیرینه باقه قالیور . نه حاجت ، منظوم
ومشور آثار بله بتون آفاق عثمانیهده شهر اولان عینتاب مقتیسنه ، بر پاشانک دیوان کاتبی
رتبه سنک درجه سنی بیلمیه رک سهواً مکرمتلو القابی یازمش اولسنه ، اقدی حضرتلری
حدت ایدرک :

یازمش حضرت قرآنه مکمل تفسیر * مکرمتلو یازیلورمی بزه ای کلک دپیر ؟ -

دیه عقلمده قالدیغه کوره شمس اوله رق الی یتلی بر تصیده ایله کاتب افندی بی
عجو و کندوسنی ثنا ایتشدیر .

اشته بوده مقتدامز اولان علمادن ، شعر وانشا ایله معروف ادباندیر .

باقندی ایشه که افندی حضرتلری ، عانه معلم الحیر والاخلاق اولان حضرت قرآنه
مکمل بر تفسیر یازدینی ایچون مکرمتلو القانی بکنامش او وسیله ایله اظهار ادب !
ایلمشدر . دیمک که ، قرآنی بالکزر پاپانان کبی او قودی ، تفسیرنده ده رعادتدن اولیوب
روایتدن ایدی . حالبوکه علمانک روایتدن اولماسنی (۶۳۶) محبی حدیث شریفده کور-
مشیدک جناب حق جمله مزه عبرت وبصیرتله احسان بیورسون ناینک دیدیکی کبی :
بیله نم ایله جک کره میدر ، خنده میدر ؟

(ربنا ظلمنا انفسنا الخ .)

۷۶۷ من أحبّ قوماً حشره الله في زمرة هم

بر آدم هانکی قومی سور ایسه ، جناب حق آنی ، سودیکی قومک زمیره سند
حشر ایدر .

چونکه انسان ، نیتی و باطنی اوزرینه حشر اولنه جغنی ، بر بشقه حدیث شریفده
کورمشیدک . حب دخی امور باطنه دن اولدینی وانسان دیمک باطنندن عبارت اوله .
جنی شبهه سزدر . مثلاً باباسی ، اناسی ، بالجمله متعلقات واقرباسی مسلم اولدینی حالده ،
فرانسزله ، یا انکلزله ، یا سائر بشقه بر قومه محبت ایدن ، قدیماً منسوب اولدینی
ملیتی ، محمدتی نظر اعتبار واعتنایه آنیان بر آدمک ؛ انسانی ، قیافهسی محمدی اولسه ده
حقیقتی دکدر . فرنکلرک سعینی ، عثمانی ، وخصمترینه غلبه ایتمک ایچون هر فردینک
غیرت ملیه سنی تمنی ایتسه ، او اوغورده چالیشسه . « بارک الله جبه لهم ولنا » . لکن
بودرلو مطالعاتدن ازاده اوله رق مجرد آنلری سومک ، مملکتتمزده تعالی نفوذلرینه
خدمت ایتمک ، فرنکلره قارشى ذات ، کندی قومه مقابل غرور وعلویت کوسترمک ،
دین قرداشلرینی محقیر ایتمک ، آنلره اختلاط و محبتدن عار ایلمک ، کبی غیرتسزلکی
قبول ایدنلرک ، بزدن اولدقلرینه قطعاً حکم ایتملی یز . او مقولهله محافل و مجالسمزده
یوز ویرماملی یز ، ممکن اولدینی قدر کسر نفوذ و اعتبارلرینه خدمت ایتملی یز که ، حر-
صکتی بشقه لرینه موجب امتثال اولسون ، کندوسپده بولندینی قومی ایچنده شرف

واعتباری غیب ایتمامک اوزره تیقظ و بصیرت اوزره بولسون . (۸۱۷) نجی حدیث
شریفه ده باقیله .

۷۶۸ من أحبَّ أنْ یصلَ أباهُ فی قبره فلیصلَ إخوانَ أبیه

من بعده

هر کیم که ، قبرده کی پدری صله ایتمک واکا ایلمک ایلمک استرایسه ، باباسنک
دوسترایله بولسون . آنلری زیارت ایله خدمتارنده بولسون .

بو یوله لکله و داد اخوت اسلامیه و ملیه محافظه اولتور . زیرا متوفی بر پدرك مسلکی
و دوستراینک حقوقی ، وقایه اولدنججه انسان ، جیلت ملیه سنک محبی اولمش و بو طریق
ایله تماضد مطلوبه اسلامیه وقایه ایلمش اولور .

۷۶۹ من اُحتکرَ حکرةً یُریدُ أنْ یُعْلی بها علی المسلمینَ فهو

خاطی و قد برأت منه ذمّة الله ورسوله

مسلمینک حوایج ضروریه سنده احتکار ایدن ، بهایه چیقسون ده اویله صاتهیم
عزیمیه آنلرک اضمراری قصدنده بولنلر ، مطرود در . جناب حقک و پیغمبر ذیشانک
ذمتی او مقوله ادانیدن بریدر .

۷۷۰ من أحدث فی أمرنا هذا ما لیس منه فهو ردٌ

اغول و قواعد اسلامیه اوزرینه کتاب و سنتده اولیان بر شی احداث اولتور
ایسه . او شی مردود در .

۷۷۱ من أحسنَ فیما بینهُ و بین الله کفاهُ الله ما بینهُ و بین الناسِ

ومن أصلحَ سریره أصلحَ الله علانیته

هر کیم که ، الله ایله کندی بینتی ، علی مراد الله محافظه ، و اوامر الهیه به امتثال
ایلرسه ، جناب قادر مطلق دنخی ناس ایله او ذاتک بینته کفایت ایدر . یعنی عموم
نظرنده محبوب ، کافه معاملاتده ، ظهر سهولت اولور . ینه هر کیم که سریرتنده اصلاح
احوال ایدرسه ، جناب حق ده آنک علانیتتی اصلاح ایلر .

یعنی عالمی ارضا ایدہیم، عمومک محبوبی اولہیم دیہ، یا کلس یولرہ کیتہ، عوام
پسندانہ احوالہ سلوک ایلہ اختیار زحمت ایتمہ، یورولورسک، بر شی دہ قازانہ مزسک .
کندیکی اصلاح ایت، بالکرتلک حالندہ دخی اخلاقیکی محافظہ ایلہ، مستقیم اول،
آنک ضمنتہ کافہ مقاصد و مراداتک حصولہ کلور .

۷۷۲ من أحسن الرمي ثم تركه فقد ترك نعمة من النعم

ہر کیم نشانیقلدہ تفنن ایدردہ صکرہ دہ ترک ایدر ایسہ، نعم الہیہ دن بر نعمتی
ترک وغیب آیتش اولور .

نشانیقلک عند الاسلام درجہ وجوب و لزومہ دائر یوقاریلردہ خلیجہ سوز
کیچمشیدی .

۷۷۳ من أخذ أموال الناس يريد أداءها أدّى الله عنه ومن
أخذها يريد إتلافها أتلفه الله

اموال ناس یا امانت و یا رعایت و یا استقراض صورتیہ وینہ ادا ایتمک نیتیلہ الانلرہ،
ایقای تمہد لری امرندہ جناب حق اعانہ ایدر . ہر کیم کہ اتلاف و کتم ایتمک قصدیلہ
آلور ایسہ، اللہ دہ آتی اتلاف ایدر .

عذاب اخر ویدن ما عدا عمرینک برکت و سعادتتی کورہ مز، اموال و ثروت
مکتسبہ سی، آتی رفاه حالہ قویہ مز، راحتسزلککہ زماننی امرار ایدر . الحاصل نیتک
سلامتی، افعالک استقامتی، انسانک سعادت ابدیہ سنی موجب اولور . ہر شیئک
اساسی حسن نیندر، نیت، اعمالک تحمی درجہ سندنہ اولدیغندن، اعمال، نیتہ کورہ
وجود بولیور .

۷۷۴ من ادعى ما ليس له فليس منا فليتبوا مقعده من النار

کندیکنک اولیان شیئی بنمدردیہ ادعا ایدنلر، بزدن دکدلدرلر . آنلر جہنمنده
اوتورمق ایچون بر حاضرلسونلر .

بو حدیث شریفک موقع تطبیق پک واسعدر . مثلاً کندیکنک اولدیغنی بیلدیکی
املاک و اموالی، یا خود بر شعر و انشائی، یا اقول و افعالی، دعوا ایدنلر، بو حدیث شر-
یفده کی تہدیدک ضمنتہ صراحتہ داخلدرلر . کذلک حد ذاتندہ سخادن خبری یوق

ایکن، ساحت، کبر مجسم حالده ایکن تواضع، جهل مرکب حکمنده ایکن علم، سارق ایکن عفت، کذب ایله معتاد ایکن صداقت، مرتشی ایکن عصمت، خائن ایکن استقامت، جبین ایکن شجاعت، واخل کبی دعوالرده بولنانلر، و بو باده بر مجلسده سوز آچیلسه، صحیحاً صاحب اخلاق اولانلره. نوبت کلام ویرمیانلر دخی، حدیث مذکورک تهیدی تحتاً ضماً داخل اولیورلر. چونکه انسان، هر حالده کوروندیکی کبی دکلدلر. سید الوجود اقدمز حضرتلری، امتک کوروندکلی کبی آدم اولملرنی، انسان کامل درجه سی احراز ایتلملرنی، تمنی بیور بیورلر. جناب حق، جمله مؤمنینی خلقه کورونمک استدکلی صورته قویسون، ساخته کارلقدن اسیرکه سون، الحاصل انسان کوروندیکی کبی اولمغه سعی ایدرسه طریق حقه اجتهاد ایتش اولور.

۷۷۵ مَنْ ارَادَ أَنْ تُسْتَجَابَ دَعْوَتُهُ وَأَنْ تُكشَفَ كَرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ

عن معتمر

کیم استرسه که، دعا لری مستجاب اولسون، محن و مشاقدن ازاده بولنسون. صقندی یه دوشمش بر آدمی نفسلندیرسون، فرحلندیرسون، امدادینه یتشسون. دقت بیور بیورمی؟ خدمت و اعانت، ینه اعانت عمومیه در. یعنی تفریق ملیت ایدیلیرک، علی الاطلاق ایلیک ایدلمسی فرمان بیور بیور.

۷۷۶ مَنْ ارَضِيَ سُلْطَانًا بَمَا يُسَخِّطُ رَبَّهُ خَرَجَ مِنْ دِينِ اللَّهِ

هر کیم که غضب الهی بی دعوت ایده جک اقوال و افعال ایله بر سلطانی راضی ایتمکه سعی ایدر ایسه، دین الهدن خروج ایدر.

۷۷۷ مَنْ ارَضِيَ النَّاسَ بِسَخَطِ اللَّهِ وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَى النَّاسِ وَمَنْ اسْتَخَطَّ

النَّاسَ بِرِضَاءِ اللَّهِ كَفَاهُ اللَّهُ مَوْتَةَ النَّاسِ

هر کیم ناسی، غضب الهی تیجه ویره جک افعال و اقوال ایله ارضا ایدرسه، جناب حقه آنک امرینی ناسه حواله ایدر. یعنی حسابنی ناس ایله کوره جکندن، لطف و کرم الهی ایله آیش و یریشی قالماز. هر کیم رضای الهینک حصولی اوغرنده جک کوجندیرر ایسه، آنلرک شرنندن محافظه ایجون حضرت حافظ حقیقی اکا...

یعنی عوام پسندانہ افعال ایلہ، ترک صدق واستقامت ایتہ، سن مسلك استقامتی محافظہ ایتدیکہ، ناسک شرنیدن امین قالورسک، خاقلی ارضا ایدیم دیبہ ساختہ کارلغہ قیام ایدر ایسہک، خجیل وشرمسار اولور، غضب الہمی محریک ایدرسک، ینہ ضروب امثلزردن دکلیدرکہ (طوغریلقدن بیوک حیله کارلق اولہماز)، یاخود (طوغرولغک اوکنده یوز اوروستوبوغلیلق طاقلاق قیلار)، سحرلری ابطال ایچون طوغرولقدن بیوک سرمایہ یوقدر، ع مستقیم اول، حضرت اللہ اوتاندرمز سنی .

۷۷۸ مَنْ اسْتَعَاذَ كُمْ بِاللَّهِ فَأَعِيدُوهُ وَمَنْ سَأَلَكُمْ بِاللَّهِ فَأَعطُوهُ وَمَنْ دَعَاكُمْ فَأَجِيبُوهُ وَمَنْ صَنَعَ إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافِئُوهُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا مَا تَكَافِئُونَهُ فَادْعُوا لَهُ حَتَّى تَرَوْا أَنَّكُمْ قَدْ كَافَأْتُمُوهُ

ہر کیم، اللہ ایچون سزہ صغفور ایسہ، آنی بارنڈیریکر، محافظہ، اعانہ ایدیکر، اللہ ایچون استیانہ ویریکر، دعوت ایدنک دعوتنہ اجابت ایلنکر، ہر کیمک سزہ بر ایلکی سبق ایتش ایسہ، آتک مکافاتندہ بولنکر، یعنی ایلکک التندہ قالیہرق مطلقا مقابلہ ایدیکر، اگر مقابلہ ومکافئہ بہ مقتدر اولہماز و برشی بولہماز ایسہ کر، او ذاتہ دعا ایلنکر، تا بیلسونکہ سز کندوسنہ دعا ایلہ مکافئہ ایتک استیورسکر، یعنی خیر دئاسنہ مداوم اولنکر واویلہ اولدیغکر یدہ اکا بیلدیریکر .

۷۷۹ مَنْ اسْتَعْمَلَ رَجُلًا مِنْ عَصَابَةٍ وَفِيهِمْ مَنْ هُوَ أَرْضَى لِلَّهِ مِنْهُ

فَقَدْ خَانَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ

بر آدم، بر جماعت و بر قوم اوزرینہ عامل، والی، یا مدیر، یا امیر، یا قوماندان، نصب اولنور، واو جماعت وقوم راضی اولہجینی اوصافی متضمن بر بشقہسی بولنورسہ، او اہلیتسزی نصب ایدن ذات، اللہ ورسولنہ وجملہ مؤمنینہ خیانت ایتش اولور . چونکہ ولی الامرہ عائد اولان وظیفہ، اک احسن واراججنی آرامق ایدی، مادام کہ دہا اہلیتلیسی وار ایکن، غیر اہلی تعین ایتدی، خیانت ویا غفلت مسئولیتی عہدہ ایلمسی ایجاب ایلدی، سیاست سنہ محمدیہ بہ دقت بیور بیلورمی؟ (۱۱۶) نجی ہفدہ، بر عبد حبشی دخی اوزرکرہ والی اولور ایسہ، اطاعت ایدیکر امریلہ

اطاعت وظيفه سی امته، حسن انتخاب مسئولیتی ولی الامر، تفویض بیور بایور، لله در:

۷۸۰ من استعملناه علی عمل فرزندانه رزقاً فما أخذ بعد ذلك

فهو غلول

بز، برایشه بر آدمی مأمور ایندی کمز وقتده، آنی قدر معروف ایله ارزاق ایدرز.
او مأمور کندیسنه تعیین اولتان معاشدن زیاده بر شی آلور ایسه، روز جزاده الی ایانی
باغلنور.

۷۸۱ من استعملنا منکم علی عمل فکتنا مخیطاً فما فوقه کان ذلك

غلولاً یأتی به یوم القیامة

سزدن بر بیکر برایشه مأمور وعامل نصب اولندی عکرده، بزدن، ایکنه قدر یاخود
ایکنه نك فوقده بر شی کتم ایدر ایسه، کتم ایندی کی شیه یوم قیامته الی ایانی باغلنور.
یعنی بیت المال مسلمیندن ایکنه قدر بر شی صاقلار ایسه مستحق عذاب وعقاب
اولور.

۷۸۲ من اشتري سرقة وهو يعلم أنها سرقة فقد شرك في عارها

وإثمها

بیه رك بر مال مسروقی صاتون آلان، او سرقتک عارینه، وزر ووبالنه شریک
اولور.

۷۸۳ من أطعم أخاه المسلم شهوته حرمه الله علی النار

بریسی، دیکر بر مسلم قرداشنک ارزو ایندی کی بکی، او ذاته بیدیرر ایسه، جناب
حق عذاب جهنمی او مطعمه حرام ایدر. چونکه بودخی افضل صدقاتدن در.

۷۸۴ من أصابته فاقة فأنزلها بالناس لم تسيد فاقته ومن أنزلها بالله

أوشك الله بالغناء إماً بموت عاجل أو غني عاجل

هر کیم مصیبت فقره کرفنار اولورده حالتی ناسه اعلام وعرض ایدر ایسه،

احتیاجدن قورنیه مز . لکن حالی جناب حقه عرض ابتدکی حالده ، یا چار چایق اولک ، یاخود کافی بر غنایه مالک اولق کبی ایکی غنائک بر یسیله ، حضرت خالق متعال ، آتی اغنا ایسه کر کدر .

۷۸۵ من أطفأ عن مؤمنٍ سيئةً كان خيراً ممن أحيأ مؤؤدةً

بر مؤمنک سیئه سنی اخفا وکتم ایلمک ، بر مؤوده بی احیا ایتمکدن خیریدر . (مؤوده) قیزلرینی دیری دیری کومک عادت کر یه و منهیه سنه دینورکه ، قبله الاسلام زمان جاهلیته بین العرب جاری ایدی .

۷۸۶ من أطلع في بيت قومٍ بغير إذنيهم فقد حل لهم أن يفقتوا عينه

صاحبک اذنی اولقسزین بر آدمک اوینک ایچنده کی شیئه مطلع اولق استیانک او صاحبی طرفدن کوزینک چیقارلسی حلال اولور .

هر هانکی صورته اولور ایسه اولسون ، یعنی خفياً بافق ، یا صورت جبرییه د ، کیرمک ایله ، بر آدمک مسکتک ایچنده کی شیئه مطلع اولق املنده بولونمق ، جاژ دکلدن . چونکه مسکن واقامتگاه هر درلو تعرضدن امیندر بر بشقه آدم ، صاحبک اذنی اولقسزین بر مسکنه داخل اوله ماز . بوده اساس وقاعده حریتدن بریدر . هیئت اجتماعیه نک بر حق محترمیدر .

۷۸۷ من أطلع في كتاب أخيه بغير أمره فكأنما أطلع لمن في النار

بر یسی ، بر مسلم قرداشنه مخصوص اولان یازی یه ، یا مکتوبنه ، ویا دفتربنا والحاصل ذاته مختص بولتان اوراق ساره سنه ، صاحبک امری اولیهرق باقار ، مطلع اولق استرایسه ، کویا که آتسه نفسنی القا ایدر .

یعنی او ذات ، داخل نار جحیم اولشدنر . چونکه مسلمینک دمی ، عرضی مالی ، بر برینه حرامدر . عرض ایسه آخرک مطلع اولسی استنعمیان وصاحبجه صافلو دورمی ارزو ایدیلان شی دیمکدر .

۷۸۸ من أعان مجاهداً في سبيل الله أو غارماً في عسرتة أو

مُكاتباً في رقبته اظلمه الله في ظله يوم لا ظل إلا ظله

بر کیمسه فی سبیل الله مجاهده ، یاخود صیقندی ایچنده اولان وغرامت قتل و دین وساره کبی احمال ثقیه یوکنمش بولتان بر محتاجه ، یا شخصی اسارتدن قورتارمق ایچون کندیسنی مکاتبه یه ربط ایدن ، بر کوله ویا جاریه یه ، نقداً ، کلاماً ، فعلاً ، معاوننده بولنور ایسه ، روز جزاده سایه مخصوص جناب خداده مستظل اولور .

یعنی مظهر حمایت مخصوصه الهیه اولور . مسئله اسارت ، صلی الله علیه وسلم اقدمن حضرتلرنجه یک بشقه نظرله منظوردر . مزاج حضرت نجر الرسی اکلایوبوده مقتضایسه حرکت ایتمک ، دیاتمزه و محبتمه ترتب ایدن وظائفک اقدمندن ایسه ده ، نسلسه حسب البشریه غفلت اولتیور . هر نه ایسه ، هله برکت ویرسون تعمیم ایتمکده اولان معارف سایه سنده بعض اخوان دینمز ، مقصد سنیه رسالتنا هیلرینی یواش یواش فهم وادرا که باشلادی ، بر قسمی ده الافراقه بی تقلیداً ، اسارتک علیهنی التزام ایتدی . (۵۰۱) نجی حدیث شریف مناسبیله یازیلان بر ایکی سوزه ده نظر بیوریه .

۷۸۹ من أعان على خصومة بظلم لم يزل في سخط الله حتى ينزع

هر کیم که بغیر حق خصومت ایدن بر آدمه اعانه ایدر ایسه ، اعانه ایتدیکی مدتیجه مظهر غضب الله اولور .

۷۹۰ من أعان ظالماً ليدحض بباطله حقاً فقد برئت منه ذمته

الله ورسوله

بر کیمسه که ، بر ظالمک تسند ایتدیکی اسباب باطله ایله بر حق ابطال وازاله ایتمک قولاً وفعلاً اعانه ایدرسه ، الله ورسولک ذمتی اول آدمدن بریدر . یعنی بیهوده یره دعوا ی اسلامیتمسون .

۷۹۱ من اعتذر اليه أخوه بمعذرة فلم يقبلها كان عليه من الخطيئة

مثل صاحب مکس

بر مسلم قرداشنک بر خطیئه و بر قصوری سببیه ایتدیکی معذرتی قبول ایتمیان آدم ، مکس صاحبک بر مثلنی تحمیل ایدر .

(مکس) لغتده ؛ غالباً طرف حکومتدن عشر آلمق ، باج وکمرک طوپلامق ، ایچون تعین اولنان ذاته دینیور . چونکه عدالت ایتمک ، هر ایکی طرفک ده حقوقنی لایقیله محافظه ایدرک برینک حقیقی ، دیکرینه کچرمامک کوچجه اولدیغندن ، کانه آنلر بر ذنوب دائمه ایچنده بولنیورلر .

خصوصیه عصر حاضرک کمرک قولیلرینه بیلیمکه نه دیهلم ، زیرا اکثریسی ظلم مجسمدرلر . فسبحان الله بلای اعاشه اولاد ، انسانی نه فتنه لره سوق ایدیور .

۷۹۲ من اعترت بالعبید اذله الله

کوله ویا جاریه چوقلنی ، یا آنلرک وجود لریله طلب عزت ایدن ، یعنی عزیز وشریف اولمق استیانی ، آنلره مغرور اولانی ، جناب حق ذلیل ایتسون ویا ذلیل ایدر . (۱۰۵) ده باق .

۷۹۳ من اعتق رقبه مسلمة اعتق الله بكل عضو منها عضواً منه

من النار حتی فرجه بفرجه

بر رقبه مسلمه نك یعنی مسلمان اوله رق ازاد اولنان کوله و جاریه نك ، هر عضوینه مقابل ، جناب حق ، معتقک بر عضوی جهنمدن ازاد ایدر ، حتی فرجه قدر . (۷۸۸) به باق .

۷۹۴ من اعترت قدماء فی سبیل الله حرمة الله علی النار

هرکیم ایاقلرینی فی سبیل الله توزلندیرر ، یعنی ، الله ایچون بر ایش کورمک املیه یورور ایسه ، جناب حق او ایاقلره ناری حرام ایدر . بو یورومککک ایچنده جهاد وار ، طلب علم ایچون ، ناسه خیر ایتمک ایچون ، یورومک وار . الحاصل انسان کندی منفعت شخصییه سی تصورنی اولمق سزین ، بر آخرک نفی . یا خود کافه عباد اللهک بر خدمتی ایچون ولو ایکی خطوه بیله آتمش اولسه ، اجر سز قالماز .

۷۹۵ من اغتیب عنده أخوه المسلم فلم ينصره وهو يستطيع نصره

أذله الله تعالی فی الدنيا والآخرة

بر آدم، بر مؤمن قرداشی یاننده غیبت اولنورده، قادر اولدینی حالدہ او غیبت اولنان ذاته اعانه ایتمز ایسه، او آدمی جناب حق دنیا و آخرتده ذلیل ایدر .
غیبت اولنان ذاتی مدافعه ایتمک، اخوت اسلامیہ به ترتب ایدن وظائفنددر .
شوقدرکه مدافعه ایتمک مقتدر اولسی شرطدر . مقتدر اولوبده اعانه ایتمز ایسه وظیفه .
سندہ قصور ایتمش اولور . بناء علیه معاتب اولمغه کسب استحقاق ایدر .

۷۹۶ من أفتی بغير علمٍ كان إثمهُ على من أفتاهُ ومن أشار على أخيه بأمرٍ يعلمُ أنَّ الرُّشدَ في غيره فقد خانهُ

کندوسندن استفتا اولنان کیمسه، بغير علم فتوا ویرسه، کنهای کندینه در .
ینه بریسی، بر بشقه مؤمن قرداشیله استشاره ایدر ایکن مستشار اولان شخص،
مصلحتک رشد وسدادینک غیری جهتہ مستشیری ارشاد ایلدیکی حالدہ، حقیقه
خاندر

۷۹۷ من أقالَ نادماً أقالَ اللهُ عَثْرَتَهُ يومَ القيامةِ

ایتدیکی آلیش ویریشن نادم اولان شخصک مراجعتی اوزرینه، بیعی اقاله
ایدن یعنی منعقد اولان بیعی فسخ ایدن ذاتک، جناب حق ده روز جزاده، آنک وزر
ووبالی اوزرینه مرتب اولان مجازاتی عفو ایدر .
بوراده کی امر، وجوبی دکل امر استجاب واستحسانیدر . یوقسه مجرد بر بازارلغک
عقدندن صکره، طرفیندن بریسی نادم اولور ایسه، دیکری بیعی اقاله ایتسون مجبوریتنی
متضمن دکلدر . بو حدیث، الحق کرم وشرف نفس اوزرینه مبنیدرکه نادماً بریسی
مراجعت ایدر ایسه، امید ورجاسنی بوشه چیقارمیکر، اسکا بر ایلیک ایتمکله صدقه
ایدیکر . چونکه اخذ واعطا اناسنده آدم الدائمق ذاتا شعائر اسلامیہ دن اولدینغی
یوقاروده کورهشیدک . شو حالدہ بر نادمک توقعی اوزرینه ایش کورمک، علامت
کرم وسخا، اسلامیتک علو جنابنی اعلام واینادر .

۷۹۸ من اقتبسَ علماً من النجوم اقتبسَ شُعبَةً من السَّحَرِ زادَ ما زاد

هر کیم که نجومدن براز علم اقتباس ایدر ایسه، سحرندن بر شعبة اقتباس ایتمش
اولور . علمنی زیاده لندکجه، جرمیده زیاده لشیر .

شرح احادیث، بو علم نجومدن مراد، شمس و قمر و سایر کواکب سیرندن احکام
چقاراندرد. یعنی فلان وقت یا غمور یا غه جق، حرب اوله جق، صلح ایدیله جک، بر
بیوک و قونات اوله جق و یا خود فلان آدمک طالعی شویله در، شو اخلاق ایله متصفدر،
شویله بر واقعه کیره جک، یولده بر منصب ضبط ایده جک، عالم و یا جاهل اوله جقمش
کبی احکام چقارمقی تعلم ایدنلر، سحارلله برابردرلر. یوقسه علم هیئی، اجرام علو-
یه نك سیر و حرکتی بیلمک، آنکه مسلمینک محتاج اولدیغی صنایع و تجارتی ترویج و
تسهیل ایلمک، منهی عنه اولان علم نجومدن دکدر دیورلر. بو درلو ذواتی وجودلردن
استفاده اولنور ائمه اعلامدن عد ایدیورلر. سحر دینیلان عمل ایسه، عند الاسلام
عالیه برابر ملعوندر. شو حالده علم نجوم حقتده کی نهی نبوینک درجه شدتی بوندن
معلوم اولور.

۷۹۹ من اقتطع أرضاً ظلماً لقی الله وهو عليه غضبان

بر ارضدن حق اولیه رقی بر قطعه بی قطع ایدن، جناب حق کندوسنه طاریغین
اوله رقی بولور.

چونکه غضب و نهب ایله بونک هیچ فرقی یوقدر. ترلا، باغچه، اورمان، ومرغی
کبی برلده، قومشولر بیننده متبادیاً یکدیگرینک حدودینه تجاوز ایتمک، بر بزندن یز
چالمق، عادتی الآن جاریدر. صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری امت و اصحابی
بویله شیلردن منع ونهی بیور بیورلر. هر مسلم، حقتنه، هر درلو تعرضدن سالم اولدیغی
خالده امنیت و کمال راحتله، متصرف اولمیدر دیورلر.

۸۰۰ من أكل ثوماً أو بصلاً فليعتزلنا وليعتزلنا مسجدنا وليقعد

في بيته

صوغان و صارمساق بییش اولان آدم، بزدن عزلت ایسون، مسجدیمزه ده کبیه-
زک خانه سینده اوطورسون.

یعنی فنا قوقو ایله اخوان دینی بحضور ایتمک ایچون، بویله رایحه کریهه سی اولان
شیلری بیسون. شاید بیجک مجبه پتنده بولنور ایسه، باری اونده اوتوروب انسانلر
ایچنه چیقمسون.

۸۰۱ - من انتهب فليس منا

هر کیم ظلماً و قهراً بر بسندن بر شی آلور ایسه، بزدن دکلدور . یعنی کندوسنی جماعت مسلمیندن عد ایتسون .

۸۰۲ - مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِراً فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ مِثْلُهُ صَدَقَةٌ قَبْلَ أَنْ يَحِلَّ الدِّينَ

فاذا حلَّ الدِّينَ فَأَنْظَرُهُ فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ مِثْلَاهُ صَدَقَةٌ

صقندیده اولان بر بورج ایسنی امهال ایدن داینک هر کونی، الاجنی اولان ایچه مقدارینک بر مثلنی صدقه ایتمش ثوابیه کچر . اگرچه دین بر وعده معینه به مربوط اولوبده بعد حلول الاجل امهال ایذر ایسه، امهال ایتدیکی کونک عددنجه مقدار دینک ایکی مثلنی صدقه ایتمش قدر نائل اجر و مثوبات اولور .

۸۰۳ - مَنْ بَاتَ كَالَأَمِّنِ طَلَبِ الْحَلَالِ بَاتَ مَغْفُورًا لَهُ

رزق حلال کسب ایتمک اوغرنده یورولوبده یاتانلر، کناهلری عفو و مغفرت اولنمش اولدینی حالده اویقویه واریرلر .

شمدی اقشامه قدر قهوه خانه لرده، وچولوق چوجوق صاحبی اولوبده بغیر کسب و تجارت فتوحاته انتظاراً، خاقاهلرده، وقت عزیزلرینی ضایع ایدن، حال و مالجه احتیاجلریندن شکایت ایلیان، عطالین و بطلالین، حاللرینی دوشونسونلر . البته بر مستقیم چفتجی، بر رنجبر، بر اهل صنعت، او مقوله لردن بیک قات خیرلیدر .

۸۰۴ - مَنْ بَاتَ وَفِي يَدِهِ رِيحٌ غَمْرٌ فَأَصَابَهُ شَيْءٌ فَلَا يَلُومَنَّ إِلَّا نَفْسَهُ

اللرنده، ات و یاغ قوقوسی اثری اولدینی حالده یاتان بر آدم، بر خسته لغه مبتلا اولور، یا حیوانات و حشراتدن بر ضرره اوغرار ایسه، نفسندن بشقه سنی لوم ایتسون . زیرا ایتمه، کندوسنک عدم طهارتی سببیت و یردی الحاصل یمکدن صکره اللرک کوزلجه بیقائمنی و شیء ما کولک اثرندن، قوقوسندن، الده بر شی قالماسنی، و صحت ابدانه خلل و یره جک کافه اسبابدن توفی اولنمنی امر و فرمان بیور بیورلر .

۸۰۵ - مَنْ بَاعَ دَارًا ثُمَّ لَمْ يَجْعَلْ ثَمَنَهَا فِي مِثْلِهَا لَمْ يَبَارِكْ لَهُ فِيهَا

هر کیم خانه سنی صائره ثمنیه بشقه بر او آماز ایسه ، آلدینی آچقه کندیسنه
مبارک اولماز .

شراح دیبورلرکه ، ظاهر حدیثدن منقهم اولان شی ، عقارک صاتلمسنی نهی در .
چونکه انسانک مسکینی لوازم ضروریه بشریه سندندر . آتی صاتمق ، مسکنسز قالمق ،
منافی حال طبعیدر . برده غالباً صاتانک سفه واسرافنک دلیلیدر .

هر نه ایسه ، عالمده ابقای نوعی جبلتیه مفسطور اولان وحوش و طیورک بیه برر
منزلی ، یووه سی ، مأوا سی ، وار ایکن ، یازق دکلیدرکه جله دن بو بایده احق اولان
حضرت انسان ، مسکنسز قالسون . (۸۰۷) به باق .

۸۰۶ من باع عیباً لم یبینه لم یزل فی مقّت الله ولم تزل الملائکه تلغنه

بر آدم معیب اولان بر مالنی صاتارکن ، عیبنی کتم ایدرک بیان ایتمز ایسه ، تحت
غضب الهیده دائم ، وملائکه کرام ده آنک لمنتته ملازم درلر .

چونکه بومقوله احوال ، مغل مروت و بر مسلمانک تنزل ائیمه جکی بر دنائتدر . نهب
وسرفته بوحالک بیننده بر فرق یوقدر ، حضرت مسلمک شانی او مقوله ردائندن عاریدر .

۸۰۷ من باع عمر دار من غیر ضروره سلط الله علی ثمنها
تالیفاً یتلقه .

هر کیم اساسلی و برلی اولان خانه سنی ، بلا ضروره صاتار ایسه ، جناب حق ،
آچقه سنی تلف ایده جک بر واسطه بی مسلط ایدر .

سید الوجود افندمنز حضرتلری ، تلف وسرف و ضیاع اموالندن ، امتنی فوق العاده
تحدیر بیور بیورلر . چونکه احوال مبسوطه نیک نتیجه سی فقر وذلّتی مؤدی اوله جنی
و حضرت مؤمنک حال احتیاج و فقره دوشمی ایسه ، آخرك الله واحسانه باقی کبی ،
احوالی احداث ایده جکی جهته ، مسلمک ادا مه شرفی مقصدینی محافظه ایدیورلر .
(۸۰۵) نجی حدیث شریفه ده باق .

۸۰۸ من باع جلد اضمیته فلا اضمیته له

قربان بایرمنده کسدیکی قربانک در یسنی صاتان دانک قربانی یوقدر . چونکه
قربانک کسلمسندن مقصد اصلی اولان حاله منافیدر .

۸۰۹ من بدأ بالسَّلامِ فهو أولى بالله ورسوله

ملاقی اولدینی ذاته سلام ایله بدأ ایدن ، الله ورسولک زیاده دوستیدر .

۸۱۰ من بدأ جفاً ومن أتبع الصَّيدَ غفلَ ومن أتى أبوابَ

السُّلطانِ افتَنَ

بدویاک حالی التزام ایدنک طبعی غلیظ ومتوحش اولور . دائماً صید ارقه سنده
کزن ، غفلته دوشر . ابواب سلطانییه ملازمت ایدن ، افتنان ایدر یعنی عمرینی
فتنه یه قاپدیرر .

۸۱۱ من برَّ والدیه طوبی له زاد الله فی عمره

والدینک تحصیل رضا سنده بولنان ، آله 'خلق جمیل ایله معامله ایدنلره مژده لر
اولسون . دنیاده عمر لرینک برکتی کورنلر ، اناسنک و باباسنک رضا ودعاسنی آلانلردر .

۸۱۲ من تابَ الى الله قبلَ أن يُغرَّعَ قبلَ الله منه

حالت نغمسه یه کمزدن اول کناهلرندن توبه ایدنلرک ، توبه لری قبول اولنور .
کناهکاران امت مایوس اولسون ، حالت نزع کنجیه قدر ، باب توبه مفتوحدر .

۸۱۳ من تأنى أصابَ أو كادَ ومن عجلَ أخطأ أو كادَ

کافه امورنده تانی ایله ایش کورنلر ، اصابت ایدرلر ، یاخود اصابتک قربنده
بولنورلر . عجول اولانلرده ، بالعکس خطایه ویا یقینه دوشرلر .

۸۱۴ من تَبَّعَ ما يَسْقُطُ مِنَ السُّفْرةِ غُفِرَ له

بیک سفره سندن دوشمش بر پارچه یی ارایوب بولانک او فعلی سبب مغفرتی اولور .
چونکه او لقمه یی ویا پارچه یی ارامق ، نعمة اللهی تجیلدن نشأت ایدر ، شکر نعمتی
ایفایه حمل اولنور . اویله بر لقمه نک آرقه سنی اراماق کبردن ، یا او نعمتک ، نزدنده
قدری اولماسندن ایلری کلش ایسه ، حضرت منعمه قارشو اختیار عیب و کفران
ایدلمش اولور .

۸۱۵ من ترك الجمعة من غير عذرٍ فليتصدق بدينارٍ فإن لم يجد

فبنصف دينار

هیچ بر عذرہ مستند اولیہرق جمعہ نمازی ترک ایدن ذات، اختیار ابتدکی ذنبک کفارتی ایچون، بر، بوله ماز ایسه یارم التون تصدق ایسون .
اشبو فرمان سامی حضرت سید الکونین ده کی صدقه، مندوباً واستحباباً اولوب، وجوباً اولدینی فقههای عظام عندنده متفق علیهدر . بوندن و بوندن صکره یاز یله حق اولان حدیث شریفدن منضم اولان حال، امت کرامک ملازم جمعہ و جماعت اولملری، و جمعہ نک علو قدر و مزیتی در .

۸۱۶ من ترك ثلاث جمعٍ تهاوناً بها طبع الله على قلبه

اهمیت ویر مامکدن ناشی اوچ جمعہ بی ترک ایدنک قلبی مهرنور، یعنی دنس غلظت و مساوتله پاصلانور .

چونکه بتون جماعت مسلمان بر آره یه جمع اولهرق، حضرت امامک، یا وکیلک مواعظ حسنه سی دکلیله جک، محبت و توحید اساسی اوزربنه اورایه اجتهامی امر ایدن حضرت خالق البرایه تبداء و تشکراً سجده لر اید یله جک و اخوان کرام ایله ده عموماً تجدید مواخات و محبت اوله جقدر . بویله بر امر واجب التعظیمدن تهاوناً کیری قالان مسلمک قلبی قارارمزده نه اولور . اخوانی بیننده نه قدری قالور !

فسبحان الله ! مقصد اصلی و حقیقی نه ایدی . شمعی عصریمزده کی افعال ایله ایش نه رتبه معکوس بر وضعیته کیردی . قلوب موحدینده اسکی صفوت و سلامت قالدیفندن جمعہ نمازینک مداوملری ده، پارمقاه کوستریله جک بر حاله کلدی . بو ذوات نادره نک اولدنجه اصحاب ذوق سلیم اولان بر قسمی دخی، مجرد خطیک کوزل سنی دیکه یوب تلذذ ایتمک، آنک ضمنتده جمعہ نمازی ثوابی قازانمق هوسیه مسجد طولاً- شہرق، کوزل سلی خطیلر ارار، صکره ده اخوانه توصیه ایله فلان جامعده بر خطیب وار، آدمجکر، کچن هفته حسینی دن، یا عشاقدن بر خطبه اوقودی ایدی . الله بیلور ! موجود اولان جماعتی غشی ایتدی کی ثنارله دوستلری او خطیبی دیککه تشویق ایدر .

يا هو! خطبه دن مقصد او دکدر . سس دکليه جک ايسه ک ، پک ماهر سازنده وار کينده آنردن ديکه . جمعه نمازی کبی بر امر مشروعی ، موضوعنک خلافتده استعمال ائمه . نصیحتنی ویره جک آدم ، کوره جکی درشت بر مقابله نی حساب ایدرک صوصار . هله مجرد تحمیدات و تمجیدات الهیه نی متضمن وعظ ونصیحتدن ، جماعت مسامینک خیر ومنفعتنی موجب اوله جق مقاله لردن عبارت اولسی لازه کلان ، بایرام و جمعه خطبه لرینک ، مملکت مزده ترکیه اوقوننامه سی دخی جای نظر دریا .

حتی مصر علماسندن بریسی ، بر کره فقیره سؤال ایتدیکه ، ایشدیکه کوره روم- ایلی ، اناطولی ، استانبولده جمعه و بایرام خطبه لری ، عربجه اوقونور ، خطیب افندی ده شرقی چاغرر کبی تغنی ایدر ایش . اوت اویله در دیدم . ای ، جماعت عربجه بیلورمی ؟ خیر دیدم . فسبحان الله ! دهرک کولدی . وعظ ونصیحتی هر کسک بیله بیلمسی ، انجق مألوف اولدقلری لسانه اولسیله حاصل ، والا وعظ ونصیحت عبث اولور ، جوا- نی ده علاوه ایتدی ایدی .

بو بحث سلباً و ایجاباً چوق سوز قالدیره جغندن ، تمیز مسئله ، حضرات قارئینک تأمل ومطالعه سنه معلق قالسون .

۸۱۷ من تشبه بقوم فهو منهم

بر قومه بکره مک استیان ، او قومک اتباع و افرادندر .
بو حدیث شریفه علمای عظام بر چوق معنا و یرمشار ايسه ده ، عصر یمزک ایجابنه توفیق و تطبیق اولنور ايسه ، باطنی بر میلک حدیثیه برابر ، بر قومک مقلدی اولانلر ، اول قومه محسوبدرلر : بوکا دائر (۷۶۷) نجی حدیث شریفده بعض مرتبه تفصیلات واردر .

۸۱۸ من تطیب ولم یعلم منه طب فهو ضامن

هر کیم طیب اولدینی و علم طبی بیلمدیکی حالده طبابت ایدرده ، و یردیکی علا- جک تأثیر یله بر ضرر وقوعه کلور ايسه ، اول طیب جاهله تضمین ایتدیر یلور .
حتی اویله بر طیبک و یردیکی علاج سببیه بر آدم وفات ايسه ، طیب جاهله دیت ایله محکوم اولور .
طیب قلوب افندمنز حضرتلری ، امتنی بغیر علم طبابتدن منع بیوردقلری کبی ،

یوقاروده (۴۴۵) نجی حدیث شریفده کیچدیکی وجهله مرضایه مداوات ایدلمسنی دخی امر ایتمشدر . شو حالده جماعت مسلمینک ، عالم ، بصیر ، حکیم اطبا یتشدرملری ، و جهل اوزرینه مداوات مرضایه کیر یشمک تهلکه سندن صاقملری لازمدر .

۸۱۹ من تعذرت علیه التجارة فعليه بعان

تجارتی کساده دوشن وکسبده کوچلک چکن آدم ، عمانه کتسون اورابی اختیار ایسون .

عمان دیبه بصره کورفرزنده و بحرین دنیلان برک جوارنده بر بلده نک اسمی اولوب . عصر سعادت حصر حضرت نبویه ، ثروت و تجارتله معروف ایمش . تجارتی طارلاشمش اولان بر آدمک سیاحت وسیر و سفر ایدرک معیشتی یولنه قویمسنی امر وفرمان بیوربیورلر .

بو حدیث شریفی ده عصرمزه توفیق ایده چک اولور ایسه ک تمامیه عکسنی التزام ایلمش اولدیغمز ظاهر اولور . بو کونکی کونده مملکتمز آتش کساد و فقر ایچنده یانوب قاورولبور ، بلادمز ، امم واقوام سائر نک بر تجارتکاهی اویش ایکن ، بزم اهل تجارتمزدن بیکلرله ذوات آتش فقرله یانوب کول اولبور . حدیث شریف مذکور نظر تامله آلتدینی کبی ، تجارتسزلکدن شکایتنه حقمز ودولاب اموری سکتنه یه اوغرایانلرک مقدرتی قبوله طریق شرعیمز یوقدر . اوروپا واسیانک وهندوچینک اقصاسنی دکل ، هم جوار وهم حدود اولدیغمز مملکتلری آره یه لم ، تبعه عثمانیه نک مسلمان قسمندن او مملکتلرده قاج نفر تاجر ومعامل بوله بیلورز ؛ بر نفر بیله بولنه میه جغندن امینم . حالبوکه عصر مسعود حضرت نبوتما بده ، بحرین و عمان دنیلان مملکتلر هنوز حوزة اسلامه داخل دکل ایکن ، هند وچین ایله مناسبتری اولان او مملکتلر اهابلسنک مسلمان اولماسنی ، مانع تجارت و سیاحت عد ایتمدیلر ، شو حالده بز نصل معذور اوله بیلورز ؛ علم وعصر و تهرمه بزه کوستردی که ، فی زماننا دیانتمزک بقاسی ، جمعیتمزک بقاسنه ، جمعیتمزک بقاسی قوته ، قوت ثروته ، ثروت تجارتله ، تجارت معارفه ، محتاجدر شو حالده بو وسائل ووسائط متسلسله نک هر هانکیسنی التزامده قصور ایدر ایسه ک ، او قصورمز اساسه یعنی بقای دیانته طوقنه جغندن ، او بایده اختیار قصور ایدنلر ، عن جهل دیاتی اخلال ایتمش اولبورلرکه ، آنلر نبی منعممز صلی الله علیه وسلم اقدمز حضرتلرینه

قارشی مسؤولدرلر . چونکه مدار قوام دین مبین ایچون غفلتمزدن معفو اوله مایز .
امت محمدی عطالت و بطلانه تشویق ایدن ذواتک کلمات اعتراضیه سنه احاله سمع
واعتبار ایتمیهلم . آنلر اسلامیتک احق دوستیدرلر ، تدقیق علل و اسباب ایتمکسزین ،
حمایه طوتلمش مرضا کبی سوبلنوب طوریبورلر ، البته بر عقلالی دشمن ، احق
دوستدن بیک کره خیرلیدر . عقل ایچون طریق بردر . ضرب مثالی هیچ بر وقت
خاطردن چیقارمیهلم .

برده ظن اولماسونکه بو عصرده ، مدنیت غریبه تأثیرانیله معاملات ناس حق
وعدل اوزرینه دوران ایدیور . خیر خیر ، بو ظن و اعتقاد پک یا کلسدر . دشمنلرمزک
هدف هجوم وحرکاتی ایکیدر . بریسی دینیز ، ایکنجیسی هیئت اجتماعیه مزدر . چونکه
آنلره مقابل اقوام وحشیه دن معدود اولدیغمزدن ، مالیز ، نفسمز ، و الحاصل کافه حقوقمز ،
کندیلمزینه مباحدر شعع دیاتمز ی سوندیرمک ، بز ی ربقه اسارتلرینه صوقق ، برنجی
املریدر . بناء علیه امین اولیهلم ، مدار قوامز اولق ایچون امر شارع اکرم ایله
مدارایی التزام ایدرک کسب قوت و مکننت ایتمک سحی ایدهلم ، تجارت ایدهلم . اسباب
تجارتدن معدود اولان علومی اوکره نه لده ، دینیزی محافظه ، کندمزی مدافعه ایلیهلم .
والا طریق عقل ایله بزم مسلک حاضریمز بیننده بو تفاوت موجود اولدجه واره جغمز
نتیجه ، اضمحلالدن بشقه اوله ماز . (لا عقل کالتدیر) حدیث عالیسنی هر زمان رهبر
حرکات اتخاذا ایله یوریهلم . وخامت عاقبتدن توقی ایلیهلم . زیرا آتیده کرفتار اوله جغمز
حال ، بر اسارت الیمه و دائمه در . دشمنلرمزک یدینه دوشمش اولان ممالک اهلینسک
حالی بزه موجب عبرت اولسون .

فرانسزلر وانکلیرلر غایت سربستی افکار وحریته مالک بر قومدرلر اما ، نفس
انکلتره ایله فرانسه قطعهنسده ؛ انکلیرلر هنده وفرانسزلر جزائره کلنجه ، الک مزعج ،
الک مستبد ، الک ظالم ، برر حکومت ، برر قوم اولیورلر . ایچنده بولندیغمز سعادت
اسلامیه نك نعمت استقلالزله بر قرار اولسی امرنده قول ایله اولیه رق ، فعلاً دعادن
کیری قالمیهلم . دوام دولتزمه فعلاً دعا ایتمک ده ، تهذیب اخلاق ایلمک ، عاقبتمزی
دوشنه رک واره جغمز نتیجه مهلکه کنی ادراک ایله مسلک عطالت و بطلاتی ترک ایتمک
وکسب و تجارتیه سحی ایدرک ، ثروت وقوت کافیه ، قازانمناه اولور .
« وأعدوا لهم ما استطعتم من قوة » آیت کریمه سنک بو کونکی تفسیری ، بیک سنه

اولکی تفسیر به متناسب اوله‌ماز، او عصرک ایجابی بشقه، بو عصرک مقتضایینه
بشقه در شمعی هر هانکی دولتک تجارقی، ثروقی، یولنده ایسه، حاکم عالم، او دولت
عد اولنور. دولت اسلامییه، محمدی اولیان، محمدیلرک محوی املنده بولنان دولتله
خادم و محکوم اتمک، کار عاقلیدر؛ صکره حضرت شارعه نه جواب ویررز، نصل بر
عذر مقبول ایله عرض اعتذار ایلرز؟!

انکلتره ده بر چوجوق بش یا شنه کیردیکی کبی، انکلتره مملکتدن پاره طیشاری
چیقمز، بر انکلیرک پاره‌سی بر اجنبی به نصیب اولماز درسی ویررلر ایش. آنک ایچون
تجارت قصدیه چار اقطار جهانه صوقیه صوقیه، کره ارضک بر ربعی ضبط ایتدیلر
کیدر. مصرده آنلرک معاملاتنی کوردک، عسکرینک کافه لوازمی، ممکن اولسه اتی،
اکمکنی بیله، تک انکلیرک آنچه‌سی بشقه‌سه کیتسون دیه، انکلتره دن کتیره جک. عموم
مأمورین ملکیه و عسکریه سی، بالوسیه مصرده بولنان سائر انکلیرلر، انکلیر امتعه سیله
ایچلمش اولان مغازه لردن بشقه سیله اخذ و اعطا ایملر، آدن بشقه رقابته مصرده کی
اقوام سائره تک تجارتلرینی دخی سکتهدار ایتدیلر. روم، ایتالیان، فرانسز، و الحاصل
مصرده تقدیر اجنبی تجار و ارایسه، انکلیرلرک وجودیه تجارتلری سکتهدار اولدیغندن،
یواش یواش دولاب تجارتلرینی مصردن قالدیر یورلر. آتیا بر شی قازانه بیلورمی بم
طمعیه صبر ایتمکده بولنانلرده، بر طرفدن اظهار افلاس ایدیورلر.

نصل ممدوح بر تعصب ملیدر، غبطه اولنور. حتی مصرده اختیار اقامت ایدن
انکلیرلی بر اختیار قادین، مصرلی اوشاغته بر انکلیر لیراسی ویره رک کیدوب فلان
مغازه دن بر طوب بز کتورمسی امر ایدر، اوشاق افندیسنک کوزینه کیرمک و آفرینی
و بخشینی آلیق املیه بشقه مغازه لری ده طولاشور، خانمک استدیکی بزک عینی بر
فرانسز مغازه سنده بولور، یکرمی فراقه یعنی بر ناپولیونه آله رق اوه کتیر بر، خانمه
و بریدیکی صره ده انکلیر لیراسنک اوست طرفی اولوق اوزره مغازه حیدن آلدینی بش
فراقی دخی چیقار بر تقدیم ایدر. قادین، بونه در؟ دیر اوشاق، استدی ککر بز
دها اوجوزجه بر فرانسز مغازه سنده بولدنده آلم جوانی ویرنجه. خانم دیرکه، اشته
شمعی خیانت ایتدک، بم پاره می سوقاغه آندک، ز بر اتم سکا تعریف ایتدیکم مغازه
انکلیر مغازه سی ایدی، بو بز اسکیر، محو اولور کیدر، لکن پاره، وطنمزده ابدیا قالور،
شمعی بز پاره فرانسزه کیتدی، انکلیردن چیقاروق فرانسز اولدی. کویا او پاره بر

انگلیزه کوره اولدیرلش وطور اراغه دفن ایدلش ایملش کبی بر حدت و تهورله ، شو آنده بزى کوتور ، اعاده ایت ، سکا تعریف ایتدیکم مغازه دن آل کتورده ، بر دها بویله ترسنه هذیان ایتمه دیه اوشانغی حضورندن طرد ایدر .

فی زماننا تجارتک حالی بشقه لشدی . بالعموم اجسام نامیه نک نموی و محافظه حیاتی نصل تنفسه محتاج ایسه ، دولتک حیاتی دخی همان تجارتیه متوقف کبی بر حاله کلدی . تجارتسز ثروت ، ثروتسز قوت و دولت اوله میور . چونکه قاعده عالم اقتضاسنجه « الحکم للغالب » دستور قدیمی تغییر ایده جک دها هیچ بر قانون وضع اولنه مدی . او غلبه ده قوتله اوله جق ، بشقه شیله ممکن دکلدر . نور الهدی اقدمز حضرتلری ، امتک دوام شوکت و قوام سطوتی موجب اوله جق کافه تدایرک دستور حرکتلری وضع و تعیین بیوردیلر اما ، امتالسزلق مسئولیتی بزده قالدی . درت طرفی دیوار ایله محدود اولوب بر جهتی مدار تنفس اوله جق درجه ده آجیق براقیلان بر موقعه دیکلمش اولان اغاج دخی دوام حیاتی ایچون هوا آریور ، مستعد کوردیکی جهته کی موانعی ازاله ایله او طرفه طوغری دالتی ، بوداغتی اوزادوب کیدیور ، اورادن وجودینه قوت ایصال ایتمکله ، عالمده ابقای وجود ایلیور .

بزده ، الی ماشاء الله تعالی دولت اسلامیه نک محافظه سنک متوقف بولندیغی اسبابی تجری ایده لم ، دمیر یوللر یایه لم ، جسممزه حیات کتیرمک ایچون اطرافه دال بوداق صالیوره لم ، واپورلر احداث ، بونلری حصوله کتورمک ایچون مکتبلر تأسیس ایلیه لم ، او بایده ایقاع موانع ایدنلرک سوزلرینه قولاق ویرمه لم ، آنلری اسلامیتک احق دوستی اولوق اوزره طانیه لم ؛ زیرا بدیهیات و اولیاتک خلافتنه سوز سویلیانلری ، عقلا قابل خطاب عد ایتمشلدر . اسلامیت ، مسکینلک دیمک دکلدر . اسلامیت ، دأتما علویتی مستلزمدر ، مشرب و مزاج سید الکائناتی ایجه بیله لم ، امر و فرمانلری منظوقتی عصرمزک ایجابته توفیق ایلیه لم ، هیچ شبهه یوقدر که پک یقین وقتده قورقدقرمزدن امین ، اومد - قلمزه نائل اولوروز .

۸۲۰ مَنْ تَعَظَّمَ فِي نَفْسِهِ وَ اخْتَالَ فِي مَشِيَّتِهِ لَقِيَ اللَّهَ وَ هُوَ عَلَيْهِ غَضَبَان

نفسنده تعظم و تکبر ایدن ، کافه محاسن امورینی کندینه ، مساویسنی تسبباً آخره عطف ایلیان ، مجالس و محافده ترفع و تقدم املنده بولنان ، ایکی طرفنه ساللانه رق

متعظمانه یورویان، مظهر غضب الہی اولور .

۸۲۱ من تعلق شیناً وکل الیہ

برشیتہ ربط قلب ایہ سایہ حمایتہ التجا ایدن، اکا حوالہ اولور . یعنی مراحم الہیہ دن نصیبی اولہ ماز . محرومیت وعدم موفقیتہ مؤاخذ اولور .

شرح، حدیث شریفہ کی لفظ (تعلق) ی بازو بند، بونجق، نسخہ کبی شیرلہ معنی ایتدکری کبی، انسانہ ربط قلب ایدنلر، یعنی بر آدمک سایہ گرمندہ فیضیاب اولمق امیلیہ اتکال ایلیانلری دخی، حدیث مذکورک ضمنہ ادخال اییدیورلر .

۸۲۲ من تواضع لله رفعه الله

ہرکیم بر خوفہ، بر امیدہ، والحاصل نفسک نفع وضررینہ متعلق ہیچ بر شیتہ، مستند اولیہ رق، تواضعی عادت وشعار ایدر، وکندیسنک عاجز، ذلیل بر انسان اولدیغنی وعند الحقیقہ ہیچ بر حال وصفتیہ کیمسہ بہ وجہ رجحانی اولمدیغنی اعتراف ایہ، آنک مقتضاسیہ عمل ایڈر ایسہ، جناب حق آنی رفع ایدر، یعنی صوری ومعنوی ترقیات کلیہ بہ مظهر ایڈر .

عصر یمزده بیوکلرہ قارشو بعض اداینک کوستردیکی وضع تبصصکاری، خوشلانلر نظرندہ تواضعدن معدود اولسہ بیہ، عند الحقیقہ، تواضع دکلدلر . چونکہ او ذات مواضع ومتواضع، عالمہ النی او پدیرمک حرصیہ ال او پیور، اتکنی او پدیرمک ہوسیلہ اتکلرہ صاریلیور، خلقک یردہ کی یوزلرینہ آباق باصمق ایچون، ساحہ تواضعہ فرش جین احتقار ایڈیور . الحاصل او مقولہ لر، کبر فرعون ایہ ذلت یہودی بر آرہ بہ جمع ایتمش بر الای متکبرین وضع الاخلاقدرلر . حدیث شریفہ کی « تواضع » « لله » قیدیہ تقیید بیوریلہ یور . یعنی آمال وھوسات نفسانیہ دن بری اولان اصحاب تواضع حقدہ، شمع جمع کائنات علیہ اکمل التحیات افدمنز حضرتلری، مدیحہ خوان اولیور . صلی لله علیہ وسلم .

۸۲۳ من جادل فی خصومة بغیر علم لم یزل فی سخط الله حتی ینزع

حقیقتی بیلمدیکی بر شی اوزرینہ، خصمیہ التزام مجادلہ ایدن، بولندیغنی حال جدال وخصومتدہ باقی اولدجہ غضب الہدہدر .

انسان، اکثر احوالده بيلمديكى بر شئى بيلم ادعاسنده بولنور . بوده ايكي
درلودر . يا حقيقه بيلمديكى بيليوورده، تعصباً و مكابره، دعواسنده اصرار ايدر . ياخود
بيلمديكى بيلميهرك مجادله ده بولنور . بونلرك ايكنسك يئنى تفريقه مقتدر اولسه بيله،
بيلمديكى بيلممك مرض اليندن قورنالمق كوچجه در . شو حالده غضب الهى ورطه
هولناكنه دوشولمامك ايجون، بالكيه خصومت و مجادله دن اعراض ايمك، موافق
عقل سليمدر .

۸۲۴ من جعل قاضياً بين الناس فقد ذبح بغير سكين

بين الناس قاضى اولان آدم، بيقاسز بوغازلنمشدر . يعنى هلاك و عذاب الهيه
دوشمشدر .

شرح، بو بابده وارد اولان بشقه حديث شه يفليده نظر امعان و اعتباره آلهرق،
اهل اولمدينى حالده قاضى نصب اولنان، ياخود حكمنده التزام عدالت ايمان قضائى،
بو حديث شريفك متضمن اولدينى تهديدك محته ادخال ايدييورلر . (۵۸۴ و ۶۹۳)
نجى حديث شريفله ده نظر بيورناه .

۸۲۵ من حدّث عني بحديث يرى أنه كذب فهو أكذب

الكاذبين

بندن نقل اولنان بر حديث، عننه اسانيددن كچر ايكن اكا بر كلام كذبك علاوه
اولمش اولدينى، ياخود او حديثك كلياً كذبته دلالت ايدر آتارك وجودينى كوروبده
نقل ايليانلر، يلانجيلرك يلانجيسى اولمش اولور . بو بابده (۸۶) نجى حديث شريف
ده بر ميزاندر .

۸۲۶ من حسب كلامه من عمله قلّ كلامه إلا فيما يعنيه

كلامنى، عملى جله سندن حساب ايدنلرك بسوزى آز اولور . دينته، دنياسنه
منفعتى اولان كلام بوندن مستنادر .

كلام، عموميتى اعتباريله، عملدن معدود در . چونكه كافه عقود و معاملات،
كلام اوزرينه مبنيدر . شو حالده بر آدمك اوزرينه ترتب ايدن وظيفه نك اقدمى،

گندینه نفی اویان و آخره نفی طوقمیه حق، یا ضرر کله جک اولان کلامدن، کف
لسان ایتمکدر. ما لا یعنی، کوزه لک، ایله وقت عزیزینی ضایع ایتمک، شرف اسلامیت
ایله قابل توفیق دکلدرد.

۸۲۷ من حَفِظَ عَلَى أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا مِنْ سُنَّتِي أَذْخَلْتُهُ يَوْمَ

الْقِيَامَةِ فِي شَفَاعَتِي

هر کیم یازمقوله، یا خود حافظه-نده حفظ ایتمکله بنم ستمدن قرق حدیث امتمه
تبلیغ ایدر ایسه، روز جزاده شفاعتمه مظهر اولور.

بو حدیث شریف حکمنه تبعیه علمای عظامک بک چوقلری، حدیث اربعینلر
یازمشلر. هر بری، حکمتی متضمن نیجه کلمات علاوه سیله دائره تبلیغی توسیع
ایلمشلدرد. مقصد سنیله لری، احادیث علیه نبویه سی، صدورده قالمسونده، امت جلیله-
لری استفاده ایتمک ایچون، میدان انتشاره چیقسوندن بشقه دکلدرد.

بو عبد کثیر الخطیبه دخی، قدرتمز لکنه باقیه رقی مجرد بو حدیث شریفه ماصدق
اولقی طمعیه کستاخانه و شرمسارانه، بیک عدد حدیث شریف جمعهه تشبث ابتدی،
بونکله امت سنیة محمدیه نک سلامت و سعادت حاله عجا بر خدمت ایده بیلورمی یم
هوسنه دوشدی. کثرت عصیانم سببیه شفاعت سنییه طمع، جهالتک ایراث ایتمی
طبیعی اولان خجالتی اونوتدیردیغندن، پرده بر انداز مجاسر اولدم. علمای کرام قصورمی
عفو ایدرلر ایسه ایلیک ایدرلر، ایتمزلر ایسه کندیلری بیلورلر. زیرا ذاتاً غریق بحر
عصیان و نقصان اولان آدم، جزاسنی بولاش دیمک اولدیغندن خطاب و حسابه چکلمز،
چکله ده ارتق بر کره طولودن ایصلاشمش اولسیله یاغموردن پرواسی اوله ماز.

۸۲۸ من حُوسِبَ عَذِيبَ

هر نصل اولورسه اولسون، کندوسندن بر حساب استیبلان و حسابه چکیلان آدم،

معدبدر.

یعنی معامله سنده قطعاً بر اعوجاج اولسه و هر حالنده صحیح و درست بولنسه بیله،
انسان حسابدن معدب اولور. افعال و اقوال و اعمالکدن. صوکنده بر حساب ویره-
جککی بیل، اکا کوره طاوران، حسابسز حرکت ایتمه، امرینی متضمن اولان بو

حدیث شریفی رهبر حرکات اتحاد ایدنلر « بحاسب حساباً یسیراً » آیت جلیله سنده کی
وعد کریه ملاقی اوله جقارنده شبهه یوقدر .

۸۲۹ من خَبَبَ زَوْجَةَ امْرِئٍ أَوْ مَمْلُوكَةٍ فَلَيْسَ مِنَّا

بَرِيسَنَك زَوْجَه سِنِي . ياخود مملوك و مملوكه سنی اغفال و اضلال ایدنلر . یعنی آیار-
دانلر ، بزدن دكلدرلر .

آنلر كندیلرینی جماعت مسلمیندن عد ایتسونلر ، آنلری خشیاته تحریك ایتك ،
یاخود بالآخره كندیسی تزوج ، یا اجبا و متعلقاتندن بریسنه تزویج ایتك ایچون ، بر
قادینك ذهنی بوزمق ، یا امنیتسزلكی موجب اقوال ایله زوجنی زوجه سی علیهنده
شبهه یه دوشورمك ، كذلك احوال مبسوطه نی كوله و جازیه لر حقتده اجرا ایلمك ،
مسلمان كاری دكلدر . اخلاق فاسده و ذمیمه نك اك اقبیحیدر . بو حدیث شریف
ار ككلردن زیاده ، قادینك منكوش كوش هوشی اولمیدر . بو مسئله ده آنلر بك
متجاسردرلر ، نیجه خانمانلر سوندیره مشلردر . اللهم احفظنا من شرورهن .

۸۳۰ من دَعَى رَجُلًا بِغَيْرِ اسْمِهِ لَعْنَتُهُ الْمَلَائِكَةُ

هر كیم بر آدمی اسمك غیر بر شی ایله یاد ایدر ایسه ، ملائكة كرام اكا
لعت ایدرلر .

یعنی بر آدمی ، سومدیکی لقبه چاغرمق ، یاخود زید و عمری بر شیته بکزه درك
اكا او یولده بر لقب طاقق ، شرف انسانی مغل اولدیغی ایچون ، او فضاحته حرأت
ایدن ، سكان علینك البته مظهر لغتی اولور . قبا قولاق ، مانقفا ، طورمش ، ممش ، كو-
دوك ، ایش ، کبی . بعضاً بونلرک اسملری ده حذف اولته رق یالکر بر لقب معیب ایله
توسیم ایدیلور .

واقعا ضرور امتالزذن « یکیت لقبیه آکیلور » یولنده بر کلام سائر وار ایسه ده ،
آنلرده موسوم و ملقب اولان ذاتك رضاسی و ایخنامسی شرطدر . مثلاً افه لطفی ، ارسلان
علی ، پهلوان دابی مثللو القابدرکه ، ملقبك ماهیت مقبوله سنه دلالت ایتدیکیچون
بعضیلری عننده مقبول اوله بیلور . لکن میزان اصلی ، لقبی قولانغه واصل اولان
ذاتك ، او لقبدن ایخنامسیدر . الحاصل (قورقولی رؤیا کورمکدن ایسه او یانق

بولتمق خيرليدر) مثل مشهورى حكمنجه، بلكه طويارده اينجور . عالهمنه مبنى بو
مقوله سوزلك توهنده احتياط اوزره بولتمق البته اولادر .

۸۳۱ من دَفَعَ غَضَبَهُ دَفَعَ اللهُ عَنْهُ عَذَابَهُ وَمَنْ حَفِظَ لِسَانَهُ سَتَرَ
اللهُ عَوْرَتَهُ

غليان وفوران ايدن غضبى دفع ايدنك . جناب حق عذابى دفع ايدر . لساتى
حفظ ايليانك، خلتك مطلع اولسنى استمديكى سرائرى، حضرت خالق ستر ايدر .
فوران غضب زماننده، غضبى مجرع ايدرك مناسبتمز بر حال ايقاعندن كنديسى
محافظه ايدنك، «والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس والله يحب المحسنين» نص جيلنك
دلالتى وجهه، حائر مقام محبوبتدرلر . لساتى محافظه ايدوب خلتك عيوبى ستر
ايدن، ما لا يعيند، مالك غيبتدن، اجتناب اوزره بوانان، سويلديكى سوزى بالتامل
درميان ايلياندرده، كاظمين غيظ اولانرك رفيق اعلاسى، عد اولنورلر . شويت بيلم
كه كيمكدر، تقدر كوزلدر !!

او كوك آردك كوزدت فكر دقيق ايت اونده بر سويله

او كوتته آغزيكه هر نه كلورسه آسياب آسا

۸۳۲ من ذُكِرْتُ عندهُ فَلْيَصِلْ عَلِيٌّ فَإِنَّهُ مِنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ عَشْرًا

بنم اسم هر كيمك ياننده ذكر اولنور، يا هر كيم بنى تخطر ايدر ايسه، بكا تصليه
ايتسون، صلاة وسلام ايله بنى تذكير ايلسون . زيرا هر كيم بر كره ايفاي صلاة ايدر
ايسه، جناب حق آنك اون مثليه آنى ياد وتذكير ايدر .

يعنى آنى اون مثلى رحمت ونعمت الهيه سنه مظهر ومستغرق قيلار . اشبو صلاته،
علماء اسلاف رحمهم الله عليهم اجمعين حضراتى بك چوق معنارلر ويرمشلر ايسه ده،
جهلهمسى خلاصه واجمال ايديلورسه، لفظ صلاة بزدن، يعنى نوع بشر جهتندن بر منم،
ومحسنتك انعام واحساتى بالتذكر آنى خير ايله، ذكر وثناء جميل ايله، ياد ايتكدن عبا-
رتدر كه بونكه منم ومنم عليه ياننده كى علاقه وديه محافظه ايدلمش وهمده او منم عليه،
منعمه قارشى وجيبه شكر به سنى ايفا ايلمش اولور . شو حالده «من جاء بالحسنة فله

سوزلرینی درشت بر وضعیت ایله سویلدیگمده، بزم مخاطب افندی، اهلینک او
بایده قدرتسز لکنی بیان ایله بویله شیلره حکومتک عطف نظر امعان ایلمسی لازمکلور
ایسهده حکومتده غفلت اییدیور، نه یابه لم دیهرک؛ حالیه بر صورت اضطرار کوسترمک
استدی .

حکومت مصریه نك نظر دقیق بویله شیلره معطوف اوله بیلمی؟ چونکه افراد
،امورینی نظرنده دیانت و ملیتک قدری یوقدر . آنلر یالکز شخصلرینک بقاسی، منفعت
ذاتیه لرینک دوامی، اورو پالیرک توجه و نظرلرینک جلی، مجبور بتنده درلر . آنلر کند-
یلرینی اورو پالیرله قارشى تعصب کچی بر صفت مذمومه تحت ادخال ایدرلریمی ! آنلر،
صوکنی دوشنمیه رک، مجرد زمانلرینی خوش کچیرمک مطالعه سیله اورو پالیرله مجبور
مماشاندزلر . آنلر، مملکت داخلنده اسلامیتک تقویه سنه همت و خدمت ایدرلرسه، خطئه
مصریه ده عموم مسلمانلرک ملجأ و پناهی اولان خلافت اسلامیه نك یعنی دولت عثمان-
نیه نك نفوذی آرتارده، شخصی اوله رق بقای اقبالرینه بلکه بر تزلزل عارض اولور
و همنه دوشمشلر، بناء علیه درت اللریله اورو پالولرک اتکلرینه صارلمشلردر .

تفرقه مطلوبه اسلامیه به یوندن بیوک وسیله اوله ماز مطالعه سیله، اورو پالیرده
فکری بوزوق بو یادکارلری جناح حمایه معنویه لری تحت آله رق اهلینک ارزوسنک
اوکنه کیچمشلردر .

مطالعاتی، کوردیکم احوال و تجارب اوزرینه، کندی کندیمه ذهنمنن کچیرد کدن
صکره بر آه سرد چکه رک دیدمکه، بلکه ارباب حکومتک بعض مطالعات سیاسی
کندیلرینی سکوته مجبور اییدیور . سز کندیگر عاقبت اندیش اوله رق بر بر یگره
قومشوجه، محله جه نصیحتلر ایدوب نفسلر یگری تهلکه به القا ایتمسه کر ایو اولور .
تشکر ایدیگر که قیز اولادلر یگری بو مکتبلره قویبگر دیبه حکومتک بر جبری یوق .
سز کندیگر ایشی مطالعه، و محافظه دیانتگر امرنده تداییر جدیدیه تشبث ایدیگر .
یاهو، علما کر نه یاییور؟ مملکتی استیلا ایدن بو دهشتلی دشمن اضمحلاله قارشو
سز لره نیچون وعظ ایتمور؟ دیدیکمده، علماء کرامدن بعضیلرینک قیزلری دخی بو
مکتبلرده اولدیغنی بزم قومشو افندی سویلمسونمی؟

او وقت بتون بتون حدته مغلوب اولدیغمنن، قاش یابه لم دیرکن کوز حیقاریمه لم
مطالعه سیله بالضروره صوصدم .

اشته اقدم، فقير، او مکتبک فعلاً تعطيلنه قدرتم یتز ایدی که، حدیث شریفک جمله اولیسی حکمتی انفاذ ایتمن اوله ایدم. بالکر موقعی وحالی مساعد بولدم، بر مؤمن قدراشمی ایفاظ ایده جک بر قاج سوزی سویلدم، کافه محافل و مجالسده سوز دیکلمکه مستعد بولدیغ ذواته ده بو باده اجرای وصایادن کیری قالددم، حکومت محلیه مأمور- لرینک دخی ایجاب ایندیجه مصاحبت ائناسنده نظر دقتی جلب ایتمکدن چکنمدم. ظن ایدر ایسه م، مساعی عاجزانه م بو حدیث شریف ایله « ادع الی سیدنی ربک بالحکمة والموعظة الحسنة » آیت جلیله سنک شمولی دائره سندن خارج دکلدر . جناب حق، جمله امت محمدی عاقبت بین ایسون .

۸۳۴ من رآنی فی المنام فقد رآنی فان الشیطان لا یتمثل بی

هر کیم رؤیا سنده بی کورر ایسه، حقیقه بی کورمشدر . شیطان بنم مثلمه تمثیل ایده مز .

۸۳۵ من رحم ولو ذبیحة عصفور رحمه الله یوم القيامة

عموما حیواناته رحم اولنق نقطه نظرندن فرمان بیوریلدور که، هر کیم بوغاز- لئقنده اولان سرچه قوشنه اولسون رحم ایدر ایسه، جناب حق دخی روز جزاده اکا عفو مرحمتله معامله ایدر .

۸۳۶ من رد عادیة ماء أو عادیة نار فله اجر شهید

هر کیم، صویک و آتسک طغیاتی رد ایدر ایسه، آنک ایچون اجر شهید وار در . یعنی صویک طغیاتی زماننده، بر حریقک وقوعی ائناسنده، عباد اللهک مالی، جاتی، محافظه ایچون بو ایکی دشمن طبعینک دفع شر و میکدتی امرنده چالیشور ایسه، فی سبیل الله جهاد ایدر و بده او او غورده شهید اولانلرک اجر مثلیله مأجور اولور بیوریلدور . صاحب جوامع الکلم اقدمز حضرتلرینک، ارباب مساعی بی اجر شهادتله تبشیر بیورملرندن بر حکمت معنویه ده شو اولیور که ؛ محافظه عباد معصومین ایچون سعی ده درجه غایه ده فداکارلق اختیار ایدیکر . بو بولده حیاتکره بر خطر کلسه دخی هیچ بر شی غیب ایتمسکر، زیرا (ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتاً بل احياء عند ربهم) الخ آیت کریمه سنک دلالت تبشیرییه سی ضمننه داخل اولورسکر . الحاصل

بنی نوعنک دوشه جکی حال تهاکه نک دفعی ، آنارک سعادت حاله وصولی اوغرنده کی مسامی ، او درجه جان حقیله اولمایدرکه ، نهایتنده موعود اولان اجر بی عدیله واسطه اتساب واکتساب اوله بیلسون .

۸۳۷ من رزق فی شیء فلیلزمه

بر ایش ، بر صنعت ، بر مأموریت ، بر تجارت ، ایله مرزوق اولان آدم ، ایشنه ملازمت ومدامت ایتسون .

یعنی میمون اشتہالی اولوبده بوکون بونکله ، صباح اوتہ کیله ، اوغراشمسون . (من ثبت نبت) دیندیکی کبی ؛ دوامک ضمننده چوق خیر ، صبرک تحتده نهایتسز اجر واردر . ولو بر امر صغیر وحقیر اولسون ، دوام ایله بک عظیم نتیجه لری انتاج ایدر . دوامسزلقدن هیچ بر شی چیقماز . بر آدم فرط ذکا واستعداد وعلم وفراستله متحلی اولسه بیله ما دامکه صبر ، دوام ، ثبات کبی محافظه لر دروننده او جواهر کران قیمتی حفظ ایده مامشدر . بحر حوادث عالمک تهاکه لی امواجندن کنیدیسی قورتاره ماز . (۸۰) نجی حدیث شریفه ده باقی .

۸۳۸ من رزقه الله امرأةً سالحةً فقد اعانه علی شطر دینه فلیتق

الله فی الشطر الثاني

جناب حق هر کیمی بر زوجه سالحه ایله مرزوق ایتش ایسه ، آنک قیام ومحافظه دینک بر نصفنه اعانه ایتشدر . نصف دیگرینی دخی کنیدیسی سی ایدرک محافظه والاهدن اتقا ایتسون .

چونکه بر زوجه سالحه ، بر آدمک شریک کافه احوالدر اگر قانعه ، صابره ، عاقله ، اولور ایسه ، انسانه بوندن بیوک نعمتی اولور ؟ نیجه اعظم واعالی ، بر زوجه صبر سالحه بوندن محو ویرباد اولشدر . خانه نیجه نیجه حق شناس وحق کو ذوات ، مجرد زوجه شریره سنی ارضا ایچون ، شرفی ، اعتبارینی ضایع ایتش وکنیدیسی اسفل سافلین ججیمه آتشددر .

۸۳۹ من رمی مؤمناً بکفر فهو کقتله

بر مؤمنه کفر ایله سب ایدن ، او مؤمنی قتل ایتش کیدر .

(من قتل مؤمناً متعمداً فجزاؤه جهنم خالداً الخ . —) آیت کریمه سنده معین اولان جزا ایله مجازاة اولمنغه کسب استحقاق ایدر . آنک ایچون علمای حقیقت، اهل قبله یی تکفیر ایده مزله . مؤمن ایسه نه دیمک اولدینی ، نه درلو شیرله ایمان ایتمکله مؤمن اوله جنی . الحمد لله والمنه صغیر وکبیرمک معلومی اولدیندن بوراده تفصیله حاجت یوقدر . شو قدر وارکه بو حدیث شریفک متضمن اولدینی تهدیددن ، بر مؤمنک اوله قولای قولای کفرینه حکم ایدیه . به جکی تبیین ایتدی . بو حالده مسائل غامضه دیانات والهیاتده تعمق ایمان تبلرک ، یاخود جوهر ذکا ومحاکمه دن محروم اولان وزی علماده بولنان عقول ضعیفه اصحابدن بعضیرینک ، معقوله قائل اولان اذکیای امت سینه یی ، ودرویش قیافه سنده بولنان بر طاقم جهله نک ده . بالعموم اهل سنتی تکفیر ویا تمجیل ایتمسیره ، عند الحقیقه آنرک کافر وجاهل اوله میسه ، جقلمی کبی ، بونلرک ده دوچار عذاب شدید ومدید اوله جقلمی شبهه سزدر .

۸۴۰ من زنی خرج منه الايمان فان تاب تاب الله عليه

هر هانکی مؤمن زنا ایدر ایسه ، ایمان اندن چیقار . شو قدر وارکه توبه ایتدیکی حالده ، حضرت تواب ورحیمده توبه ایدنلرک توبه سنی قبول ایدر . زنانک شرعاً ، عقلاً درجه مذمومیتی هر کسجه معلومدر . زنانک ردائی حقدده . کی مؤلفات دخی عد وحددن پروندر . شو قدرکه جناب غفار الذنوبک سعه عفو ومرحتی ، بتون دنیانک کنهندن دها بیوک اولوق جهتیله ، حسب البشریه اول ورطه هولناکه دوشوبده توبه وندامت ایدنلر ایچون بر ماجانک موجودیتی سونجی ایله واستغفرالله العظیم زمزمه سیله ترنم ایدلسون .

۸۴۱ من ساء خلقه عذب نفسه ومن كثرت همته سقم بدنه ومن

لاحي الرجال ذهب كرامته وسقطت مروءته

'خلقنا اولان آدم کثرت انفعالی ، قیل وقاله میلی ، سببیه نفسنی عذابه القا ایدر . هر کیمک که هم وغمی زیاده ایسه صحتی بولنده اولماز ، بدنی مریض اولور . انتقام و خصومت کبی مناسبتر شیرله اوغراشانلرک ، کرامت نفسلمی یعنی علو جنابلمی زائل اولقله برابر ، مروترلی دخی سقوط ایدر .

سؤ اخلاق صاحبی اولان دکل نفسی، جلیسنی ومصاحبی بیله تعذیب ایله، حقیقه هم وغمدن قورتیله مز، نایت آجی اوله رق کچیردیکی عمره، صدرینک المیله امرار ایتدیکی زمانه، عارضات وجودیه سنک راحتسزلنی منضم اولور. مسکرات، اسرار، افیون کچی شیلرک مبتلالری اکثریا کندولرینه ملازم اولان هموم ونمومنی دفع ایله بر مدت موقته اولسون راحت وحضور بولسون ایچون استعمال ایدرلر. انسانه مؤکل اولان هم ونمک اسباب موجیه سنی تحری ایدنلر، او هموم ونمومی آدهک یا فرط حرصندن، یا خود کبر وعظمتندن، یا میل انتقام وخصومتندن، یا طول املندن یا عدم توکلندن نشأت ایتش بولیورلر. او سببیه مخرب حیات وسخت اولان مکیفاتله مألوف اولدیغنه حکم ایدیورلر. شو حالده کینی موقت، نفی نادر، صخته مضر، حکم شرع سید المرسلینه مغایر، بولنان آجی بر علاجی آدم استعمال اتمکدن ایسه، تصفیة اخلاق واحواله ملازم وحکمتله مشغول اولسه « من اوتی الحکمة فقد اوتی خیراً کثیراً » فرمان الهیسنه ما صدق اوله رق صوری، معنوی حائر دستایه خیر کثیر اولمازی؟ حتی بعض علمای اهل حقیقت، دنیاده لذت وانبساط دینیلان شی آریجه ومستقل بر حال، بر جوهر اولیوب انسانک غمدن، ککردن، هم وحزندن، ازاده اولدیغنی زمانک اسمنه لذت وسرور دینلمش اولدیغنه ذاهب اولورلرده بعض مثالرده اثبات مدعا ایدیورلر. نتیجه اوله رق دیورلرکه: لذت وانبساط، انسانده غیر زائل بر اصلدر، بر جوهردر. کدورت ونموم ایسه، طاریدر، عارضیدر، منشائی اکثریتله اخلاق ذمیمه وسینه وانفعالات نفسانیهدر. اخلاقی تهذیب، صدرینی دنس غروردن تصفیله ایلمش اولان ذواتک قلبی، بولندیغنی حال ازادکینک نتیجه سی اوله رق، بر آینه عالم نما کیدر. او قلب صافی نیجه نیجه، معانی دقیقه حکمت تجلیکاهیدر. صفوتی ملابس سببیه لذت وانبساط دائمه نک مرکزیدر. شرعشریف حضرت مصطفوی ایسه، انسانی حال اصلینده مندج اولان صفوت اساسیه نک ادراکنه، آنک ضمننده کی سعادت ابدیه یه وصوله، عوارض نفسانیه وعوائق حیوانیه نک ترکنه، دعوت ایدیور. « لقد خلقتنا الانسان فی احسن تقویم ثم رددناه اسفل سافلین » آیت کریمه سنی مقصده ناظردر دیبان اجله علمانک توجیهلرنده اصابت اولدیغنی مطالعه سنده بولنیورلر. الحاصل دیانت کامله احتیاجت حقیقه انسان کامل دینلیدر. بتون فلسفه لرک نتیجه سی اوامر دیانتک بر شعبه جزؤ به سی حکمندهدر. فلسفه لر چالیشور، چالیشورده او عاقبتیه واصل اولور اما، زمان زمان

عمر لردن، اوزون اوزون يورغونلقدن صكره! امر دنيا ودينده « رأس الحكمة مخافة الله » حديث شريفى بر دستور جليلدر كه بتون كتب حكيمه و اخلاقيه يني اجمال ايلمشدر. بو بر حبه مباركه در كه ارض قلبه اكيديكي حالده دنيا و آخرتى، طولديره. جق درجه ده فيض و بركت حاصل ايدر.

۸۴۲ من سأل الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَّغَهُ اللهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ

عَلَى فِرَاشِهِ

بر آدم صدق ايله دائماً زمرة شهدايه التحاقى ايستسه. جناب حق آنى او منزله ريفعه يه ايصال ايدر، ولو دوشكندده وفات ايتمش اولسه بيله.

چونكه هر ايشك كسب ايده جيكي نتيجه، اول شينك متضمن اولديغى نيتك صدقيه متاسبدر. نيت خير ايسه نتيجه مسعود، بوزوق اولديغى حالده عاقبت حرماندر. ديمك كه، شهادت استيان آدم صدق نيت اوزره بولندججه، اكرچه فرصت الويرميوب نائل امل اولسه بيله، او ذات مبارك قدرى، مقتول في سبيل الله اولان شهداي كرام ايله سياندر. (انما الاعمال بالنيات) حديث شريفنه مستند اولان قاعده اصوليه، امور اعتقاديه و عمليه ده و الحاصل هر يرده جارى بر دستور اساسيدر. فقط شوراسى معلوم اولمليدر كه، بر آدمك نصل كافه خواطر و نيائى كنديسنه مجهول دكل ايسه، اشته او يله جهده جناب حقدن غير مستورددر. حضرت عالم الغيب و الشهاده الداملاز، نيمزى بزدن دها ابى بيلور. او محك حقيقته قارشى قلبزلق سوكمز. « نيت خير ايسه عاقبتده خيردر » والسلام.

۸۴۳ من سأل الناس أموالهم تكثراً فإنما يُسئَلُ جَمْرَ جَهَنَّمَ

فَلْيَسْتَيْقِلْ مِنْهُ أَوْ لَيْسَ كَثُرَ

مجرد اموالى چوغالتمق ايچون ناسدن اوتنه برى استيانلرك طوللا ديغى شى، مطلقاً جهنم طاشيدر.

چونكه سرمايه سى انسانك آب رويدر. بو صورته استحصال اولتان اموال، ايتير چوغاللسون، دپلرسه ازلتلسون، شوراسى محققاً بيلمليدر كه ثروت و اموال

برینہ، جہنم طاشی اللہ ایدینلمشدر. ارتق جہنم طاشنک آزلغنی چوقلغنی و تائیراتی
استعمال ایدن آدمک. قلبندہ کی جریحہ معنویہ نک درجہ سی بیلور. آہ جہالت،
آہ فنا کورہ نکہ امتثال! انسانہ نہ زہر لر یوتدیر بیورسک!!

۸۴۴ من سئل عن علم فکتمہ الجمہ اللہ یوم القیامۃ بلجام

من نار

برسی استزادہ علم مقصدیلہ کندوسندن وقوعبولان سؤالک جوانی مجرد
قصاقتمقدن ویاسائر انفعالات نفسانیہ دن ناشی کتم ایدر ایسہ، جناب حق روز
جزادہ او ذاتک اغزینہ آتشدن بر کم اورور.

شرح حدیث، مسئلہ علمدہ سائلک اهل اولسنی واوکردیلہ جک شینک مؤدی
فساد اولمامسنی شرط اخذ ایدیورلر. واقعا بو شرط طیبیدر. زیرا علم آلت اصلاحدر.
افساد دکلدر. بردہ ازالہ جہل ایچون ہر نہ سؤال ایدیور ایسہ، حتی بر سو قانگک
نرہ یہ منتہی اولہ جنی سؤالی بیلہ اولسہ، بیلوبدہ کتم ایدن، بو حدیث شریفک
متضمن اولدینی تہدیدہ داخلدر دیورلر. چونکہ انسان مدنی بالطبع اولدیندن،
بری برینک اعانہسنہ احتیاجلری درکاردر. بوندہ قصور ایدن، جمعیتہ قارشى مرتب
اولان وظیفہ انسانہ سندہ قصور ایش دیکدر کہ، بو حال ہیئت اجتماعیہ قانونتہ
بر اہاتدر. اشته بو حکمتہ مبنی علمدہ منفعتی ضررینہ غالب اولانلر، خیر الناس
عد اولمشلدر.

۸۴۵ من سرہ ان یکون اقوی الناس فلیتوکل علی اللہ

ہر کیم اقویای ناسدن اولسنی ایستر، بو صفت مبعجہ ایلہ مسرور اولق املندہ
بولنور ایسہ، اللہ توکل ایسون یعنی ہر کارندہ طوغریلغی الترام ایلسون.
بر آدم، خوف اللہی بر دستور حرکت اخذ ایتدکدن صکرہ ہیچ قورقاسونکہ
انسانلر ایچندہ اک قوی واک متین کندیسیدر. حیلہ کارلرک حیلہ سی، داسلرک مکر
وملغنتی اکا قارشو سیوری سینک ویزلتیسی قیلدن قالور. ہر کہہ مقابل تائیری بشقہ لشور.
عقل و ذکایہ مقارن اولان طوغریلغک صاحبی، بتون قلوبک مالک و محبوبیدر. بشرط
آنکہ ایشک ایچندہ نفسانی ہیچ بر غرض اولماملیدر. شاعر معروف ضیا پاشا مرحوم:

بن هر نه قدر کوردم ایسه بعض مضرت * ثابت قدم ینه بو رأیک اوزرنده
انسانه صداقت یاقیشور کورسه ده اکراه * یارد مجبوسیدر طوغریلرک حضرت الله
دیمشیدی . لکن پاشانک بالآخره کوردیکی بعض مضرت ، اچیلان مسئله اختلافیه ده
تفسنک بر بیوک حصه سی بولمسندن یعنی انتقام جوایانه بر حرص ایله حب ریاسته
میلندن نشأت ایتمشیدی . عالی پاشا مرحوم نیچون او قدر موقع استبدادده قالدی ؟
چکلسه ده بر ازده بز حضرتلرینه حواله ، امور ایسه ، یولنده کوستردیکی اوضاع
وحرکاتک ، خصوصتمده التزام ایلدیکی شدتک ، واردینی درجه مفرطه ، کندوسنه بعض
احوالجه موجب مضرت اولدی ایدی . نفع ذاتی ، غرض شخصی تصوری اولمقسنین
ترتیه وادب ملیمیزک داخاندده صرف حقانی بر طوغریلنی التزام ایدنلر ، مدت عمرلری
ایچنده بر ضرر کورمدیلر . سعادت دارین ، او حضراتک ملک موروثی حکمنده در .
بو نتیجه ، اثبات کلفتندن مستغنی بر بدیهه عالم کیردر .

۸۴۶ من سره أن یجد حلاوة الايمان فلیحب المرء لا یحبه الا لله
بر کیمسه حلاوت ایمانی قلبنده بولوق ایسترایسه ، سوشیدیکی آدم ایله لله اوله .
رق سوشسون .

یعنی بر نفع ذاتی تصویرینی اره بره قاتمسون . الله ایچون صرف بر دوستلق عقد
ایتسون اما ، صکره دن طرفینک بری برلرینه کوردیره جک ایشلری ظهور ایدر ایسه
اوده بشقه . اولبایده احبا یکدیگرینه معاونتده بولمقنده فرضدر ؛ فقط مقصد ، اساساً
بویله بر غرض ارهیه حلول ایتسون . محبت بر علت اوزرینه مبنی بولمسون ، زیرا غرض
اورته دن قالفنجه ، محبت ده پایدار اوله ماز اولور . مانع زائل اولنجه ممنوع عودت ایدر .
قاعدۀ اصولیه سی حکمنجه ، محبتک تملی قوی اولمیدرکه هیچ برعارض ایله صارصلمسون .
اویله محبتده مطلقاً (الله) اولقاه اولور ، والا معلل بالاعراض اولان محبت ، محبت
دینیز . او مقوله دوستلغه محبت دینمکدن ایسه ، معارفه نفعیه ، یا تجاریه نامی ویرسه
دها خوش اولور .

۸۴۷ من سعی بالناس فهو لغير رُشده أو فيه شیء منه

سلطانه ، امیره ، والی یه ، ناظره ، الحاصل مرجع امور عامه اولان بر ذاته ، عالمی
سعایت ایلیان ، بزم تعییرمزجه مزورلک وفتوحیلک ایدن ، تعییر آخرله بر آدمک

آیاغی آلتنه قارپوز قابوغنی قویان ذات، نکاح صحیح اولادی دکدر، یاخود صحیح
النسب اولماقدن بر از نصیبی ویا او فطرته بوانانلردن آنده بر طمار واردر .
زیرا حلال زاده بر صحیح النسبدن هیچ کیسه به ضرر اصابت ایتماز . بتون
عالم آندن امین اولور . لسان عثمانی شیوه سنه تطبیق ایلدیکی حالده بو مقوله لری
(قاطر) نامیله یاد ایدر ایسه ک ، حدیث شریفک معنای تضمینسی ، افرادی جامع
اغیارینی مانع بر صورتده تعریف ایتمش اولورز . زیرا ابن حلال اولمادیغندن ، قایمق ،
دبیک ، اورمکک ، خصلتندن ممکن دکدرکه قورتولسون . نعوذ بالله شرورهم .

۸۴۸ من سلَّ علينا السَّيْفَ فليس منا

هر کیم بزم علیهمزه قلیچ چکر ایسه ، بز دن دکدر . یعنی مات اسلامیه به قارشو
اظهار عداوت و-الاحله مجاوز ایدن ، کندیسنی جماعت مسالمه به محسوب ایتمون .
بو عصریمزده دخی بلای جهالت اثری اولمق اوزره اوفق تفک اوته ده بریده ،
بعض مسلمینک بری برینک قاتی دوکسی وقوعاتی اکسک دکل ایسه ده ، تاریخ مطالعه
اولنور ایسه ، هجرت سنه نک برنجی عصرنده ، مسلمینک بری بری علیهنه چکدککری
قلیچ ، بیک ایکوز بو قدر سنه در حالا قینه قونیه مدی کتدی . وقتیه دره بککرینک ،
طوائف ملوکک ، یکد بکری علیهنه ایتمککری مجاوزات سببیه هر عصرده دره لر
طولوسی مسلمان قاتی آقندی طوردی . او جناباتک دوامیله برابر آنلرینه کندیلرینی
حقلی وقتیه ناجیه اسلامیه به محسوب عد ایدیور لردی . فسبحان الله !

هر نه ایسه ، بو جماعت هتک حرمت شرع کزین ایله بری برلرینک بوغاز بوغازه
اهلاکیله مشغول اولدقلری صره ده ، اورویا قطعه سنده غنوده پستر جهل وغفلت
بولتان ملیات مختلفه اربابی ، بولندقلری وحشت نادانی اویقوسندن اویاندیلر ، بوکونکی
کونده آنلر ده مشاهد اولان انار شوکت و قدرتک تملارینی ، تا او وقتدن آتمغه باشلادیلر .

اغاج قوردی کچی شجره مبارکه اسلامیه نک ، برک و بارینه و عروق و اغصانه
والحاصل ماده حیاتیه سنه صارمش اولان فساد اخلاق علت مدهشه سی ، جسم
نازکترینته اولدرجه تأثیر ایلمش ایدیکه ، رفع وازاله سی ، تدبیر و علاجی امرنده دامن
درمیان حیرت اولان ، عقلای امت بیله ، پیوسته حال خمول و حیرت ایدی . بوندن الی
سنه اوله کلنجیه قدر اسلامک احوال عمومیه سی عمان حوادنده فورطنه به طوتلمش

ودومنی، سرنی قالمیہرق حتی پوصله سنی بیله غیب ایتمش بر سفینه حالی آلمشیدی .
آندن صکره اورویا ایله اختلاطلر چوغالدیقه بر از او یانیر کبی اولدق ایسه ده ،
اطرافمزی، موجودیتمک دشمنی اولان اقوام ایله محاط و محصور بولدق .

شمدی شو بولدیفمزم درجه بین النوم والیقظه در . بارکاه الوهیتدن امید
وتضرعمز ، یقظه کامله حاله وصولمزد در . رهبری توفیق باری ایله نقصانمزی اکمال
ودشمنلرمیزه قارشو محافظه حیات ایچون اسباب وتدایر مادیه ومعنویه بی استحصاله
استعجال ایدر ایسه ک، استقبلمز، سایه حضرت محمدیده امیندر . شمدی اعصار سالفه ده
شق عصای اسلامیت امرنده سل سیف ایتمش اولان وری بو حال ناچارکی یه القا
ایله صاو وشوب کیدن اقوام جاهله بی، بو حدیث شریف حکمنه تطبیقاً هانکی صنفه
محسوب ایده لم؟ اوراسنی قارئین کرام ذهنلرنده بولسونلر . لکن بکا قائلور ایسه (اذکروا
موتاکم بالخییر) حدیث واجب التعظیمنه اتباعاً کیچمشه کیچمش دییه رک، حالک
تعمیرندن غفلت ایتمسه ک، ماتسی بی محاکمه، واحوال ووقوعانی مؤاخذه دن دها زیاده
فائده لی اولور . چونکه اسلافک حقلی وحقسنزلتنی محاکمه ایتمکدن، خوارج وروافض
کبی تفرقه امت ایجاب ایده جک درجه ده بر چوق اقوال ومذاهب مختلفه وجوده
کلدی . بر اعتقاد باطله دوشنلمامک و بر سؤ نتیجه یه اوغرانلمامق قورقوسی ویا
هوسیه تشتت ایتمک، بر عاقبت وخیمه دن احترازاً اتحار ایلمکه بکرر . زیرا دشمنمز،
تفرقه مز دن مستفید اولدیفی ایچون کل یوم ازدیادی دعا سنه مواظب ایکن، بزده
دشمنلرمزک قصدینی بیله مامک کبی بر صافی درونلنک سوقیه تفرقه مزه قوت
ویریه لم . مذاهب اسلامیه وطرق متنوعه صوفیه بیننده کی اختلافی، واسطه وصول
رضای الهی عد ایدرک، دشمنلرمزک دعالرینه اجابت بیورلمسی تمینات فعلیه سیله
مشغول اولیوروز . ۸۹۳ هجری حدیث شریف مناسبتیه بو بایده خلیجه ایضاحات
ویرلمشدر . سخط الله اوغرامش اولدیغمزی انبات ایتمک ایچون حال حاضر مزدن
بیوک دلیل وبرهان اوله ماز . ادراکمزک ترسی دونمش، نور بصیرتمز خطایی صوابدن
آپیره جق خاصه تمیزدن مجرد ایلمشدر . بقالم نه وقته قدر بو غلط رؤیتله امرار عمر
ایده جکر . اللهم یا کاشف الکریهه افتح عیون بصیرتنا بالحکمه والعبره .

۸۴۹ من شاب شیبه فی الاسلام کانت له نوراً یوم القیامه

بر شاب ، دائرة ناهیه اسلامیتده امرار عمر ایله ، صاحنی ، صقالنی اناردیر ایسه ،
روز جزاده نور ساطع اجلال ایله تنور ایدر .

اشبو حدیث شریفك سبب ورودنده شرح بیور بیورلرکه : بر کون خواجه کائنات
علیه افضل الصلوة افندمز حضرتلرنی بر بر تراش ایدرکن ، لویه سعادتلرنده کوردیکی
بیاض قیللری آتی استدیکننده ، نور الوجود افندمز ، بر برک الی طوتهرق منع ، وعقیباً
بو حدیث شریف ایله دخی عموم امته بر دستور تبعیت احسان بیورمه شلردر . مجرد
بیاضلنی واختیارلق علامتی قیامق ایچون ، صقالنی بویامق دخی عند الاسلام منهدر .
زیرا بو حدیث شریفك جامع الصغیره یازلدینی صرهدده « من شاب شیة فی الاسلام
كانت له نوراً ما لم یغیرها » حدیث شریفی دخی ام سلیم رضی الله عنهدن روایت ایله
قید وترقم اولنشدر شو حالده (ما لم یغیرها) قیدی بویامه شاملدر . لکن مجاهدین
امت ایچنده بیاض صاحلی ، صقالنی کیمه لر وار ایسه ، دشمنه قوی کورنمك ، اسلام
اردوسنده اختیازلرك وجودی ، اعدا ایچون باعث ازیداد جبارت اولماق اوزره ، او
مقوله مجاهدین کرامك اثنای محاربه ده صاحنی ، صقالنی بویامه لرینه جواز شرعی واردر

۸۵۰ من شدّد سلطانه بمعصية الله اوهن الله کیده يوم القيامة

هر کیم سلطانی معصیه الله اوزرینه تشویق ، یارنای الهی به مغایر بر حالنی
تشیدد و تأیید ایدر ، او بایدده معین اولور ایسه ، جناب حق ده یوم قیامتده او آدمك
دوشدیکی ورطه معاصیدن قورتلمق ایچون ، حیل و تدابیرنی توهین ایدر انتقام الهیدن
قورتلمق ایچون هیچ بر تدبیر و چاره سی قالماز .

۸۵۱ من شهید شهادة یتسلیح بها مال امریء مسلم او یسفک

بها دماً فقد اوجب النار

بر آدمك شهادتیه بر مسلم معصومك مالی مباح ایدیلور ، یاخود او شهادت سببیه
بر یسنگ قانی دوکیلور ایسه ، او شاهده نار واجب اولور .

یلان یره ، ظن و شبهه اوزرینه شهادت ایتمکدن منع بیور یله یور ، چونکه یلان یره
شهادت ایتمك اکبر کبائر ذنوبدندر . (یلان ایله ایمان بر ارده جمع اولماز) مثلی ضروب
امثالز ایچنده حکمتك درجه علویه سنی قازانمش سوزلدندر .

۸۵۲ من صنع إليه معروف فقال لفاعله جزاك الله خيراً فقد أبلغ
في الثناء

برسی بر ایلیک کوردیکی حالده « جزاک الله خيراً » لفظنی محسنه مقابل ایراد
ایدر ایسه ، عهده سنه ترتب ایدن وظیفه ثنائیه بی برینه کتورمش اولور .
یعنی فعل معروفه معروف ایله مقابله ایلملی ، اگرچه کوردیکی ایلیکه قارشو فملاً
ایلیک ایتمه مقتدر دکل ایسه ، ثنائی جمیل و ذکر خیر ایله اول محسنی یاد ایلملیدر .
نعمت شناس و حقوق نواز اولان اخوان دینمزه کوره بر درس امثالدر .

۸۵۳ من ضاراً ضاراً الله به ومن شاقاً شاقاً الله عليه

هر کیم ، برینه بر ضرر ایراث ایدر ایسه او ضرری سببیه ، جناب حقه آنی
اضرار ایدر . هر کیم بری بر کوجلکه قوشار ایسه ، حضرت عادل مطلق دخی آنی
احداث ایتدیکی تصعب سببیه کوجلکله ادخال ایدر .

یعنی هر نه ایدر ایسه کندیکه ایدرسک . اقوال و افعالکی اولجه بیج ، حسابسز
حرکت ایتمه ، کیمسه به ضرر ایتدک ایسه کورورسک . بر یسنک منفعت و فائده سنه سعی
ایلدک ایسه مکفاتی بولورسک . ما دامکه بو میزان لده یر ، آندن صکره کیمسه نک
کیمسه دن شکایت ایتمه حتی یوقدر دائماً : ع هب چکدیجکم کندی جزای عملمدر .
دیلیدر . کندی فعلانی اصلاح ایله اشتغال ایدن جنت عاجله سنی تعمیر ایتمش دیکمدرکه
جنت آجه سیده اکا کوره اولور .

۸۵۴ من ضرب مملوکه ظالماً أقيده منه يوم القيامة

کوله سنی و جاریه سنی وجه و ایجاب شرعی اولمقسزین بغیر حق ضرب ایدن
کیمسه ، یوم قیامته قصاص اولنور .

ممالیکم ، اخوانمدر . اخوانمدر حقه ایدیله جک . معامله (۵۴ و ۵۷۴) نجی
حدیث شریفلرده کورولدیکی کبی احادیث سنیه نک بشقه لریده مصادف نظر اعتبارمن
اولمشدر . حالبو ایله ایکن اسارتک منعی امیدیه اورو پالورک مشاهده اولان احوال عجیبه سنی
نظر حیرتله کورمامک ممکنسزدر آنلر اسلامیتده جاری اولان اسارتک ، و قتیله اورو پاده ،
امر یقاده ، روسیه ده حکم سورن اسارتک کبی ، سالب حقوق انسانیت بر حالده اولدینینی

ورومالورک، یونانلیک، عربلرک زمان جاهلیتده کی اصول اسارتنه دخی قطعاً بکزه- مدیکنی بک اعلا بیلورلر . چونکه اصول وعادات اسلامیه نیک کیزلی، صاقلی هیچ بر جهتی یوق، قرآن واحادیث نبویه میداننده در؛ ترجمه ایتدیلر، اوقودیلر، عالملر یتشدیر- دیلر، الحاصل کافه اصل و فروع دینمزه، شرعمزه واقف اولدیلر . بیلدیلر که اسلامیتده جاری اولان اصول اسارت، طرز آخرده مدنی بر اخوتدر، حقوقجه جمله سی مساویدر . عقلی باشنده، تربیه سی یرنده اولان بر اسیر، بین الاسلام رتب و مناصبک درجه قصواسنه اصل اولور . نجهلری ده اولمشدر .

حالبویه ایکن جمله اورو پالورده، خصوصاً انکلیزدرده کورولدیکی وجهه اسارتک لغوی املیه ممالک اسلامیه ده قازانقی استدککری موقع مخصوصه، اسارت علیهنده لسان مطبوعات ایله ایتدککری مجاوزاته . بو بایده فعلاً مداخله به بیله قیام ایتلرینه، نه معنی ویره جکر . شبهه یوق که، سیاسی بر قازانج هوسنه دوشدککرینه، شو وسیله ایله هم عالم اسلامیتده کسب نفوذ ایلمک، همده آفریقا قطعاً جسیمه سنی ضمیمه ممالک ایتک طمعندن نشأت ایتمش اوله جفته قائل اوله جغز . چونکه پارلمنتوده هیچ کیمسه نیک حقوق حریتنه مجاوز اولمشون، نوع بشرک امنیت واستراحتی بوزلسون فکر واعتقادینه مالک خلیجه افکار منوره احجابی واردر . حکومت ایسه حرص تجارت، فتوحات ایله سرکرم اولوب شو حالده اجرا ایده جکی حرکات سیاسی نی پارلمنتونک رای ورضاسنه توفیق ایتک ایچون آنلره قارشو، حکومت آچیقندن آچیغه اختیار کذب ایدیور . مدینتک بو دور ترقیسنده، شرف انسانیتک بینمش اولدینی بویله بر عصرده، حیوانلر کبی انسان آلوب صاتمبق نه دیمکدر؛ هر حالده بونک منعی، حامی حقوق انسانیت اولان عموم اوروپایه، با خصوص انکلیتره به فرضدر، بورجدر کبی سوززلره صورت حقدن کورینه رک، لسان مطبوعات ایله بایغره لر قوپاره رق، صاف صورت وفلسوف سیرت اولان او مقوله ذواتک رایی آلیور .

اشته بو پرده نیک آرقه سنده حکومت کندی فرلداغنی چوربوروب طور بیور . بحر احمرده قوه مجریه ایله تقابش دائمه ده بولنیور، او سواحل اهالسیله کسب مناسبت ایلنیور . سواحل مذکورده کی اجراآت نصلدر، نه لر ایدیورلر؛ اوراسی بزه کوره مجهول ایسه ده، مصرده، اسارتک لغوی پرده سی آرقه سنده کوردککری ایش، نظر اطلاعاتمزدن صاقلنه مدینتی جهتله، آنی ایضاح ایدر ایسه ک مقصدلرینک نه اولدینی،

نصل بر فکر سیاسینک خادمی اولدقلری کندیلکندن ظاهر اولور .

مصرده (رقیق) قلمی نامیله بر مرکز ، بتون مدحقاندده شعبه لری واردر . بو رقیق قلمنک رئیسینه فرنگلردر . نك توك قاچاق صورتیله سوداندن کتوریلان قادین ، ارکک ، قیز ، اوغلان اسرانی شعبه لر بهمه حال مرکزده ایصال ایتمکک مجبوردر . مرکزده کی مأمور ، بیوکلرینک اننه کویا برر عتق ورقه سی ویرر ، کوچکلرله برابر نظر محافظه ده طوتار . فرنگلردن خدمتیجی استیانیلر ، قلم مزبور رئیسینه مراجعت ایتمکلرندده آنلره تسلیم ایدیلور . آنلرده خدمت ایدوب طورورکن ، ذاتا امور دینیله واعتقادیه چه هیچ بر سرمایه به مالک اولدقلرندن ، تنصر ایتمدیریلور ، الا فرانقه بر قادین قیافه سنه صوقیله رق اوتده بریده هم جنس لری بولنان سودانیلر ایله اختلاط ایتمک ، آنلرک نظرینی جلب ایلتمک اوزره سربستهجه بر اقیلور . قیز وارکک چوققلر دخی جزویت ، فرر کبی درلو درلو اسامی ایله آچیلماش مکتبلره قونیلور . حکومتک نظر اطلاعی اوکنده او قدر معصوم جایر جایر خرستیان دینه صوقیلور . هر بازار کونی مخصوصاً یایدیرلمش اولان البسه لرله او مکتب چوققلری ، طابور شکلنده اوله رق کریمک بهانه سیله مملکتک بتون سواققلرندده تشهیر ایله هر کسک نظر عبرت واعتبارینه عرض اولنور .

ینه بونلرک بر قسمیده ، فرنگلرک استک ایدنلرینه خدمتیجی اوله رق یاییلور . معامله مبسوطه ، اون بش یاشندن اشاغی بولنان قیز وارکک چوققلر ایله علی العموم نسوان سودانییه عائددر . اون بش یاشندن یوقاری اولان ارکک سودانیلر ، ذاتا کتورلماکده اولدیغندن او مقوله لر حسابمژک خارجنده در . بر مسلمان کیدوبده سند ویرمک و کفیل ارانه ایتمک کبی قیود احتیاطیه ایله خدمت ایتمدیرمک ایچون بر قیز ، یا اوغلان استسه ، رقیق قلمی شمدی موجودیمز یوقدر ، انشاء الله کلدیکنده و برررز کبی سوزلرله ، او مراجعت ایدن مسلمانان صاویبور . سنه لر کیچرده بر مسلمان او یولده بر سودانی به مالک اوله میور . وقتیله مصرده خلیججه سودانی توطن ایتمش اولده . یغندن بونلرک بتم و یتیمه لری دخی شعبه لر واسطه سیله بو مرکزده کوندریلور ، مرکزنده معهود مکتبک زیر تربیه ونظارتنه ویریلور . بر طرفنده تنصر ایدن بیویایکان اوروپایه آشیریلور . هانیا بونلر اسارتدن قورتاریله حق ایدی ؟! نه کرر ! مقصد اسارت سببیه مسلمانلرک معاملاته مداخله قابوسی آچقدر . آفریقاده تکثیر معاملات ومناسبات ایله قطعه چیسیمه بی بخت اسارته واستیلایه المقدر .

باقندی، موقفیت استقبالیہ لرینی تأمین ایچون التزام ایلدکلی اہتامہ کہ، تنصر
ایتدیریلانلر، اوروپا تربیہ سیلہ پرورشیاہ کال اولدقدن صکرہ، میسونر و تبحار
وضابط صفتیلہ ینہ سودانہ کوندربلہ جک و آنلر واسطہ سیلہ عموماً سودان مملکتی
فتح اولنہ رق اہالیسی خرستیان ایدیلہ جکدر.

هر قوم و جماعت، جلب منفعت و دفع مضرت قانون طبیعیسنہ رعایتہ مفظور
اولدیفندن، بوبادہ اوروپا لولرک اختیار ایلدکلی جیل و دسایسک درجہ حاضرہ سی
احتمالکہ بعض احکام طبیعت علما سی نظرندہ مقبول اولہ بیلسون . فقط مصریلرک،
دیانت اسلامیہ علیہندہ آچیلان بو حرب سیاسی بی خوش کورملرینہ و بلکہ دہ
آنلرک موقفیتلرینک حصولی ایچون قولاً و فعلاً، حالا و قالاً، معاونت ایتملرینہ
نہ بیوریلور؟ ہلہ جامع ازہر دہ موجود اولدیفنی لسان اقتخاریلہ یاد ایتدکلی
سکر بیک طلبہ ایلہ درتیوز نفر مدرس اقدینک کوزلری اوکندہ، طاقم طاقم و جابر
جابر تنصر ایتدیریلان چو جقلرک کر دیرملرینہ مقابل، علمای مومی الہمک اختیار
سکوت ایلہ ینہ مدانہ جکلرینی اجرا یواندہ اختیار ایتدکلی ذلت، بیلہ ممکہ بر
حمیت ملیہ صاحبی اولان مسلمان نظرندہ نصل بر موقع لعن و نفریندہ کوریلور؟
حکومت، مصریہ مأمورلرینک اکثریسی، بر اوروپا لونک نظر محسینی قازانسوندہ
یوز بیک مسلمان آباق آلتندہ از بیلسون، اوراسنی وظیفہ ایتمز . اکابر و اشراق و اعیانی
دہ بو حالی اکتساب ایتمش کیدر .

حق بر مثال اولمق اوزرہ شوراسنی قید ایدہ یمکہ، تکمیل علوم ایلہ جامع ازہردن
مأذون اولہ رق مدرس شہادتنامہ سیلہ چیقمش اولانلردن شیخ دسوقی نامندہ بریسی
مدرسہ توفیقیہ اسمیلہ خصوصی بر مکتب اچمشیدی . حاصلاتی بو مکتبک منفعتہ
اولہ رق مصردہ بولتان دولت علیہ عثمانیہ نک فوق العادہ قومیسری غازی احمد مختار
باشا حضرتلرینک تحت حمایہ سندہ عربی اولہ رق بر تیاترو و برلمسی امیلیہ مراجعت
ایتدیلر قبول اولندی . لکن کیدلزدن اول تیاترو دہ اوینادیلہ جق او یون نہ در، دیہ
احتیاطاً سؤال ایدلدی حضرت یعقوب و یوسف علیہما السلام ک قرآن کریمدہ مذکور
اولان وقعہ مشہورہ لریلہ ذلیخا حضرتلرینک قصہ محبتک انظار تماشایہ قونیلہ جنی
خبر عجیبی آلمسومنی؟ در حال او شیخ اقدینک باشنہ قیامت لر قو پارلدی، عادتا مشار
الہک اقامتکا ہندن طرد اولندی .

هر نه ایسه مقصد م آنک طرد اولمسنی و حکومته قارشى نه لر سوباندیکى حکابه
ایتمک دکلدرد. انجق، علما نامه، مصرده اظهار وجود ایدن یادکارانک حالتدن شکایتدر.
ایکى نبى ذیشانى تقلیداً، ایکی حریف تیار و صحنه سنده، اقوام مختلفه دن اولان تماشاشا
کرانه قارشو عرض اندام ایده جکلر، آندن صکره بر مادموارلده حضرت زلیخا
« رولنى » اجرا ایده جک ده جماعت حاضره بی اکلندیره جکلر. مناسبه منزلکک بو
درجه سى تصور اولنه ماز. اشته بو حال بر مسلمان مملکتنده وعلما حضورنده اجرا
اولنیور، وضررى بوق معناسنى افاده ایدن مصر لغتتجه « ما عیش » لفظیله حدت
و شدت اراثة ایدنلره ترضیه ویریلور.

یا هو، نه حاله کلکک! نره ده بز! نه اولوروز! ای مصرى اداره ممتازه حاله
قویق ایچون قانلر دوکن محمد علی! سن نره ده سک؟ مسلمینک جکر کاهنه
آجدینک زخمک کسب ایتدیکی تشجک درجه سنى کوربیورمسک؟ نیم سنى ده
توبیخ ایتمک دکلدرد. چونکه کیچمشسک، رویت ومحاسبه اعمالکله مشغولسک، انجق
مشاهیر رجال اسلامیه میانده سنک نامکى بر موقع محترمه کوشرمک استیان کوته
بینان معاصرینه، حالک درجه سنى بیلدر مکدرکه، سطحى نظرلقه امت محمدک ذهنى
تغلیط ایتمونلر. زیرا بوندن صکره عالم اسلامیتک باشنه کله جک محن ومشاق
و بلايانک موقع نشو ونماى خطه مصریه اوله جقدر. آنک ایچون کندومزى مدافعه
حالنه قویلم، چالیشه لم، چبالیه لم، حمیت ملیه مزه خلل کتورمیه لم، شو عات ساریه نک
مملکت مزه کیره مامسى وسائل مهمه سنى دریدش ایده لم.

۸۵۵ من ضمَّ يَتِيماً لَهُ، اَوْ لَغَيْرِهِ حَتَّى يُغْنِيَهُ اللهُ عَنْهُ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ

ولایتی کندیسنه راجع اولان، یاخود بشقه سنه، منسوب بولنان بر یتیمی حد رشد
وسدادینه دکن در عهده و تربیه ایدن، محافظه حقوقه رعایت ایلیان بر آدمه، جنت
واجب اولور.

بر قاج کشینک بر ارديه اجتماعيله بر سرمایه تأسیس، دار الشفقه من حکمنده بر
یتیمخانه احداث ایدنلر، واو اوغورده خالصاً لوجه الله سعى ایلیانلر، بو حدیث شریفه
ما صدق اولمشلردر. بناء علیه دار الشفقه، نرک تأسیسنه خدمت ایتمش اولان کافه مؤ-
مینک وفات ایدنلرینک روحی شاد، حیاتهده بولنانلری ده کولکلرینک ارزوسنه موافق

نتیجه‌ها، وصوله ایله بر مراد اولسون . زیرا همتری، خدمتگاری یک یوکدر . جناب
حق امتکالی بری جماعت مؤحدین ایچنده چوغلانسون .

۸۵۶ من عال جاریتین حتی یدر کا دخلتُ انا وهو الجنة کها تین

ایکی سفیر قیزجغزی اولاد و عیالی میاننده رشد و سداده وصولری درجه‌سه قدر
کوزه دن، تربیه ایدن، بنه برابر جتده شویله جه بولورلر، دیه روح الاعیان
آدمز، حضرتلری ایکی پارمقلری یان یانه طومشله، و شویله جه قوشو بولنه جقلرینه
اشارت بیور مشلر در .

مقصد، او مقوله ذوات کرامک علو قدرلری بیان و حکایه دن و قیزجغزلرک
خصوصیه یتیمه اولور ایسه بسنوب، بیودیلوب، تربیه ایدیلرک باشلی کوزلی ایدلسنه
(ترکیبه مزک بو باشلی کوزلی تعبیرده معانی متعدده شمولی جهتیه یک خوشدر)
سی اولتمسی امر اهنه تشویقدن کنایه در .

۸۵۷ من عال اهل بیت من المسلمین یومهم ولیتهم غفر الله له

ذنوبه

مسلمیندن بر خانه خلتنی کیجه لی، کوندوزلی ستر ایله بسلیانلرک ذنوبی عفو
و مرحت اولور .

۸۵۸ من غیر آخاه بذنب لم یمت حتی یعمله

بر مؤمن فرداشنی حسب البشریه مبتلا اولدینی بر کنناهلکارلنی و یا تقصیرات
سأره سی و یا بر عیبی سببیه عیبیه رق لسانه آلان آدم، تعیب ایتدیگی شیئی کندیبی
بایمینجه وفات ایتز .

یعنی عاقبه الامر، لسانه آلدینی قصور و خطا کندی باشنه ده کچر . بز بو مقامده
(کم صائمه قوموشوکه کم کلور باشکه) مثلنی ایراد ایدرز .

۸۵۹ من غش فلیس منا

الدادان بز دن دکدر .

(۶۸۸) محیی حدیث شریف دخی بو مآلهده ودها تفصیله چهدر . هر زرده اولورسه

اولسون، منیر، کرسیک بی الداتماز، مؤمن اولان، خدعه دن تباری بریدر.
آلدامق ذلنی، نجیق دنانت طبع ایله پرورش بولان سریره سفلیه اختابی قیول ایدر.
مؤمنک عظمت شانی وعلو جنبی ساحه سی، او مقوله دنس نزلدن پاکدر. مکرر
محاربه ده اوله. اوراده ده مؤمن (الحرب خدعه) امریله عامل، مدبر، متذکر
آشپاره جلا دندر.

۸۶۰ من فرق فلیس منا

اشته اسلامیتک بر تعریف اجمالیسی ده بو حدیث شریف تضمن ایشدر.
مال عالیسی: اولاد ایله ابوبن، زوج ایله زوجه، دوست ایله دوستک اره سنی تفریق
ایتمک ایچون بینلریته بر ودت التا ایدن، یاخود اخوان مسلمیندن بر قومی دیگر-
ندن آیران، ویا آپیرمغه سعی ایدن، بز دن دکلدرد. او آدم کندیسنی مسلمان
عد ایتمسون.

الحاصل مسلمانلغک بنایی توحید، تملی اوزرینه قورولدیغندن بو فرقه مبارکه به
منسوب اولانلر، تغیر و تفریق کبی اخلاق رده دن مجتنب، ناسی توحید و تقرب
ایده جک افعال مدوحه نک اجرانه مواظبدرد لر. شمدی بو حدیث شریفک معنا-
سنی تأمل ایتدیکمز حالده، موجب تفرقه اولان احوالی ایکی به منقسم بولورز.
بر یسی معنوی یعنی اعتقادی و مذهبی، اوته کیسی ده مادی واداریدر. مادی ده
ایکی قسمدر. بر یسی اشخاصک ذاته، اخلاقه، دیگری هیئت اجتماعیه نک سیاسته
تعلق ایدر. معنویسی، بعض مرشد صورتنده کچنان حب ریاست مغبولرینک صرف
سفسطه دن عبارت اولان مذهب و طریققریله، بین المسلمین احداث ایتدکاری
تفرقه درکه بونک بر نبذه سی (۸۹۳) نجی حدیث شریف مناسبتیه یازیلان تفصیلات
مناسبتیه ذکر اولمشدر. کلهلم مادی جهته: بونک قسم اولی شخصی اولاندر. مثلا
قعوجیلق ایتمک، تزویرات و محیسات ایله افساد بین ایلمک کبی. قسم ثانسی ده انواع
جیله و خدعه به مستند اولان و بالآخره سفک دمایه سبت و یرن سیاسی جهتی درکه،
بوده ینه حب ریاست سائقه سیله بر حکومت مستقلا تشکیل و کندیسنی و اخلاقی بر
موقع ممتازده بولندیروقی طمعیهله زمانک و یردیکی فرصتدن بالاستفاده، بین ۱۱ بین
ایجاد قتن و فساد ساعی. اولان، شان، مال، اقبال، حریصلرینک آچدقلمی طریق

اختلاف السنه بزى آنلره ائتلافدن منع ايتمش اولديغندن ، دردمزى ، حقيقتمزى
اکلامق قابل اوله ميور . وقت وقت ممالک اسلاميه نك بعض يرلرنده معاهد صلييلرک
قتلنه جرأت اولنديغى منکر دکلدرد . لکن بو وقوعات ، يا شقاوت ، يا خود اختلال صورتيه
حکومتک امر ورضاسنک خارجنده اوله رق وقوعبولمش و صلييلر عليه اوليه رق مجرد
حکومه قارشى عصيان ايدلمشدر . نته کم اوروپاده دنخى کراراً وقوعبولان اختلالر
صره سنده نيجه بيکناه آدملرک قانى دوکلشدر . اى ، شمدى بيکناه آدملرک ائتلاف
اولنسنى ، قانونک و حکومتک مقصد ورضاسنه موافقتدن ناشيميدر ديه جکر ؛ الحاصل
دشمن التده بولنان قلم ، بزى استديکى کي تعريف ايتمش ، بزده کي حال تفرقه وجهالت
ده ، فرنکلرک عليهمزده کي حرکتى تشيد و تأييده سبب اولمشدر والسلام .

۸۶۵ من قَذَفَ مَمْلُوكُهُ وَهُوَ بَرِيٌّ مِمَّا قَالَ جُلِدَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَدًّا إِلَّا

أَنْ يَكُونَ كَمَا قَالَ

بر آدم کوله ويا جاريه سنک ، زنا ويا سرقت يا سائر درلو معايدن بر شى تخصیصه ،
ناموسنى هتک ايدر ، او مملوک ده اسناد اولنان شیدن برى بولنور ايسه ؛ اول قاذفه ،
روز جزاده حد اوريله رق ، مملوک حقی استیفا اولور . لکن مملوکنه اسناد ايتديکى
شيده ، سیدی حقی یعنی او مملوک اول فعلک متجاسرى ايسه ، او بشقه در .
ايسته اقدام ؛ اسلاميته رعایت حقوق اسرا ايچون معين اولان اصول عدلک
بريسنى ده بو حديث شريف متضمندر .

۸۶۶ من قَذَفَ ذِمِّيًّا حَدًّا لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِسَيِّطٍ مِنْ نَارٍ

هرکيم بر ذمی ني معايدن بر شى تخصیصه قذف ايدر ايسه . بوم قیامتده آتشدن
بر قامچي ايله او قاذفه حد اوريلور .

ذمی ديه ممالک اسلاميه ده جزیه یعنی ویرکو ویرمک شرطيه مقيم اولان رعایاه
اطلاق اولنور ، ایچمزده بولنان ارمنی ، روم ویهودیلر کي . برده بولنره اهل ذمت
ديجسى . محافظه جان ، مال و عرضلری داخل دائره ذمتیز اولديغى ايچوندر . آنلری
محافظه به متعهدز ديمکدر . ذمی به سوککدن ممنوع اولديغمز کي . معاهدینه دنخى آشر
سوز سويلمکى شرعشريفمز نهی ايتمشدر . سراپا . ادب انسانيتی جامع اولان بودین مينک

رعایت احکامنده حسب الجهاله واقع اولان تقصیراتمز ، باشمزه نه بلالر کتوردی !
هیچ تأمل ایدیورمی یز ؟

۸۶۷ من قَعَدَ عَلَى فِرَاشٍ مَغِيبَةٍ قِيَصَ اللَّهُ لَهُ تُعْبَانًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ

دیار غربتده اولان ، ویاخهد بشقه بر سبب و صورتله غیوبت ایدن ، بر آدمک
دوشکنه کیرن ، یعنی آنک زوجه سیله مناسبات غیر مشروعده بولنان ، روزجزاده
غایت بیوک بر بیلان ایله تعذیب اولتور .

مسلمانلرده عمومیتیه زنا ایتمک حرام ایسهده ، بر غائبک حقوق زوجیتنه تعرض
ایدنک ، عذابنده خصوصیت وار . زیرا ایشک حقیقی ده تأمل اولتور ایسه اوبله
اولتق لازمکلور . صلی الله علیه وسلم .

۸۶۸ من كان له وجهان في الدنيا كان له يوم القيامة لسان من نار

ایکی یوزلی بولنان آدم ، یوم قیامتده آتشدن بر لسانه مالک اولدینی حالده ،
تعذیب اولتور .

یعنی بر طرفه بر درلو ، دیگر جهت بشقه یولده لسان قوللانه رق اره برده کندی
فرلداغنی چوریران و او صرهدده افساد ذات الین ایدن کیمسه درکه ، معاذ الله فساد
اخلاق مجسمی دیمکدر . امت واصحابنی علیه الصلاة افندمز حضرتلری ایکی یوزلی
اولتقدن منع بیور بیورلر . حقیقه شرف اسلامیت و انسانیتنه یاقشیمان اوصافنددر .

۸۶۹ من كان له شعر فليكرمه

هر کیمک صاچی وار ایسه ، ییقامق ، طرامق ، تمیزلک ، کوزل رایجلی
بولدیرمقله ، اکا اکرام ایتسون .

یعنی صاچلرینی کیرلی ، یاغلی ، مستکره ، بر حالده بر اقسون زیر (النظافة من
الایمان) در .

۸۷۰ من كان له صبي فليتصاب له

صبی بر چوجغه مصاحب اولان ، او چوجغک حالی اکتساب ایتملی یعنی نمون
اوله جنی صورتله آنکله چوجغلاشمیلیدر .

انسان ، آنزله خوش صحبت و ملاطف اوللی و دائماً خاطر لرینه رعایت ایدرک ،
صیلری فرح و سرور ایچنده بولندیرمیلدر . الحاصل مؤمن ، هر کسی تطیب ایله
هر شخصک حاله کوره قلبه سرور القا اتمکله مأموردر ؛ اویله خشین و غلیظ ، کران
جان ، قیل ، دکلدیر ؛ لکن یالان سوبلامامک ، مداهنه ایتمامک شرطیله . بونلر ایشک
ایجروسته کیرر ایسه او آدمک دائرة اسلامیتده یری ونصیب اولدیغندن ، بشقه
قابویه باقلیدر .

۸۷۱ من کان یؤمن بالله والیوم الآخر فلیحسین الی جاره ومن
کان یؤمن بالله والیوم الآخر فلیکرم ضیفه ومن کان یؤمن بالله
والیوم الآخر فلیقل خیراً أو لیسکت

هر کیم الله و یوم قیامته ایمان ایدر ایسه ، قوموشونه ایلیک واحسان ایتسون .
هر کیمک ، الله و روز محشره ایمانی وار ایسه ، مسافرینی اعزاز و اکرام ایلسون . هر
کیم الله و یوم آخرته مؤمن ایسه ، سوبلیدیکی وقتده خیر سوبلسون و الا صوصسون .
اشته سعادت دنیا و آخرتی موجب اولان اخلاق و افعالک بر قسمی ده بو حدیث
عالیدن مستبان اولیور .

۸۷۲ من کان یؤمن بالله والیوم الآخر فلا یروعن مسلماً

هر کیمک ، الله و یوم قیامته ایمانی وار ایسه ، بر مسلمی فزعه صوقسون یعنی
راحتسنر ایتسون ، یاخود تلاشه دوشورمسون و یا باغرتسون .
بو حدیث شریفک سبب و رودنده شراح حدیث دیبورلرکه ، اصحاب کرامدن
بریبی ، دیکرینک بر شیئی ملاطفه طریقله صاقلا دینی ، او ذات عالیده صاقلانان
شیئی شدتله ارایه رق راحتسنر اولدینی صره ده ، دیکرلری ده کولیشیورلر ایدی .
صورت حال علیه الصلاة والسلام افندمنر حضرتلرینک مشهود و مسموعلری اولدیغنده ،
بو حدیث شریف سانخ اوله رق ، مؤمنینک ولو هزلأ اولسون ، بر برینی راحتسنر
ایتملری و تلاشه صوقلمری منع اولنمشدر .

۸۷۳ من کتم شهادة إذا دعی الیها کان کمن شهد بالزور

بر شیه شهادت ایتک ایچون حضور حاکمه ویا بر مصلحك مجلسنه دعوت اولنان آدم، شهادتی کتم ایدر یعنی بیلدیکنی سویلمز، یاخود دعوت واقعه اجابت ایتمز ایسه، یلان یره شهادت ایتمش کیدر .

چونکه عند المسلمین شهادت زور، اکبر کبائرندر . حقوق عباده تعلق ایتمدیکیچون مجرد توبه ایتمکله عفو و لغتاز، ارضای خصما لازمدر . کتم اولنان شهادتده بویله در . بین العباد، تأمین حقوق و حفظ امنیت، یلان یره شهادت اولنماق، یاخود کتم شهادت وقوع بولماق شرطلریله قائم اولور . بو ایکی اساسک هر هانکیسنه خلل کلور ایسه، احقاق حقوق، و اجرای عدالت ممکن اوله ماز . مظلومک حتی، ظالمدن آله ماز . او حالده ایشک مضرتی، هیئت عمومیه به عائد اولور . زیرا بویله (۶۳۷) نجی حدیث شریفده کورمش اولدیتمز تهدید بک شدیددر . مسئله شهادت غایت نازک، دقیق، و رعایتی مهم بر وظیفه انسانیه در . اوراده، خاطر و کوکل، احباب، تصور اولنمدینی کبی، انتقام . و عداوت کبی نفسانی احوالک الجآآتی دخی آره به کیره مز، بای و کدا دخی خاطر و خیاله کله مز . انسان بیلدیکنی کتم ایتملی، بیلمدیکی شیئی ده لسانه آمللی . نیجه مسائل حقوقیه و جنایه واردر که، بیلانلرک کتم معلومات و شهادت ایتملی سببیه، مقتضای عدل ایفا اوله مامش، حکم شرع و قانون اجراسز قالمش در . بویله شیلرده نمه لازمی التزام، بادی فساد عالمدر . اسلامیتک دوستی و بقای جمعیتزک محی ایسه ک . حاکمه قارشو بیلدیکنی کتم ایتمیه لم . بیلمد یکمز ی قاله آلمیه لم، زیرا «العدل اساس الملك» لا یتغیر بر قاعده سایمه در . برده « حیثا یوجد العدل فهناک شرع الله و دینه » یولنده فقهادن ابن تیمیه نک بر کلامنی کور- مشتم، ترجمه سی (عدل نزه ده بولنور ایسه، شرع الله و دین الله اوراده در) دیکمه عدلک علو قدر و مزینتی تفهیم ایتمک استمشدر .

۸۷۴ من کذب علی متعمداً فلیتبوا مقعده من النار

هر کیم بدن نقل ایلدیکی بر حدیثده، متعمداً اختیار کذب ایدر ایسه، اوتورمق ایچون جهنمده کندوسته برر حاضرلسون .

شرح حدیث بیور بیورلرکه، ترغیب اولسون، ترهیب اولسون، جمله سی بوحدیث شریفک حکمنه داخلدر . تهدید مبسوط راویلره عائد اولدینی کبی، بر بحث و مذاکره

انساننده اثبات مدعا، یاخود اظهار فضل ایچون شویله بر حدیث کوردم وایشتدم دیهرک، اختیار کذب ایدنلر دخی، سید البشر اقدمز حضرتلرینه قارشى مسئولدرلر. بو حدیث شریفی ایکیوزدن زیاده اصحاب کرام روایت ایتمش اولدقلرینه باقیلور ایسه، صلی الله علیه وسلم اقدمز بک چوق کوره تأیید و تکرار بیورمشلردرکه اذهانده استقرار بوله وکیلله انتشار ایده.

۸۷۵ من لیس ثوب شهرة اعرض الله عنه حتى يضعه متى وضعه

بر آدم شهرت ایچون البسه ککیر ایسه، جناب حق آدن اعراض ایدر. و او البسه بی کیدیکی زماندن بدأ ایله ناس بیننده خور وحقیر اولور، هر کس آنی استصغار ایدر، قدری قالماز.

مثلا درویش دیسونلر دیبه خرقة، شیخ واولیا دیدیرتمک ایچون تاج، عالم نامنی طاقمق ایچون فراجه، بنش، وزنکین سویلتمک ایچون اعلا کورک وهلم جراً خلق بیننده بر شهرت آلمق اوزره قصدا، یاخود نخرأ و تکبراً کیلان البسه، اشبو حدیث شریف حکمنه داخلدر زیرا حضرات مسلمیندن، عقل سلیم وطبع مستقیم قبول ایتمه چکی هیچ بر شی صادر اولماز، آنلرک هر حالی حکمتله ممزوج، کافه حرکاتی مرغوب و محبوب اولمق لازمدر. کیله جک البسه نک نصل اولسی لازم کله چکی (۴۵) نبی حدیث شریفده کورلمشیدی. الحاصل حالاً واطواراً خلق بیننده بر مناسبتسز شهرت قازاتمقن، عصرینک وشخصنک حاله یاقیشیمان اوضاعی طاقمقن، اعراض ایتمک لازمدر.

۸۷۶ من لعب بالنرد فقد عصى الله ورسوله

طاوله او بیایان آدم، جناب حقه ورسولنه عصیان ایتمش اولور. مسلمین هر درلو او یوله وقت کچورمکدن ممنوعدر. زیرا ما لا یغنیدر. ما لا یغنیدن دخی جناب حقه قارشى انسان مسئولدر. دینه و دنیا به یارامیان، احوال واقواله ما لا یعنی دینش اولدیغنی یوقاروده کورمشیدک. حضرت مسلم، هر حالده یا عالم، یا متعلم ویا سماع اولور، یاخود اولاد وعیالنک اعاشه سی قصدیله چالیشور، یا جمعیت اسلامییه نافع بر ایشله مشغول بولنور. اویله بیهوده یره وقتی اولدیرمک و صرف مطالعه سزلقی اثری اولهرق، یکدم ایدی یکلکدک ایدی کبی انفعالات نفسانیه دن بشقه

بر فائده‌ی مفید اولیان او یونلرله مشغول اولمق، متأمل بر انسان کامله کوره عیبدر .
 انسان بر کره دوشنور ایسه قارشوسنده او یون اوینادینی آدم ایله بر خصومت موقته
 پیدا ایدر . آنک مغلوبیتیه متلذذ ، کندیسنگ غیب ایتسیله متکدر اولور . او یونک
 مدت دوامنده و بعض طبیعته کوره حتی بر قاچ ساعتلر صکره بیله ، متلاعینک بر یسی
 حسب المغلوبیه متواریء حال کدردر . یازق دکلیدرکه مؤمنک خاطر عاطری بر او یون
 سببیه متکدر اولسون . سید الرسل افسدمن حضرتلری ، امت مرحومه سندن
 بر فردک قلبنه زره قدر کدورت کلسنه راضی دکلدر . کدورتدن توفی اولونمق ایچون ،
 جناب حکیم حکمتخانه الهی ، نه قدر علاج وار ایسه آنلری تعلیم و تقیم بیور بیورلر .
 صلی الله علیه وآله .

۸۷۷ من لئی العدو فصبر حتى یقتل أو یغلب لم یقتل فی قبره

هر کیم دشمنه ملاقی اولورده قتل اولنجه به و یا غلبه ایدنجه قدر صبر و ثبات ایدر
 ایسه ، عذاب قبردن امین اولور .

محاربه ده قازانجک اساسی ثباتدر . برنده ثبات ایدن ، قلبنه ربعه قایدیرمیان
 عساکر مسلمینک ، دکل ایکی مثلنه ، حتی اون مثلنه مساوی اولان دشمننه غلبه
 ایتدیکنی ، محرر فقیر ، بیگ ایکوز طقسان درت سنه هجره به سنده روسیه دولتیه
 وقوعبولان محاربه مز ائناسنده کوزلریله کوردی ، و بالتجربه حکم ایتدی . قارصده
 یخیلرده وقوعبولان محاربه کونی ارضروم ردیف تالی طاہوریه ، دردنجی اردونک
 اوچنجی طلیعه طاہوری صحراده اوتورمش ومدافعه حالتی آلمشار ایدی . روسیه عسکری
 بونلره قارشوی هجوم ایتدی . او ایکی طاہوری برندن قالدیرمق یعنی موقعی ضبط ایتک
 ایچون اخشامه قدر یکرمی بر طاہور دکشدریمکه مجبور اولدی . او مبارک عسکرک باشنه ،
 باران بلاکی قورشون ، کولله یا غدیردی . بو ایکی طاہورده ضابط نامنه کیمسه ده
 قالمیرهق همان جهاسی شهید اولدی . لکن دشمن ینه موفق اوله مدی . ضایعات کلیه .
 سیله محاربه به فیصل و پروب صاوشدی کتدی . الحاصل هر درلو اقبال وسعادتک
 قابوسی ثباتدر . ثبات هر موفقیتی تأمین ایدر .

۸۷۸ من لم یشکر الناس لم یشکر الله تعالی

کوردیکی اییلکه مقابل ناسه شکر ایتیمان ، اللهده شکر ایتماز .

۸۸۷ من يتكفل لي أن لا يسأل الناس شيئاً وأتكفل له الجنة

کیمدر بکا ناسدن بر شی استه مامکه تکفل ایدن که . بن ده اکا جنتی تکفل ایده یم .

مقصد سنیه ، خلقه قارشو اظهار عفت ایدن ذاتک هر حالده سلامت عاقبتک مطلق الوقوع اولدیغنی تبشیر و مسلمینی شدتله ترغیدن عبارتدر . عین الانسان افندمز حضرت تیرینک کیمسه دن بر شی استه مامک امرینه و یردیکی اهمیتک درجه سی ، بو حدیث شریفک بر قاچ برده بشقه لفظلره شرفساح اولمش اولسندن استدلال اولنور . (۱۱۰) نبی حدیث شریف بو بایده کی احادیث شریفه نک جمله سنی اراهه دلالت ایدر .

۸۸۸ من یرد الله به خيراً یفقهه فی الدین ویلهمه رشدہ

جناب واهب العطاياتک خیرینی مراد ایتدیکی کیمسه ، امر دینده نفقه ایدر . یعنی نور عرفان ایله شارع اکرمک اوامرنده کی حکم و سراری فهم واکا طریق رشد و سدادی دخی الهام ایلر .

انسان کتاب و سنتله مشغول اولدجه و شرع شریفک حکمته تطبیق کبی بر امر مهم ایله امرار اوقات ایلدجه ، صدرینک بر خزینته علم و عرفان کسپله چکنده تردد ایدلماز ، وایله بر صدره مالک اولان ذاتک دخی خیر کثیره نائل اولدیغنده شبهه اولتماز . ربنا الهم لنا رشدنا .

۸۸۹ من یعمل سوءاً یجز به فی الدنیا

فالنک یعنی غدر و ظلم ایله معناد اولانک جزاسی ، دنیاده دخی اجر اسز قالمز . واقعا بک چوق کره امثالی نظر بحر تمزه مصادف اولمشدر .

۸۹۰ موت النجاة راحة للمؤمن واخذة اسف للفاجر

حیات و فوات ایتک مؤمن ایچون موجب راحت و سلامت ، و فاسق و فاجر به بادی اسف و تدامتدر .

چونکه مؤمنک ایثنی صاغلام و خلق ایله بمعامله سی درست و کیمسه ایله کور به چک

ملوث و پروزلی بر ایشی یوق، الاجتی ویره جکی معین اولمقه برابر، آندن خاطر-
مانده اولمش و ظلم و غدرینی کورمش خصامسی دخی اولمدیغندن، اوزون اوزادی یه
خسته لوق شدتی و سکرآت موت دهشتی، کورمه کسزین تبدیل عالم ایدر و نائل استراحت
ابدی اولور. لکن تعداد اولتان احوالک ضدینی التزام ایدنله کوره ایشک آغرانی
درکاردر. چونکه کندوسنک عذاب اخر ویسندن قطع النظر، دنوی اوله رق درلو
درلو کوچلکلره و یک چوق آدمیری دخی کوکل اوزوندیسنه و دعوالره محاکم
و مجالسه دوشیره جکی جهتله هر طرفدن ذکر خیر و ثنای جمیل یرینه، علمینده کبات
فاحشه سوبلنلمسینه سبب اولور.

۸۹۱ المؤمنُ مرآة المؤمن والمؤمنُ اخو المؤمنِ یَکفُ علیه ضَمَعَةٌ
و یَحُوطُهُ مِنْ وَرَائِهِ

مؤمن مؤمنک آینه سیدر، مؤمن مؤمنک قرداشیدر، معیشتی جمع و تهیئه یه کفایت
و معاونت ایلملیدر. ارقه سنده مالنی، عرضی، حفظ و وقایه ایتمکله حقوق اخوتنک
عهده سندن کلیدر.

مؤمن مؤمنک آینه سیدر دیمک، یعنی برکیمسه اخوان دینندن بریسنک البسه سنده،
اوزرنده مناسبتر بر شی کورر ایسه، اوتاندر مقسزین آنک ازاله سی چاره سنه باقالیدر.
احوال و اخلاجه ده بر مؤمنده کوریه جک غیر مناسب اطوار اوزرینه مؤاخذه
اولتمقسزین و حب نفسنه طوقونلمقسزین، کمال درجه لطف ولین ایله ایقاپ اولتملیدر.
زیرا (وتواصوا بالحق) نص کریمی بو مقصده ناظردر. فقط بونلرک جمله سی بر ادب
و تربیه دائره سنده جریان ایتملیدر که، حضرت مؤمنک خاطر نازکترینی اینجمنسون.
برده حضرات مؤمنین، صنعتده، تجارتده، زراعتده، الحاصل معیشته متعلق کافه
افعالده، بر برینه یاردم ایتملیدر لر؛ چونکه مؤمنین، بر بابانک اولادی کبی اولدقلرندن
بر برینه شفیق و رحیم اولمری اقتضا ایدر.

تبیجه کلام، اخلاقزری، فرمان سنیه حضرت سید المرسانیه هر تقدر تطبیقه
همت ایدر ایسه ک، اوقدر عزیز اولور و اورتبه ترقی ایدرز. والا وادی خسران
وندامتده اشک ریز اسف اوله رق قالورز، عذاب آخرتدن ما عدا دنیا ده دخی عموم
اقوام متمدنه بیننده رسوای و شرمسار اولورز.

۸۹۲ المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضاً

مؤمن، مؤمنه قارشو بر بنای متین حائنده درکه بری برینى تشبیه ایدر .
نصل بر اینیه دیوارینى تشکیل ایدن طاشلر بری برینه تقویه ایدرلر ایسه، مؤمنینده
یکدیگرینى تأیید و تحکیمده اویله در . دیوارك بر جهتدن بر قاج طاش سوک یله رك
چیقار یلوب اورا جغه بر رخسه بر اغل دینی حالده، خارجدن بشقه بر دست تعرض
ونخر بیک شرندن سالم قالسه بیله تعمیر اولمده بجه، اورخه سبیله دیوار کندی لکندن
حال خرابیتنى تزید ایه محو اولور کیدر .

مجرد خاطر خاطر حضرت محمدینك قدسیت حرمتیه مبنی درکه، امت اسلامیه
شو عصرلره قدر ایفای وجود ایتدی والا بو جماعتده بو دیوار امتده موجود اولان
تفرقه ورخه لر سبیله کره ارض اوزرنده بر مسلمانك وجودی قلامق اقتضا ایدر
ایدی . بقای حیاتمز ایچون طیب عالم اقدمز حضرتلرینك امر و تعریف بیوردقلری
معاملاتك کافه سنه مخالفت بزده، فساد اخلاق بزده، عطالت، بطالت، جهالت بزده،
حب ذلت و سفالت بزده، تفرقه بزده، ظلم بزده، الحاصل بزم مبتلا اولدیغمز علل
اضمحلالیه دن یالکر بریسی، بشقه بر قوم و جماعتده بولنسه ایدی، شمدی به قدر
وجود سیاسی لرنك برنده یلار اسردی ! حالبوکه بز، تیه دن طرفه قدر علت کسلد .
یکمز حالده، ایکلیه، ایکلیه حالا سور و کلوب کیدیوروز .

بوندن دخی اکلاشیلیورکه نبی، ذیشان اقدمزك و دین مینتک قدری يك بیو کدر .
والا عقل ابله بزم حیات و بقامز بیننده نسبت یوقدر . اقوام غربیه ابله بزلی بر
میزان ایدر ایسهك، ایشك درجه سنی اکلارز، ایچنده بولندیغمز واسیری اولدیغمز بلیه
سوء اخلاق بر طرفه قالسون، مجرد ملت اسلامیه بیننده ظهور ایدن تفرقه لر سبیله
شمدی به قدر محو اولمی ایدك !

خلفاء راشدین حضراتی عصرندنبری، یو وارلوب کلکده اولان و بک چوق
شعب و فروع آبریلان طرق تفرقه و اختلافات کویا یتمز ایمشده، برده اینسای
عصر بزمك اختلافات جدیده سی میدان آلدی . بز تأیید دعایم شوکت و قوتمز ایچون،
اورو پالورک علوم و فنون و صنایعی و اصول اداره لرنی کوروب او کرتمك وظیفه سیله
ممالک غربیه به آدملر کوندر بیوروز . آنلر کلوب ملکتمزده اجنبیلرک واسطه حصول

اغراض و نفوذی اولیورلر بو ملت آدم اولماز، بو ملتک وجودی عموم جمعیت بشریه نك شرفه مضردر، درسی آزر ایتمش اولدقلرندن، عقلی ابرسون ابرسون دولت و ملتی علیهنه دهن کشای هذیان اولوب طور بیورلر .

یا هو! بززسی مملکتک بقای حیاته خدمت ایده سکر دبه کوندردک ایدی، بو فکر عداوت سزه زهدن کلدی . خیر خیر اقدام . اوناز، اسلامیت مانع ترقی دولتدر، بو دین ایله شو عصرده ادامه حیات ممکن دکلددر مثللو کلمات بارده نری ایله فکر لرینک زهرلتمش اولدیفنی اشراب ایدرلر .

کوستردکلری سببلر ایچنده بر سبب ده، ایشک حقیقتنی تأمل و مطالعه ایتمکسزین و یا ایده مامکسزین، تعدد زوجات ایله اسلامیتده جاری اولان مستوریت نسوانیه عادتتی، مقدمه بحث وجدل اولق اوزره میدان قورلر . چونکه افراد امتی بو آنالر تربیه ایده جکندن اولاً نسوانتزی تربیه و تعالیم ایدلم، صکره ده اولاد وطنی آنلره تربیه ایندیرهلم دیرلر . بوده اولماز الرفع حجاب مستوریتله و حرم و سلامق دردندن قورتلمق ایله اولور، یوللو بلا تأمل بعض مطالعات ناقصه و سخیفته ده بولورلر . مستوریت و یا مکشفیت نسوانیه مسئله سی، بر قومک عادت عمومیه سی و امر دیانتیه مۆکد اولدیغندن، اکا قارشو سوز سویلمک، قانون طبعینک خلافی اولان بر شیئه یکیدن وجود و یرده جکم ادعاسنده بولنمه بکزر که، بو بچنده آدم کندیسنی بین العقلا محجوب ایتمکدن و خفت مزاجنی میدانه قویمقدن بشقه بر شی قازانه ماز . هر شی اولدی بیتدی ده، بوده یالکر بزم همتزده می قالدی ؛ حکم زمانک و عادت شایه نك حل ایده جکی شیلری، بزم تدبیر و قرارمز، اولیور دیرمز .

آقوزم! سنک، دها اسلامیت نه اولدیغندن، موضوعندن، غایتندن، و دینلرک هیچ بر یسنک اصول و فروعندن، خبرک یوق . بیلمدیکک بحثه کیرشمک، انسان غلبه لکنک آقدیسنه قاریشه رق بلا رویت یوریمک، بر ناقله کوره عییدر . علمکککک محصوله باقم، آنلری مملکتزده، اخلاق و عاداتزده نصل تطبیق ایده جکسکر آنی کوره لم . والا شبا بکر هوسانی نقطه نظرندن خوشجه کورینان بر منظری تعقیب ایتمکده معنی یوقدر . بویله شیلر اکثر یا بر سراب اوله بیلور . صبر ایدیکر، سنکر درجه کماله کسون، عادات اقوامک موضوعنی محاکمه ایده جک قدر احاطه نظریه و تجربیه کر حصول بولسون، آندن صکره سزکله قونوشورز .

بزم یثدی کمز عصرده ده اویله طریق تحصیلر بولنه ایدی؛ بزده آنلردن بریسی اوله
جغمزه شبهه یوغیدی . یالکز شو قدر فرقهز واردرکه بزده فرصت بولنه مامقدن ناشو
قوده قالان شی ، آنلرده عسرك موافقتیه فعلاً وجوده کلدی . (انما الاعمال بالنیات
حدیث شریفنی بو بجهده تطبیق ایتمک استیورم . بز جو جغمزی ، دولت و ملتته خدمت
ایتسون . ملتک شو بولندیفی حال ادبارک ازاله سی چاره لرینی او کرسون . خانه مک ماه
الشرفی اولسون دیه اورو پایه کورندرمدک . او یتله کوندرمش اولسه ایدک ، کوندرمزدن
اول اویمزده بولندیفی صردهده ، تا حال صباوتندبری ، او علمزک فیکرینی ، حب
دیانت ، عشق وطن ، میل ملیت ، سودای علویت ، ایله طولدی برده آندن صکره
کوندرر ایدک . حالبوکه بز مخدوم بکی ، وسعت معیشت حاصل ایتسون ، اتمک بولسون ،
آیاقلر آلتنده قالمسون ، رتبه ، نشانلر آلسون ، مملکتنده تجیز ایتسون ده دینی اخلاقی
نصل اولور ایسه اولسون ، یتیه کوندردک . وأوده ایکن ویردی کمز درس افعال ایله
کندیسه بویولاری کوستردک ، یتیمزه موافق ، نتیجه بیده ادراک ایتدک ، نیچون
طار یایوروز؟ واقعا ویردی کمز درسدن بعضیلرینک ده لزومی واردر . فقط بو درس ،
شق اول واجباتی اوزرینه تأسیس اولونمش اوله ایدی ، طاندن نیز اولوردی . لکن
تأسف اولنورکه قسم اوله ، یعنی واجبات اصایه یه قطعاً تعاقی اولمقسزین ، مجرد برهوس
نفسانی ایله وجود بولدیده آنک ایچون بو حاله کلدی . حاشا مقصدم ، آنلری فصل
ایتمک ورجال عصریمیزی مؤاخذه ایلمک دکل ، فقط بو آینه ده اویله بر سپایه ده
مالک اولدیغمیزی کوسترمکدر .

شوراسنی بیلملی بز که ، بزم اورو یولور ایله اوله جق . معامله مز ، آتشف اوله جق
مناسباتمک عینی اولمیدر . حرارتندن ، نورندن استفاده ایدرک کندی ایشلریمیزی .
کندیمز بجرمه لیز والا ایچنه کیرماملی یز ، کیرر ایسه ک یانار ، محو اولوروز . قازانه لم
دیرکن کلیاً غیب ایدرز . الحاصل قدیماً وحدیثاً ایچمزدده حکم سورن اسباب تفرقه نك
ازاله سی چاره سنه باقماز ، جمعیتزه قرداشجه یشامق تدبیرینی دوشتمز ایسه ک ،
حدیث شریفده بیان بیورلدیغی اوزره ، بر بنانک لوازماتی کبی بر بریمیزی تشبید
ایدرک ، میدانه بر وجود چیقارامایز ، وامر شارع اگر مه امتثال ایده میز .

هله مذاهره شایسته ، طرق علیه صوفیه نك ، سو استعماللر سببیه احدی

اختیار اولنان ، اغلاق

عجبا فراست و کاسته ممتاز بر اوروپالی، اوروپا قادینلرینک بو حال آشفتنکیسندن
مخومئیدر. رومولورک مدینتی نتیجه سی اوله رق تمالک غربیه ده جاری اولان بو عادت
کریه نك جریان حالینه لغت اوقومورلرمی؟ کلیکز، اوروپالیلرک احوال تاریخیه -
لریخی تدقیق ایدم ده، شمعی آنلرده وجودینی کوروبده شاشه قالدیغمز اویانقلنگ
او بفاعته زه دن کشش اولدیغنی ونصل اولمش ده بو درجه تیقظه واصل اولمش
بولندقلرینی ارایه لم .

مسئله، بو صورته جدی بر اساسک محاکمه وتدقیقه یناشدینی کچی، بزم ارقداشک
اورالردن اوزاقلشدینی کوریلور . مکرسه بزم نوهوس مخاطبمز یالکر بر قاج سوز
فرانسجه، یا انکلیز ویا المانجه سویلمکله برابر، برده الافرانغه عادتلی اوکرتمش،
اوروپالک علمندن، حکمت عملیه سندن، تطبیقاتندن، مملکتجه صور استعمالیه سندن
کلیاً بی بهره قالمش، حتی لسانی ده تاممیه اوکرده مامش، سنلرله بلاد اجنیه ده اختیار
اقامت ایتدیکی حالد، خطاسزجه اوله رق دوت سطر فرانسجه ویا انکلیزجه بی
یازمغه اقتدار کسب ایده مامش، یالکر کندیسینی هوسات تقلیدییه قایدیرمش، مات
اسلامیه ایسه بیهوده یره بر آدم ضایع ایلمشدر .

مصرده نهلر کوردک! بودار الفاسقینده، اوروپاده تربیه اولومش او قدر کنجلره
بلکه ده اختیارلره ملاقی اولدق که، عالم اسلامیه وجودلری عینی مضرت کسلمش،
باباسندن کوردیکی اخلاق وعاداتی، اصول اداره بیتیه بی ترک ایش، یکیسنه ده لایقیه
انتساب ایده مامش، ثروت موروثه سنی حس دیانت وملیتله برابر ضایع ایدرک نه یابه -
جغنی شاشرمش قالمش .

اقدام! بویله بر بحث مهم اوززنده خامه ران مقال اولقی نقصانی بضاعه م سببیه
حدسزک ایسه ده، کوردیکم، کچیردیکم احوال ووقوعات اوزربنه حاصل ایتدیکم
فکر تجربی عرض ایدر ایسه م، بلکه ایچنده ایشه یارایان شیلر بولنورده ابنای
استقبالزه یاردمی اولور مطالعه سیله، ارخای عنانه جساتیاب اولدم .

بر ملتک اقبالی، اخلاقه وابسته در . قوت واقبال، اخلاقه عاشقدر، اخلاق اولیان
برده، اقبال وسعادت بولمناز . بزم اوروپالی افندیده وجودندن شکایت ایتدیکمز حالک
مبدأ اولی دخی بز . چونکه او ذات بزم اوغلمز و برادریمز عیته قانندن، وجود -
دکدر آنلرک اخلاق

وامور مأموره می سخته دار ایتامک ایچون کندیلرینه غایت ملایم بولندیغ واولدن بری موجود اولان قولاق طولغلغی ایله مشرب و مزاجلرینه صورت آشنایی کوستردیکمدن، بعض آغاز بری برلرینه تقدیم ایدرکن الفک معناسی بیلور وزلالی بولشدن کچی سوزلر سویلرلر ایدی . الفک معناسی نه در، زلالی بولوق نه دیمکدر؟ بز درسمزی بورالری بیله جک قدر ایلری یه کتوره مامش اولدیغمزدن اوت فلان دیه رک کچورر ایدم . اکئی بللی ایتامک ایچون سوروب اوکرتمکده حسارت ایده مدم . مع مافیه بوده حر و فیلرک هزیاناندن آرته قالمش غیر معقول بر دکتر لکدن بشقه دکلدر .

او تاریخده قوزیچان قضاانده شاه حسین زاده بر حسین بک وار ایدی که قضانک قائممقامی وجه سنک بکی واک زکیکی ایدی . حسب الطریق ده رهبر ایدی . الحاصل روحانی و جسمانی او قزاده رئیس اولان بو حسین بکک (اغانک شنلیکی) اسمیه یاد اولنان کوبنده کی قوناغنده بر دیرک وارد، اسمی (قالی سیپی) در معناسی زازا لسانجه بیاض اختیار دیمکدر، (قالی سیپی) خضردن کنایه و خضرک دیرکی اولمش اولیور . کویا خضرک او دیرکه محبتی اولدیغندن، احیاناً بیاض البسه سی و صاریغی و بیاض بموق بیغینی کچی صقالی ایله او دیرکک دیننده تمثیل ایدر .

دیرکک زیارتنه ملازم اولان بعض اعمال صالحه اصحابنه و حضرت رهبرک صادقلرینه کوزوکور ایش (بزبم بعض جهلامزده خضری او قیافه ده تصور ایدرلریا) بناء علیه بو دیرک، زیارتگاه عمومیدر . هر طرفدن نذرلر، قوربانلر، کلور . او دیرک بکک اون عدد چفتلکندن ده کارلی و فائده لیدر .

باقندی حضرت مصلک تجلیات بحیه و غربیه سنه که، بیک ایکوز یتیم بر تاریخده، دولت قریم محاربه سیله مشغول ایکن بو حسین بکک باباسی علی بک قارص قلعه سی روسیه اته دوشدکن سکره، عثمانیلرک صوک کونی و دمیدر دیه رک عصیان ایدر . جوارنده بولنان (ترجان) قزاسنک اهالیسی قزلباش اولیان کویلرینی یاقار بیقار، برچوق اموال و حیوانات نهب ایدر . دولت، روسیه کچی امانسز بر دشمنک مدافعه سیله مشغول اولدیغندن، موسی الیهک تأدینی، سعه وقته تعلیق ایلر، بعد المصلحه میرلوا مصطفی پاشا بر قاج طاہور عسکر ایله قوزیچان قضاانده کی مفسدینک علی بککه برابر تشکیلنه مأمور اولور، قوزیچانه مواصلت ایدر، علی بکی فاملیاسی خلیقه درسمنک ایجریسنه طوغری فرار ایش بولور . خانه سنی یاقدریر، اورادن قالقار قضانک بشقه جهتلرینه

کیدر، قوناقدہ تکمیل یانار . اطرافدن طوبلاغمش اولان اھالیئک عجزہ طاقی قوناقلہ برابر (قالی سیدی) نک یاندیغنه کدرلر ایدوب طورر ایکن، برده کیدر کوررلرک، بتون قوناق یانمشده بو دیرک یانامش . عجبا قوناغک تکمیل یاندینی ظنیلہ عسکر چکلد کدن صکرہ طاغلرہ قاچمش اولان کویلولرک بر قسمی یتشوب دیرکی قورتاردیلریمی، یاخود بولندینی موقعک بیقیلوب آتدہ قالمسی جھتیلہ هوا آلہ میہ رق آتشدن سالمی قالدی ! (اخیراً خلیل بکک علم معادن وطبقات الارض کتانبندہ کوردیکمه کورہ بو دیرک (سرپانتین) ویا (حجر الحیہ) دینیلان یافی، آتہ محتمل برطاشدن معمول اولسه کرکدر . زیرا او حوالیدہ بو نوع معدنک موجود اولدینی، کتاب مذکورده کوستریلیور . بر دفعہ ده کیتی قضاسی اھالیسندن بعضیلرندن، آتدہ یانماز بر نوع یونغه پارچه سنک طاغلرده بولمقده اولدینی ایشتمش، اوفه حق بر نمونہ سنیدہ کورہ شیدم . اکلاشیلان بو دیرک او معدنندر، دیرکک ایشتدیکم اوصافی ده، معدنک کتانبده کوردیکم اوصافہ موافق کلیور .)

الحاصل دیرکک یانامسی سبیلہ، قدسیتی حقندہ کی اعتماد قتمرلشمش و دیرکک برابر خانہ صاحبک شرف، اعتبار و نفوذی بر قاندہا آرمشدر . بو حسین بک، فقیرہ اقرار ایشیدیکہ، بن رھبرم وان علا وان سفل بتون قالمیلمدہ حسب الطریق رھبر- درلر . بو اھالی بنی وقالمیلمی بسلہ مکہ، وامر وارشادم دائرہ سندہ حرکت ایشمکہ مجبوردرلر .

اشتہ دولت علیہ نک وعموم مسلمینک روسیہ کبی دشمن موجودیتی اولان بر دولت قوی الشوکتک محاربه سیلہ مشغول اولدینی صرہ ده، رھبر جنابلری جوار قضالردن محاربه یه کیشمش وأولرنده ارکک نامنہ بک آز محافظ قالمش اولان غزاتک مال وعرضنہ تسلط ایتدی . سببی اختلاف مذھبدن، جملہ اھل سنتی برآنی ویزیدی عد ایتلرندن ناشیدر . بونلرک کویلرینہ اھل سنتدن بر، یا ایچی کشی محو ایدرلر قورقوسیلہ کیدوب مسافر اولہ مازلر، بش اون کشی اولمی کہ قورقوسوز اولہرق کیتسونلرده قالسونلر . بو جماعت ایچندہ غسل یوق، ابدست، نماز یوق، رمضان اوروجی یوق، یالکر محرمدہ بر اوروج واردر کہ اودہ وقعہ کر بلائی تذکیراً طوتیلور . تولی، تبرییی اوینانلرک یزیدی اولہ جقاری جھتلہ، ماللری، جانلری، عرضلری، حلالدر اعتقادندہ بونورلر . بر اھل سنت، بر کویده بر کیجه مسافر قالبودہ بر لکنندہ آبدست آلسہ، یا بر ابر بق

آبدسته استعمال ایلسه، او لکن، ابریق تجس ایش عبدیه تکرار قالایاتمیجه قوللانمازلر ایش .

برقاج کونلر ایچلرنده و کویلرنده کردم، بر خاتونک یوزینی کوره مدم . یولده تصادف ایدوبده کوریلانلر دخی اولقدر استتار ایدرلر ایدیکه، استتارک بودرجه سنه شاشلاماق ممکن اولماز ایدی . حالبوکه کردستانده خیلی یرلر کردم بک چوق کویلرنده بولندم، عموماً کرد کویلورینک قاریلری کمال عفت وادب دائره سنده آچیق کررلر . بونلرده کرد دکلی نیچون عادت عمومییه تبعیت ایتمورلر دیه او تاریخده قوزیچان قاضیسی بولنان اردهانلی خیالی افندیین صورمش ایدم . اللرینی، یوزلرینی، بیقامق کلفته دوشمامک ایچون دیدی . مکر بر سینک نظری، آنلردن بر قادینک یوزینه تعلق ایتسه، کویکدن ده اشنع وحقیر اولان بر یزیدی نظری طوقاقمه یوزینک طهارتی زائل اوله جغنی اعتقاد ایلرلر ایش . باقندی جهالته !!

حسین بکک کوی قضانک مرکز حکومتی اولان (پلومر) قریه سندن برقاج ساعت اوزانجه در . حسین بک اون بش یکریمی کونده بر کره مرکز حکومته اوغرار، ایدیه جک بر امر ویانهی وار ایسه هر نصل اولور ایسه اولسون یا بدقدن صکره، یینه اوکون کوینه عودت ایدر (حکومت یرنده قالماسنک وقاله مامسنک سبی ده اوزوندریا، اوراسی لازم دکل) هر نه ایسه فقیر مرکز حکومت اولان اوکویده بولندیغ صره ده حبسخانه بی کورهلم دیه قاضی افندی ایله برلکده، وقائمقام وکیلی یرلیدن حسین بکک عمی زاده لرندن عزیزاغا دخی حاضر اولدیغی حالده اشانی ایندک . حبسخانه ده درت کشی موجود اولمق لازمه کلیرکن، حاکم افندی، اوج بولوب برینسک نره یه کتدیکنی عزیزاغانن صوردی . عزیزاغانه، بک افندی امر ایتدی صالیوردم جوانی وبردی . بش اون کوندر بک افندی بک بورایه کلدیکی یوق، تذکره فلان بر شیئمی یازدی دیه سؤال ایدمجه، عزیزاغانه جواب ویرسه بکنیلور . بن کچن کیجه بک افندی بی رؤیاده کوردم فلان آدم بغیر حق محبوسدر آنی صالیور بکر دیه امر ایتدی بنده صالیوردم دهرک ایشی معنویاته بنا ایتسونمی ؟ الله الله رهبرک رؤیاده بیله ویردیکی امر، ایتدیکی تدبیر، مادیانده وامور رسمیه ده نافذ اولیور . سبی چونکه رهبر مقدسدر پایا کبی لایخطیدر آنک ایچون ! ای ! رؤیا ایله خلیا ایله اداره اولنان بر مملکتده کی اهالینک حال اسایش وامیتک عقله وعدله مقارن اولوب اولدیغی

کیدر، قوناقدہ تکمیل یانار . اطرافدن طوبالانمش اولان اھالینک عجزہ طاقی قوناقلہ برابر (قالی سیدی) نک یاندیغنه کدرلر ایدوب طورر ایکن، برده کیدر کوررلر کہ، بتون قوناق یانمشده بو دیرک یانمامش . عجبا قوناغک تکمیل یاندینی ظنیله عسکر چکلد کدن سکره طاغلرہ قاچمش اولان کویلولرک بر قسمی یتشوب دیرکی قورناردیلریمی، یاخود بولندینی موقعک بیقیلوب آتدہ قالمسی جھتیله هوا آله میہ رق آتشدن سالمی قالدی ! (اخیراً خلیل بکک علم معادن وطبقات الارض کتابندہ کوردیکمه کورہ بو دیرک (سرپانتین) ویا (حجر الحیہ) دینیلان لیانی، آتسه محتمل برطاشدن معمول اولسه کر کدر . زیرا او حوالیدہ بو نوع معدنک موجود اولدینی، کتاب مذکورده کوستریلیور . بر دفعہ ده کینی قضاسی اھالیسندن بعضیلرندن، آتشدہ یا نماز بر نوع یونغه پارچه سنک طاغلرده بولتمقدہ اولدینی ایشتمش، اوفه جق بر نمونہ سندیہ کورہ مشیدم . اکلاشیلان بو دیرک او معدندندر، دیرکک ایشدیکم اوصافی ده، معدنک کتابدہ کوردیکم اوصافہ موافق کلیور .)

الحاصل دیرکک یانمامسی سییله، قدسیقی حقندہ کی اعتماد قتمرلشمش و دیرکک برابر خانہ صاحبک شرف، اعتبار ونفوذی بر قاندها آرمشدر . بو حسین بک، فقیرہ اقرار ایشیدیکه، بن رهبرم وان علا وان سفل بتون فاملیامده حسب الطریق رهبر . ددرلر . بو اھالی بنی وفاملیامی بسله مکہ، وامر وارشادم دائرہ سندہ حرکت ایتمکہ مجبوردرلر .

اشته دولت علیہنک وعموم مسلمینک روسیہ کبی دشمن موجودیتی اولان بر دولت قوی الشوکتک محاربه سیله مشغول اولدینی صرہ ده، رهبر جنابلری جوار قضالردن محاربه یه کیشمش اولرندہ ارکک نامنه بک آز محافظ قالمش اولان غزاتک مال وعرضنه تسلط ایتدی . سببی اختلاف مذھبدن، جملہ اھل سنتی برائی ویزیدی عد ایتلرندن ناشیدر . بونلرک کویلرینه اھل سنتدن بر، یا ایکی کشتی محو ایدرلر قورقوسیلہ کیدوب مسافر اولہ مازلر، بش اون کشتی اولمی کہ قورقوسوز اولہرق کیتسونلرده قالسونلر . بو جماعت ایچندہ غسل یوق، ابدست، نماز یوق، رمضان اوروجی یوق، یالکر محرمدہ بر اوروج واردر کہ اوده وقعہ کر بلایی تذکیراً طوتیلور . تولی، تبریسی اولمیانلرک یزیدی اولہ جقلری جھتہ، مالاری، جانلری، عرضلری، حلالدر اعتقادندہ بولنورلر . بر اھل سنت، بر کویدہ بر کیجه مسافر قالوبدہ بر لکنده آبدست آلسہ، یا بر ابرقی

آبدسته استعمال ایسه، او لکن، ابریق تجس ایتمش عدیله تکرار قالایلا تینجه قوللانمازلر ایتمش .

برقاج کونلر ایچارنده و کویارنده کردم، بر خاتونک یوزنی کوره مدم . بولده تصادف ایدوبده کوریلانلر دخی اولقدر استتار ایدرلر ایدیکه، استتارک بودرجه سنه شاشلما مق ممکن اولماز ایدی . حالبوکه کردستانده خیلی یرلر کردم بک چوق کویارنده بولندم، عموماً کرد کویولورینک قاریلری کال عفت وادب دائره سنده آچیق کررلر . بونلرده کرد دکلی نچون عادت عمومیله به تبیت ایتیمورلر دیه او تارینجده قوزیجان قاضیسی بولنان اردهانلی خیالی افندیمن صورمش ایدم . اللرینی، یوزلرینی، بیقامق کلفتته دوشامک ایچون دیدی . مکر بر سینک نظری، آنلردن بر قادینک یوزینه تماقی ایتسه، کویکدن دهاشنع وحقیر اولان بر یزیدی نظری طوقاقمهله یوزینک طهارتی زائل اوله جغنی اعتقاد ایلرلر ایتمش . باقندی جهالته !!

حسین بکک کوی قضانک مرکز حکومتی اولان (بومر) قریه سندن بر قاج ساعت اوزاچهدر . حسین بک اون بش یکریمی کونده بر کره . مرکز حکومته اوغرار، ایدیله بک بر امر و یانهی وار ایسه هر نصل اولور ایسه اولسون یابدقدن صکره، ینه اوکون کویینه عودت ایدر (حکومت یرنده قالماسنک و قاله مامسنک سبی ده اوزوندریا، اوراسی لازم دکل) هر نه ایسه فقیر مرکز حکومت اولان اوکونده بولندیم صره ده حبسخانه نی کورهلم دیه قاضی افندی ایله برلکده، وقائم مقام وکیلی یرلیدن حسین بکک عمی زاده لرندن عزیزاغا دخی حاضر اولدینی حالده اشاعی ایندک . حبسخانه ده درت کشی موجود اولمق لازم کلیرکن، حاکم افندی، اوچ بولوب بر یسنک نزهه کتدیکنی عزیزاغانن صورتی . عزیزاغانه، بک افندی امر ایتدی صالیوردم جوانی و بردی . بش اون کوندر بک افندی بک بورایه کلدیکی یوق، تذکره فلان بر شیعی یازدی دیه سؤال ایدنجه، عزیزاغانه جواب ویرسه بکنیلور . بن کچن کیجه بک افندی بی رؤیاده کوردم فلان آدم بغیر حق محبوسدر آتی صالیور بکر دیه امر ایتدی بنده صالیوردم دیه بک ایشی معنویاته بنا ایتسونمی ؟ الله الله رهبرک رؤیاده بیله و بردیکی امر، ایتدیکی تدبیر، مادیاتده و امور رسمیه ده نافذ اولیور . سبی چونکه رهبر مقدسدر پایا کی لایخطیدر آنک ایچون ! ای ! رؤیا ایله خلیا ایله اداره اولنان بر مملکتده کی اهالینک حال اساس و امنیتک عقله و عدله مقارن اولوب اولدینغی

آرامق عبندر .

سوق قضا و قدرله او قضايه مأمور اولمش و بشقه تربيه و سائر بولده اداره به آلمشم
اولان بچاركان مأمورينك چكدكلرى كوكل اوزونديسنى هيچ صورماملى . زيرا
سويلتديريلور ايسه ، تزويد الم ايدرلر قاضى افندى ، ايشسز كوجسز ، يالكز قضانك
قاضيلكى مقامنده بر آدمك اوتورمى وظيفه سنى اجرايه مأمور اولوب ، يوقسه بر نهج
شرع شريف احقاق حقوق ايتك ايچون دكل ! چونكه اغالر وار ايكن ، اهالينك شرعاه
وقاضى ايله مناسبتلى يوق . هر حكم ، اغارك اداره كيشيه سندن صادر ، مملكتهجه
كافه معامله آنره و اغارك برى بريله اولان منازعه لر ينك فصل وحسمى ده ، حسين
بكه عائد ، در . اوراده كورديكيم ، ايشتديكمعجايباتك بك چوغنى اونونتمشم دهانه لر ،
نه لر !

ارضروم ، موش ، معموره العزيز ، ارزنجان ، ديار بكر ، سيواس ، انقره ، يوزغاد ،
قره حصار ، كوتاهيه ، جهتلرنده بولنان واحمد ، محمد اسميله جاغر يلان جماعتك بر
نصفته قريب مقدارى همان بولنردن كيدر . محللرى بر برلرينه اوزا قلاشدجه ، اعتقاد
و فروعاتده دخى بعض اختلافلى ظهور ايديبور .

چاقرى سنجاغنه تابع چركش قضاينه ملحق بايندر ناحيه سنده و نفس بايندرده
سليمان اغا نامنده بر اينك خانه سه ، بيك اوچيوز تاريخنده ، بر كچه مسافر اولمشيدم .
اوطه دهه كى اوجاغك ياننده كى اچيق دولاب ايچنده بر كتاب كوردم ، باقيم نه در ديه
اله آلدنغمده ، مكر بزم صاحب خانه ، طريق نازينك (بكتاشليق) بر شعبه
مخصوصه مى اصحابندن ايمش ، ترجمانلر ناميله مذكور كتابده او قدر صاحجه لر كوردم كه ،
تعريفندن عاجزم چراق ترجمانى ، ايشك ترجمانى ، صباح ترجمانى ، لقمه ترجمانى ،
اقشام ترجمانى ، ديوان ترجمانى ، الحاصل ترجمان ترجمان ناميله ترجمه اوله رق ، بر چوق
هذيانه طولو ومثلا (صباحلر خير اوله ، خيرلر فتح اوله ، منكر ، منافق مات اوله ،
سفره عليتك ، نعمت و لينك) كى بر طاقم مسلسل و مقفاسوزلر يازلمش كه ، بوسوزلك
ارتباط و انسجامى زرده قالدى ، اكثر يسنده معنا بيله يوق . هر حركتك ، هر حاك
بر ترجمانى وار ، او ايشه باشلاندينى وقت ، سويله جك ، و كلبانك چكيله جك . لكن
هر ترجمان ، اولى (بسم الله) يرينه (بسم شاه) ايله بدأ ايديبور . صاحب خانه دن
ايشك حقيقتنى وهله (بسم شاه) نه ديمكدر آنى صورمق استدم . آد محكزى سؤالده كى

مقصودی اگلابه ميه جق درجه ده ساده دل کوردیکم ایچون سکوت ایتدم . صکره کندی کندمه دیدم که ، بو (بسم شاه) تعیرنده کی شاهدن مقصد ، حضرت علی رضی الله عنه اقدمز اولسه کرکدر . چونکه کندیلرینه ، حضرت شاه اقدمز وشاه ولایت اقدمز دیندیکنی ایشیدیورم . بسم اللهک ، اللهم خذف اولنه رق یرینه شاه قائم ایداش ، وابتداء کلامده استعمال اولدینی ایچون بزم بسم اللهمز مقامنده قوللا . نلمقده بولتمش اولدیغنه حکم ایتدم .

بو شاه لفظی ، زهدن چیقدی . چونکه عربجه دکدرکه ، اصحاب وتابعین ، تبع تابعین والحاصل سلف صالحین استعمال ایتدیلرده ، بزده آنک ایچون قولانیورز دینسون . شاه لفظنک فارسی اواسنه نظراً ، بعض جاهل عجم درویشلرینک حضرت شاه ولایتی تعظیماً وحضرتیه منسوب اولان بعض کلام مؤله بناء ، کندوسنی رتبه الوهیتیه چیقاردقلری وطائفه نصارانک ، حضرت عیسی حقنده کی اعتقادلری کی لاهوتک (حضرت علی) ناسوتنده تجسد ایتمش اولدیغنه قائل اولدقلری اگلاشلمیورمی ؟ بو ظنک ، اعتقاداً ، شکلاً ، حالاً حقیقه ، چار بتملی بدیهی ایکن کوره نک بلاسی ویاخود جهالت ایجابی اولرق ، بر ظالم امت محمدک خیالات فاحشه ایینه ظالدریش اولدیغنی کوروروده آجیماق ممکنمیدر ! لکن نه چاره ، مادامکه اصلاحنه مقتدر دکلز ، بالضروره (ان هی الا اسطیر الاولین) یاخود (ان هی الا اسماء سمیتموها اتم واباءکم ما انزل الله بها من سلطان . . . الخ) دینلهرک تسلی بولمیدر .

تجنی شوراسیکه ، عقللی اوصلی ، دنیاسنی ، دینی ، تعقله قادر ، بعض ازکیای اخوانمزک دخی بسم شاهی صباح واقشام دوام ایتدکلری ورد معتادلری ایچنده اوقومقده اولدقلرینی صکره دن ایشتمده شاشدم قائم . (۳۸۳) نجی حدیث شریفده (حبک الشی یعنی ویصم) ک بر قاعده طبعیه حکمنده اولدینی فرمان بیورمش اولسنه نظراً ، آنلرده کوردیکم بو مطالعه سزلیق ودقدسزک ، حضرت شاه ولایتک جنده التزام اولتان افراطدن ، وحدیث مذکورک متضمن اولدینی حکمتدن نشأت ایتشدر معناسی خاطره کلدی ایسه ده ، عموماً انسانلر کندیلکلرندن خیالی ووهمی بر بت احداتیله مفظور اولدقلرندن بو فطرتک ومیل منفعتک سوقندن یک آز کیمسه نک سالم قالدیغنی و (کوره نک) دینیلان فطرت تقالیده نک دخی بوندن ، ویا بونک آندن ، متفرع اولدیغنی دوشونوب هیچ بر یسنه قطعاً حکم ایده . یه رک (یضل من یشاء ویهدی

من يشاء) نص جليلك معناسنده قرار قيلم .
هر نه ايسه صددن چي قمش اوليه لم ، اناطولى ايچنده كورديكمز جماعتك تابع اولدقلى افكار واعتقادات مختلفه الجاسيله قومشورلى بولنان اهل سنه كچ نظر ايتدكجه ، آنلرده معامله متقابله اجراسنه حسب الطيعه مجبور اولدقلرندن ينلرنده مواصله ومعارفه يوق كيدير . هانيا ، مؤمنين ديناً واعتقاداً بنای متين اجزاسى كچى برى برلرئى تقويه ومحكم ايتك وجهله سى بر وجودك اعضاسى اولق لازمكه جكدى .
زده ده بودين ، زده ده بو اتفاق واعتقاد !!

موتوقاً بيلديكمه كوره بغداد ولايتك همان بر نصفي شيعى وجعفر يدر . هله بمن عربان اهالىسى ايچنده مذهب صحيح اصحابى بك آزدر . حوالى سائر ده كى قبائل عربانده اوله در . بونلك جمله سنى مذهب واعتقاد لرنده حر براقه لم وهيج بريسنه قالا وقلماً ايلشميه لمده حاللريله ابقا ايدم لم دير ايسهك بو ممكن دكلدر . زيرا هر جماعت ديكرينه يان باقمده وبرى بر ينك دشمن حياتى حكمنده درلر . بو حال ، دينى وياملى بر عصبيت تشكيكه مانعدر ، عصبيتسز قومك يشامسى ممكنسزدر .

بونلك اكثر سنى وخصوصيله حاللرى يوقار يده بيان اولنان صوفيلر گروهى ، دولت عليه نك خدمت عسكريه سنى بر انغاريه ، بر سخره حكمنده طوتيورلر . بر مكلفيت طانميورلر . عسكردده طورملرى ، مجازاتك قورقوسيله در ، يوقسه ديانتك سوقيله دكلدر . بو جهته هر كون ، هر ساعت ، بز بزيدلرك ! يره كيچمى ، ودولت عثمانيه ابدها الله تعالى الى اليوم القيامه بناسنك كوچمى ، ساعتته منتظر درلر . نظر لرنده بر موسقوف نفرى ، ديندار بر اهل سنتدن بيك قات خيرليدر . آنك ايچون ، اهل سنتك ايتديكى بر محاربه ده اولمك ، آنلرجه كندى كنديلرينه اتخار ايتك قدر نجايعدنر . كوزلرئى هر كون اردونك بوزلسنه ديكمشدر ، سلامتله اولرينه قاچوب كيتمكى اكبر ثواب عد ايتمكده بولمشلدر . هيچ كوپك زور ايله آوه كيدرمى ، يا كوتور بلورسه بر ايشه يارارمى ؟
صف حر يده بولنان عساكر مسالمنه محاربه دن يوز چوروب قاچق جنابت كيره سى فكرى ، اك اول بو مقوله اعتقاد اصحابندن سر ايت ايديور . آنلردن بر قاچ نفرى صف حر بدن كبرى به فرلاديمى ، ارتق آلت طرفى چوراب سو كوكى كچى ايشايوب طور بيور . اخلاق وطبيعتك سارى اولديغنه ، انسان مقارنتك طبيعيله منطيع اوله جفتده ،
بتون كتب اخلاقيه وحكميه متفق دكليدر !

شمدی مدن وامصارمزده فکر جدید ایله تربیه ایدیلانلرک حالی منوال مبسوط اوزره، اکثر کویلولرمزک اطواریده یازدیغ تفصیلات دآرئرسنده بولندجه، مسلمانلق نامی آلتنده اجتماع ایدن جماعته فلاح وسعادت نزه دن کله جکدر:

اتفاق یوق، عصیت یوق، فهم وادراک یوق، ربم عرقه زوال ویرمسون، جناب حق الی ابد الدهر هر درلو آفانندن محافظه ایتسون، شمدی آسیای صفراده کی مسلمانلرک اظهار ایلدکاری وجود سیاسی، خاندان معالی عنوان عثمانیک سایه حمایتده وقوت سلطنتده پایدار اولمشدر. یوقوت وشوکتہ ضعف طاری اولدجه نحو اوله حق شی، دولت عثمانیه دکل، عموماً ملت اسلامیه در.

اوروپاده کی متعصین کروهی الی الآن اسلامیتک محوی اوغرنده، طولایسیله، یاخود طوغریدن طوغری به بیک درلو تدابیره مراجعت ایدیور. شو بر سنه دنبریدر باحیقادہ قاردینال (لاویژه ری) اسمنده بر ذات توره دی. تطقاً، قلماً، مدنیت و دیانت اسلامیه علینه اعلان حرب ایتدی. آفریقا قطعه سنه دیانت مسیحیه ومدنیت افریحیه جبراً صوقق ایچون، حزبی، طرفدارلرنی، کوندن کونه تربید ایلپور. انکلتره ایسه روسیه نك عبد درمخردہ سی وغرض شخصیسی سببیه، دولت علیه نك دشمن قویسی بولنان و سربستی حزبنک رئیس اولان باش وکیل (غلا دستون)، قلبکامزہ، حیاتزہ قصد ایتمک عزمندہ بولنیور. ومؤثر سوزلر وخطبه لر ایله جماعتی علمیزہ دعوت ایدیور. بز لر ایسه پستر غفلتده دائمز!

یاهو یو نه غفلت، نزه به قدر بو جهالت، یو نه قدر تفرقه؟ عصر نزه به ایرمش! فسبحان الله! اخلاق عمومیه اسلامیه او رتبه فسادہ وارمش که؛ مصریلر، دولت علیه نك مصر دن زوال حمایه سنه منتظر، شاملیلرده بشقه بر هوا ایله اجانبه التحاق ایتمک خیالاتی متذکر، عربلر ترکره نصرانی نظریله باقار، ترکلر نده غفلت و تفرقه لری جکرلر یاقار!!

ایشته تصویر ایلدیکم آینه ده کندی کندیمزی کوره لم، عاقبتمزک وارہ جنی نتیجه بی ده ینه کندی کندیمزه سسبز، سوزسز، قلمسزجه تعیین وحساب ایده لم! «لقد اسمعت اذ نادیت حیاً ولكن لا حیاة لمن تنادی!»!

۸۹۳ المؤمن من آمنه الناس على أموالهم وأنفسهم والمهاجر من

هَجْرَ الْخَطَايَا وَالذُّنُوبِ

ناسی ، مالندن ، جانندن امین ایدن آدم . مؤندر . خطایا وذنوبدن قاجینانده مهاجردر .

یوقسه عالمی امین ایتمیان وهر کسک مالنده ، عرضنده کوزی اولوبده ، مجرد اسم ورسمنی محافظه ایدن ، مؤمن ، وبر شیئه جاننک صقلمسندن ، بر حقارته دوشمسندن طولانی حاصل اولان تأثرات نفسانیسه بیه بر کویدن بر کویه ، یا بر شهردن دیگر شهره نقل خانه ایدن ، مهاجر ، دکدر . کیم که عالمی کندوسندن امین ایدر ، کیم که خطیئات ذنوبدن اعراض ایلاشته ، مؤمنده اودر ، مهاجرده اودر .

۸۹۴ الْمُؤْمِنُ مَنْ يَأْلَفُ وَيُؤْلَفُ وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْلَفُ وَلَا يُؤْلَفُ

و خَيْرُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ

مؤمن تالیف ایدر وتالیف اولنور . برلشمیان ، برلشدرمیان ویا تعبیر آخرله مؤمنینی آهنگ ایتمیان وانلرله آهنگ اولمانده خیر یوقدر . ناسک خیرلیسی ، ناسه الک زیاده ایراث نفع ایدنلدر .

اشته بو حدیث شریفده (۸۹۲) نبی حدیث شریف اوزرینه یازیلان تفصیلاتی مؤیددر . جمله مزه بر آینه حکمنده در . کندمزی ایچنده کوره لم ، نقایسمزی اصلاح ایدلم .

۸۹۵ الْمُؤْمِنُ يَغَارُ وَاللَّهُ أَشَدُّ غَيْرًا

مؤمن ، شرعشرفک وعقل وحکمتک خلافتده کوردیکی احواله قارشی غیرت ایدر . جناب حق الیسه مؤمنندن دها آغیردر .

یعنی مؤمنین کندینک اهل وعیالی اوزرینه غیرتده اولدینی کبی ، اخوان دینتک عرضی اوزرینه ده غیور اولمی . آنلره مقابلده قسقاچ ومحافظه کار بولغلی در . بالکتر اهل وعیالی اوزرینه دکل کافه منکرات عاینه دخی غیور اولسی مؤمنک صفات حمیده . سی اقتضاستنددر .

۸۹۶ الْمُؤْمِنُ غَيْرٌ كَرِيمٌ وَالْفَاجِرُ خَبِيثٌ لَيْمٌ

مؤمن جابوق الدانیر، کریمدر زیرا حیله و اخلاق شریره ایله متصف دکدر، هرکمی طوغری سوزلی، طوغری اوزلی ظن ایدر، فساد احوال انسانی بیلمز، کریم النفس اولدیییچون او ایله شیرلی هیج دوشمنز بیله. لکن فاجر وفاسق وجبت ردیه سخابی صاقیدر، آلچقدر، آلتندز بورور، حیله ایدر، سوزی بشقه قلینده کی نیقی وقصدیده بشقه در

۸۹۷ الْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي اللَّهِ

مجاهد، الله ایچون نفسیله مجاهده ایدندر. یعنی تذکیه وتصحیح اخلاقه سعی ایلیاندر.

چونکه، بصر الوجود انندمز حضرتلری برغزادن مدینه منوره به عودت بیوررلر ایکن سخاب کرامه خطاباً (رجعنا من جهاد الاصغر الى الجهاد الاکبر) بیوررمش اولدقلری مشهوردر. معناسی جهاد اصغردرن، جهاد اکبره دونیوروز یعنی نفسمزه مجاهده به کیدیوروز دیمکدر. زیرا مجاهده نفس، دشمن ایله محاربه دن دها کوچجه اولدینی ایچون، جهاد اکبر لفظیله یاد ایتشلردر. واقعاده انسانک اخلاق ذمیمه سنک اوکنه کیچمسی، وکافه نفسانی ارزولربنه مخالفت ایلمسی کی کوچ برشی یوقدر. بونی فعله کتورمک، آدمک کرچکدن شجیع و بهادر وصاحب عزم وحزم اولسنه متوققدر. تربیه نفس وتذکیه اخلاق واطوار کی بر مأموریت مهمه من اولد. یعنی هیج دوشنه میوروز. جناب حق جمله مزی ایقاظ ایتسون.

۸۹۸ الْمُسْتَبَانَ مَا قَالَا فَعَلَى الْبَادِيءِ مِنْهُمَا حَتَّى يَتَعَدَى الْمَظْلُومُ

ایکی آدم برربنه سوکیشور لرکن، سب و شتمک وزر و بالی، سبه آغاز وابتداء ایدن آدم اوزربنه در، تا مظلوم تعدی ایدنیجه قدر. یعنی بادی اولان ذاتک سیابنک اوست طرفه مجاوز ایلینجه دکن وزر و وبال، بادی اوزربنه در. مظلوم اولان مجاوز ایدر ایسه هر کس کندی حصه سنه عائد اولان ذنوبی یوکنمسی لازمدر (۴۷۱) و (۴۷۶) نجی حدیث شریفلرده نظر بیورولسون.

۸۹۹ الْمُسْتَشَارُ مَوْثِقٌ فَإِذَا أُسْتَبِشِرَ فَلْيَشِرْ بِمَا هُوَ صَانِعٌ لِنَفْسِهِ

استشاره به دعوت اولنان و کندوسیه استشاره ایدیلان آدم، محل امیندر یعنی امین

اولمیدر. استشاره به دعوت اولنان آدم، او شیئی مستشار کندی نفسنده واقع اولسه نه حرکت ونه یولده معامله به مبادرت ایده جک ایسه، شخص مستشیره آتی کوسترسون. کندی نفسنجه ایده جکی معامله نك عینتی ارانه ایتسون، حقیقی کتم ایله یاخود بشقه بر طولابی یولارله مستشیرک ذهنی تغلیط ایتسون. صفت امنیت واماتی، کایلیق محافظه ایلسون، بیوریلور.

۹۰۰ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ يَدِهِ وَلِسَانِهِ

مسلم نه دیمکدر؟ تعریفی شو صورتله اجمال بیوریلورکه: مسلم او ذاتدرکه، عامه مسلمین، آنک التک ولسانک شرندن امین قالورلر.

۹۰۱ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَالْمُؤْمِنُ مَنْ أَمَنَهُ النَّاسُ عَلَى دِمَائِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ

التک ولسانک شرندن مسلمینه بر ضرر اصابت ایتجان، وعموماً مسلمینک بادی سلامتی اولان، مسلم، وعموم ناسک جان ومالدرنی امنیتده بولندیران، مؤمن در. یعنی هر کیمک تجاوز اتندن بی نوعنک مال وجان وعرضی امین قالور ایسه، اشته مؤمن اودر. مجلای احوال ومعاملاتمز اولقی اوزره بو حدیث شریفده، بر آینه عبرتتادر.

۹۰۲ الْمُسْلِمُ مِرَاةُ الْمُسْلِمِ فَإِذَا رَأَى بِهِ شَيْئًا فَلْيَأْخُذْهُ

مسلم، مسلمک آینه سیدر. اگر مسلمان قرداشنک اوزرنده مناسبستز بر شی کوریلور، یاخود خبری اولیه رق البسه سنک اوته سی بروسی بوزوایش بولنور مثلاً فسنه توز قونمش، ویا قوشاغی سور و تمکده بولنمش اولدیفی کوریلور ایسه، دوزلدلمیدر. مناسبستز بر شی وار ایسه کمال ادب و تربیه دائره سنده اوزرندن آلمیدر. (۸۹۱) نجی حدیث شریفده نظر بیورلسون.

۹۰۳ الْمُسْلِمُونَ اخوةٌ لَا فَضْلَ لِأَحَدٍ عَلَى أَحَدٍ إِلَّا بِالتَّقْوَى

عموماً مسالمن قرداشدرلر، پینلرنده معامله اخوت ومساوات متبادی الجریاندر. کیمسه نك کیمسه به ثروت، رتبه، اصلزاده ک کبی بر شئله، وسیله تقدیمی

بو قدر . هیچ بریسی ، بر بسندن دها افضل دکلدر . مکرکه تقوایی زباده اوله . اشته او متقی ، حائر درجه فضل و کمالر .

اکثر حدیث شریف مقابلنده بر آیت کریمه واردر . بو حدیث عالینک مقابلی ایسه « ان اکرمکم عند الله اتقاکم » نص جلیبدر تقوی ایسه ، معاملاتده و کافه حرکات و سکناتده ، دوام مخافه اللهین عبارتدر . انسانی حقوق ربوبیت و عبودیتسه تعدی اینتدیرومامک ایچون ، مخافه الله معنوی بر لجامدر . بونک اصل و اساسی ایسه ، ایمان و اعتقادده کی قوتدر .

۹۰۴ المسلمون عند شروطهم

کافه مسلمینی ، شروطی عندنده بولورسکر .

مسلمین هر نه شرط اینتدیلر ، هر نه بی تعهد ایندیلر ، هر نه یه سوز و یردیلر ایسه ، شرطلرینی و تمهدلرینی ایقابه مهتم ، و ویردکلی سوزی اجرایه ، هیچ بر خوف و شوقه تابع اولیهرق ، کندولکلرندن ملزم ، درلر . بو حدیث شریفدن فقهای عظام ، بر خیلی مسائل معاملات اجتهاد ایتمشدر و بو کابناء بک چوق قوالر و یرمشدر . یعنی مسلمان بویه اولور ، و یردیکی سوزده طورور ، کافه عقود و تمهداتنک حکمنه رعایت ایلر . سید البشر افندمنر حضرتلرینک بو نطق سذیه لریله ده کندیلمیزی میزان ایدر ایسه ک چوق نقصانمیزی بولورز حتی او درجه ده که ، مسلمانز ، اذعانسنده بولنمغه بیله حیا ایدرز . لکن حیا ایتمیانلر مزک وجودی ، حیا ایدنلر مزدن عدداً اکثردر ظن اولنور . نه وقتکه اصحاب حیا چوغالور ایسه ، دولت عثمانیه دخی اولوقت تأسیس شوکت اسلامیه ایدر ، اور و پالوره قارشی وجود سیاسی محافظه ایله ، الی قیام الساعه پایدار اولور کیدر . (المسلمون عند شروطهم) حدیث شریفی هر ابولکک قیوسیدر بر مسلمان خدمتکار ، افندیسنک آجی سوزلرندن احترازاً و یا بر التفاتنه و یا انعام و احسانه طمعاً وظیفه سنی ایضا ایتمیوبنده ، کندیسی ایچون افندیسی نه وظیفه تعیین ایتمش ایسه ، آتی ، وظیفه اولهرق ساعتی ساعتیه یابار و یا بر مأمور ، خوفه و یا بر لطفه منتظر اولیهرق تعیین اولنان ساعتیه ایثی باشنده بولنور ، کوستریلان شیئی اجرایه ، وظیفه اولهرق سعی ایدر ، بر بکچی بکلدیکی شیئی وظیفه اولهرق جان حقیله بکلر ، بر عسکر ، عسکر لکنندن منتظر اولان امری ، نفسانی اولهرق هیچ بر املنی وقایه دن

نشأت ایتمه رك، مجرد تشریط اولندیغی و جهله وظیفه بیله رك عهده سندن كلور، بر
 كاتب، بر صنعكار، بر طیب، بر والی، بر حاكم، بر سقا والحاصل من السبب الى
 الحراب داخل جمعیت مدنیه اولان اخوان دین، بحسب درجاتهم ایفای وظیفه به مراعی
 اولورلر ایسه، او جمعیت مبارکه، ولو بر فئه قلیله دن عبارت اولسون، آخر وعاقبتی سلامت،
 وكافئه اقوامه قارشو واصل سرمترل اقبال وسعادت، اولور. بزم سبب خرابیمز اولان
 احوالك بر یسیده رعایت وظیفه امرنده دركار اولان قصور و تكاسلمزدر. مسلمان دیمك
 وظیفه دیمكدر، وظیفه سنی صادقانه ایفایه چالیشان وایشك ایچنه خلقی آلداتمی ایچون
 غل وغش قاتیمان بر مسلمك وجودیله تبرك ایتملیدر. بوندن اكلاشیلور که عصریمزك
 اخلاقی نصل بر دركه اضمحللدهدر. تجاوز الله عنا.

۹۰۵ المَعْكُ طَرْفٌ مِنَ الظُّلْمِ

قدرتی اولوبده بورجینی اداده ماطله ایامك، ظلمدن بر شعبه در (معك) ماطله
 معناسنه در. ماطله ایفای دینده ایقاع ایدیلان تاخره اطلاق اولنور. بعضیاری وار.
 درکه چنده، چكجه سنده آچه سی بولنورده بورجینی ویرمه بر درلو وارده ماز،
 چنده کی آچه دن آیراسنی استه مز، یاخود بورجی وار ایكن، خیالی ووهمی حساب
 استقبالیله آچه بی نزدنده توقیف ایتمکی سور، اشته بونلر ماطلهدر و ماطلده ظلمدر.

۹۰۶ المَكْرُ وَالْخَدِيعَةُ وَالْخِيَانَةُ فِي النَّارِ

مکر، خدعه، خیانت ناردده در.

یعنی اشبو اوصافی مذمومه، من حیث الحقیقه خلقه، مزاجاً ناری اولدقلرندن،
 هر کیم بونلره تبعیت ایدر ایسه، ناره ملاقی اولور، عذاب جهنمله معذب قالور. مکر
 وخدعه، کندینه بر منفعت حصولی ویا بر غرضنك وجود بولسی املیه آخیری
 آلداتمی، یا غیر مشروع طریقلر ایله بر یسنك ضررینه خدمت ایتمكدر. خیانت ایسه
 لسانمزده و محلنده مستعملدر.

۹۰۷ المِيتُ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ بِمَا نِيحَ عَلَيْهِ

اوزرینه نوحه و فریاد ایلدیکه، میت قبرنده معذب اولور.

صلی الله علیه وسلم اقدمز حضرتلرینك میت اوزرینه فریادلر قو پاراسنی عادت

جاهلیہ دن اولدینغی تعین بیوردقلری کبی متجاسر لرینی دخی نهی بیورمشاردی .
(۱۰۴) نجی حدیثه نظر بیوریاہ .

۹۰۸ نَضَرَ اللَّهُ امْرَأًا سَمِعَ مِنا شَيْئًا فَبَلَغَهُ كَمَا سَمِعَهُ قَرَبًا مُبْلَغًا أَوْعَى

من سامع

اللہ ' او آدمی تحسین ایسون کہ، بزدن ایشدیکی شیئی زیاده، نقصان ایتمکسزین، ایشدیکی صورتله بشقہ رینه تبلیغ ایدر . بالواسطه حدیث شریف تبلیغ اولنان نیجه . لری واردرکه ، بالذات فم سعادتن صدورینی ایشیدنلردن دها محافظه کاردر . یعنی آنلر ، جودت قریحه ، سرعت فهم ، مقصده انتقال کبی خصائص مستحسنه ایله حائر درجه علم وکالدلرلر .

۹۰۹ نِعْمَ الْمِيتَةُ أَنْ يَمُوتَ الرَّجُلُ دُونَ حَقِّهِ

نه کوزل اولومدر ، بر آدمک حقسنز اوله رق اولدیرلسی !
اشبو حدیث شریفک شرحنده علماء عظام دیبورلرکه : بو اولوم ، بر حق مشروعنی مدافعه حالنده ایکن ، اصابت ایدن اولومدر . دیمک که انسانک بر حق مشروعنه تعرض اولنور ایسه ، سکوت ایتمالی ، او حقتک محافظه ومدافعه سیچون اولنجیه قدر چایشمیلیدر . مثلا بر یسنگ اوزرینه ییقله هجوم ایدن آدمه قارشی دیکری الاهدن بولسون دیوبده مسکین مسکین تسلیم اولمالی ، صوک درجه یه قدر مدافعه ایلملی واو اوغورده اولدیر . یلور ایسه بو حدیث شریفک ضمننده کی بشارتی احراز ایتمیلیدر .

حسن استعمال اولنور ایسه اشبو حدیث شریف ، عموم ملت اسلامیه نك برات سعادت و نجاتی اوله بیلور . بو امتک تعرضات زمانیه دن هیچ قورقوسی قالماز ، کلبه اسلامیتک علوتی محافظه اولنور . انسانه لازمدر که حق مشروعی نه در اولا آنی بیلسون ، ثانیاً محافظه ومدافعه نه جانسپارانه چالشسون !

اورو پالولرک یوز بیک وسیله لر ایله حقوقره تعدی ایتمک لرینی کور بیوروز . لکن حقوقک نظر یتمده قدری اولماقندن یا خود حقوقن نه در آنی بیلمامکدن ناشی سکوت ایله روی رضا و تسلیم ارانه ایدی بیوروز . بزنی ، هر بری بیک حکمتی متضمن اولان شو قدر اوامر سنیه سید الرسل ارشاد و ایقاپ ایتمز ایسه ارتق (تحسبهم ایقاپاً وهم رقود)

آیت کریمه سنك مثال مشخصی اولورز، وطن ایدرسم قیامتده او یانورز، چونکه بشقه بر قوتله او یانمق احتمالز یوقدر.

۹۱۰ نَفِيْ بِعَهْدِهِمْ نَسْتَعِيْنُ اللّٰهَ عَلَيْهِمْ

آنلره ویریلان عهده وفا ایدرز یعنی سوزمزده طوریرز، جناب حقدنده استعانه ایدرز یعنی اسباب غالبتمزی حضرت موفق الاموردن بکلرز.

بو حدیث شریفک سبب ورودنده، محدثین کرام بیور بیورلرکه: اصحاب عظامدن 'خذیفه رضی الله عنه حضرتلری بدرلری ایله بدر غزاسنه چیقدینی ائنده، معاندین و منکرین قریشدن بعضیلری مشار ایلهما حضراتی منع ایله حلی الله علیه وسلم اقدمز حضرتلریله برابر حربه چیقماملرینه عهد آلدیلمده صلیوبردیلر.

مشار ایلهما، نور الوجود اقدمزه کلوب ملاق اولدقلرنده صورت حالی حکایه، و دشمنه بر منوال مبسوط سوز و بردکلرینی افاده ایلدکلرنده، او ایله ایسه سز دوکلر، ایشکره کیدیکر، بز مسلمانلر عهدهزه وفا ایدرز، غالبتمز امرنده ده جناب حقدن استعانه ایلرز، فرمان عالیسی شرفسنوح ایلدی.

لکن بو نطق سامی، بر اثر اغربار وانکداره منبی دکل ایدی چونکه کافه اصحاب کرامک صورت وسیرتلی، کندولرنجه معلوم اولدیغندن، آنلری اعاده ایله بقیه امته فعلاً بر درس اخلاق احسان بیوردیلر.

اشته بو حدیث شریف ایلهده اظهار بیوریلان علوی تعریف و بیان ایچون، ذاتاً معجزدن بشقه سرماییه مالک اولمیان قلممز، وقفه کبر حیرت اولدی. بری بری ایچنده مندیج اولان بیوکلکلری، فضیلتلری، توصیف ایده جک قلم، انجق، (وانک لعلی خاق عظیم) کله و حیزه لاهوتیه سیله بر تعریف اجمالیده بولسان قلم اعلادر. صلی الله علیه وسلم.

۹۱۱ نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ وَعَمَلُ الْمُنَافِقِ خَيْرٌ مِنْ نِيَّتِهِ وَكُلٌّ

يَعْمَلُ عَلَى نِيَّةٍ فَاذَا عَمِلَ الْمُؤْمِنُ عَمَلًا ثَارَ فِي قَلْبِهِ نُورٌ

مؤمنک نیتی عملندن خیرلدر، منافقک عملی نیتندن دها ایودر، هر کس نیتی اوزرینه عملی ایدر. بر مؤمن افعال صالحه و خیریه دن بر شی یاپار ایسه، قلبنده نور

توران ایدر . یعنی فیوضات واقعه‌ی استراحت کامله حصولیه طویار .
انسان قایله ، نیتله انساندر ، قابی نه ایسه کندیبی اودر ، اعمال و افعال ایله
احوال قلبیه به انتقال ممکن دکدر . حضرت مولانا مثنوی شریفده بومقامه مناسب
نه قدر کوزل بیورورلرکه :

ای برادر توهمان اندیشه * مابقای استخوان وریشه
ترکجه‌سی برادر سن همان تفکرکدن عبارتسک ، هانکی ساعت ودقیقه ده ، هر نه‌ی
متفکر ایسک سن اوسک ؛ بقیه ، ات و میک ، قان ، صو ، کبی لوازمات بدنیه
وجسمانیه در .

۹۱۲ النارُ عَدُوٌّ فَاحْذَرُوهَا

آتش بر دشمندر آندن حذر اوزره بولنکر .
تیقظ واتباهده اولنکر او یگری ، اشیا کری ، آتش صوریدن ، اعمال و افعال کری
آتش معنوی دن صافه بیکر ، سرایت ایتدیرمیکر . (۹۴۶) نجی حدیثه باق .

۹۱۳ التَّوْبَةُ تَوْبَةٌ

انسانک حسب البشریه ایتدیکی کناهلر اوزرینه نادم اولسی ، توبه در .
لکن شرط صحیح ندامت ، او حاله بر دها عودت ایتمکدر . اشته دین میند، زک
بر فضیلت بی همتاسیده بودر . نصارا کبی ، امر توبه ده بین الله و بین الخلق بر واسطه -
یه محتاج دکلز . توبه ، بیایلان بر فعل مکر وهه نادم اولوب ، بر دها ایشله مامکه جزماً
نیت ایتمکدن عبارتدر . افعال نامرضیه اوزرینه حاصل اولان ندامتده ، انسانک سعادت
ازلیه‌سی ایجابیدر و بر میز وجدانه مالک اولدیغنک برهانیدر . طاشلرله دوکونسون او
آدم که ؛ بر فعل منهی یه سلوک ایدرده نفسنده بر ندامت ، وجداننده بر صقتدی ،
دویماز ! اشته قرآن کریمده (اشد قسوة من الحجاره) آیت ککریمه سیله توصیف
بیوریلان قلوب ، او مقوله وجدانسزلرک قلییدر .

۹۱۴ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْأَغْلُوطَاتِ

انسانی تغلیط ایده جک شیلردن رسالتپناه اقدمز حضرتلری ، امت و اصحابی
نبی بیوردی .

مثلاً بر آدمه تغلیط ایتمک ایچون بعض مسائل مشکله صورمق و بیله یکنندن
شاشتمق املیه ، مناسبتر مقالات در میان ایلمک کبی . الحاصل انسان کنديسنه
یا بلسمی استمدیکی شیئی ، آخرينه یا پاماق میزاتی الده طوندجه ، شیطانک شرنندن
دائمی اوله رق محفوظ و امین قالورز .

۹۱۵ نهی عن ان یخص احدٌ من ولدِ آدمَ

علیه اکمل التحیات افندمن حضرتلری ، اخصادن یعنی انسانک خصیتینی
چقار یله رق خاصه رجولیت و ذکورتن تجرید ایدلسندن نهی بیوردیلر .
بو بایده فقهاء عظام اخضاء ادمینک مروت انسانیهی اخلال ایدر جنایت عظیمه .
دن اولدیغنده اتفاق ایتمشدر .

۹۱۶ نهی عن الاقران الا ان یستأذِنَ الرَّجُلُ اَخاهُ

نور الهدی افندمن حضرتلری بر سفردهده خورما و یا اوزوم کبی شیرینور ایکن ،
ایکیسنی ، اوچنی ، بشنی بردن یمکدن نهی بیوردیلر مکرکه ، سفردهده برابر بولدینی
اخواننک رأی و رضائی استحصال ایدلمش اوله .
چونکه مضاحب و مقارنک خاطرینه رعایت اولنسی حقوقی کوزه دیله رک ، ترک
ادب ایدلماسی ملتدر .

۹۱۷ نهی عن الأكلِ والشُّربِ في آناء الذهبِ والفضةِ

کوش و آلتون قابدن ینلمک و ایچلمکی نهی بیوردیلر .
زیرا بویله شیر خلقه زینت کوسترمک و اخوان دینه قارشو تفخر ایلمک وچو-
حق کبی حیجیلی حیجیلی شیرله آوونق دیمکدرکه ، انسان کامله کوره بو حالارک جمله سی
عیدر . حضرت انسان علمیه عرفانیله انسان اوله جقدی ، اوله چوججه سنه الایشله
نمایشله دکل . حضرت کامل ، سوزه و اوزه باقه جقدر ، جملات و تزیینات ذاتیه و بیتهیه
دکل . برده آلتون و کوش حوایج ناسی تسهیل ایچون سکه ضرب اوله رق ایادی عالمده
تداول ایدوب ، هر کسک حاجتی قضا ایده جکدر . اوله کار کذار و خاطر نواز بر مبارک
شیئی ، ما وضع لهنک غیرنده استعمال ایتمک ، بر لزوملی آدمی بغیر حق حبس ایتمک ،
یا خود دمیجی بی ترزیلکده استخدام ایلمکه بکزرکه ، نتیجه سی ظلم اولور . چونکه

بر شیئی ما وضع هنده یعنی مختص اولدینی برده قوللا تامق، ظلمدر، مسلمانلر ایسه
ظلمدن، حقدن، وتفخر کی خصلت جاهلیه دن مبرا اولدقلری ایچون، کموش
وآلتون واونی استعمال ایتملمری لازمکلور اما، کوردنک بلاسی اشته اولور، نه یابلم
جناب حق عفو ایتسون دیه لم .

۹۱۸ نهی عن التبئیل

صلی الله علیه وسلم افندمز حصرتاری تبئلی نهی بیوردیلر (تبئیل) دیه نکاحدن
وخالقدن عزلت ایدوب بر صومعه، یا بر حجرده عبادت وطاعته مشغول اولغه اطلاق
اولیور . چونکه بو حال رهبانیتدر ینه بر بشقه حدیث شریفلرنده (لا رهبانیه فی
الاسلام) بیور، شاردر: یعنی مسلمان بر، ایچر، خلقه قاریشور، تاهل ایدر، تجارتله
مألوف اولور آیر، ویرر . لکن شان اسلامیه منافی محقرات اعمال وافعالدن اجتناب
ایتمک، علویتنی محافظه ایلمک، طوغری اوابق، شرطیه !

۹۱۹ نهی عن التكلف للضعیف

مسافر ایچون تکلف ایلمسنی نهی بیوردیلر .
ع . (ارنلر حاضره قیلیمش دعایی) مدلولنجه بر مسافر ظهور ایتدیکنده، حلال
حاضر نه وار ایسه، او چیقارلمیلدر . چونکه تکلفه دوشیلور ایسه، طبیعت انسانیه
کوجلک ویرر . انسانی مشاقه سوق ایدن شیک اختیاری ده قولایقله ارزر ایدلملز .
بناء علیه بو حال مهمانوازلق خصلت کریمه سنه خلل ایراث ایدر، هم ده مسافری
مخجالته دوشرر . مسافرلک تقدر تکلیفسزلکه مقارن اولور ایسه محبت طرفین اورته
تأكد ایدر . ذاتاً علیه الصلاة والسلام افندمزجه دنخی مطلوب اولان، بین الامه،
تأیید حب و محادثندر .

۹۲۰ نهی عن الصلاة علی القبور

قبور اوزرنده، قبوره قارشى نماز قیلیمنی نهی بیوردیلر .
حالبویه ایکن بعض برلمزده حسب الجهاله اختیار اولندینی کوریلور، و زیارت
قبور حدیثی ومقدارینی آشور، وهان همان بت پرستلک درجه سنی بوله حق بر حاله
کلور . (۴۶۷) نجی حدیث شریف مناسبتیه بو باده خلی سوز سولنمشدر .
(۹۸۳) نجی حدیث شریفه ده باق .

۹۲۱ نَهَى عَنِ الْمَرَاثِي

اموات اوزرىنه مرثيه لردن يعنى ميتك كندنده اولمان اوصافى صايوب دو كمكن
ومناسبتريره فرياد وفغاندن نهى بيوردى .

۹۲۲ نَهَى عَنِ النَّذْرِ

نور الوجود افندمن حضرتلرى ، نذر ايدلمسنى نهى يعنى بر مضرتك دفعنه ، يا بر
املك حصولنه تعليق ايديلان عطايابى منع بيورديلر .

زيرا بويله عطيه لر ، انسانك كرم ذاته طوقور ، بخانى اشراب ايدر . كويبا
احسان و عطايابى بر غرض وعلته ، بر قارشولغه مستند اوله جقمش كې فلان ايشم
شويله اولور ايسه ، فقرايه شونى تصدق ايديم ، فلانه شونى و برديم ، شو ايبلكي ايديم
ديمك . كرم نفس اصحابنه كوره عييدر . چونكه هم عطيه سنى تعليل هم ده كانه جناب
واهب العطايى استجابت دعاسنه بر شئى قليل مقابلنده تشويق ايدبيور ، يا خود معاذ
الله كويبا او بارگاه صمدانيه به عرض رشوت كې بر معنايه قدر چيقيور . هر حاله كوره
بويله شيلر ، جهلدن ناشيدر ، عييدر ، ادب عبوديته منافيدر . آمان ، آمان حفظ
ايدب ايدم لم . (۹۸۳) ده باق !

۹۲۳ نَهَى عَنِ الْوَحْدَةِ أَنْ يَبِيَّتَ الرَّجُلُ وَحْدَهُ

بر آدمك يالكز بر اوده ياتمسنى نهى بيورديلر .
واقعا دوشنور بلور ايسه يالكزجه بر اوده ياتمق ، بر چوق مطالعات و محاذيره مبنى
جاژ دكلدر . اكر مضطر ايسه او بشقه ، زيرا ضرورت ممنوع اولان شيلرى مباح ايدر .

۹۲۴ نَهَى عَنِ قَتْلِ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ

نساء و صيبانك قتلدن نهى بيورديلر .

سبب ورود حديث اولمق اوزره محدثين كرام ، ابن عمر رضى الله تعالى عنهدن
نقل ايله بيور بيورلر كه ، غزواة سذيه نك برنده دشمنك امواتى ايچنده سيد البشر افندمن
حضرتلرى بر قوجه قارى بى مقتول بولدقار بچون ، صيبان و نسانك قتل ايدلمسنى
امت و اصحابنه امر ايتديلر . واقعا عجزه نسوان و صيبانه تعرض ايتمك مكارم اخلاق
و شجاعت اسلاميه به منافيدر .

۹۲۵ نهی عن قتل الصبر

نور الابصار افندمن حضرت تری، قتل صبردن نهی بیوردیلر . یعنی حیوان اولسون، انسان اولسون، صوده بوغمق، آتسه یاقق، الحاصل طریق معروفک غیری اوله رق ر ذی حیاتی اهلاکدن منع ایندیله .

۹۲۶ نهی عن کل مسکری و مقتر

علیه افضل الصلوة افندمن حضرت تری، هر بر سکر وطبع انسانه فتور ویرن شیلرک بیلوب ایچلمسندن امت واحجابی منع بیوردیلر .

مسکر اولان مشروبات معلوم اولدیغندن انک ایضاحنه حاجت یوقدر مسکراتک جمله سی مقتردر بوراده عموم وخصوص من وجهدر . هر بر مسکر مقتردر لکن هر مقتر مسکر دکلدر . بناء علیه مسکر اولیان مقتری استعمالدن نهی اولنمشدر . بو حدیث شریف ایله فقهاء عظام اسرار دیدیکمز حشیشک حرمتنه فتوا ویرمشلدر . آفیون وسائر کبی طبعه باعث فتور اولان و مکيفاتدن عد اولنان شیلرک جمله سی محول حرمتی ضمننه داخلدر هله عصریمزده شریغه ایله جلد الته انفاذی شروع بولان (مورفین) دیلان آفیون خلاصه سنکده کسب حرمت ایده جکی بدیهیدر بر شی ماداهکه مسکر ومقتردر بلا ضروره استعمالی حرامدر .

۹۲۷ نهی عن نتف الشیب

خلاصة الاکوان افندمن حضرت تری بیق وصال وصاحده ظهور ایدن واختیاریق علامتی اولان بیاض توپلرک قوپارلسندن نهی بیوردیلر .

زیرا آدم انکله علمه کنج کوز وکسنی وبتون عالم ایله برابر کندوسنی الدائمق ایستر . یازق دگیلدرکه حضرت انسان، طبع علویسی غیر معقول حرکاتیه مغشوش ایلسون .

۹۲۸ نهی أن یبال فی الماء الرآکد

طاغلرده وقیرلرده بریکمش اولان صولره تبول اولنمشندن نهی بیوردیلر . ماء جاری اوزرینده تبول ایدلماسنه دائر دیگر بر حدیث شریف واردر .

۹۲۹ نهی آن یقعد علی القبر وان یقصاص او بینی علیه

بر قبرك اوزرینه اوتورلمقدن، وقبرك كیرچله تزین اولنمسندن ویاخود اوزرینه طاشیلر واماغلر ایله بنا یا پلمسندن نهی بیوردیلر .

عصرمرك قبورینی نظر عبرت ودقته الور ایسهك، بو فرمان -نیهنك كاملاً خلا - فنی التزام ایلدیکمز ظاهر اولور . چونکه قبری تزین ایتمك دخی عند الحقیقه آثار جاهلیه دندر . بك چوق متانت ورسائته اعتنا ایدلسه دخی ملوك قبری اولماز ایسه ، یوز سنه صكره محو اولوب بتر وصاحب قبرك نامی بیله یكرمی اوتوزسنه صكره یعنی آنی بیلانلرك زوائی متعاقب اونودیلولور . ملوك وسلاطینك قبوری دخی ، سلسله اولادینك مقام سلطنتده بولنلریله دائمدر . كتاب عالم تقلیب صحیفه حوادث ایلدیكی کبی جمله سی خاك ایله یكسان اولور . براقلم اوائل زمانه بی، بعد الاسلام گذران ایدن خلفا و ملوك قبرلرینی آره بهلم، قاجینی معمور اوله رق بولوروز . بر قبر، فراعنه مصر بهنك کمال اهتما - ملرله اوتوز بیک عمه نك اوتوز سنه چالشمسیله وجوده کتوردکاری، اهراملردن دها متین ومعمور اولسون، شمعی موجود اولانلرینك الك اعظمی، بر طاقم سیاحینك بادی تعجی اولقدن، واولوقتك حكومتك اهالی اوزرندهکی تضیقاتنه دالالتدن بشقه، بر شینه یارامیور . درونلرینی اویمشلر، موجود بولدقلری تابوتلری چیقاروب موزلره نقل ایتمشلر . وبعض اهراملرك ایچنده ده بر از کمیک پارچه لری بولمشلردر . حالبوکه بانیلری عالمده ابقای نام علویت ایده لم، قبرلرمزده، سرایلرمن کبی قبله گاه عالم اولسون امل و امیدنده ایدیله بونلر، قبرلرینك ابنای استقبالك اکنجه سی حکمنده اوله جغنی هیچ تخمین ایده مامشلایدی !

اشته فلسفی اوله رق حقیقت بین اولانلر، بو حدیث شریفك دخی نقدر حکمی ونه رتبه حقیقی اولدیغنه، بلا ربه ایمان ایدرلر . نصل اولنسونکه (وما ینطق عن الهوی) نص کریمی مذکور جلالل رسالتلریدر صلی الله علیه وسلم .

۹۳۰ نهی عن أن یکتب علی القبر شیء

نور الهدی اقدمن حضرتلری قبور اوزرینه، اوته بری شیلر یازلمسنی نهی بیوردیلر . ائمه شافیه ومالکیه وحنبلیه عندنده، هر نه اولور ایسه اولسون، ولو مدفون اولان میتك اسمی بولسون، قبر اوزرینه بر شی یازلق مکر وهدر . لکن ائمه حنفیه،

میتک اسمنک و تاریخ و فاتنک یازلسنده کراحت یوقدر فتواسنی ویرمشلدر (۵۸۳)
نجی حدیث شریفهده باق .

۹۳۱ نهی أَنْ يَطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ لَيْلًا

اوزون اوزادی به سفر و سیاحتده بولنان بر آدمک کیجه لین اکسزین اوینه و اهل
وعیالنه ملاقی اولسنی نهی بیوردیلر .

۹۳۲ نهی أَنْ يَجْلِسَ بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ إِلَّا بِإِذْنِهِمَا

ایکی آدم او طورر ایکن آنلرک آره یرینه کیر یلوب اوتورولقدن منع بیوردیلر .
مگرکه آنلرک امر واذننه مستند اوله .

۹۳۳ هَلَاكَتِ الرَّجَالِ حِينَ أَطَاعَتِ النِّسَاءَ

ارککلر، طائفه نسیایه اطاعت ایتدکجه معرض هلاک و زوالده اولورلر .
زیرا آنلرک غیر معقول ارزولرینه خدمت ایتمکن، انسانک باشی درلو درلو
بلایه اوغرار واحبا و اوداسی بیتنده شرف و قیمتک انکسارنی موجب اولور (۳۸۹)
نجی حدیث شریفهده باق .

۹۳۴ وَأَيُّ دَاءٍ أَذْوَأُ مِنَ الْبُخْلِ

هانکی بردرد و عیدر که، بخلدن وطمعدن دها زیاده اوله .
سبب ورود حدیثده سیوربله یورکه؛ بنی سلمه قبیله سندن حضور حضرت پیغمبری به
شرفیاب مثول اولان بر جماعته، سید کرکیمدر سؤال بیورلدیفننده: جدین قیس اولدینجی
جوابنی ایراد ایتدکگری صردهده او ذاتک بخانی دخی خبر ویردیلر. آنک اوزرینه بخلدن
بیوک دها نه عیب اوله بیلور! حدیث شریفی شرف افزای سنوح و صدور اولدی .

۹۳۵ وَدِدْتُ أَنِّي لَقَيْتُ أَخَوَانِي الَّذِينَ آمَنُوا بِي وَلَمْ يَرُونِي

بنی کورمکسزین ایمان ایدن اخوانمله ملاقات ایتکی سورم .
باقندی تواضع جناب سید البشره که، تابع دین مبینی اولان جماعت مبارکه نیک
جمله سنی « اخوانم » التفانیله دلشاد بیوردیلر بو حدیث شریفدن بزلر دخی حصه دار
مباهات اولدیفننده شبهه یوقدر . زیرا بابامزدن بولدق، انا مزدن الله ایدندک، نصل

اولدیه اولدی دین مبین محمدی بی قبول شرفیله تشرف ایتدک . شمدی او دعواده . ده بولینورز . « لا یسئل عن المدعی من این ملکت » قاعده فقهیه سی موجبجه ، بو دین زهدن الکره کیچدی واسباب تملککتر نه در دیه سؤال ایدنده بوق . اما او امر سنیه سید المرسلینه قارشو درکار اولان تقاصیرمز کوز اوکنه التوب میزان ایدیلنجه ، اولقدر کناهمز بیورکه ، وجودمز بتون خطادن عبارت اولور قالور لکن نبوت سنیه . لر بی تصدیق ایله برابر ، قافله ناهیة محمدیه به سودرک قالمش اولدیغمزدن (المرء مع من احب) حدیث شریفک شامل اولدینی تبشیراته کووه ناندردت . دنیا و آخرت موجب شرف و سعادت اولان دین جلیل محمدینک بر توینه بیله خلل کلکسزین ، ادامه شان و شرفی اوغرنده نارجان ایدنلردت .

۹۳۶ **وَيْلٌ لِلَّذِي يُحَدِّثُ وَيَكْذِبُ لِيُضْحِكَ بِهِ الْقَوْمَ وَيَلُؤْلُ لَهُ وَيَلُؤْلُ لَهُ**

قهر اولسون او ادمکه ، خلقی کولدیرمک ایچون یالان طولان بر طاقم حکایه لر و فقره لر اویدیره رق سویلرده جماعتی اکلندیرر . قهر اولسون اول مروتسز دیه بو امر عالی ایکی دفعه ده تکرار بیورلشدر .

انسان شرف قدر و منزلتی ، کبر و عجبک دخلی اولقسزین بیلمسی سید الانام اقدمز حضرتلرنجه قطعاً ملتزمدر . برده امتک ما لا یعنی ایله اشتغال ایتمسی سومدکری ایچون ما لا یعنینده نهی بیوردقلربی ذکرسی سبق ایدن احادیث نبویه لرنده کورمشیدک . شو حالده عالی کولدیرمک و آنک ضمنتده مظهر اکرام و احترام اوله رق کندیسیده کولک ایچون اختیار کلفت ایدن ذات ، هم شرف ذاتینسی و مروت انسانیمسی اخلال و هم ده جماعت موجوده بی ، دینه و دنیا به یارامیان ما لا یعنی ایله اشتغال ایتمش اولورده ، هم ضال ، هم مضل صفتی آلور . آنک ایچون او مقوله لر تهیدید . ده شدت کوسترلسی طبعی دکلیذر !

۹۳۷ **الْوَحْدَةُ خَيْرٌ مِنْ جَلِيسِ السَّوِّءِ وَالْجَلِيسُ الصَّالِحُ خَيْرٌ مِنْ**

الْوَحْدَةِ وَإِمْلَأُ الْخَيْرِ خَيْرٌ مِنَ السَّكْوَتِ وَالسَّكْوَتُ خَيْرٌ مِنْ اِمْلَأِ الشَّرِّ

انسانک یالکر باشنه بولمنسی ، بر سوء مصاحبدن یعنی کوتوارقداشدن اییدر . بر ای ارقدش و مصاحبه اولسی ، البته یالکر لغه مرجعدر . بر آدمک افعال و اقوالی

خیرلی اولدقجه سویلمسی سکوتندن خیرلیدر . سکوتیده مؤدی شر اولان اقوالندن
مستحسندر .

یعنی (قل الخیر والا فاسکت) حدیث شریفنی تفسیر و برده سوء قریندن احتراز
و حسن قرین ایله امرار وقت اولنمی توصیه ، یوریه یور .

۹۳۸ الْوُدُّ يَتَوَارَثُ وَالْبَغْضُ يُتَوَارَثُ

محبت طرفین اولاده میراث قالدینی کبی بغض و عداوت دخی توارث ایدر .
اشته عهد خلفای راشدیندن صکره بوزیلان قلیلرک توارثات متابعه سی ایثنی
شمدیکی بولندیغمز حال تفرقه یه قدر تزیل ایده یلیدی . بقالم محصول عصریمز اولان
عداوت و بغض ، اخلافزی درک هلاک و اضمحلالک زهسته قدر ایندیره ییله جکدر !

۹۳۹ لَا أَشْتَرِي شَيْئًا لَيْسَ عِنْدِي ثَمَنُهُ

ثنی یانمده یوق ایکن بن بر شی صاتون آلام .
بو حدیث شریف دخی امت جلیله لرینی ارشادا شرفسایخ اولمشدر . یعنی تلمیحاً
بورجی سوم سیزده سومیکز ، ثنی موجود اولدقجه هیچ بر شی آلیکز یوریلور .
(۴۴۷ و ۴۴۸) نجی حدیث شریفلرده نظر یوریه .

۹۴۰ لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ

امین اولمانک ایمانی ، عهدینه وفا ایتمانک دینی یوقدر .
چونکه بر آدمک مؤمن اولسی ، کافه بنی نوعنک جان و مال و عرضنک اول ذانک
شرندن محفوظ و امین قالمسی اساسنه مستند و بو شرطله مشروطدر . هر کیمک که ایمانی
یوقدر ، ایمانی یوقدر . هر کیم که عهدینه وفا ایتمز ، سوزنده طورمز ، دائرة دینده
کندیسنه بر بولماز . اشته اسلامیتک بر دستور واجب التکریمی ده بو حدیث شریفدر .

۹۴۱ لَا بَأْسَ بِالْغَنِيِّ لِمَنْ اتَّقَى وَالصَّحَّةُ لِمَنْ اتَّقَى خَيْرٌ مِنَ النَّعْيِ

و طَيْبُ النَّفْسِ مِنَ النَّعِيمِ

حقوق غنایه ترتب ایدن وظائف انسانیه یه رعایت اولندینی حالده ، متمول وصا .
حب ثروت اولمقده هیچ باس یوقدر . مخافة الله ملایم بولنان صحت ، غنادن ده خیرلیدر .

بو جمله سنيه، ع (اوليه دولت جهاننده بر نفس صحت كسي) مصرعيله ترجمه اولنه
بيلور . كوكل خوشلني ده نم الهيه دندير .

مقصد ، حضرت انسانك قلب شريفنك كدر آلود اولماسيدر . آنك ايچون طيب
الارواح اقدمز حضرتلري طرفدن دوا ترتيب بيوريله يور .

كافه احاديث نبويهلري نظر امعان ايله ميزان اولدنيغي حالده جمله سي دنيوي
واخروي امت مرحومه سنك سلامت نفس و كوكل خوشلني الهه ايتملريچون الطاف
سنيه محمدلريني بياني ابدال بيورمقده اولدقلىرينه چيقار . (هنيئا لمن امثل واستعمل)

۹۴۲ لا تَأْذَنُوا لِمَنْ لَا يَبْدَأُ بِالسَّلَامِ

سلام ايله بدأ ايمانه ، زديكزه دخول ايتك ايچون اذن و ير ميكر .
شرح حديث بيور بيورلر كه ، قادمك دخولدن نهى اولونمسي ، سلامي اهمال ايتد
يكنندن طولاني عقوبه و جزاء ترتيب و اجراسي اقتضا ايدر .

۹۴۳ لَا تُؤْذُوا مُسْلِمًا بَشْتَمِ كَافِرٍ

بر كافره شتم ايتكله ، مسلمانه اذيت ايتمكر .

بو حديث شريفك سبب ورودنده محدثين عظام حضراتي ديورلر كه ، بر كو
احباب كرامدن عكرمه رضی الله عنه بعضيلري اشته بو آدم عدو الهك اوغليدر .
سويابوب كنديسني كوستر يورلردى . چونكه حضرت عكرمه ، عنيد پليد ابو جهلاك
اوغلي ايدى . بو سوز ، سيد الوجود اقدمز حضرتلرينك سمع عاليرينه واصل اولمقا
برابر قيام ايدرك بو نطق سامي ايله شرف افزاي موقع خطابت اولديلر . الحاصل
اسلاميته ، بو فلانك اوغلي . ويا فلان شريفك نسبي درديه (وان ذم وان مدح)
بادى امتياز اوله جق هيچ بر حال ، و مزان طاشيله افتخار ، يوقدر . كچن كيچدى حاله
بقالم ، كندمزي اصلاح ايله مقيد اوله لم .

۹۴۴ لَا تَبْكُوا عَلَى الدِّينِ إِذَا وَلِيَهُ أَهْلُهُ وَلَكِنْ ابْكُوا عَلَيْهِ إِذَا

وَلِيَهُ غَيْرُ أَهْلِهِ

اهل صلاح اولانلرك امور مسلمينه توليقي زماننده ، دين اوزرينه اغلاميكز .

هم ده . اوته سنی ودها تفصیلی اصحاب وقوف ومعلوماته براهیم .

جهله بکتاشیه ، بکتاشی اولیان بر مسلمانی . واقراری اولیان بر اهل ایمانی ، یزیدی وخارجی عد ایدیورلر . اهل سنتدن مرکب اولان جمعیت اسلامییه بر ضرر کلسه ممنون ، وسنت سنیه محمدیه قوت بوله جق اولسه ، بکتاشیلغک مجویز ایتدیکی مباحک اوکنه کیچلدیکی ایچون محزون اولیورلر .

بو طریق او قدر شعبه به آیرلش واورته تشنت ایتش که ، اناطولی وکردستانک اکثر کوی بلرنده ، عقاید واعمالی اساطیر درجه سنی کیچمش اولان (قرلباش) ، (صوفیلر) ویا (صوفی سوره کی) ، (چراپوف) ، (واظلاق) ، (ترک) ، (ترکن) کچی هر یرده هر مملکتده مختلف مختلف اسمارله یاد اولتان بو قدر جماعت جاهلنک جمله سی . او طریق فروعندن وکویا مذهب جعفری مقلدلرندن وشیعیت متبعلرندندر . لکن بونلرک اتباع ایتک استدکری بکتاشیلق ، طرز قدیمده قالدینی ایچون ، منسوب ایله منسوب ایله بیننده کی نسبت یالکر لفظدن عبارتدر . واقعا بکتاشیلرده جعفری مذهبی تقلید ایدر اولدقلرینی دعوا وشعیته اتما ایدرلر ایسه ده . اساساً اولیه اولسه لر بیله . حالاً وفرعاً ومنحصراً شیعی دکلردر . زیرا جعفری وشعی لرده علم وار ، ادکیادن علما وار ، اهل حکمت الهیه ، اهل کلام وار ، محقق ومدقق ، مجت ، ذوقنون افاد ضل وار . آنلر ، اهل سنه مخالف بولنورلر ایسه ، باری بر اجتهاد تیجه سی اولق اوزره مخالف بولنورلر . بریکی جماعتک ایسه هیچ بر شیدن خبرلری اولماقله برابر ، حقیقی ارانورسه ، نصر ایتدن ، فرماصونلقدن ، شیعه لکدن ، امامباکدن ، اباحیلکدن ، مسلمانلقدن ، ترک ایتش بر مسلک مخصوصک ، سالکی اولدقلری کوریلور .

بکتاشیلر ایله نصارانک اورتودوقس قسمی بیننده مناسبت کامله واردر . چونکه من جهة بکتاشیلرده اقومه قائلدرلر طائفه نصارا ، نصل اب وابن وروح القدس کچی حضرت عیسی بی ، اوج اقومک کسب ناسوت ایتسندن عبارت بیلورلر ایسه ، بکتاشیلر دخی ، الله ، محمد ، علی بی حقیقه بر وجود عد ایدرک الوهیتی حصر ایدرلر . اوچنی بر و برینی اوج . اعتقاد ایدرلر . ائمه اثنی عشرک ، حضرت عیسانک (دوده قاپوستولی) سی یعنی حواریونی ایله مناسبت ارواحیه لرینه و بعض جهلاسیده ائمه اثنی عشر ارواحنک ، صرف حواریون ارواحندن عبارت ، وبوائمه کرام ایدی که او عصرده

ثمره مضره سيدر . حالو كه غلو في

شريفه نظر بيورلسون . علما اهل طريق لوم ايدر ، اهل طريقك اكثر يسي علم
صغوق كورير ، آنلري منكر القابيله ياد ايدر . عادتاً نصارانك رؤساء روحانيه سي شكلي
آلدقارينه قائل اولورلر . كله لم اهل طريقه : قادري ، نقشي بي بكنمز ، نقشي قادري بي
الحاده نسبت ايدر ، خلوتيلر ، جلوتيلره تعريض ايدر . بر غوغا ، بر كورتيدر كيدر ،
هر كس بزم طريققك ابتداسي ، اوته كينك نهايتيدر دير .

جانم نه اولوروز ! بر كره حالمزه باقه لم ، عصر يمزي نظر امعان ايله كوره لم ، ايشي
ميزان ايده لم ، باشمزه بر چاره بوله لم . كلمه توحيد جمله مزي بر اره به جمع ايتمشدر .
نور الوجود اقدم حضرتلري ، تفرقه به دوشمكدن بزي نهني ايلمشدر . عباد الله كليكر ؛
بر نهج امر نبوي ، اخوان اوله لم ! زيرا عصر مز اسكي عصر لره بكره مز ، شاقه سي
يوقدر محو اولوروز ، كول كچي طاغيلرز . ديندكجه هر طرفدن ؛ اوت او بله در ! صداسي
عكس ايدرده ، يته هر كس بيلديكنه كيدر . فسبحان الخلاق .

هر نه ايسه طرق غليه نك بو اختلافي ، امور جمهوره سياست عامه به مضر اوله .
حق بر تاثيري حائر دكلدر . هر كس بزي بريني ؛ مسلماندر اما ، يازقكه نقشي دكلدر ،
ياخود مسلماندر اما ، يازقكه قادريدر ، ويا مسلماندر اما ، يازقكه بر طريقه سلوك ايله
پيشامش وعلم ظاهري ايله قناعت ايدوب قالمشدر . يولو سوزلر ايله خفيف بر صورتده
مخبطه اينديكندن ، بو حال مطلوب اولان اتحاد اساسي به اولقدر خلل ويرمز .
لكن اهل سنت مذهبي اوزرنده كوريلان ، و بو اختلافدن ظاهر اولان ، طريق
تصوف نامني آلان مهلك دردك حال حاضري ، اسلاميه جنداً مضردر .

مثلا شيعه ايله سنيلر بيننده كي اختلاف ، وشيعه مذهبندن آلديني اساس اعتقاد
ايله پرورش بولان بكتاشي طريقك احداث اينديكي خرافات كچي كه ، بونلر هر حالده
شايان اصلاحدر . شيعه ايله سني مذهبي اره سنده كي اختلافك رفع ، بولتيقي وسياسي
تدابير اساسيه به محتاج اولديغندن ، بو مطلبك حصولي دولت عليه ايله دولت ايرانيه ،
رجال مصلحتيك دوش همته تعليق ايلمك اقتضا ايدر . عصر بك مهمدر . اضاعه
وقت ايمكه گلار . و بو اختلافه دول غريبه نك اوكنه طورولماز .

طريق بكتاشي به كلنجه : بونك اصلاحي ، منحصرأ دولتمزك تدابير واجراآت
معقوله سنه ، الي قام طونان اخوان دينمك همت وغيرته متوقفدر . بايقكر بونلك

حلافه دخي امتثال اولئق ايجور

۹۴۶ لا تَدْ كُوا النَّارَ فِي بَيْوتِكُمْ حِينَ تَنَامُونَ

اوبودينگر وقت بيتوت ايده جككز برده آتش بر افيكز (۹۱۲) نجی حديث شريفهده نظر بيوريله .

۹۴۷ لا تَمْنُوا الْمَوْتَ

أولوی تمنی ايميكز .

زيرا نعمت حياء، يك بيوكدر، كفران نعمت ايدلمش اولور . شو حالده مستحريته نه ديملي ؟ آنلری نعمت عقلمن محروم ايدلمش بر مجنون القابيله ياد ايتليدر . چونكه اولوی استمك حرام، اولديغی حالده، بالفعل اجرا آتنده، بولنانلرك هتك ايتدكلى حرمت، عقلك وجوديله برابر اختيار اولنور بر جنابت دكلدر .

۹۴۸ لا تَمْنُوا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَإِذَا لَقِيتُمُوهُ فَاصْبِرُوا

دشمنله ملاقات تمنی ايميكز . ملاقی اولديغكر وقتده ده صبر ايديكز .
يعنى قوتكزه، شجاعتكزه كووو نه رك، آه بر محاربه ايتسه ككى تمنيانده بولنيكز .
فقط آچيلمش محاربه ده صبر وثبات اوزره بولنكز . محاربه بي كورديككز كي،
دهشتندن ومشقتندن اوركرك جزع وفزع ايميكز . فنور كتورميكز . متوكلا على الله
ايفای وظيفه به قيام ايديكز . نتيجه سی : اوليه قولای قولای حربی اختيار ايميكز
ضروری اوله رق محاربه يوز كوسترر ايسه ثبات ايديكز . محاربه ده غايلت
ومظفريت ثباته مقلدر . واقعا ثبات آجيدر، لكن ثمره سی يك طابليدر .

رسد او ضرر، حایم
و سلم افندمن . معلوم و بزجه مجهولدر .

۹۵۰ لا تزوجن عجوزاً ولا عاقراً فانی مکارثکم الامم

سنی کیچمش قادینلره تزوج ایتمک، کنج اولوبده طوغورمیان خانونی دخی نکاح ایلمیکز . زیراین ، ام سازه دن چوق اولمکزی ، یعنی کثرت نفوس اسلامیه .
بی تنی ایدرم .

حالبویه ایکن مجرد کیفی وراحتنی بوزماقی ایچون اسط جین ایله اوغراشان ،
چوچغم اولسون دیه اوینی دار المعالجات حکمنه قویان ، خانلمه نه دیلم . آنلرک
بو هوس شیطانیلرینه تبعیت وبلکهده تشویق ایدن قادین عقللی ازواج کرامی ده
نرمزه قویالم ؛ یا هو ! مادامکه اورویایی تقلید ایتمک هوسنده یز . باری آنلری
وخصوصیه المانلره انکلیزلی تقلید ایدلم ، برارده معقولاتی تقلیده یلتم . آلمانیا
ده یدیحی اولادی طوغورمش اولان بر خاتون ، قوجه سنک تاج سری اولقه برابر ،
بتون مجامع نسوانیهده قازاندینی موقع ممتاز ایله افتخار ایدیور ، بر انکلیز خانونی دخی
کثیره ایلاد ایله بنات نوعی آره سنده بر موقع شرف واحترام طوتیور . بزایسه ،
جهاننر سبیله شجره جمعیتنر اوجاغنه انجیر دیکیوروز . نمراتی ده قوروق ایکن
محو ایدیوروز . لا حول ولا قوه الا بالله .

۹۵۱ لا تسأل الناس شیئاً ولا سؤطک وان سقط منك حتی

تنزل الیه فتأخذه

کیمسه دن بر شی استمیکز . حتی راکب اولدیفکر خالد کیدر ایکن قامچیکز